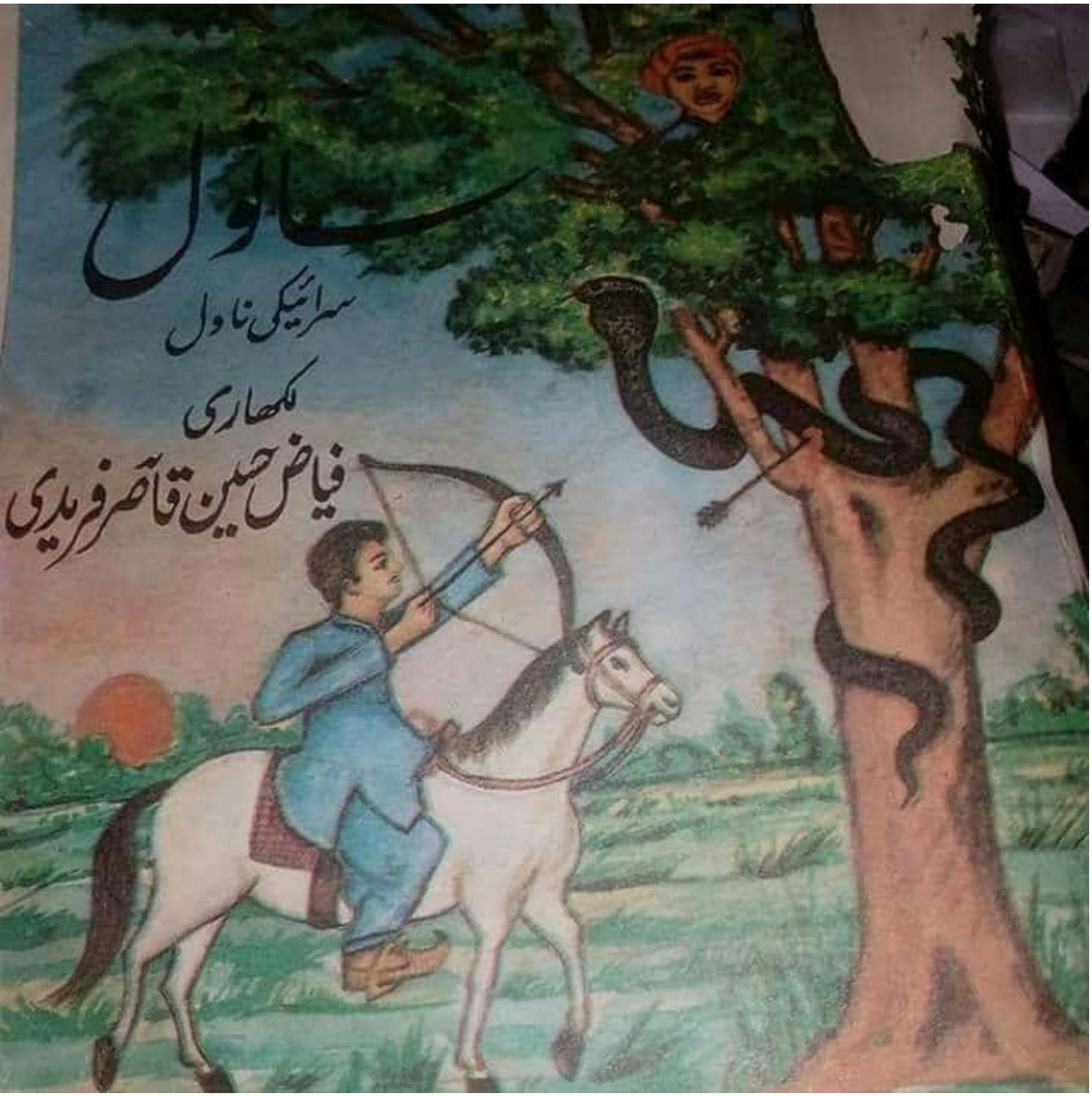

ساؤل
سرائیکی ناول
لکھاری
فیاض حسین قاصر فریدی

سرائیکی زبان دا پہلا وڈا ناول

سانول

عزیزی حمد حسان کی خدمت میں محبت اور
خلوص کیساتھ

لکھاری

فیاض حسین قاصر فریدی

ناشر

سانول سرائیکی ادبی اکیڈمی دیرہ شمس

ضلع رحیم یار خان

جملہ حقوق بحق لکھاری محفوظ

نام کتاب ..... سانول
لکھاری ..... سید فیاض حسین ناصر فرید
چھاپنے والے ..... مقبول احمد دھریجہ
چھاپہ خانہ ..... الفاظ پرنٹنگ پریس
شاہی روڈ رحیم یار خان فون ۵۲۳۴
چھپوانے والے ..... سانول سرائیکی ادبی اکیڈمی دیرہ شمس
ملنے کا پتہ ..... سانول سرائیکی ادبی اکیڈمی دیرہ شمس (رحیم یار خان)
تے گھول بک ڈپو بھونگ شریف (صادق آباد)
چھاپنے دی وار ..... پہلی
کتابت ..... مقبول احمد دھریجہ، میسرا احمد دھریجہ
موقعہ ..... جولائی ۱۹۸۹ء
قیمت ..... پچاس روپے
تعداد ..... ایک ہزار
صفحات ۳۵۲

انتساب

سرائیکی دسیب دے سوہنے ناول
مخدوم محمدؐ ادریس سیئیں دے نانْ ۔

عرض لکھاری

اصل ۽ چ میڈا مزاج تاں شعر و شاعری دا ہا۔ پر ایں میدان ۽ چ بے کئی میڈے بزرگ تے بھرا خدمت کریندے پن تے سرائیکی ۽ چ شعر و شاعری دی کمی وی کونیں۔ سرائیکی زبان ۽ چ ناول۔ ڈرامہ۔ طنز و مزاح تے افسانے دی بہوں کمی اے تے ایں کمی کوں پورا کرن ڈا سلسلہ میں ذمہ چاتے تے انشاءاللہ ہک ڈو سال ۽ چ تہاکوں ناول۔ ڈرامے۔ طنز و مزاح تے افسانے ڈھگ کر ڈیساں۔ جیئں دی بسم اللہ ڈا سرائیکی ناول "سانول" حاضر ہے۔

"سانول" لکھݨ ڈا مقصد چھڑا اے نی جو اساں اپݨی زبان ۽ چ ادب دی ہر صنف پوری کرݨ ڈے۔ ہنھوں سانول لکھݨ ڈا مقصد اے ہے جو اساں اپݨی اُوں مٹ دی تے ختم تھیندی ثقافت کوں زندہ تے حال حیات رکھوں جیئں کوں مناون واسطے کئی لوگ لگے پن۔

میڈے عزت آلے بھراؤ! کیں قوم دی سیاݨ اوندی ثقافت تے اوندی ماء بولی ہوندی اے۔ بدنصیبی نال اساں لوک ناں اپݨی بولی کوں کوئی اہمیت ڈیندوں تے ناں وت اپݨی ثقافت کوں۔ اساڈے دِل دماغ تے ولیں دی ثقافت تے تہذیب دا اتنا اثر اے جو اساں اپݨی بولی تے ثقافت دا اظہار کرݨ کوں عیب تے جرم سمجھدوں۔ حالانکہ اساڈی بولی سب توں پرانی تے پاکستان دی مقامی بولی اے۔ اساڈی ثقافت اتنی پڑھوتار تے پُرکشش اے جو دنیا دی کہ سو باوی زبانیں تے ثقافت وچوں اساڈا نمبر تریجا ہے۔ جیئں

زبان تے ثقافت دی مٹھاس کوں دُنیا منے اوں کنے انتا پَرُو بھرا رہن میڈی سمجھ چ نی امدا۔ میڈے عزت دار بھیراؤ کجھ سوچو سمجھو اپنے وجود کوں زندہ رکھنڑ واسطے اپنڑ ثقافت تے اپنڑ بولی کوں مانڑ ڈیوا اپنڑ بولی ثقافت تے قوم نال پیار کرنڑ کوئی جرم تے تعصب کوئی۔ ہتھوں اے تاں عین حب الوطنی اے۔ سرائیکی زبان تے ثقافت دی ترقی پاکستان دی سلامتی تے ترقی واسطے بے حد ضروری اے جیڑے لوک اساکوں اپنڑی زبان تے ثقافت نال پیار کرنڑ کنے ہتکیندن او غلطی تے ہن۔ اُنہیں دے نزدیک اے تعصب اے پر میں اُنہیں کوں ہمدرد جو آؤ "سانول" پڑھ ڈیکھو تاں تہاکوں پتہ لگے جو اساں سرائیکی لوک پاکستان دی تعمیر تے ترقی واسطے کتیاں قربانیاں ڈتیئن تے اساکوں اپنے پیارے وطن پاکستان نال کنتا پیار اے۔ جے کر اساکوں اپنڑ ملک پاکستان نال پیار ناں ہوے ہا تاں ول اساں مہاجر تے انصار دی تاریخ ناں دُہراؤں ہا۔ تہاکوں اپنے سینے تے ناں لٹاؤں ہا تہاکوں اپنا وڈا بھرا ناں بنڑاؤں ہا۔ پر افسوس اے انہاں لوکاں دی سوچ تے جیڑے اساکوں غلط سمجھدن۔ اساڈے تے شک کریندن۔

میں "سانول" دے چ کوشش کیتی ایم جو سرائیکی لوکیں پاکستان دی تعمیر تے ترقی واسطے کیا کیا قربانیاں ڈتیئن۔

ایندے علاوہ میں کوشش کیتی ام جو اپنڑے وسیب تے اپنڑے وڈیریں دے درمیان دے چ غلط فہمیاں ڈے سانگاں جنہیں اساکوں ہک بے کنے پرے پرے کر ڈتے۔

میں زیادہ دعویٰ تاں نیں کریندا پر انتا ضرور عرض کریساں جو "سانول" ہک مکمل سرائیکی ثقافت تے سرائیکی وسیب دے مسائل دا ترجمان اے۔ ایندے وچ غلطیاں ہوسن کیوں جو میں چھڑا اپنے دل دے سوچے تے سمجھے کجھ کیتے۔

سرائیکی دے نال نال میں کجھ اُردو زبان کوں وی استعمال کیتے۔ تے اے چھڑا میں واسطے جو پڑھن آلے روانی تے دلچسپی نال پڑھ سگن۔ نقاد حضرات میڈی غلطی کوں دانڑ غلطی سمجھن تے اُونڑیں تہاکوں دعوت اے جو میڈی غلطیں دے

پردہ سکرین دی بجائے میڈی اصلاح واسطے تیکوں لکھن لیکوں تہاڈے پیارے مٹھے اصلاحی تے تنقیدی خطاں دا انتظار رہسے۔

آخر وچ میں اپنے تمام دوستاں دا بیحد مشکور آں جنہیں سانول دی تکمیل واسطے میڈے نال تعاون کیتے تے میڈی حوصلہ افزائی کریندے رہ گئن تے میں سانول کوں توڑ پچا سگیاں۔ خاص کر میں اپنے مہربان میں غلام حسین راہی دا بہوں تھوڑا ایتھ آں جنہیں سانول دی تکمیل وچ میڈے نال اتنا تعاون کیتے جو بس اینویں سمجھو جو ادِ وکھ وکھ ستے میڈے نال ہن۔ میڈی ہر طرح دی حوصلہ افزائی کریندے رہ گئن۔ ایتھاں میں مقبول احمد دھریجہ دا تھوڑا وی منیساں جنہیں سانول دی تکمیل وچ بہوں وڈا کردار ادا کیتے پر جے کر ایتھاں اُن دے ہالیں دا ذکر نہ کراں تاں اے بہوں وڈی زیادتی ہوسے جنہیں سانول دی تکمیل دے ویلھے میڈی ہر طرح دی خدمت کریندے رہ گئن تے او ڈوبال میڈے شاگرد محمد نسیم عمران تے محمد افضل مٹھو ہن اللہ انہیں کوں ہر میدان وچ کامیابی ڈیوے۔

آمین

فیاض حسین قاصر فریدی

تعارف

فیاض حسین قاصر فریدی اٹھاوی فروری ۱۹۵۶ء کوں دیرہ شمس خان دے مشہور بلوچ قبیلہ گورانی دے بک کھنڈے پنڈے کھڑ وچ پیدا تھئے۔ والد دا نں ایس خدا حسین خاں بلوچ ہے۔ ابتدائی تعلیم اپنڑی رستی دے مڈل سکول وچ پائی۔ ڈاہریں ہائی سکول چوک بہادر پور تے ایف۔اے دا امتحان گورنمنٹ خواجہ فرید ڈگری کالج رحیم یار خان دی طرفوں ڈتا۔

ادب نال شروع وچ لگاؤ ہا۔ نانویں جماعت وچ شعر وشاعری دی بسم اللہ کیتی تے ہالی تک دی مشق سخن جاری اے۔

۱۹۷۶ء کنے لاتے ۱۹۸۰ء تک ہیرو نگاری دے دھکے دھولے کھندے رہیے تے ول ۱۹۸۱ء توں عسکر تعلیم وچ ہتھ

تے ہالی تونڑیں ہک استاد دی حیثیت نال اپنڑے فرائض پورے کریندن سرائیکی ثقافت دی تعلیم تے ترقی دے واسطے اپنڑے ہال سانول خان دے ناں تے سانول سرائیکی ادبی اکیڈمی دا قیام عمل ڑ وچ آندا۔ سرائیکی وسیب ڑ وچ تعلیم دے ودھارے واسطے اپنڑی اکیڈمی دی طرفوں سرائیکی بالیں ڑ وچ انعامات دی تقسیم کیتے نے، تے انشاء اللہ ہر سال اے انعام ودھدے ویسن۔

سرائیکی لٹریچر دے ودھارے تے اوندی ترقی واسطے ترائے پے ناول دی لکھدے پن جیڑے عنقریب تہاڈے سامنے آوسن۔

"سانول" ڑ وچ قاصر سئیں اپنڑی کوشش پوری کیتی جو سرائیکی ثقافت مکمل بھرپور طریقے نال پیش کیتی ونجے۔ ایندے نال نال اُنہیں سرائیکی وسیب دے مسائل دا تذکرہ ہے تے ایں علاقے دی ضروریات دی ڈسائن۔

از سانول سرائیکی ادبی اکیڈیمی
ڈیرہ شمس

"پہلا آکھن"

ہک دریا ہا۔ او وڈی مستی نال وہندا پیا ہا۔ اوندے اندر ہیرے جواہرات تے وڈے خزانے مخفی ہن۔ پر اے دولت کیں کم ناں پی امدی ہنی۔ ہک ڈینہہ اوں دریا کوں موج آئی تے مارئیں ایجھی چھولی تے وَل ہک خزانہ بے بہا تے ہیرے جواہرات باہر کڈھ سٹیوئس۔

او دریا ہن سئیں فاضل حسین قاصر فریدی تے انہاں اساکوں جیہڑا خزانہ دِتے او تہاڈے ہتھ کتاب دی شکل وچ سرائیکی ناول "سانول" تلے۔

سئیں اساں ایں ناول دی تعریف کتنی وی کروں۔ مزہ تاں ہوسی ویلھے آکھے جڈاں تساں اے ناول پڑھسو تے وَل خود آپ ایندی تعریف کریسو۔

اے ناول کیا ہے۔ اے اساڈے سامنڑے سرائیکی رسم ورواج تہذیب تے وس ویب دا جیندا جاگدا نمونہ پیش اے۔

سئیں قاصر فریدی ہوریں کوئی ایجھی گال یا رسم نی چھوڑی جہڑی انہاں پیش نہ کیتی ہوسے۔ ناول پڑھدیں ہوئیں اینویں لگدے جو پڑھنڑ آلا خود گھمدا پھردا اے سب کجھ ڈیکھدا ودے۔

اساڈی سرائیکی زبان ہزاراں سالیں دی پرانی زبان اے۔ اے صرف ایں زبان کوں اعزاز حاصل اے جو اے سارے پاکستان وچ بولی تے سمجھی ویندی اے۔ ہندوستان وچ پاکستان دی سرحد نال ڈھیر سارے سرائیکی لوک وسدن۔ ایندے علاوہ دنیا دے ہر وڈے شہر تے خاص جاہ تے تساکوں سرائیکی لوک ملسن

ول ہنڑ ایڈی وڈی زبان دا ادبی ذخیرہ بالکل ای کونہیں۔ اساڈے اُتے فرض بنڈے جو اساں ایں کوں ادبی دولت نال مالا مال کروں۔

سئیں قاصر فریدی ہوریں ایں چیز کو محسوس کیتے تے اپنا پہلا سرائیکی ناول پیش کیتے، تُساں ایں کوں ذوق نے شوق نال پڑھوتے زیادہ کنے زیادہ بندے لوکیں کوں وی پڑھاؤ، سئیں ہیں تاں اے اکھیاں جو ہک وڈوں ناول ودھ گھنو تے اپنیں عزیزیں تے پیاریں کوں سُوکھڑی دا پچ ڈیو۔ اینویں تہاڈا پیار تے محبت ودھ ویسے تے اساڈی کتاب دی زیادہ چل ویسے۔

ول اساں تہاکوں سرائیکی دے سوہنے تے مٹھڑے بولیں دا پچ پیاں ناول تے افسانے دیاں کتاباں جڈے سگوں۔

اچھا ہنڑ اجازتاں - اللہ دی امان ہووے۔

تہاڈا پانہاں

غلام حسین راہی گمول

بھونگ شریف

تحصیل صادق آباد

18-6-89

آڑی آدی کوڑ کٹوں !

اڈا ہُن سانگے نال آ رنگیتیں ۔ بہہ حال حوال ڈے وی سہی۔ گھنسیں تاں اساں وی ڈکھ سکھ ونڈیسوں ۔ اُبھلاناں بھتی ۔ رات رہ کوڑ کٹیسوں ۔ کوڑ سچ بھین بھرا ان ۔ کوڑ نال سچ گنڈھیا کھڑے ۔ اصلوں ہاڑ دہٹ ۔ قصے کہانی دی رِتھ متاں آکھ ہڑ ونتو ہندی اے ۔ ہک قصے وچ کئی قصے رلدن تاں جیون جوگے تھینہ وں جیڑھا قصہ سنڑاں وچ کجھ آپاں وی لکدے چھپدے ودے ہوندوں جنھاں ہنگارا آوے اُٹھائیں ہاں تے ہتھ وی ہوسے ۔ کوڑتے چوتا بدھن ہے تاں اوڑکی کم ۔

"سانول" سرائیکی اُتھن بہن کھن روون وڈیرپ ہارپ ریت پریت ذات ذمات دے ڈسلن دا سوہنا کشالا اے ۔ میں الف کلی کر فیاض حسین قاصر فریدی آن وٹھ ڑٹھ کیتی دیگر ویلھے ۔ میں مرزول مدناں آگے میڈے ہتھ وچ ہا رہندا کھہندا کلھن دا بار، رات چنگھدیں لنگھی ۔ سویلے سویلے اجھو سیں پرانے یار نوں ظفر آن متھے لگے ۔

اُٹھی چل لہور جلوں ۔ منظور خاں لغاری میاں تیکوں سکھناں ناں ولیسے ۔ پارت شفارت نال کوئی تاں میڈی گن کریلے ۔ جلدوں پیا ہن بھج تے جان چھڑاون آ ڈکھا اے ۔ ہیں بھج دھرک وچ دی ہیں اے آکھن کنوں ناں چلساں اساڈے نصتار

فیاض حسین قاصر فریدی
غلام حسین راہی گبول

توں کھن توں بالھ پرانی ڈکھوں پرانی بولی وچ سناون ۔ نویں آئی تے

پڑائی وسری کوں کوڑا کریں۔ ہیا ایہے جیڑھے بُڈھڑے بھولیں پھرسے سرائیکی تے سرائیکیتیاں ودے وڈے کھڈن۔ ایہے اُتوں اُتوں بے ڈکھے بے تھتے مکھے بنیں راہل ان۔ ہک ہک پنج پنج ست ست قصے پوری وڈے۔ آکھتاں سرائیکی وی حیاتی لکائی وڈن۔ ایہے گودڑیاں کھلواڑ ایہے تر تڑ پٹ لعل نکلن لعل ایہے صورتاں وی لعلیں وے مٹ ان۔ ایہے ہیرے جنہور میل پچن تے گبھ کرتے جندڑی تے چاڑھو۔ سرائیکی قصہ سرائیکی کہانی سرائیکی ناول گنو ہیدا وی آندے۔ ایہو ساڈا مسالا تساڈے ہتھوں جڈاں گبھ تیا سرائیکی قصہ حیاتیاں مانے گھٹ کنوں گھٹ اے تاوج وا کا ڈیہے پنج ہزار سالھ دا۔ اللہ بلی

نیاز مند

سید انیس شاہ جیلانی

محمد آباد

تحصیل صادق آباد

17 - 6 - 87

تاثرات

پہلے تاں میکوں اے پہوں خوشی تھئی اے جو اساڈی زبان وچ ایجھے ہنڑے ناول دی ہوسگدن۔ کیوں جو اساں کوں ایں چیز دا احساس اے جو اساڈی سوہنی تے مٹھڑی بولی اچ کوئی ایجھی کتاب نہیں جیئں کوں اساں اپنڑی زبان دا سفیر بناؤں۔

جیئں ویلھے سئیں ناصر فریدی ہوریں میکوں اپنڑے "ناول" "سانول" دا مسودہ ڈتے تے میں پڑھنے تاں حیران رہ گیاں جو اے سرائیکی زبان دا کتنا ودڈا شہکار تخلیق سوکھڑی اے۔

سئیں جے کو اساں اج ایں ناول تے ہیہہ تے کجھ ایندیاں غلطیاں کڈھوں تاں تھہندا نہیں جو ناول آلے پاسے موٹھری لکھاری ناصر ہوریں جہڑا ودا قدم چاتے اے صرف انہاں دا کم اے۔

سئیں اساں ایں لوں حوصلہ ڈیسوں انہاں دی ہمت ودھیسوں جو ہیا لکھن تے سرائیکی ادب دے خزانے کوں ودھاون۔ کیوں جو ہالی اساڈا اے خزانہ خالی اے۔

اے ناول نہیں اے اساڈی تہذیب تے اساڈی ثقافت دا ترجمان اے سئیں ناصر اساکوں ڈسلے جو اساں کتنے عظیم لوک اوں۔ کیجے اساڈے سوچنڑے ورتاوہن۔ اساں انسانیں دی کتنی قدر کریندوں تے اساڈے اندر کتنی انسانیت اے۔ اے ناول پڑھنے تے پتہ لگدے جو پاکستان تاں اساں بنائے۔ اساڈا کتنا شان اے۔ پر افسوس اے جو ناں اساں اپنے شان

کوں سُنیجاتے تے ناں اپنے ڈشان کوں ٹھکائے سے۔ تے بن تاں اساکوں وُسا ویڑھی تے نندر کرنڑ دی لولی ڈیندے رہین۔ پر اساں ڈھیر سُستوں۔

سئیں۔ ادیب جلتی جاگدے۔ ہیں جاگدا وداں۔ ہے جاگدے ودن اے قاصر ہوریں وی "سانول" دی شکل "چ اساڈے واسطے ہک منزل گھن آئن۔

ہنڑ تاں اساں اُٹھوں کجھ ہوش کروں۔ اپنے آپ کوں سنگاروں نیگاروں اپنی مٹھڑی تے دل بھمدی بولی کوں لکھوں پڑھوں تے ایندے ادب کوں ودھاؤں ہنڑ مُنڈھ پدھیج گے اے ہک عظیم شہکار ناول "سانول" تہاڈے سامنڑے ہے ایں کوں صرف پڑھوناں بلکہ اے تاں تہاڈے واسطے ہک پیغام اے۔ ہنڑ تساں سارے "سانول" بنڑتے اپنے ڈیس اپنی قوم تے اپنے ڈ وسیب کوں رنگ لاؤ۔

آؤ ہنڑ اے ناول پڑھدوں۔ تے بن کوں وی پڑھیسوں۔ اے "ناول" تے اے "سانول" اپنا جوتھیا۔ بیا کہیں باہنہ بیلی بنڑناں اے۔

ممتاز حیدر ڈاہر
بھٹہ واہن تحصیل صادق آباد

سئیں فیاض حسین قاصر فریدی ہوریں دے سرائیکی ناول "سانول" تے بولاں تے کیا بولاں۔ جتنا بولیا وچے گھٹ لے۔ اے محض اک ناول نیں اساڈی داستانِ حیات لے۔ اساڈی تہذیب اساڈی معاشرت تے اساڈے دس وسیب دی اک شہکار تصویر اے۔ ایں ہار چ سئیں قاصر فریدی ہوریں اپنے سوہنے تے دلفریب رنگ بھریئے نے جو پڑھن والا ان رنگیں ہار چ رنگیج ویندے۔

ایں ناول ہار چ اساکوں پتہ لگدے جو اساں سرائیکی کیا شئے ہوں اساڈی تہذیب تے ثقافت کیا ہے۔ اساڈے سوہنڑے تے دل بھمدے ورتا کیا ہن خاص کر پاکستان بنڑاون ہار چ اساں کتا جھگ گدھے تے دل ایں موہنی دھرتی دی تے اینڈیں مٹھے پیارے لوکیں دی "سانول" کیا خدمت کیتی لے۔ جے کر اساں سارے "سانول" بن ویچوں تاں اساڈے تے اساڈی دھرتی دے بھاگ جاگ پوسن۔ اساڈی سرائیکی زبان ہار چ ادب داناں نشان وی کوئی نیں۔ بن زباناں والے مہینڑے مر ویندن جو بن ہیڑی تے بن ملاح دے لوک اوکیو ترتی دے دریا نلگھسو یا تاں ہمیشہ آنگے کنارے تے کھڑے رہسو یا دل دریا ہار چ بڈ ولیسو ایں چیز کوں محسوس کریندیں قاصر ہوریں اساکوں اے شہکار ناول ڈتے تاکہ اساں فخر نال لوکیں کوں ڈکھا سگوں جو اے اساڈی بولی دا عظیم ادب تے اے بک شہکار ناول

دل سئیں اے ناول تساڈے وی اگوں اے ایں کوں پڑھو۔ ہن کوں پڑھاؤ تے ایں ناول دی زیادہ کنے زیادہ چلت کراؤ تاکہ اساں قاصر ہوریں دی ہن کتابیں کوں پڑھ سگوں۔ اے دل ہوں محل تھیسے جو اساں وی سئیں قاصر ہوریں دے ہار ہیلی بنسوں۔

ظفر الدین حسان غازی

رحیم یار خان

سرائیکی بولی دے وچ شاعری دا عروج پہلے کنوں ہے۔ شاعری دی کئی قسم دی ہوندی اے، کافی، ڈوہڑہ، مرثیہ، نوحہ، قصیدہ تے جدید دور دی غزل، گیت سہرا۔ ایں سارے میدان دے وچ سرائیکی شعراء دا کمال ڈٹھے جو اوکھیں کوں وی نیں ہچکچ ڈیندے تے او اپنا لوہا ازل کنوں منویندے آمدن تے رب سئیں انہیں دے قلم دے وچ ہیا زور ڈیوے۔

پر سرائیکی نثر کڈاں کنوں لکھیجن پی اے تے ایندے متعلق خود سئیں فیاض حسین قاصر فرمدی ہوریں ڈسلا سگدن، پر اتنا میکوں یقین ایں جو نثر لکھن والے ادیب حضرات دی شعر حضرات دے ہمعصر ٹرڈے پے ہوسن، سرائیکی رسالے، سرائیکی اخبار بشمار نظر آمدن۔ لیکن سرائیکی بولی دا ناول پہلی واری سئیں موصوف ہوریں تحریر فرمائے تے وڈی ہمت تے جرأت نال ایندے چھپوائن دا انتظام کیتے نیں۔

ناول "سانول" دی کہانی سرائیکی علاقے دی ثقافت تے مبنی اے تے ایندے کردار پڑھن ویلھے قاری کوں اینویں محسوس تھیندن جیویں جو صحیح سچ دے ہوندن تے دل ناول دی کہانی دا لطف دوبالا تھی ویندے جو سئیں موصوف منظر کشی فرمیندن۔ تے اہناں دا انداز تحریر اینویں محسوس تھیندے جو پرسکون پانی دی روانی دا انداز ہوندے، تے ہوں ٹردے پانی دے وچ کوئی کنکر سٹوتاں دل بھمدی نغمگی دا احساس تھیندے۔ جیویں شام پیئیں ویلے، ھنڑ وستیں کوں واپس ولدن اہناں دے گل وچ پئی ہوئی گھنڈیں تے

چنگیں دی آواز کنوں جیویں نغمے پھٹدے پے ہوندن اہناں دی تحریر دا
ہک اساں انداز دی بہوں اوپارنے تے منجھے ہوئے لکھاری دا پتہ ڈیندے۔
انہیں دی سرائیکی ۽ چ ناول لکھن دی ہمت کوں میں سلام کریندا ہاں
جو سرائیکی نثر ۽ چ بے بہا خزانے دا ناول "سانول" دی صورت
۽ چ اضافے دا باعث بنیں۔

ہک ملاقات دے دوران میڈے کہ سوال دا جواب ڈیندیں ہوئیں
موصوف فرماون لگے جو میڈے خیال ۽ چ میں "سانول" ایجھا کردار منتخب
کیتے جو انشاء اللہ سرائیکی ولیں دے پچھے بچے وی اپنے آپ کوں سانول
سڈاوون تے فخر محسوس کریں۔ جیویں جو ہن اساڈے پیارے ولیں
دے بال احساس کمتری دا شکار ہان ایں ناول دے پڑھن نال انہیں اچوں اے
احساس کمتری ختم تھی ویسے۔ اُنہیں آکھیا میڈے بال دا ناں محمد احمد اے
پر اُوں کوں اساں سارے گھر والے سانول دا ناں گھن تے سڈیندوں اوندی
عمر چار ورہیاں کنوں گھٹ اے تے ہک ڈینہ سانول دے ہتھ کھیڈدیں
ہوئیں زخمی تھی گے۔ او روون لگ پیا۔ میں آکھیم سانول روندا پیں؟
سانول کڈاں روندے ہوندن۔ تے اُوں ڈھڑیں آلا ۽ چ آکھیا۔
"ابا سانول نئیں روندے تے ہُن میں دی کوئی ناں روسدا"

اے ناں ہوئے معصوم سانول دا عہد، پر ہن سانول دے خالق
دی عہد کیتے جو ناول "سانول" دی تخلیق وجہ اے ہے جو ساں سارے
قوم دے بال سانول دے کردار دا روپ دھار گھنو تے اپنڑے
ثقافت تے کلچر دی حفاظت واسطے کمربستہ تھی ویخو۔

اہناں کش لاکر تے ناول لکھیے تے اہناں دے کشالیاں دے
جھلدے اہناں دے قریبی دوست تے جگر جیں غلام حسین راہی گبول
دی شاندار پشاہ شامل ہن۔ اہناں دا اصحاباں دی ہمت تے استقامت

کوں ڈیکھدے ہیں ہن اے سمجھنے پک کہ گدھے جوا یکھے جذبے والے جوان اساڈی دھرتی اساکوں ڈیوے تے پچھے ہیا کیا لوڑیندے انشاء اللہ قوم جاگ پوسے۔

قوم دے جگادن کیتے تاں ہکوں کجھ چاہیدا ہوندے پر ایں ناول "سانول" قوم دی بیداری دا لہو وڈا کردار ہن سگدے جیکر سارے سرائیکی دھرتی دے رہن والے ایں ناول "سانول" کوں اپنا تہذیبی تے ثقافتی ورثہ قرار ڈے تے اپندی موجودگی اپنے نال اپنے گھر، دچ ضروری سمجھن۔

میڈا چھوٹا جیہا پیغام لے ہے جو ایں ثقافتی رستاریز کوں فرید پڑھو دوستاں! میاں کوں دی دعوت ڈیو جو اردو ایں کوں پڑھن ایں ناول "سانول" کوں اتنا پھیلاؤ جو سئیں فیاض حسین قاصر فریدی صاحب اٹھویں ڈینہہ ہے ہزار دے چھپوانوں دا انتظام کریندے ہوون۔

میں دعا کریندا اں اساڈی قوم دا ہر فرد سانول بن ونجے۔ تے سانول دی حیاتی ودی ہوے۔ آمین

منقبول احمد دھریجہ

سانول سرائیکی ادبی اکیڈمی
دیرہ شمس

دا تعارف تے اوندے اغراض و مقاصد

اونویں تاں سرائیکی وسیب وچ بہوں ساریاں اکیڈمیاں ہن تے اہناں دی طرفوں بہوں چنگیاں کتاباں چھپ چکن پر سانول سرائیکی ادبی اکیڈمی دا نصب العین چھڑا اپو چھڑا اے جو سرائیکی وسیب کوں سرائیکی پڑھن لکھن دے قابل بنڈایا ونجے۔ اہناں وچ سرائیکی پڑھن دا شوق پیدا کیتا ونجے تے سرائیکی ادب کوں ہتھیکا کیتا وے۔ ایں سلسلے وچ اکیڈمی پہلی وکھ سرائیکی قاعدہ چھاپ تے چاتی اے تے ڈوجھی وکھ دے نصبے اے وچ "سانول" تہاڈے ہتھ اوچ ہے تے انشاء اللہ بہوں جلدی افسانے دا مجموعہ "جگر دے پھٹ" وی آویسے، ایندے بعد ہیا ناول "مومل" دل ہیا ول ہیا تے اے سلسلہ ہمیشہ جاری رہسے۔

ہک اہم وکھ جیہڑی اکیڈمی دے طرفوں چاتی ونجی اے اوہے سرائیکی بالاں اے وچ تعلیم عام کرن۔ ایں سلسلے وچ ہیں سال اکیڈمی دے طرفوں پنجویں وچ پہلے نمبر تے آون تے بال کوں کجھ نقد انعام چھیویں دیاں کتاباں تے ستویں جماعت دی فیس سال وسنے ڈیون دا اعلان کیتا گیے تے انشاء اللہ اگلے سال کنے اے سلسلہ ودھ تے اٹھویں ڈھویں تے ایف اے دی سطح تک تھی ویسے تے دل اگی تے اے سلسلہ ودھایا ویسے تے اکیڈمی دی سرپرستی اے وچ پڑھن آلے بالیں دی ہر طرح دی امداد والی کیتی ویسے تاکہ سرائیکی وسیب دے استحصال کوں کم کرن دے واسطے سرائیکی کھیتر دی تیاری کیتی ونجے۔ اکیڈمی اے نیصلہ

کیتے جو ہر سال بک کنونشن منایا ویسے جیئں ڈاچ سرائیکی وسیب دے مہاندرے دانشور شاعر فنکار شریک تھیسن کیمرں جو سرائیکی ثقافت کوں حال حیات رکھیا دنیے۔

اکیڈیمی اے وی فیصلہ کیتے جو عنقریب بک سرائیکی تعلیمی تربیتی کورس دا اہتمام کیتا ویندے جیئں ڈاچ سرائیکی پڑھے لکھے نوجواناں کوں سرائیکی پڑھاون لکھاون دی تربیت ڈتی ویسے تاں جو ول اے تربیت یافتہ نوجوان اپنے اپنے علاقے ڈاچ سرائیکی زبان ڈاچ رضاکارانہ طور تے سرائیکیں کوں پڑھیسن۔ کورس دے آخیر ڈاچ اکیڈیمی دی طرفوں اسناد ڈتیاں ویسن۔ آخر ڈاچ تمام سرائیکی وسیب دے وڈیریں، مہاندریں کوں گذارش ہے جو اے اکیڈیمی دے مقاصد کوں توڑ چڑھاون کیتے اکیڈیمی نال تعاون کرن۔

خیر اندیش

چیئرمین سانول سرائیکی ادبی اکیڈیمی

ڈیرہ شمس خان

تحصیل و ضلع رحیم یار خان

بسم اللہ الرحمٰن الرحیم

دھلوان

تے ڈوپہریں داویلھ ہاتے دستی دے ڈھیر سارا بہروں وڈی پلی ٹلوں
اُچ دی گامو تے غوثو دی کچہری برسی پی ہئی گامو اپنے الغوزے تے غوثو
اپنی بین تے سائیں حضرت خواجہ غلام فریدؒ دی کافی وڈی استادی نال آکھیندے
پئے ہن تے باقی سارے دھلوان پورے شوق دے نال سُنڈ دے پئے ہن۔ الغوزے
تے بین دی مٹھی تے دل بھاندی سُر وچ اتنے غرق ہن جو کیں کوں ہوش کونا ہا
جو اُنہاں دے نال ہک کالا مشکی نانگ وی اِنہاں آنگے الغوزے تے بین دی مست
آواز تے اپنا پھن پھوک تے اپنا سر ہلیا مریندا ہا۔ اصل اچ حضرت خواجہ غلام فریدؒ
سائیں دی کافی وچ ایجا مٹھاس تے اثر ہے جو کوئی وی ایں مرد قلندر دا کلام
سُنڈ گھنے۔ تاں او آپنے آپ وچ فی رہ ویندا۔ تے ایہو حال اِنہیں سارےاں
دا ہا۔ اے موج تے مستی دی کچہری ہوں ویلھے آن ختم تھئی جڈاں کرموں تے
اماموں سارے دھلوانڑ دی مانی چا آنے۔ کرموں چادر تے مانی رکھن دا سلسلہ جھکا
حیاتے سامنے ڈیکھے تاں ہک بلا کالا ایل نانگ گامو دی کنڈ دے تے پھوں پھن
کلا تھی پئے۔ نانگ کوں ڈیکھ تے کرموں دی دھاڑ نکل گئی تے گامو کوں آکھیس
تُسے گامو آں پھوں نانگ ڈنگ مریندی۔ گامو ٹر پا مارتے اُڈے ونج پیا
تے لتے نانگ کوں۔ اماموں تے غوثوں اپنیاں اپنیاں سوٹیاں چاتے نانگ
دے اُتوں ونج پئے۔

ایں ویلھے ٹی گامو اپنے ہوش سنبھال تے اِنہاں ساریں کوں ہل مارتے

آکھیس ۔ وُٹے کملے کھڑ بجوا ایں نانگ کوں نہ ماوو میڈے خیال وچ اے نانگ کوئی فقیر اے ۔ گامو دی ہکل سُنڑ تے ساریں ڈھلوانڑیں دیاں سُوٹیاں اُتے رک گیئں تے اُنہاں گامو ڈے توجہ کیتی ۔ لحظے بعد انہیں تے زمین تے ڈٹھاتاں نانگ غائب تھی گیا ۔ اُنہاں نانگ دا پتہ گولن دی کوشش کیتی پر کیتھاؤں کوئی نشان ناں لگا ۔ نانگ دا انکھیں دے اگوں شربر تھیونڑ تے اوبھے حیران تھی گئے ۔ گامو انہاں دی حیرانی کوں ڈیکھ تے اُنہیں کوں آکھیا تساں کیوں ام غم تھی گیئو او نانگ ناں ہا کوئی فقیر ہا الغوزے تے بین دی آواز سُنڑ تے اکثر فقیر نانگ دا ویس وٹا تے آیدن ۔ غوثو ۔ گامو دیاں گالہیں سُنڑ تے اُونکوں آکھیس ۔ چھوڑ گامو بھرا ! ایجھے کوڑ ناں ماریے کر بھلا فقیر دی کڈاہیں نانگ بنڑ دن ؟ نانگ تاں چھڑا نانگ ہوندے اینکوں جتھاں ڈیکھو مار ڈیوو ۔ گامو اپنے نال کھڑے غوثو دے مونڈھے تے ہتھ رکھ تے آکھیس ۔ میڈا بھولا بھرا ! اے نانگ کونا ہا جے نانگ ہوندا تاں میکوں ڈنگ ناں مار گھنے ہا ۔ اصل وچ اے نانگ میڈے الغوزے تے تبڈی بین دی آواز سُنڑ تے آیا ہا ۔ توں اے سوچ جو بھلا لبڑائیں گوہ دی بین تے الغوزے دی آواز سُنڑ تے سر مرندی ڈٹھی ۔ غوثو بک ٹھڈا شوکارہ بھرتے آکھنڑ لگا ۔ بھرا گامو ! توں آکھیندا تاں سچ ایں پر اچھا چھوڑ ایں قصے کوں ۔ آہنڑ سارے بھرا ول تے مانی کھاؤں ۔ ول سارے ڈھلوانڑ دِچھی چادر تے باہروں بہہ تے مانی کھاون شروع کیتی ۔ اجنڑ ہک ڈد گراہ بھنیے ہانے تے ہک پکی عمر دا جوان تے ہک ڈھیڑ سارے چھوکرے سلام آن ولایا ۔ گامو سلام دا جواب ڈیتہ تے مانی دی صلاح ماریس ۔ جوان تے چھوکرہ شیئت کئی ڈیہاں دے بھکے ہن ۔ ہیں سانگے اُنہاں وی شرم ورم ناں کیتی تے مانی کھاون بہہ گئے ۔ گامو ڈٹھا جو اے بچارے ڈاڈھے بکھے ہن ناں آپنڑے ماریں سنگتیاں کوں اشارہ کیتا جو مانی بس کر ڈیوو ۔ گامو دے اشارے دے نال ای سارے ڈھلوانڑ مانی کھون ہتھ چھک گئے ۔ جوان تے چھوکرے

رچ تے مانی کھادی دل گاموں دے کنوں پانڑ دا کٹورا بھرتے اُنہیں کوں پلائیں تے پچھیں کا کا! تساں کون اُو کتھوں آیوتے کیں کوں ملسو۔ پکے سن دے جوان ٹھڈا ساہ بھرتے جواب ڈتہ میڈا بھرا! میں ہک لٹیا پٹیا مسافراں، میں ہندوستان وچوں آیاں۔ ہندواں تے سکھاں میڈا سب کجھ لٹ گدھے میڈی ذال بال، بچی تے بھینڑ بھرا سب مریچ گن، بس ہک میں تے ہک لے میڈا بال اپنا ساہ لوکاتے بچ آیوں۔ ہُنڑ ڈکھ کنوں جوان دا ساہ بھرتے بچ گیا تے اُو سر تلے کرتے چُپ تھی گیا۔ غوثو اُوندے مونڈھے تے ہتھ رکھتے اُوں کنے پچھیا جو انہاں ظالماں تیڈے نال اے ظلم کیوں کیتے تے تیڈا قصور کیا ہا؟ جوان دل ہک ٹھڈا ساہ بھرتے آکھیا، میڈا قصور چھڑا اے ہا جو ہک تاں میں مسلمان ہم تے ڈوجھا میں ہندوستان کو چھوڑتے پاکستان آوندا ہا ہندا ہم۔ ہُنڑ جوان دا دل رُوح بھر بچ گیا۔ اوندیں اکھیں وچوں ہنجوں دا سیلاب وہنڑ شروع تھی گیا۔ جوان دے ڈکھاں دی کہانڑ سُنڑ تے اوکوں روندا ڈیکھ تے سارے ڈھلوانیں دا روح دی بھر بچ گیا تے او دی اَم غم تھی گے، گاموں دی اکھیں وچوں وی ہنجوں نکتے پر اوں جوان کو تسلی ڈیندیں آکھیا۔ ناں رو میڈا بھرا ناں رو۔ جیڑا کجھ تھیونا ہا اوتاں تھی گے پر ہُنڑ توں بس کر ڈیکھ تیکوں روندا ڈیکھتے تیڈا بال ای رُون پئے گے دل گاموں اپنڑ ٹپکے دے پانڈ نال بال دے گوڑھے اُگھ تے غوثوں کوں آکھیں۔ کٹورہ پانڑ دا بھر ڈے۔ اوں جوان تے چھوکرے کوں پانڑ پلاتے اُنہیں کوں چُپ کرائیں دل کجھ جھٹ چُپ تھی گی ہیں لمحے بچ گاموں کجھ سوچیندا رہیا تے دل غوثوں کوں آکھیں۔ تساں ڈھوراں دا خیال کرو میں اُنہیں کوں ٹھکار کنے گھن ویندا ں۔ اے آکھ تے گاموں جوان تے چھوکرے کوں گھن تے دستی ڈوں ٹر پیا تے رستے بچ اُنہیں کوں اپنے ٹھکار سردار بہرام خان دے متعلق ڈسیندا آیا۔

سردار بہرام خان

پہلے آنگے اَج وی بہرام خان دی کچہری برسی پی ہائی۔ بہوں سارے لوک کچہری راچ وڈے ادب تے احترام نال بیٹھے ہن۔ کچہری واسطے اِک وڈی فلاسی وچھی پی ہائی تے بہرام خان اِک تخت آنگے بنیل پلنگ تے بیٹھا ہا۔ پلنگ تے اِک سوہنا تے قیمتی بسترہ وِچھا پیا ہا تے سرہانڈی تے پوانڈی کنے وڈے وڈے تکیئے لگے ڈیکھیئے ہن۔ بہرام خان دے آگوں اِک بہوں وڈا حُقہ رکھیا ہا۔ حُقہ اپنی بناوٹ تے سُنہرپ کنے بہوں قیمتی لگدا ہا۔ حُقے دے تل تے نڑی تے چاندی وا بہوں سارا کم تھیتل ہا۔ گاموں ہوریں کچہری دے نال پُنے تاں اپنیاں جُتیاں اِک پاسے لہا تے ول سردار بہرام خان کوں وڈے ادب نے احترام نال آ ملیئے۔ بہرام خان گاموں کنے پُچھیا۔ سُنا گاموں آج وقت کنے پہلے کیوں وَل آئیں تے اے تیڈے نال کون ہِن۔ گاموں وڈی جھکائی نال عرض کیتا۔ سوہنا سائیں ایں جوان تے چھوکرے کوں تُساں تک بُجاونڑ آیاں۔ اے شُودے بہوں رُدھے دے مارَیل ہِن۔ بہرام خان انہیں وڈے غور نال ڈِٹھا تے جوان کنے پُچھیئس۔

توں آدا کون ایں تیکوں کیا ڈُکھ ہا ے؟ جوان اٹھی کھڑا تے ہتھ بدھ تے عرض کیتس۔ سوہنا خان دُولہ۔ میڈا ناں محمد ہُوتا اے تے میڈے لے ایں بال دا ناں چراغ دین اے۔ اَساں سوہنا! ہندوستان توں آیوں۔ میڈا دان خان تے بہوں سارا ہا۔ پر ہندواں تے سکھاں ہِن سبھنی کوں تاں قتل کر ڈِتے۔ چھڑاعیں تے اے میڈا ہال بدقسمتی نال بچ گیئوں۔ ہُوتا کجھ اگی تے اکھنڑ چا ہندا ہا پر اوندا روح بھرچ گیا تے او ڈُکھ کنوں رونڑ پئے گیا۔ بہرام خان اُٹھی تے ہُوتے کوں اپنے سینے نال لاتے اُوں کوں آکھیئس۔ میڈا پردیسی تے مہاجر بھرا او حوصلہ کر اپنے

ملک تے مذہب دی خاطر اتنی وڈی قربانی وڈے تے بزدل پیا تھیندیں۔ غلامی تے ذلت دی حیاتی کنے جان چھڑاون کیتے اتنی تاں قربانی ڈیوی ٹیندی اے تُوں تاں وَڈا خوش نصیب ایں جو پاکستان بنّاون اچ تاں تیڈا لہو شامل اے۔ ہُنڑ ڈکھ کنے بہرام خان دی اکھیں وچوں ہنجوں دے گوڑھے نکل تے اوندی ڈاڑھی اچ گم تھی گئے۔ بہرام خان بُوٹے کوں پکڑتے اپنے پلنگ دے نال ہک مُوڑے تے بلھایا تے اوندے بال کوں وی ہتے مُوڑے تے بلھالیں تے وَل اپنے نوکر کشیرو کوں آکھیس جو انہیں واسطے مانی ٹکر چوا آ۔ کشیرو اُٹھی تے ڈیڈھی ڈوں دنجن لگا۔ پر گاموں وڈی جھکائی نال بہرام خان کوں عرض کیتا۔ سائیں انہیں مانی کھا گدھی اے۔ پر کتھوں؟ بہرام خان گاموں کنے پچھیا گاموں نیاز مندی نال جواب ڈِتہ۔ سائیں اے شودے وڈا ڈھے بکھے ہن ایساں ساریں دھلوانیں اپنی مانی انہیں کوں کھوائی لے۔ اچھا اچھا بھوں چنگا کیتے وے پر شیرو توں ونج مانی چوا آ۔ تے او مانی وَل گاموں اپنے سنگتیاں وڈے چاتی ویلے۔ وَل تھوڑی دیر دے بعد بہرام خان کچہری برخواست کر ڈتی تے بُوٹے کوں آکھیس تساں تھکے ترٹے آئے ہو سو۔ کجھ جھٹ آرام کر گھنو۔ تے ہیں وی سُمداں۔ بہرام خاں گھر ونجن کنے پہلے بُوٹے تے چراغ دین کوں ویرے دے خاص کمرے اچ پُچھوا تے وَل گھر لنگھ گیا۔ کوئی مغرب دا ویلھا تھیون والا ہا تے بُوٹے دی اکھ کھُلی۔ دری کنے باہر جھاتی پائس تاں بہرام خان دی کچہری لگی پئی ہئی۔ مُنہ تے پانڑ دے چھنڈے مارن دے بعد او کچہری اچ آن بیٹھا۔ اج کچہری اچ بُوٹے دی داستان ای چھڑی پئی ہئی۔ ہر کوئی اپنے طور طریقے نال بُوٹے دے نال ہمدردی جتوندا پیا ہا۔ جیویں جیویں وقت گذردا گیا کچہری وَدھدی گئی۔ تے عشار دے ویلھے تائیں ساری ونج کٹھے تھی گئی۔ ہُنڑ ہر کوئی بُوٹے دی ڈکھ بھری داستان سنڑن اچ گم ہا۔ اوندے ڈکھ درد سنڑ تے ہر ہک کوں ہولے نال ہمدردی تھی گئی۔ عشار

دی نماز دے بعد کچہری اچ موجود تمام لوکیں کوں مانی کھوائی گئی۔ ہک
پاسے اچ اِتھوں دا لے رواج ہا جو جڈاں کوئی مہمان آوے ہا تاں کل دستی دے
گھنڈے سارے لوک کٹھے بیٹھ تے مہمان نال رلے روٹی کھاون ہا تے اج
وی ایویں تھیا۔ اُویں تاں ہر آئے گئے کوں چنگی چوکھی روٹی ملدی ہائی پر
بہرام خاں اج پُوتے واسطے وڈا انتظام کرایا ہا۔ ہک لیلا کوہانے
بھاچی پکوائی ہئس تے چاولیں دی دیگ دا وی انتظام ہا۔ تے کھیر دا ہک
وڈا دیگڑا وی دسترخوان تے موجود ہا۔ پُوتا اتھوں دے لوکیں دی آپس اچ
محبت تے اتفاق ڈیکھ تے بہوں خوش تھیا تے حیران وی۔ پر جیں وقت
دستی دے ہر آدمی اوکوں دعوت ڈِتی تاں اُوندی خوشی تے حیرانی
دی انتہا نہ رہی۔ ایتھوں دے لوکیں دے اتفاق اُنہیں دی آپس اچ
محبت اِتھوں دے رسم و رواج تے مہمان نوازی کنے بہوں متاثر تھیا۔
انہیں چاؤ یاریں اچ بہوں سارے ڈینہہ گزر گے۔ بہرام خاں تے اوندی بیاوری
اوکوں ایجھی محبت تے خلوص ڈتہ جو او اپنے سارے دُکھ بھل گیا تے خوشی
خوشی اچ ڈینہہ گزرن پئے گے۔

ہک ڈینہہ بہرام خان فجر دی نماز پڑھ تے آیا تاں پُوتے جھکدیں
جھکدیں عرض کیتا۔ سائیں بہرام خاں سائیں! ہک عرض اے جے سائیں
اجازت ڈیوین تاں کجھ آکھاں۔ آج کیا گال اے ذرا کھل تے ڈس
بہرام خاں کھلدیں کھلدیں پُوتے کوں آکھیا۔ ہیڈا دُکھ لائیں کئی ڈینہاں
کنے سنبھلدا وداہم جو سائیں کوں عرض کراں پر حوصلہ نی تھیندا اصل اچ میں
نکماں رہے رہے تے تھک چیاں تے ہُنڑ کوئی کم کرنڑ چاہندا ں۔ جے سائیں
ناراض ناں تھیون تاں میں کوئی محنت مزدوری کراں اے آکھ تے پُوتا چپ کر گیا
بہرام خاں اوکوں جواب ڈتہ۔ ناں ناں پُوتا بھرا! اے کیویں تھی سگدے
ول بہرام خاں اوکوں اپنے اوں کنے بٹھیا۔ اچھا توں اے ڈساؤ کیا

کم کر سگسیں ؟ سائیں میں تھوڑا گھنڑ ان تاں بڑھیا لکھیا اں پہ جیڑھا کم مل ویسے خوشی نال کریاں بوٹے اپنی عینک واشیشہ صاف کر یندیں آکھیا۔
اچھا..... ول توں میڈے رقبے دا کم سنبھال گھن۔ بہرام خان کھل تے بوٹے دے مونڈھے کوں ٹھاپی ڈیندیں آکھیا۔ بوٹے پہلے تاں وڈی احسان مندی نال بہرام خاں ڈوں ڈٹھا تے ول عرض کیتس۔ سوہنڑا میکوں رقبے دے کم کار دا تجربہ تاں کوئی پہ انشاء اللہ اپنے ٹھ طرفوں پوری کوشش تے محنت کریاں تے اوہیں میڈا کم کار کیا ہوسے ؟ بہرام خان حقے دا سوٹا مریندیں جواب ڈتہ۔ اوبھرا بوٹا تیڈا کم بس ایہو ہوسے جو زمیناں دی ڈیکھ بھال راہکاں دا حساب کتاب تے فصل دی بٹائی شٹائی بیا کیا تے بس ایویں سمجھ جواج کنے توں رقبے دا کار مختیار ایں ول بہرام خاں اپنے ٹھ کھسے کنے کنجیاں دا گچھا گھڈتے بوٹے کوں ڈتہ۔ بوٹے کنجیاں گھن تے آکھن لگا۔ سائیں ! اِک بیا عرض اے۔ وت کیا گال اے منشی بوٹا ؟ بہرام خان اوں کنے پچھیا۔ بوٹے تلے منہ کرتے آکھیا، سائیں ! میڈا مطلب اے جو تنخواہ مکا ڈیو ہا۔ ہوں ..... تیڈی ..... تنخواہ ہک سو روپیہ تے روٹی کپڑا ہوسے۔ بہرام خان جواب ڈتہ تے بوٹا اتنی ساری تنخواہ تے روٹی کپڑا سنڑ تے خوش نہال تھی گیا تے کھلدیں کھلدیں بہرام خان دا تھورا منیس تے اوکوں دعائیں ڈیندیں آکھیس۔ اللہ سائیں تہاکوں خوش تے آباد رکھے ول بوٹا منشی بنڑ دے بعد اپنا کم کار سنبھال تے شروع تھی گیا۔

سُہاگن

بہرام خان دے کجھ راہک خان آکھے کھوتے: بیٹھے ہن۔ اُتھاں وچوں
ہک دا ناں چام سمار ہا۔ چام سُمار بہرام خان دا وڈا اعتباری
تے خاص راہک ہا تے سہاگن اوندی کلھی دِھی ہائی۔ اوندی عُمر
پارہاں تیرہاں سال ہائی اونوجوان سوہنی تے وڈے شرم حیا والی
پالڑی ہئی۔ اوندا حُسن سارے علاقے راچ مشہور ہا۔ چیروئیں تے مست
اکھ۔ لمبا پتلا تے سوہنا نک پوہلے تے سِدھا سوہنا چہرہ چھوٹڑا
مُنہ۔ موتیں آنگوں چٹے دَند۔ لال غُلابی چیپ، خون ٹرنمیندیاں گلھیں
کالے بشیر تے ریشم آنگے لمبے لمبے وال درمیانہ قد بس اوہیں سمجھو
جو سُہاگن کو اللہ تعالےٰ اپنے ہتھ نال کلھے ویلھے بہہ تے بٹایا ہس
تے اے اللہ سوہنے دا اکمل تے خوبصورت شاہکار ہئی۔ سہاگن خوبصورت
ہوون دے نال نال رج تے خوب سیرت وی ہئی۔ اوکنی اُٹھدے نینگراں دی
توجہ دا مرکز ہائی پر شریف اتنی جو اج تئیں ناں ہوں اکھ چاتے کیئں کول
ڈسیٹھا تے ناں کیئں نینگر اوکوں ہلواون دی جُرات کیتی ہئی۔ پر ہک ڈینہہ
سانول خاں جیڑا بہرام خان دا کلھا یار ہا شکار کھیڈ دیں کھیڈ دیں
خان لئے کھوتے آ نکتا کھوہ کوں ڈیکھ تے تریہہ لگیئں پر کھوہ ہمُوں بھاری
ہا۔ بہوں کوشش دے باوجود وی اوکوں ناں ریگڑ سگیا۔ سانول ہنڑ ایں
سوچ وچار ہا جو پانی کھوہ کنے پیوان یا ول راہکیں دے گھروں منگاں
تے اپنی جیت اوندی دیہہ ہک لمبے تیتر تے پی جیڑا کھوہ دے اتوں ہک

ٹاہلی تے بیٹھا ہا۔ تیتر کوں ڈیکھ تلے اوندی تریہہ لگ گی تے اوں تیتر ڈے بندوق سدھی کرتے اوندا نشانہ بنایا۔ تیتر سانول دی نیت کو سمجھ گیا تے اوہ پھڑکائی مارتے اُڈیا پر سانول چھوٹے سن دا ہوون دے باوجود وی بہوں وڈا نشانے باز ہا۔ اوں تیتر کوں اُڈدا ڈیکھتے بندوق ٹرڈ ڈتس تے تیتر ڈھوٹدا آیا تے ٹاہلی دے مُنڈھ نال کندھی دے پار وچ پیا سانول شکار دے شوق وچ کندھی دے پار ٹرپا ماریا پر تیتر اوکوں نظر ناں آیا اوام غم نمتی تے سوچن پئے گیا جو تیتر آکھیں دے اگوں کیڈے شہر ہر تھی گیا۔ اوہیں سوچ تے افسوس وچ کھڑا ہا تے اوکوں اپنے پچھوں ہک لفیس تے نازک آواز آئی۔ تساں کیا لبھندو ہو؟ سانول کوں اینویں محسوس تھیا جیویں اچاچیت کیں رباب دی کوئی دل لبھندی تان چھیڑ ڈتی ہوے جیویں مینہ دے موسم وچ کیں بھکیں دے لڈیے وون۔ اچوں کوئی کوئل دلفریب لہجہ چھیڑ ڈتہ ہوئے۔ ایں آواز اچ اتنا جادو تے اثر ہا جو سانول دیاں اکھیں اپنے آپ ہوں پاسے اُٹھی گیاں جیڈوں آواز آئی ہئی۔ ڈیکھے تاں ہک حور سامنے ٹکھڑی اے ہک حسن دا پیکر اپنے جلوے لوکڑ نیدا کھڑے ہک اللہ دا سوہنا تے دلفریب شاہکار اپنے حسن و جمال دیاں رعنائیاں بکھر نیدا پے کجھ دیر دیداں دیدیں دے نال ہلیاں ول دل دیاں دھڑکناں تیز تھیاں تے ہک بے آواز دھماکہ تھیا ول فضا دلفریب نغمیں دے نال بھر گئی۔ سانول تے سہاگن ہک ہے تے حسن دے سمندر اچ ہلیاں کھاون پئے لگے۔ اینویں لگدا ہا جیویں ڈوبت دھرتی وچ پچھے کھڑے ہوون تے کنیں کوں اے ہوش ناں ہا جو ہک بے کے دیداں ہٹاون۔ اللہ تعالیٰ دے بے مثل خوبصورت شاہکار دا آمنا سامنا ڈیکھن آلا ہا پر سہاگن دے حسن دی پیکر ہائی اوکوں مجبور اپنیاں اکھیں تلے کر نیساں یاں۔ جیں دیکھے اوں کے سانول دی مست شرابی اکھیں دا نشہ

اُپڑیا تاں اوکوں محسوس تھیا جولے کیا تھی گے؟ میں کیا کم کیتم؟ ایں سوال دا جواب اوکوں اپنے دل کنے مل گیا اُو اپنے دل دا جواب سُݨ تے پریشان تھی گئی دل اوں ہک چھرکی جرتے اپنے سرکوں جھنڈکا ڈتے اپنے چندر ورگے چمکدے متھے تے ہتھ رکھیئں تاں اوکوں محسوس تھیا جو اوندا متھا بگھر نال پئے گے اپنڑی چُنی دا پلو پکڑتے متھے کنے بگھر اگھیئں تے دل ہک وار وی سانول ڈوں ڈیکھݨ تے سالھ ہوچ گی پی۔ ہݨ سانول کوں اینویں محسوس تھیا جیویں حیاتی دے کارخانے دے ہوچ ہڑتال تھی گی ہووے سانول ہالی تائیں اوندے خیالیں ہوچ گم کھڑا ہا تے نال آلی کلھوٹی دے پچھوں پھڑ کاٹ تھیا۔ اوندا اُور کا نکل گیا۔ تکھے تکھے کلھوٹی ڈوں ڈیکھݨ تاں اوتھوں اپنڑی حیاتی دی آخری پھڑکائی مارتے جنھ ڈے گیا ہا۔ اوہدے ہوے ٹرواتھ دے نال دل کھڑاتے اوکوں چاتے آکھیئں۔ میاں تترا! میں تیڈا شکار کیتے تے میں وی کیئں دی نظریں دا شکار تھی گیاں۔ فرق صرف اتنا ہے جو توں گولی دا شکار تھی تے اپنڑی حیاتی کنے ہتھ دھو بیٹھیں تے میں وی کیئں دی نظریں دا شکار تھی تے اپنے دل کنے ہتھ دھو بیٹھاں سانول دے ہتھ ہوچ ہالی تک مُوئل تترا ڈوں ویں ہا تے گھر دے باہروں کیئں جوان دے آوݨ دی آواز ائی۔ ہݨ سانول دے ہتھ ہوچوں مُوئل تتر ڈھہ پیا تے اوندے پیریں کنوں زمین نکل گی اوں کوں ہݨ احساس تھیا جو میں کیئں بے دے گھر ہوچ گھڑاں۔ جے گھر دا سئیں آ گیا تاں میں کیا جواب ڈیساں۔ اے لاچیئوں جیویں نزدیک آندا ویندا ہا اوندے ہوش اڈ دے ویندے ہن سانول ایڈے اڈوڈے ڈٹھا او ہݨ ہائیتوں کھسکوݨ چاہندا ہا پر نال کوئی بھیڑ وارتے ہا تے ناں لکوݨ دی جاہ ہئی۔ اوں کوں اچانک ناں آیا جو کیا کوں ہوتے اتنے تائیں گھر ہوچ ہام سنسان لگھ آیا۔ ہام سنسان کوں ڈیکھ تے اوندا ہیا ہار تاں لہہ گیا

کیوں جو جام سمار کوں او سنجاڑدا ہا تے جام سمار انہیں دا خاص راہک ہا۔ پراوں کوں شد مساری فرد تھی۔ او ہالی تک اپنی جاہ تے بیشم تھیا کھڑا ہا۔ جام سمار ہل پنجالی اپنے موڈھے کنے لہا تے کندھ نال رکھ ڈتس تے خود دھی کوں سڈ مارتے آکھیس۔ سہاگن دھیڑی لسی دا کٹورا بھرآ۔ میڈی ریڑھ کنے جند نکلدی لے۔ اللہ سئیں بخشے تیڈی مادکوں او بہشتیں جیندیں ہئی تاں اڈاہیں کلیں تے لسی چا امدی ہئی۔ ہوئے ..... ہوئے آکھ تے جام سمار کھٹ تے باہنڑ لگا سامنے جو دیدہ پیئس تاں اگوں سانول کھڑا ہا۔ جام سمار جلدی نال ٹرپا مارتے اٹھیا تے بختار بختار کر نیدا سانول کوں وڈے ادب تے سک نال آلیا تے اوں کنے پچھیس اج چھوٹا بختار اساں غریبیں دے گھر دا ڈک کینویں بھل گے؟ سانول اوندی سک محبت ڈیکھ تے کجھ سنور پراتھی گیا تے آکھیس چاچا سمار اج میں شکار کر نیدا کر نیدا تیڈے کھو تے آ رکتاں۔ ایں ٹالہی تے تتر بیٹھا ہا تے اونکوں میں بندوق ماری ام تے او تیڈے گھر دی کلھوٹی ڈے نال آ پے اے ڈیکھ۔ بچارہ تکمیر کنے ای پہلے مر گے سانول موکل تتر کوں ول چلیندیں آکھیا۔ پر چاچا سمار میں ہوں شد ماراں جو تیڈے گھر اں پچھے آگیاں۔ ناں ناں میڈا سائیں۔ اے گھر ہار باغ باغیچے سبھو کجھ سئیں دا اے اساں دے ناں تہاڈے غلام تے راہک آں تے راہک دا گھر بختار واسطے اپنا ہوندے پر بختار تساں تاں اچاں تائیں کھڑے وے چھے میڈا ناں پچھاڑی دا پچ عقل ای مریج گے۔ جام سمار سانول دی باہنہہ پکڑتے کھٹ تے بلہیندیں آکھیا۔ ہے سانول خاں اوندا شکر یہ ادا کرتے وینجڑ دی موکل منگیس پو جام سمار سانول کوں زوریں نال گھٹ تے بلہاتے وہی کوں سڈ مارتے آکھیس۔ سہاگن پتر! بختار سانول خان واسطے کھیر دا کٹورا بھرآ۔ ناں چاچا تساں راوہنڑ ڈیوتے میکوں وینجڑ دی موکل ڈیو۔ سانول کھٹ توں

اُٹھدیں آکھیا ۔ جام سُمار دل سانول خاں کوں کھٹ تے ہلہاتے گالہہ تلیندیں اوں کنے پھپھیں، سناؤ سئیں! وڈے بُھتار سئیں دا کیا حال اے ۔ سانول اُونکوں جواب ڈیندیں آکھیا، ابا سئیں بالکل ٹھیک ان اچھا سانول خاں! اے ڈساؤ جو میں سنڑیم جو وڈے بُھتار قبے دے کم کار واسطے ہک منشی کھڑلائے۔

سانول خاں اونکوں جواب ڈیندیں آکھیا ہا چا ہک پردیسی بیچارہ ڈُکھیں دا ماریل ہا اونکوں ترس کھاتے اپنے سئیں رقبے دا کم کار ڈتے۔ شوداڈا ڈھا محنتی تے ایمان دار لگدے۔ جام سُمار تھوڑی جی خوشامد کریندیں آکھیا۔ اللہ حیاتی ڈیوے پہلے تاں وڈے بُھتار سئیں اساڈا ڈاڈھا خیال کریندے ہن تے ہُنڑ اللہ جانڑے منشی اساڈے نال کیجا ورتاؤ کریسے سانول اونکوں تسلی ڈیندیں آکھیا توں چا چا فکر نہ کرتوں تاں اساڈا بہوں پُراڑا تے سیاڑ راہک ایں سئیکوں کوئی تکلیف ناں تھیسے۔ جیکر کوئی ایجی گالھ تھیوے تاں میکوں ڈساویں میں انشاء اللہ تیڈی مدد کریساں۔

اللہ حیاتی ڈیوے نے تُساں ہمیشہ شاد تے آباد رہو تہاڈی جھوک وسدی رہے، جام سمار سانول کوں دُعائیں ڈیندے آکھیا تے اتنے تئیں باہروں کہیں جام سمار کوں سدڑ ماریا تے دل اوسانول خاں کوں لے آکھ تے ونجڑ لگا۔

سانول سائیں تُساں ہک جھٹ اہُو۔ میں باہروں تھی آواں۔ اچاں جام سمار ڈیڈھی تے پُہاں ہا تے سہاگڑ سالھ وچوں باہر نکتی اوندے ہتھ وچ ہک ستیا کنوا کھیر نال بھریا ہویا ہا تے خوبصورت چہرے تے شرم دیا دھاراں۔ سر تے سٹ تے ہوئے ہوئے سانول ڈوں مُڑ دی اندی ہائی۔ اوندی ایں ادا وچ غضب دی کشش تے بلا دا حسن ہا۔ ہک واری دل سانول تے سہاگڑ دیاں اکھیں ملیاں تے او ہک ہئے وچ گم تھی گئے۔

چہ ٹنڈ پہلے اکی وار آ ہنیں دیاں دیاں ہک ہلے تے زیادہ ویر ڈیہاں کیوں ہو
سئے بالن شام کنے ہر تے کر گھا تے سانول اوں ڈے تجھ ویر
ڈیکھدا رہیا تے دل باہروں الا آون نہ تھی گیا۔ اینڈا مطلب اہ جو
جام سمار آون والا اے۔ سبھاگی کجھ واکھرا سانول کوں ڈتہ تے اتھے پچ
جام سمار دی آگیا۔ ٹنڈ سبھاگی سالہ ویچ دل لگی تے جام سمار کھڑے
وے نال آتے ہور رہیا۔ سانول تھوڑا جا کجھ پلی نے کنڑا واپس ڈیندیں
آگیا۔

"میکوں بس لے ہیں رتی کیاں تیڈی وڈی مہربانی" جام سمار ڈٹھا
جو کجھ تاں اُنویں ہے اوں دل سانول خان کوں آکھیا۔

"ہیئں! تُساں کجھ تاں نہیں ہیوو سارا کجھ تاں اُنویں ہے"

ناں چاچا سمار میں رتی کیاں ٹنڈ میڈے واردوں توں پلی چھوڑ تے میکوں توں
موکل ڈے۔

ناں میڈا سائیں ناں! تہاکوں مالی دے بغیر کون ونجن ڈیندے۔ قسمت نال تاں
تُساں آئیو ہیئں" جام سمار سانول کوں جواب ڈتہ۔

ناں چاچا اے تکلیف ناں کر میکوں پہلے ای ہوں چک تھی گئے تے اہا ہیئں
میڈی راہ بھلیندا بیٹھا ہوسے۔ میں اتھ راہڑ دل کیئں ہنڑے موقعے تے تیڈی
دعوت کھاوں آ ڈساں۔

ناں سانول سائیں ناں! اج میں غریب دی دعوت ضرور قبول کرو میکوں
پتلے جو تُساں دل پڑھائی نے شہر ولیو پے۔

کرنا چاچا ہالی چھٹیاں ہن میں تیڈے نال وعدہ کریندا جو میں ضرور تیڈی دعوت
کھساں۔ تے ہنی توں میکوں اجازت ڈیسہ اے آکھ تے سانول خان اوں کنے
موکلاوی اسلام جام سمار جھلا تھی تے ستھ ڈتہ تے ادب نال آکھیس۔
اچھا سئیں! ہنی تیڈی دعوت تاں ناہ سے کھندے ناں دل وعدہ کرو جو کہڑا ٹ

دعوت تے اسو ۔ ساڈل خان جام سمار دے نطوں کنے ہوں مذ ترتیب تے اوکوں تسلی ڈیون ہی آکھیں ۔

"توں دل نہ ہی کریں ۔ اپنے سیاں کنے بچہ تے فرد اسان ۔ جام سمار اپنی کالھ مینڈی ڈیکھتے خوش تھی گیا تے ول وی ترنے دل نال آکھیں ۔

شیں مرضی دے مالک او ،

ناں چاچا سمار توں موجھاناں تھی ہی تیڈے نال وعدہ کیتے جو ہیں کنڈ ڈیسو ضرور اسان ۔ ستے ول او جام سمار کنے موکلاتے روانہ تھی ہی ۔ بچھوں ہنکی محبت جام سمار اوکوں دعائیں ڈیندا رہیا ۔ ہنڑ ساڈل جنیوں جنیوں سہاگن دے گھر نڑیں پرے تھیندا گیا ۔ اندرے دل دی حالت بدلدی گئی ۔ اوکوں اینویں محسوس تھیندا ہا جیویں کجھ ڈوہے وچھوڑے بعد تہی تے کھبی ڈھیپ نکل آئی ہووے تے اوندا دل ہوش پچھے آیا ہوے ۔ اوکوں ایویں گیا ہا جو اوہ اپنا دل جام سمار دے گھر رکھ آئے تے ہنڑ چھڑائت اوندے نال لے ۔ اوکوں زندگی وچ پہلی دفعہ احساس تھیا جو آج کیں میڈا دل کھس تے میکوں اپنے حسن دا تیندی بنا ڈیکھے ۔ تہی تے کھبی ڈھیپ ڈوہیریں دی اگر کیں دل آپ بے چینی تے بے قراری ساڈل دی حالت ہوکوں عجیب تھی گئی ہئی ۔ اوہ کھنے کھے ڑن چاہندا ہا پر ساتھ نہ پے ڈیندے ہائیں ۔ کہیں ویل ساڈل دے دل اچ اے خیال امدا ہا جو اج جام سمار دی دعوت نہ کھاتے ہوں غلطی کیتی ام ہیا ۔ تاں کجھ وقت سہاگن دا دیدار تاں تھیندا رہندا ۔ ہیا ہا سہاگن دے ہتھاں دی پکی روٹی تاں کھدا ۔ پر ہنڑ وقت نکل گیا ہا ایکھے موقعے کیا ہیں کڈاہیں ملدن ۔ اوں کوں اے ڈوڑے ڈکھے حالوں بے حال کر ڈتہ تے اوہ موجھا تھی گیا ۔ ساڈل ہک سیانے انتہائی شریف انسان ہوندے باوجود وی ایں چیز دا دل اچ اقرار کیتس جو اللہ سئیں دے کجھ شاہکار انسان ایکھیندا ہوندے ہن جو ڈے ہندے

تے دل ساری حیاتی انہیں دے تصور ہیچ گزارن تے مجبور ہوندے۔ ہن سانول دی حالت ایکھے دیاری آنگے ہئی جہیں اپنا سب کچھ دا تے لاتے وی کجھ نہ کیا ہووے۔ سہائن دے حسن اوندی خوبصورت تے دلنواز ادایئں اونکوں بدل تے رکھ ڈتہ۔ او سانول جیہڑا کل تئیں اپنی اکھ چا تے کہیں کوں ڈیکھن دا حوصلہ نہ رکھیندا ہا اج ہک خوبصورت تے دل بھاندی چھوہر دا واسطے پریشان ہا۔ کھوٹوں وستی تک ہک مڑیے دا پندھ اوندے واسطے میلیں دا سفر بن ڈیگیا۔ اوں سارے ڈگ ہیچ عجیب عجیب سوچیں ہیچ پریشان رہیا اوں کوں پتہ ہا جو میں انکھی دیاری دے سردار دا چشم و چراغ آں جیہڑا ہنی تے چھوٹی ذات کے رشتہ گھنڑ اپنی توہین سمجھدے او اپنی اوں شان شوکت تے ساڈھ ساڈھ کنے وی واقف ہا جیہڑی کہیں کہیں دے نصیب ہیچ ہوندی اے۔ سانول کوں اُنہیں مشکلات تے حالات دا وی اندازہ ہا جیہڑے محبت دے پندھ ہیچ پیش آیدن۔ پر دل اپنے وس ہیچ نہیں ہوندا۔ سانول اج دے ایں واقعے کوں ہک حادثہ سمجھ تے جل و بجھن دی پوری کوشش کیتی پر اے حادثہ اوندی زندگی دا بہترین سرمایہ بن ڈیگیا ہا۔ اور اپنے دل تے دماغ وچوں سہائن دے خیال کوں گڈھ ڈیون چاہندا ہا پر سہائن اوندے دل تے دماغ تے قبضہ کر چکی ہئی۔ او ہن چاہندے ہوئیں وی کجھ نہ کر سگدا ہا۔ سانول ہیں کشمکش ہیچ گھر دے کولہوں آگیا تے گامو نوکر دا کھوکر دا آکوں آگیا تے وڈی اُبھل نال اوں کوں آکھن لگا۔ سانول خان جلدی مڑ چلو۔ جو وڈا اُجتا کیجے ویلھے دا سڈ ینداہیٹھے سانول گامو دی گالھ سن تے پریشان تھی گیا تے اوں کنے جلدی نال پچھیں۔ ہنی ناں خیر اے گامو۔

ہی آئیں ہے تے خیر۔ پر وڈا مختیار کاوڑیا ہیٹھے گامو آجن ہیا کجھ آکھن چاہندا اپر سانول خان تکھے تکھے ٹریا۔ اگوں بہرام خان بے چینی نال

ویرے وچ تالہی تلوں ٹہلدا کھڑا ہا تے منشی پوتا حساب کتاب وچ لگا پیا ہا۔ پیو دا کاوڑ کنے گاڑھا لال منہ ویکھ تے سانول ڈر کنے سہم گیا۔ پر سانول کوں ڈیکھ تے بہرام خان دی کاوڑ پیار محبت وچ بدل گئی۔ بے چین دل کوں قرار آگیا تے او وڈی شفقت نال سانول کوں آکھن لگا۔

"پتر بہوں دیر کیتی۔ کتھاں رہ گئیں"۔

سانول پیو دی کاوڑ پیار وچ تبدیل ہتیندا ڈیکھ تے کجھ ساہ پٹ آیا تے ادب نال جواب ڈتس،

ابا سئیں! ایں تساں کے پچھے تے تاں شکار تے گیا ہم۔ تے میکوں ایجھی دیر وی کر۔ ہیں ہتی۔ بہرام خان سانول دا جواب سنڑ تے کھل پیا۔ تو اوندے سر تے مٹھی ڈیندے اوں کوں آکھیئں۔

میڈا پتر اے تاں ٹھیک اے جوتوں ہیں کنے پچھ تے گیا ہا نویں تے تیکوں زیادہ ویر وی کو ہیں ہتی پر سانول ہیکڑا توں اے تاں سوچ جو توں میڈی اک اکھ ہیں۔ میڈے دل دا ٹکڑا ایں۔ میڈی اکھیں دا نور ایں۔ پر بھلا ڈس جو اکھیں وچوں نور ٹر ونجے تاں کجھ نظر آمدے؟

سانول تلے منہ کرتے جواب ڈتہ۔

تساں سچ آکھیندو بابا سئیں۔ پر جڈاں میں پڑھائی تے ہوندا تساں ول کیویں کریندو۔

بہرام خان پتر دے ایں سوال تے کھل پیا تے اوں کوں وڈی شفقت نال جواب ڈتا۔

سانول سئیں اے اک بیا سوال اے۔ اے تیڈے مستقبل دا سوال اے۔ اے تیڈی تعلیم دا مسئلہ اے۔ تیڈا اکھیں کنے پرے رہن میں صرف ایں صورت ہوندا جو میں تیکوں پڑھا لکھا تے اک مکمل تے اچھا انسان بناوں۔ چا ہ

یقین اے جو توں میڈی ایں خواہش دا احترام ضرور کریسیں۔

بالکل سئیں اسانوں بک شریف ڈیہیں تے لالچ ہال اے۔ تہاڈا ناں اے ضرور روشن کریسیں۔ منشی ہوٹے چیونتڑاں وچ تھوڑی آل گالھ مواڑ ہ چ حقہ گھندیں آکھیا۔ بہرام خان اللہ، اللہ آکھ تے موڑھے تے بہہ گیا تے سانول کنے پچھیئس۔

سانول اج دے شکار دا حال تاں ڈسے۔

اوں مایوسی نال جواب ڈتہ۔

اباسئیں اج کوئی شکار نیں لگا۔ ہک تتر ملیے جیہڑا تکبیر کنے پہلے ای مرگئے۔" بس..... ول بہرام خان کھیدیں ہوئیں اوں کوں تسلی ڈتی اچھا کوئی گالھ نیں۔ توں موجبانہ تھی۔ آپاں کہیں ویلھے مرغابیاں دا شکار کھیڈسوں۔ مرغابیاں دا شکار سانول دا پسندیدہ شکار ہا۔ او ایں شکار دا سن تے خوش تھی گیا تے جلدی نال پچھیئس۔

اباسئیں! آپاں کڈاں شکار تے چلسوں۔ بہرام اوندی بے چینی کو ڈیکھ تے اونکوں تسلی ڈتس تے اونکوں آکھن لگا۔

توں فکر ناں کر ہوں جلدی چلسوں۔ اچھا ہا ل چھوڑ بن گا لھیں کوں ونج مانی چوا آ ڈاڈھی بکھ لگی اے۔

سانول مانی چوا دن گھر لنگھ گیا تے بہرام خان منشی بوٹے کنے پچھیا۔ حال ڈسے منشی بوٹا تیڈی فصل کیسو اے؟

منشی بوٹا تھوڑا اجاکر کیتے وڈے فخر نال آکھیئس۔ سئیں! اللہ دا وڈا احسان اے ماشاء اللہ فصل ہوں چنگی اے۔ اللہ سائیں کوں منظور ہر یا تاں ہیل ایجھی پیداوار تھیسے جیہڑی اج تک نی تھی۔ بہرام خان منشی بوٹے دا اتنا یقین تے اعتماد ڈیکھ تے خوش تھیا تے آکھیس۔ ماشاء اللہ ماشاء اللہ اللہ سئیں فصل کوں بھاگ تے لگ مزدر لیسے۔ آخر تئیں وڈی محنت

کرائی اے تے پوری ڈیکھ بھال کیتی تے ہن تیکوں میڈی اے نصیحت ای۔ جو ہمیشہ غریبیں کو خوش رکھیں۔ اُنہیں کوں کوئی تکلیف ناں ڈیویں تے وند ڈاہ انصاف کریں۔

منشی بوٹا اپنی تعریف سُن تے خوش تھیا تے جواب ڈتس،

ہیں! تُساں تسلی رکھو میں انشاء اللہ تمام راہکیں کوں اپنا اپنا حق ڈے تے خوش رکھیساں۔

بابا! تیکوں اے یاد ہووے۔ متاں میکوں خوش کرن دی خاطر اپنی آخرت کالی پیا کریں، بلکہ میکوں تے آپ کوں دی غریبیں تے مسکینیں دے ٹھڈے شوکاریں کنے بچاویں۔ بہرام خان بوٹے کوں سمجھیدیں آکھیا تے بوٹے جواب ڈتا۔

ناں میڈا سائیں! میں کیوں کھٹیں نال زیاتی تے نا انصافی کراں انشاءاللہ تہاکوں میڈی کوئی شکایت ناں کریسی اتنے تائیں سانول مانی چوا ڈیا۔ بہرام خان بوٹے کوں آکھیا۔

آ منشی بوٹا مانی کھاؤں۔ منشی بوٹے بہرام خان کوں جواب ڈتا۔

سئیں تُساں بسم اللہ پڑھو میں مانی کھا دی ہٹھاں۔

ایندے بعد پیو پتر رلے بہہ تے مانی کھا دی تے دل حالھی دی دِل بھمندی چھاں تلے سُتم پے۔ بہرام خان تاں تھوڑی دیر بعد سم گیا پر سانول کوں کوشش دے باوجود وی نندر ناں آئی۔ او تاں سُتھڑ چا ہندا ہا پر نندر اوندے نال ای ناں امدی ہئی۔ او اکھیں موٹیندا ہا تاں سہاگن ڈی صورت نظر امدی ہس، اکھیں پٹیندا ہا تاں او سامنے کھڑی ہوندی ہئی پاسے بھر سمدا ہا تاں او کوں سہاگن دے خیال بے چین کر ڈیندن تے اہناں تصویریں وچ فرق وی ویندا ہا۔ او وڈی کوشش دے بعد باوجود وی اپنے دِل تے دماغ کنے سہاگن دا قبضہ ناں چھڑا سگیا بلکہ دل دی سلطنت تے اوندی حکومت کوں تسلیم کرنا پیئس۔ اوندا حسن اوندی ادا

سانول دا دل کس گھما ہا۔ ہن اوسانول چیڑا کجھ دیر پہلے سہاگن دے خیالاں کنے جان چھڑاون دی کوشش ہچ ہا ہن اوندے خیالاں ہچ مست ہا تے اوندے تصور ہچ راحت تے تسکین محسوس کر نیا پیا ہا۔ تے دل تھوڑی دیر بعد سہاگن دے تصور تے خیال ہچ اُوں کوں ایجا لطف آیا جو اُوندی محبت دا اقرار کر ہیٹا تے دل اے محبت دے اقرار اوندی زندگی دا بہترین سرمایہ بن گیا تے اوندے سارے وسواس تے خطرے خود بخود دُور تھی ونگے جنہیں اوں کوں پریشان تے موتھا کر ڈیتا ہا۔ ہن اُوندے اگوں ذات زمات تے بُھتار تے راہک دا فرق بے معنی تھی گیا۔ اوندے نزدیک سہاگن دا پیار ای سب کجھ ہا۔ آخر اوایں نتیجے تے پُہتاں جو سہاگن ڈے بغیر زندگی نامکمل تے بے رونق اے دل اوں اے فیصلہ کیتا جو سہاگن کوں حاصل کرن واسطے جو وی قربانی ڈینوی پئی خوشی نال ڈیساں سانول دے ایں اقرار تے جذبے اوں کوں وڈی ہمت تے حوصلہ ڈیتا اوندے بیقرار دل کوں قرار آ گیا تے او سہاگن دی دلفریب یاد ہچ گم تھی گیا تے دل اوں کوں نندر آ گئی۔

سہاگن دا حال وی سانول کنے مختلف ناں ہا او وی اپنے معصوم تے سادہ دل ہچ پہلی واری بیقراری محسوس کر سندی پئی ہئی سانول دے ونجن دے بعد اپنے پیو کوں مانی ڈتس۔ مانی کھاون دے بعد اوتاں سم پیا۔ کیوں جو اوہلیں دا تھکا ترتا آیا ہا۔ ہیں سانگے اوہ نندر نال سوگا تھی گیا۔ سہاگن گھر ہچ کلھی ہئی تے اوں کوں ہیا کوئی کم کار وی ناں ہا او وی مالھی دی ٹھنڈی چھاں تلوں کھٹ چھک تے سُکھ پی۔ پر اوں کوں نندر کتھوں آندی، سانول دے خیالیں اوہنوں نندر ناں کرن ڈتی۔ وڈی کوشش کیتس۔ وڈے بانڈ مارینس۔ وڈے پاے تھلینس پر نندر آکھیا جو ٹوں چیڑا کجھ کر میں کنڈاں اندی آں۔ سہاگن اپنے دل کوں ڈاڈھا سمجھایا جو عرش دے چندر تے پیریں ہچ رکن آلی مٹی دا اک مقام نی تھی سگدا۔ آسمان تے زمین ہک نی تھی سگدے پر ہک دل

ہا جو ناں کجھ سمجھدا ہا تے ناں کجھ سُنڈا ہا تے وَل سہاگن ڈاں کوں وی سانول دی یاد ءچ قرار آون پئے گیا تے او اوندے خیالاں ءچ اتنی مست تھی جو او سبھو کجھ بھل گی۔ سارے وہم تے وسواس دور تھی گئے اوندا دِل بِک نویں جوش تے جذبے نال سانول دی محبت ءچ دھڑکن پئے گیا۔ اوندے عقل سانول دی محبت دے خلاف وڈیاں دلیلاں ڈِتیاں۔ پر دِل دی دنیا عجیب ہوندی اے اینڈے فیصلے نرالے ہوندن او ندا فیصلہ سانول دی محبت دے حق ءچ ہا۔ سہاگن ڈاں کوں اپنڑے دِل دے فیصلے اے خوشخبری سنائی جو جنڈاں ڈو دِل مل ونجن تاں اوہ مقام تے رتبہ بھل تے ہک تھی ونڈن۔ او۔ اوں انسانی تفریق کوں منڑ توں انکار کر ڈینڈن جیڑی امیر تے غریب۔ بھتار تے راکھ اچی تے جھکی ذات دے مفہوم کو جنم ڈیندی اے تے اج ایہو حال سہاگن ڈے دِل دا ہا۔ اوندا دِل سانول دی پُروقار تے خوبصورت شخصیت کھس گِدھا ہا۔ اوں کوں اتنا یقین ضرور آ گیا جو جینویں سانول میڈا دِل کھس گِدھے اُنویں ہیں وی اوندے دِل دی ملکہ بن ڈی آں بس ایں یقین اوندی دنیا بدل ڈِتی۔ اوں آپنڑے تے سانول دے درمیان ہر فرق کوں بھلا ڈِتا۔ تھوڑی دیر پہلے سانول خاں جیہڑا اوندا بھتار ہا تے ہُن او سانول چھڑا اوندا پیل خاں ہا۔ اوکوں عجیب لذت دا احساس تھیا تے او چین تے قرار دے سمندر ءچ غوتیاں کھاون لگی۔ او تصور ءچ محبت دے پیڑے ءچ سوار ہائی وفا تے عزم دے پتوار نال ہر اٹھن آلی مخالف موج کوں تسخیر کریندی کنارے آ لگی۔ ہُن اوندے دِل ءچ ناں کوئی خوف ہا ناں کوئی بُزدلی۔ او اپنڑے تے سانول دے درمیان ساریں رکاوٹاں ناں کوئی بُدخطہ۔ او سب کجھ سانول ہا۔ پیار محبت۔ سکون۔ چین ترنڈ آئی ہئی۔ ہُن اوندا سب کجھ سانول ہا۔ پیار محبت۔ سکون۔ چین سانکھیا وا اوندی زندگی سانول دے دم نال رنگین تھی گی تے او اپنڑے دِل نال وعدہ کیتس جو جتنے تک جیندی آں سانول دے ناں تے جیساں تے

اوندے ناں تے مرساں۔ ایں عہد تے اقرار اوکھوں بھوں حوصلہ ڈیندے تے اوخوش بہار تھی ہے سانول دی یاد دی دلفریب تے روح پرور وادی وچ گم تھی گی تے دل اوں کوں وی نہ ر آ گی۔

سہاگن تے سانول دی ملاقات کو اتنا نزدیک ڈیکھ تھی گئے ہن تے انہاں ڈینہاں وچ سانول دی حالت ڈیکھن آلی ہئی۔ طبیعت وچ یک عجیب جی بے چینی تے بیقراری ہئی۔ ہر ویلھے باغ بہار راہن آلا سانول ہن اُداس مونجھاتے پریشان ہا۔ او اپنے آپ کوں بھریئے گھر وچ کلھا تے بے وس محسوس کریندا آ۔ سانول دی اے حالت ڈیکھ تے بہرام خان اوں کنے پچھیا۔ خیر ہی سانول خان کجھ مونجھا مونجھا تھیا ودیں؟

نا ابا سئیں! میں ناں بالکل ٹھیک آں، سانول اپنے دل دی کیفیت کوں لکاون دی کوشش کیتی پر بہرام خان یک زمانہ گزاری کھڑا ہا تے اُنویں دی سیانا سچا آدمی ہا۔ اُو فٹ سمجھ گیا جو سانول کوں کوئی گالھ ضرور اے۔ او ایں گالھ دی تہہ تک پہنچن واسطے اوں کنے وڈے پیار نال پچھیا۔

"میڈا سانول بچڑا کجھ گالھ ضرور اے، اج تیکوں میں تیکوں ایں مونجھاری وچ لی ڈٹھا۔ اپنے اپنے کوں ڈسا جو تیکوں کیا اے؟

سانول کوں شک تھیا جو شیئت ایے سئیں دیاں تیز تے ڈھیر سیاں اکھیں تے ڈیکھن آلیاں اکھیں میڈے دل دی کیفیت کوں جان گئن پر او ہک واری دل اپنے دل دی کیفیت کوں لکاون کیتے کوڑی کھل ای کھلیا تے آکھیس۔

ابا سئیں! تہاکوں وہم تھی گے۔ میں ناں بالکل ٹھیک ٹھاک آں۔ کا پریشانی جہان شان وچ تھوڑا گھنڑا درد اے ہیں سانگوں شیئت تہاکوں پریشان لگدا اں۔

سانول بہرام خان دا کلھا بال ہا اوندے واسطے اوندی تھوڑی جی تکلیف وی ناقابل برداشت ہئی ار اوندی جان وچ درد اٹھن تے جلدی نال اپنے

پلگ توں اٹھیا تے اوندے متھے تے ہتھ رکھ لے اکھیں۔

ساول خان اکھیوں تاں ظاہر اظہر ای تھیندا اے، جیں تاں پچھے اوں اکھیم جو کوئی گالھ ہووے اسے پرتوں مو نجھاں تھی ہیں جڑیں حکیم صاحب کوں سمجھ ویندا۔ اے آکھ تے بہرام خان باہر وخی لگا پر ساول اوں کوں رکھیا۔

تساں خاطر تکلیف ناں کرو ہیں ٹھیک آں۔ بہرام خاں اوندی گالھ منی کرتے اے آکھ تے باہر نکل گیا۔

ناں وے میڈا پتر تیکوں بخار لے تے ..... ساول کوں اپنے پتر دے پیار تے اوندی سادگی نے کھل آکھی تے دل چ آکھیں، ابا سئیں! تہاکوں کیا پتہ جو مسکوں کیا درد تے تکلیف اے۔ اصل چ او اوں ہتی دی زیارت ہا جیڑی پریشان ہا۔ جیں اوندا دل کھس گدھا ہا۔ جیں دی مست شرابی اکھیں، چ اوکوں بیہوش کر تے سکون بخشیا ہا۔ تے ہتھ او اوندی بک جھلک ڈیکھن واسطے بیقرار ہا۔ اوندیں دلیسیں تے دلربا ادائیں، چ مست تھی تے دنیا کنے بے نیاز تھیون چاہندا ہا۔ اوندی موجھاری تے پریشانی دا اصل سبب سہاگن ہتھ۔ او گزریل تمانے ڈینہاں دے ہجر فراق دے خیال تے مشغول ویلھیں، اپنے دی اوں کوں ملن دیاں ترکیباں سوچیندا رہیا ہا۔ پر اوندی ہر ترکیب تے تجویز اپنے پتر دی عزت، شان، وقار تے اپنڑ بنامی تے رسوائی دے خوف کنے ناقابل عمل نظر امدی ہئی۔ پر جیں ویلھے دل کنیں نال جیس کیا ہووے تاں دل کوئی چیز اپنے وس، چ ہیں رہ ویندی او جیڑا کجھ سوچیندے او دماغ دا کوئی عمل دخل نیں ہوندا بلکہ چھڈم پر چھڑا دل دے فیصلے ہوندن اوندے دماغ دا کوئی عمل دخل نیں ہوندا بلکہ چھڈم پر چھڑا دل دے فیصلے ہوندن ساول تے دل دے اگوں عقل دیاں ساریاں دلیلاں بے کار تے بے مقصد ہوندین دل دی دل دے فیصلے دے اگوں مجبور ہا جو ہر صورت وچ سہاگن دا دیدار کیتا وجے سوچیندیں سوچیندے اوکوں ہاں سہاگ دی دعوت دا خیال آیا تے اوں دل اے فیصلہ کیتا جو فجر دا بانگ سنیں کنے کجھ تے جام سہاگ دی دعوت کھا وتی لے تے ہیں ہا سہاگن دا دیدار کریسوں تے اوندے جتھاں دی پکی روٹی دی کھاسوں

چنگے لمحے دے بعد بہرام خان ول آیا تے سانول کوں آکھیں۔ باہر چل! دیرے تے حکیم آیا ہیسے۔

اباسئیں! اساں ناحق تکلیف کیتی لے۔ تہاکوں تاں میں آکھیا ہم جو میکوں ایجھی کوئی تکلیف کرنیں سانول پلنگ توں اٹھدیں آکھیا۔

اچھا پتر کوئی گالھ نیں حکیم کوں طبیعت ڈکھا گھن کم از کم میڈا وہم تاں دور تھی ویسے۔ اے آکھتے بہرام خان ٹر پیا تے سانول اوندے پچھوں وڈے ادب نال ٹردا امدا ہا۔ او دیرے تے پہنچیں تاں حکیم صاحب تے منشی بوٹا اٹھی کھڑے۔ بہرام خان اپنے مخصوص موڑے تے آن بیٹھا تے سانول حکیم صاحب دے نال ہک پئے موڑے تے بہہ رہیا تھوڑی دیر حکیم صاحب سانول دی طبیعت ڈٹھی تے بہرام خان کوں آکھن لگا۔

سائیں سردار صاحب! فکر دی تاں کوئی گالھ کرنیں۔ بس تھوڑا گھٹنا دماغ تے زور اے۔ اے ڈو پوڑیاں ہن گرم کھیر نال گھن چھوڑے انشاء اللہ ٹھیک تھی ویسن حکیم صاحب دوائی ڈیون بعد رخصت تھی گیا تے بہرام خان وا دی آتما جاہ تے ول آیا۔

سانول خان بہرام خان وا کلہم کلہا ہال ہا تے ساری دوستی کوں بہوں پیار دی ہا۔ جیں دی اوندی تھوڑی گھنڑیں تکلیف دا سنڑیا او ہو پریشان تھی گیا تے اوں کوں پچھن واسطے دیرے تے بھجدا آیا۔

آخر لوک اونکوں پچھن کیوں ناں آون ہا۔ ہک تاں سانول اپنے پیو دے بعد انہیں دا سردار ہا تے ڈوجا بہرام خان دی پوری دوستی تے وسیب ۶ پچ تھوڑی جی تکلیف سنڑ تے بے چین تھی ویندا ہا تے ہر کہیں دے ڈکھ درد ۶ پچ ہب کنے پہلے شریک تھیندا ہا۔ سانول کوں پچھن واسطے عشاء ٹائیں لوک آندے رہیے تے بہرام خان سر کہیں دی مالی فکر تے کھیر مشیر نال تواضع کریندا رہیا ہا۔ عشاء دی نماز دے بعد بہرام خان تے سانول گھر آ گئے۔ گھر ۶ پچ دی دوستی دیاں عورتاں

سانول خان دے پچھن تکیہ امدیاں رہیاں ہن۔ مائی پٹھانی تے خانزادی کوں علم ہا جو سانول خان کوں کوئی وڈی تکلیف ناں ہئی پر دل وی انہاں دے دل وچ وی کجھ ناں کجھ پریشانی ہئی۔ سانول خان کوں چنگا بھلا ڈیکھ تے انہیں کوں تسلی تھی۔ دل کجھ ویلے سارے گھر دے آدمی گالھیں وچ لگے رہیے تے دل ہر کوئی سکھ ڈی نیت نال اپنی اپنی جاتے ونج سُتا۔ پنھیں سکھنیں کوں تاں نیند آگی پر سانول کوشش دے باوجود وی ناں سُتم سگیا۔ اوندے دل تے دماغ تے ہکو ہوت سوار ہا۔ شاد ہوت ہا سہاگن دی صورت۔ جنیں اُوں تے ایجاد کرڈیتہ ہا جو اوندے بغیر ہوں بے چین تے بیقرار رہئی۔ دل کوں بڈاڈھا سمجھائیس پر دل اوندے وس وچ ناں رہیا ہا اوکھی دیر تک پاسے بدلیندا رہیا تے کل آلی ملیوں والی ملاقات واسطے اپنے علم تے عقل دے زور نال سوچنے سوچے لفظ یاد کریندا رہیا ہا جیڑھے اوندے دل دی چیج تے ٹھیک ٹھاک ترجمانی کرسگن تے دل آخر اُوں کوں ایں اُمید تے نندر آگی جو کل بے سیں کنے موکل گھن تے جام سہاگ دی دعوت دے بہلنے اپنے دل دل دی سرکار دی زیارت نزر کریساں۔ سہاگن دے ملن دی خوشی وچ فجر سویرے سویرے اوندی اکھ کھل گی۔ تے دل او دھاں پاں تے جلدی جلدی تیار تھی گیا۔ ناشتے دے بعد بندوق چاتے پیو کنے اجازت گھنن واسطے ویرے تے لنگھ گیا۔ بہرام خان ویرے تے اپنے موڑے تے بٹھا تے شیر وچھا تازہ کرن لگا۔ بہرام خان شیر وکوں وچ لگا پیا ہا۔ سانول کوں آپ ڈکوں امدا ڈیکھ تے بہرام خان شیر وکوں سبھ مار آکھیس۔

شیر وا سانول واسطے موڑا اچا۔ سانول دے پچھدیں تائیں شیر وموڑا چلاتے بہرام خان دے کولھوں رکھ ڈتہ۔ سانول پیو کوں پیریں تے ہتھ رکھ تے ملیا تے دل موڑے تے بہہ رہیا۔

اچاں او اجازت منگن واسطے دل وچ صلاحیں بیٹھا کریندا ہا تے بہرام خان

اں کنے پچھیا۔

سنڑ ڈُسا نول خان طبیت دا کیا حال اے۔ سانول کھل پیا تے پیو کوں جواب ڈتس۔

ابا سئیں! میں بالکل ٹھیک ٹھاک آں تساں کل دی خامخواہ وہم چا کیتے۔

بہرام خان کہ تھڈا ساہ بھرتے اوں کوں آکھیا۔

توں سچلایں سانول خان پہ تو میڈی ہک اکھ ایں تے بیڈی تھوڑی جی تکلیف دی میکوں پریشان تے بے حوصلہ کر ڈیندی اے۔ اچھا خیر چھوڑ ایں قصے کوں سنڑا اج کیڈے سے تیاری اے؟

سانول اپنڑے پیو کوں خوش کرنڑ واسطے تھوڑا جا مشکیا تے کھلدیں جواب ڈتس۔

ابا سائیں! اصل اچ کل جام سمار اپنڑا راہک نی اوں وڈی منت کیتی ہا نی جو میڈی دعوت کھاوڑتے یں اوکھیا ہم تے اوندے نال وعدہ اے کیتا ہم جو کل میں اسیں ڈکنے اجازت گھن تے اساں تے کجھ شکار دا رؤح وی ہے۔

اچھا اچھا اے گالھ اے پہ سانول خاں جام سمار اپنڑا پرانڑا تے سچا راہک اے تے او اپنڑا پورا خیر خواہ وی ہے او بیچارہ میکوں وی رمتاں کر کر تے تھک گیا تے یں وی کڈائیں اوندی دعوت تے نی ونج سگیا۔ میڈا اپنڑا وی خیال ہے جو کئیں ویلھے ونج تے اوں کوں راضی کر آواں پر ہالی چھوڑ جام سمار دی دعوت کوں کئیں بے ویلھے رلے ونج تے اوندی دعوت کھسوں۔ اج میڈا خیال اے جو شکار تے چلوں ڈاڈھا مزہ آسے۔ اوندے نال ہک تاں تئیں نال کیتل وعدہ پورا تھی ویسے تے ڈوجا یں اپنڑے پرانڑے دوست نمانے آل نھوق دی ول پورا کر گھنساں۔ پر ہک گالھ ای مناسب نھوب تھیسے۔

تے ول بہرام خاں شیر و کوں گھوڑیاں تیار کرنڑ دا حکم ڈے تے آپ گھر تیار تھیونڑ گیا پیا۔ مرغابیں دا شکار سانول دا پسندیدہ شکار ہا۔ پرانڑ

اوکھو جیڑا شوق ہا اوہ پا کا۔ اوندی لذت ہی ہنی۔ اوندا سرور تے لطف
ہیا ہا۔ اج اوکھوں مرغابیں دا شکار بک گیڑ لگدا پیا ہا پر اوہ بھوں ہا
پیر دے اگوں انکار نہ کر سگدا ہا تے ناں کوئی پیا بہانہ۔ کیوں جو پہلے
اوہی شکار دے ناں آکھی بیٹھا ہا اوہ اپنے دل دی منشا پوری ناں تھینی
ڈیکھ تے اوہ ہوں اداس تے پریشان تھی گیا تے ایں گیڑ کنے جان چھڈاون دا
ترکیباں سوچن لگا پر اج اوندی قسمت اوندے نال ناں ہنی۔ کوئی بہانہ ناں
بن سگیا تے اتنے اچ بہرام خان تیار تھی تنے آگیا۔ شیرو گھوڑیاں تیار
کیتی کھڑا ہا۔ بہرام خاں اوکھوں آکھیا۔ جوا جی کوئی ناں لگے۔ اینے
بہ اوتے سانول شکار تے روانہ تھی گے۔ بہرام خان دی گھوڑی سبھوں اگوں ہا تے
تے سانول دی گھوڑی پچھوں۔ جیہڑی سانول دی حالت قابل رحم ہنی اوہ دل اچ
دعائیں منگدا ویندا ہا جو اللہ سئیں میڈی جان چھیڑ دا تے میڈی مشکل آسان
کرے اوہ سہائی ڈے خیالاں اچ مست تھی گیا تے اوکھوں پتہ ای ناں لگا
جو اتے سئیں دی گھوڑی ہیوں اگی تے تھی گی لے۔ کجھ آکھن واسطے بہرام خان
سانول ڈاون پچھی تے دھیان کیتا تاں سانول خان ہیوں پچھی تے وڈا کا۔
اپنی گھوڑی روک تے اوکھوں سڈ مارتے آکھیس ہو۔

گھوڑی لوڑ آ۔

سانول کوں چیوا سڈ ہنی تے اپنی غلطی دا احساس تھیا تے جلدی جلدی
گھوڑی ہکل تے پیو کوں آکھاں۔ بہرام خاں اوں کے پچھیا۔
خیر ہے سانول؟ میڈے خیال اچ شکار دی تیکوں خوشی نی تھئی
پر میں ناں اے اکھیاں جو توں موہنجھا لگدیں۔ میڈے خیال اچ تیڈی طبیعت
ٹھیک کونی۔ سانول پیو دیاں گالھیں سنڑ تے سڑ مار تھیا تے پیو کوں آکھیس
ناں ناں ابا سئیں! اے گالھ کول میں ناں بالکل ٹھیک ٹھاک آں تے
میکوں شکار دی بہوں خوشی اے اصل اچ میں شکار دے منصوبے بناون اچ

اتنا فرق ہم جو میکوں خیال نی رہ گیا جو تساڈی گھوڑی اگی تے تھی گی لے۔
اچھا اچھا لے گا لے پر توں سو نجانا ں تھی اتھ تیڈے نال کہ پرانا شکاری
اے انشاء اللہ شکار ای شکار ہوسے۔

او اچاں اگی تے ہیا کجھ آکھن چا ہندا ہا پر اپنے اگوں ہک سوار نظر آیس
جیہڑا گھوڑی کوں چاتی لاتی امدا ہا۔ سوار کوں بہرام خان پرے کتے سنجان
گدھاتے سانول کوں آکھیس۔

سانول! ڈیکھ ہاں بھلا او سوار کون اے؟

اوں آوݨ والے سوار دا بغور جائزہ گدھا پر سنجان ناں سگباتے پیو
کوں آکھیئں۔

میڈی سنجان نی امدا۔

بہرام خان کھل تے اوکھوں آکھیا۔ تیڈی وی کمال اے۔ اسے تیڈا چاچا بادل خاں
تاں ہے۔ اتنے ہیں سوار دی نال آگیا تے واقعی او بادل خان ہا۔ بادل خان
بہرام خان دا جگری یار ہا او دی اپنی قوم دا سردار ہا تے نواب صاحب دا ڈاڈھا
بھتی تے پیارا ہا۔ بہرام خان گھوڑی توں لہہ پیا نے اوں کوں بھا کل پلتے
وڈی سک محبت نال ملیا تے سانول وی پورے ادب نے احترام نال ملیا۔
خیر خوش سرݨ دے بعد بادل خان کھیسے وچوں ہک چٹھی گڈھ تے بہرام خان
کوں ڈیدیں آکھیس۔

بہرام خان! اے رقعہ قبلہ نواب صاحب دا اے۔

چٹھی پڑھ تے بہرام خان بادل خان کنے پچھیا۔
ہیں ڈھلنا پیسے؟

اسیں: میڈے خیال وچ کوئی ضروری صلاح نواب لے، بادل خان
بہرام خان کوں جواب ڈتا۔ دل بہرام خان سانول کوں آکھن لگا۔
اج شکار دا پروگرام ملتوی۔ کیوں جو نواب صاحب سڈ دلئے ہیں ہالی اڈا ہیں

ویندیاں واپسی تے ول پروگرام بنیئوں۔ سانول کوں اے گالھ بڑا ڈاڈھی بھائی تے
دل وچ او بہوں خوش تھیا تے اللہ دا شکر ادا کیتو من تے انہیں دے نال گھر ڈونگا ٹر پیا۔
ڈگب وچ باول خان سانول کنے تعلیم دے بارے وچ پچھدا رہیا جو۔
پتر! توں کیڑھی جماعت وچ پڑھدا ہیں۔ سانول میٹرک شکار دا پروگرام
تبدیل تھیون نال خوش بھا رہا۔ ادب نال جواب ڈتس۔
چاچا سئیں تہاڈی دعاناں بارہویں دا امتحان ڈے آیاں دعا کرو اللہ
سئیں کامیابی ڈیوے۔
ماشاء اللہ ماشاء اللہ اللہ سئیں تیکوں زندگی دے ہر میدان وچ کامیابی
ڈیوے (امین)
او جھٹ کنے اگے گجالیں گالھیں وچ دیرے تے پہنچ گئے۔ سانول باول خان
کوں کسی پلائی تے بہرام خان اتنی دیر وچ تیار تھی تے آگیا تے ول او
نواب صاحب ڈے روانہ تھی گئے۔
جنہوں بزرگ تے سیانے ڈوگ آکھیندن جو جذبے سچے ہین تاں
مشکلاں خود بخود آسان تھی ویندن بالکل اویں بہرام خان دے ونجن نال
سانول دی مشکل آسان تھی گی۔ ہن او اپنی مرضی دا مالک ہا۔ او جیڑے
چاہے ونج سگدا ہا۔ سانول اپنی قسمت دی ایں مہربانی تے وڈا باغ بہار
ہا۔ او ایں موقعے کوں ضائع نہ کرنڑ چاہندا ہا۔ اوں شیر و کوں گھوڑی سنجتے
گھن آون دا آکھیا۔ ہن جوں جوں وقت گذردا ویندا ہا سانول دے دل
دی بیقراری ودھدی ویندی ہئی۔ شیر و کوں دیر تھیون لگی تاں سانول
خود بھلے ڈوں ٹر پیا۔ او وی بھانڈے دے ورتے پئاں تاں شیر و دی
گھوڑی سنجی گدھی۔ سانول کوں شیر و تے اجا ڈھی کاوڑ چڑھی ہئی او جھیڑ گیا
شیر و اوندی کاوڑ ڈیکھ تے سنس گیا۔ سانول گھوڑی تے ٹر پا مارتے
ڈھیر بنجھاتے اوندی منزل سہاگن دا گھر ہا۔ گھوڑی پور رفتار ناں اڈدی

ویندی ہئی تے پندھ گھنٹا ویندا ہا تے منزل قریب تھیندی ویندی ہئی اوندے دِل دیاں دھڑکناں تیز تھیون پئے بگیاں۔ کیوں جو اپنے محبوب دے دیدار ہ چ چپڑے کجھ لحظے ہن تے اے لحظے دی ہوں بھاری ہن۔ سانول دی محبت کوں اے گوارہ ناں ہا جو ہیا کوئی ولھیہ ضائع تھیوے۔ اوجھٹ کنڑ اگے کھوتے دی ونج پئی۔ تکھے تکھے گھوڑی کنے لہہ تے اونکوں کھو دی چکل نال بدھ کھڑائیں تے آپ جام سمار دے گھر ڈوں ٹر پیا۔ اچاں ڈو چار قدم چاتے ہوسنس تے دِل چ خیال آئیس جو جام سمار پچھیا تاں کیا جواب ڈیساں۔ ایں سوال دا جواب تاں اوں کنے ناں ہا۔ او سوچاں وچ پئے گیا۔ آخر او پڑھیا لکھیا ہا کئی ترکیباں دماغ ہ چ آیوئنس پر او مطمئن ناں تھیا۔ سوچ سوچ تے اِک ترکیب دماغ ہ چ آئیس جو اوں فائر کراں۔ بندوق دا ٹھاکا سن تے ممتاں کوئی باہر آوے۔ ول اوں ایں اُمید تے فائر کر ڈیتا جو سہاگن ٹھاکا سن تے سمجھ ویسی تے او باہر فرور آسے۔ ٹھاکے دے بعد او ندیاں نظراں جام سمار دے گھر دے دروازے ہ چ جم گیاں۔ اوں کوں یقین ہا جو سہاگن ضرور میڈے دِل دی منشا کوں سمجھ تے باہر آسے۔ پر ہوں سارا وقت گزون دے بعد وی کوئی پکھی ڈاکھ ظاہر نہ تھیا۔ اوندے چہرے تے اُداسی تے لا اُمیدی چھا گئی۔ اوندے سارے خواب بکھر ڈ پئے گئے اوندا او محل ڈھن ڈ پئے گیا جیڑھا او سہاگن ڈی محبت ہ چ تعمیر کیتا ہا اوں کوں ایں محسوس تھیا جو سہاگن اوندی محبت کنے بے خبر اے۔ اولے سمجھن تے مجبور تھی گیا جو خیر ہالی سہاگن کوں اوں بھت دا سیک نی آیا جیڑھی بھاہ ہ چ میں جلدا پیاں او اپنے آپ کوں رد دھن لگا۔ جو توں جیئں واسطے بیقرار تے اُداس ایں اونکوں پتہ دی کوئی جے کر اُو تا ہیں آنگے بے قرار تے پریشان ہوندی تاں بندوق دا فائر سن تے باہر آمدی۔ جیویں توں اوندے

من دی جھلک ڈیکھ تے اپنا دل اوندے پیریں ہیٹھ وچھا ڈیتا ہا وی اوں اگر سہاگن دی اپنا دل تیکوں ڈیتا ہوندا ناں او تیڈے آون کنے پہلے تیڈا راہ بھلیندی۔ اے اوں کوں ایں قانونِ قدرت تے شک تھیون لگا جو دِل کوں دِل سلام کریندے۔ ہُن ڈِتا ناں اوں کوں اے حقیقت دی ہک انسانہ محسوس تھی۔ جو دِل ہُوں واسطے بیقرار ہوندے جنڑاں خود کیں واسطے بے چین ہووے۔ اینڈے بدلہ اللہ جانڑے او آپ کوں کیا کیا آکھیندا رہیا۔ پر ہالی تیئیں اوندا دل چُپ ہا۔ عقل دیا ساریاں دلیلاں سُنڈا رہیا جیئیں پھیرے عقل اوندیں سہاگن ڈی محبت دے خلاف پوری طرح بھر ڈِتا ناں اوندے دِل اندیں آکھیا سانول! توں یقین کر سہاگن کوں کوئی مجبوری ہوسے۔ جے اوں کوں تیڈے نال محبت ناں ہوندی ناں توں کیوں اوندے واسطے بیقرار تے پریشان ایں۔ جے اوندے دِل وچ تیڈا کوئی مقام کونی ناں کیوں او ندی محبت وچ سب کجھ قربان کر ڈیون دا عہد کیتی جذبات تے کاوڑ وچ ناں آ۔

کجھ سوچ

ممکن ایں جو او بیمار ہووے یا جام سُمار گھر بیٹھا ہووے یا اوں کوں پئی کوئی مجبوری ہووے۔ محبت دی ابتدا وچ اتنا بے حوصلہ ناں تھی اجنڑ ناں تیئیں بے کٹی بے امتحان پاس کرنڑے ان۔ ہُنڑیں نال تیڈا اے حال ہے ناں اللہ جانے توں اگلی تے محبت دا بھرم کیویں رکھیسیں۔ وفا دے تقاضے کیویں پُورے کریسیں۔ دِل دیاں اے دلیلاں اوں کوں ہیہوں حوصلے تے ہمت ڈِتی تے او اپنڑے اوں سوچنڑ دے انداز تے ہیہوں پشیمان تھیا۔ کجھ دیر پہلے سہاگن ڈی محبت تے شک کرنڑ آر ہُن اوندی محبت دا قائل تھیون لگا۔ اوں شک شُبے کوں ہک پاسے کرتے یقین تے اعتماد دا دامن پھڑ لدھا تاں اوندی مایوسی تے لا اُمیدی۔ اُمید تے اعتماد وچ بدل گئی۔

تے او اے سوچ نے گھر ولن واسطے مڑیا جو کیں ہٹے ویلھے آتے اپنڑی سرکار دا دیدار کر لیاں ۔ اوندا ہک پیر رکیب ءچ ہا تے ڈوجا گھوڑی تے چڑھن واسطے چاتس تے چام خمیسے سلام آن والایا۔ تے دل او پورے ادب تے احترام نال سانول کو ملیا ۔ اوں کوں پگھر وگھر ڈیکھے تے پچھیس ۔ خیر ہے بختار ءِ۔

اج کینویں آون تھئے ۔ چام خمیسے دے ایں سوال اوں کوں تھوڑا پریشان کر ڈتہ پر او اپنڑے آپ کوں سنبھال گیا تے اوں کوں جواب ڈتس ۔

اُنویں فصل تھصل پھرن آیاں ہم۔ تریہہ لگی ہئی میں آکھیم جو چام سمار کنے پانڑی پیواں پر میڈے خیال ءچ او ایتھائیں کوئی ۔

جاسئیں ! چام سمار اج گھر کوئی میڈے خیال ءچ او اپنڑی دھی کوں بابے غریب شاہ سئیں تنے گھن گے جو اوندی طبعیت خراب ہئی ۔

چام خمیسے دل سانول کوں لے آکھے تے گھر ڈوں دنجن لگا جو میں سئیں تہاڈے واسطے لسی چا آواں ۔

سانول اوندی بانہہ کوں پکڑ گھر ھاتے اوکوں آکھیس ،

چام خمیسے تیڈی مہربانی توں ہُن تکلف ناں کر میں گھر وندیاں میکوں جلدی لے ۔

چام خمیسے وڈا زور لاتا پر سانول اوکوں آکھیا جو میں ہُنڑ ونداں ۔ لے آکھے تے دل پچھیس جو ،

چام خمیسے ! چام سمار دی بالڑی کوں کیا تکلیف اے ؟

سئیں ہیا ناں پتہ کوئی پر چام سمار رات پیا آکھیندا ہا جو بالڑی کجھ موجھی موجھی تے پریشان اے ۔ منال اوں تے سائے شائے دا چکر ہووے ۔ ہیں واسطے اساں بابے غریب شاہ دا پھیرا ڈے آؤں ۔

سانول چام خمیسے دی گالھ سنڑ تے آکھیس ۔

اچھا اے گالھ اسے بھلائیں ہُن چلدا ں۔

ہُن سانول دی منزل گھر دی بجائے بابا غریب شاہ دی دربار ہئی
اول اسے فیصلہ سہاگن دی طبیعت خراب ہون دا سُن تے کیت
اوندی محبت اسے برداشت نا کر سگی جو سہاگن بیمار ہووے تے او اوندی
خبر دی نا لے۔ سانول دی گھوڑی بھجن وچ مشہور ہئی تے اداوں کول
پوری رفتار نال چلاتی لاتی دیندا ہا تے ہر ہر تیری نال گھنڈا ویندا ہا
کیوں جو او جلدی نال سہاگن کوں ڈیکھن چاہندا ہا۔ اوندے نزدیک ہُن سہاگن
دی محبت ایمان دا درجہ رکھیندی ہئی۔ اول کوں ہُن یقین تھی گیا جو چھیڑی وچ
وچ میں جدا ییاں اوندا ڈھوان سہاگن دے دل وچوں نکلدا پے۔ اوداوں
موجھی تے ملدی طبیعت دا مطلب سمجھ گیا ہا۔ سانول اپنے آپ کوں بڑا ڈھی
ملامت کیتس جو سہاگن دی محبت تے شک کرتے اوندی پاک محبت دی
توہین کیتی ہا۔ اوخدکوں اوندا بڑو وہ دار سمجھ پئے گیا تے ڈک وچ کمی
وای اول کئے معافیاں منگ چکا ہا۔ خان دے کھوتے دربار بابا غریب شاہ
دا چار میل دا پندھ لمحے وچ مک گیا۔ دربار دے باہروں ہک ونڈ نال
گھوڑی کوں باندھتے دربار بابا غریب شاہ دے آستان وچ آ گیا۔ ڈیکھن وچ
تاں اوندا دل دربار ڈے ہا پہ اوندیاں نظراں آستان وچ ہیٹھل روکیں تے ہن۔ اوں نوں
سہاگن دی تلاش ہئی۔ پر اوکوں اوں وقت ہوں مایوسی تھئی۔ جدوں جام
شہار تے سہاگن نظر ناں آئے۔ دل اولے سوچ تے مزار وچ داخل تھی گیا
جو تاں او اندر مزار کنے پہنچے ہوون۔ مزار تے سانول خان کوں ڈیکھ تے
اُتھی کھڑا تے وڈی حیرت نال اوکھوں ولیا تے وڈی خوشامد برآمد کیتس۔ سانول
مزار دی آڑ بھگت دے مزار تے فاتحہ پڑھ تے دعا منگیس لے سید اللہ
توں ہر کئیں دی سُنڑیں آکہ ایں میڈا سوہنا رب تیڈا لکھ لکھ شکر اے
جو تئیں میکوں وڈی شان عزت تے رفعت بخشی اے پر اج تیں کنے ایں

بزرگ دے صدقے اپنے محبوب دا دیدار منگدا ای۔ دُعا منگ تے اوہ لجن لگا پر دل وچ خیال آیئس جو کیہ طریقے مزاور کنے جام سمار تے سہاگن دے متعلق کجھ پتہ کیتا ونجے۔ اے سوچ تے اوں مزاور کنے دل پچھیا۔

حال ڈسے خلیفہ سئیں: کجھ لتویزیئں تے ساہے شنائے دا حساب کتاب وی کر گھنڑ دی کوناں؟

مزاور سانول دے ایں سوال کنے کھرا گیا تے دت ایدے اُڈے ڈیکھتے جواب ڈتئس۔

قبلہ سئیں! تہاڈے اگوں کیا لک چھپے ہین تاں سئیں الف کوں جانداں رکلی بس ایں بزرگ دیاں کراماتاں ہن تے لوکیں دا اندھا یقین اے جو اساڈا کم تُرڈا ولے۔ سانول مزاور دی ایں سچی گالھ تے کھل پیا تے آکھئس۔ ول تاں اے لوکیں نال ڈوکھا اے۔

مزاور سانول کوں خوش بہار ڈیکھ تے کھلدیں جواب ڈتہ۔

میڈا سوہنا خان سئیں پالیں دا پیٹ جو پالنڑ ہے پیٹ دا دوزخ بھرنڑ واسطے سب کجھ جائز ہے۔

سانول کوں مزاور دی ایں مکاری تے کاوڑ آگی تے تھوڑا جا غصے ہیں اوکوں آکھئس۔

تساں لوک چھڑا اپنا اُلو سدھا کرنڑ واسطے شریف تے سدھے سادے لوکیں کوں بیوقوف بنڑے دو تے ایں بزرگ دی چھاں ہیٹھ بہہ تے ایں اللہ دے پیارے کوں بدنام کریندو۔ حیف اے تہاڈے جیون تے۔

مزاور سانول دی کاوڑ ڈیکھ تے لیس گیا تے خوشامد کریندے اوں کنے معافیاں منگنڑ لگا۔ سانول کوں اوندی حالت تے ترس آگیا تے اوکوں سمجھاوڑ دے انداز ہیٹھ آکھنڑ لگا۔

ڈیکھ خلیفہ! تساں لوک تاں ودے خوش نصیب او جو اللہ سائیں تہاکوں

بابا غریب شاہ سئیں جیہے بزرگ دی خانگاہ تے ہلہاتے ڈکھے تے پریشان حال لوکیں دی خدمت کرن دا موقعہ ڈتے جے نشاں چاہوتاں ناں صرف انہیں سیدھے سادے لوکیں دے اندھے یقین تے ناجائز عقیدے کوں درست کر سگدو بلکہ اسلام دی تبلیغ تے اِنہاں وڈے شان آلے بزرگاں دی پیار محبت دی تعلیم دا پچار کر سگدو۔ اُنویں جھاں تہاڈا رزق حلال تے پاک متی ویلے اُتھاں تہاڈی آخرت دا بندوبست ڈیسے۔ میکوں اے یقین اے جو تُساں ہنڑ لوکاں دی صحیح رہنمائی کریسوتے اپنے پچھلے گناہ دا دھوسو۔

مزار اور سانول خان دیاں سچیاں تے کھریاں گالھیں سنڑ تے بیشم تھی گیا۔ تے اوندے نال اے وعدہ کیتئی جو اگے تے میں ایں خانگاہ شریف تے: ہر تے ناں ایجا کوئی کم خود کریساں تے ناں کہیں لے کوں کرن ڈیساں جیہڑا خانگاہ شریف دے تقدس دے خلاف ہوسے۔

شاباس شاباس۔ خلیفہ آفرین ایں۔ سانول اوکوں سیدھے رستے تے اندا ڈیکھ تے آکھیا۔ سانول دی کاوڑ ختم تھینڈی ڈیکھ تے خلیفے اوکوں آکھیا سوہنا خان سئیں! میں وڈا گناہگار میڈے اتنے گناہ ان جو بس اللہ سئیں میکوں بخشے۔ میں لالچ وچ آتے ایجھے ایجھے کم کیتم جیہڑے میں ڈساں نی سگدا ہنڑ کالے تے مکروہ من ہیں دا چھڑا میں ذمہ دار کوتم۔ اینڈے وچ خنگاہ تے آون والے کئی شریف تے معزز تے امیر لوک وی شامل ان جنہیں میکوں طرح طرح دیا لالچاں ڈے تے اپنے من دیاں بے ہودہ تے شرمناک خواہشاں پوریاں کیتے نے ہنڑ مزار دے گناہیں دے خوف کنے رونڑ پے گیا سانول اوں کوں تسلی ڈینديں آکھیا۔

ڈیکھ خلیفہ اپنے گناہیں دا اقبال کرن اصل وچ اپنڑا اصلاح کرن ہوندے میکوں یقین اے جو ہنڑ تیڈا مردہ ضمیر جاگ پینے تے ہن توں ایں روحانیت دے مرکز کوں خبیث تے مکروہ خواہشات رکھن آلے لوکاں کنے پاک رکھیسیں۔

اوڈاکیں ہدایت ڈیوے تے معاف فرما دے ۔ اے آکھتے سانول مزار شریف
توں باہر نکل آیا ۔ آستان ءچوں باہر نکل تے جُتی پیندا پیا ہاتے اپنے نوکر گامو
کوں ڈھُس جیٹرا وضو کرنڑ دے بعد خنگاہ شریف ءچ دنجنڑ واسطے آستانڑ چ
آندا پیا ہا ۔ اُو سانول کوں ڈیکھ تے پریشان تھی گیا ۔ سانول گامو دی پریشان
شکل ڈیکھ تے کھل پیا تے اوں کنے پچھیس ۔ آج کیڈے آیا دیں گامو ۔
اوسانول دے سوال کنے سُکھ گیا تے جواب ڈتس ۔ پیر سئیں
دی زیارت کرنڑ آیا ۔
اچھا اچھا چنگاں کیتی ۔ پر توں اے ڈس آیا کیجھے ویلھے ایں ۔ گامو
ہن دل بدھ گیا تے ادب ناں جواب ڈتس ۔
سئیں گھروں تاں میں نماز ویلھے تے ٹریا ہم ۔ رستے ءچ سہی کڈھیندا آیا
اینویں کانا ڈینہہ دا چڑھیا کھڑا ہا تے میں اِتھاں پُنہاں ۔
سانول اپنے مقصد کوں پاونڑ واسطے اوں کوں پیا بھلوا ایس تے اوں کنے
پچھیس ہیا کوئی ناں ہا دی یا کلھا ہا دیں ۔
سئیں گھروں تاں میں کلھا آیا ہم پر دگ ءچ اپنڑا راکھ نی جام سُمار
تے اوندی دھی مل گے ہن شیئت اوندی دھی کوں جن رشن دا سا بہ تھی گے ۔
اوپر سئیں دی دربار دا پھیرا ڈے تے مزار دے کنے تعویز پھل گھن تے اگیرے
دل تیسن تے میں وی ہن تعویز گھننڑ اے ۔
اچھا اچھا و نج توں تعویز گھن ۔ سانول اپنے مقصد ءچ کامیاب تھی گیا
اوں کوں پتہ لگ گیا ہا ۔ جو سہا گن ڈتے اوندا پیو آئے ہن ۔ پر او میڈے بچن ڈٹ
کنے پہلے دل گیئن ۔ ہن اوندا مزار تے رہنڑ بے سود ہا ۔ او باہر نکل تے
گھوڑی تے چڑھ تے گھر دا رہ تھی گیا ۔ اوں کوں اج دی ناکامی تے وڈا افسوس
تھیا ۔ پر کل دے ملنڑ دی آس تے حوصلہ نہ ہاریس ۔ خنگاہ توں لاتے گھر تیئیں او
اپنے محبوب دے خیالیں ءچ مست رہیا آیا ۔ گھر پُنہاں تاں پتہ لگیس جو کجھ

سنگتی شہر ڈوں آئن۔ اوسدھا ویرے تے گیا۔ اُتھاں طاہر ناصر نے
ایں آئے بیٹھے ہن۔ ساریں کوں بھائی پاتے ملیاتے خوشی بہادر تھیا انہیں
کنے خیر خوش کرن دے بعد شیرو کوں آکھیس مہماناں کوں کوئی لسی پانی پلا نی
ایوے یا کوئی نا۔

شیرو دے جواب ڈیون کنے پہلے طاہر اوں کوں آکھیا لسی پانی اساں
پیتی ہیسوں۔ بس تہاڈی انتظار ہائی۔ تہاکوں اللہ آندے۔ ملیوں تے
خوش تھیوں۔

اصل خوشی تاں میکوں تھئی اے جو تساں وڈی تکلیف بھوگ تے میکوں
ملن آیو بلاشک تساں دوستی دا حق ادا کیتے تے میڈے اُتے وڈا تھورا
لاتے۔ پر تساں اے سنا ڈیو آئے کیا تے دے۔

ایں جیڑا ہالی تک چُپ کیتی بیٹھا ہا اوں جواب ڈتا۔

میڈا اڈا اساں کنے کوئی ہوائی جہاز تاں نہ ہا جو اساں اُڈ دے
آوں ہا۔ بس اینویں ٹُر دے آیوں۔ نہ یار اتنا کوڈ نہ مار اتنا پندھ تے او وی
تساں شہری بال ٹُر سگدو بھلا۔ ضرور میڈے نال مذاق پئے کریندو۔

ناصر ذرا سکھیا ہویا بال ہا تے اوں وڈے طریقے نال سانول کوں آکھیا۔

تساں سچ آکھیندو جو واقعی اتنا سارا پندھ اساڈے کرنڑ دا ناں ہا۔
اصل اُچ اساں پہلے لعل خان کنے آئے ہاسے۔ ہک رات ہوں کنے رکیوں
تے ہنج وی اوں بچارے اساں کوں گھوڑیں تے پچائے۔

بہر حال ول وی تساں بہوں مہربانی کیتی اے، پر سردار لعل خان خود کتھاں
غائب اِن سانول ناصر کنے سوال کیتا۔

اصل اُچ ساہیں اوندے گھر کوئی تکلیف ہئی۔ ہیں واسطے او نی آیا
اوں خاص طور تے میکوں آکھ چھوڑیئے جو سانول خان کنے میڈے واروں
معافی گھر لیو چا۔

مادر سانول دے سوال دا جواب ڈیندیں آکھیا۔

اچھا اے سنبھالو لے۔ کوئی گال نی پرتشاں میکوں تھوڑی دیر واسطے موکل ڈیو میں تہاڈے مائی ملر دا آکھی آواں تے دل آتے کوڑ کیتہ وں۔

ایندے بعد سانول شیرو کوں نال گھن تے ٹر پیا۔ رستے وچ اوں کوں دھوڑ وچوں ہک لیلا پکڑ آون دا آکھ تے خود گھر ٹلکھ گیا۔ چنگی جھٹ دے بعد اوہدے انتظام کرتے دیرے تے دل آیا تے سنگتیاں نال گپاں مارن شروع تھی گیا۔

کافی ڈیہاں دے بعد اے چار ے ہم جماعتی ملیے ہن۔ خوب ہک پئے نال کھلاں مذاقاں کیتونے۔ وقت گذرن دا پتہ اسی دے لگا۔ تے اتنے تیئں مائی دستر خوان تے لگ گئی۔ سانول ہوریں روٹی ڈیون دے اویں دی شیر ہن تے آتی تاں اوندے پیارے سنگتی آنے ہن۔ اوں پہلے ساریں کھانیں دا انتظام کیتا۔ دستر خوان تے سبھی، بھگوا لس، بھاجی، چاول، زیرے مکیاں تے جیوڑے موجود ہن۔ بس ایویں سمجھو دستر خوان پر تکلف کھانیں نال بھریا پیا ہا مہاناں کوں وی بھکھ لگل پئی۔ خوب رج تے مائی کھا ونے۔ پر مائی مکن وچ نہ آئی مائی کھاوڈ دے بعد ٹالھی دی چھاں تلوں آ بیٹھے۔ تھوڑی گھنڈ گپ شپ دے بعد مہاناں کوں نندر آ گئی۔ پر سانول ہالی تک جاگدا پیا ہا تے اوا ج دے گزریل سال تے غور کریندا پیا ہا۔ اوجران ہا جو ئیں سہا گن دے دیدار دے شوق وچ کتھاں کتھاں گلیاں اڈکوں لے توقع بالکل ناں ہئی جو ئیں کیئں دے پیار وچ اتنا بے دس تھی ویسا ں او گزریل گا لھیں تے غور کریندا ہا تاں اڈکیں اپنے آپ تے حیرانی تھیندی ہائی جو او کنا مجبور تھی گے اوندا دل اپنے وس وچ نہ رہیا ہا۔ او سہا گن دی محبت وچ اپنا مقام رتبہ عزت تے شان سب چیز بھل گیا ہا۔ اوندے دل وچ اپنی سرکار دے دیدار

دی ڈاڈھی سِک ہائی۔ تے ہُن وی اے سِک پوری کرن واسطے بھوں بقرار
ہا۔ پر سنگیتیاں دے آلوچ نال اندری سِک کمزور آکھی تھی گی ہائی۔ اوسدی
دی محبت وچ گرفتار ضرور ہا پر اپنے سنگیتیاں دی خدمت تواضع وچ کیں قسم
دی کوتاہی کوں اپنی ریت دے خلاف تے اپنے خاندانی روائیتاں دی توہین
سمجھدا ہا۔ اوندے ضمیر اے ناں منیاں جو قسمت نال آون آلے مہماناں دی خدمت
وچ کیں قسم دی کمی تھیوے۔ ہیں سانگے اُوں اپنے دِل تے پتھر رکھدے اے
فیصلہ کیتا جو جتنے تائیں مہمان ایتھائیں رہن اوہدی کوئی گالھ ناں تھیسے جیں نال
میزبانی دے تقاضے پورے ناں تھیون۔ اے فیصلہ اوندے ضمیر
اوندی ثقافت تے اوندے ڈاڈے بابے دی ریت دا ہا۔ اوندا ضمیر
اوندی تربیت تے اوندی ثقافت ہک ایجی مضبوط چٹان ہتی جیہڑی سمندر
توں اٹھی آلے ہر طوفان کوں اپنے نال ٹکراون دے بعد پچھی تے
واپس تھیون تے مجبور کر ڈیندی ہئی۔ سانول دے ایں فیصلے دے خلاف
دِل ڈاڈھی دھاڑ دھاڑدے اوداسی کیتی پر اوندیں حوصلیں تے ارادیں دے
اگوں شکست منڑیں پیئیں۔ مہماناں دی موجودگی وچ سانول دے
دِل تے اوندے ضمیر دی وڑھاندرہی پر سوبھ ضمیر کوں ملیا۔ سنگیتیاں دی
سانول وڈی خدمت تے آتا والی کیتی۔ اُنہاں کوں شکار سیر تفریح
کرائیں اپنا علاقہ تے رقبہ گھمائیں۔ نال نال پُر تکلف دسترخوان دا سلسلہ
وی پوری شان تے سِک محبت نال جاری رہیا۔ مہماناں دے اصرار دے
باوجود سانول اُنہاں کوں تریجے ڈینہ وی ونجن دی موکل ناں ڈِتی بلکہ اج
تاں مہماناں دی دلچسپی واسطے خاص کر کئی دِل جاندے پروگرام بنائے گئے
جیئں وچ خاص کر تلواریں دی لڑائی تے ڈانگاں دی بھڑاند، تیر اندازی دی نشانہ باز
ملھ تے کاوڈی شامل ہن۔ ناشتے دے بعد پہلا مقابلہ تلواریں دی لڑائی
دا ہا جیئں وچ علاقے تے سانول خان دی بہادری دے کئی جواناں حصہ گھدھا

ایں لڑائی ءچ بے مقابلے وی چنگے ہن پر ڈو ننھے جوان گن خان
تے دلاور خان دا مقابلہ ڈیکھن آلا اے مقابلہ اتنا سخت تے خطرناک
ہا جو جوانیں دی تھوڑی جی غلطی انہیں کوں موت دے منہ ءچ پچ سگدی
ہئی۔ پر ڈوہیں جوان پکے پیڈے کنے ودھ ودھ ہن۔ اے ڈوہیں سانول خان
دے رشتے دار ہن تے علاقے ءچ انہاں دی تلوار چلاونڑ دی استادی
تے بہادری مشہور رہی۔ اے دا اے خطرناک مقابلہ کوئی آدھا گھنڈ جاری
رہیا۔ آخیر ہیں اپنڑ دا ئیں مقابلہ ڈکھایا آخر مہاناں دے آکھنڑ تے اے
مقابلہ برابری تے ختم کرانڑا پیا۔ دل تیر اندازی تے نشانہ بازی دا مقابلہ تھیا
اے مقابلہ ہمیشہ آنگے اج دی سانول خان کھٹ گیا۔ ایں مقابلے ءچ مہانیں
دی حقہ گدھا پر سانول خاں انہاں کنے بازی جا گیا۔ اینڑے بعد ڈانگاں دی
وہڑانڈ شروع تھی۔ جوانیں وڈے کمال دی پھرتی تے چالاکی ڈکھائی
انہاں ڈانگاں دے وڈے وڈے کرتب ڈکھائے پر لے مقابلہ دی برابر
رہیا۔ اینڑے بعد تمام لوکیں کوں مانی کھوائی گئی تے مہانیں دی مانی کھا دی۔

تھوڑی دیر آرام دے بعد باقی مقابلے کرائے گے آخر ءچ سانول
دی طرفوں مقابلیں ءچ حصہ گھنڑ آلے جوانیں ءچ انعام تقسیم کیتے گئے
ایں تقسیم انعامات دی تقریب دی صدارت امین خان کیتی تے مہمانِ
خاص ناصر بنڑیا۔

انہیں خلوص تے محبت دی چاڑیاریں ءچ مہاناں کوں ترائے ڈینہہ
گزر گئے۔ اج دی رات ایتھائیں انہاں دی آخری رات ہئی۔ کیوں جو کل
ونجنڑ دی موکل اوپھے ای سانول کنے گھن چکے ہن۔ اج رات انہاں
دا آخری کھانا تے سانول پورے زور شور نال دسترخوان کوں سجایا
ہا۔ ترائے مہاناں واسطے اتنا وافر کھانا جو تریہہ آدمی رج سگدے ہن
اتنا سارا تکلف ڈیکھ تے مہمان آپس ءچ کھس بس کرنڑ پئے گئے۔ آپس

دی صلاح ثواب دے بعد طاہر سانول توں پچھیا۔

اتنا سارا تکلف چھڑا اساڈے واسطے اے یا ہر مہمان واسطے ہوندا

سانول دے جواب ڈیون کنے پہلے منشی بولے تھی دے چاؤ نے کنے ہوئی تر منڈ دیں جواب ڈتا۔

ہالو! اے ہر مہمان واسطے ہوندے۔ شروع شروع وچ ایں دی اینکوں چھڑی نیک نامی تے فضول خرچی سمجھدا ہم۔ پر ویلھے دیلھے دے نال ناں اے ثابت تھی گئے جو اے انہاں لوکاں دی محبت، خلوص تے مہمان نوازی اے۔

اے تاں ٹھیک اے چاچا بوٹا پر اتنا سارا انتظام چھڑا اساں تر اے مہماں واسطے۔ میڈا خیال اے جو روٹی پورے تن بہر آدمی رج رج تے کھا جلدن تاں اینکوں مہمان نوازی یا محبت تے خلوص سمجھو اساں تاں اینکوں فضول خرچی سمجھدوں۔ طاہر اپنی خیالی پچے چاول پلیٹ وچ آکھیا۔

پوٹا کجھ آکھن چاہندا! پر سانول طاہر کوں اگوا تے آکھیا۔

چھڑا طاہر توں میڈا مہمان ایں تے مہمان دی ہر گالھ برداشت کرنی اساڈی ثقافت نے اساڈے وڈاڈے بابے دی تربیت دا تقاضا اے پر بھولا بھڑا ساں لوک شہر وچ رہندے تے اتھاں ہر شئے مل دی ہوندی اے تے شہری لوکیں دا گزارہ چھڑا تنخواہ تے یا تھوڑی بوڑی پی آمدنی تے ہوندے۔ ایں واسطے ساں سنگھ سنگھ تے خرچ کرنیدے تے دل ایکوں اپنی عقل تے شعور اکھیندے ودھا شہر دی سوڑیں تے آندھاریں گلیئیں وچ رہتے تہاڈے دل تے سوچن دا انداز دی تنگ اے نا راض ناں تھینویں، میڈی منشا تہاڈی توہین تے ہتک نی بلکہ شہر تے دیہات دے لوکاں دی تہذیب ثقافت تے تربیت دا فرق ڈسا رہن اے۔

سانول دا جواب سنڑ تے طاہر بیشم تھی تے چپ کر گیا۔ امین خان ایں

مرنے کوں ہتھ وچوں ناں وی نچن ڈیتہ ستے جلدی نال آکھیس۔

سانول خان! تساں شہری تے دیہاتی سوچ دا فرق تاں ڈسا ڈتے پر اصل گالھ نا دسے ڈسائی۔

وت کیڑھی گالھ اے؟ سانول امین خان کنے پچھیا۔

امین خان طاہر کوں ہک واری غور نال ڈیکھاں تے آکھیس۔

او اے ہے جو اساں دیہات دے لوک مہمان کو اللہ دی رحمت سمجھدیں تے شہری مہمان کوں زحمت سمجھدن۔

امین دے ایں وارتے سارے ہکل پے ستے طاہر دی حالت ڈیکھن آلی تھی گی۔ سانول حالات دی نزاکت کوں محسوس کریندیں گالھیں دا رخ اج دے مقابلیں ڈوں پھیریندیں آکھیا۔

چھوڑو یار ان گالھیں کوں اے ڈساؤ جو اج دے مقابلے کیہوجے رہتن۔

امین سانول دے مطلب کوں سمجھدیں فوراً آکھیا۔

میکوں تاں سب کنے زیادہ تلواریں دی لڑائی دا مزہ آئے۔

ناصر ہنڑ تئیں چپ ہا۔ ایں بحث وچ حصہ گھندیں آکھیس۔

اوں تاں سارے مقابلے شاندار ہن پر تلواریں دی لڑائی سبنوں تلواریں دی لڑائی ہئی۔ ایں لڑائی کوں ڈیکھ تے میڈے ہوش اُڈ گے ہن۔ طاہر اپنی رائے دا اظہار کریندیں آکھیا۔

واقعی یار او لڑائی: بھوں زبردست ہئی۔ راہنیں گالھیں گالھیں وچ کافی ویلھ لنگ گیا۔ آخر اے سبھے یار ہک ہک کرتے سُتم لگے۔ پر سانول پہلے آنگے اج دی اپنے محبوب دے خیالیں وچ گم رہیا۔ کل مہاناں دی واپسی ہئی تے او اوں پابندی کنے آزاد تھیون آلا ہا جیڑی اوں اپنے آپ تے لاتی ہوئی ہائی او کافی دیر تک سہاگن کوں ملن دے منصوبے بنیندا رہیا آخر رات دے کیں ویلھے اوں کوں وی نندر آگئی۔ سویرے سویرے ناشتہ تیار کرتے مہمان وی تیار

تھی تے دسترخوان تے آگے دل ہر کیں ناشتہ لتاڑتے کیتا۔ کیوں جو سارا ڈیہہ سفر ءِ چ گزارنا ہا۔ ہیں واسطے ناشتہ سانول دی منشاء دے مطابق بے عمیق تے پُر تکلف ہا۔ ناشتے دے بعد مہانیں تیاری کیتی تے سانول خان ہر کیں کوں اپنے علاقے دیاں سوغاتاں ڈیتیاں۔ بیہڑیاں مہاناں خوشی نال قبول کر گدھیاں رایندے بعد سانول دے سنگتیاں دا قافلہ گاموں دی ہمراہی ءِ چ روانہ تھی گیا۔ سانول خان دی کجھ تئیں مہاناں کوں اگے تے کرن ڈیگیا۔ پر دوستاں دے اکھن تے او واپس تھی آیا۔

واپس آون کنے پہلے او سبھے سنگتی کوں بھاکل پاتے ملیا تے چھیکڑ ءِ چ اہنیں دے آون دا شکریہ ادا کیتا۔ گاموں دی رہنمائی ءِ چ مہان روانہ تھئے تے ڈوپارہیں دے بعد او اسٹیشن تے پُنے۔ گاڈی آون ڈیر ءِ چ ہائی۔ مہاناں گاموں کوں گھر واپس ونجن دی موکل ڈتی۔ پر گاموں کو سانول دی ہدایت ہئی جو جتنے تئیں مہان گاڈی تے چڑھ روانے ناں تھیون اتنے تائیں واپس نی آونا۔ کوئی لڑیں ڈوپارہیں گاڈی آئی تے مہان گاڈی ءِ چ ونج بیہنے تے گاموں دل گھوڑیاں گھن تے گھر ڈوں واپس ولیا۔

سانول سنگتیاں کنوں مکلاتے گھر ڈوں روانہ تھیا۔ ہر اوندے دل ءِ چ سہاگن دے دیدار دی خواہش شدید تھی گی۔ جیہڑی زوریں نال دبائی وداہا۔ ہن اوندی منزل خان دا کھوہ ہا۔ دگ ءِ چ سانول سہاگن کوں ملن دیاں ترکیباں سوچینداآیا۔ کجھ لظے دے بعد او خان دے کھوہ تے پہنچ گیگا۔ چدھار نظراں سجنوا لبنس۔ پر کوئی بکھی دا پکھ نہ نظر آیا۔ وڈا ام غم تھی گیا۔ چندوں ای کو ناہیں جو ٹھکا کرے تے پیا کوئی بہانہ دی۔ ڈبن سگیا۔ پر دلبر دے دیدار دا شوق دودھ دا ونیدا ہا۔ دل دیاں دھڑکناں تیز تھیندیاں وندیاں ہن۔ بے چینیاں تے بے قراریاں اپنے عروج تے ہن آونڑ آں تے خواہشاں پورے زور نال دل ءِ چ وٹ پیاں کھاریاں ہن۔ ہوے ہوے

دماغ تے دل دا قبضہ ہیون ہر سہ نیاتے دل مکو تیز تے تند ہے اوندے
دماغ دے سارے نظام کوں اپنی لپیٹ ہ پچ گھن رہدا۔ ہن اوندے اگوں ساریاں
مصلحتاں دم تروڑ ٹر پئے گیاں۔ سارے خوف ڈر دور تھی گئے تے دل اُوں
دے دل ہک فیصلہ کیتا۔ او فیصلہ ہا جام سمار دے گھر ونجنے سہاگن
دے دیدار دا فیصلہ ایں فیصلے دے مطابق اوندے پیر خود بخود جام سمار دے
گھر ڈے ودھن پئے گے۔ اچن ڈوچ قدم چاتے ہوسے بس تے دِل وچ خیال آلیس
جو ستاں میڈے ایں فیصلے نال سہاگن تے اوندے پیو دی بدنامی تھیوے کیوں جو
تیڈے اینویں ونجن نال تیکوں تاں کوئی فرق نہ پیسے پر تیڈا محبوب تے اوندا پیو
کیں کوں منہ ڈکھاون جوگے نہ رہسن۔ ایں خیال دا چ وزن ہا۔ ہیں سانگوں
اوں کوں اپنے فیصلے کوں بدلاونا پیا۔ دل دل دی فوج دی لپسپائی ڈیکھ تے
ذہن تے عقل دی قوت ودھن پئے گی۔ کوں دِل اپنی ناکامی ڈیکھ تے ہک زوردار حملہ
کیتا تے اوکوں آکھن لگا۔ سانول توں ایں علاقے دے سردار دا پال ایں
تیڈا کیش ناں گھنڈا ایں۔ تیڈے ڈر کنے سہاگن تے اوندے پیو کوں کون کجھ آکھے
اتنے تیکوں عقل دی بہوں ساری قوت کٹھی کرتے سانول کو صلاح ڈتس۔
ٹھیک اے توں ایں علاقے دے سردار نتے بھتار دا پال ایں تے ایں کھوتے
بیٹھل سارے تیڈے رہک ان۔ اے تیڈے مُنڈتے تاں کجھ آکھن پر کنڈ بچھوں
کیں کہیں دی زبان تے ہتھ ڈیس۔ جے سہاگن نال تیکوں پیار اے
تاں دل تیڈا فرض بندے جو سہاگن دی پاک دامنی تے کوئی داغ
نہ لگن ڈے۔ عقل دی ایں دلیل سانول کو جھنجھوڑتے رکھ ڈتے تے اوں اپنے
اُٹھدے قدم روک گدھے تے واپس تھیون تے مجبور تھی گیا۔ پر اُو اجن
پچھی تے ولدا پیا ہا تے اکھیں ڈیکھے تاں جام سمار گنگوں کو پانی پلا دن کھوتے
گدھی امدے۔

جام سمار سانول کوں ڈیکھتے گاؤں چھوڑ دتی سے بھجتے ہیں کہ

وڈی بیگ محبت نال آیا۔ خیر خوش کرن دے بعداں کجھ ادب نال پچھیس
سئیں سانول خان کینویں آنے وڈو۔
چاچا میڈے سنگتی آئے ہوئے ہن۔ میں انہیں کوں اکی تے کرن
گیا ہم۔ اتھاہوں ولدا پیا ہم، میں سوچم: چاچا سمار کوں ملدا وخاں۔ پر سئیں
اجل تساں اتھاہیں کیوں کھڑو۔
آؤ اندر گھر چلوں۔
دل او سانول خان دے ہتھ کوں پکڑتے گھر ڈوں ٹر پیا۔ گھر پہنچے
تے چام سمار جلدی جلدی ہک کھٹ چا آیا تے دل اوں تے کھیس سرہانہ گھندیں
آکھیس۔
سانول خان تساں ہک لحظہ بہوں میں ہنیں آیم۔
چام سمار دے وخنڑ دے بعد سانول وہاں اکھیں سالھ دے
دروازے تے لگ گیاں۔ اوں کوں یقین ہا جو سہا گنڑ باہر اے تے
میڈے بے قرار دل کوں قرار آ ویسے۔ بہوں سارا وقت گذر گیا
پر سالھ وچوں او باہر نہ آئی۔ سانول کوں بہوں ڈکھ لگا دل وچ
سالھ وچوں او باہر نہ آئی۔ سانول کوں بہوں ڈکھ لگا دل وچ
اوکوں وڈا سمائیس پر او باہر تاں باہر دروازے کنے وی بھاتی نہ
پاتس۔ اوکوں سہا گنڑ دی ایں بے غرضائی کوں پیار دی ہک ادا سمجھیں
تے اے ادا اونکوں بڈا ڈھی بھائی۔ تے دل وچ آکھیس میڈی جان
تو میڈے پیار دا امتحان گھندیں۔ توں اے ڈکھن چاہندی جو میں تیڈے
ناز اٹھیندیں کے کو ناں۔
جے سہا گنڑ تیکوں یقین نی تاں میں خود حاضر آں۔ تیڈا سانول تیڈی
دہلیز تے حاضر اے۔ اے آکھ تے او سالھ ڈوں وخنڑ لگا۔ باہروں
چام سمار دی آواز آئی تے سانول دل کھٹ تے آن بیٹھا تے بک ٹھیڈا
لنگارہ بھرتے دل وچ آکھیس اج میں نال اویں تھئے۔ جینویں بک تے

آدی نال رہی دی ریت کریندی اے۔

اتنے تیئں جام سمار کہ بل مائی کوں صالھ ول پچاتے سانول کنے آیا تے وڈی جھیکائی نال عرض کیتی۔

سئیں! میڈی اپنی پالڑی تاں ایتھائیں کوئی تہاڈی مائی پکے دن واسطے جام خیبے دی گھر آلی کوں گھن آیاں۔ تساں تھوڑی دیر بہو میں ٹکڑ پکڑ گھناں۔

سانول تے ہُن پوری طرح صورت حال واضح تھی گی اوسمجھ گیا جو ہُن پاہنڑ بے سود اے۔ اوں کوں سہاگن دے بغیر جام سمار دا گھر پُسا پُسا تے کھاون کوں امدا ہا۔ اوں جام سمار کوں پکڑ گدھاتے آکھیں:

چاچا سمار! اج ایں تکلیف دی کوئی گوڑی۔ تساں ہال مائی کوں راہ ون ڈیو۔ جیڑاں تہاڈے اپنے پال بچی نال آون تاں انشاء اللہ میں تہاڈی دعوت ضرور کھساں۔

ناں بختاریئں! ہُن میں تیڈی کوئی گجالھ ناں سُنساں پہلے دی تساں اڑیں آکھ تے جان چھڑ دوا گے! اوے جام سمار اوں تے جُت کھ نیدھی اوں کوں آکھیا۔

ہن سانول کوں جان چھڑاون دشکل تھی گی۔ اوں اوں کوں آکھیا۔

اصل وچ میں اج آیا ہیں سانگے ہم جو تیکوں دعوت دا پروگرام ڈے آواں ہُن توں جیڑے ڈینہ دے ناں آکھیں میں انشاء اللہ ضرور سامساں۔ اج میکوں موکل ڈے کیوں جو ہک ناں تیڈے ہال بچی دی گھر کوئی تے ڈو جا بابا سئیں گھر کوئی تے کوئی ناں کوئی دیرے تے آیا رہندے۔ میڈا آکھیا من میکوں موکل ڈے۔

اچھا سانول خان تساں ہُن نا دے بہند [illegible] ل ڈ سوجو کبڈن امو۔

جام سمار تھوڑا جاڈھلا تھی تے آکھیس۔

سانول اوکوں گھر ڈھلہ تھیندا ڈیکھ تے اونکوں آکھن لگا۔
چاچا پہلے توں آپنڑے ہال بچی گھن آول جسڈاں توں آکھیں۔
میں آڈساں۔
چام سمار خوش تھی تے آکھن لگا۔
سئیں! پالیں دا کیا لے اوتاں میں اج ای گھن اساں۔
سانول خان اونکوں جواب ڈتہ۔
اچھاں ناں ول میں مخبراں بے ڈینہہ ڈوہ بار ہیں کوں آولساں۔
چام سمار خوش تھی تے آکھیا۔
ٹھیک اے سئیں میں ہُنڑ سہاگن کوں گھنڑ ڈیندا ں۔ پر سائیں بھل ناں
ونجیجو
ناں چاچا سمار توں دل جاہی رکھیں انشاءاللہ ضرور اساں،
اے آکھ تے سانول گھر دا رستہ تھی گیا تے چام سمار سہاگن کوں گھنڑ واسطے
اوندی ماسی دے گھر ونجن ڈی تیاری کرن لگا۔
سہاگن جیہڑے ڈینہہ دی اتھاں آئی ہئی۔ مونجھی مونجھی تے پریشان ہئی
اینکوں مونجھا ڈیکھ تے اوندی ماسی گلاں دی پریشان بہتی تے اوں کوں
خوش رکھن واسطے سارے پاڑ مارن وچ لگی ودی ہئی۔ تعویز چل
دم درود سبھو کجھ کیتس پر کجھ اوکوئی فرق ناں تھیا۔ وستی دی ساری
عورتیں دے خیال وچ سہاگن کوں جن دا سایہ کا پر کئیں کوں پتہ کونا
ا جو اینکوں کیا مرض اے۔ اوتاں سانول دی محبت وچ گرفتار ہئی
او چھڑا جو ندے واسطے بے چین تے بیقرار ہائی۔ او سانول دی محبت
وچ اتنی مست ہئی جو چارے پہر اوندی یاد وچ گم و سُم راہندی ہئی
کئیں کئیں ویلھے تاں اوندی اداسی تے پریشانی ایں حد تک تھی ویندی
بائی جو اے سمجھدے ہن جو جن کاہنی کوں وڈی تکلیف ڈیندا اے۔ او لوکاں

ی ایں سادگی تے بیوقوفی تے دل وچ کھلدی ہئی ۔ او انہیں کوں آہدی ہئی جو
کیجھا کچھ کوئی تاکوں خوامخواہ دا وہم اے پیر اوندی ایں گال کوں منن تے کوئی تیار
ں ہا۔ اوندے واسطے ہر روز نویں تعویز تے پھل دھاگے آندے ہن تے اوندے
واویلے دے باوجود وی اکھاں اپنی بجی وچ پاونے پیندے ہن ۔ بک بک تھی تھی
نے تویذ دا پورا تھیا ہن گیا ہا ۔ او انہاں تعویذاں بھوپیاں تے نقلی پیراں کنے عاجز
ہوئی انہیں کنے اوندا اندھا یقین ہوں ڈینہہ ختم تھی گیا ہا جدہاں پیراں فقیراں
اوں تے جنیں دا سایہ ہون دا فتویٰ ڈتہ ہا ۔ پوجا دی حد تک منن آلی
سہاگن ڈھن انہیں پیریں فقریں کوں چھڑا ڈوکھے باز دلالی، لالچی کوڑے
مکاراں داناں ڈینہدی ہائی ۔ او ساریں لوکیں کوں انہاں دی مکاریاں
دسن چاہندی ہئی پر لوکیں دا اندھا تے پکا یقین ڈیکھ تے چپ کر ویندی ہئی
جوں جوں ڈینہہ گزردے گئے اوندے دل وچ سانول دی محبت ودھدی گئی
اوندی محبت روایتی تے دنیا دی ناں ہئی اوکوں سانول نال سچا پیار ہا ۔
حالانکہ اوندی تے سانول دی ملاقات بس ہک جھٹ دی ہئی پر اے جھٹ
دی ملاقات وچ او کجھ تھی گیا ہا ۔ جیڑا سالیں دے ملن جلن دے بعد وی نی تھی
سگدا اے ۔ ڈودلیں دا ایجھا سنجوگ ڑیا جو او ہک بے واسطے جند جان بن
گئے ۔ ہنڑ او سانول دی یاد وچ ہر ویلھے گم سم راہندی ہئی اوندا دل آکھیندا
ہا جو ہک جھٹ ناں گزرے تے سانول کوں ڈیکھاں پیا او مجبور ہئی ۔ او سدھے
سادے لوکیں دی سادگی دا شکار تھی گی ہئی ۔ اوں کئی واری ماسی کنے گھرونجن
دی نوکل منگی پر اوندی ماسی ہر دفعہ اے آکھ تے ٹال ڈیندی ہئی جو میڈا پتر اتیڈی
طبیعت ٹھیک کرنی تیڈا پیو تیڈی ماء دی موت دے بعد پہلے ای پریشان
اے توں اتھاں ویں دینگ تے اوکوں ہیانا پریشان کر ۔
سہاگن اپنی ماسی کوں ہر طرح یقین ڈیوا ونڑ دی کوشش کیتی جو
ماسی بالکل ٹھیک اں میکوں ناں حساب کتاب تے ناں کوئی بیماری اے

میڈا انہیں کوڑیں تے مکاریں بھوئیں تے بالکل یقین کونی۔ میں کنے جیہڑی مرضی قسم گھن گھن ماسی مسکیوں بالکل اتی کہہ کونی۔ نساں ہیں تے یقین کرو اوندی ماسی اوں کوں سمجھیندیں آکھیا۔

ٹھیک اے میں من گھناں جو تیکوں کجھ کونی تے اے جن بھوپے کوڑ مریدیں پر بابا غریب شاہ دا خلیفہ تاں ہوسی ناکونی۔ بابے غریب شاہ دے مزار اور داناں سنڑ تے سہاگن ڈوے تن من رچ بھاہ بکھ گی تے اوندا احساں غصے وچ بدل گیا تے اوآکھن لگی۔

سب کنے کوڑا تے مکار تاں او مردار اے جیں اپنے تعویذ دا موکھا گھنڑ واسطے میں تے جن دا سایہ ہوندا دا فتویٰ بجوے تے میڈے ڈکھاں دا منڈھ بدھے۔

ماسی گلاں شودی سدھی سادھی تے بھولی بھال ہئی اوں خلیفے دے خلاف سہاگن دیاں گالہیں سنڑ تے توبا توبا کرنڑ پئے گی تے اوں کوں آکھیں۔

اُدھ چیری دھی کجھ عقل کرا اے کیا پئی آکھیندی توبا کر جے خلیفہ سئیں کوڑ بیج گیا تاں ول اساں رُل ولسوں۔

پر سہاگن دی کاوڑ دا کوئی انت ناں ہئی اوہک ساون دی کالی بدلی آنگھ گجتے آکھیا۔

خلیفے جیہے پلیت تے خبیث لوکیں تاں بابے غریب شاہ سئیں جیہے بزرگ کوں بدنام کیتے۔ اے او کمینے تے نمک حرام لوک ان جیہڑے بزرگاں تے اللہ سئیں دے پیاراں دی چھاں تھوں محروم اساں جے سادہ، غریب لوکاں کوں لٹ چھڑتے گمراہ کر ڈیندن۔

سہاگن دیاں گالہیں سنڑ تے گلاں رونڑ پئے گی تے روندیں روندیں سہاگن کوں آکھن لگی چیری تے گالھ دھی کجھ ہوش کر اساں کوں ناں رُلدا تے دل او اپنے ہتھ ہوندے دا بار بار منہ کرنے خلیفے تے غریب شاہ سئیں کنے

سانیاں جگن پئے گی یر سہالتی ہالی تیئں جنیں تے ہو ہیں کوں چنگڑ تنتر لاتی پا ہی۔
اوندی ماسی گلاں روندی ہوئی کوٹھے وچوں باہر نکل گی تے باہروں دروازہ بند کر ڈتس
تے سہاگی چنگی دیر تک روندی رہی تے اپنے دل دی بھڑاس گڈھیندی رہی
وت اللہ آداں کوں روندیں روندیں کیجے ویلے نند آگی۔ اج رو روتے اوں کج
کیتا ہا تے اوندے دل دا بار ہلکا تھی گیا ہا جو اوکافی دیر تک ستی رہی۔ عصر ویلے
اوں کوں جاگ تھئی۔ او اٹھی تے دروازہ کھولن دی کوشش کیتی پر دروازہ
باہروں بند ہا۔ دروازہ کھڑکایس۔ ہر کوئی کم کار اچ رُجھا وا ہا۔ کئیں توجہ
ناں ڈتی۔ آخر تھک تھکا تے او وں سُم لی۔ تے خیالاں خیالاں ہ اچ او سانول
دی محبت دی دلفریب وادی ہ اچ گئی۔ ہُنڑ او ایں وادی ہ اچ گلھی تاں
ہئی اوندے نال اوندا دلبر سانول وی ہا۔ اوندی قربت ہ اچ اوکوں ہوں
سکون ملیا۔ پر سانول اوں کوں کجھ کجھ پریشان تے اُداس لگدا ہا۔ اوں
ہتھ پکڑ تے سانول دے اگوں عرض کیتا۔ سانول سئیں!

میکوں پتہ لے توں میڈی وجہ توں موجھا ایں تے تئیں میکوں ڈیکھن
واسطے میڈے گھر دے چکر لاتے ہو سن۔ پر میں مجبور آں۔ انہاں لوکاں میکوں
کوٹھے اچ بند کر رکھیئے۔ اے بے سمجھ تے گھالیے لوک تیڈی محبت کوں جن بھوت
سمجھدن۔ انہیں کوں کیا پتہ جو میں تاں تیڈی محبت ہ اچ بے وس آں۔ میڈا
سانول میں تیڈے واسطے بڑا ڈھی موجھی آں میں تیڈی یاد ہ اچ او اس تے
پریشان تھیندی آں تے اوک سمجھدن جو میکوں جناں دا دورہ تھی گئے تے
ول میکوں ایں کوٹھے اچ ڈھک سٹیندن۔ میں انہیں کوں وڈا سمجھیندی
آں پر اے میں تے یقین ای نی کریندے۔ پر سانول توں میں تے
یقین کر میں تیڈی یاد کنے کڈا انہیں کنڈ نی ولائی۔ ہمیشہ تے ہر ویلھے
تیڈے خیالاں ہ اچ مست آں۔ جے نیکوں میں تے اعتبار نہ آوی تاں ول
میڈی بے قراری دی گواہی اپنے دل کنے گھن سگدیں تے ہُنڑ وی میڈا

تیڈے نال وعدہ اے جو مردیں دم تک تیڈی محبت ہچ اینویں تڑپدی
تے روندی راہساں۔ اے لوک میکوں اپنی جند کنے تاں جدا کر
سگدن پر تئیں کنے جدائی کر سگدے۔ ایندے بعد اوندا روح
بھر تج گیا تے او چنگی جھٹ دل اپنیں مست ملہاری اکھیں وچوں
ہنجوں دے گوڑھے تر میندی رہی۔ دل اوں اللہ کنے دعا منگی۔ اے
میڈا سوہنا تے پیارا رب آ۔ میں تیڈی ہک گناہ گار تے ادنے
جی بندی آں۔ میں سنڑیم جو ہر کہیں دی سنڑ دیں۔ جے اے سچ اے تاں
میڈا سچا تے سوہنا اللہ میڈی وی سنڑ۔ توں بے شک سب کجھ جانڑدیں
تے سب کجھ ڈیکھدیں۔ میڈی حال حقیقت دا تیکوں پتہ اے توں میڈی
اہنیں لوکیں کنے جان چھڑدا۔ ہک واری میکوں میڈے بنڑ دی صورت ڈکھا
تیکوں اپنے بنڑ دی قسم۔

دعا دے بعد اوں دروازہ کھڑکایا۔ تھوڑی دیر دے بعد دروازہ کھلیا
چام کریمے دے نال ہک بیا آدمی وی کوٹھے ہچ آیا۔ شکل کنے تاں بزرگ
لگدا ہا۔ او فوراً سمجھ گی جو ہک بیا بھوپا یا کوئی پیر اپنی بزرگی ڈکھاون آئے
او بزرگ شکل دا آدمی سہاگن کوں عجیب جی نظر نال ڈیکھدا تے دل اوں
کریمے کوں آکھیا۔ جو توں باہر ونج تے ہک کالے لیلے کوں ہتھ ہچ کر چام
کریما حاضر سئیں آکھ تے باہر نکل گیا۔ تے بزرگ صورت آدمی انتہائی
گندیں اکھیں نال سہاگن کوں ڈیکھدا تے اوندی نیت روح وٹ پئے گیا
تے او لکھت تے سہاگن دے نال پاہنڑ لگا پر سہاگن تڑپا مارتے اٹھی
کھڑی پر پیر دے شیطان دا پورا قبضہ تھی گیا ہا۔ ادی وی اٹھی کھڑا
تے اوں کوں آکھیں،

اے کہ لڑکی: توں ہیں وقت بالکل میڈے قبضے ہچ ایں میں تیڈے
نال جیہا چاہاں اوہیں وہ کریساں۔ تیڈا جن بالکل میڈے تابع ہے جے توں

میڈا ہک کم کریں جاتاں میں تیکوں ایں جن دے قبضے اچوں مکمل آزاد کر ڈیساں
ناتاں ایں جن دے نال نال ہک بیا جن چنبھاڑ ڈیساں تے دل لوہے دی ہک کلھ
چلتے تیڈی بچی دا پچھ سٹ ڈیساں تے توں کھڑیاں مار مارتے مر ویسیں
تیڈے واسطے چنگاں ای جوتوں میکوں راضی کر چا۔ توں سوچ گھن میں
تھوڑی دیر کیتے دل آسان

ایندے پیدا بزرگ صورت شیطان کوٹھے دا چوں باہر نکل گیا تے دروازہ
دل بند کر ڈتس۔

سہاگن ڈاں ایں شیطان دی نیت سمجھ گی ہئی۔ اول ایجے پیریں فقیریں کنے
پہلے ای بہوں نفرت کریندی ہئی پر او اپنے ڈرشتے واریں دے اگوں
مجبور ہئی۔ او ہن آدل آلے حالات تے غور کرن ڈیھی عزت دے خوف تے
ڈر کنے ڈکدی بیٹھی ہئی۔ اوندا دل اکھڑا ہا جو دھاڑ دھاڑ کرتے سارے
لوکیں کوں ڈساوان جو تہاڈے پیر دی کیا نیت اے۔ او رو رو تے او ساریاں
گالھیں ڈساون چاہندی ہئی۔ جیہڑیاں اولنقلی پیر اوندے نال کیتیاں
ہن پر او ایں ڈر کنے چپ ہئی جو لوک میڈے گالھیں تے اعتبار نہ کریسن
کیوں جو اوہ میکوں پاگل تے چوری سمجھدن۔ او اپنی عزت آبرو دی حفاظت
واسطے وڈا سوچیا پر اوں کوں کجھ سمجھ ناں آئی۔ آخیر دی باقی اوں کوں بیا
کجھ ناں سجھیا تے اوں اللہ دی بارگاہ دے اچ اپنی ارداس پیش کیتی اوں
آکھیا میڈا رب سئیں تو میڈی ایں شیطان کنے حفاظت فرماتے میکوں ہمت
ڈے جو میں اپنی عزت دی حفاظت کر سگاں۔ ایندے بعد اوکوں جتنیاں
قرآنی پاک دیاں صورتاں یاد ہن پڑھن بہہ گی۔ او پیر جیہڑا ہناں آل سرکار
سئیں ناں مشہور ہا کریے دے گھر دے اگواڑ دے اچ ہک کھٹ تے
بیٹھا ہا تے باقی سارے لوک دھرتی تے بیٹھے ہن۔ جیئں دے اچ مرد تے عورتاں
دونہیں شامل ہن۔ وقتی طور اوہی پیر سائیں دا ناں سن تے اوندی زیارت

کرنڑ واسطے جام کریے دے گھر ونجاں۔

ڈیکھدیں ڈیکھدیں سارا اگواڑ بھر تنگ گیا پر زیارتی ہالی تک امدے پے ہن
تے جیڑا امدا ویندا ہا اوپوری سک تے ادب نال پیر سائیں دے اگوں جھکا تھی
تے اوندے ہتھیں پیریں کوں چمڑدا اتے ہک پاسے تھیندا ویندا ہا۔ پیر سئیں دی
غروری تے اکڑ دا اے حال ہا جو وڈا ہووے کے چھوٹا اوں کوں چھڑا کھبے
ہتھ دی چونبڑی بڈھے تے پچھی تے چھک گھندا ہا۔ لوک ایں انسانیت دی توہین
کوں غنیمت تے سعادت سمجھ تے خوشی نہال تھی ویندے ہن۔ اے جاہلیت تے
ہتک دا کھیل چنگی خاصی لگا رہیا۔ ول پیر سئیں دے حکم نال لوکیں کوں اکھوں
پرے کر ڈتا گیا۔ جیئں ویلھے سر کوئی آسے پاسے تھی گیا ناں پیر سائیں کریے
کوں نال سڈتے اوں کوں آکھیں۔

مریدا! ہیں نگاہ بھنوائی ایم تیڈی پالڑی کوں وڈا زابر جن ایں۔
کریے پیر سئیں دے پیریں تے ہتھ رکھ تے عرض کینا
سئیں توں مرشد ایں جے توں سدھا تھی ہوویں تاں اے تاں ہک جن
اے۔ کئی جن ہوون ہا تاں سبھے واڑ ویندے ونجن ہا۔ سئیں اساں تے مہربانی
کر دتے پالڑی دی جان چھڑاؤ تے تساں جینویں خوش تھیوو تہاکوں ہیں
اوئیں خوش کر لیساں۔

پیر اپنے مقصد کوں کامیاب تھیندا ڈیکھ تے آکھیا۔
ٹھیک اے جام کر لیساں۔ جے اساں تیڈی پالڑی جن کنے جان چھڑا ڈینوں
تاں کیا ہوسی ڈسیں۔

جام کریاں پیر کوں راضی تھیندا ڈیکھ تے اوندی خوشامد کریندیں آکھیا
سئیں جیڑا حکم کریسن اللہ۔ اللہ اوپرا کریساں۔

اچھا ٹھیک اے تاں ول اوجھوٹ سنڑ تی ہا
جھوٹ دا ٹنڈ ستے چلے تاں جام کریساں پر لٹ نہ تھیا۔ ول کوئی کھل

کھلدیں آکھیس۔ سئیں! ایں تاں سارا ترکہ تہاڈا اے پر تُساں جھوٹ دے بدلے وچ اوکھیری گاؤں گھنو چا۔

ڈٹھی ناں کر میاں! پہلے تاں تئیں آکھیے جو تُسنہ منگسو او ہُوبل ڈیساں تے ہتھیں نال اپنے دھرے کنے پھر گئیں۔ پیر ہیں تھوڑا جا اُتوں اُتوں کاوڑ ینددیں آکھیا۔

ناں میڈا سئیں تُساں کاوڑ نہ کرو۔ اصل وچ اے جھوٹ میڈی کوئی جام کریمے جھوٹ ناں ڈیون واسطے کوڑ گھڑتے مارا۔ پر پیر سئیں وی ووڈ کھڈکارلھ او اونکوں ولا ڈیندیں آکھیا۔

ٹھیک اے جھوٹ تیڈی اپنڑی کوئی تاں جھوٹ دے سئیں کوں اے گھنوں ڈے چاتے بئں تاں چھڑی ایہا جھوٹ گھنساں۔ اگی تے تیڈی مرضی اے۔

جام کریمے کوں اے نسل آلی جھوٹ وڈی پیاری ہئی تے او اینکوں سک نال پالی کھڑا ہا۔ پر اوں کوں سہاگن دی خاطر پیر سئیں کوں جھوٹ ڈینونی پی۔ اوں پیر دے پیریں تے ہتھ رکھتے آکھیا۔

سئیں! میں تہاکوں اے جھوٹ ڈیساں تُساں دل جاہی کرو پر میڈی بالڑی کوں ٹھیک کر ڈیو۔

پیر تسبیح دا منکا تے منکا سٹیندیں آکھیا۔

جے جھوٹ میڈی اے تاں ول توں تاں بیا نکر کرا ای نال ہئن میں جاناں تے میڈا کم چلنڑے۔ پر اک چیز دا خیال رکھیجو جو جیں ویلھے میں اوں کوٹھے وچ اپنا عمل شروع کراں تاں تساں ہوں وقت تک اندر نی آونڑ جتھے تک میں خود تہاکوں ناں سدیاں۔ کیوں ناں بالڑی روڑے پیڑے۔ بھانویں دھاڑ دھاڑ کرنے۔ تُساں کوئی دخل نی ڈیونڑا ناتاں ول آسا ڈی کوئی ذمہ داری نہ ہوسے۔

جام کریے پیر کوں یقین ڈینویندیں آکھیا۔
قبلہ سئیں! تُساں ایں چیز داتاں فکر ای ناں کرو جنھیں تہاڈا حکم ہووے اونویں تھیسے۔

ایندے بعد او پیر کوں خوش کرن واسطے مرد وے ڈیوٹی بہہ گیا۔ پیر اکھیں مُوٹیاں چاتے تسبیح دا ٹھاکا لاڈلس۔ ڈیکھن ءچ تاں سئیں تسبیح پڑھدے پے ہن پر اوندے خیال ءچ سہاگن تے اوندی مارو جوانی ہئی۔ دتے او اپنیاں شیطانی ترکیباں سوچیندا پیا ہا۔

پیر واسطے مانی ٹکر تیار تھیندا پیا ہا۔ کُکڑیں پُلاز دے پکدے پے ہن تے پیر سئیں لوکیں تے رُوپ جماون واسطے مُراقبے دی اُنکل بٹھائی پیا ہا ہر کوئی پیر سائیں دی عبادت ڈیکھ تے اپنی اپنی رائے ڈیندا پیا ہا۔ کوئی اوں کوں اللہ دا پہنچا ہویا بزرگ اکھیندا پیا ہا۔ تے کوئی اوں کوں ولی تے کجھ اوں کوں غوث تے قطب پے اکھیندے ہن۔ وستی وچ ہر آدمی دے دل ءچ اوندا اِک مقام بݨ گیا ہا۔ جام کریماں تاں اوندیاں تعریفاں کر ہیندا تھکدا ای ناں ہا۔ کالا لیلا آنوں دے بعد۔ پیر اپنے خاص چلے ءچ بہہ گیا۔ تے لوکیں کوں اوں کنے پرے کر ڈتہ گیا۔ چھڑا جام کریماں اوندی خدمت واسطے بیٹھا ہا۔ تھوڑی دیر دے بعد اِک چھوکرا بھجدا آیا تے جام کریے کوں آکھیں۔

ماما سمار ای آندا پے۔

کریے جام سمار دے آون دا سُݨ تے آکھیا۔

ونے سکدی اللہ سائیں آں۔ بالڑی دا پیو تاں آیا۔

او اگے تے ونج تے جام سمار کوں ملیا۔ اوں نال حال احوالی تھیا۔ تے ولی اوں کوں پیر سائیں ڈے گھر آیا۔ ہُن پیر چلے کنے فارغ تھیا بیٹھا ہا جام سمار اندر ونج کے۔ اوں پیر دی شکل وصورت ڈیکھ تے سمجھ گیا

جواے کوئی بہوں وڈا بزرگ، اے ۔ دل اُوں جام کریمے کنے پچھیا۔

اوا کریماں اے کہڑے پیر سائیں ہوریں ان ۔ کریمے پہلے سئیں ڈوں ڈٹھ تے دل اوں کوں جواب ڈتس۔

اوا اے جناں آلی سرکاراں سہوں وڈے تے پہنچے ہوئے بزرگ ان انہاں کوں میں اپنی بالڑی واسطے گھن آیاں۔

بالڑی دا سُن تے جام سمار پریشان تھی گیا تے جام کریمے کنے پچھیں۔

سہاگن دی طبیعت اجن تئیں ٹھیک کونی تھی۔

جام کریماں جام سمار دی پریشانی ڈیکھ تے اوں کوں آکھیں۔

نہ پچھ اوا۔ سہاگن اساکوں وڈا ہلاک کیتے ۔ پر سہاگن نوں موجھا نہ تھی۔ اے سئیں آئے بیٹھن۔ ہن سبھو کجھ ٹھیک تھی ویسے۔

جام سمار اوں کوں پریشان تھیندیں اوکوں آکھیا۔ خیر اللہ چنگا کرے پر اے وڈا سہاگن کتھاں اے۔

جام کریماں اوندی موجھاری تے کھپانے کوں محسوس کریندیں اُوں کوں تسلی ڈیون واسطے آکھیں۔

اوا دل بدھ سہاگن ٹھیک تھی ویسے تے اویں سہاگن اُوں کوٹھے وچ ای۔

دل جام سمار اُٹھی تے سہاگن ڈوں ٹُر پیا۔ کوٹھے وچ تھوڑا تھوڑا اندھارا تھی گیا ہا۔ پر سہاگن اپنے پیو کوں سُنجان گدھا۔ تے ٹرپ مارتے پیو کوں چنبڑ گی۔ چنگی جھٹ او پیو دے سینے نال لگی کھڑی رہی۔ دل او رونڑ آکھنی لگی۔

ابا میکوں کیجے ظالمیں کنے چھوڑ گئیں۔ جنہاں میکوں ایں کوٹھے وچ ڈھک ڈے تے میکوں بالکل تے پسر ہی سمجھ تے میڈی کہیں گالھ تے یقین نی کریندے تے اباتوں میں تے یقین کر، میکوں بالکل ای کجھ کونی۔ میکوں ایں عذاب کنے

بچاندے گھر گھن چل ناتاں اسنے لوک میکوں خبری چوری آکھ تے صبح سویرے ڈیری
بناڈیسن۔ ہُن اوندی حالت ڈیکھن آل ہئی۔
چام سمار ادوں کوں تسلی ڈیندیں آکھیا۔
میڈا اپنڑ توں ٹھیک تھی ویسیں۔ باہروں پیر سئیں آیا ہیسے او تیکوں
بالکل ٹھیک کر ڈیسے۔
پیر داناں سُن تے سہاگن دے تن بدن وچ بھاہ لگ گی۔ اوندی
نیت تھی جو پیو کوں پیر آلیاں ساریاں گالہیں ڈساتے پیر دے پیر ہے
کراسٹے۔ پیر اوں کوں اپنے شرم حیا موکل نہ ڈتی۔ او حیرت کرتے چپ کر گی
پہ پیو کوں آکھیئس۔
ابا میکوں ایں پیر کنے بچا۔ میں قسم چندی آں جو میکوں کجھ کوئی۔ توں
ابا میں تے یقین کر میکوں کجھ کوئی۔ ناتاں لے پیر ڈلھ تپاتے میڈی لجی
وچ شیسے تے میں کوڑیاں مار مار تے مر ویساں۔
چام سمار اپنی ڈھی دے سر تے ہتھ رکھ تے آکھیا۔
سہاگن دھیڑا توں ٹھیک ایں پر ول دی وہم مٹ ونجے تاں چنگا ایں۔
ابا تیکوں میں تے یقین نی آیا۔ میکوں اماں دی قسم جو میکوں کجھ کوئی۔
ہُن تاں میں تے یقین کر جو میں ٹھیک ں آں تے ہُن ایں پیر کنے میکوں بچا۔
چام سمار اپنڑ گھر آلی دی قسم سُن تے سوچ چڑ پے گیا۔ اوں کوں یقین آونڑ
پے گیا۔ سہاگن اوندے اگوں سُبدی کدی کھڑی ہائی تے او دی روندی پے
گئی تے دل کافی دیر تک ڈوہیں پیو دھی روندے رہے۔ آخر چام سمار
دے دل وچ اولاد دی محبت جاگ پئی تے اوں کوں تسلی ڈیندیں آکھیئس:
اچھا میڈی دھی ہُن توں نہ رو۔ میکوں پتہ نہ ہا جو تیڈا ماسڑ تے ماسی تیڈے
نال ایجھا وتاؤ کریسن۔ پر انہاں جہڑا کجھ دھاکے تیڈے بھلے واسطے کیتے۔ جتنے
پانڑ ماریں نے او مونہہ تیڈے سامنڑے۔ پر میکوں ہُن یقین آگے جو توں

بالکل ٹھیک ایں۔ تیکوں کوئی جن بھوت کرنی۔ اے چھڑا اساڈا وہم ہا۔ تے جیکر توں ٹھیک ناں دی ہووی لہتے دل دی تو ہنڑ ٹھیک ہانویں۔ کیوں جو تیلی اپنڑی ماء دی قسم چاتی اے۔ تیکوں صوہنے رب دی قسم توں ناں میڈی بک دھی ایں۔ جے میڈی ہی اولاد ہوندی تاں اوتیڈی ماء دے ناں تے قربان کر ڈیواں ہا۔

اے آکھتے دل اوں، سہاگن کوں آکھیا۔

اُٹھی پتر تیاری کر گھر جیکوں ہن اتھاں ہک جھٹ وی ناں رہنڑ ڈیساں۔ پیوتے دھی کوں کھٹے کوٹھے وچوں باہر امداڈیکھ تے جنال آلی سرکار دے بھوس چڑھ گے۔ اوندا دل خوف کنے ریل گاڈی آنگھ بھجنڑ پے گیا۔ اوندا ساہ ٹنگ گیا۔ او سمجھ گیا جو شائیت چھوکری اپنڑے پیو کوں سبھو کجھ دس ڈتے تے ہنڑ اوندا پیو آتے میکوں کپ رکھیسے۔ او کھٹ توں اُٹھی تے بھجنڑ چاہندا ہا پر اوندیں لتیں ہر چوں ساہ چھڑ وا گیا۔ ہتھ کنے تسبیح ڈھے پیئں۔

چام سمار کوں نال امداڈیکھ تے اپنڑاں اکھیں موٹ گدھنس تے کھٹ تے چڑاں تھی پیا۔ چام سمار نال آتے چام کریے کوں سڈیئس۔ او سہاگن کوں اوندے کھٹے ڈیکھ تے حیران پریشان تھی گیا۔

او اخیر ہے سہاگن کوں کیڈے گدھی ویندیں۔

چام سمار اوں کوں جواب ڈتہ۔

او خیر لے میڈی دھی بالکل ٹھیک لے۔ ہیں سانگے ایں کوں گھر گھدی ویندا ں۔

چلو اوں کوں تکلیف لے۔ ایکوں ناں حساب لے تے ایں تے چھڈ ایں کوں ہنڈ لے۔ توں کجھ سوچ ناں سہی۔ میں اینڈے واسطے ہیں کوں اتھاں کتے شکھیے تے نتیں نال گھن آیاں۔ چام کریے اوں

کوں سمجھیدیں آکھیا۔

تیڈی گالھ سچی اے جو تیئں وڈی تکلیف نال پیر سئیں کوں آندے نے تیڈا میں تے تھورا اے تے پیر سئیں کتے وی میں تکلیف دی معافی منگدا تے انہاں دی پہلی شوہل وی میں خود ڈیساں۔ انہاں کوں سویرے میڈے گھر گھن آنویں۔ میں انشاءاللہ انہاندی نوکری ڈیساں۔ اے آکھ تے جام سمار سہاگن ڈکن، گھن تے گھڑیوں ٹرپیا۔ جام کریے اوں کوں وڈا سمجھایا۔ وڈیاں منتاں زاریاں کیتنس۔ اوں کوں آکھیس۔

ٹھیک اے ادا سمار توں سہاگن دا پھل دھاگہ نہ گھن پر ہیں ویلھے تاں گھر نہ ونج۔

پر جام سمار اوندی ہک وی نہ منی تے گھر روانہ تھی گیا۔ اوندے ونن پر جام

ڈیدا گھوڑی تک پہناں۔ پٹھی سدھی گھوڑی سنجو تے کالا لیلا بغل مارتے۔ تد ہتھیار تے پیر رکھیندا تے لکدا چھپدا گھر کنے باہر نکل آیا۔ باہروں گلی وچ کتے ولہیٹ گھنیں۔ پر پیر سئیں کوں شر کیں لانا ہا کجھ نہ سمجھیں۔ گھوڑی تے چڑھ تے لیلے سمیت وا ٹھ تھی ریگیا۔ کتیں دی بھونک سن جام کریے کوں جاگ تھی گی او اٹھیا اپنے ڈھور ڈھگی سنبھالینس۔ پیر سئیں دی گھوڑی ڈیکھے تاں اوں کلے تے ناں ہنی۔ تکھے تکھے باہر گیا ڈیکھے تاں ہک جوان گھوڑی کوں چالی لائی ویندے تے لیلے وا بکاٹ وی اداپے۔ چور چوردی دھاڑ کیتس۔ پر لوکیں دے آون کنے پہلے جوان اندھاری رات وچ گم تھی گیا۔ ام غم تھی تے جام کریاں تے ڈو جھے لوک پیر ڈے آئے۔ ڈیکھن تاں پیر سئیں وی غائب ان۔ انہیں دے دل وچ خیال آیا جو شائیت پیر سئیں کوں ہیج بگن۔ سنجھی کوں پیر سئیں دے کوڑکا تے دنجن تے او سبھے ارمانی تھئے۔

اج رات سالول کوں نند نہ آئی اوں ساری رات سہاگن دے دیدار دے تصور وچ گذار ڈتی۔ اوں کوں ہن اپنے محبوب دی جدائی بہوں تکلیف ڈیندی پئی ہنی۔ او دلبر دے ہجر تے فراق وچ محبت دی معراج تے پہنچ گیا ہا۔ او ہر ویلھے محبوب تے تصور وچ گذارن دا عادی ناں تھی گیا ہا۔ پر اوں کوں ہن اپنے انتظار دا پھل ملنا ہا۔ اج قدرت اوندے دلدار کوں اوندے سامنے آنڑ دا پروگرام بنڑایا ہا۔ او اج بہوں خوش تے شاد ہا۔ اوں کوں یقین ہا جو وقت تے حالات اوندے اتے پوری طرح مہربان ان۔ اوں محبت دے اظہار کیتے سوہنے تے خوبصورت لفظیں دا گلدستہ بنڑایا ہا۔ اوندی محبت دا تاج محل تیار تھی چکیا ہا تے ایں پیار دے تاج محل وچ نورجہاں تے اوندا جہانگیر ساری دنیا کنے بے خبر تھی تے قول و اقرار دے چراغ جلاوے ہن۔ ہن اوں کوں اپنڑ محبت وچ تھوڑی گھٹی رکاوٹ دی نہ بھدی پئی سی۔ او چپ چاپ ساری دنیا کنے کنارہ کرتے بارگاہ عشق وچ حاضری ڈیون چاہندا ہا۔

او سویرے سویرے اُٹھیا۔ دھاں پاں تے سفیدہ سرمہ کرتے تیار تھی گیا اوں شیرو کوں تاں رتو کا آکھ ڈتہ ہا جو فجر سچ اُبھرے کوں میڈی گھوڑی تیار ہوئے ہا و بندوق چلاتے ویرے تے آ گیا۔ اوندے حکم دے مطابق شیرو سویرے گھوڑی تیار کر کھڑائی ہئی۔ او اپ بغیر کہیں دے نال ہولیئں روانہ تھی گیا۔ وستی دے تھوڑا او باہر گئے اوں کوں احساس تھیا جو میں تاں وقت کنے ڈھیر سارا پہلے ونداں پیساں پر اج اوندے نزدیک دنیاداری تے کہیں رکھ رکھاؤ دی وقعت نہ ہئی۔ اج او ہر رکاوٹ کوں پچھے تے چھوڑ آیا ہا۔ اوں گھوڑی دی رفتار کم کر ڈتی پر سفر جاری رکھیئں۔ خان دا کھوہ پرے کونا ہا۔ جھٹ پٹ گھوڑی ونج پئی۔ سانول ایڈے اوڈے ڈٹھا پر باہر کوئی پکھی واکھ نہ ہا۔ گھوڑی کوں اُتھاہیں بدھ کھڑا ایس تے کجھ سوچن دے بعد جام سمارو دے گھر ڈوں ٹر پیا۔ دروازے تے پُنال تاں دل دیاں دھڑکناں تیز تھی گیاں۔ بے چینی تے بے قراری وچ اضافہ تھی گیا۔ تے دیدار دی خواہش ولہیٹ گیئں۔ وصال دے نشے دا خمار شروع تھیئں تاں بیتحاشہ بجوں کوندے ڈوں ودھیا۔ تے دل گھر وچوں ہک نازک معصوم آواز آئی۔

"کون"

سانول ایں آواز کوں سنیاں ڈ گیا جو ایہ سہاگن دی آواز اے۔ او ایں آواز کوں کیوں نہ سنیاں وا۔ ہیں آواز تاں اوندا دل کھیا ہا۔ تے ایں آواز نہ وچ ایجھا جادو تے اثر ہا تے جیڑا دل ایں کوں سُنڑ گھنے ہا او اپنے آپ وچ تاں رہ نہ سیندا ہا۔ تے سانول تے تاں اہندا اثر پہلے وی ہا تے ہُنڑ دی اوندے پیش اڈن ڈچے سگے۔ پر اج او فیصلہ کرتے آیا ہا جو اپنے دل دی آواز اوں تک ضرور پہنچساں۔ ہنڑ ساریاں مصلحتاں نے تکلف بے معنی تے بے مقصد ہن ہیں واسطے اوں اتنا اذیت ناک انتظار کیتا ہا۔ او ہتی اوندے سامنے ہئی جیڑا اوہ وچ دروازہ ہا۔ سانول دی محبت کوں ہنڑ کوئی رکاوٹ نہ بچا سگی

نے اوں ودھ تے دروازے کوں دھکا ڈتہ تے دروازہ کھل گیا۔ اوندی سرکار اوندے سامنے ہئی۔ اوہ سرکار جنہیں واسطے اوہ ہر ویلے اُداس تے موجھار رہندا ہا۔ اوجھن دی ملکہ اوندے سامنے ہئی۔ جہندی ہک جھلک اوندا سکون تے آرام برباد کر ڈیتہ ہا تے ہن اوہ ہئی اوندے اکھیں جلویں دے ڈھیک لائی کھڑی ہئی۔ محبوب ڈوہیں ہک بے دے سامنے ہتھے تاں کائنات دیاں ساریاں رعنائیاں سمٹ تے اساندے چہرے تے آگیئن سارے جہان دیاں خوشیاں انہیں دے دل وچ کٹھے تھی گیئن۔ ہن ڈوہیں دے دل وچ ہک طوفان رکیا کھڑا ہا۔ پر ڈوہیں چپ چاپ ہن۔ ایں خوبصورت سنجوگ تے بے پناہ خوشی تے ہن۔ ایں حسین موقعے کوں ضائع کرنڑ واسطے بیقرار ہن۔ پر کہیں کوں حوصلہ نہ تھیندا ہا جو ہک بے کوں نظراں ہٹاتے اپنے دل دا پیغام ڈیوں۔

انہیں تے ہک بے دے حسن دی ہیبت دا اے عالم ہا جو ڈوہیں جتھاں ہن اتھاہیں کھڑے دے کھڑے رہ گئے۔ کہیں کوں اے خیال نہ رہیا جو کہیں انہیں ڈیکھ گدھاتاں بدنامی تے رسوائی ہتھے۔ اج اوشراب وصال دے نشے وچ اتنے مدہوش تے مست ہن جو انہیں کوں اپنے سوا پوری کائنات وچ کوئی نظر ناں امدا ہا۔ پنجاں لمحہ انہیں گذر گیا۔ انہیں تنہیں کہیں کوئی لفظ نہ بولیا ہا۔ اوہک بے واسطے موجھے ہن تے رج رجھ تے اپنی تسک لہاوݨ چاہندے ہن۔ اوہ بھج تے ہک بے کوں بھانگل پتے پوری دنیا توں بے نیاز تھیوݨ چاہندے ہن۔ پر او اپنے قدم روکھیندے ہن تاں پیر ساتھ نہ ڈیندے ہن۔ کجھ بولݨ چاہندے ہن تاں زبان چپ تھی۔ انہیں محبت دے اظہار کیتے جیڑے سہݨے سہݨے لفظ کٹھے کیتے ہن او انہاں دے ہتھ کنے انہیں اُڈر گئے۔ جنہیں الفاظ دے نال ونجڑیں دے ٹکڑے ہن اوہ جیکوں لفظیں دے بندھیں دا اوہا عمل مسمار

تھا گیا جیہڑ نیں اپنے اپنے دل دی ترجمانی واسطے بٹایا ہا۔ آخر سانول کجھ حوصلہ کرتے اوں کنے پچھیا۔

میں اندر آسگدا ں؟

سہاگن جواب ڈیوٹی دی بجائے کھل پی تے دل شرماتے تنے منہ کرتے سالھ ڈے رڑ پی۔ سانول کوں اوندی اے ادا ہوں پیاری لگی۔ سانول ہن گھر دے اگوار ڑ ہ چ آگیا ہا۔ او اوکوں آکھن لگا۔

سہاگن کھڑ میڈی ہک گالھ سُن۔

ہن او کھڑ گی تاں سانول ٹُردا ٹردا اوندے نال آگیا تے اوں کوں آکھن لگا۔

میکوں اُمید اے جو میکوں اوہ دلیتی لفظ ناں آکھنے ہمیشن جیہڑے اپنے محبوب کوں اپنی محبت دے اظہار کیتے آکھنے ہمیشن۔ میڈا دل گواہی ڈیندے جو میڈے دل دا پیغام تیڈے دل ہ چ موجود اے۔ میکوں اے وی یقین اے جو جیئیں بھاہ ہ چ میں جلدا پیاں اوں بھاہ دے لمبے تیڈے دل ہ چ موجود ان نے میکوں لے آکھن دی دی ٹوڑ کوئی جو میں تیڈے واسطے کنا اداس۔ موجھانے پریشان رہیاں۔ دل دی اتا فکر تے آکھیاں جو سانوں اپنا دل سینے راچوں گھڈ تے تیڈے قدمیں ہچ رکھ ڈتے اگی نے تیڈی مرضی اے جو توں اینکوں پیریں نال تاڑتے پھہ ڈے یا اینکوں چاتے اپنے دل ہ چ وسا گھن۔

سانول دیاں گالھیں سُن تے اوندی جان دا ہوں ہوں باغ بہار تھی گیا۔ او کجھ آکھن واسطے سنجھ کا پر شرم کنے چُپ کر گی۔ اوں ڈڈ ڑا ے چہرے تھیا۔ سانول ڈٹھا جو او کجھ آکھن چاہندی اے پر چُپ کر وی ہے اوں اوندے منہ کنے اپنی محبت دا اقرار سُنن واسطے جیقدر ہا اوں تکیا سہاگن کجھ بول تاں سہی۔ توں کجھ آکھن تاں چاہندی ہیں

چپ کر رہندیں"

توں شائیت نی جانڑ دی جو میں تیڈے ہڈاں سنگھڑ واسطے کتنا بیقرار آں۔ میکوں تیڈے انہیں نازک تے غلابی لباں کنے لفظیں دے پھول کر دے ڈیکھڑ دا کتنا ارمان اے۔ کجھ بول سہاگن کجھ بول دی ایکھڑی ساڈے تہڈا ڈھول دی۔ دل اوندے لباں کوں جنبش تھئی تے ہلاں دا جنبہ وسن پئے گیا تے انہاں پھلاں دی وسانڑ وچوں ہک دل بھنڈی آواز آئی۔

سانول! میں کنے اول لفظ کوں جنہیں دے نال میں اپنڑے دل دا حال سناں سنگاں۔ شائیت میں اپنڑے دل دا حال اُو ہو جاہ نہ ڈسے سنگاں پر انا فرور اکھیساں جو تیڈے بغیر میں نال کیا گذر دی رہی اے۔ توں اپنڑے دل کنے پچھ گھن۔ میڈے نزدیک تیڈی محبت میڈا ایمان اے پر میں دنیا کنے ڈردی آں جو اوہیں کنے تیکوں کھس ناں گھنے۔

سانول اوکوں جواب ڈتہ۔

ایں معاملے وچ صرف میں اے آکھیساں جو سانول چھڑا پو چھڑا تیڈا اے، انشاءاللہ تیڈی محبت وچ ہیا کوئی شریک ناں تھیسے۔

سہاگن! سانول دے پیار محبت کوں پہلے ای جانڑ دی ہئی۔ اوصرف اوندے منہ وچوں اے اقرار سنڑن چاہندی ہئی۔ تے ہنڑ او اوندے منہ وچوں اے سنڑ تے باغ بہار تھی گی تے اوں کوں آکھیس۔

سانول! ہنڑ توں چھڑا میڈا سانول ایں تے انشاءاللہ سہاگن چھڑی تھوی سہاگن ایں تے جے تیں جیاتی اے تیڈی رہسے۔

سانول سہاگن دے منہ وچوں اے اقرار سنڑ تے خوش تھی گیا تے آکھیس

سہاگن! میکوں تیڈے نال پیار اے تے پیار زندگی وچ ہک دفعہ تھیندے۔ تے دل دا پیار زندگی تائیں زندگی رہسی اگلے جہان

وی تُو ہُلدا سلے میڈا وعدہ لے جو میڈا دل ہِن تیڈے دل نال دھڑکے۔ میکوں
بنڈے کیں وعدے گھنڈ دی ہِن کوئی لوڑ نی۔ میکوں اپنی محبت تے یقین لے۔ تے
فیئر کوں اپنی محبت تے یقین ہوئے او کیڈا ہیں وی زمانہ تاں زمانہ وڈے کنے
وڈے طوفان کنے دی شکست نی کھندا۔

سہاگن ایندے جواب ۽ پچ کجھ اکھن چاہندی ہئی پر باہروں جام سُمار
دا الا آیلتے دل او ہک واری وڈے پیار تے اوانال ڈیکھ نے سالہ ڈوں ٹرکی
تے سانول اگواڑ ۽ پچ ہک کھٹ تے بہہ گیا۔ جام سمار اندر آیا تاں سانول کوں
ڈیکھ تے وڈا خوش تھیا۔ تے بھج تے وڈی ہک نال آن ملیا۔ اپنے سر کنے
ہک چھولڈی گنڈھڑی تلے رکھ نے اوں کنے پچھیئں۔

سانول سئیں! کیجھے ویلھے آئیو۔

ہا چاچا سُمار میں کجھ جلدی آگیا ہم۔ تُساں کونا ہاوے تے میں تہاڈی
راہ بھلیندا بیٹھا ہم۔

جام سمار بہوں خوش تھیا تے اوندا تھوہ رائیت تھیا۔ ول اوں سانول
خاں کوں آکھیا۔

سئیں تُساں لحظہ بہو میں سامان اندر ڈے آواں۔ ول او گنڈھڑی چاتے
سالہ ۽ چ لنگھ گیا ول او کھار تے تول کُکڑ گڈھ تے او کوں بنڑ ون ٹہپہ
رہیا تے سہاگن آپنڑے محبوب کو اپنڑے ہتھاں نال پہلی دعوت کھاوڑ
دے کم کار ۽ پچ رُجھ گی۔

ساڈا انتظام مکمل کرتے جام سُمار سانول نال آ بیٹھا تے گالہیں ۽ پچ لگ گئے
گالہیں گالہیں ۽ پچ مانی تیار تھی گی۔ اج سہاگن دے ہتھاں دی مانی پکیل
ہئی سانول ۽ چ ۽ چ کھا دی۔ ٹکر مانی دے بعد او چنگی محبت ایڈوں اوڈے
دیاں گالہیں کریندے رہیئے تے سانول ایں تانگھ ۽ پچ رہیا جو مثال سہاگن
دل مُنہ ڈکھاوے۔ پچ او پیو دے ہوندیں باہر ناں نکتی سانول کوں

جڈوں اے یقین تھیا گیا جو اوہن باہر ناں نکلسے تاں دل اوجھ سہارکنے
ہتھ وی موکل منگی۔ جام سہار اوں کوں آکھیا۔

سئیں! تساں نال ایہا بئیں ہُہو میں باہروں تہاڈی گھوڑی سنج تے
گھن آواں۔ اے آکھ دے بعد او زین چاتے باہر نکل گیا۔ تے دل سانول
دیاں اکھیں سالھ دے دروازے تے لگ گیاں۔ ہیں حجت وچ سہاگن
باہر آئی تے اوندے ہتھ وچ اک رومال ہا تے اوندے وچ اک مُندری
وہڑیل ہئی۔ او تکھے تکھے آتے سانول کوں رومال ڈیندیں آکھیئں۔

سانول! دل جلدی مُنہ ڈکھاویں۔ میں موجھی تھیساں۔

سانول اوندے ہتھ کنے رومال گھن تے جواب ڈتہ۔ توں کیا
سمجھدیں جو میں تیڈے بغیر خوش راہساں۔ میڈا دل اکھیندے جو میں
اک لحظہ وی تئیں کنے پرے ناں تھیواں تے ساری حیاتی تیڈے دم نال
راہاں پر کیا کراں زمانے دیاں مجبوریاں دی ہن۔

سہاگن سانول کوں پیار نال ڈیکھ تے آکھیئں۔

سانول اچھا تیکوں اللہ سئیں دی امان ہووی۔

سانول اینڈے جواب وچ کھل پیا تے سہاگن اندر گی پئی۔ اتنے تئیں
جام سُہار گھوڑی سنج تے گھن آیا۔ دل سانول اوں کنے مُوکلاتے گھر روانہ تھی گیا۔
ہُن سانول خوش تے باغ بہار ہا۔ اوندا دل مطمئن تے پُرسکون ہا
ہیں سانگے او وڈے پیم نال سفر کر نیدا گھر ونیاں۔

ڈیرے تے گیا تاں وڈھیس، بہرام خاں تے اوندے ترلے گھاٹے
یار، دل خان۔ لشکر خان تے سکرو خاں آئے ہیئن۔ او ادب احترام
نال ہوتے اپنے چاچیں کوں ملیا۔ خیر خوش کرن دے بعد سب مورڑے
تے بہہ گئیں۔

بہرام خان سانول دے والیں تے ہتھ پھر ہندیں ٹیکیا۔

سانول سئیں کیڈے گیا ہانویں۔

سانول اج تک پیو دے اگوں کوڑ ناں مارے یا ہیں واسطے اوں کوں سچ ڈسنا پیا۔ اوں پیو کوں جواب ڈتہ۔

ابا سئیں! اپنا راہک نی جام سمارو دعوت کر گیا ہا۔ میں وی دیدان ناں ہم پہ او بزرگ ہے تے اوندا آکھن ٹالن دا میڈے وس اچ ناں ہا ہیں واسطے اوندی دعوت کھاون گیا ہم۔

اچھا! چنگاں کیتی پتر انویں وی اوندا تیڈے اتے حق ای ہے کیوں جو اوندی گھر آلی اپنی بھوں خدمت کیتی اے۔ بہرام خان سانول کوں آکھیا تے سانول وڈے ادب ناں پیو کوں جواب ڈتہ۔

جو ہیں سانگے ناں ہیں اوندی عزت تے احترام کریندا ہاں۔

لشکر خاں سانول دیاں ادب تے جھکائی نال گالہیں سنڑ تے بہرام خاں کوں آکھیا۔

بہرام خان تیڈا بال وڈا لائق تے سمجھدار اے ماشاءاللہ پڑھدا وی ہے؟

لشکر خان۔ اللہ سئیں دا شکر اے جو میڈا سانول باہروں دا امتحان ڈے آئے تے دعا کر پہلے آنگے ہیل وی پہلے نمبر تے آوے۔

بال بلو نترڑیں اچ نظر آویندے، بہرام خان! میں سانول خاں کوں ڈیکھ تے اسی: جج گیاں جو ضرور اے بال کوئی وڈا آدمی بنسے۔

بادل خان جیہڑا ہنڑ تیئں چپ بیٹھا ہا۔ آکھیس۔

ماشاءاللہ ماشاءاللہ سئیں سانول کوں حیاتی ڈیوے تے اینکوں زندگی دے ہر میدان اچ کامیابی عطا کرے۔ بادل خان دی دعا دے بعد بہرام خان سمیت تمانی مہماناں آمین آکھیا۔ تے سبھے سانول دی تعلیمی قابلیت تے خوش تھئے تے اوں کوں شاباش ڈتو نے۔ دل خاموشی تھی گئی۔ ہنڑ چھڑا

ٹھلے دا گڑ کاٹ پیا امداد بول آہستہ آہستہ ٹھلے دی گڑ گڑ ول توجہ دیندی تے بادل خان دے نتھنے شکر و خان گھوگھرے مارن شروع تھی گئے۔ شکر خان اِنہاں دے گھوگھرے سُنڑ نے بہرام خان کوں آکھیں۔

لے جڑ ہیں ندیر دے وڈے گھوڑی ان۔ بس چیل ڈھگڑ دی دیر اے تے کھوکریں دا گڑ کاٹ ہوندے۔

بہرام خان مہاناں دی وت ولیندیں آکھیا۔

شرو دے لکھے آئن ول اوں سانول کوں آکھیا۔

سانول سیئں! گھر ونج تے مانی دی جلدی کراؤ۔

سانول جیا سیئں آکھ تے گھر گیا پیا تھوڑی دیر دے بعد سانول مانی چوا آیا تے دستر خوان تے لاڈ نس۔ دستر خوان ہیشہ اگے اج دی پر تکلف تے بے عیب ہا۔ بہرام خان مہاناں کوں نندر کنے جلوتے مانی آلے کمرے اُچ گھن آیا۔ وقت کافی تھی گیا ہا تے مہاناں کوں دی بڑ ڈھی بھکھ لگل ہئی۔ اج تے مانی کھ دُکھے پر مانی گھن اچ ناں آئی۔ مانی نمرکھاون دے بعد مہاناں آرام کیتا تے سانول گھر ول کیا پیا۔ لحظہ اپنڑ ماں نال بیٹھا رہیا تے ول اپنڑے ٹکوٹھے اُچ جیہڑا ماڑی دا چوبارا ہا اتھائیں ونج سُتا۔ چنگاں لحظہ اج دی ملاقات تے غور کریندا رہیا۔ دل اُچ خوشی محسوس تھئیں کیوں جو اج اوندیاں دعائیں قبول تھیا ہن۔ اوندے ارمان پورے تھئے ہن اوں کوں اج ناں صرف اپنڑے محبوب دا رج رج تے دیدار تھیا ہا۔ بلکہ قول و اقرار تے وصال دے انمول لمحے نصیب تھئے ہن۔ آج اوں مطمئن کا۔ ہیں سانگے جلدی نندر آگئیں۔ کافی مدت دے بعد اوں کوں سکون تے آرام ملیا ہا۔ کافی دیر تک سُتا رہیا۔ چر کے چر کے جاگ تھئیں ہتھ مُنہ دھوتے دیہے تے آیا۔ اوں دیہے تے اوندی برادری دے سارے وڈیرے تے گرائیں دے سارے وڈے جاندے کٹھے ہن تے بہرام خان

تقریر بیٹھ کر سنداہا۔ او اکھیندا پیا ہا۔

تہاکوں خبر اے جو پچھلے ڈو چار ڈیہاں کنے میں گھرناں ہم۔ اصل اچ
میکوں نواب صاحب سڈوایا ہا۔ اُتھاں میں سمیت ساریں قومیں دے وڈیرے
نے سردار موجود ہن۔ نواب صاحب کے کھٹے تھیون دا مقصد لے ہا جو او اساں کنے
صلاح ثواب کرن چاہندا ہا جو اپنی ریاست کوں پاکستان نال ملاؤں یا اپنی علیحدہ
حیثیت بحال رکھوں۔ حالانکہ انگریز سرکار تے ہندو لیڈراں دی طرفوں نواب صاحب
کوں اے پیغام ملیے جو تساں اپنی ریاست دی علیحدہ تے خودمختار حیثیت بحال
رکھو تے اساں تہاکوں ہر قسم دی ضمانت ڈیون دا سطے تیار اوں بلکہ ہندویں
ناں سیں نواب صاحب سیکوں بیش بہا ہیرے جواہرات نئے بے شمار دولت
دا لالچ ڈتے پر اساڈے بہادر غیرت مند تے مدبر نواب صاحب اُنہاں کوں
ناں صرف جواب ڈتے بلکہ اُنہیں دی ہر سازش کوں ناکام بنڑاتے انہیں دے
منہ تے موکلا لاکل ڈتے۔ اساں سارے سردار تے خود قبلہ سیں نواب صاحب
دی شدید خواہش دے مطابق نواب صاحب ریاست کوں اپنے پیارے
پاکستان اچ ضم کرن دا فیصلہ کیتے۔ اے فیصلہ اساڈے ملتِ اسلامیہ
دے ہک مجاہد دا فیصلہ اے۔ اے فیصلہ اساڈے ملک عظیم سیاسی شخصیت
ملک دے کامیاب رہنما تے اساں مسلماناں دا محبوب قائدِ اعظم محمد علی جناح
دی پُر زور اپیل دا نتیجہ اے۔ میڈے عزتاں تے بھراؤ جناب عزت مآب
جناب والی ریاست قبلہ نواب صاحب ناچھڑا ریاست کوں پاکستان اچ ضم کرن
دا فیصلہ کیتے بلکہ اندی کمزوری تے لنگڑی معیشت کوں سہارا ڈیون دا سطے
تقریباً ۲۰ ویہہ کروڑ روپیہ بطور عطیہ سرکاری خزانے اچ ڈیون دا
وی فیصلہ کیتے۔

ہن کھڑے ہو اپنے موجود سارے لوکیں نواب صاحب زندہ باد پاکستان
زندہ باد قائداعظم زندہ باد دے نعرے مارییے تے کھڑے ہو اچ ہک نواں جوش

نے جذبہ پیدا تھی گیا تے بہرام خان دی آواز نا چے وی واضح بتدیل آگی۔ ہُن او شیر آنگے گبھرا ہیٹھا ہا اوں اکھیا۔

میڈے بھراؤ! اساڈے ڈھیر سارے بھرا ہندوستان دے ظالم تے مکار تے وحشی لوکیں دا شکار تھن۔ اُہناں اِن نہتے مجبور تے مظلوم لوکیں کنے سارا مال مڈی عزت شان ہال اچی سب کجھ لُٹ پُٹ نے رہا نہ کیتے۔ سکھاں تے ہندواں دی سفاکی تے دہشت دا حال تساں منشی بوتے کنے دی پہلے سُن چکیو۔ ہُن اساڈا فرض اے جو اساں سارے کل تے اِہناں مظلوم تے بے بس مسلماناں دی مدد کروں۔ میڈے بھراؤ آؤ اج چوڈاں سو سال اوہ ایمانی تاریخ دل دُہراؤں۔ جیہڑی آقائے نامدار سیدنا حضرت محمد مصطفےٰ صلے اللہ علیہ وآلہ وسلم دے فرمان دے مطابق مدینے دے انصاراں مکے پاک دے مہاجراں نال لکھی ہئی۔ میکوں قسم ایں واحد لاشریک دی۔ بدنصیب اے او شخص جیہیں ایں موقعے کنے فائدہ نا اُٹھایا۔ بہرام خان ہُن پورے جوش تے جذبے نال تقریر پیا کریندا ہا۔ او اکھیندا اں پیا ہا میڈے عزتاں تے شان آے بھراؤ۔ میکوں یقین ای نی بلکہ میڈا ایمان اے جو تہاڈے واسطے میڈے مُنہ اچوں نکلیا ہویا ہر لفظ حکم دا درجہ رکھیندے۔ پر میڈی گذارش اے۔ جو ایں معاملے اچ صرف تے صرف سرور کونین آقا و دو جہاں محبوب لمیزل محمد مصطفےٰ صلے اللہ وآلہ وسلم دے فرمان کوں مدِنظر رکھیو جے تساں میڈے خوش کرنڑ دی بجائے اللہ دے رسول دی خوشنودی حاصل کرنڑ واسطے کیتا۔ تاں میں تہاکوں یقین ڈیندا ہاں جو قیامت آلے ڈینہہ حضور اکرم صلے اللہ علیہ وآلہ وسلم دے اگوں شرمسار نہ تھیسو

بہرام خان ہُن اپنی تقریر دی کوں ختم کریندے ہا۔ ہیٹھ حاضرین کوں عام طور تے اچے دوستاں ولے اشارہ کریندے اکھیا اے میڈے پیارے دوست

تے بہرام خان اے وی اپنڑ اپنڑی قوم دے سردار ان۔ اہناں تے اہناں دی برادری پورا زور لاتے مہاجراں واسطے عطیہ ڈتے نے میکوں یقین اے جو تساں میڈی تے اپنڑی عزت ودھاونڑ دی خاطر ناں صرف پورے خلوص تے شوق نال پورا زور ڈیکھیسو بلکہ اہناں دوستاں دی برادری کنے ودھ تے عطیہ ڈیسو تے میڈا سر اُچا کریسو۔

دل بہرام خان ایں نیک کم اچ حصہ گھنڑ دی ابتدا کریندیں پنجاہ ہزار روپیہ اپنڑی طرفوں ڈیونڑ دا اعلان کیتا۔ ایندے بعد بہرام خان دی برادری دے وڈے وڈے مہاندرے اپنڑی اپنڑی حیثیت کنے ودھ ودھ تے عطیے دا اعلان کیتا۔ تے ڈیکھدیں ڈیکھدیں پنج لکھ روپیہ کٹھا تھی گیا تے اے رقم تمام سرداراں دے عطیے کنے زیادہ ہئی۔

لالو دے قتل دا فیصلہ

ہر روز آنگے آج وی سردار بہرام خان دی کچہری برسی پئی ہئی۔ بہرام خان اپنے مخصوص تخت نما پلنگ تے بیٹھا ہا تے تخت دے باہروں اوندی برادری دے ترائے جوان ننگی تلواریں نال پہرے واسطے موجود ہن۔

آج کجھ معمول کنے زیادہ لوک تے وڈیرے مہاندرے کچہری اچ موجود ہن نے ہر وڈیرا مقدم اپنے اپنے رتبے تے حیثیت دے مطابق قالین تے بیٹھے ہن تے باقی ساری عوام واسطے فلاسیاں وچھیاں پیاں ہن۔ آج کچہری دا منظر ڈیکھن نال تعلق رکھیندا ہا۔ کیوں جو آج لالو دے اوں قتل دا فیصلہ ہا جیہڑا اجاں تئیں ہک معمہ ہا۔ بظاہر ایں قتل دا الزام تاں لالو دے سوتر یار دتے ہا۔ موقعے دے گواہ وی ہن پر قاتل تے مقتول دے وارث ایں کنے انکاری ہن کیوں جو بہرام خان ہک دور اندیش، معاملہ فہم تے حق اللہ فیصلے کرن اچ مشہور ہا۔ ہیں واسطے اپنی برادری دے سادہ ہناں برادریاں دے وی او فیصلے کریندا ہا۔ خاص طور تے جیہڑے فیصلے مشکل تے الجھیئے ہوئے ہوا ہا۔ او سردار بہرام خان دی کچہری اچ پیش تھیندے ہن۔ بہرام خان نار وقت ایجے فیصلیں دا فیصلہ صحیح تے حق اللہ کریندا ہا بلکہ ظالم کو سزا تے مظلوم دی حق رسی وی کریندا ہا۔ ایہا وجہ ہائی جو آج تک اوندے علاقے دا کوئی مسئلہ پولیس تک ناں گیا ہا۔ تے لوک پولیس دی لٹے پھڑتے علاقیں دے دھکے دھوڑیں کنے بچے ہے ہن۔

لالو ہک غریب تے غربت سند کسان ہا۔ اوندا تعلق بہرام خان دی برادری

نال تاں کونا ہا پر او اوندی برادری تے ہک وڈے مقدم بنگل خان دا ہک ہاتے ہمسایہ ہا۔ تھوڑے ڈینہہ پہلے اوں کوں اوں ویلھے قتل کر ڈتہ گیا ہا جڈاں او اپنڑی زمین کنے ہل واہاتے گھر ویا امدا ہا۔ ایں قتل دا الزام مقتول دے سئوتر یارو تے ہا۔ ایندی وجہ کجھ ڈینہہ پہلے یارو تے لالو دے درمیان اچ جھگڑا آلا جھگڑا ہا۔ پر یارو نا چھڑا ایں قتل کنے انکاری ہا بلکہ اپنڑی صفائی اچ قرآن پاک چاونڑ واسطے تیار ہا تے لالو دے پیو کوں وی یارو تے شک ناں ہا۔ بلکہ اوندی نگاہ راچ وی پیا کوئی قاتل ہا۔ اوکوں موقعے دے گواہیں تے وی اعتبار ناں امدا ہا۔ اوں کوں یقین ہا جو یارو لالو کوں قتل نی کر سگدا۔ پر عینی شاہدیں دا آکھن ہا جو قتل یارو کتے۔ ڈیکھن اچ قاتل یارو ہا پر بہرام خان دا تجربہ دور اندیشی تے عقلمندی اوں کوں بے گناہ ثابت کر ویندے ہن۔ شیر و جیسڑ اسر دار بہرام خان دی خدمت دے علاوہ اوندے واسطے جاسوسی دا کم وی کریندا ہا اوندی رپورٹ دے مطابق یارو ناں صرف بے گناہ بن ڈاہا بلکہ وڈیرے بنگل خان دا پتر جنگل خان تے اوندا نوکر بگو لالو دے قاتل ہن تے جنگل ہوریں لالو کوں ہیں واسطے قتل کیتا ہا جو لالو دی بھین نال جنگل دا تعلق ہا تے لالو اوندے واسطے کہیں ویلھے خطرہ بن سگدا ہا تے اوندے رستے اچ رکاوٹ ہئی۔ او لالو کوں پہلے واتی کراڈیوے ہا۔ پر پینڑے پیو جنگل خان دی سخت طبیعت کنے ڈردا ہا تے ڈوہا اوں کوں کوئی معقول بہانہ ناں ملدا ہا تے ہنڑ او یارو تے لالو دے درمیان تھیون آلے جھگڑے کنے فائدہ اٹھاتے اوں کوں ہوں ویلھے قتل کر ڈتہ ہا جیئں ویلھے او ہل واہی تے ویا ہا تے یارو دتوے آلی جنگلی دے نال ہل واہندا ڈٹھا ہا۔ اصل اچ اے حقیقت ہی جو جنگل تے بگو پروگرام دے مطابق جنگلی اچ گئے ہئن۔ لالو جنگلی اچ اوں کوں ملیا ہا تے جنگل تے بگو اوں تے تلوار ہیں نال حملہ کر ڈتہ ہا۔ لالو دا ہتھ اچ ہتھیار ناں ہا جو لالو صرف اک وفعہ وار کر سگیا ہا۔ [illegible] قاتل اوندے ہتھ کنے ہلے اپنڑے کم ڈکھتے

وار تھی پچھے ہتھ پرا اپنی تلوار اُتھائیں نبھل آ ے ہتھ ۔ یارو لالو دی تڑپتی لاش تے
پُتاں ناں ڈیکھس جو لالو دا سر دھڑ کنے جدا تھیا پے تے اوندے سر نال او تلوار
وی پی لے جیئں ناں اوکوں قتل کیتا گیا ہا۔ لالو دی تڑپتی لاش ڈیکھ تے اوندے
خون جوش ماریا او سبھے جھیڑے جھگڑے بھل گیا تے اوندی اکھیں اچوں ہنجوں
ڈھمن پئے گئے تے او اوندا سر چاتے اوندے جسم نال رکھیس تے ایڈوں گھوڑیں
دے سر تُر پھچن دی آواز آئی۔ اوں لے سوچ تے تلوار چا گدھی جوش ئیت
حملہ آور دت امدے ین ۔ او تلوار چاتے ہک پھوٹی جی چال دی بھر گھن
تے لئن لگا۔ پر گھوڑے سوار آ گئے تے ہکل ڈتو نے جو۔

نالہ لیس ۔

یارو ڈٹھا جو اے مہاندرے جنگل خان دا پتر جنگل خان تے اوندا نوکر بگو
اے۔ او چال دی اُدھر کنے باہر نکل آیا تے رُوندیں انہیں کوں آکھس ۔
ڈیکھ جنگل خان میندے شیر پھرا کوں کوئی بزدل تے بے غیرت بجزی چے
نا رہے۔
جنگل یارو دی گالھ سنڑ تے کھل پیا تے آکھیں ۔
یارو ؤ زیادہ سیانا نے چالاک نہ ڈ۔ خود اینکوں قتل کرتے ہتھ ہنہیں
تے الزام ڈیندیں ۔ حیف اے تیڈی زندگی تے نالائق تے خبیث آ۔ تھوڑی گالھ
دے بجھوں اپنڑے چاچے دے بال کوں قتل کر ڈتی۔ بے وقوف تے پاگل آ
اے ناں سوچیو جو لالو تیڈے چاچے دا کلہا تے ہکو بال اے تے اوندے بوڈھیپے
دا سہارا ۔ یارو اپنا چیت تے غیر متوقع صورت حال کنے گھبرا گیا تے ویڑا
تھیون لگ ۔ پر جلدی اپنے حوصلے اچ آتے آکھیں
جنگل خان میکوں بے غیرت تے پاگل نہ سمجھ ۔ میں اتاکم عقل تے چیر یا ہم
جو تھوڑے لالچ تے اپنے بھرا کوں قتل کر ڈیوں ۔
ہتھ تُس میڈے کو آکھ ہر توں لاوہ صاف قاتل ایں تے اساں اینڈی گواہی بالکل

سے ضرور ڈیسوں۔ اے آکھ تے جنگل خان تے اوندا لوکو گھوڑیں کوں ہنکلی تے گئے۔

تاں لاروے قتل دا فیصلہ اتے ہر کوئی اے ڈیکھنڈ واسطے بے چین ہا جو بہرام خان نا روے اصلیت ظاہر تھی کوں کیندیں بھیندے۔ گو کہ بہرام خان کوں سارے صحیح حالات معلوم ناں ہا لیں پر اوں کوں اتنا یقین ہا جو یا روناحق اے۔ فیصلے دی بحث اپنے زور تے ہئی نظر ہر سرکیں دی نظر اچ یار قاتل ہا۔ پر او اپنی صفائی اچ قرآن پاک چیندا ہا۔ ہنڑ فیصلے دی بحث اپنے عروج تے ہئی۔ ہر کیں کوں اے فکر ہا جو ایہہ بہرام خان کیا فیصلہ کریندے پہلے بہرام خان گواہیں دے بیان گھنڑ شروع کیتے۔ سب کنے پہلے بگو بیان شروع کیتا۔ جو

سئیں میں تے جنگل خان۔ اوڈاں امدے پے ہائے تے جنگلی اچوں دھاڑ دھاڑ آئی۔

بہرام خان محسوس کیتا جو بگو ہر لفظ پولن دے بعد جنگل ڈے ڈیکھدے اوں کوں شک تھیا جو بگو اے بیان جنگل دے ڈر کنے ڈیندا پے۔ اوں نور جنگل کوں باہر ونجن کھلاتے ول بگو بیان شروع کیتا۔

سئیں دھاڑ دھاڑ سئیں تے اساں کنجلی ایتھ پنوسے تاں یار روے ہتھ پاں تلوار منی تے اوندی لاش تڑپتی پئی منی۔ یار اساکوں ڈیکھ تے روں پئے رگیا تے اسیکوں آکھیں جو۔

پچھے بعد اوں قتل کر گئے۔ اساں کوں تاں یقین ہا جو قتل ہیں کیتے پر اوں کوں پکڑ اکرن واسطے ایڈاں اوڈاں ڈھئیں پر کئی دا پیرا کا اناں لگا۔

بگو دے بیان ختم تھیوں دے بعد بہرام خان اوں کنے پچھیا۔

اوندے قتل تھیون کنے پہلے تساں کنجلے کجھ اوندے تے امدے کیڈاں پے ادے۔

بگو بہرام خان دے ایں سوال کنے پریشان تھیون لگا۔ کیوں جو جنگل اں کوں صرف او بیان رکھوالی کھڑا ہا جیہڑے اوڈے چکا ہا۔ بہرحال اوں تھوڑی جی ہمت کیتی تے کجھ دیر سوچن ڈے بعد آکھیا۔

جو اساں اپنی زمین تے گئے ہاسے۔

ہُنڑ بہرام خان بنگل خان ڈے منہ کیتا تے اوں کنے پچھیا۔

بنگل خان توں ڈس جو جنگلی دے پاروں تیڈی زمین ہے۔

اوں جواب ڈِتہ جو،

سئیں جنگلی دے پاروں اساڈی زمین کوئی۔

بہرام خان ول بگو ڈوں وڈی کاوڑ نال ڈٹھا تے اوڈر کنے پس گیا

ول بہرام خان اوں کنے ڈوجا سوال کیتا۔

اے ڈس جو جئیں ویلھے تُساں ولتیے آئی جاہ تے پُنوے ناں تُساں ڈٹھا جو لالو کوں یارو قتل کریندا ہے۔

بگو جیہڑا ہُنڑ ٹرکیا کھڑا ہا اوں ڈکیدیں ڈکیدیں جواب ڈِتہ۔

ناں سئیں اساں اے نی ڈٹھا جو لالو کوں یارو قتل پیا کریندے۔ بلکہ اساں ڈٹھے جو لالو دی لاش تڑپتی پئی ہئی تے یارو دی تلوار کنے لہو تڑ مندا پیا ہا

اچھا تیکوں یقین اے جو لالوں کوں قتل یارو کیتے؟

جیا سئیں میکوں یقین اے۔

بگو دا جواب سُنڑ تے بہرام خان اوں کنے پچھیا۔

اچھا جے تہاکوں یقین ہا ناں تُساں ول یاروں دے آکھنڑ تے پیرا کھڑا کیوں جاتا ہو

بگو فوراً جواب ڈِتہ جو

سئیں یاروں کوڑا کرنڑ واسطے۔

اچھا بگو اے ڈس جو یارو دے بیان دے مطابق توں جئیں ویلھے بنگل خان

ستے کٹھے وتوے دی جاہ تے آئے اوے تے تیڈے گل وچ ناں چولا ہا ناں تیض بکر
اے سچ ہے بہرام خان دے ایں سوال بگوکوں ویڑھکر ڈتہ اوچکرا گیا۔ اوندی زبان گنگی
پئے گی اوں رک رک تے جواب ڈتہ۔

سئیں میڈی تیض خراب تھی گئی ہئی۔ سئیں ..... او ..... او ..... سئیں
میں گپ وچ ڈھٹ پیا ہم۔

بہرام خان اوندی حالت ڈیکھتے ذرا رعب تے کاوڑ نال پچھیا جو،

اُو تیض گپ نال بھر تیج گی ہئی یا لہو نال!

بہرام خان دے ایں سوال ناں صرف بگوکوں بالکل بے حوصلہ کر ڈتہ بلکہ پوری کچہری
وچ چوبو پئے گی۔ ایندے بعد جنگل کوں بیان ڈیون دا سلسلہ سڈ آیا کیا۔ اوں
وی ہو بہو بگو آنگے بیان ڈتے۔ جنگل کنے بہرام خان دا پہلا سوال
ہا۔

جنگل خان دا قیے آلے ڈینہہ تساں جنگلی دے پار کیا کرن گے ہا دے۔

جنگل دا سلسلے اے سوال بالکل غیر متوقع ہا۔ کیوں جو اوں کوں یقین ہا جو
میڈے رتبے تے شان دے سانگوں میں کنے کوئی سوال ناں پوچھیسے بلکہ میڈی
گواہی کوں یار دا قائل ہوون دا سلسلے کافی سمجھسے۔ اوں کجھ سوچ تے جواب ڈتہ جو اساں
جنگلی کنے پار شکار کرن گے ہاسے۔

جنگل دے ایں جواب بہرام خان دے شک کوں یقین وچ بدل ڈتہ بلکہ جنگل
خان دے پیر جنگل خان کوں جھنجھوڑتے رکھ ڈتہ۔ اے صورت حال ساریں لوکیں واسطے
گریں تے غیر متوقع ہئی۔ ہن کچہری وچ اکثریت لوکیں دی ہمدردی یار دے نال تھی
گئی۔ اے لوک ہن جنگل کوں عجیب جی نظریں نال ڈیکھدے پئے ہن۔ جنگل خان
دا سر شرم کنے تکے تھی گیا۔ خود بہرام خان واسطے وی اک مشکل ویلھ ہا۔ اک
پاسوں حق تے انصاف ہا تے ڈوجے پاسوں اوندا دوست راست جانثار ہمراہی
تھا۔ بہرام خان اک پکے ضمیر دا مستقل مزاج دا آدمی ہا۔ اوں اپنے

ڈاہڈے بڈھے ذہن کوں سنبھالیندے کچہری کوں مخاطب کردے آکھیا۔

لوکو! تساں جانڑ دو جواناں تئیں میڈے قبیلے "پچ کنیں دی غلط گواہی ڈیونڑ دی جرأت نہیں کیتی۔ پر اج مکھوں ٹھک ای نی لیقین اے جو اساں وچوں سچ آکھنڑ تے سچی گواہی ڈیونڑ دی عظیم روایت ختم تھیونڑ شروع تھی گئی اے پر یاد رکھو تے سنڑ گھنو۔ میڈے ہندیں لے ٹکے کوہیں ہیں ہنڑ جیڑا فیصلہ کیتے اوندا ڈاہڈے پیو ڈاڈے دی روایت دے منافی اے۔ اج تک گواہ تے سختی نی کیتی گئی پر ہنڑ حالات واقف ضمانے جو سچ تے سچ بولنڑ واسطے اے ضروری اے۔ ایندے بعد بہرام خان ہک ننگی تلوار ہتھ وچ پھڑ کے بلوکوں آکھیں جو،

ہنڑ تیڈے واسطے موقعہ اے جو توں سچ سچ ڈسا ڈے ناتاں اے تلوار تیڈی گردن کنے پار ہوسے۔

بگو بہرام خان دے ہتھ وچ ننگی تے چمکدی تلوار ڈیکھ تے ڈر گیا اوں کوں کنبڑی شروع تھی گئی۔ پر اجاں تئیں ہا چپ۔ کچہری دیاں نظراں بگو تے بہرام خان تے ہن۔ ہر کوئی اے جانڑ دا ہا جو بگو اگر صحیح گال ناں کیتی تاں بہرام خان اوں کوں قتل کر ڈیسے۔ بہرام خان اجاں تک بگو کوں چپ کھڑا ڈیکھ تے گرجدار آواز وچ آکھیں۔

ووڑے نبیث آ سچ سچ ڈسا ناتاں تلوار آ ویسی ای۔

بگو تلوار اپنڑی گردن دے قریب ڈیکھ تے زور نال آکھیں۔

نہیں ..... ہیں ..... سچ ..... سچ ڈسیندا ہاں پر میکوں معاف کر ڈیو

گھر ڈکیں ڈاکیں آکھیا جو،

سئیں لوکوں یار دیں جنگل تلی ہیے۔ پر سئیں میں بے گناہ آں میڈے اتے ظلم کیتے ویسے۔ بگو روندا پٹدا گیا تے بہرام خان تلوار پہرے دار کوں ڈے تے ہنڑ جاہ تے اچھا۔ تے ہن بگو ڈے سچ تے اتر گیا ہا۔ بہرام خان اپنڑا مقصد حاصل تھی گیا ہا۔ تے ہن منظر اپنڑا رخ تبدیل کرایا تے دل بعد وچ اپنڑے خاص خاص ساتھیاں

کنے مشورہ کرن دے لہاسے فیصلہ کیا تو جنگل لالو کوں قتل کیتے - جنج او لالو دا خون بہا ڈیوے۔ تے بنگل خان انہیں کوں کرتے پر چاوے۔ وارثاں دے معاف نال کرن دی صورت وچ میلہ ہی ساری برادری جنگل تے اندے سارے گھرنال حقہ پانی بند شادی غمی آون ونجن بالکل بند۔ جیڑا شخص انہیں یا جنہیں خلاف ورزی کریسے اوں نال وی ایہو سلوک سیاویسے جیڑا جنگل دے گھرنال تھئے۔ خون بہا ڈھائی ہزار روپیہ ہر سے جیڑا لالو دے وارث حقیقی کو ڈتہ ویسے۔

بنگل خان بہرام خان دے فیصلے تے خوش ہا اوں کوں اپنے پتر تے بھوں کاوڑ ہئی۔ اوں کہیری وچ اٹھی تے آکھیا۔

بھراؤ۔ اپنے عادل تے منصف سردار تے فخر اے۔ میکوں خوشی اے جو اساڈے سردار دی دور اندیشی تے معاملہ شناسی دی بے پناہ لجپت نال ہک بے گناہ سزا کنے بچ گے۔ میں اپنے پتر دے جرم تے پردہ پاون دی بجائے اندے جرم دی سزا کوں اپنے تے قبول کر ڈیاں۔ میں خون بہا دی بھر لیساں لالو بہشتی دے وارثاں کوں وی پنج چیساں تے نال نال جنگل کوں اپنی طرفوں اے سزا ڈیندا ہاں۔ او ہک سال میڈے گھر وچ نی آسگدا تے اندے زمین دے حصے وچوں لالو دے پتر کوں پنج ایکڑ زمین وی ڈیساں تے برادری دے چار بندے سے گھن تے انہیں کنے معافی دی منگساں تے میکوں امید اے جو لالو دے وارث میڈی چٹی ڈاڑھی دی لاج رکھسن۔

آفرین ایں بنگل خان۔ ایندے بعد لالو دا پیو اٹھی کھڑا تے آکھیس

میں سردار بہرام خان دے حق اللہ فیصلے تے ڈاڈا خوش آں۔ میکوں ایندا فیصلہ قبول اے۔ پر میں تے بنگل خان دے وڈے قصورے تے احسان ان میں ہا۔ اوتے کنے انہیں دا نمک خوار ہاں۔ میں ساری زندگی انہاں دی چھپ وچ بیٹھاں۔ جہاں میں تے انہیں دا حق اے میکوں اپنے پتر دے ناحق قتل دا وڈا ڈکھ تے ارمان اے۔ پر اوندے انہیں چوں بنجوں دا ہتھ پیئے گئے اوں اپنے

رہنجوں اُدگھیندیں آکھیا۔ پر میڈی عزت تے وفا دا تقاضا اے جو لالو جیئے کٹی پتر بنگل خان دی جوان مردی۔ عزت تے ہمسائیں دے نال شفقت تے قربان کر ڈیواں۔ میں اج ایں بھری کچہری اچ اے اعلان کریندا جو میں اپنے لالو دا قتل بنگل خان کوں معاف بخشیم۔ میں کجھ روپے تے کجھ زمین گھن تے اپنی ٹنک ہلالی کوں داغ نیں لاونڑ چاہندا۔ بنگل خان تے پے چار مہاندے چھڑا زمانے تے برادری دے رواج کوں قائم رکھنڑ واسطے میڈے گھر ترٹ آون تاں آون باقی میں بنگل خان کوں بخشیم بخشیم بخشیم

پیرل دے ایں لازوال ایثار تے بے پناہ صبر کچہری اچ حیرانگی تے تعجب دی لہر ودا پڈی۔ ہر کنیں پیرل دی دلیری تے قربانی کوں منیندا کچہری اچ موجود ہر آدمی نے خاص طور تے بہرام خان واسطے ہک نیویں۔ چنگی تے بے مثال، مثال ہئی۔

اے ٹھیک اے جو اج کنے پہلے ایجھے واقعے تھیئے ہن کنی قتل بخشے گن کئی قتلاں دی صلح وی تھئی اے پر اج دا اے واقعہ ہر لحاظ نال انوکھا تے نرالا ہا۔ ایں واقعے اچ جیڑی محبت، خلوص تے وفا ہئی۔ او ایتھوں دی نرم شفیق تے خالص مٹی تے ایں علاقے دے لوکیں دا آپس اچ اتفاق۔ محبت تے صحیح ثقافت دی آئینہ دار ہئی۔ کچہری برخواست کرنڑ کنے پہلے بہرام خان ہک واری دل تقریر کیتی۔ او آکھیندا پیا ہا۔

میڈے عزتاں تے شاناں آلے بھراؤ، اج تُساں جیڑی مثال قائم کیتی اے او اپنڑی مثال آپ اے۔ میکوں یقین اے جو تُساں سبھے ایں ایثار، قربانی بردباری تے پیار محبت دوستی دا مظاہرہ کروتاں اے ساریاں دشمنیاں نفرتاں ختم تھی ویسن اپنڑی موت آپ مر ویسن۔

اینڑے بعد کچہری برخواست تھی گئی۔ ساریں رل تے بہرام خان دے لنگر اچوں مانی کھادی تے دل ہر کوئی کھلدا ہسدا ٹُرڑ ہا تھی گیا۔

ہنے ڈینہہ بنگل خان آپنڑے بال بچی سمورا لالو دے گھر پیرل ڈے ٹُریا۔ پیرل تے اوندے رشتہ داریں کنے معافی منگیئں۔ پیرل تے ماروے بھوں

اکلدے باوجود انہیں کوں ڈھائی ہزار روپیہ نے لالو دے پتر کو پنج ایکڑ زمین بڑے آیا تے ایویں اے نفرت تے دشمنی دی بھاہ وسم گئی۔

بُوٹا

بُوٹا اپنی محنت، ایمان داری تے عقلمندی نال بہرام خان دی نگاہ وچ اپنا مقام بنا چکیا ہا۔ ہُن تاں اوندے اُتے بہرام خان دی مہربانی دا اے حال ہا جو او بہرام خان دا باقاعدہ مُشیر ہا۔ او ایں کنے ہر معاملے وچ صلاح تواب کریندا ہا تے اوندی کوئی گال ناں ٹلیندا ہا۔ ہُن بُوٹے دی آپنڈے آپ کوں بہرام خان تے علاقے دے مزاج دے مطابق ڈھال گدھا ہا۔ اوں کوں ایتھوں دے لوکیں تے رشک امدا ہا او کئیں کئیں ویلھے اپنی برادری رشتے داراں تے بہرام خان دی برادری تے رشتے داریں دا مقابلہ کریندا ہا تاں او بہرام خان تے اوندی برادری کوں اپنی برادری کنے ودھ سمجھن تے مجبور ہا۔ او انہاں لوکاں دے وچ آپس دا اتفاق پیار محبت ہمدردی تے صاف تے سِدھی نیت تے حیران ہا۔ او انہاں دے اوں خلوص کوں بہوں پسند کریندا ہا جیڑا اے لوک اپنے دل وچ ہک ڈوجے واسطے رکھیندن۔ سب توں ودھ تے اُوں کوں ایتھوں دے لوکیں دی ایثار قربانی تے ہک ڈوجے دے دُکھ درد کوں اپنا دُکھ درد سمجھن تے تعجب ہا۔ او اپنے دل وچ سوچیندا ہا جو اے ان پڑھ تے جاہل لوک انسانیت دے کتنے محسن ان۔ ان بے شعور تے غیر مہذب لوکیں دے اخلاق کتنے بلند ان انہاں دا ایکا تے اتفاق کتنا مثالی ہے۔ پر ایندے اُلٹ جنڈاں او اپنی پڑھی لکھی تے مہذب برادری دے بارے وچ سوچیندا ہا تاں او اپنی برادری دی منافقت چالاکی نفسانفسی تے مادہ پرستی ڈیکھ تے شرم کنے ہٹ ویندا ہا۔ اوندے دل وچ اپنی برادری تے رشتے داراں کنے

فطرت نیون شروع تھی ویندی نہیں۔ پر او ہنڑ ایجھے لوکاں دا پتا لگیا ا۔ جیڑی بنیادی محبت خلوص ہمدردی ایثار قربانی تے دُکھ درد اُچ شریک تھیون آل بے پناہ تے لازوال دولت کنے مالامال ہئی۔ او اے سبھو کجھ ایتھوں دی عظیم الشان ثقافت دا اثر سمجھدا ہا۔ اوں کوں ویلھے دے نال نال ایتھوں دے ماحول تے ایتھوں دے لوکاں نال اُنس تھیندا گیا تے دل او وقت دی آیا جو بوٹا اپنے خویش قبیلے اپنڑے رسم و رواج کوں بھل تے ایتھاؤں دے رنگ اُچ رنگیج گیا۔ بہرام خان دے ہنھوں اعتماد تے ڈوجے لوکیں دے ادب احترام بوتے کوں ہک مقام عطا کیتا ہا تے اوایں مقام کوں قائم رکھنڑ واسطے ہر وقت فکرمند رہندا ہا۔ ہیں سانگے او بہرام خان دے کم کار اُچ ہر وقت لگا رہندا ہا تے بہرام خان دی اوں تے ہنھوں خوش تے راضی ہا۔

گاموں دا پرنان

پہلے ڈنگے آج وی فجر دی نماز دے بعد بہرام خان تے منشی بوٹا ہوڑیں تے تسبیح بیٹھے پڑھدے ہن۔ شیرو دی حقہ تازہ کرتے چا آیا۔ بہرام خان دُعا منگ تے تسبیح کھیسے چا رکھی تے حقہ پیون لگا اچاں ڈو چار سوٹے ماریے ہو سنس تے گاموں دا پیو ناؤ تے اوندا بھرا ساون آ گئے۔ بہرام کوں پیریں پئے تے ملیے تے منشی بوٹے کوں وی ادب نال ہتھ ڈے تے تلے بہہ رہیئے۔ کجھ ویر دے بعد بہرام خان اُنہیں کنے پچھیا۔

اج سویرے سویرے کینویں آیو۔ ناؤ ہتھ بدھ تے عرض کیتا۔

سئیں سویرے سویرے ہیں واسطے آیوں جو جھٹ کنے بعد تاں کچہری لگ ویسے تے ٹُکاں لوکیں دے فیصلے کرنڑ اُچ اوہ وچ ویسو۔ اے سوچ تے اساں بڈھ ہیں بھراسیں دی نوت اُچ حاضر تھیوں۔ بہرام خان حقے دا سوٹا مارتے اُنہیں کوں

آکھیا۔

اچھا اچھا چنگاں کیتے وے پر تساں آئے کینوں وے ؟

نازو بہرام خان کوں جواب ڈتو۔

سئیں ہیاں تاں خیر اے پر..... اصل ڈاچ میں ڈکی بھک تے ہٹھاں تے گامن دی خوشی ڈیکھن دا وڈا ارمان اے۔ اساں ڈوہیں بھرا ہیں سانگوں سئیں کنے ٹر آیوں جو تساں چھڑو کوکوں آکھو جو بالڑی دی حق شرع کرن دی مؤکل ڈیوے تے میڈی بالڑی دی جوان اے تے غوثوں دی شادی دا معیاد دی پڈھ گھنے۔

ٹھیک ٹھیک! اتے آہوں چنگی گال اے۔ اُنویں وی دِھی بھین کوں گھر نیں پہلاونڑا چاہیدا جو ایں معاملے ڈاچ شریعت دا وڈا بھار اے۔

نازو بہرام خان کوں اپنے حق ڈاچ تھیندا ڈیکھتے آکھیا۔

اے اینویں سئیں بالکل اینویں تیڈے نکے جیون۔

شریعت دا حکم وی اینویں اے تے غیرت دا تقاضا وی اینھوں اے۔ بہرام خان نازو کوں آکھیا۔ توں تسلی رکھ ہیں چھڑو کوکوں آکھساں۔

بلوٹے ڈٹھا جو نازو کجھ آکھن چاہندے پر ہمت نیں پیا کریندا۔ اونکوں آکھیئں نازو کجھ آکھیندیں کیا؟

نازو بلوٹے دے اگوں ہتھ بدھتے آکھیا۔

میڈا مطبل اے منشی صاحب جو سئیں خان سئیں چھڑو کوکوں ہُن سڈاتے آکھ ڈیون۔

دل پوتا بہرام خان کوں آکھن لگا۔

سئیں نیکی دے کم اُچ دیر نی کرنی چاہیدی۔ چھڑو کوکوں ہُن سڈواتے اُونکوں آکھ ڈیو۔

اچھا اچھا ڈوئے شیر دا۔ اینویں بھج پئے تے چھڑو کوکوں سڈ آ۔

شیرو حاضر سئیں! آکھتے بھج پیا۔ جھٹ کنے لگے اونکوں گھن آیا۔ چھڑو نازو نے سادن کوڈیکھتے سمجھ گیا جو خان سئیں! میکوں کیوں سڈوائے ہیں۔ اد

بہرام خان تے ہوٹے کوں ہل تے ہنہہ رہیا۔ خیر خوش کرن دے لبد بہرام خان چھڑ کو کوں آکھیا۔

چھڑ کو! اے مارکا میں کنے ٹر آئن جو گامو دی شادی دا معیاد ہدھواڈے تیڈی کیا صلاح اے۔

میڈا سوہنا سئیں تیڈا حکم اکھیں تے پر اے مارکا بادشاہ ان۔ پہلے میں کنے وی ڈوترائے ڈینہہ امدے رہ گن۔ میں انہیں کوں آکھیئے جو رشتہ ڈیون کنے میڈا انکار کوئی پر نال کجھ ڈینہہ ترسو۔ فصل شصل لہہ پوے ول انشاءاللہ تساں دی شادی کر گھنیجوتے میں وی عوتو دی شادی کر گھساں۔ پر اے مارکا اجاں تئیں ضد تے ہن۔ چھڑ کو اپنا سر لوڈ نیدیں آکھیا۔ ہُن نازو اپنے حق اچ دلائل ڈیون شروع کیتے۔

میڈا سوہنا سئیں میں ہُن لنوں سمجھ جو کرن دے قریب آں۔ میڈا گامو کلہا بال اے زندگی دا کیا پتہ جو کیجھے ویلھے ساہ نکل ونجے۔ میڈی اے دل دی مراد اے جو میں گامو کوں گھوٹ ہُن دا ڈیکھاں۔

بہرام خان دے جواب کنے پہلے چھڑ کو ہُن نازو کوں مخاطب کرتے آکھیا۔

تیڈی گال صحیح اے پر نازو بھرا میں وی مجبور آں توں خود سوچ دھیریں پرایا دھن ہوندن۔ او ساری زندگی ماپیو دے در تے رئیں یا ہندیاں پر اُنہیں کوں ہتھوں خالی تاں نئیں ٹور ڈیویندا۔

ہُن تیئں بہرام خان ڈوہیں دیاں گالھیں سُن دا رہیا تے دل اُنہیں کوں آکھیس ڈیکھو میاں گامو تے غوثو ڈوہیں میڈے نوکر ان۔ انہاں ہُن تیئں اساڈی وڈی خدمت کیتی اے تے اُنہاں دا وی میں تے کوئی حق بنڈ دے۔ تساں دنجو شادی دیاں تیاریاں کرو۔ گامو تے غوثو دی شادی دا خرچہ میں ڈیساں تے ایندے نال ای منشی ہوٹے کوں حکم ڈیتس جو انہیں کوں ضرورت دی ہر چیز گھن ڈے بہرام خان دے ایں فیصلے تے بڑا وڈا حیران تھیا تے نازو ساوٹے چھڑ کو

دعائیں ڈیندے خوشی خوشی گھر گئے ہے۔

شام کوں نائی ساری وستی اچ میاد دا کاندھا ڈے آیا۔ عشاء دے بعد برادری دے سارے مہاندرے گاموں دے گھر کٹھے تھئے۔ ول سارے رل تے چھڑ کوڈے گھر گئے تے گاموں دی شادی دا میعاد اگلے چندر دی چودھی رکھیئیں۔ ایندے بعد پاتے ونڈیئے گئے تے ول ہر کوئی ناروکوں مبارک ڈے تے گھر گیا پیا۔ ہے ڈینہہ کنے رات دے سہرے تے دول نغارے شروع تھی گئے۔ ہُن ہر رات وستی دے سارے نینگر جھومر کھیڈدے ہن تے ضیفاں سہرے آکھدیاں ہن وستی اچ خوشیاں تے خرمیاں تھیون لگ گیاں تے وستی دی پیار محبت دی خلوص بھری فضا کوں چار چندر لگ گئے۔ جیڈے ڈیکھو ہر کوئی خوش باش تے اُچھک ڈونگی کا۔ تے ہر کنیں کوں چندر دی چودھی دا انتظار کا۔ شادی گاموں دی ہئی تے پر محسوس اینویں تھیندا کا جینویں ساری وستی دی شادی ہووے۔ اصل اچ اے ایتھوں دے لوکیں دا آپس اچ اُلفت تے خلوص دا رشتہ کا جیڑا اُنہیں کوں ایتھوں دی دھرتی تے ایتھوں دی ثقافت ڈیندی کا۔ جھومر کھیڈدیں سہرے بنسرے آکھدیں تے خوشیاں کریندیں پتہ ای ناں لگا تے پندرہ ڈینہہ گزر گئے۔ پندرویں ڈینہہ گاموں دی بگی ہئی تے اوندی کنوار سہیلی دی مینڈھی ہئی کیوں جو اِنہیں ڈوہیں رہیں اچ صرف عورتیں دا کم ہوندے ہیں واسطے جھکی ظہر کوں وستی دیاں ساریاں عورتاں گاموں دے گھر کٹھے تھیاں، گاموں دی بھین چنڑ ست گانے ٹہلائے ہن۔ جیڑے سہریں دی دِل بھدی دُھن اچ دروازے دے گوندڑے کوں ہک گانا۔ اُکھلی کوں ہک موہلے کوں ہک کلوٹی کوں ہک چھج کوں ہک چکی کوں ہک اون کھاری کوں گانا ہا۔ گیا جنیں اچ ونوا دا سامان کا۔ ول سارے ضیفیں کوں ونوا دا سامان ڈکھایا گیا۔ ایں سامان اچ تیل، اٹا، کھنڈ، سوجی، گھیو آٹن ڈے علاوہ کجھ خشک میوے ہن۔ ول گانے آلے بھین اچ دانٹے تے گڑ دیاں ست بھیلیاں گانے آلی چکی دے اُتوں رکھتے دانٹے پیٹے ہے۔ گھوڑ دی بھین دانٹے پیٹے تے باقی عورتیں نال رل تے

اے سہرا آکھیا۔

تیڈی پکی دا ویلہا ہناں توں تاں موڑیں گھر آنویں
پر نیندا جیوے بھینٹیں دا بھاہ
جیوے پھل غلاب دا ہناں دیرن دے ہن شرابی
نازو دا ولیس غلابی۔ عطر کیوڑا ہناں

ایندے بعد کاموں دی بھینٹ چنڑ سامان آلی کھاری چاتے برادری دیاں ساریاں عورتاں سمیت کنوار دے گھر ڈوں ٹر پیاں۔ گھوٹ کنوار دے گھر ہکی وستی وچ ہن تے دیر کنے اگے پچھ گیاں۔ کنوار دیاں سینگیاں اندریاں ڈوگتاں کر تے پہلے اوں کوں کوٹھے دی ہک جنڑ اچ کر بہلایا ہا۔ ہن ست سہاگڑیں تھوڑا جا اتھ چاتے کنوار کنے گیاں تے اوندے ہتھ تے آٹن رکھ تے اونکوں سہاگ مانن دیاں دعائیں ڈتونے تے اے سہرا آکھیونے ہے

میڈی بابے پیاری لاڈل مینڈھی کھولن ڈے

ایندے بعد تاں عورتیں وچ آٹن ونڈیا گیا۔ کیوں جو اے خالص عورتیں دی رسم ہئی۔ انہیں اپنے طور طریقیں نال ایندی خوشی کیتی تے دل لے خوشی دا ویلہا گذریا ہن جینویں جینویں ڈینہ گزردے ویندے ہن۔ خوشیاں تے مسرتاں اپنے عروج تے امدیاں ویندیاں ہن۔ وستی دے سارے نینگر ڈینہ دا کاموں دی شادی واسطے کاٹھیاں کنھے کرن ہا انہیں کوں کپ وک تے رکھن ہا تے رات کوں نغارے دی چوٹ تے جھومر کھیڈن ہا تے بیاں وی کئی انجھیاں راندل ساون ہا جنہیں وچ خوشیاں دی خوشبو رچی ہوئی ہوندی ہئی۔ جھومر دے وقت گھوٹ کوں ہک کھڑے تے بٹھا تے اوندی سنگت ساتھی ویلہاں گھر لن ہا تے گاون ہا کافیاں تے ڈوہڑے اکھی ہا۔ جینویں جینویں جھومر تے بیاں راندل رسدیاں وانجن ہا تویں تویں وچ نواں جوش خروش ودھدا ویندے ہا تے دل ڈیکھن آلے ڈیکھن ہا جو جھومر ہن تے ڈہے راندل آلے۔ ہک پاسے دے مقابلے وچ دو دھو دھ

دا بھرے منظر پیش کریندے ہن۔ اُنویں اوہ رات کے وی چرکے تیئں لے ونجنی دی تھلاں برسیاں رہن ہا۔

جڈاں معیاد پدھا ہا گامیں گھوٹ سارا سارا ڈینہہ اپنے الغوزے تے بیا رحمت دیاں لازوال علاقائی دُھناں گمدا راہندا ہا۔ الغوزے دی مٹھی تے من چالی آواز ایندے روح دی غذا ہئی۔ کئی ڈیہاں کنے اوں کم کار چھوڑ ڈتہ ہاشاں واسطے بہرام خان اوں کوں چھٹی ڈے بڈتی ہئی۔ ہُن اوصرف کئیں کیں دیلھے گھردا چھوٹا موٹا کم کر گھندا ہا اُنویں جڈاں دا اوندا معیاد پدھا ہا گھر اچ اوندی اہمیت ودھ گئی ہئی۔ اوندے واسطے ہر روز چنگی چوکھی چیز پکدی ہئی۔ اوتے اوندے سنگتی آپس اچ کھلاں مذاقاں کرن ہا۔ انہیں کھلیں مذاقیں تے چاڈیاں اچ ڈینہہ گزر گئے تے اج گامیں دی مہندی دی رسم ہئی۔ جھکی ظہر کوں ساری بیادری ایندے گھر سنجوڑی تھئی۔ ول ایندی بھین بگانے آلی کھاری اچ گھوٹ کنوار دے کپڑے جوتیاں کنوار واسطے بگھو بگھانے آنہر واسطے گاڑھا رومال رکھیا تے ہک پلی نویں سہاگن کنے مہندی دا تھال چراتے ساری بیادری سمیت کنوار دے گھر آ گئیاں ول گامنوں کوں انہیں دی قوم دے وڈیرے مہندی لاتی تے کنوار کوں گھوٹ دی بھین ٹھنڈ تے نیوائیں مہندی لاتو تے ساریں شریکنیں اے سہرا آکھیا ؎

مہندی تیڈی رنگلی اللہ رنگ لاوی وے

ہتھ جھل بہہ سامنڑ بابا مہندی لاوی وے

اماں سیج وچھاوی وے

ایندے بعد گھوٹ کوں گانے تے اوندے پٹکے اچ مکناں بدھا گیا۔ ول سارے شریکیں دی موجودگی اچ کنوار دے کپڑے بگھو گھانے تے ڈوجا سامان ڈکھایا گیا ایں سارے عمل دے دوران نظارہ وچدار رہیا تے بیادری آلیں ویل گھول کیتی تے مراثی دادی دل مڑ گیا۔ ایندے بعد اے رسم اپنے اختتام کوں پئی۔

تمام تیلیں پہلے پہلے آلے ہر اوشتے وار دست سنگھتی تھی کے۔ شادی دا منڈھ ہر بھی گیا ہا۔ گامیں دے پریوار دا ہر بندہ ہک سوات بھلی تے اے

رات بہوں خوشی دی رات ہئی۔ تمام لوکیں کوں مانی کھاوݨ دے بعد جھومر شروع تھئی۔ ہر جھومر میں اپݨ وڈا جوش تے جذبہ ہا تے مراثی کوں دی بہوں ساری ویلہیں دی توقع ہئی۔ ہیں سانگے اوندے تغارے دا رنگ ای جیا ہا۔ وستی دے علاوہ اج ساری برادری کٹھی ہئی۔ ہیں سانگوں اج جھومری دی ڈھلک ہئی۔ ہک ٹولی تھکدی ہئی تے بی شروع تھی ویندی ہئی کوئی ڈول دی دِل بھاندی چوٹ تے کوئی چیڑیاں دا چیندا پیسا کوئی ڈاکے والی جھومر پیا کھیڈدا ہا کوئی ویلے تے کراکٹ رکھی پیا ہا۔ ہر کوئی اپݨی کاریگری ڈکھاوݨ ݨ مست ہا۔ پر مراثی ہر کیں اپݨ پورا ہا۔ ہر ٹولی کوں اوندی طرز دے مطابق ڈیندا ہا۔ ضیفاں دی ایں خوشی دے موقعے تے پچھی تے کونا ہئن اوہی ون یونے سہریں دا کڈ کار کھی پیاں ہئن انہیں دا مقابلہ ڈکھن آلا ہا۔ ہر ٹولی نویں کنے نواں سہرا سناوݨ اپݨ لگی پئی ہئی۔ اج گاموں دا گھر ہک جنت دا نظارہ پیش پیا کریندا ہا۔ جیڈے ڈیکھو ہا اوڈاہیں خوشیاں ای خوشیاں ہئن۔ ہر کوئی ایں خوشی کوں سوہاوݨ واسطے پورے خلوص نال کوشش ݨ ہا۔ اے پیار محبت تے خلوص شوق دا مظاہرہ ایتھوں دے لوکیں دی آپس ݨ الفت تے اتفاق دا اظہار ہا۔ ہر کوئی ہک ہے کنے ودھ تے ایں خوشی ݨ حصہ گھنݨ دا عزم رکھیندا ہا۔

جنیں شادی ݨ برادری تے یار سنگتی اتنے خلوص نال شریک تھیون تاں اوں شادی دی شان تے شوکت ای پئی ہوندی اے۔ بس اینوں سمجھو گاموں دی شادی خوشیاں تے مسرتاں دا اک نمونہ ہا۔

رات دے کیں ویلہے سنج تے ان چاویاریں دا خاتمہ تھیا۔ پر کجھ برادری دے لوک پھنڈیں ہنڈاوݨ ݨ تے گوشت اُکلاوݨ ݨ ساری رات لگے رہیے۔ وڈے دیگ کوں بوڑچی طعام پکاوݨ ݨ لگ گیا۔ بس سبھ اُجھرتے سیدھا تیاتے برادری کوں شیکری کھوائی گی اینڈے بعد ہر کوئی گوشت پرناوݨ واسطے تیار تھیون شروع تھی گیا۔ پہلے لطفے دے بعد تقریباً ہر کوئی تیار ہا جو آنڈی تے خاص ہر کیں نویں

کپڑے پاتے۔ خاص طور تے عورتاں دا سنگھار تے کنواریاں۔ جوان ہڈھیاں ہر کیں اپنی اپنی عمر تے حیثیت دے مطابق کپڑے تے سنگھار کیتا۔ انہاں دا سنگھار زیادہ تر قدرتی ہا تے قدرتی سنگھار حسن دی شان ہا۔ جیندے جے کر قدرتی حسن نال شرم و حیا شامل ہوئے تاں دل حسیناں دا اصل دل بھاونڑاں حسن کئی اُٹھدے نینگراں کوں بے قرار کر ڈیندے۔ جوانڑاں دا سیدھا سادہ ویس سر تے چٹہ ٹپکا۔ پیریں اچ چمکنڑاں تے چیکنڑاں کھسہ۔ انہیں دے رعب تے شان اچ نکھار پیدا کیتی کھڑا ہا۔ عورتاں دے رنگ برنگے شوخ تے چنچل ویلیاں گاموں دی جنج کوں حسین تے رنگین بنڑا ڈیتہ۔ حسن جنج بالکل تیار ہئی۔ پر انتظار ہا۔ بہرام خان دا جیئں گاموں دی جنج نال چلنڑا ہا۔ ہر کیں دیاں نظراں ہوں ڈگ تے ہن جتھوں بہرام خان آونڑا ہا۔ دیر تھیونڑ لگی تاں ساریں مہاندریں صلاح کیتی جو ناز کوں خود ونج تے بہرام خان کوں گھن آوے۔

ناز کوں بہرام خان کوں گھنڑ بھیج پیا۔ او ای ویرے تے بنڑاں ناں سانول خان دی گھوڑی تے چڑھدا پیا ہا۔ اوناز دکوں ڈٹھاناں اوں کنے پچھیس۔

چاچا ناز دخیر ہے کیڈے آئیں۔ ناز دادب نال جواب ڈیتہ

خیر اے سئیں خان سئیں دا پتہ کرنڑ آیاں جو کیجے ویلہے دی جنج تیار ہئی یں آکھیم جو خود ونج تے سئیں کوں گھن آواں۔

چاچا ناز دا تے سئیں دی طبیعت ٹھیک کونی تے انہیں میکوں آکھیے جو گاموں دی جنج نال ونج۔

خیر ہے سئیں خاں سئیں دی طبیعت کجھ زیادہ خراب ناں نی۔ ناز دزرا پریشان تھیندیں پچھیا۔

ناں ناں چاچا ناز دتوں مونجھا ناں تھی لہے سئیں کوں کوئی ایجھی تکلیف کونی بس جان شان اچ درد ہا۔ اچھا ہنڑ آپسوں۔

اے آکھ تے سانول گھوڑی تے چڑھ بیٹھا تے ناز دا وندے اگوں ٹر پیا۔ سانول کوں

گامیں دی شادی وچ وینجن نال بہوں خوشی ہئی۔ کیوں جو ہک قاں او اپنے ڈو
نوکر دی شادی تے ویندا پیا ہا تے بڈو جا او نکوں سہاگن ڈے دیدار دی
اُمید ہئی۔ سہاگن ڈو کوں ڈٹھیں اوں کوں کافی عرصہ گزر گیا ہا اُنویں ناں ہیں
عرصے اُچ ایجھی کوئی جھٹ ناں ہئی جیڑی سہاگن ڈی یاد وچ ناں گزری ہووے
او ہر ویلھے اوندے خیال وچ گم راہندا ہا۔ اوندی یاد وچ مست تے شاد ہا
گو اُونکوں ہنڑ او بے چینی تے بے قراری ناں ہئی جیڑی تول وقرار کنے پہلے ہئی
پر او اپنے محبوب دے دیدار دا طالب ضرور ہا او ہر ویلھے اوں کوں ملنڑ دے
بہانے ضرور ٹینڈا رہندا ہا اوندے دِل وِچ اے خلش ضرور ہئی جو ہر روز اپنی سرکاری
زیارت کرے پر اوں کوں اے خیال ای ہا جو میڈے محبوب دی رسوائی تے بدنامی
ناں تھیوے ایں رسوائی دے خوف کنے او اپنے دِل تے پتھر رکھی وڈا ہا۔ اوں کوں اے اطمینان
ہا جو اساڈا سچا پیار ظاہری محبت دے لوازمات دا محتاج کونیں اوں کوں
اے وی تسلی ہئی جو اساڈا پیار ڈو دلیں دا جذباتی فیصلہ نیں بلکہ ڈو روحیں
دا سنگم اے تے جیڑاں روح روح نال مل وینجن تاں او تصوّر دے پجاری بنڑ
ویندن تے تصوّر دے پجاری ہک بے دے سامنڑے ہوون یا پرے او ہر ویلھے
ہک ڈوجے دے قریب ہوندن او تصوّر اُچ ہک بے دی پوجا کر کرتے اتنے ہک بے دے
قریب آویندن جو او جیئیں ویلھے چاہن ہک بے دا دیدار کر گھنن۔ آپنے ڈھن دی
تسلی لاء گھنن پر اج سانول کوں یقین ہا جو سہاگن ڈو شادی تے ضرور ہوسے۔ او
دل وچ ڈھگا منڈ گیا جو اللہ سئیں آں جو ہک ایجھا موقعہ ضرور ڈیسوں جو اساں صرف
ہک ڈوں ہول ضرور ہول گھنوں۔ اتنے تئیں سانول خاں تے نازو گھر دے نال وینج پہنچیں
تاں جنجدن دے پنڈ ٹھاکے تھئے۔ اصل اپنا اے ایتھوں دے علاقے دا رواج
ہا جو خوشی دے موقعے تے سردار یا چوتار دے استقبال واسطے پنڈ ٹھاکے
بلاویندے ہا۔ اوندن ہوندن اوہنڑ آلی اے جیئیں دا نظر بنا۔ گھر دی ڈیڑھی تے
تاں نظر بنا دے ہتھ ہا۔ ایں سانول خاں دا استقبال کیتا۔ ہنڑ سانول

گھوڑی توں لہہ پیا تے مکاموں کوناں کرتے مہاندریں دے ساگوں ٹر پیا۔
دروازے تے عورتیں ساونل خان دا ایں سہرے نال ۔۔۔ کیتا ہے

گھر آیا میڈا ہُن سوہنا خان دے۔
سُوہنا جگ توں میڈا ساونل سُلطان دے

ساونل دے آنون نال ساری جنج وچ خوشی دی لہر پیدا ہوئی۔ ہر پاسے خوشیاں تے خرمیاں بھیون پئے گیاں۔ لوکیں دا اج ساونل خان کو من تے ڈیکھن دا شوق اپنے عروج تے ہا۔ ہر کوئی ہک دے کنے پہلے اپنا شوق پورا کرنڑ چاہندا ہا۔ پر ہر کیں دے دل وچ ساونل دا ادب تے احترام وی ہا۔ ہیں واسطے ہر کوئی اپنی اپنی داری تے وڈی عزت تے طریقے نال ملیا۔ ایندے بعد ساونل کوں ہک کھٹ تے بلہایا گیا جیں تے ہک بہترین بستر اوچھیا پیا ہا۔ اوندے نال ہک ہی کھٹ تے نازو دی بیداری دے مہاندرے بیٹھے ہن۔ گامو ں ساونل دی کھٹ دے نال تلے بہنڑ لگا پر ساونل اوں کوں پکڑتے اپنی کھٹ تے بہلائیس تے اوکوں آکھیں۔

گامو توں آ میڈے کھٹے بہہ۔ اج توں تاں گھوٹ ایں۔ گامو ں ڈاڈھی ناں منہاں کیتی پر ساونل اوں کوں زبردستی نال بہلا ڈتہ۔ ایندے بعد نازو ساونل خان کنے آیا تے عرض کیتس۔

سئیں اجازت ہووے تاں جھومر شومر شروع کراؤں

ساونل نازو کوں جواب ڈتہ۔

چاچا اج اجازت گھنڑ دی کیا ضرورت اے۔ اج تاں خوشی دا ڈینہہ اے۔

نازو دے اشارے نال ڈول دمامے تے جھومر شومر شروع تھی گی۔ نوٹوتے گامو دے شاگرد جیونڑ ہین تے اوئے شروع کر ڈتے۔ ساونل دی موجودگی نال محفل وی رنگ ای ہیا ہا۔ ہر پاسے ہاسے ٹھٹھے تے مسخریاں دا سیلاب آگیا ہا۔

اج خاص قسم دے جھومری مناسے گئے ہن۔ اج دی جھومر وچ وڈا لطف تے مزہ تا خاص کر تداریں اکی جھومر ہر کیہیں کوں راضی تے خوش کیتا۔ جھومریں دے ترتیب تے فن ایجھے ہن جو ہر یاسوں ویلہاں دا مینہ وسدا پیا کا۔ سانول وی جھومریں تے میرالی کوں انعام ڈتہ۔ چنگاں لفظاں دے شکنل میدل لگا رہیا۔ ایندے بعد جنج روانہ تھئی جیئں وچ صرف گھوڑیاں ہن۔ ہک تے گھوٹ تے ڈوجی تے سانول سوار کا۔ جنج وچ عورتاں تے مرد کتھے ہن۔ انہاں دے رنگ برنگے کپڑے جنج دی خوبصورتی وچ اضافہ کریڈتہ شادی دی تمام رسمیں وچوں اے وڈی تے آخری رسم ہئی۔ ایندے وچ ہر کوئی پورے شوق تے خلوص نال شریک ہئی۔ جام سومار ایں بیاہ دی داتاں کرنا ہا پر اوسیب تے ہمسایہ ہون دے سانگوں اوہی بالیں بچیں سو شریک ہا۔ اتنی بلا سارا خلق وچ سانول کوں سہاگن ڈیکھ گدھا کا پر سانول اتنے لوکیں وچ عورتیں ڈوں ڈیکھن مناسب نال سمجھیا تے اوں کوں اپنے ضمیر تے غیرت دی اجازت نال ڈتی۔ انویں اوندیاں اکھیں سہاگن دی ہک جھلک ڈیکھن واسطے بے چین تے بیقرار ہن پر اپنا سر تلے کیتی بیٹھا رہیا۔ اوندی بے نیازی دا اے عالم کا جو اوصرف اپنے سامنے ڈیکھدا رہیا۔ چھڑ کمو دا گھر زیادہ پرے نال کوہا۔ ہیں سانگوں جھٹ کنے اگے او کنوار دے گھر پہنچ گئے۔

دھیتے پاسے آلیں دی ڈیڈھی تے جنج دا استقبال کیتا۔ اپنی ہستی دے مطابق جنج دی خدمت تواضع کیتی۔ ایندے بعد پرنیں دیاں رسماں شروع تھیاں سب کنے پہلے گھوٹ کوں کھارے تے ہلہایا گیا تے اوں کوں دھنوایا گیا غسل وچ تتی پانی بھر بھر تے ڈینداگیا تے گھوٹ دے مامے اوں کوں دھنوایا دھانوں دے بعد گھوٹ کنے پانی دا ہک دلا ہک ہتھ نال چواتے اپنے اتوں وٹوایا گیا۔ گامیں دے کجھ سنگتیں اکھیا۔

ہک دلا بیا۔

گامیں کوں اپنی جوانی تے گھمنڈ ہا اوں اکھیا ہک ناں ڈوڑے تو

ول اوں بڈھی دے اپنے ہک ہتھ وچ چاتے اپنے بڑے اُتوں ویٹھ بڈتے۔ ہُن ہر پاسوں گامو دی واہ واہ تھی گی۔ ہیں دوران عورتاں لے سہرا آکھیندیاں رہیاں۔

ویرن میدا ڈھاون ہیٹھا

کھڑ ہلیسن کنڈیئیں

ہیں صدقے تیڈے آون دا۔

ہیں سہرے دے دوران گھوڑے دی بھین کجھ کچرا گھوڑتے سٹیا۔ دستی دے بال ہیں انتظار وچ ہن پیسے چُنن واسطے ہک پے تے اتوں ڈھیٹے پے کیں کوں چار آنے کیں کوں آنا، کیں کوں ٹکا کیں کوں پیسہ ہتھ آیا۔ ایندے بعد گھوڑ کوں کپڑے پوائے بگے تے عورتیں اے سہرا آکھیا۔

پنج سویں دا سوٹ منگولیاں

پاتا میدا شہزادہ

خیر ہوسی پٹ دا دھاگہ۔

ول گامو دے پیو سانول خان کوں آکھیا جو

۔گھوڑ کوں پٹکا سئیں تساں بدھواؤ۔

سانول گامو کوں پٹکا بدھایا، ایندے بعد گھوڑ شکرانے دیاں نفلیں پڑھن مسیت وچ گیا اوندے نال اوندا آہر دی کا۔ اللہ داشکر ادا کرن دے بعد نکاح خوانی تھئی ول جنج اُچ پنہاسے ونڈیے بگے ایندے بعد باقی رسماں ادا کرن واسطے گھوڑ کوں کنوار آلے کمرے اُچ ونجنا ہا۔ پر کمرے دے دروازے وچ اوندی سالی دزو ہاڑی واسطے کھڑی ہئی۔ در موہاڑی ڈیون دے بعد اوں کوں اپنی سالی شیشہ ڈکھلایا تے ول ہک کوری ڈھکنی پیر نال جھنن واسطے ڈتس گامو شیشہ ڈیکھن دے بعد ڈھکنی کوں پیر دی ہکی سٹ نال چور چور کر ڈتا۔ ایندے بعد اپنے ٹبر دے سکیں نال کر ملے اپنی ٹبکی اپنے آہر دے حوالے

کرتے سیہو تے چڑھ گیا۔ ہُن سب کنے پہلے کنوار توں اوست پوچھن دے
پاند چاونے ہن جیڑے ست سہاگنیں کنوار دے سر تے رکھ ہیٹھاں
ہن۔ اینے بعد کنوار کوں چاتے اوندا منہ کھے ڈے کر بہایا۔ ول
گھوٹ دی پھوپھڑی تے کنوار دے پوچھن کو گنڈھ ڈتی کی ول اوہیں دی رسم
بنی جیں۔ پچ گھوٹ کنوار دے علاوہ نیوائن تے ست سہاگنڑیں حصہ گھدھا
اینے بعد تل ونڈن دی رسم ادا کیتی گئی جیں دے درمیان اے سہرا
اکھیا گیا۔

تل ونڈیسن ہال ہنٹیسن
اُتر ڈیکھن لول ڈیسن

سہرا پورا تھیون دے بعد گھوٹ کنوار کوں اپنے گھر دی ملک مختار تھیون
دی خوشخبری ڈتی ول او کھٹے اچوں باہر نکل آیا۔ ہُن ساری بیاہ دری تے جہاں
گھوٹ کوں سلامی ڈتی۔ سانول خاں دی گاموں کوں سو روپیہ سلامی ڈاڈتہ
اینے بعد جنج گھر روانہ تھئی۔

سانول ناونہ کنے اجازت گدھی پر اوپیریں ڈھیر پیسے تے عرض کیتس۔
سئیں میں غریب دا اکھا چھلہ ضرور کھلاتے ونجوں تے سانول کوں اوں کو ٹھے
اچ بلہا گیا۔ جتھاں رات تاریں دی چھاں تلے گھوٹ کنواریں آونڑ ہاتے اُنہیں
ایتھائیں اپنی سہاگ رات گزارنی ہئی۔ کو ٹھا بالکل بنیا جڑیا پیا ہا۔ سانول
اوں کو ٹھے اچ کلہا بیٹھا تے اوں دی صورت حال تے غور بیٹھا کریندا ہا۔ اوں کوں
افسوس ہا جو اج سہاگی شادی ایچ ہئی وی سہی پر ڈو بول ناں ڈو بول چھڑا
پہلے کنے دیہاڑی نی تیا۔ او اگر چاہندا تاں سبھو کجھ سگدا ہا پر اوں کوں اپنڑ
غیرت تے ضمیر اجازت ناں ڈتی او ول اچ سہاگنڑ دے بارے اچ سوچیندا
ہیٹھا ہا تے دور کھلے چھم چھم دی آواز آئی۔ اوں دی ڈوں ڈٹھا ڈیکھے تاں۔
اوندے ساتھ اوندی سکی بھاوجہ دلدار اور سہاگن کھڑی لے

پہلے تاں اپنی اکھیں تے یقین ڑ آئیس۔ پڑاونڈے سامنے ہئی اج اوپورے ہار سنگار نال ہک پری لگدی ہئی۔ سانول اوں کوں پہلی واری ایں مست تے مارو صورت وچ ڈٹھا ہا۔ گلابی رنگ دے کپڑے، نک وچ سونے دا کوکا۔ کنیں وچ سونے دیاں والیاں متھے تے سونے دا ٹیکا۔ گل وچ کھٹالا ہتھیں وچ کالے رنگ دیاں کنگنڑیاں پیریں وچ رام جھول اکھیں وچ کجل دی ہلکی لکیر۔ لال گلابی لب، بغیر سُرخی دے دی غلاب دے پھل آنگے لگدے ہن۔ سہاگن اونویں دی خوبصورت ہئی پر اونکوں ایں ہار سنگھار حسن دی ملکہ بنا ڈتہ۔ اونکوں ڈیکھ تے سانول کوں اینویں محسوس تھیا ہا جینویں اللہ سئیں آج جنت اچوں ہک حور کوں زمین تے نہارتے اپنی قدرت دی نمائش کیتی ہووے۔ قدرت والے مکمل تے نایاب شاہکار سانول دے سامنے ہا۔ سانول کئی ڈینہاں دی تریہہ لہیندا رہیا آخر او دی دری دے نال ونج کھڑاتے اوں کوں آکھیں۔

سہاگن چنگاں تھیا جو توں مل پئیں میں ڈاڈھا سونجھا ہم۔

سہاگن سانول کوں ویڑھی بے نیازی نال جواب ڈتہ۔

جو توں سونجھا ہوندیں ہا تاں ملن ناں آندیں ہا۔

سہاگن سانول کوں سہاون دے خیال وچ ہئی تے او اینڑے ناز اُٹھاون واسطے بے قرار ہا۔ سانول اُوں کوں آکھیا۔

سہاگن توں ناں اینویں ناں آکھ۔ تیکوں کیا پتہ جو اے ہجر تے فراق دے ڈینہہ میں کینویں گزاریم۔

سہاگن پہلے آنگے سہاون دے انداز وچ آکھیا۔ میکوں کیا پتہ جو تیں اے ڈینہہ کینویں گزاریئے ہین۔ پر میڈا خیال اے جو شکار کھیڈتے یا ول گھمے تے ہلوں ہے کیں دا خیال تھوڑا اے۔ سانول ہک ٹھنڈا شوکارہ بھرتے آکھیس

سہاگن اے کیا آکھیں تیں قسم چھیڑاں جو ہک لمحہ وی تیڈے خیال دے ڈکھڑے ہوسے ناں۔ ہیں ڈینہہ رات تیڈے خیالاں وچ مست آں میڈے

ہر ویلے تیڈے لئی زندگی دا تصور وی بک سزا اے۔

سسہا بلن ساڑوں کوں پریشان تھیندا ڈیکھ تے کھل پیتے ساڑوں دی دُنیا دا تصور لفیں نال بھر تج گی۔ ساڑوں کوں ہُن سمجھ آئی ہئی جو او سسہنڈی پئی سسہا بلن دی لے ادا اونکوں اتنی پیاری تے خوبصورت لگی جو او ندا دل آکھے جو سسہا بلن ساری حیاتی اینویں سسہیندی رہے تے میں ساری حیاتی اوندے ناز اُٹھیندا رہاں ول او ہنجلی جھٹ اوندے حسن وچ گم تھی تھے آکھیس۔

سسہا بلن ٹوں اہوں حسین تے خوبصورت ایں۔ تیڈا حسن بک جادو اے تیڈے حسن وچ اتنا اثر اے جو کوئی نیک کنے نیک آدمی تیڈے حسن دا طواف کر گھنے تاں اوندی نیت وچ فتور آونجے۔ سسہا بلن اپنی تعریف سُن تے شرما گی۔ تے ساڑوں کوں آکھیس۔

ساڑوں توں کیر ہا گھٹ سوہنڑاں ایں تیڈے حسن وچ اتنا اثر اے جو جیڑا نیکوں ڈیکھ گھنے او تیڈے دیدن دے بعد تیڈے پیریں دے نشان کوں وی سجدے کرنیے توں ناں حسن دا یوسف ایں۔

ہُن ساڑوں کھل پیا تے اوں کوں آکھیس۔

جے میں حسن دا یوسف آں تاں توں وی حسن دی زلیخا ایں پر ناں تیکوں زلیخا آکھن تیڈے حسن نال زیادتی لے۔ تے دل ڈو ہیں کھل پے۔ دل سسہا بلن اوں کوں آکھیا۔

ساڑوں تیں میڈا دل کھس گیدھے تیڈے بغیر میکوں چین نی آندا ہر روز زندگی کنے نوں گذارم تے بدا دل ڈیکھدی آں ہر روز مایوسی تے ناکامی دے سوا کجھ نی لبھدا۔ مولا ڈاں تاں ظلم ایں کہ ڈاہیں تاں پھیرا پانا کر۔

ساڑوں بک لمبا ساہ بھر تے جواب ڈتا۔

سسہا بلن توں میڈی من موہنی سسہار تے دل دا قرار ایں میں وی ہر روز تیڈے رستے وچ تیڈے دیدار دی بھرا ہلے سوچدا تے تیڈے آکھیے ہوئے قدم

رک ونیدن جو کہیں کوں اساڈی محبت دا شک نہ تھیوے میں لوکیں کنے ڈوڑ دل
جو کوئی اساکوں بدنام نہ کر ڈیوے۔
ہُن سہاگن ٹھنڈا ساہ بھرتے جواب ڈتہ۔
سانول توں سچ آکھیندیں پیارے سُن گھن جو عشق تے مشک کڈائیں نیں لکیدے،
اے ہک ڈینہہ ضرور ظاہر تھی ویندن۔ دل اساں اپنے دل کوں کیوں ترسائوں۔
سہاگن دل اُنہیں دے ترسدن جیہڑے ہک پیے کنے دور ہوندن۔ تیڈے
میڈے دل تاں کیا روح ای ملیل ہن۔ سانول اُوں کوں آکھیا۔
سہاگن اوندیاں گالہیں سُن تے کھل پی تے اوں کوں آکھیئں۔
توں سانول مونجھاناں تھی میں تیکوں اُنہیں چیزیں تے مجبور ناں کریساں جیہڑیاں
تیکوں پسند کرنیں۔ میں ہر دم تیڈی مرضی کوں اپنی مرضی تے خوشی سمجھساں پر میکوں اتنہ
یقین اے جو توں چھڑا چھڑا میڈا ایں۔
سانول کجھ آکھن چاہندا ہا پر باہروں کہیں دے آون دا کھکاٹ تھیا اوجلدی
جلدی کھٹ تے آن بیٹھا تے سہاگن دی غائب تھی گئی۔ آنون آلہ شخص جام سومار ہا
اوں کوں ڈیکھ تے سانول خان اُٹھن لگا پر جام سومار بھج تے اوں کوں بلہلا
ڈتہ تے دل اتلے پاہن لگا۔ پر سانول خان اوکھوں پکڑ تے اُتے کھٹ تے بہلایا۔
اوندے نال خیر خوشی کیتی دل زلمے تائیں گالہیں چھڑیاں۔ تھوڑی دیر دے
بعد نانڈو سانول خاں دی مانی چوا آیا۔ سانول خان جام سومار کوں وی زوریں نال ڈو
چار گراہم کھولائنس تے دل آپ مانی کھاون دے بعد نانڈو کوں پیندر ڈے تے
اجازت گھدھس تے گھر آگیا۔ اوسدھا پیو دے کمرے اُچ گیا جو پیو دی خیر صلاح
معلوم کرے پر بہرام خان کوں نیند رہی ہئی۔ دل اوویکھے تے آیا۔ دیرے تے وی
پکھی واپکھ ناں ہئی سارے نوکر چاکر گامو دی شادی تے ہئن۔ او ہُن ہک موڑھے
تے بہہ تے سہاگن نال اج آلی ملاقات دے بارے سوچن بہہ گیا۔ کافی دیر تک او
اج آلی ملاقات کنوں لطف اندوز تھیندا رہیا۔ ہُن سُجھن واسطے گھر آگیا۔ اج اوکوں

اپنے محبوب دی زیارت تھی ہئی تے او وی رج تے ویں سانگوں اوں کوں ہنڈ آکی کافی ویر اوستا رہیا تے دل اٹھی تے ہتھ منہ دھوتس تے دل اپنے والیں وچ کنگھی ہیٹھا کر پندا ہا تے شیشے وچ سہاگن کوں امدا ڈٹھس۔ اینکوں اپنڑ وہم سمجھ تے دل کنگھی ڈیون لگا۔ پر سہاگن اوندے نال آکی ہئی تے اوندے پیریں ولکھ سٹ سٹ تے پچھی تے ڈٹھس تاں سہاگن اوندے سامنے کھڑی ہئی۔ دل او اٹھی کھڑا تے جلدی نال پچھیس۔

توں میڈے کمرے وچ کینویں آگیں تیکوں کہیں ڈٹھا تاں نیں۔

سہاگن ٹبانوں دی پریشانی ڈیکھ تے کھل پی تے اوں کوں آکھیس۔ کیا تیکوں میڈا ایتھاں آون چنگا نی لگا۔

ناں ناں اے گال نی اصل وچ میں پریشان جیڈوں تھی گیا جو کیں تیکوں ایتھائیں امڑیا ایتھائیں ڈیکھ گدھا ناں اے اساں ڈواں واسطے مناسب نیں۔

سہاگن اوں کوں اجاں پریشان کرن چاہندی ہئی پر اوندی پریشانی تے اوندی حالت ڈیکھ تے اوں کوں آکھیس۔

توں موجھاتے پریشان ناں تھی۔ اصل وچ اماں پٹھانی تے ادی خان زادی کاموں دی شادی دی مبارک ڈیون کچا وے تے انہیں دے گھر ونیدیاں پیاں ہئن رستے وچ اساں مل گیوں نے تے وں اماں پٹھانی نوکرانی کوں آکھ تے اجے کنے میڈی موکل گدھی اے تے ہئن میں رات ایتھائیں راہساں، فجر آپ میکوں گھن ویسے۔

ہئن سانوں دی پریشانی خوشی وچ بدل گی۔ اوں کوں اے یقیں ای ناں ہا جو نصیب اجھا رتو بیٹھے۔ اے انہیں دی محبت دی پہلی ملاقات ہئی۔ اپنی راج انہیں کوں ناں کوئی ڈر ہا ناخوف تے ناں اوہل۔ کیوں جو گھر وچ انہیں دے بغیر بہرام خاں ہا تے اوہی اپنے رتے وچ ستا پیا ہا تے اوندی طبیعت دی ٹھیک ناں ہئی۔ مائی پٹھانی تے خان زادی کاموں دی شادی دی مبارک ڈیون واسطے اتھائیں گیا ہئن تے انہیں دے جلدی آوڑ دا کوئی امکان ناں ہا۔ اجھا انہیں رج رج تے گالھیں کیتیاں

تے پوریاں پکاں لتھو تے، بک بے ناں وعدے وعید کیتو تے۔ سانوں اوں کوڑی گھنڈا پیا کا جو۔

سہا گن آکھ دی اے ملاقات اساڈے واسطے قدرت دا بک انعام اے۔ اصل وچ اے ملاقات بڈو دیس دے انتظار دے صبر دا ثمر اے اساڈا پیار لوکیں دے پیار کنے مختلف اے۔ میڈیاں گالہیں خود کرتے سُن شائیت اساں دل جلدی ناں مل سگوں کیوں جو میکوں تھوڑے ڈینہاں دے بعد پڑھائی واسطے شہر وِنجنا پئے۔ اوہ ڈینہ میڈے واسطے قیامت کنے کم نہ ہوسن۔ تیڈی یاد تیڈا تصور میکوں پوری طرح تے ستے میکوں پتہ نی جو میں اے ڈینہ کینویں گزریساں۔ اُہناں ڈینہاں دی جدائی دا تصور میڈے واسطے تکلیف دہ تے بک امتحان اے پر میکوں یقین اے جو تیڈی تھوڑی تے تھوڑی یاد تے تیڈے سچے تے سوہنے خواب تے خیال میکوں وچھوڑے دا ہن سہنے میں ایوا مدد تے انشاء اللہ ایں امتحان وچ کامیاب تھیساں جو جنویں میں بے قرار تے بے چین آں توں وی انویں اُداس تے پریشان ایں۔ میڈے واسطے اے اطمینان کافی اے جو توں صرف میڈی ایں تے زندگی بھر میڈی رہسیں تے توں دی تسلی رکھ جو اے سانول بچھڑا ایڈا سانول اے۔ تیڈی سچی محبت وچ ہیا کوئی شریک ناں تھیسے۔ میں اے گالہیں دل تے پتھر رکھ تے کریاں پیاں میکوں اُمید اے جو توں میڈی اُمیدیں دا بھرم رکھیسیں میڈے پیار دی حفاظت کریں۔ میڈے ارادیں وچ اپنے پیار کوں رکاوٹ نہ بھنڈ ڈیسیں۔ تے ان گھٹ تے اوکھے انتظار دے زہر دا کڑوا گھٹ بسم اللہ پڑھ تے پی سیں۔ ہوٹی اوندی زبان اکھن پٹے گی تے او چپ کر گیا تے اپنی گالہیں دے جواب واسطے اندے مُہ ڈوں ڈیکھن پٹے گی۔

سہاگن کجھ دیر سوچن دے بعد بولی۔

سانول میکوں پتہ اے جو میں بک شاہین دی آرزو کیتی اے تے شاہین دیاں منزلاں تے اڈیے اڈیے ساہسے ہوندن میں اتھے سوچتے پرکھن کے واقف آں تے انہاں گالہیں وچ ایں حقیقت دے نال نال میں اُہ سچیم نال اوندے وچ پیدا کیتا

دی ناں جنساں۔ میکوں پتہ اے جو میڈا ہمسفر ڈوجے تمام مسافریں کنے نا صرف مختلف اے بلکہ ایندے انداز اینڈے طریقے نرالے ہن۔ میں سمجھ گی آں جو توں کیا آکھن چاہندی۔ میڈے واسطے اے سبھو کجھ ہلک امتحان تے ہک آزمائش اے۔ میں کڈاہیں تیکوں ناں آکھساں جو توں میڈے گھر دے چکر کار، میکوں ہلن آ، میکوں اپنا منہ ڈکھا۔ میڈے ہر دم نال رہ۔ میں تاں تیڈی محبت دی بھکارن آں۔ میں جتنے تیئں جیندی آں تیڈے خیالاں وچ تے خیالاں وچ تیڈی عبادت کریساں۔ تیڈی یاد نال اپنڑے دل کوں آباد رکھساں۔

سہاگن دی مست تے خوبصورت اکھیں وچوں ہنجوں دے کئی گوڑھے نکتے تے اوندی لال گلابی گلھیں تے ہک لکیر بنڈیں تے زمین تے دبج پے۔ اوں روندیں روندیں آکھیا۔

سانول میڈا تیڈے نال وعدہ اے جو میں تیڈی یاد وچ تڑپساں، تلساں پر کڈاہیں نہ یاد ناں کریساں۔ تیڈے ارادیں دے اگوں کندھی نہ بنساں۔ سہاگن کوں روندا ڈیکھ تے سانول دا روح وی بھر تج گیا تے اوی روون ڈیئے لگیا۔ ہنڑ اے ڈوہیں اپنی اپنی جاہ تے روندے کھڑے ہن۔ ماحول وچ اداسی تے موجھاہٹ آگئی۔ دل ہجر دے صدمیں کنے خوف زادہ تھی گئے پر ڈوہیں پر عزم تے باوفا ہن۔ انہیں ہک بے دیاں عارضی خوشیاں ہک ڈوجے دی دائمی خوشیاں تے قربان کرڈیتیاں۔ ڈوہیں کوں ہک دے نال بے پناہ محبت ہئی۔ او ہک ڈوجے تے قربان تھیوڑ دا سچا تے خالص جذبہ رکھیندے ہن۔ ہیں واسطے انہیں ہجر دا گھوٹ بھرتے قبول کر گیا جو خدا سنجوگ بنایا تاں ضرور ملسوں اُتوں کوئی ایجھی کوشش ناں کریسوں جیئں نال کوئی بدنامی تھیوے یا ہک ڈوجے دے وگ وچ کوئی رکاوٹ تھیوے۔ ایندے بعد سانول سہاگن دے ہنجوں اپنڑے رومال نال صاف کیتے تے اوں سانول دے ہنجوں اپنڑے دوپٹے دے پلو نال اُگھیے۔ محبت دی اے ادا ڈوہیں کوں جدائی تے اوموجھاری تے پریشانی کم تھیوڑ پیئے گی۔ جیہڑی انہیں اپنڑے آپ تے پابندیاں لاتے محسوس کیتی ہئی۔ کل او چنگاں لمحے اکھیں وچ

اکھیں رَلائی کھڑے رہیے۔ جذبیں ہُچ ہلچل تھئی، دِل دیاں دھڑکناں تیز تھیاں امت ترا ڈُمار یا تے او بغیر کجھ سوچے سمجھے ہک ڈوجے کوں بھاکل پا گِد ھونے۔ ہن فاصلے مُک گئے دُوریاں تے ہلف دیاں اتھاں ختم تھی گیاں۔ سینے نال سینہ مل گیا۔ دِل دیاں دھڑکناں ہکے ساز تے دھڑکن پئے گیاں۔ پیار محبت دے سازینے وجن پئے گئے۔ ہر پاسے خوشیاں نچن پئے گیاں۔ وصال دے جذبیں والے عالم ہا جو ڈوہیں مدہوش تے مست ہن۔ کیں کوں اے خبر ناں ہئی جو اے کیا تھی گئے۔ اے عمل بالکل غیر ارادی تے غیر متوقع ہا۔ پر اُنہاں دی محبت کو شرتوں پاک تے اُنہاں دے جذبے موتیں توں سچے تے ماکھی توں مٹھے ہن۔ اُنہاں دیاں سوچاں بُلند تے اُنہاں دے ارادے غیر متزلزل ہن اَج ڈوہ دِلیں دی صداقت کیاہ تے بھاہ کوں ہک جاہ کر ڈتہ پر اُنہاں دی محبت دا دامن پاک تے بے داغ رہیا۔

تھوڑی دیر لئی شرم حیا غالب آگیا۔ وصال دی شراب دا نشہ اُپڑ بجن پئے گیا تے دل او ہک ڈوجے کنے آزاد تھی تے پرے پرے تھی بیٹھے۔ پر اُلفت تے چاہت دی فضا کافی دیر تک قائم رہی۔

وصال دی اے محفل ہوں ویلھے آن مکی جڈاں اُنہیں کوں احساس تھیا جو ہوں سارا ویلھہ گذر گئے تے مائی پٹھانی تے خان زادی ہوریں دی دل آئے ہوسن۔ ایں ڈر تے خوف اُنہیں کوں پریشان کر ڈتہ تے اُنہیں دے دل ڈر تے خوف کنے دھک دھک کرن پئے گئے۔ او اپنی بدنامی تے رسوائی دے خوف کنے بے حوصلہ تھیون لگے اُنہیں دے دماغ شل تھی گئے اُنہیں کوں کجھ سمجھ ناں آوے جو ہُن کیا کر ولی آخر سانول اپنے حواس تے قابو پاتے آکھیس۔ توں ایتھائیں کھڑیں تلے وجنتے ڈیکھدا جو اماں ہوریں آگن تاں میں اُنہیں کوں اے سئیں کنے گھن ویندا جے ہالی تک نی آئے تاں دل لبس فیر اے۔ سانول اے آکھ تے تلے لہہ گیا پر ہُن سہاگ رات دی حالت ڈیکھ کے اوں ہتی۔ اوں کوں ہُن احساس تھیا جو پیار دے وگ کنے مشکل تے اوکھے ہان او محبت دا طریقہ واری دے رنگین تے پُرکشش حصے اُچون نکل تے عشق دے اوں کنڈیں

آلے جھنگ اچوں گزری جتھوں لگدیں ہوئیں سکون تے راحت دی چادر لیر لیر تھی ویندی اے۔ اوتکوں شدت نال احساس تھیا جو اے رستہ قطعاً دلفریب تے پُرکشش اے اتھاں مشکل تے پُرخطر وی اے۔

جینویں جینویں سانول کوں دیر تھیندی گئی اوندی حالت اوویں اوویں خراب تے قابلِ رحم تھیندی گئی۔ او ہتھوں مشکل پئی ہئی۔ اوں کوں طرح طرح دے خیالاں بھنبھوڑ تے رکھ ڈتا۔ اوں کوں آپنڑی رسوائی تے شرمساری کنے سانول دی عزت تے اوندی بدنامی دا زیادہ خوف ہا۔ پر او مجبور تے بے وس ہئی اوندا پیا تاں کوئی وسن ناں لگدا ہا۔ اوں رب کنے دُعا منگیئس۔ اے میڈا سچا تے پیارا رب توں جانڑ دیں جو اساں بے گناہ اوں۔ اساڈا جرم صرف اے ہے جو اساں محبت کیتی اے تے محبت کوئی جرم کونہیں۔ میڈا سوہنا رب اساڈی عزت رکھیں تے اساکوں بدنامی تے رسوائی کنے بچاویں۔ سسہا گئی دعا منگ تے ہتھ مُنہ تے پھیریئے ہن تے سانول ہا ڈکدا سسہکدا ڈکدا پھڑکدا آیا تے جلدی نال آکھیئس۔ سسہا گئی غضب تھی گیا۔ آپاں نل گیسے میڈی سمجھ وچ تاں ہُنڑ کجھ نی امدا۔ کجھ توں ڈس ہُنڑ کیا کروں۔ اماں ہوریں اُتھل ہوڑی آلے کمرے وچ بیٹھن۔ میں اُنہیں کوں اتے سئیں آلے کمرے وچ گھلن ویندی ہُنڑ دی وڈی کوشش کیتی اے پر اُنہیں میکوں اے آکھ تے لاجواب کر ڈتے جو اساں ہُنڑ اتھاوں تھی تے آیوں تے او تیڈا دی میں کنے پچھیں جو سسہا گئی آئی ہئی الہ کڈے گئی۔

سسہا گئی اوں کنے جلدی نال پچھیا۔ جو تیں اُنہیں کوں کیا آکھیئے یا نول اوتکوں جواب ڈتا جو۔

میں اماں دے اگوں کیڈا ہیں کوڑ نیں ماریا۔ میں اُنہیں کوں سچ سچ چھڈ سا ڈتے جو او میڈے کمرے وچ لے تے او ہُنڑ اِڈا ہیں امدیاں پن۔

سسہا گئی اے سُنڑ تے ام غم تھی تے چپ غرق تھی گئی۔ اینویں لگدا ہا جینویں اوں کوں سکتہ تھی گے۔ اوندیاں اکھیں پیچ گیاں تے او اوتھڑ تے پلنگ تے دھا

پیا تے سانول بھج تے اوندے اتوں گیا تے اوکوں دھندول دھندول تے آکھیں۔

سسہا گم ہوش وچ آ۔ میں اللہ دی قسم تیڈے نال مذاق کیتی ہم تے اماں ہوریں وی کونیں آیاں۔ سسہا گم ہوش وچ آ ہوش وچ آ۔

پر سسہا گم بے ہوش تھی ہئی۔ سانول اونکوں بے ہوش ڈیکھ تے خود پریشان تھی گیا۔ اونکوں کجھ سمجھ ناں آندی ہئی جو ہن میں کیا کراں۔ اوہلتی نال بھج تے تلوں ٹھڈا پانی بھر آیا اوندے منہ تے ٹھڈے پانی دے چھنڈے مار یوس، پر سسہا گم ہالی تیئیں اونیں بے ہوش ہئی ول اوہ بھج تے شربت چا آیا جیہڑی حکیم صاحب بہرام خان کوں ول مونجھا تھیوڑی واسطے ڈتی ہئی۔ جلدی جلدی گلاس وچ بنا تے چمچے نال سسہا گم دے منہ وچ سٹ ئیں۔ پر شربت منہ وچ ونجن دی بجائے ایڈے اوڈے لڑھ گیا۔ سانول کوں ہن سمجھ آئی جو اینکوں ڈندوں پئے ہن۔ اوں جلدی نال اوندے کن وچ کلمہ شریف پڑھیا تے ول انگلی نال اوندے ڈندوں بھن تے ول اوکوں شربت دا ہیا چمچہ ڈتا۔ اینڑے بعد ترائے چار چمچے ہے سیوں ہیں۔ تے ول اوکوں پکھا جھلن بہہ گیا۔ چنگی دیر دے بعد اوکوں ہوش آیا۔ اکھیں پٹیوں ڈیکھے تاں سانول پکھا جھلیندا بیٹھے۔ سانول اونکوں ہوش وچ آمدہ ڈیکھ تے باہیں کنے پکڑتے اٹھ ملہا ئیں تے اوں کوں آکھن لگا۔

سسہا گم ہوش کر میں تاں تیڈے نال مذاق کیتی ہم۔ اماں ہوریں ناں ہالی تک کونیں آیاں۔ سسہا گم کوں ہن ہوش آچکیا ہا ول تھوڑی دیر دے بعد او بالکل ٹھیک تھی گی ہئی۔ تے سانول کوں آکھیں۔

سانول تینڑں تاں مذاق کیتی اے پر میڈی تاں جند نکلتی ہئی۔

سانول اوں کوں آکھیا۔ اصل وچ میکوں پتہ کونا ہا جو تیڈا دل اتنا کمزور اے۔ سانول دے الفاظیں وچ پریشانی دے نال نال ندامت تے شرم ساری وی ہئی۔ او ہن کھل پیتے اوں کوں آکھیں۔

اچھا چھڈ ایں قصے کوں۔ صبح صبح ڈساجو اماں ہوریں آئن کہ کونا؟

سانول دی دل کھل نکل گی تے اوں کوں جواب ڈتس۔ میں تیکوں صبح تے سچ

کیم ویہاں تک اوکو نیں آئے۔

ہُن سہاگن پلنگ کنے اُٹھی کھڑی تے اوکوں آکھیں، اچھا سانول میکوں اجازت! مکان ہوریں صبح سویرے آونجن۔

ول ہک واری سانول کوں او وڈی محبت نال ڈٹھاتے دروازے ڈوں ٹرپی۔ سانول اُوں کوں ویندا ڈیکھ تے آکھیا۔

سہاگن ہک منٹ کھڑ۔

او کھڑ گئی۔ سانول اپنے بکے کنے اپنڑ سونے دی مُندری تے ہک رومال گڈھ تے اوکوں ڈتس تے آکھیُس۔

سہاگن ڈلے میڈے پیار دی نشانی ای۔ جڈاں تیکوں ڈاڈھی مونجھ تھیوے تاں اے تیکوں ونجلیسن۔

سہاگن ڈاوں بڑے وڈے احسان مندی نال ڈٹھاتے دل کمرے وچوں باہر نکل پئی۔ سانول تھوڑی دیر پیا اپنے کمرے راچ بیٹھا رہیا تے دل اُداُٹھی تے پیو دی خیر خیریت پچھن واسطے اُنہیں دے کمرے ڈوں ٹرپیا۔

ہُن ڈہرام خان جاگدا پیا ہا۔ سانول کوں ڈیکھ تے اُٹھی بیٹھا تے سانول اوکنے پچھیا ابا حال سناؤ ہن ڈیکھی طبیعت اے؟

بس ہُن تاں میں ٹھیک آں پر توں گامو دی شادی دا حال سُنا۔

سانول اوکوں گامو دی شادی دا سارا حال وال ڈتہ تے دل پیو دے آکھن دے مطابق او دیرے تے آگیا۔ دیرے تے منشی بوہتے نوکر چاکر بیٹھے ہن۔ سانول کوں ڈیکھ تے سبھے اُٹھی کھڑے اوندے باہنڑ دے بعد او سارے دل اپنڑ اپنڑ جاہ تے بہہ رہیے۔ اج گالہیں دا رُخ گامو دی شادی ڈے ہا۔ بس اینویں تھوڑی جی ویر تھی تاں سانول نھاں دا دوست لال خاں آگیا۔ شیرو بھیج تے اوندی گھوڑی کھل تھی۔ سانول اُوں کوں اُٹھی تے ونج ملیا۔ خیر خوش کرنڑ دے بعد معل خاں سانول کوں آکھیا۔

مبارک ہووی -

خیر نال الحمدللہ پر کیئں چیز دی سانول خوش ہتی تے اُوں کنے پچھیا۔

لعل خان اوکوں کھلدیں آکھیا - کیا سانول خان واقعی تیکوں پتہ کوئی جو میں کیئں چیز دی مبارک ڈِتی اِم -

سانول اُوں کوں آکھیا - توں یقین کر لعل خان میکوں کوئی پتہ کونیں -

دل سڑ اپنڑے امتحاناں دا نتیجہ نکل آئے توں اپنڑے کالج وچ فسٹ آئیں -

سانول ہنڑ لال خان ڈے ول دی خوشی نال ڈٹھاتے آکھیس - کیا اے سچ اے جو میں پوسے کہ وچ فسٹ آیاں -

لعل خان خوش تھیندیں اُوں کوں جواب ڈتہ - ہا بالکل سچ اے تے ول سانول اُوں کوں اُٹھی تے بھاکل پاتا تے آکھیس -

الحمدللہ ہنڑ او پہوں خوش ہا - شائیت اج سانول دی خوشیں تے مسرتیں دا ڈینہ ہا - اج پہلے اُوں کوں گامو دی شادی تے سہاگن ڈا دیدار تھیا دل اچا چیت اُوں نال ملاقات تھئی تے او دی سج سج تے ہنڑ لعل خان اوکوں اے خوشخبری سنائی - ہنڑ اُوں کوں بے پناہ خوشی ہئی او اپنڑی اے خوشی دی خبر اپنڑے پیو کوں سناوݨ واسطے بیقرار ہا - اُوں لعل خان کوں آکھیا -

لعل خان ہک جھٹ توں ہمہ ہیں ایتے سیں کوں اے خوشخبری سنائی آواں اج او اتنا خوش ہا جو ویرے کنے نکل تے بھج پیا تے سدھا پیو کنے گیا اتھاں اوندی ماء مائی پھٹانی اوندی بھین خان زادی تے اوندی سرکار سہاگن ڈیٹھے ہن - ڈیکھ ڈیکھ پیو کوں بھاکل پاتے اُوں کوں اپنڑی کامیابی دی خبر سنائیں -

بہرام خان کوں ہنڑ اپنڑی تکلیف بھل گی او ں سانول کوں اپنڑے سینے نال لاتے اُونکوں دُعائیں ڈِتیئیں ول او اپنڑی ماء دے پیریں تے ہتھ رکھ تے اوں کوں آکھیا -

امّاں اے سبھو کجھ تیڈی پُرخلوص دُعائیں دا اثر اے -

مائی پھٹانی اُوں کوں پیار کیتا تے اُوں کوں زندگی دے ہر میدان اچ کامیاب

ڈیہن ڈیاں دعائیں ڈتیاں۔ دل خان زادی دی سانول کوں مبارک ڈتی۔ سانول دی کامیابی دی سب کنے زیادہ خوشی جیئں ہستی کوں تھئی اوسبھاگن ہئی۔ او اپنی زبان نال اوں کوں مبارک ناں ڈے سگی ہئی پر اوندا چہرہ تے اکھیں سانول کوں مبارک پیش کر چکیاں ہن۔

سانول دی کامیابی دی خبر ساری وستی وچ پچ گئی۔ ہر کوئی مبارک ڈیون واسطے ڈیرے تے آیا۔ بہرام خان ساریں لوکیں دا شکریہ ادا کیتا تے اونہیں دا منہ مٹھا کرایس تے ہے ڈینہہ بہرام خان اللہ تعالےٰ دی جناب وچ اہوں سارے شکرانے تے ہک ہوں وڈی خیرات بخشی۔ لال خان وڈ ڈینہہ رہ تے گیا پیا۔

شیرو تے نانگ

لکھ سانول دی تیاری ہئی او تیرہویں جماعت وچ داخلہ گھنڈ ویندا پیا ہا۔ سویرے سویرے تیار لاوے بعد اوں اپنی ماء کنے مکلاتے ڈیرے تے آ گیا۔ بہرام خان اپنے پتر کوں روانہ کرن واسطے سارا سامان تیار کرائی کھڑا ہا۔ شیرو سامان پچھواون کیتے اوندے نال ویندا پیا ہا۔ سانول اپنے پیو دے پیریں تے ہتھ رکھ تے مکلایا دل او سارے نوکریں چاکریں کوں ملیا۔ لے منظر ڈیکھن آلا ہا۔ بہرام خان دی حالت دی ڈیکھن نال تعلق رکھیندا ہئی۔ پر او پتر دی تعلیم مکمل کرن واسطے کوڑی کھل کھیڈا کھڑا ہا۔ پر جہیں ویلے سانول تے شیرو گھوڑیں تے چڑھ تے روانہ تھئے ناں اوندیں اکھیں وچوں اہنوں وانہہ پے گئے۔ تے جتنے تک اونہاں دیاں گھوڑیاں نظر دیاں رہیاں او ڈیکھدا رہیا تے دل اپنے موڑے تے آ بیٹھا تے کالی دیک وجھاتے غمگین بیٹھا رہیا۔ وستی تے اسٹیشن دے درمیان ڈاہڈا میل وانہہ دھ ہا۔ او ڈو فرلانگ تے دیاں ہا تے تھوڑے تھوڑے فاصلے وچ وڈے گھاٹے تے خطرناک

جنگ ہن تے رستہ انہیں جنگلیں دے وچوں ویندا ہا۔ خطرناک جانوریں نال
علاوہ ہلے جنگل ڈاکوئیں دی پناہ گاہیں وی ہن۔ پہ سانوں ایکھی بیاوری دے سردار
ہاں کا جیئں کنے ڈاکوناں ڈاکو حکومت ای خم کھندی ہئی۔ انہیں کوں ڈاکوئیں دا تاں ایجا
خطرہ کونا ہا پر جنگلی جانوریں دے حملے دا ڈر ضرور ہا۔ ہیں واسطے سانوں کنے تیر کمان ہا تے
شیرو کنے تلوار ہئی او جنگل دے وچوں وڈی احتیاط تے ہوشیاری نال لنگدے پئے
ہن۔ سانوں دی گھوڑی اگوں ہئی تے شیرو دی گھوڑی پچھوں۔ کتھاؤں تھوڑا جیا
کھڑکاٹ تھیوے ہاں تاں شیرو دیاں چھرکاں لکل ویندیاں ہن تے اوندا ڈر کنے ساہ
ٹکیا ویندا ہا۔ او ہک جنگلی واچوں نکل تے ہک وڈے ٹبے تے پئے ہن۔ صفہ صاف
کہا سانوں شیرو کوں اکھیا جو:

ٹوں جُل پیا مے ہیں پیشاپ کر گھناں۔

ڈگ صاف ہا خطرے دی کوئی گال ناں ہئی شیرو گھوڑی کوں ٹوری گیا۔ ٹبے دے
آخیر تے او گھوڑی کنے لہہ پیا۔ گھوڑی کوں ہک چھوٹا جا لئی نال بدھ کھڑا ایس۔ او
ڈگ کنے کجھ پرو بھرا تھی تے پیشاب کرنڑ چاہندا ہا ہیں سانگے او ڈگ کنے جنگل سارا
پرے تھی گیا۔ ہک چھوٹی جی چال دی اوٹ گھن تے پیشاب کرنڑ دا سلسلہ ایتھا۔
اجاں او بیٹھا تے آپ کے تھوڑا پرے ہک وڈی کھڈ نظر آئیس۔ او ڈر گیا۔ او ایتھاں
اُٹھن چاہندا ہا پر ہئی کوئی چیز کوناں۔ او دل بدھ تے بہہ گیا۔ اجاں او پیشاب کرتے
فارغ تھیا جاتے ہوں کھڑ اچھوں ہک بلا کالا اریل نانگ نکتا۔ نانگ اتنا وڈا تے موٹا
کہ جو جیندے آدمی کوں لگیت ڈے چھوڑے ہا۔

شیرو دیاں اکھیاں موٹیج گیاں او ندی لتیں کنے ساہ چھوڑ دا گیا اکھیں دے اگوں اندھارا
آگیا۔ نانگ دا رنگ شیرو ڈے ہا شیرا وں کوں آپ ڈوں امدا ڈیکھ تے بے حوصلہ تھی گیا تے جیڈے
مُنڈ ایس اُڈا ہیں بھج پیا

ہُن او دھاڑ دھاڑ لائی ویندا ہا تے سر پیر بھجدا ای ویندا ہا تے نانگ پوری رفتار
نال اوندے پچھوں ہا۔ شیرو دا منہ ڈگ دی بجائے بڑے ہا۔ اوں کوں ناں تلوار دا ہوش

تے ناں گھوڑی دا خیال ہا۔ بس دھاڑ دُو دا ٹھاکہ ہا پر سانول دے بغیر ایتھاں کوئی ناں ہا۔

سانول دھاڑ دھاڑ سُن تے گھوڑی تے چڑھ بیٹھا۔ ٹبے دی اُخیر تے آوے ناں ڈیکھے جو شیرو دی گھوڑی ہا بدھی کھڑی اے تے شیرو کُونیں۔ دھاڑ دھاڑ آپے پاسے ڈیکھے ناں شیرو بھجدا ویندے تے اوندے پچھوں ہک نانگ اے۔

سانول گھوڑی کُوں سر پور بھجا ڈتا۔ ہُن دھاڑ دھاڑ دی آواز کم تھیون پئے گی۔ شیرو دی رفتار گھٹ گی او تھک گیا ہا۔ او بھج ناں سگدا ہا نانگ تے اوندے درمیان فاصلہ گھٹ پئے گیا۔ شیرو کُوں ہُن یقین تھی گیا جو نانگ میکوں کھا ویسے۔

ساہ ہر کہیں کُوں پیارا ہوندے اوں کُوں ہیا کجھ ناں سُجیا تے بک بگر تے چڑھن پئے گیا۔ نانگ ای اوندے نال رل آیا پر سانول ای ٹُک گیا۔ نانگ شیرو دے پچھوں لگر تے چڑھن پئے گیا۔

سانول تیر کمان وچ چڑھا چکیا ہا اوندا تیر نانگ دی چیل اچوں نکل تے کیکر دے مُنڈھ وچ رو بھیج گیا۔ گو ہُن نانگ تے شیرو دے درمیان صرف ادھ گز دا فاصلہ ہا۔ پر تیر اُونکوں موگھا کر گیا۔ اتنے نیں سانول اُوندے اُتے ڈوجھا تیر چلا ڈتا۔ ڈوجھا تیر پہلے تیر کنے کجھ اُچا نانگ دے جسم وچ نکل تے مُنڈھ وچ رو بھینچ گیا۔

ہُن نانگ بالکل قابو تھی گیا ہا۔ سانول ہُن نانگ دی سری دا نشانہ گھن تے مار یا تیر بالکل اپنے نشانے تے آیا تے نانگ بالکل بے وس تھی گیا۔

ہُن شیرو دی دھاڑ دھاڑ بس تھی گی۔ پر اوندی کمبخت اُنویں لگی پئی ہئی۔ اوندی نانگ کنے ناں جان چھٹ گی پر اوہ کہ مصیبت وچ پھس گیا تے او مصیبت ہئی ہوا۔ پہلے ناں نانگ دے ڈنگ کنے لگر تے چڑھ گیا ہا۔ پر ہُن اونکوں پتہ لگا جو کئی کنڈے اوں کُوں لگ چکے ہن اوتھے نانگ دے ڈنگ کنے ناں لبدا ہا اُتے کنڈے لگدے گئے۔

سانول شیرو دی حالت ڈیکھ تے کھل پیا تے اوں کُوں آکھیس۔

ڈوہڑہ چند ا تھوڑا اُتے دنگ نے ٹر ہا مار جا۔

اُوں جواب ڈِتہ سئیں! اُتوں کنڈے اِن تے تُوں نانگ اے۔ سائیں! کیئں طریقے
میکوں بچیا۔
سانول ہُن ڈکھل سکے وڈھوٹ ہا اُوں کوں آکھیں۔ نامُراد آ! تُوں مردانیں پہ تھوڑی
ہمت کر نانگ ہُن بالکل سوگھالے تُوں اینڈا سری تلوار نال کیہ گھن۔
شیرو ڈی بے وسی دے عالم چ جواب ڈتہ سائیں! میڈی مجبوری ای جیہڑا
کجھ کرناں اُوں آپ کر میڈا جواب ای۔
سانول ہُن سوچن پے گیا۔ اُوں کوں اے ڈرالی ہا جو نانگ متاں تیریں دی گرفت
کنے آزاد تھی ونجے اد پہلے اُوں کوں سوگھا کرن ٹچا ہندا ہا۔ اُوں تک تیر یا مارا جیہڑا
نانگ دی سری وچ لگا تے۔ ہُن نانگ دی جند نڑ ہُن پئے گی۔ تھوڑی دیر دے بعد
نانگ ڈھلا تھی ہتھ ول لڑکیج گیا۔
سانول شیرو کوں آکھاوے ہُن تاں لہہ آ میڈے خیال چ نانگ مر گی۔
کوناں سئیں جیندا اے اوڈیکھ اجاں تئیں چلدا کھڑے۔
سانول کوں کھل آگی دل اُوں شیرو کوں آکھیا وُڈے چندا تلوار تاں تلے سٹ۔
شیرو ڈکدیں ڈکدیں تلوار تلے سٹی۔
ہُن سانول اپنڑی گھوڑی کوں ٹکر دے مُنڈھ دے نال کر کھڑا ئیں۔ دل آپ زین
تے پیر رکھ تے تلوار نال دتی سری باقی دھڑ کنے جدا کر ڈتس۔
ہُن شیرو کوں یقین تھی گیا جو نانگ مر گے پر او اتنا خوف زدہ ہا جو تلے ہُن ڈا حوصلہ
ناں کر سگیا۔
اوہ سانول گھوڑی کے رسہ کھولیا تے اُوں کوں ہک لڑ نال بدھیس تے دل
شیرو اُوں رسے دے نال لڑ کیج تے تلے لہہ آیا۔ پر اجاں تئیں اوں تے نانگ دا خوف
ہا۔ سانول اُوں کوں حوصلہ دیندیں آکھیا۔
شیرو حوصلہ کر! جوان مردایں۔ توں ایں نانگ کنے ڈر گیں۔ جئیں ویلھے تئیں
کنے تلوار ای ہتھ چ ہووی جی ہمت کریں ہاں تاں نانگ کوں مار سگدا ہانویں۔

بھتار نیڈی گال کسی لے پر لے نانگ تاں تاں ہا، بلکہ بلا ہٹی اینکوں ڈیکھتے میڈے ہوش مکلا گئے ہن اے تاں شکر اے جو میں ایں کنے بھجن دا چج زور ہم ناناں ہن تیں میں ایں جیبھ دے پیٹ وچ ہوواں ہا۔ شیرو نانگ ڈوں اشارہ کرتے آکیا تے سانول کھل پیاتے او اپنڑ منزل ڈوں روانہ تھی گئے۔

اسٹیشن تک انہیں کوں ہیا کوئی واقعہ پیش ناں آیا پر شیرو داسماہ سارے رگ ڈچ سول تے چڑھیا رہیا۔

ڈوپہریں کوں گاڈی آئی سانول تے شیرو چڑھ گئے تے حاجی جیڑا کل دا اپنڑے سکیں کوں ایتھائیں ملن آیا ہویا ہا او گھوڑیاں واپس لھن گیا۔

سارے رستے وچ شیرو تے نانگ آلے واقعے دا اثر رہیا۔ جنیں پھیرے گاڈی کئیں جنگل وچوں لنگدی ہئی شیرو اپنڑیا اکھیں مونٹ کھندا ہا۔

سانول شیرو دی حالت ڈیکھ تے کھلدا ہا۔ آخر عشاء دے ویلھے دے بعد گاڈی انہیں دی منزل تے وچ رکی۔ او گاڈی کنے لتھے ٹانگ کرتے اپنڑے مکان تے آ گئے۔ رات کافی تھی گئی ہئی ایں واسطے بھڑے ڈو کھتڑ گھڑتے سم پے۔ کئی ویلھا رات دا ہا تے کھڑکا تھیا، کھڑکے نال سانول کوں جاگ تھی گئی ڈیکھے تاں شیرو سامان آلیاں گھنڈڑیاں کھولی بیٹھے تے کوئی چیز لبھنڑ دی کوشش وچ ہے۔ سانول پاکے بنلیندیں اوں کنے پچھیا۔

شیرو کیا گولیندیں۔

شیرو روٹی آلی کندوری دی گھنڈھ کھولیندیں جواب ڈتا۔ سئیں مانی لبھیندا ں میکوں بھکھ لگی اے۔

جیڑی روٹی نکی ہئی اوتاں میں گاڈی وچ ہک مسافر کوں ڈتی ہئی چا۔

شیرو کوں سانول دی گالھ تے اعتبار ناں آیا تے او کندوری کھول تے ڈٹھی پر وچ چھیڑے خالی تھاں پے ہن او ٹھڈا شرکارہ بھرتے اپنڑی کھٹ تے آن سُتا۔ آیا سے لیٹنس پر نند ناں آئیں، بھلا بھکے پیٹ کڈاں نند رامدی اے۔ جینویں سیانے آکھدن پیٹ بلن دیاں تے ساریاں گالھیں کھوٹیاں۔ بالکل انویں شیرو کوں ساری رات

خدر ناں آئی۔ سویرے سانول نماز پڑھی۔ شیرو اُٹھی تے منھ منہ دھوتا نے ناشتہ کیتا ون کیتے انار سائیس وَل بھاہ ہال تنے پراٹھے بھا یوئس اتنے تینں سانول بازار وچوں ڈبی گھن آیا پہلے سانول کوں ناشتہ کرائیں وَل آپ رج رج نے ناشتے کوں مار ڈتس۔

سانول واخلہ گھنڑ واسطے کالج ڈگیا پیا تے او مکان دی صفائی ستھرائی وچ لگ گیا وَل ڈوپہریں آلی روٹی پکائیس اتنے تینں سانول خان دی کالج کنوں وَل آیا۔ کھانا کھادے دے بعد سُتھ پے۔ عصر دے ویلے اُٹھیے سانول خان دھاں تے کپڑے تبدیل کیتس تے وَل رات واسطے سودا سود گھن آیا۔

رات دی مانی کافی پُر تکلف ہنی کیوں جو سانول دے کجھ دوست اُوں کوں امتحان وچ شاندار کامیابی تے مبارک ڈیون امدے پے ہن۔ رات کافی دیر تک مہماناں دی خدمت وچ لگے رہیے تے خوب گپاں شپاں لگیاں۔ آخر سارے دوستیں دی فرمائش تے سانول مجرناں ہے ڈینہہ ہک زبردست پارٹی ڈیون دا اعلان کیتا تے وَل لے چاؤ یاری ختم تھی گی۔ مہمان اپنے اپنے گھر گے پے تے سانول ہوریں دی سم پے۔

سویرے اُٹھیے تاں شیرو گھر دی تیاری کیتی پر سانول اُوں کوں دعوت دے کم کار واروں روک ڈتا۔ پارٹی وچ صرف ہک ڈینہہ ہاتے کل دے ڈینہہ وچ سارے انتظامات کرنے ہن۔ سانول دھاں پاں تے ناشتہ کیتا تے وَل او آپنے دوست طاہر دے گھر گیا۔ اوندے ذمے سارے دوستاں کوں اطلاع ڈیون لاتے اپنے پروفیسر استاداں کوں دعوت نامہ ڈتس،

تقریباً ڈاہ وجے او نانگ تھی تے وَل آیا تے ایں دوران شیرو بورچی موج علی کوں گھن آیا وَل او بازار لگا گے سودا سود گھن تے ڈوپہریں کوں مکان تے وَل آئے سانول دا مکان اہوں ہا چوڑا تے کھلا ڈھلا ہا۔ اہندے پنج کمرے تے ہک وڈی تا ڈہنیں دسا گوں ہک وڈا ہا۔ ہک کمرے وچ سانول خان خود رہندا ہا۔ ہک وچ ہک دا کمرہ بیٹھنڑ اجیا پیسا ہا اپنے وچ ہک صوفہ سیٹ رکھیتے ہن۔ ہر سیٹ

دے اگوں ہک میز رکھیا ہا تے ہک پاسے کنے روٹی کھاون واسطے ہک وڈا میز رکھیا ہا جیئں دے باہروں ہارہ کرسیاں رکھیل ہن تے صوفہ سیٹس دے اگوں ہک بہوں خوبصورت تے قیمتی قالین وچھا پیا ہا تے باقی ڈوکریں وچوں ہک سٹور دا کم ڈیندا ہا تے ہک کمرہ عام خاص مہماناں واسطے ہا۔ سانول خاں دا اے مکان تقریباً ہک ایکڑ رقبے وچ ہا ڈوکن ایں وچ مکان ہا تے باقی اگوں اگواڑ ہا۔

شیرو تے موجو بورچی سارے مکان تے اگواڑ دی صفائی وغیرہ کیتی ہئی شام کوں سانول دے کجھ گھاٹے یار دی آتے انتظام کرائے رات کافی دیر تک پارٹی دے انتظامات مکمل دسے رہئے۔ فجر سویرے فال بورچی کھانے پکاون شروع کر ڈیتے سانول دے اُستاد صاحبان تے یار دوست آون شروع تھی گے۔ اگواڑ وچ ڈو وڈے ٹینٹ لاتے گے۔ ہک ٹینٹ وچ باہنڑ واسطے تقریباً سو کرسی رکھی گی تے ڈوجھے وچ مانی کھاون دا انتظام ہا۔

تقریباً ڈھاوجے پارٹی دی باقاعدہ کارروائی شروع تھی اج دی ایں تقریب دے مہمان خصوصی جناب رب نواز پروفیسر انگریزی ہن تے ایندی صدارت جناب امتیاز علی صاحب وائس پرنسپل کالج کیتی۔ ایں کٹھ وچ سانول خان دے بہوں سارے دوستاں تے سانول دی بچی تے تعلیمی زندگی تے اظہار خیال کیتا۔ آخر وچ سانول خان سارے مہماناں دا شکریہ ادا کیتا تے ایندے بعد کھانا کھا گیا۔ ڈوڈھے مانی شانی کھاتے ہر کوئی فارغ تھی گیا تے اے تقریب اپنے اختتام کوں پہنچی۔ سانول خان مہماناں کوں رخصت کرن دے بعد سمیٹ پیا تے شیرو تے موجو سامان شامان سنبھالن وچ لگے رہے شام کوں اوہی فارغ تھی سکے۔

شام کوں سانول خان اُٹھیا۔ بچیں مانی ہمسائیں دے گھر ڈیوائیں ہر کوئی تھکا پیا ہا جلدی سمہ گے۔ تقریباً ڈاہ وجے کو نڈا کھڑکیا۔ شیرو اُٹھی تے دروازہ کھولیا

لے گا ہوں ہا۔

شیرو گا ہوں کوں ایکو تے لکھیا۔

خیر ہے نوں؟

گامو اندر آیا تے آکھیس،

ہا خیر اے۔ وڈے مختار پھٹیے جو پتہ کر شیرو کیوں نہیں آیا تے سانول خان

وڈے تاں خیر اے ناں؟

شیرو کو نڈا بند کر سیندیں آکھیا سانول خان وڈے تاں بالکل خیر صلا اے گامو دا

آلا سُن تے سانول کوں وی جاگ تھی گی۔ او گامو کوں ڈیکھ تے پریشان تھی گیا۔

تے جلدی نال اوں کنے پچھیس۔

گامو خیر تاں ہے ناں؟

گامو پیریں تے ہتھ رکھ تے جواب ڈتا ہا سئیں خیر اے۔ شیرو دیر کیتی اے

تے وڈے مختار پھٹیے جو پتہ کر،

گامو دا جواب سُن تے سانول کوں کجھ تسلی تھئی۔ دل دیر تک گالہیں

کریندے رہیے۔ آخر گامو وی سفر دا تھکل ہا او بے مار کر وی تھکے پے ہن دل

کوں نند آگی۔

سویرے سویرے سانول شیرو تے گامو کوں اٹھایا۔ اُنہیں کوں جلدی

جلدی تیار تھیون دا آکھ تے خود وی تیار تھیون پے گیا۔ اتنے وچ بوچی ناشتہ

تیار کر گل ہا۔ ساریں ناشتہ کیتا تے ول سانول شیرو تے گامو کوں گھن تے اسٹیشن تے ٹر گیا۔

گاڈی آون آلی ہئی جلدی جلدی ٹکٹاں گھن تے اُنہیں کوں روانہ کیتا۔ سارے رستے وچ

شیرو گامو دا سر کھا گیا۔ اپنی بہادری دے کئی کوڑے قصے سنائیوس۔ جنہیں پھیرے

نانگ آلا قصہ سنائیس تاں گامو اوں کوں ہتھ ہا دیتے آکھیس۔

سئیں! تھوڑے کوڑ مارے کرو۔

شیرو کجھ پھلا تاں تھی گیا پر اپنی ٹڈ ناں چھوڑیس گامو کوں آکھن لگا۔ توں ایویں

یقین ناں کر لیسیں میں تیکوں او جاہ بگیسان جتھاں میں نانگ کوں مارے ہم۔ گالہیں

گالہیں سفر پورا تھی گیا تے او ڈوہیں کوں اسٹیشن تے اتھے اسٹیشن ماسٹر کنے

اپنا سائیں چاتے گھر ڈوں ٹرے ہے۔ کوئی سوال ناں کئی پوہ اپنوں تے غصہ آ
ا۔ ایں سا گلوں ٹور چاتی ہے اور سہ لا ہتی کلے ہے اُنہیں تکھیں وہیں لگ وٹیں
چا ہندے ہن جنہیں وچ غطرناک جانور رہندے ہن۔ گاموں کلے لوار جلی تھلیے
ہتھوں خالی ہتی۔ آخر او جھکی ہور کوں اُٹھاں پئے جتھاں ٹاک گدرے مُنڈھ تاں ہا
تھیں لپیا کڑا ہا۔ گاموں نانگ کوں ڈیکھ تے حیران ناں اکھن لگا۔

شیر دا ہے نانگ تیں مارنے۔

ایہ! سئیں توں تاں یقین ناں کر خدا الوہیں پر ہن ڈیکھا ہے خبیث مُقابلہ۔
شیر وتھوڑا جا چھنڈ دیں اکھیا۔ گاموں حیران تھی گیا اُں کوں یقین ناں ناں آمدا
اپر نانگ اوندے سامنے مُوا پیا ہا۔ ہن شیر وی سُدھ ہی ہتی او اپنے آپ
کوں بہادر آدمی ثابت کرڑ وچ کامیاب تھی گیا ہا۔ دل او ایتھوں شُپے تے باقی
پندھ گالہیں گالہیں وچ کر گیا تے او حشاوے ویلھے سے بہ گھر وکھیں بہ ہے
بہرام خان دی کچہری وچ حاضر تھیے۔ حال حال ڈتونے تے بہرام خان وی تسلی
تھئی۔

ڈینہہ گزردے رہنے وقت لگدا رہیا موسم بدلیے سردی آئی تاں مُہیں
دا موسم شروع تھی گیا۔ ہیل بہرام خان دی پھٹی ہوئی ڈیرہ تھی۔ بوٹے دی تھوڑ
وڈھ گئی ہر پاسے اوندی قابلیت دے چرچے تھیون پائے گئے۔ بہرام خان اوندی تخلیق
وڈھا ڈتی ہتی تے بوٹا بہوں خوش بہادرا۔

اِک ڈینہہ بہرام خان نے اوندیرے تے کجھ بیٹھے ہن سارے لوکو جا کڑ پئے
کہ کلدیہ رُتھے وڈے ہن۔ بہرام خان بیلے آنگے آ وی بہوں خوش بہادرا۔ بوٹے
اوندے چہرے دا رنگ ڈیکھ تے آکھیں۔

سئیں خان صاحب میں تہاڈے نال اِک گالھ کرن چاہنداں اجازت ہووے تاں عرض
کراں۔ بہرام خان کھلیندیں جواب ڈتہ۔

کوئی ایجی گال اے کیا؟ توں آکھ جیڑا کجھ آکھن چاہندیا۔

بوٹا تھوڑی دیر کجھ سوچیندا رہیا تے دل آکھن لگا۔

سوہنڑا میں تیڈا نمک خوار آں تے میڈا فرض بنڈے جو تہاکوں سچی گالہ ضرور آکھاں۔

بہرام خان اُوں کوں آکھیا۔ توں کھل تے آکھ میں توجہ نال سُنڑ ساں۔

بوٹا تھوڑا جا جھجکن مڑ دے بعد آکھن شروع کیتا۔ اصل اچ میکوں سمجھ نیں آندی جو تُساں بن لوکیں دی خاطر اپنڑا گھر کیوں لٹوئیندو۔ اپنڑ بیا دریں تاں بیا دری علاقے دے کئی آدمی کوں کوئی دُکھ درد تکلیف تھیوے تُساں ساریں کنے پہلے پہنچ کھڑو ٹھیک اے لوکیں دا دُکھ ونڈڑاں چاہیدا اے پر تادی ناں جو اپنڑ گھر دا خیال ای ناں کرو۔

میں کجھ سمجھیا نیں ذرا کھل تے آکھ اساں سدھے سادے لوک تیڈا اے فلسفہ نی سمجھ سگدے۔ بہرام خان بوٹے کوں آکھیا۔

بوٹا اپنڑا موڑا بہرام خان دے نال کریندیں ایڈے اُوڈے ڈیکھ تے آکھیا سئیں! میڈا مقصد اے جو تُساں جیہڑا کیں دی شادی دا سارا خرچہ برداشت کریندو۔ کہیں دی دھی دا ڈاج ڈیندو، کہیں دیاں خیراتاں کریندو، کہیں دا علاج کریندو کہیں کوں مکان بنوا ڈیندو، ذرا اتنی مانی ملدی اے جو کوئی سدھ سمجھ کونی۔ فقیر فقراکوں اتنی خیرات ڈیندو جو فقیر تہاڈی خیرات کچوں جائیداداں بنا گدھن۔ آخر ساریں دا تُساں ٹھیکہ چا گدھے کیا؟

ہُن بہرام خان دا چہرہ کاوڑ کتے گاڑا ہا لال تھی گیا پر اُوں اپنڑے اُتے جبر کریتے اُوں کوں آکھیا۔ بوٹا توں ہک پڑھیا لکھیا تے ترقی پسند انسان ایں۔ توں جو کجھ آکھی تیڈے نزدیک شائیت ٹھیک ہوسے پر میں ناں صرف اینکوں غلط سمجھداں بلکہ بہوں ای غلط تے ناجائز سمجھداں۔

بوٹا ہیا کجھ آکھن چاہندا ہا۔ پر بہرام خان اُوں کوں آکھیا۔

ہالی چُپ کر میں تیکوں سبھو کجھ سمجھا ڈیندا ں۔ ڈیکھ بوٹا اللہ تعالےٰ میکوں

ہوں شان عزت تے جائیداد ڈتی اے تے سب کجھ وڈھ تے میکوں اپنی بیماری دی سرداری ڈتی اے۔ میں کنے کیا چیز دی کمی اے۔ الحمد اللہ میکوں اللہ سئیں جو کجھ ڈتے تاں میڈا وی فرض بنڈ دے جو میں اپنے ہمسائیں رشتے داریں تے علاقے دے لوکیں دے دکھ درد وچ شریک تھیواں تے اصل وچ میڈی سرداری میڈی شان تے عزت دی تاں انہیں لوکیں دے نال قائم اے۔ بڈھا لے سجھو کجھ میڈے پیو ڈاڈے دی تربیت تے اساڈے ایں علاقے دی ثقافت اے۔ اساکوں ایتھوں دی شفیق تے نرم مٹی ایثار، قربانی، ہمدردی تے پیار محبت دا سبق ڈتے۔ ہُن بولے جھکی وٹ گدھی تے آکھیس۔

تُساں غلط سمجھے وے میں تاں تہاڈی خیر خواہی چاہندا۔ میں تاں لے چاہندا جو جے کر تُساں اپنا تھوڑا جا ہتھ تنگ کرو چاتاں تہاڈے اگوں جیہاں کاراں گھوکن۔ اے تُہاڈی جائیداد دُگنی چوگنی تھی ونجے تے دل تہاڈی آون آلیاں نسلاں کُٹ کُٹ تے کھاون تے ہنڈاون تے انہیں لوکیں تے وی تہاڈی سرداری تے روپ داب ہمیشہ واسطے قائم رہیے۔ تُساں مستقبل کنے بے نیاز تھی تے صرف حال تے نظر رکھیندو تے میں سمجھدا ں جو اے دانشمندی نی۔ حالات تے وقت بدلیتیں دیر نئیں تھیندی تہاکوں اپنی اولاد دی فکر کرنی چاہیدی اے۔ اے لوک چھڑا ہوں وقت تک تہاڈے تابع تے راج ان جتیں وقت تک تُساں کنے دولت۔ پیسہ تے جائیداد اے۔

ہُن بولا چُپ کر گیا تے بہرام خان آکھن شروع کیتا تیکوں غلط فہمی اے میاں بولا جو لوکیں کوں توں مفاد پرست تے دولت پرست سمجھدیں او میڈے جان نثار تے مخلص بھرا ہیں تے انسان بھرا نویں نال سوہنڑا لگدے۔ جیہیں کاریں نال نی تے جے میں چاہواں تاں اللہ ڈاڈھ اتنا کجھ اے جو میں کئی جیہاں گھن سگدا ں پر آساں سدھے سادے لوک اُوں اساڈے واسطے اے گھوڑیاں ٹھیک ان۔ اساکوں دُنیاوی جاہ و جلال تے کوڑا رعب داب نی چاہیدا بلکہ بک ڈرنے واسطے ادب و احترام

تے خلوص دی محبت چاہیدی اے تے اے سبھے چیزاں اساکوں حاصل ہان - بہرام خان دیاں کھریاں تے سچیاں گالہیں سُن تے بوٹے اپنڑی ہاونا منی تے جھکی وَٹ گدھس تے آکھن لگا -

خان صاحب میڈا اے مطلب نیں جو ہُن تساں کنے کجھ کوئیں سائیں دا فضل اے جو تُساں کہ بہوں وڈی جائیداد دے مالک او تہاڈے ورتے میں جتھے کئی بے سہارا تے غریب لوک پلدے پن پریں اے چانہداں جو تساں جتھے زمیندار تے سردار دے اگوں جیپ ضرور ہووے - تے کجھ ناں کجھ بچت وی ضرور کرو تاکہ اوکھے ویلھے ڑچ کم آوے -

بہرام خان بوٹے کوں جواب ڈتا - او میاں بوٹا میں تیکوں آکھیم جو اساں تو کل آلے لوک اوں تے تو کلی لوک کل دی فکر نی کریندے تے رہیا جیب دا سوال تے او چھڑا سانوں خان دے شوق سانگے گھناں پیسہ لے سڑک داتے ڈوجھا میں ڈھیر ساری رقم اپنڑے وطن دے خزانے اچ ڈے آیاں -

بوٹا بہرام خان کوں جیب گھنڑ اچ راضی ڈیکھ تے فوراً آکھیا - سئیں تُساں رقم دا فکر ناں کرو - فصل دا پیسہ ہالی تک میں کنے اتنا اے جو میں کئی جیپاں گھن سگدا، باقی مسئلہ اے سڑک دا او تُساں سوچو -

اے مسئلے تے سوچیوں پر ہک گال میاں بوٹا سنڑ گھن - ڈیکھ میں تیڈی عزت کریندا - اے توں ہانویں جو تیڈیاں ایجھاں گالہیں سنڑ تے چُپ کر گیساں جیڑیاں میڈے تے میڈے پیو ڈاڈے دے طور طریقیں دے خلاف ہن تے اساڈی ثقافت دے خلاف ہک سازش دا درجہ رکھیندیاں ہن - جیڑیاں کہ میکوں قطعاً پسند کوئیں تے اج کنے اگی تے میڈے ذاتی معاملات اچ دخل ناں ڈیتا کر -

ہن بوٹے کوں احساس تھیا جو میں شائیت غلط آکھیم، اوں فوراً آکھیا - میں تساں خامخواہ ناراض تھیندے پئے ہو حالانکہ میں قسم چیندا جو میں تہاڈی

خیر خواہی کرنڑ چاہندان ۔

ہُنڑ بہرام خان کوں تھوڑی جی طیش آگی تے اُوں کوں آکھیس ۔

اچھے تے نیک کمیں کنے روکنڑ آلا خوشامدی ہوندے خیر خواہ نیں ۔ تے میکوں خوشامد قطعاً پسند نیں ۔

بوٹا اپنڑی گالہیں تے شرمسار تھیاتے تلے منڑ کرتے آکھیس، اچھا سئیں جے تہاکوں میڈیاں گالہیں تکلیف ڈتی لے ناں معافی منگداں ۔ تے وَلا انشاء اللہ ایجھی غلطی کبڑائیں ناں کریساں ۔

بہرام خان بے پرواہی نال اُوں کوں آکھیا ۔ اچھا ٹھیک اے توں چھڑا اپنڑے کم نال کم رکھ بس ۔

ہُنڑ خاموشی تھی گی ۔ ایں دوران بہرام خان کجھ سوچیندا رہیا تے دل بوٹے کوں آکھیس ۔

مُنشی بوٹا میکوں ڈو ڈینہہ دے اندر اندر لے ڈسا جو وستی کنے لاتے اسٹیشن تک وچ اچ کئیں کئیں دیاں زمیناں اِن ۔

بوٹے دی رپورٹ دے بعد بہرام خان اُنہیں زمینداریں کنے بندے بھیجے جیہڑے اے پیغام چاتے گے ۔

"میں علاقے دے لوکیں دی سہولت واسطے اسٹیشن تئیں سڑک بناونڑ چاہندان ۔ جے کر تُساں ایں نیک کم وچ خوشی نال حصّہ گھنو تاں ست بسم اللہ ۔ ڈوجی صورت اچ میں سڑک اچ آونڑ آلی زمین دا معاوضہ ڈیونڑ واسطے تیار آں بہرام خان پورے علاقے دے لوکیں واسطے شفیق تے مہربان ہا ۔ اوندی نال نال دے سردار تے زمیندار دل کنے عزت کریندے ہن ۔ انہیں اچوں جنیں جنیں کوں اوندا پیغام ملیا اوں ناں صرف اپنڑی زمین خوشی نال بغیر کہیں قیمت دے ڈیونڑ واسطے تیار ہا بلکہ ایں نیک کم اچ اپنڑے پورے تعاون دا یقین دہانی وی کرائی ۔ لوکیں دے بے پناہ تعاون دی یقین دہانی بہرام خان دے

شوق کرن وڈھا ڈتہ تے اے کئی مہنیاں دا کم صرف ہک جیہے اچ تھی ہیں
ایں کم اچ بہرام خان دی ساری بہادری اوندا سارا ناں تے علاقے دے
ہر آدمی ڈینہہ رات ہک کرتے اسٹیشن کنے لاتے گھر تئیں سڑک بنا ڈتی
ول کئی ڈینہہ ایں تے پانی لگدا رہیا۔ جیئں دے اتے کئی بیلدار بہرام خان کھڑا
ڈتے ہن۔

جوگی

پہلے آنگے اج دی بہرام خان دیرے تے بیٹھا ہا تے نوکر چاکر دی بیٹھے ہن
تے ڈو جوگی آ گئے۔ اُنہیں روٹی کھا ونڈی ہئی، جھٹ کے اگے شیرو انہیں کوں مانی
آن ڈتی۔ مانی کھا ونڈ دے بعد او گالہیں اچ بہہ رہیے تے ول نانگیں دیاں
گالہیں چل پیاں۔ شیرو اپنے نانگ مار ڈٹ آلا قصہ وڈے فخر نال سُنیدا پیا ہا
تے گامو دی آگیا۔ ہُن ہر کوئی نانگیں دے بارے وچ اپنی اپنی بہادری
دے قصے تے واقعے سناون ڈپئے گیا۔ بوٹے دی اپنی بہادری دے کئی
واقعے سنائے۔ بہرام خاں چپ چاپ ساریں دیاں گالہیں سُنڈا رہیا۔ تے ول جوگی
کوں آکھیئں۔

توں تاں اپنے نانگ ڈکھا۔

ہن جوگی سندھ ہیں اچوں ڈبو کالے بیشمار نانگ گڈھیئے۔ جیہڑے جوان جتنے
لمبے ہن تے کھڑے دی باہیں کنے موٹے ہن۔ نانگ سندھڑیں کے باہر
اپنے پھن کھڑکاتے بہہ رہیے تے ہن پھوکیں دے فوکاٹ ہن۔ ہن شیرو
تے بوٹے دی حالت ڈیکھ ڈالی ہئی۔ شیرو ہن تئیں وڈا بہادر تے ولیر بنیا

بیٹھا ہا۔ ان نانگیں کوں ڈیکھ تے اونکوں او نانگ یاد آیا جیہڑا جنہیں کوں او مارتے بہادر بنیا بیٹھا ہا تے ہُن شیرو بچھی تے سُرکن پئے گیا تے پوٹا تاں موڑے اُتے کر بیٹھا۔ بہرام خاں شیرو تے پوٹے دی حالت ڈیکھ تے کھلن پئے گیا۔ اونکوں دل اچ خیال آیا جو پوٹے تے شیرو دی بہادری دا امتحان گھناں۔ دل اوں جوگی کوں آکھیا۔

یار جوگی آ۔ اے ڈس جو تیڈے نانگ کجھ آکھن تاں ناں؟

جوگی ہک نانگ کوں سری کنے وٹھ تے چا گدھس تے جواب ڈتس سئیں! نانگ دا اعتبار تاں کوئی پرلے کجھ ناں آکھ سگسن۔ کیوں جو میں اُنہیں کوں ایکاں بُوٹیاں سنگھائی بیٹھاں جو اے ہن بس گوہ آنگے ان۔

صحیح سچ ہُن اے گوہ دی مثال ان بہرام خان جوگی کنے پکاوت کیتی تے دل جوگی اوکوں آکھیا۔

سئیں تہاڈے اگوں کوڑ تھوڑ امر لیاں؟

دل ساریں لوکیں کوں ہوں وقت حیرانگی تھئی جڈاں بہرام خاں ہک نانگ دی سری کنے وٹھ گدھا۔ نانگ بہرام خاں دی باہنہ کوں چوڑا چاڑیا چا پر بہرام خاں بہوں بہادر تے طاقت آلا ہا پر نانگ ای بلا خدادی ہئی تے بہرام خاں دی شیر خدا دا ہا نانگ دے چوڑے چاڑھن نال جوگی کوں کجھ وسواس ضرور تھیا پر اوں کوں اپنی دوا تے اعتبار ہا پر اوں احتیاط واسطے اپنی گودڑی کنے ہک دبلی گدھ تے نانگ دی سری دے نال کھولیس۔ اے دوا اتنی تیز اثر آلی ہئی جو ہوں وقت نانگ دا چوڑا ڈھلا تھی گیا تے ہک جھٹ اچ اوندے سارے دکڑ کھل گے تے اوبے وس تھی گیا۔ ہُن بہرام خان کوں یقین تھی گیا جو نانگ بالکل گوہ آنگے ہے تو اونکوں چاتے پہلے شیرو بڑے لڑیا۔ شیرو بہرام خان دا مقصد سمجھ گیا اتے او دھاڑ دھاڑ کرتے بھج گیا۔ ہُن بہرام خان دا رُخ منشی ہوئے ڈا۔ پوٹا اپنی جاہ تے تاں بیٹھا رہیا پر اوندی حالت ڈیکھن آلی ہئی۔ اونکوں خبر ہئی جو بہرام خان مذاق دے خیال اچ ہے تے او

نانگ میڈے نال توں ضرور سئیے۔ پر او مجبور ہا او لوکیں دی کھلیں مذاقتیں دے ڈر کنے تے اپنے آپ کوں دلیر ثابت کرن ڈا سطے چپ کیتی تے موڑے تے بیٹھا رہیا پر نانگ دے خوف کنے اونکوں کنبڑیں ویڑھ گئے تے او پگھر و پگھر تھی گیا۔ بہرام خان نانگ چالی گیا تے مونج تے پوٹے دی جھولی پاچ سٹ ڈتس۔ ہُن پوٹے دیاں اکھیں مو تیج گیاں اوں تے ایجھا خوف طاری تھیا جو او بے سُدھ تے بالکل بے ہوش تھی گیا۔ او موڑے کنے چوپیج تے زمین تے آن پیا۔ نانگ وی دوا دے اثر کنے بے ہوش ہا اوندے نال آپیا۔ لوک سارے تے بہرام خان کھل کنے ویڑھیے پے ہن۔ کہیں کوں خیال نہ آیا جو پوٹا بے ہوش اے۔ ہر کہیں اے سمجھیا جو پوٹا شرمساری کنے پے چھا۔ جوگی اٹھی تے نانگ کوں چلتے سُندھڑے پاچ سٹیئیں تے گاموں پوٹے کوں اُٹھایا پر او بے ہوش ہا اوں کوں چراتے کھڑے تے سوہا ہیس۔ پوٹے دے کپڑے پیشاب کنے گندے تھی گئے ہن اوندے کپڑے چولتے رکھ ڈتونے۔ چنگی بھلی دیر دے بعد اونکوں ہوش آیا۔ بہرام خان نوکریں کوں آکھ تے اوندے کپڑے تبدیل کرائے۔ پوٹا شرم کنے سر تلے سٹی بیٹھا ہا۔ عجیب جی صورت حال ہئی۔ اوندی حالت ڈیکھ تے کھل امدی ہئی پر بہرام خان دے ڈر کنے ہر کوئی چپ ہا۔ پوٹا تھوڑی دیر بیٹھا رہیا وں اُٹھی تے اپنے ڈکوٹھے پاچ ونج سُتا تے دل کئی ڈینہہ پوٹا کوٹھے پاچوں باہر ای ناں نکتا۔ آخر اونکوں بہرام خان منتا تے باہر گھن آیا۔ پر ہُن پوٹا موں نجھا موں نجھاتے چپ چپیتا ہا۔ بہرام خان محسوس کیتا جو پوٹے نال گھنڑی تھی اے تے ہُن اونکوا ونجلاون چاہندا ہا۔

ہک ڈینہہ او دیرے تے بیٹھے ہن تے بہرام خان اونکوں آکھیا منشی پوٹا! توں اج تیاری کر فجر جیپ گھن آ۔

میں انشاء اللہ فجر سویرے سویرے ویساں، پوٹا لے جواب ڈے تے اپنے کوٹھے پاچ اُٹھی گیا۔

بے ڈینہہ سویرے سویرے او جیپ گھنڑ واسطے شہر روانہ تھی گیا۔ ہُن رستہ صاف تے بالکل سدھا ہا۔ جنگلاں شنگلیاں ختم تھی گیا ہن۔ سڑک

بیلداریں دی محنت نال بنڑی پی ہئی۔ جھٹ کنے اگے او اسٹیشن تے پُچ گیا۔ چنگی جھٹ دے بعد گاڈی آگی تے او روانہ تھی گیا۔ ڈوپہاریں کنے تھوڑا پہلے او شہر پُچ گیا۔

سانول پوٹے دی اپنا منش ہوندے علاوہ بزرگ ہوندا نال بہوں عزت کریندا ہا۔ اوندی وڈی اڈ بھگت کیتس پوٹے سانول کوں جیپ گھنڑن دی خوشنجری سُنائی تاں سانول دی خوشی دی سُدھ سماناں ہائی۔ ہے ڈینہہ سویرے شہر دے ہک مشہور مستری کوں نال گھن تے جیپ وچ گدھونے۔ تے ول مستری ترائے ڈینہہ دی کوشش نال سانول کوں جیپ چلاون سکھا ڈتی تے چوتھے ڈینہہ سانول خود جیپ چلاتے گھر گھن آیا۔ بہرام خان سانول کوں جیپ چلیندا ڈیکھ تے بہوں خوش نہال تھیا۔ ول بہرام خان یاسین نامی ہک ڈرائیور کھڑایا تے پرے پرے کنے لوک بہرام خان دی جیپ ڈیکھن تے اونکوں مبارک ڈیون آئے کئی ڈینہاں تک جیپ لوکیں واسطے ہک نویں شئے بنی رہی تے ول جیپ دی گالھ پرانی تھی گی۔

جام سمار

سانول تے سہاگن کوں ہک ہفتے کنے جدا تھئے تقریباً چھ مہینے گزر گئے ہن پر اجاں تک اوڈھیں اپنڑے وعدے تے قائم ہن۔ گو اوہک ڈوجھے واسطے لوچھے ہن اُنہاں دا ہک لحظہ کئی کئی سال بنڑ تے گزردا پیا ہا۔ اُنہیں دیاں راتیں ہک پے دے خواباں اچ تے ڈینہہ ہک پے دے تصور اچ لنگھدے پے ہن۔ اُنہیں دے دل اچ قیامت وسدی پئی ہئی پر اوڈی ہمت دے حوصلے نال حالات دا مقابلہ کریندے پے ہن۔ اُنہیں دا دل تاں آکھدا ہا جو اُڈرتے ہک ڈوجھے کوں ونج ملوں پر اوآپنڑی آپنڑی جاہ تے مجبور تے بے وس ہن۔ اُنہیں دا کوئی وس ناں چلدا ہا سانول کوں سہاگن نال بے پناہ محبت ہئی پر اوآپنڑے تعلیم دے شوق دے اگوں مجبور ہا تے ڈوجھا اوآپنڑی محبت کوں دنیا کنے لوکاتے رکھنڑ چاہندا ہا۔ اوآپنڑی بدنامی تے رسوائی کنے زیادہ سہاگن دے مقام کوں گھٹاونڑ ناں چاہندا ہا اوہ کئیں کئیں محل تاں دل تے ہتھوں مجبور تھی اوساریں خدشیں تے خطریں کوں ہک پاسے رکھ تے سہاگن دی محبت دی دلفریب وادی اچ گم تھیونڑ چاہندا ہا پر اوندے اگوں اپنڑے ارادے تے عزائم آوندے ہن۔ اوں کوں سہاگن دی محبت تے یقین ہا اونکوں اے تسلی ہئی جو سہاگن ڈوچار سال تاں کیا قیامت تک ہیڈا انتظار کریسے، ہیں واسطے اوپہلے آپنڑی تعلیم پوری کرتے دل اپنے دل دی دنیا وسادنڑ چاہندا ہا۔

سہاگن دی حالت وی سانول کے مختلف ناں ہئی ۔ او وی سانول واسطے مونجھی تے بیقرار ہئی ۔ او ڈینہہ رات اپنے محبوب دی یاد اچ مست راہندی ہئی ۔ اونکوں سانول دی یاد ڈاڈھی ستیندی ہئی پر او اپنے وعدے دے اگوں مجبور ہئی ۔ ڈوجھا سانول او ں کنے پہنوں پرے اپنے تعلیم دے شوق اچ لگا پیا ہا تے او اوندے شوق دے اگوں دیوار ناں بنڑ چا ہندی ہئی ۔ او اوں نال وعدہ کر چکی ہئی جو میں کڈاہیں وی تیڈے بلند تے اعلیٰ عزائم دے اگوں دیوار ناں بنساں ۔ تے ڈوجھا او سانول دی محبت دا مفہوم سمجھ چکی ہئی اونکوں یقین ہا جو سانول چھڑا پوچھڑا میڈا اے پر اوندی محبت دا انداز نرالا تے ادکھا اے اوں کوں پتہ ہا جو سانول دی محبت روایتی تے عام عاشقیں آنگے نیں او محبوب دے گھر تے ، اوندے گلیں دے طواف کرنڑ کوں ناں چھڑا ۔ غلط سمجھدا ہا ۔ اوندے خیال اچ اے محبت دی توہین ہئی ۔ سہاگن ہر روز تے ہر ویلھے سانول دی کامیابی تے سلامتی دیاں دعائیں منگدی ہئی ۔ ہجر فراق دیاں ظالم تے دلسوز گھڑیاں صرف اوندی نشانیاں ڈیکھ ڈیکھ تے گزریندی ہئی ۔ او آپ کوں سانول دی امانت سمجھ تے پورے دھیان تے پورے شوق نال پردہ داری تے گھر دے ڈوجھے کم کار تے نماز روزے دی پوری پابندی کریندی ہئی ۔ اوں دل نال اے سوچ گدھا ہا جو میں آپنے آپ کوں سانول دے مقام تے رتبے دے مطابق تیار کرنا اے ۔

اج وی او اپنے گھر دے کم کار اچ رُدھی ودی ہئی تے اوندا پیو چام سمار باہروں آیا او ڈاڈھا مونجھا مونجھا تے اداس ہا ۔ سہاگن پیو دی مونجھی تے پریشان طبیعت ڈیکھ تے اوں کنے پچھیا ۔

ابا خیر ای اج کجھ مونجھا مونجھا لگدیں ۔

او دھی دی پریشانی ڈیکھ تے کوڑی کھل کھل پیا تے آکھیں میڈا پتر میکوں تاں کجھ کونہیں بس اینویں تھوڑی مونجھاری اے ۔ اللہ خیر کریسے ۔

سہاگن پیو دے جواب کنے مطمئن ناں تھئی اوں پیو کوں آکھیا۔
کرنا ابا تو میں کنے لکیندا ہیں۔
ناں میڈا سوہنا بچہ توں مونجھی ناں تھی میکوں کجھ کو نئیں۔ اتنی تھوڑی جی تکلیف بھلا جوانیں کوں کیا آکھیندی اے۔ جام سومار سہاگن کوں تسلی ڈیندیں آکھیا۔
سہاگن اے آکھ تے کم اچ لگ گی جو اللہ سائیں خیر کرے تے میڈے لئے کوں اپنی امان اچ رکھے۔

اینویں تراے ڈینہہ پے گزر گے۔ کہیں کوں پتہ ای ناں لگا جو جام سومار کوں تکلیف ہے دی کر کرناں۔ علاج ناں تھیون ناں مرض ودھ گی تے چوتھے ڈینہہ تاں دورے تے دورا پمدا پیا ہا۔ سہاگن کنے اپنے پیو دی حالت ناں ڈٹھی گی تے اوکوں بیا کجھ ناں سجھیا تے جام خمیسے کنے بھج گی۔ اوں کوں روندے اپنے پیو دی حالت ڈسائیں او اوندے اگوں روندے آکھیندی کھڑی ہئی جو اتے کوں تاں بڑا ڈھی قصور لے چا چا۔ تے ہن تاں دورے تے دورہ پیا پمدے پر تساں اچوں تاں کوئی لگ تے نی آیا۔ جیویں اساں تہاڈے کجھ ای ناں لگدے ہوون۔ پر چا چا ہن خدا داناں ای جل اے دی حالت تاں جل ڈیکھ ایندے بعد او رون پے گی۔

جام خمیسے آخر جام سمار دا سوتر ہا او جام سمار دی اے حالت سن تے پریشان تھی گیا تے اوں کوں آکھیس۔

وھی سہاگن اللہ دی قسم جو میکوں پتہ ای ہے تاں، پر آہن چلوں اے آکھ تے او ڈو ہیں بھجدے آئے۔ اگوں جام سمار کوں دورہ پیا پیا ہا۔ جام خمیسے سیانا جوان ہا او اوندی حالت ڈیکھ تے سمجھ گیا جو اینکوں تاں کوئی وڈی بیماری دا دورہ اے ہن سہاگن پیو دی حالت ڈیکھ تے اوندے پیریں کنے رون بہہ گی۔

جام خمیسے اوں کوں تسلی ڈتی تے آکھیس۔

سہاگن وھی توں حوصلہ رکھ تیڈے پیو کوں خیر آویسے میں ہنڑے حکیم صاحب کوں سڈ اندا۔ اے آکھ تے او حکیم صاحب کوں گھنن واسطے ہر پور بھج پیا تے

ویر کنے اگے او حکیم صاحب کوں گھن آیا۔ جام سمار کوں اونویں دورے تے دورہ پیدا تھیا ہا۔ حکیم صاحب جام سمار کوں ڈیکھن دے بعد کجھ سمجھیا تے کجھ ناں سمجھیا دل دی اول ہک شیشی اچوں تھوڑی جی دوا کڈھ تے جام سمار کوں پلائی۔ پر کوئی فرق نہ پیا دل حکیم صاحب ہک ہور دوا ڈتی دل دی کوئی فرق نہ پیا۔ ہن سہاگن تے جام خمیلے دے نال نال حکیم صاحب دی پریشان تھی گیا پر اوں ہمت ناں ہاریں تے ہک ہی اکسیر دوا ڈتی پر او وی بے اثر تھی تے ہن جام سمار دی تکلیف اچ بہوں اضافہ تھی گیا ہا۔ حکیم صاحب وڈی کوشش کیتی پر اوندی سمجھ کنے مسئلہ باہر ہا۔ ہن سہاگن جام خمیلے تے حکیم صاحب دی پریشان تھی نگے۔ او جام خمیسے کوں باہر سڈ تے آکھیا۔ جام خمیلے اے مسئلہ میڈی سمجھ اچ نی امدا، تساں جام سمار کوں جلدی کنے جلدی شہر گھی ونجو تے ایتھائیں بیا وقت ضائع نہ کرو۔ اے آکھ تے حکیم صاحب گھر واپس روانہ تھی گیا۔ او حکیم صاحب دیاں گالہیں سُن تے بہوں پریشان تھی گیا تے دل او کرتھے اچ آیا نار سہاگن دی اکھیں اچوں نیر جاری ہن او ہک ہتھ نال پیو دا سر گھوٹیندی بیٹھی ہئی تے ڈوجھے ہتھ نال بوجھن دے پانڈ نال ہنجوں بیٹھی اوگھیندی ہئی۔ اوں جام خمیلے کوں مونجھا تے پریشان ڈیکھ تے سمجھ گی جو حکیم صاحب جواب ڈے گے۔ اندے اکھیں دے اگوں اندھار تھی گیا۔ فٹ اوندے ذہن اچ اپنی ماء تے او بھاری آلہ دورہ آگیا جیہڑا اوندی موت دا سبب بنیا ہا۔ اودی ہک ایجھی بیماری نال موئی ہئی۔ ماء دی موت دا تصور ذہن اچ آئیس تاں او تڑپ پئے گی۔ اوں کوں بیتی تے چھوہریے دے خوف جھنجھوڑتے رکھ ڈتا۔ او کئیں صورت اچ یتیم تے چھوہری ناں تھیون چاہندی ہئی۔ اوں جام خمیسے دے اگوں ہتھ ہاڑھے تے رو رو تے آکھیس۔

چاچا میڈے پیو کوں بچا گھن۔ میں پیو دے بغیر رُل ویساں۔ جام خمیلے سہاگن دے سر تے ہتھ رکھیا تے آکھیس۔

سہاگن دھی توں حوصلہ کر جام سمار تیڈا پیو لے تے میڈا بھرا ہے میں پان سالے لہ لیساں اگے تے اللہ سائیں دی مرضی۔ باقی پتر توں دل ہدھ۔ چھڑاروں نال کجھ نار

تھیسے۔ ول اوں سہاگن کوں ڈسیا جو حکیم صاحب آکھ گے جوانیکوں جلدی کنے جلدی شہر گھن ونجو۔ پر شہر ونجوں کیفوں۔ او سوچن پئے گئے تے ول خان آلے کھوتے جیہڑے ڈو چار جوگے ہیٹھے ہن انہاں دے سارے بندے کٹھے تھی گئے ول ساریاں اپنی ہستی دے مطابق پیسے کٹھے کیتے تے انہیں کنے پنج سو روپیہ کٹھے تھی گیا۔ ول انہیں ساریں صلاح کیتی جو بہرام خان کنے جیپ منگوں تے جام سومار کوں شہر وڈی ہسپتال گھن ونجوں۔

تھوڑی دیر بعد جام خمیسے بہرام خان کو دیرے تے ہیٹھا ڈسیندا ہا جو سئیں جام سمار کوں ڈاڈھی تصور لے تے دورے تے دورہ پیندا پے۔ حکیم صاحب آکھیئے جوانیکوں جلدی کنے جلدی شہر ہسپتال گھن ونجو۔ ہن مہربانی کرو اساکوں جیپ تے جام سمار کوں شہر پچوا ڈیو۔ بہرام خان جام سماردی تکلیف دا سنڈ تے جام خمیسے کوں تسلی ڈتی تے ہوں وقت منشی پوے ڈکوں آکھیں،

جام سمار کوں فوراً ہسپتال پچاؤ تے اوندے علاج تے جتنا پیسہ لگے لاؤ۔

ول بہرام خان کوں جام خمیسے ڈسیا جو سہاگن ڈھی دی حویلی آئی اے۔ اوں کوں تسلی ڈیو۔

ول بہرام خان گھر اٹھی آیا۔ اگوں سہاگن روندی کھڑی ہئی۔ مائی پٹھانی اوں کوں دلاسے ڈے ڈے تے آکھیندی پئی ہئی۔

سہاگن حوصلہ کر میں ہنڑے تیڈے پیو کوں شہر پچوینڈی آں۔

اتنے تئیں بہرام خان دی آ گیا تے اوں سہاگن دے سر تے ہتھ رکھیا تے اوکوں آکھیں۔

دھی سہاگن توں تسلی رکھ میں جیپ بھجواڈتی اے تے اوندے علاج واسطے جتنی رقم لگسے میں لیساں۔ انشاء اللہ جام سمار ٹھیک تھی ویسے تے ول اوں مائی پٹھانی کوں آکھیا۔

جتنے تئیں جام سمار ہسپتال اے سہاگن ڈھی کوں ایتھائیں راہا تے اینڈا

ہر طرح نال خیال رکھیجو۔ کیوں جو اے ادمی بھراواں دی نشانی اے تے اینکوں ہیں
توجہانی ڈیکھ سگدا تے دل اُلیا سہائکن کوں آکھیا۔

پتر ہیں جیپ تے منشی بوٹے کوں روانہ کر ڈتے تے اگوں سانول خان ہے پیا
انشاء اللہ تیڈے پیو دی خاطر اوا اپنا پورا پاٹ مریسے تے توں تسلی رکھتے ایتھائیں
رہ، ہیں جام خیرے کوں تیڈے گھر تے ڈھوریں دی پارت ڈے چوڑی اے۔ توں کیئں
قسم دا فکر تے کھپا ناں کر اللہ سئیں رحمت کریسے۔

رستہ کچا ہوون دے باوجود وی ڈرائیور جیپ کوں وڈی استادی نال چٹی لئی
ویندا ہا۔ بوٹا اگلی سیٹ تے بیٹھا ہا تے: بچھوں گاموں جام سمار کوں گوڈی ہا پا رگدھی بیٹھا
ہا۔ اجاں تئیں اوندی حالت اونویں دی اونویں ہئی۔ دورے تے دورہ پیدا پیا ہا۔
اوندی حالت ڈیکھ تے ڈرائیور تے بوٹا وی پریشان ہن تے اوجلدی کنے جلدی
ہسپتال پہنچ چاہندے ہن۔ آخر چار گھنٹے دے بعد جیپ ہسپتال دے گیٹ تے
وچ رُکی۔ منشی بوٹا جلدی جلدی جام سمار کوں لہولہان ہسپتال گھن گیا تے داخل
کرا ڈتس۔ چھوٹے ڈاکٹراں اوکوں پہلا دوا دارو ڈتہ جو وڈا ڈاکٹر صاحب کونا ہا۔
ہیں سانگوں چھوٹے ڈاکٹر وڈی احتیاط نال دوا داروں کریندے پے ہن۔ جام
سمار دی حالت ڈیکھ تے سارے ڈاکٹر پریشان ہن تے ڈاکٹراں دی پریشانی ڈیکھ
تے بوٹا پریشان ہا۔ اوں ڈاکٹریں کنے تسلی واسطے مریض دے بارے اچ پچھیا
ڈاکٹر جواب ڈیون دی بجائے چپ کر گئے۔ بوٹا سمجھ گیا جو حالت خراب اے۔ اوں
ڈاکٹر کوں ول آکھیا۔ ڈاکٹر صاحب کوئی ایجھی گالھ ہوے تاں .....

ڈاکٹر بوٹے ڈوں ڈیکھ تے جواب ڈتہ۔

بابر بلوچ تے بہ وڈی بیماری دا حملہ اے۔ اساں پوری کوشش کریندے
پئوں۔ انشاء اللہ ٹھیک تھی ویسے۔

تھوڑی ویر دے بعد جام سمار دی حالت انتہائی خطرناک تھی گی۔ ڈاکٹر پریشان
تھی گئے۔ انہیں اپنی پوری کوشش کیتی پر کوئی فرق ناں تھیا۔ آخر انہیں بوٹے کوں سڈ تے

آکھ ڈتہ جو مریض دا بچن مشکل اے۔

بوٹے ڈاکٹر دیا ڈھیر ساریاں منتاں کیتیاں پر ڈاکٹر ایں دے وس چوں کم باہر ہا۔ بوٹے دی پریشانی ڈیکھ تے ڈاکٹر اوں کوں آکھیا۔

بابا مریض دی حالت بہوں ابتر اے پر جیکر تُساں وڈے ڈاکٹر صاحب کوں گھن آؤ ناں شیت اوکھو سنبھال گھنن۔

بوٹے جلدی نال پُچھیا او کتھاں ہن؟

ڈاکٹر جواب ڈتہ، انہیں دے ہال دی شادی اے او اوتھائیں ہوسن۔ وَل منشی بوٹا وڈے ڈاکٹر دا جاہ پتہ گھن تے جیپ تے روانہ تھیا، رستے اچ خیال آئیس جو ڈاکٹر صاحب کوں ملݨ کنے پہلے سانول خان کوں مل گھناں۔ متاں اوندا ڈاکٹر صاحب نال کوئی تعلق ہووے۔ اوں ڈرائیور کوں آکھ تے جیپ دا رُخ مکان ڈوں پھیر دا ڈتہ۔ جیپ دے اگوں کیا دیر ہی جھٹے کے اگے او مکان تے پُہچ گے۔ اگوں بورچی موج علی بیٹھا ہا۔ اوں کنے جلتی نال سانول دا پُچھیس۔ اوں جواب ڈتہ۔

انہاں دے ہک دوست دی شادی اے او اتھائیں گئن۔

بوٹے اُوں کنے ول پُچھیا۔

توں ہوں دوست دا گھر ڈاݨھی۔

موج علی جواب ڈتہ:

ہاسیں چنگی طرح تے۔

ول اوں کوں گھن تے بوٹا اتھائیں پہاں۔ خوشی قسمتی نال اے ہوں ڈاکٹر دا گھر ہا۔ جیہڑے کوں بوٹا گھنڈ آیا ہا۔ ہُݨ کجھ تسلی تھئی جو سنجوک تاں چنگاں بݨسی۔ ول اوسانول خان کوں ملیا اوں کوں ساری صورت حال ڈسائیس۔ سانول خود جام سمار دا حال سُݨ تے بہوں پریشان ہاتے اوندے اگوں سہاگݨ دا چہرہ آگیا۔ جیہڑی اوں کوں رو رو تے پیو دے علاج کرا ونڈ دی درخواست کریندی پئی ہئی اوں کنے سہاگݨ دی اے حالت ناں ڈٹھی گی او ول اچ اوں کوں آکھیس سہاگݨ توں ناں

ء ان شاء اللہ میں پورے بان مریساں تے اللہ سئیں چاہے سمارکوں ضرور شفا ڈیسے
منشی پوٹا سانول کوں چپ کھڑا ڈیکھ تے آکھیا۔
سانول خان تیڈے اتے سئیں دا حکم اے جو جام سمارے علاج اچ کوئی
کوتاہی ناں ورتی ونجے۔
سانول خیالیں دی دنیا کنے ول آیا تے اوں کوں آکھیس منشی پوٹا تیسکوں اتے
سئیں، دا سہیا ڈیون دی ضرورت نی۔ میں خود چاہے سمار دی بہوں عزت کریندا ں تے
انشاء اللہ سب ٹھیک تھی ویسے ول سانول سدھا ناصر کنے گیا اوں کوں
ساری صورت حال ڈسائیس۔ وڈا ڈاکٹر ناصر دا پیو ہا تے شادی وی ناصر دی
ہئی۔ ناصر سانول دی حالت ڈیکھ تے آپ پریشان تھی گیا۔ ناصر سانول دا بہوں گھاٹا
دوست ہا اوں اپنے خوشی دے موقعے کوں ناں ڈتا تے سدھا پیو کنے گیا۔ اوں کوں
ساری صورت حال ڈسیس تے پورے خلوص تے دل نال سفارش کیتس اوں کوں
آکھیا۔
اباسئیں تساں جان ڈو جو سانول میڈا کتا مخلص تے گھاٹا سنگتی اے تے اے
مریض اوں کوں انتہائی عزیز اے تے میکوں یقین اے جو تساں میڈی ایں
خوشی دے موقعے تے میڈی درخواست رد ناں کریسو۔
ڈاکٹر فاروق پتر دی درخواست رد ناں کر سگیا تے او انہیں نال ہسپتال روانہ
تھی گیا۔ ہسپتال پہنچن دے بعد اوں فوراً مریض کوں ڈٹھا۔ اوندی حالت انتہائی
خطرناک حد تئیں بگڑ گی ہئی پر ڈاکٹر فاروق وی بہوں دل گردے آلہ تے بہوں
قابل ڈاکٹر ہا۔ اوندی سارے علاقے اچ دھوم ہئی۔ اوندی مشہوری دی تے کامیابی
دی اصل وجہ ای ایہو ہئی جو او مشکل کنے مشکل مرض دا علاج پورے حوصلے تے
پوری لگن نال کریندا ہا۔ پر ایں مریض دا تاں معاملہ ای بیا ہا۔ ایں مریض واسطے اوندے
ہال پتر نوں سفارش کیتی ہئی۔ اوں پوری محنت توجہ تے صدق نال مریض دا علاج
شروع کیتا۔ آخر دو پہنڑ گھنٹے دی مسلسل کوشش دے بعد جام سمار دی حالت اچ

کجھ فرق محسوس تھیا۔ پر تشویشناک صورت حال اُونویں ہئی۔ پر ڈاکٹر فاروق کوں ہُن کافی اُمید تھی گئی ہئی تے اُوں پورے ڈو ڈینہہ پیریں تے کھڑ گیا۔ آخر ترجھے ڈینہہ جام سُمار کوں ہوش آگیا تے اوہن خطرے کنے پار ہا۔ ڈاکٹر اپنی کوشش ہر کامیاب تھی گیا۔ ڈاکٹراں دے نال نال سانول اے تمام وقت جام سُمار دے اُتوں رہیا تے اوندی ہر قسم دی اُتاولی وی کریندا رہیا۔ چوتھے ڈینہہ ڈاکٹراں دی یقین دہانی دے بعد او آلام واسطے مکان تے گیا۔

جام سُمار دے ہوش آوݨ دے بعد منشی بوٹا دستی ول گیا۔ اُتھاں ونڈی بے چینی تے بے قراری ہئی۔ اُتھاں ونج تے تسلی ڈیتُس۔ ہُݨ دستی دے ہر گھر اچوں ہک ہک آدمی جام سمار کوں پچھݨ آیا تے اوندی بیماری دے لوک وی اوں کوں پچھݨ آئے تے اے سلسلہ کئی ڈینہہ تک جاری رہیا۔ شہر پورے ہا پر لوکیں دی آپس اچ محبت تے خلوص ہا جو مسافر دیاں تکلیفاں کرائے بھاڑے بھرتے ہر کیں اپݨا اپݨا فرض پورا کیتا۔ تے خود بہرام خان وی اوندے پچھݨ واسطے شہر گیا ہُݨ مہینے کنے اُتے ڈینہہ گزر گئے ہن پر اجاں تئیں جام سمار ہسپتال اچ ہا۔ ڈاکٹر دی دیکھ ہا جو شائیت ہک ڈو مہینے پے لگسن کیوں جو مریض دا مرض بہوں گنداہا تے اینڈا علاج کئی مہینے کرنا پسے تے ایں دوران سانول خود مسلسل جام سمار دی ہر طرح دی اُتاولی کریندا رہیا۔ اوندا معمول ہا جو کالج کنے واپس سدھا ہسپتال اندا ہا دل سارا ڈینہہ اتھائیں راہندا ہا تے رات کوں کافی دیر تک جام سُمار دی اُتاولی اچ بیٹھا رہندا ہا۔ ہن پچھݨ آلیں دا رش کم تھی گیا ہا۔ صرف جام ہنیلے اوندے نال رہندا ہا۔ جام سُمار دے علاج دا سارا خرچہ بہرام خان دا ہا تے مائیں ٹکر دوائی شوائی سانول کریندا ہا۔

جام سُمار دی حالت کافی سدھر گئی ہئی پر ہالی پوری طرح ٹھیک تھیوݨ کوں دیر ہئی۔ پیوی سدھر دی حالت ہُݨ تے سہاگݨ دی پریشانی اچ کمی ضرور تھئی ہئی پر اوں کوں دل جائی ناں ہئی اُو کیں کیں ویلھے خیال کریندی ہئی

جو ایہہ لوک میڈا دِل بدھاون واسطے آکھیندن۔ الہ ایتے دا ہُن کیں حال ہُسے او کینویں تے کیجھا ہوسے۔ ایجھے خیال اوکوں بے چین کرڈیندے ہن پر جڈاں بہرام خان اوں کوں پیو دی خیر صلاح ڈسیندا ہا تاں اوں کوں یقین آویندا ہا تے اوندا کھپانا کجھ گھٹ دیندا ہا۔ پر ہُن اوندے پیو کوں بہوں سارے ڈینہہ گزر گے ہن تے او اوندے واسطے ڈاڈھی مونجھی ہئی۔ او کئی پھیرے سنبھری جو بہرام خان کنے اجازت گھن تے پیو ڈسے ونجاں پر او بہرام خان دے ایں اصول کوں وی جانڑ دی ہئی جو او عورتیں دے شہر ونجن دے سخت خلاف اے تے او ایں ڈر کنے چُپ کر ویندی ہئی۔ پر پیو دی محبت اُوں کوں ہا ہُن ناں ڈِتہ آخر دا مائی پھٹانی ڈکوں روتے آکھیا۔

اماں پھٹانی ڈمیکوں ایتے سئیں ڈسے ونجن دی چا چے بہرام خان کنے اجازت گھن ڈسے۔ میں ڈاڈھی کوشش کیتی ام جو میں ایتے ڈسے ناں ونجاں پر ہن میڈی نہیں گزردی میکوں ایتے دی اتنی مونجھ آئی جو میں ہن ڈاوندے بغیر ہک جھٹ نیں رہ سگدی۔ ہُن سہاگن روون پئے گی تے مائی پھٹانی اوں کوں تسلی ڈیندیں آکھیا۔

دھی سہاگن بہرام خان ایں معاملے اچ ڈاڈھا سخت اے تے تیڈی گالھ دی سچی اے تے میں اُنہیں کوں دِل نال آکھساں۔

سہاگن دیا اچھیاں عادتاں خوبصورت گالہیں تے گھر دے کم کار اچ سگھڑیماں مائی پھٹانی ڈکوں بہوں پسند ہاتے خان زادی نال اوندی محبت دی اوکوں ایندے اُتے مہربان کر ڈِتہ ہا۔ اوں بہرام خان کوں ڈی نال سفارش کیتی تے ہے ڈینہہ بہرام خان اوں کوں سڈتے آکھیا۔

دھی سہاگن میکوں پتہ اے جو توں پیو دا سطے مونجھی ایں تے تیڈی مونجھا دی دی حقی اے پر شہر داکم اے تے پرے دا پندھ اے گا ڈسی اچ توں کینویں دِھکے دھوڑے کھسیں۔ سہاگن بہرام خان دے نرم تے لچکدار دیئے کوں ڈیکھ تے اوندے ہریں اچ ڈٹھے پانی تے روندے آکھیس۔

چاچا میکوں پتہ اے جو تساں عورتیں دا شہر دنجھ بہوں سمجھدو، پر میں وی مجبوراں میں پیو کوں ڈیٹھیں بغیر مر ولیساں تے دل او سڈ کنجھ پئے گی۔

سہاگنجھ دی ایں اردا لس اچ اتنا گدازنا جو بہرام خان جیجھا سخت آدمی ناں صرف اونکوں اجازت ڈے ڈتی بلکا وں کوں جیپ تے بٹھوائیس۔ اوندے نال چام خمیسے گیا جیہڑا گھر دی خیر صلاح معلوم کرنڑ آیا۔ جیپ سدھی ہسپتال گی۔

سہاگنجھ پیو کوں ملی اوندی چنگی صحت ڈیکھ تے خوش بہار تھئی تے او دی دھی کوں ڈیکھ تے اپنڑی بیماری بھل گیا۔ اوں کوں پیار کیتس۔ دل اونہیں چیر کے تیئں ڈکھ سکھ وندیئے۔ تے سانول دی چام سمار تعریف کریندیں آکھیا سہاگنجھ پتر جیہڑی سانول خان میڈی خدمت کیتی اے شائیت او میڈا شکر پتر وی ناں کرے گا۔ ڈھرک بھج، پیسہ پاء، ایڈے بھج اوڈے بھج، بیاتاں بیا کئی کئی راتیں اوں میڈی خاطر اکھیں تے گزارین، میں بہرام خان دے پتر دے تھورے تے احسان زندگی بھر ناں لہا سگساں، اے انسان دی شکل اچ فرشتہ اے۔ آفرین ایں اوں ماں دی جیئں سانول جیہے بال جنڑیں۔

سہاگنجھ سانول دی خدمت اتا والی تے بھج ڈھرک سنڑ تے بہوں خوش نہال تھئی۔ نہ پڑھ اوں کوں پیو دی موجودگی دا احساس تھا رہیا۔ او سانول دے خیال اچ گم تھی گی۔ اوں کوں انویں محسوس تھیا جینویں سانول اوندے سامنڑے کھڑے تے او اوندا شکریہ ادا کریندی پیا اے تے سانول اوں کوں اکھیندا پیا جو سہاگنجھ تیکوں شکریئے دی ضرورت کونیں اے تاں میڈا فرض بنڑدے۔ توں تاں ہیں تے خوش تے تھورائیت تھی گئی۔ ہیں تاں ہیں کنے وی زیادہ خدمت کرنڑ دا جذبہ رکھیندا ہیں۔ اے آکھ تے سانول کھلنڑ پئے گیا تے سہاگنجھ دی وی کھل نکل گی۔

اوندے پیو اوں کنے پچھیا۔

کیوں پی کھلدیں سہاگنجھ دھی؟

تاں سہاگنجھ کوں چام سمار دی موجودگی دا احساس تھیا تے اونکوں اپنڑی غلطی دا

اوں آپنے آپ کوں سنبھالیندے پیو کوں جواب ڈتس۔
جی ابا..... بس اوندیں کھل آگی اے۔
جام سمار کجھ آکھن واسطے سنبھریا پر ڈاکٹر فاروق مریضاں دی خبر گیری دے پھیرے تے آگیا۔ سب کنے پہلے او جام سمار کنے آیا اوں کوں ڈھڈس واکھس تے دل اچ کجھ بیاں ہدایتاں لکھ ڈتو نس تے اوں کوں تسلی ڈیندیں آکھن لگا۔
ماشاء اللہ ہُن تساں کافی بہتر او پر ہالی تک خوراک صرف کُکڑ دا شوربا جاری رکھو انشاء اللہ جلدی ٹھیک تھی ویسو۔ ایندے بعد ڈاکٹر فاروق بہنیں مریضیں کوں ڈٹھا اُنہاں کوں کجھ ہدایت ڈیون دے بعد گیا چلیا۔
تھوڑی دیر دے بعد جام سمار جام خمیسے کوں آکھیا توں سہا گن کوں مکان تے گھن ونج کیوں جو سانول خان دے آون دا وقت تھیندا پے تے او آگیا تاں سہا گن نے کوں ایتھائیں ڈیکھ تے ناراض تھیسے۔ کیوں جو اوں کوں وی پیو آنگے ایں چیز نال کاوڑ اے دل جام خمیسے سہا گن کوں گھن تے مکان تے روانہ تھی گیا۔ او مکان تے پُنے دروازہ کھڑکایئے موج علی بورچی دروازہ کھولیا او اندر آگے دل موج علی انہیں کو سانول خان آکہ کمرہ کھول ڈتہ۔ جام خمیسے تھوڑی دیر اتھائیں بیٹھا رہیا دل او سہا گن کوں آکھن لگا۔
توں پتر ایتھائیں بہہ میں اڈے کنے ہسپتال ونجاں۔ اے آکھ تے جام خمیسے ہسپتال روانہ تھی گیا تھوڑی دیر دے بعد سانول خان آگیا۔ اوں موجی بورچی کوں باہر بیٹھا ڈیکھتے پچھیا۔
موجو باہر کیوں بیٹھیں۔
سئیں کوئی گھروں بال بچی آئین ہیں سانگے میں باہر بیٹھاں۔
سانول سوچن پئے گیا جو کون آئے۔ اوں موجو بورچی کنے دل پچھیا۔
بال بچی آئے کیں نال ان۔
موجو جواب ڈتہ، سئیں جام خمیسے پُچا گے۔
سانول خیال کیتا جو کوئی جام سمار دے سکے ہوسن۔ دل اپنے کمرے اچ آگیا۔

اندر آوے تاں ڈیکھے جو سہی تاں سہاگن آئی بیٹھی اے اوں کوں اپنی اکھیں تے یقین ناں آیا اوں سمجھیا جو شائیت روز آنگے اج وی اے خواب اے۔ پر اے ناں حقیقت ہئی جو سہاگن ڈاوندے کوٹھے اچ بیٹھی ہئی۔ او پہلے تاں ہک ڈوجھے کوں ڈیکھدے رہیئے تے جیئں پھیرے اُنہیں کوں یقین تھی گیا جو اے خواب کوئی حقیقت اے تاں دل اُنہیں دے ہتھ اُتے تھئے قدم ودھیئے تے اوبغل گیر تھی گے۔ او چنگی دیر اپنے ڈکھڑے تے تے دِل دی ترھے لہیندے رہیے تے دل ٹکڑا تھی تے ہک دے سامنے ڈہہ گے۔ تھوڑی دیر خاموشی رہی تے دل سانول اوں کوں آکھیا۔

مبارک ہووی اللہ سئیں جاچے سُہار کوں نویں زندگی ڈتی اے۔

سہاگن ڈ سانول دی مبارک دا جواب ڈیندیں آکھیا۔ مبارکاں تاں تیکوں ہوون سانول جو تیئں کنے ایے دے دواداروں دا جتنا وس لگے تیئں لاتے تے شائیت اے تیڈیاں خدمتاں بھریاں کوششاں ہن جو ابا ٹھیک تھی گے ناناں ہن تیئں چھوہری تھی گی ہووساے۔

سانول اوں آکھیا ایویں ناں آکھ سہاگن ڈ اللہ سئیں ہمیشہ تیڈے سر تے جاچے سُہار دا سایہ قائم رکھے۔

ہُن ڈاوندی اکھیں اچوں ہنجوں واہن ڈے گے تے اوں روندیں ہوئیں آکھیا۔

سانول میں تیڈی تھورائیت آں جو تیئں اِتے دی آتا والی اِچ اپنیاں نندراں حرام کر ڈتیاں ہائیں۔

سانول ہُن اُٹھی کھڑا تے آکھیئں۔ سہاگن ڈ توں ناں ایویں نہ آکھ میں جیڑا کجھ وی کیتے او صرف اپنا فرض پورا کیتے۔ میں ناں جاچے سُہار تے ناں تیئں تے کوئی تھورا کیتم۔ تے دل اُوں گالھ تبلیندیں سہاگن ڈ کنے پچھیا۔

توں ہسپتال اچوں تھی آئیں۔ سہاگن ڈ جواب ڈ تا ہیں اے کنے تھی آئی آں۔ تے ابے چاچا جیسے میکوں ایتھائیں بھیجا گے ڈ

اچھا ول سُنا جو چاچے سہارے دی طبیعت کیجھی ہئی۔

سہاگن جل تے جواب ڈتا جو اباہُن ٹھیک ٹھاک اے۔ اینڈے بعد انہیں گالہیں دا رُخ پیار محبت آلے پاسے تھی گیا۔ تے ول اُنہیں سانول نے اپنے ڈکھ سکھ ونڈیئے تے پیار محبت دیاں گالہیں کیتونے۔ او کئی ڈینہاں دے بعد ملئے ہن تے ہک ہے واسطے موجھے ہن۔ ہِن سانگے او گالہیں راچ اچھے مست تھئے جو اُنہیں کوں پتہ ای ناں لگا تے مغرب دا ویلھا تھی گیا۔ ول سانول سہاگن کوں آکھیا۔

اچھا میں ہنڑ ہسپتال ونیدا جو چاچے ہوریں میڈی انتظار راچ ہوسن۔

تھوڑی دیر دے بعد او ہسپتال پُنچاں تاں جام سمار بسم اللہ پڑھ تے اکھن لگا جو سانول سئیں اج دیر کیتی ای۔

سانول ایں سوال واسطے تیار ہا اُوں جواب راچ آکھیا۔ چاچا بس اینویں اج کجھ دیر تھی گی اے پر تُساں حال ڈیو جو ڈاکٹر صاحب آئے ہن؟ سانول گالھ دا رُخ پھیر ڈتہ جام سمار اوکوں جواب ڈتہ جو ڈاکٹر صاحب آئے ہن تے کجھ دوائیں بتال گن تے ول اوں ڈاکٹر صاحب آلی اوپرچی اوکوں ڈتی۔ سانول پرچی گھن تے ڈِٹھی تے اے آکھ تے باہر نکل گیا۔

میں ہنڑیں لے دوائیں گھن امداں۔

کجھ دیر بعد سانول خاں نہراں دوائیں گھن آیا تے ڈاکٹر صاحب دے آکھن دے مطابق جام سمار کوں دوا ڈتس ول اوں گالہیں نال او ندا دل بہلاوٹ کیتے کئی کھلڑیاں ہکسڑیاں گالہیں سنڑایاں تے جام سمار او ندیں اِن گالہیں تے کھل کھل تے موندھا تھیا پیا ہا۔ آخر عشاء دا ویلھا ناہیں آئی۔ جام خیرے سانول خان تے کجھ ڈاکٹریں رل تے مانیں کھا دی تے جام سمار چھڑا ڈاکٹر دا شورہ پیتا۔ اج مانیں سہاگن دے ہتھاں دی پکیل ہئی۔ ساریں رل تے کھا دی پر سانول ساریں کنے ودھ گیا۔ مانی ٹکر دے بعد سانول جام خیرے کوں آکھیا جو توں مکان تے وچ سُتم میں ایتھائیں

چا پے سمار نال راہساں۔

جام سمار فوراً بولیا۔ ناں سئیں! تُساں پہلے میڈے واسطے تھوڑی تکلیف کیتی اے۔ ہیں ہُن ٹھیک آں تُساں ونجو آرام کرو۔ میڈے نال اڈا خمیلے ہے بیا۔

ناں ناں چاچا سمار اصل اچ مکان تے تہاڈی بالڑی اے۔ ساڈے نال میں اے چا ہندا جو جام خمیلے اُتھائیں ونج سُمہے۔ سانول جام سمار کوں سمجھدیں آکھیا۔

آفرین سئیں آفرین تہاڈی۔ اُسل ہو بہو پیو آے سارے طور طریقے تُساں دے اِن پر سانول خان توں تاں دھیریں جہا ہال ایں تے ڈوجا بہرام خان دے ہال کھ میڈی سہاگن کوں کوئی خطرہ کوئی نئیں۔ تُساں تاں سئیں آسا ڈی عزتاں تے شرماں تے مالک او تُساں میڈا آکھیا منو تے مکان تے ونج سُمہو ایتھاں تہاکوں تکلیف تھیسے جام سمار سانول کوں درخواست کیتی۔

سانول لوُنکوں جواب ڈتا۔ ناں چاچا میکوں ایتھاں کوئی کجھ ناں تھیسے تُساں میڈا آکھیا منو جام خمیسے کوں مکان تے بھیجو۔

اچھا سئیں تُساں اُڈاہیں کلہے ناوے سمہدے تاں ول میڈی اے صلاح منوُ چا جوتُساں ڈوہیں مکان تے ونجو تے موج علی بورچی کوں بھیج ڈیو او ایتھائیں میں نال سُم پمسے تے تُساں اُتھائیں، جام سمار اپنڑی طرفوں لے صلاح پیش کر ندے آکھیا جام سمار دی گالھ راچ وزن ہاتے اے سانول کوں وی پسند آئی تے ول او تے جام خمیلے مکان ڈوں روانہ تھی گے۔ تھوڑی دیر دے بعد او مکان تے پُہچ گے تے اُنہیں موجو بورچی کوں ہسپتال بھیج ڈتا۔ ول سانول خان تے جام خمیسے ہک بے کوٹھے اچ سُتے تے سہاگن سانول آلے کمرے راچ سُتی۔

سویرے نماز ویلھے کوں جام سمار موجو بورچی کوں اُٹھایا کیدں جو اوں سانول خان واسطے ناشتہ تیار کرنا ہا۔ او مکان تے ہُنساں تے جام خمیلے ہسپتال ٹر پیا۔ ول موجو ناشتہ تیار کیتا۔ اتنے نائیں سانول دھاں پاں تے تیار تھی گیتے ول ناشتہ کرن دے بعد او کالج ونجن لگا تے سہاگن اوں کنے پچھیا۔

میں ایتے کنے ہسپتال دنچاں ۔

سانول اُول کوں وڈے پیار نال ڈٹھا تے آکھیئس ۔

تُوں ہسپتال نہ دنج اُتھاں بے لوک ہوندن تے تُوں ہُنڑ موجھی ناں تھی انشاءاللہ تیڈے ایتے کوں اج اینھاہیں گھن امسوں ۔

سہاگن کجھ آکھن دا اسلے سنجھری پراوں کوں کالج دی جلدی ہئی او کمرے اچوں باہر نکل گیا۔ کالج پُنہاں پر اج اوندا دل پڑھائی اچ ناں لگا۔ اوں وڈی کوشش کیتی پر اوندے خیالاں تے سہاگن دا مکمل قبضہ ہا۔ آخر او کوشش دے باوجود وی کالج اچ نہ رہ سگیا تے ترلے پریڈ چھوڑتے مکان تے آ گیا ۔

سہاگن دھاں پاں تے سیندسرے پاتے بیٹھی ہئی اج اوندے حسن اچ ہوں کشش تے نکھار ہا۔ سانول کوں اینویں لگا جینویں کیئں برف دا بت بنا تے دل اوندے وچ گلابی رنگ بھر ڈتے ۔ عمب تے محبوب آمنے سامنے ہوون تاں کارخانۂ حیات دے سبھے کم رُک ویندن کائنات دیاں ساریاں رنگینیاں سمٹ تے اُنہاں دے وچ آ ویندیئں ۔ وصال دے اے انمول لمحے امر تے جاوید تھی ویندیئں ۔ قربت دیاں اے ڈو گھڑیاں ہجر فراق دے طویل تے دلسوز لمحیں کوں جذب کر گھندن تے کیف و سرور دا ایجھا عالم جاری تھیندے جیڑا پچھلے سارے غم تے دُکھ بھلا ڈیندے ۔ تے ایہو حال ہُنڑ سانول تے سہاگن دا ہا۔ او دُنیا کنے بے خبر رسوائی تے بدنامی کنے بے نیاز شربت وصال دے دل بھمندے نشے اچ مست ہن۔ اُنہیں کوں اپنی محبت تے بھروسہ ہا۔ اعتماد ہا جولے وصال دیا گھڑیاں اساڈی پاک تے سچی محبت کوں داغ دار نی کر سگدیاں اُنہیں رچ رچ تے پیار محبت دیاں گالہیں کیتیاں مستقبل دے کئی خوبصورت تے پُرکشش خواب ڈٹھونے اپنی اُلفت خلوص دے کئی یادگار پروگرام بنا یونے اج وی ایں ملاقات اچ ایجھا رنگ ڈوسا ماحول رنگین تھی گیا۔ سہاگن کئی واری سنجھری جو سانول نال او گالھ کراں چھڈی اوندے پچھے بیداری دے کجھ لوکیں دے درمیان تھئی ہائی گوالے

گالھ جاہم سارا جاں تک سہاگن ڈ نال ناں کیتی ہس پراوندی گالھیں کنوں لگدا ہا جو سہاگن ڈے رشتے دیاں گالھیں چلیاں وچ ۔ سہاگن اوں کوں ڈساون چاہندی ہئی پر اوشرم کنے چپ کر ویندی ہئی ۔ سانول محسوس کیتا جو سہاگن کجھ آکھن چاہندی اے پر چپ کر ویندی اے ۔ آخر سانول اوں کنے پچھیا ۔

سہاگن ڈ توں کجھ آکھنا چاہندی ایں؟

او سجھو کجھ اوں کوں ڈساون چاہندی ہئی پر اوں کوں ہک واری دل حیا و شرم اجازت نہ ڈتی ۔ سانول اوں کنے دل پچھیا تے او دل وی چپ رہی ۔

سانول دا اشتیاق ودھیا اوں ولا پچھیا ۔ پر او دل ای چپ ۔ آخر سانول اوں کوں مجبور کیتا تے اپنی قسم ڈتس ۔ ہن سہاگن واسطے چپ راہن مشکل تھی گیا کیوں جو اوں کوں اپنے محبوب اپنی قسم ڈتی ہئی او سانول دی خاطر سب کجھ کر سگدی ہئی ۔ آخر اوں تھوڑا جھجکن دے بعد گالھ شروع کیتی ۔ سانول پوری توجہ نال غور کر بیٹھا ۔ اوں آکھیا ،

" میڈے ابے کنے بیاہ دی دے کئی آدمی میڈا رشتہ منگن آئین " ۔ اگے تے او چپ کر گی ۔ پر سانول دے اندر اچ بھاہ دے لمبے لگ گے ۔ گو اوندی محبت دے انداز تے طریقے الگ ہن پر اوں کوں اے گوارا ناں ہا جو سہاگن کہیں ہے دی تھی ونجے اوندے واسطے سہاگن ڈے بغیر زندگی ہک سزا ہئی ۔ اوں کوں سہاگن دی ہے نال شادی دے خیال بے چین کر ڈتا تے اوں سہاگن دی ہا ہیں کوں وکھدے پچھیا ۔

اگی تے ڈس ، سہاگن تیڈے ابے اہنیں کوں کیا جواب ڈتے ۔ سہاگن کوں ہن احساس تھیا جو سانول کوں اوندے نال کتنی محبت اے ، اوں جواب ڈتا ۔

ہالی تیں ابے کہیں کوں ہاں نیں کیتی پر کتے تیں او ناں کر لیے ۔ آخر او کہیں نہ کہیں کوں ناں ہاں کر لیے ۔ میکوں ناں ایں تصور کنے دی خوف امدے جے ابے کہیں کر ہاں کر ڈتی تاں میں تیڈے بغیر مر ویساں ۔ خدا دا ناں ای سانول کجھ کر ۔ دل سہاگن روندے پئے گی ۔

سانول اوں کوں روندا ڈیکھ تے ہک ٹھڈا ساہ بھریا تے آکھیُس،

سہاگن توں کیا سمجھدیں جو میں تیڈے بغیر خوش راہساں۔ میکوں قسم اے رب دی جو میڈی زندگی دا مقصد توں ایں، میڈی منزل توُں ایں میڈی جوانی دا سنگھار میڈے دل دا قرار میڈے من دی بہار سمجھو کجھ توُں ایں تیڈے بغیر میڈی زندگی ہک کالی دُھوں لمبی تے بدبخت رات آنگے ہے جیئں اچ دِھکیں تے دھوڑیں دے سوا کجھ نی ملدا۔ میکوں کجھ سمجھ نیں آندی جو میں کیا کراں۔ ہُنڑ سانول دی اکھیں اچوں وی ہنجوں دے گوڑھے تُرمٹ پئے گے۔

کجھ دیر پہلے جیہڑا رنگ ایں قربت تے وصال دی محفل اچ ہا او ہنجوں نال وہہ گیا۔ ہنڑ اداسی پریشانی تے غمگینی اپنا دامن کھنڈار ڈِتہ تے اے ڈوہیں اوندے بھا گل اچ آگے۔ او چُپ چاپ ہن کہیں کوں کجھ سمجھ ناں اندا ہا جو ایں مسئلے دا کیا حل کریجے۔ کافی دیر بعد سہاگن اوکوں آکھیا تو میڈے اپنے نال گالھ تاں کر میکوں تاں اُمید اے جو تیڈا آکھیا ناں سٹیسے۔ سانول اوندی ایں تجویز دا جواب ڈِتہ۔

اے ناممکن اے جو میں چاچے سمار کوں آکھاں جو میں تیڈی دھی نال پیار کرنیدا ں تے اوندے بغیر میں نیں رہ سگدا۔ چاچا سمار ہک غیرت مند آدمی اے او کڈاہیں وی اے برداشت ناں کر سگدے۔

سانول دا سہاگن دا جواب سُن تے ڈوجھی تجویز ڈتی جو توُں دل اماں پھٹانی نال گالھ کر توُں اوں کوں ہنوں پیار ایں او تیڈی گالھ کڈاہیں ناں سٹسے۔ سانول اوکوں جواب ڈِتہ۔

سہاگن توُں ہک اچھے گھر دی اکھ کھول ای جیئں اچ ماپیو صرف اولاد کوں خوش کھیندن تے اولاد کوں خوش رکھنڑ دا سلسلہ اپنے اصول تے طور طریقے بتلیندے ہا ہنڑ پر میڈا معاملہ کجھ اُلٹ اے۔ ٹھیک اے جو اماں تے ابا سئیں میڈے نال محبت تے زیادہ پیار کریندن پر اے یاد رکھ جو ایجے معاملے اچ اُنہیں کوں میڈی خوشی کنے زیادہ اپنے اصول خاندانی روایات تے طور طریقے عزیز ان

سہاگن اوں کوں آکھیا جو تساں گالھ ٹال کر ڈیکھو۔ میکوں تاں یقین ایں جو اماں چھائی اُنہیں میڑیں اپوں کوں جیہڑیاں اپنے ٹبالاں دی خوشی کنے ودھ تے اپنے اصولاں تے روایتاں کوں عزیز سمجھدن۔

سانول کوں سہاگن دی گالھ تے کھل آئی تے اُوں کوں آکھیئں۔

توں بہوں سدھی سادھی تے بھولی بھالی ایں جو توں نی جانڑ دی جوانے لوک اپنڑی روایات تے اصولاں دا بھرم رکھنڑ واسطے کنے مجبور ہوندن۔ سانول سہاگن کوں موجھا ڈیکھ تے اپنی گالھ شروع رکھیئں، اچھا بلفرض اے اماں میڈی منت ترلے کوں من ای گھنے تاں اے سائیں کوں کون منیسے۔ سہاگن جلدی نال جواب ڈتا

اماں چھائی اُنہیں کوں منیسے پیا کون منا سگدے۔

سانول کوں اوندی گالھ تے ہک واری وت کھل آئی تے اوکوں آکھیئں۔

توں تاں اکسل چریں ایں توں اتے سئیں دی کاوڑ تے غصے کوں نئیں جانڑ دی اُنہیں کوں اپنے خاندانی روایات تے اصول اتنے پیارے ہن جو انہاں دے خلاف ہک لفظ وی سنڑنڑ گوارہ ناں کریسن تے تو تاں اے سائیں کنے انہاں اصولاں تے روایتاں کوں کنڈ ڈیونڑ دی توقع رکھی بیٹھیں پر میں تاں اے سمجھدا ں جو اُنہیں کوں اپنے اصولاں تے خاندانی روایات دے خلاف ہک لفظ بولنڑ دا وی پتہ لگ گیا تاں قیامت آویسے دل اساں وچوں ناں تیڈی خیر ہوسے تے ناں میڈی میں اے سئیں دے در کنے تاں کئی کئی مہینے تیکوں نی ملدا حالانکہ تیڈے بغیر میڈا ہک لحظہ گزارنڑ مشکل اے۔

سہاگن سانول دیاں گالہیں سنڑ تے اُداس تے غمگین تھی گئی تے ہک ٹھنڈا ساہ بھر تے آکھیئں۔ اینڈا مقصد اے جو دل اساں خواب دی تعبیر نی پا سگدے۔ آسا ڈیاں اُمیداں تے خواہشاں پوریاں نی تھی سگدیاں۔

سانول فوراً آکھیا ناں ناں اللہ ناں کرے جو اینویں تھیوے

سہاگن نا اُمید تھی کی اوندے اگوں ناکامیاں کھلڑ پئے گیاں تے اُوں

سانول کوں آکھیا۔

بس بس سانول میں سمجھ گی آں جو توں ہک اُچی قوم دے سردار دا ہال ایں تے میں ہک چھوٹی جی قوم دے غریب پیو دی دھی آں۔ میڈا حق نی بنڑدا جو میں تیڈی ساجی مانڑ سگاں۔ جینویں تیئں آکھیئے جو ہک بھولی بھالی تے سِدھی سادھی آں میں پاگل تے چڑی ہم جو تیڈی آرزو کیتی رام تیڈے نال ٹرن دے خواب ڈٹھے ہم۔ سہاگن ہنڑ رُوڈن پئے گی تے اوندے مُنہ اچوں الہ سُجھڑے کیا کیا نکلدا گیا تے اکھیندی گی۔ ہنڑ سانول دی حالت عجیب ہئی او پریشان تھی گیا اوں کوں سہاگن نال بے پناہ محبت ہئی۔ او اوندیاں ساریاں گالہیں سکون تے صبر نال سُنڑ دا رہیا۔ جیئں پھیرے سہاگن اپنڑے دل دی ہیڑ اس کڈھ گدھی تاں اوں وڈے پریم نال آکھیا۔

سہاگن ڈھولوں بھانویں جو کجھ آکھ میں تیکوں اپنڑی زندگی دا مقصد سمجھدا ں۔ میکوں سمجھ نیں آندی جو میں تیکوں کینویں یقین ڈیواں واں میں قسم کھاتے آکھیندا ں جو تیڈے بغیر کہیں بے دا تصور ای میڈے واسطے موت اے۔ میکوں ایں گالھ دا کوئی دُکھ نیں جو تیں میکوں کیا آکھیے۔ افسوس ایں گالھ دا اے جو تیئں میڈی محبت تے شک کیتے۔ تیڈی میڈی محبت شک شُبے کنے اُچی اے۔ اے اُوں پاک تے سچے جذبے دا ناں ایں جیئں تے تیڈا امید یقین اے۔ میں اے نیں آکھدا جو تیکوں میں نال محبت نیں پر اتنا ضرور آکھساں جو محبت تے یقین رکھنڑ آلے لڑائیں دی ظاہری حالت کنے نی گھبرندے تے ناں ای نا اُمید تھیندن۔ انہیں کوں اپنڑی محبت دی سچائی تے خلوص تے اندھا یقین ہوندے تے اُنہیں دی منزل جمیں دا ملاپ نیں روحیں دا سنگم ہوندے تے تیڈے میڈے روحیں دا سنگم ہنڑ تے ایتھائیں نیں تھیا بلکہ ازل کنے عرش تے تھی چکیئے۔ اے آکھدے سانول کمرے اچوں باہر نکل گیا۔ اوندے ونجنڑ دے بعد سہاگن گھنڑیں گی دیر تک روندی رہی۔ دل اوں سانول دی گالھیں تے غور کیتا تے اپنڑے انہیں الفاظ تے دی غور کیتا جیڑے اوں سانول کوں آکھے ہنڑ۔ تصویرے ڈوہیں رُخ ڈیکھنڑ دے بعد اوں کوں محسوس تھیا جو میں سانول نال تے اوندی محبت نال وڈی زیادتی کیتم۔ اُوں کوں ہُوں افسوس

تھیا۔ ہُنڑ او اوں کوں پرچاونڑ چاہندی ہئی۔ او جذبات دے آتے اوندی محبت تے شک کرنڑ دی معافی منگنڑ چاہندی ہئی۔ ہُنڑ او جلدی جلدی باہر نکتی جو ڈھتاں سانول باہر ہووے اوں کوں پرچا سگاں۔ اوں کنے معافی منگ سگاں۔ اوں باہر نکل تے ڈٹھا دل سارے کوٹھے دی بڈھوٹس آخر بجھے تے دروازہ کھول تے باہر جھاتی پائس پر سانول ناں نظر ایس۔ بہوں مایوس تے اداس تھی تے کوٹھے اچ آ بیٹھی۔ ہُنڑ اوں کوں اپنے آپ تے کاوڑ ہئی او ندا دل آکھیندا ہا جو اپنی زبان کپ سٹاں۔ جیئں پتہ نیں سانول کوں کیا کیا آکھیے۔ اوندا دل آکھیندا ہا جو او دِل اپنے سینے وچوں کڈھ تے اوندے ویرے ویرے کر ڈیواں جیئں سانول دی محبت تے شک کیتے۔ اوں کنے جنا تھی سگیا اوں اپنے آپ کوں روڑھے بڈتے پر ہنڑ کیا تھی سگدا ہا تیر کمان اچوں نکل چکیا ہا۔

سانول کوٹھے اچوں باہر نکل تے سدھا ہسپتال گیا۔ جام سمار دی خیر صلاح پچھیس چنگی جھٹ ایتھائیں بیٹھا رہیا پر اج اوندے دِل اچ عجیب جی بے چینی ہئی۔ اوں کوں اے تاں یقین ہا جو سہاگن ڈیہڑا کجھ وی آکھے او حالات دے مطابق اوندا ہک جذباتی تے ابھالا فیصلہ ہا تے جیئں ویلھے او ٹھڈے سینے نال اج دی گالھیں تے غور کیتا ناں اوں کوں خود بخود اپنے گالھیں تے ڈکھ تھیے۔

پر دل اچ ہک وسواس ہا جیہڑا اوں کوں چین نال ناں بہن ڈیتا دل او جام سمار کوں لے آکھے تے اٹھی آیا جو میں ہنڑے دل امداں۔ اوں پہلے اپنے آپ کوں ہسپتال دی آلودہ تے بیمار فضا دے نال دِل بہلاونڑ دی کوشش کیتس پر اوں کوں ایں ماحول اچ اپنا دل سوڑہ تھیندا محسوس تھیا تے او شہر دے اوں مشہور تے خوبصورت باغ اچ اگیا جیئں دی خوبصورتی تے دلفریبی مشہور ہئی۔ باغ دے روح پرور تے پرکشش ماحول اچ کجھ سکون محسوس تھیا، او کاتی چرکے تیئں باغ دے گل پوش تے دِل بھندے سبزہ زاراں اچ ٹہلدا رہیا۔ پھلیں دی دلفریب تے دِل کو بھاونڑ آلی خوشبو اوندے دل کوں چنگی لگی پر محبت کنے اگے اوندا دل باغ دی دلنواز تے روح پرور خوبصورتی

کے کھڑا تھی گیا۔ اوں کوں باغ دی تازہ تے صاف ستھری فضا اچ گھٹن محسوس تھیوݨ لگی۔ دِل اچ عجیب عجیب خیالاں نے عجیب عجیب وسواساں سر چاوݨ شروع کر ڈتے۔ آخیر دی بازی اوجبور تھی گیا۔ سہاگݨ دی محبت اوں کوں اپنی جھولی اچ گھن گدھاتے اوندیاں وکھاں خود بخود مکان ڈے اُٹھی گیاں او مکان تے ویناں اپݨے کمرے اچ گیا۔ ڈیکھے تاں سہاگݨ اکھیں مُوٹی تے اوندے بستر اچ ستی پئی اے سانول دے پیریں دا کھسکاٹ سُݨ تے اوٹھی بیٹھی تے دل روݨ پئے گی تے روندیں روندیں اُٹھی تے سانول دے پیریں اچ ڈھہ پئی تے رو رو تے اوں کنے معافی منگݨ لگی۔ او اوں کوں آکھݨ لگی۔

سانول میکوں معاف کر ڈے۔ میں تیڈی محبت تے شک کر تے تیڈے پاک تے سچے جذبے دی توہین کیتم تے کاوڑ اچ آ تے شائبت تیڈی شان اچ گستاخی کیتیم۔ اللہ دی قسم سانول اے چھری حاضر ای تیکوں اختیار اے جوتوں میڈی اے زبان کپ سٹ جیئں محبت دے خوبصورت تے انمول اصولاں دی خلاف ورزی کیتی اے۔ تے تیکوں اے دی اختیار اے جو میڈے سینے اچوں او دِل گدھ تے اوندے ٹکڑے ٹکڑے کر ڈے، جیئں تیئں جیہڑے پُر خلوص قدردان تے شک کیتے۔

سہاگݨ چھری اپݨے ڈڈھ ہیں ہتھاں تے چاتے سانول دے اگوں کیتی کھڑی ہئی۔ سانول سہاگݨ دا اے جذبہ ڈیکھ تے اپݨے دل کنے کاوڑ گدھ ڈتی تے اوندے ہتھاں کنے چھری چلتے ہک پاسے جھنوا سٹی تے اوکوں اپݨے مضبوط باہیں اچ جکڑ گدھاتے ڈڈ دِل ملے تاں فاصلے ختم تھی گئے۔ شکوے مٹ گئے غلط فہمیاں تے بدگمانیاں دور تھی گیاں۔ رُکھاتے اداس ماحول پیار محبت دی فضا اچ بدل گیا تے سانول دیاں باہیں ڈھلیاں تھیوݨ پئے گیاں تے دل اوہک پئے کنے جدا تھی گئے تے اکھ ملنے پلنگیں تے بہہ گئے۔

رنجشاں تے شکایتاں ختم تھیوݨ نال ڈڈ ہیں پُرسکون تے مطمئن تھی گئے۔ ڈڈ ہیں اپݨے اپݨے دِل اچ اگی دے منصوبے بناوݨ اچ لگے پئے ہن۔ تھوڑی دیر

دے بعد سانول اوں کوں آکھیا۔

سہاگن ڈیکوں چھڑی اُمید ای ناں ہئی پکا یقین کا جو تیکوں جیہڑا میں تے شک تھیئے او تہ ڈاجذباتی فیصلہ کا۔ میں تاں حیران ہم جولے اچا چیت تیکوں کیا تھی گیا ہا۔

سہاگن کھل پی تے آکھیں۔ سانول جیہڑا کجھ تھی گیے اوں کوں ہُن بُھل ونجو میکوں بیا شرمسار ناں کرو۔ میں پہلے ای ڈھیر ساری شرمسار تھی چکی آں۔ سانول کھل پیا تے کھلدیں کھلدیں جواب ڈتہ۔

ڈیکھ سہاگن! آپاں ہک ایکھی بیڑی تے چڑھیئے بیٹھوں جیہڑی دا پتوار انہیں دے ہتھ اچ ہے۔ حالات تے قسمت اساکوں اتنا مجبور کر رکھئے جو اساں حالات دا مقابلہ کرن آلی طاقت ہون دے باوجود ای کجھ نی کر سگدے۔ ہُن اپنے وس اچ چھڑا اے ہے جو اساں اوں پاک تے بابرکت ذات تے بھروسہ کروں جیہڑی کائنات دی ہر مخلوق دیاں آساں تے اُمیداں پوریاں کریندی اے۔ آسا ڈے ایں بھروسے اچ خلوص تے دل دیاں دھڑکناں شامل رہیاں تاں انشاء اللہ منزل آتے اسا ڈے پیر چمسے۔

توں ٹھیک آکھیندیں سانول! اساں بھلا دعائیں دے سوا کجھ کرای کیا سگدوں۔ سہاگن سانول دے خیال دی تائید کریندیں آکھیا۔

سانول سہاگن ڈکوں اپنے خیالاں نال متفق تھیندا ڈیکھ تے اوں کوں ہیاں لیلاں ڈیندے آکھیا۔

اُو نویں تاں ہر چیز دا مالک تاں میڈا اللہ اے پر میڈے خیال اچ ایکھی طاقت ہر آدمی کنے وی ہوندی اے۔ جیہڑی تدبیراں تاں تدبیراں تقدیراں ای بدل ڈیندی اے تے او طاقت اے خلوص۔ ثابت قدمی تے غیر متزلزل حوصلے۔ انسان انہاں چیزاں کوں ہتھ اچوں ناں دیکھ ڈیوے تاں خونی کنے خونی حالات وی خود بخود درست تے صحیح تھی ویندن تے میڈا تاں اے ایمان ایں سہاگن جو اساں پورے خلوص تے پورے حوصلے نال اللہ دی ذات تے بھروسہ کر گھنوں تاں انشاء اللہ ناں اساں

چھڑے اپنے مقصد اچ کامیاب راہسوں بلکہ بامراد تے بامراد وی تھیسوں۔

سہاگن سانول دا مقصد پہلے ای سمجھدی ہئی تے ہن وی سمجھ گئی ہئی اوں سانول کوں آکھیا۔

سانول! میکوں خبر اے جو تساں وڈے لوک وڈیاں سوچاں سوچیندو۔ میں تہاڈے اگوں تاں نئیں ہن سگدی پر انشاء اللہ اچ کہنے بعد ایں معاملے اچ میڈی زبان چپ سلامے پر میڈے ہتھ ہمیشہ اوں ذات دی بارگاہ اچ کھڑے راہسن۔ میڈا متھا ہمیشہ اوں سچے تے پیارے رب دے حضور دل نال سجدے ادا کریندا راہسے۔ جیہڑا ہر کہیں دی ہنج دے تے ہر کہیں کوں اپنا حق ڈیندے۔

ہن سانول اٹھی تے سہاگن دے ہتھاں کوں اپنے ہتھاں اچ پکڑ تے مٹھی ڈنس تے وڈے یقین نال آکھیں،

سہاگن تیڈے اے سوہنے تے خوبصورت ہتھ اللہ سئیں دی بارگاہ اچوں کہڑائیں خالی نہ آمسن کیوں جو سیانے لوک آکھیندن جو جیہڑی دعا خلوص نامنگی دنجے او کہڑا ہیں وی نامنظور نئیں تھیندی۔

اینڑے بعد سانول ہسپتال گیا چلیا۔ او وی ہسپتال پنہاں تے ڈاکٹر فاروق ای مریضاں کوں ڈیکھن واسطے آیا وڑھا ہا۔ سانول سیدھا اوں کنے گیا۔ اوں سانول کوں ڈیکھ تے وڈی اڈجگ تھئیں۔ ڈو چار رسمی گالہیں دے بعد سانول اوں کنے جام شہادے بارے اچ پچھیا۔ ڈاکٹر صاحب اوں کوں جواب ڈتا۔

تہاڈا امر لئیں پہلے کنے ہوں بہتر اے۔ بہرحال او بک وڈی بیماری دے حملے دا شکار بنئے۔ اوں کوں پوری طرح ٹھیک تھیوں اچ کئی ڈینہ لگسن۔

دل سانول اوں کوں آکھیا۔ اچھا سئیں ڈاکٹر صاحب بک گزارش اے۔

ڈاکٹر صاحب اوں کوں جواب ڈتا۔ تساں پتر گذارش کیوں کریندے ہے تساں حکم کرو۔

سانول کھل تے ڈاکٹر صاحب کوں آکیا۔ اے تاں سئیں تہاڈی شفقت اے جو تساں اپنا ہال سمجھدو۔

سانول دے ان الفاظیں اچ اتنا ادب تے خلوص ہا جو ڈاکٹر صاحب اُدں کوں ہر تے مٹھی ڈتی تے آکھیں۔

آکھو سانول خان تساں کیا آکھنا چاہندو۔

سانول وڈاسٹر ہوتے لحاظی ہال ہا۔ جھجکدیں جھجکدیں بولیا۔ سئیں ڈاکٹر صاحب جے تساں اجازت ڈیو تاں میں مریض کوں اپنے مکان تے گھن ونجاں تے تساں فارغ ویلھے اچ تکلیف کرتے چاچے سمار کوں اتھائیں مکان آتے ڈیکھ گدھا کرو ڈاکٹر فاروق کھل پیا تے اپنا سٹیتھو سکوپ میز تے رکھیندیں آکیا۔ ٹھیک اے پتر تساں مریض کوں اج کنے مکان تے گھن ونجو تے اتھاں ذرا ہالی ایندی غذا دا خاص خیال رکھجو تے میں وی امدیں وینديں اتھائیں ڈیکھ گھندا راہساں۔

سانول ڈاکٹر صاحب دا بہوں شکریہ ادا کیتا تے دل جام سمار کوں ہسپتال توں مکان تے گھن آیا۔ سہاگن بیو کوں ڈیکھ تے بہوں خوش بہار تھی۔ اوں سمجھیا جو شائیت اے کوں پکی چھٹی مل گی اے پر جام سمار اوں کوں ڈسایا۔

پتر! میں ڈے آرام ضرور اے پر ہالی ڈاکٹر صاحب پکی چھٹی کونس ڈتی اوں کنے سانول خان مکان تیں موکل گھن آئے۔ شائیت سانول خان دے خیال اچ ہسپتال اچ بھوڑہ مریضاں دی وجہ توں ڈاکٹر پورا دھیان ناں ڈے سگدے ہر سن تے ڈوجا ہسپتال دی فضا وی کجھ زیادہ ٹھیک ناں ہئی۔ ایتھاں کھلی تے صاف جاہ اچ میں جلدی ٹھیک تھی ویساں۔ تے جام سمار دا آکھنا بالکل ٹھیک تھیا کیوں جو پنج چھ ڈینہہ دے بعد ڈاکٹر صاحب خود آکھیا ہا جو مریض تے کھلی تے صاف فضا دا بہوں چنگا اثر تھیندے۔ ماشاءاللہ ہُنڑ تاں کافی فرق پئے گیتے میکوں یقین اے جو اے مریض بہوں جلدی بالکل ٹھیک تھ ویسے۔

پک! ہنہہ سہاگن بیو دا سر اتھی گھد ٹینڈی ہئی تے جام خیلے پک پکھے

تے سُتا پیا ہا۔ سہاگن پیو کوں آکھیا۔

ابا اللہ تیئں ڈے خیر کیتی اے، تے خیر کر لیسے ای سہی پر چاچے بہرام خان دا اساں تے وڈا تھورا اے۔

جام سُمار او کوں جواب ڈتہ۔ پُتر تھورے دی کوئی حد اے۔ میں تے سردار بہرام خان تے اوندے بخت بال سانول خان دے اتنے تھورے احسان ان جو میں ساری حیاتی انہیں دے پیر دھوتے پیواں تاں دی اُنہاں دے احسان نی لہا سگدا۔ سہاگن پیو دیاں گالھیں سُنڑ تے اوں کوں آکھیا۔

ابا اساں تے چھڑا چاچے بہرام خان تے اوندے بال دے تھورے نیں بلکہ چاچی پٹھانی تے میڈی بھین خان زادی دے وی تھورے ان۔ جنہوں سانول خان تیڈی ایتھائیں خدمت کیتی اے اُونویں اُڈاہیں میڈا چاچے بہرام خان چاچی پٹھانی تے ادی خان زادی وی بہوں خیال رکھیے نے۔ ناں ابا او اساڈے بُھتار ہن۔ اُنہیں کو کیا لوڑ ہئی جو اساڈی خاطر پریشان ہن۔ اُنہیں کوں اتنا کچھ ناں ہا جتنا اساکوں ہا۔ سہاگن اجاں کجھ اگی تے آکھن چاہندی ہی پر جام خمیلے اپنی ڈکھ تے اُٹھی بیٹھا تے آکھیں۔

سہاگن دھی۔ کیں کیڑ دے تھورے گنڑاں اینویں سمجھ جو ایں سارے جھگڑے دے اساں تے لکھ لکھ احسان ان جے اساکوں اکھ اچ جیا شرم ہے ناں اساں وی ساری حیاتی انہیں دی غلامی تے نوکری ڈیسوں۔ ہن جام سمار کجھ آکھن چاہندا ہا پر سانول خان آ گیا۔ اوں کوں ڈیکھ تے سارے چپ کر گے ہن سہاگن ہک وفعہ سانول ڈوں ڈیکھ تے سر تلے کر بیٹھی تے باقی سارے گالھیں اچ لگ گے۔ سانول کہیں کہیں ویلھے بہنیں کنے اکھ بچا تے سہاگن کوں ڈیکھ گھندا ہا۔ پر سہاگن اکھیں اُتے ناں چاتیاں۔ سانول کوں سہاگن دی لے ادا بہوں پیاری لگی اوندا دل آکھیندا ہا جو سہاگن ساری حیاتی اینویں سر تلے کیتی تے بیٹھی رہے تے میں اینویں چوری چوری اونکوں ڈیکھدا رہاں پر اے جام سُمار ہوریں دے

ہوندیئے ممکن ناں ہا۔ او کافی دیر اہنیں کنے بیٹھا رہیا تے وں اٹھی تے اپنے کمرے اچ آ گئیا۔

اج چام سمار کوں مکان تے آئیں ہوئیں پندرھواں ڈینہہ ہا۔ چام خمیسے تے سہاگن اوندی ہر ویلھے اتاں وال واسطے موجود ہن تے کیئں کیئں ویلھے سانول دی اوں کنے آ ہندا ہا۔ ایتھاؤں دی کھلی تے صاف فضا تے اوں آلیں دی کرخلوص خدمت اوندی مرض اچ کافی افاقہ کیتا تے اج ڈاکٹر فاروق سانول کوں اے خوشخبری سُنڑیا ہا۔ جو چام سمار ہن بالکل ٹھیک تھی گئے تے ہن تساں انکوں گھر گھن وخ سگدو۔

سانول ڈاکٹر صاحب دا بہوں بہوں تھرائنی تھیا۔ بے ڈینہہ تیاری ہئی پر سانول چام سمار کوں آکھیا۔

ریل اچ تہاکوں تکلیف تھیسی تے اگوں آلا پندھ وی تہاڈے واسطے مشکل اے۔ ہیں سانگے اج چام خمیسے کوں گھر پٹھیندوں تے او را تو رات جیپ روانی کر لیسے تے دل تساں فجر روانہ تھی وخجو۔

چام سمار سانول دے اگوں انکار نہ کر سگیا تے چام خمیسے کوں گھر روانہ کیتا۔ اگلے ڈینہہ سویرے ناشتے دے بعد سانول بازار گیا او ہک جوڑا چام سمار واسطے تے ہک جوڑا اپنی جان جگر سہاگن واسطے گھن آیا۔ او تاں سہاگن واسطے بیاں چیزاں دی گھنڑ چا ہندا ہا پر اے سوچ تے بی کوئی چیز ناں گدھس جو متاں کیئں کوں شک تھی وخجے۔

بازار کنے والیں آوݨ دے بعد او کپڑیں دے جوڑے چاتے چام سمار کنے آیا تے اوں کوں کپڑے ڈیندے آکھیں۔

چاچا اے کپڑیں دا ہک جوڑا تہاڈے واسطے تے ہک تہاڈی بالڑی دا واسطے اوں کپڑے سانول نان کنے گھن گدھے تے اوں کوں آکھیں۔ سانول خان تیں خواہ مخواہ تکلیف کیتی اے تیئں اساڈی پہلے تھکول خدمت کیتی اے۔

سانول خان تھوڑا جا مُرکیا تے ول کرسی تے بہندیں جواب ڈتا۔

ناں چاچا اے میڈا فرض ہا۔

جام سمار سہاگن کوں کپڑے ڈینہدے آکھیا۔ پُتر انہیں کوں گنڈھ اچ پا چلا اے ہک پیا سانول خان دا تھورا اے۔

سہاگن پیو کنوں کپڑے گھن تے گنڈھڑی اچ پا چلدے۔ تے دل ہیاں ہیاں گالہیں چھڑ پیاں۔

سانول کوں اج دیاں گالھیں ڈاڈھیاں بھانڑیاں تے او ڈوہیریں دی ماتی دے ویلھے تک اینھائیں بیٹھا رہیا۔ اج اُوندا دِل ای ناں اکھیندا ہا جو ایتھوں اُٹھی تے وچے۔ اوں کوں پتہ ہا جو اج سہاگن دے دیدار دا اے آخری ڈینہ اے۔ شائیت دل اللہ لے کڈن ملوں۔ جام سمار دی موجودگی اچ او کجھ بول تاں ناں سگدے ہن پر زیارتاں رج رج تے کیتوتے۔

ڈوہیریں دی مانیں دے بعد جام سمار کوں نندر آگی تے سانول اپنے کمرے اچ اُٹھی آیا۔ مکان تے انہاں ترائے دے بغیر پیا کوئی کرنا ہا۔ جام سمار دی نندر کنے پکا ہا۔ سہاگن ہولے ہولے پیر چندی کمرے اچوں باہر نکل آئی۔ ول باہروں دا جائزہ گھن تے سانول دے کمرے اچ پہہ آئی۔ سانول سمہن دی تیاری اچ ہا۔ سہاگن کوں ڈیکھ تے اُٹھی بیٹھا تے اُوں کنے بچھیں۔ خیر اے سہاگن کینویں آئیں او ڈوجے پلنگ تے بہندیں جواب ڈتا۔

ہا خیر اے لے کوں نندر آگی اے تے میں آکھیم جو ولا اللہ اے کڈن ملوں ہن موقعا اے جو ڈو چار گالہیں کر گھنوں۔ ایندے بعد انہیں کافی دیر تک گالہیں کیتیاں سنگلے وصال دی محفل آباد رہی۔ ول انہیں ہک بے کنے مُکلایا تے سہاگن کمرے اچوں باہر نکل گی۔ اوندے دل اچ لے ڈر فر وسایا جو ممتاں لے کوں جاگ تھی ہووے۔ او ہولے ہولے پیر چندی کمرے اچ آگی۔ ہالی تیئں جام سمار کوں نندر نی سُتے دل او دی کھڑے تے تم ہی۔

بھکی عصر تک سارے نندر کنے اُٹھی پے۔ اج بورچی کرنا ہا۔ سہاگن اُٹھی تے
مانیں پکائی رات ہر کیں رنج تے مانیں کھادی۔ رات عشاء دے بعد جیب۔
اگی منشی پوٹا دی نال ہا۔ اُنہیں واسطے مانیں رکھی ہئی۔ ڈرائیور تے منشی پوٹا مانیں
کھاون دے بعد تھوڑی دیر سانول خان نال گالہیں کیتیاں تے دل سُم پئے۔
چام سمار سویرے نماز ویلھے تیار ہا پر منشی پوٹے اُوں کُوں آکھیا جو میکوں
عدالت اچ تھوڑا گھنٹاں کم کار اے تے گھر واسطے سودا سود دی گھنٹا لے ویں
فارغ تھی آنواں تے دل چُل سُوں پے۔
پہلے منشی پوٹے سانول خان کوں کالج پُچایا تے دل عدالت لگھ گیا اتھوں
فارغ تھی تے او بازار گیا۔ اچاں کجھ سودا اوں گھن گدھاتے کجھ گھنٹا ہا تے او
ہک دوکان دے اگوں لنگھیا تاں پوٹے دی ہک آدمی تے دید پی۔ او کافی دیر تک
اُوں کوں سنجھڑ ٹیندا رہیا۔ آخر اُوں کُوں یقین تھی گیا جو اے فضل دین اے جیہڑا ہندوستان
اچ اوندا اصل نزدیکی ہمسایہ ہا۔ پوٹے لیسن ڈرائیور کوں آکھیا جو توں اے سودا لچاتے
جیپ کنے چُل کھڑتے میں امدا پیاں۔
پوٹا سٹ سدھا ہوں دوکان تے گیا جتھاں فضل دین سودا گھندا کھڑا ہا پوٹا
اُسل اوندے نال وتج کھڑا پیا او سودا گھنڑ اچ مصروف ہا۔ پوٹا اوں کوں یکا
ڈیکھدا رہیا۔ ہُنڑ اوں کُوں یقین تھی گیا جو اے فضل دین اے۔ آخر او دی سودا
گھن تے فارغ تھیا اوندی دیدوی پوٹے تے پی تھوڑی دیر او کوں سنجانڑ دے
بعد او پوٹا! میڈا پوٹا بھرا آکھ تے اوں پوٹے کوں بھا کُل پاتا چا قل چنگی دیر تک
او ہک پے کوں بھا کُل پاتی کھڑے رہیے۔ اُنہیں کُوں اے خیال ای نہ رہیا جو او
بازار اچ کھڑن۔ او کافی عرصے دے بعد تے کافی مشکلاں دے بعد ملے ہن۔ بلکہ
اُنہیں کُوں تاں ہک بے دے زندہ ہُونڑ دا پتہ ای کونا ہا۔ او جیہڑے حالات
کنے گزر تے آے ہن۔ اُنہیں کُوں تاں یقین ای ناں پیا امدا ہا جو اے حقیقت اے
یا کوئی خواب اے۔ او ڈلاوں لا بھا کُل چھوڑتے دل پیندے ہن۔ خوشی تے حیرت

والے عالم تا جو بڈھے ہیں وی اکھیں اچوں ہنجوں ہن بڈھے ہیں ہک ہمڑے کنے اپنے اپنڑے عزیزاں تے رشتے داریں دی خیر خریت پچھن دا سلسلہ برقرار ہن۔ بڈھیں دی حالت ڈیکھن آلی ہئی۔ اوتھوں ای ہن تے غمگین وی آخر ہوتے فضل کنے پچھیا۔

فضل دین توں کتھاں رہندیں تیڈے بال بچی کتھا ان۔ تیڈے نال کون کون اے تے اج کل توکیں کر نیدیں۔ فضل دین حیرانی نال پوتے کوں آکھیا اتنے سارے سوال تے اوو ہکے واری۔

پوتے ہک ٹھڈا ساہ بھرتے اوں کوں آکھیا فضل دین! تیکوں کیا پتہ جو میکوں تیڈے ملڑن نال کنی خوشی تھئی تے باقی لوکاں دی خیر صلاح معلوم کرن دا سلسلہ میں کنا بے چین تے بیقرار آں۔

ہن فضل دین وی پوتے دیاں گالہیں سُنڑ تے موجھا تھی گیا تے اوں کوں آکھیس پوتا! توں سچا ایں میڈا دی حال تیکوں کنے مختلف کونیں۔ میکوں وی اپنڑی اکھیں تے یقین نمیں پیا امدا جو توں میڈے سامنڑے ایں۔ پر دی تیکوں کنے سارے لوکاں دے بارے اچ پچھڑ دا سلسلہ برقرار آں۔ پر میڈا دل آکھیندے جو آپاں گھر جلوں اُتھاں اپنڑے بھتر بچیں کوں، مل اپنڑی بھابی کوں مل تے اپنڑی ..... تے اتھائیں بہہ تے گالہیں کریسوں۔ اے آکھ تے فضل دین پوتے دے ہتھ کوں وٹھ تے ٹرپیا کجھ تیکوں لگتے پوتے کوں ڈرائیور دا خیال آیا۔ اوں فضل دین کوں آکھیا۔

کھڑ پہلے اے ڈس جو گھر ایتھاوں کتا پرے اے۔ فضل دین پوتے کوں حیرانی نال ڈٹھا تے آکھیس۔

گھر ایتھاوں ہے تاں پرے پر توں گھر انا ں کوئی ٹانگہ سڈ گھندوں۔

پوتے اوں کوں آکھیا ناں ناں اے گالھ نیں۔ سواری تاں ہے پی او ڈیکھ او جیپ اپنڑی اے۔

ول او جیپ ڈوں ڈرپے۔ رستے اچ پوتے اوں کنے پچھیا۔ سچ سچ میڈی بھابی میڈے بھتر بکے زندہ ہن؟

فضل دین ہک ٹھنڈا شوکارہ بھریا تے جواب ڈتا۔ ہاپوڑا اللہ شئیں دا لکھ لکھ شکر اے۔ اتنی دیر اچ اوجیپ دے نال پہنچ گئے۔ ڈرائیور جیپ دیاں دریاں کھولیاں تے اوجیپ اچ بہہ رہیئے۔

یاسین جیپ چالو کرتے پچھیا، منشی صاحب کیڈے چلوں۔

رستے دا ایں جوان کوں پتہ اے تے اے تیکوں ڈسیندا چلسے۔ تھوڑی دیر دے بعد جیپ ہک چھوٹے جے مکان دے اگوں وینج روکی۔ جیپ کنے لہہ تے فضل دین آکھیا جو پوٹا بھرا اے اپنا تاج محل ای۔

پوٹے فضل دین کوں جواب ڈتا۔ چلو شکر اے سر لکاوݨ دی جاہ تاں ہے۔ ایندے بعد منشی پوٹے ڈرائیور کوں آکھیا۔

توں پہلے سانول خان کوں کالج کنوں چاتے مکان تے چلو تے ترلے چا گھنٹے دے بعد میکوں ایتھاؤں چا ونجی۔

ڈرائیور جیپ موڑتے گیا پیا تے فضل دین تے پوٹا مکان اچ داخل تھی گئے اچاں او دروازے دے اندر سای ہن تے فضل دین سڈ مارتے آکھیا۔

صغراں باہر آتے ڈیکھ کون آئے۔

فضل دین دا زور دا سڈ سݨ تے ہک چھوکری باہر آئی تے اوں فضل دین کوں جواب ڈتا۔

چاچا! چاچی صغراں تاں ہمسائی دے گھر گئی اے۔

چھوکری کوں ڈیکھ تے پوٹے دے منہ اچوں نکتا۔

نرگس میڈی دھی توں ..... توں زندہ ایں۔ دل اوں فضل دین کوں آکھیا،

تینڑ تاں میکوں نرگس دا نیں ڈسایا۔

نرگس کجھ دیر اپنے پیو کوں ڈیکھدی رہی تے دل او بابا۔ ابا کرتے اوں کوں چمبڑ گئے دل او چنگی دیر تک پیو دے سینے کوں لوت آنگے چنبھڑی رہی

تے رو رو تے پیو کنے اپنڑی ماں اپنے بھینڑیں بھرانویں دا حال تے ہن سکیں دا پھیدی رہی۔

ہنڑ ہوٹے دے اگوں تقسیم ہندوستان دا سارا نقشہ آگیا۔ اوندے مکھے تے ریل پھٹ ول سادے تھی گے۔ اوندے سامنڑے اوندی گھر آلی دی لاش تڑپھدی پئی ہئی تے نال اوندے بڈھ بھراویں دیاں لاشاں جیڑے کھڑیاں مار مار تے جند ڈتی پے ہن تے اُنہیں دے پاسے کنے اوندا دڈا بال کیپیا ٹکیا پیا ہا۔ اوندے سامنڑے اے نوبی منظر آیا تاں اوندی دھاڑ نکل گی دل اکھیں اچوں ہنجوں دا سیلاب شروع تھی گیا۔

چنگی بھلی دیر تک پیو دھی روندے کھڑے رہیے تے دل فضل دین اپنڑیاں ہنجوں اُگھ تے اُنہیں کوں ہک پاسے نکھیڑتے ہیلا لیئں تے آکھیئں۔

لوٹا جیہڑا کجھ تھی گے ہنڑ صبر کرتے نال اللہ دا شکرای کر جو تیڈی نرگس دھی زندہ سلامت اے کافی دیر تک اُو پچھلیاں گالہیں یاد کرتے اپنڑے پھٹ سادے کریندے رہیئے تے دل اُنہیں ہک بے کوں تقسیم دے بعد اپنڑیاں اپنڑیاں دُکھ درد دیاں داستاناں سنڑائیاں تے اپنڑے دُکھ ونڈ لونے اتنے تیئں باہروں جیپ دا ہارن آیا۔ لوٹے فضل دین کوں آکھیا۔

بھرا فضل دین میں ہنڑ ہلکدا تے مجسر نال ہے ڈینہہ اساں تے دل رج تے گالہیں کریسوں تے میں ایتھائیں ڈھگ ڈینہہ راہساں۔

نرگس پوٹے نال ای بیٹھی ہئی تے اُوں موبجی تھی تے آکھیا۔

ابا! تسّاں وینڈے پیو۔

لوٹے اوندے سر تے ہتھ پھیریا تے اُوں کوں آکھیئں۔

ہا پُتر۔

نرگس دی اکھیں اچوں ہنجوں دا ہنڑ پٹے گے۔ لوٹے دھی کوں روندا ڈیکھ تے اُوں کوں آکھیئں۔

بیڈی سوہنی تے پیاری وی میکوں تیڈے انہیں ہنجواں دا احساس اے
تے میں اے وی جانڑ دا جو ہُن تیڈے بغیر کُوں موکھی موکھی راہسی پر نرگس ہیں جیہڑے
ماحول وچ راہندا اوہ میکوں اجازت نئیں ڈیندا جو میں تیکوں نال گھدی ونجاں۔
میں پہلے تیڈے واسطے کوئی دگ پھُلیساں تے ول تیکوں کیں باعزت طریقے نال گھن
ولیساں۔ کیوں جو پہلے میں ہر کہیں کُوں آکھیں کھڑاں جو چراغ دین دے بغیر میڈا ہیا
کھنویں گھن ونجاں۔ اُنہیں لوکیں دا میں کنے اعتماد اُٹھی ویسے۔ میکوں کوڑا تے نکری
سمجھن۔ ہاں توں چاہے فضل دین دے گھر رہ۔ اُونویں تاں اے وی تیڈا اپنا گھر اے
میں انشاء اللہ فجر ناں پے ڈیہنہ امساں تے ول کوئی ہیا پروگرام بنسر ولیسوں
ول پوٹے اپنڑے کھیسے اچوں سو روپیہ گڈھتے نرگس کُوں ڈتہ تے اوں کُوں
آکھیُس۔

اے کوئی اپنڑے کپڑے شپڑے گھن چا۔

ایندے بعد پوٹے نرگس دے سر تے ہتھ پھیریا تے ول فضل دین کنے
کُلا تے باہر نکل آیا۔ ڈرائیور بوٹے کُوں ڈیکھ تے جیپ چالو کیتی تے اُوں کان
تے آ گئے۔

جام سمار ہوریں تیار ہن۔ تھوڑی دیر دے بعد سانول جام سمار ہوریں
کُوں دروازے تے خدا حافظ پیا اکھیندا ہا۔ مغرب کُوں دستی پُنیں۔ سردار ابراہیم
خاں جام سمار کُوں ٹھیک ٹھاک ڈیکھ تے ہوُں خوش تھیا تے اُوں کوں آکھیُس
رات ایتھائیں رہ تے اُوں کوں رات ٹکا گھدھُس۔

سہاگن کوں مائی پٹھانی تے خان زادی پیو دے خیر صلاح تھیوڑ دی مبارک
ڈتی تے اُوں دی اُنہیں دے اپنڑے پیو دے علاج کرا ڈیڑ دا شکریہ ادا
کیتا۔

فجر دیرے جیئں ویلے سہاگن خان زادی کے مکلاوڑ لگی تاں خان زادی سہاگن

کوں آکھیا جو۔

اُمدی خمیس تے میڈی گُڈی گُڈے دی شادی اے تو ضرور آنویں۔

سہاگن اُوندی گُڈی گُڈے دی شادی تے آون دا وعدہ کرتے گھر روانہ تھی گی۔ کھر پنجن دے بعد ہوتے ڈینہہ جام سمار اللہ دے ناں دی خیرات کیتی جیں اچ اوندی بیساوری دے علاوہ سارے پس گیران تے پورے وسیب دے علاوہ سردار بہرام خان دی شامل تھیا۔

امدی خمیس تے خان زادی دی گُڈی گُڈے دی شادی ہئی۔ تے ایں شادی دا وڈا انتظام ہا۔ ساری وستی دیاں جیندڑیاں سینگیاں ایں شادی دے کم کار اچ رُدھیاں دیاں ہن تے ہر چھوکری اپنڑ گُڈیں کوں بناون سنگھارن اچ لگی پئی ہئی۔ کوئی نویں ولیس پی پوندی ہئی کوئی گُڈی دیا خوبصورت تے لمبیاں لمبیاں گتاں پی کریندی ہئی۔ کوئی اُدکوں کجل تے سُرخی پی لیندی ہئی۔ تے دت کوئی اپنڑے گُڈے کوں نویں نویں پٹکے پی بدھوندی ہئی تے اوں کوں نویں ولیس پی پوندی ہئی۔ غرض ہر چھوکری اپنیں گُڈیں کوں پورے زور لاتے تیار کیتا ہا۔ ول شادی دیاں اوساریاں رسماں اپنڑے اپنڑے دیہے تے تھیاں جیندڑیاں صبح سیج دی شادی اچ ادا کیتیاں دیندیں۔ آخری رسم پرنے آلے ڈینہہ ناں اینویں گُڈا اجینویں کہیں وڈے نواب دے بابیں دی شادی ہووے۔

خان زادی دی بک نواب دی دھی ہئی تے بہرام خان دی خان زادی دی ایں خوشی اچ پوری طرح شامل ہا۔ اوں ناچھڑا اینکوں ایں شادی دی اجازت ڈتی بلکہ وستی دیاں ساریاں جیندڑیاں سینگیاں واسطے مانیں ٹکر دا کھلا تے وافر انتظام کیا۔

خمیس آلے ڈینہہ ناں بہرام خان دی حویلی اینویں لگدی ہئی جینویں ہو داولیس ہووے تے کوہ تلاف دیاں ساریاں پریاں اپنی پوری خوبصو آ آپ تاپ ناں شریک ہوون۔ سہاگن دی ایں خوشی اچ شریک ہے

خان زادی دے نال میہربانی دے نرائن پور دے وڈی کریندی ہئی
آخر سہریں بنیریں دے گھوگاٹ اج گڈی گڈے دی شادی تھی گئی تے
اُنویں شام کوں اے شادیاں رسماں پوریاں تھیاں۔

نرگس

ہن بوٹے دی عجیب حالت ہئی اوجیڑے ویلھے دا آپنڑی دھی نرگس کوں
مل تے آیا ہا اوں کوں آرام ناں پیا امدا ہا۔ او مونجھا مونجھاتے پریشان ہا۔ ہر ویلھے
اُوں کوں اپنڑی دھی دا خیال ہا تے اوں کوں اپنے نال گھن آون دی فکر ہئی
اوندی پریشانی ڈیکھ تے بہرام خان اُوں کنے پچھیا:
خیر ای منشی بوٹا ہوں پریشان تے مونجھا لگدیں۔
بوٹے بہرام خاں کوں جواب ڈتا، جو سئیں میڈی تھوڑی جی طبیعت خراب اے
ندے لعد او اپنڑے کمرے اچ ونج سُتا۔
شیرو مانیں چاگیس پہ اُوں مانیں ناں کھادی۔ ساری رات او سوچیندا رہیا
اُوں کوں نند ناں آئی۔ آخر سویرے سویرے وڈے ویلھے کوں شہر دے کم کار دا
بہانہ بنا تے جیب تے روانہ تھی گیا۔ شہر پُنہاں جیب سانول خان دے حوالے
کرتے آپ فضل دین دے گھر وچ پُنہاں۔ نرگس کوں ملیا تے کجھ سکون آئیں تے
نرگس کوں وی ہوں خوشی تھئی۔
فضل دین بوٹے کوں ڈیکھ تے وڈا خوش تھیا تے اوندے سائے بال بچی دی خیر

تھے۔ اُنہیں کوں ہُنڑ اینویں محسوس تھیندا ہا جینویں او اپنے گھر ہندستان اچ ہر ویلے
ہانی ویر تک او اپنے وطن دیاں گالہیں تے اتھاؤں دے حال تھئے کریندے رہیندے۔ آخر
شام تھی گی۔ اُنہیں ہانی ٹکر کھاداتے دل کیہڑی جم گی تے رات دے کہیں ویلے تک
اے کیہڑی لگی رہی۔

آخر ہک ہک کرتے ہے تاں سارے مُہمہ پئے پر فضل دین تے بوٹا حقہ پیندے
رہیئے تے گالہیں دی کریندے رہیئے۔ بوٹا فضل دین دا عقور ائیت تا جو اوندی دھی
کوں عزت آبرو نال گھن آیا ہا تے اپنی ہستی دے مطابق اوں کوں اپنے بالیں آنگے
پلیندا رہیا۔ او ولا ولا فضل دین دا شکریہ ادا کریندا ہا جو تیں نرگس کوں
مکمل امان ڈتی اے تے میں تے احسان کیتے۔ تے اپنے ہمسائے ہون دا حق ادا کیتے۔
فضل دین بوٹے کوں آکھیا:

بھرا بوٹا! ولا ولا تو میڈا شکریہ ادا کرتے میکوں اے احساس ڈیویندیں
جو میں چھڑا تیڈا ہمسایہ ہم تیڈا میڈا ہیا کوئی رشتہ کونہیں۔ حالانکہ میں تقسیم ہندوستان
کنے پہلے وی تیکوں اپنا سکہ بھرا سمجھدا ہم تے ہُنڑ وی میں تیکوں بھرا سمجھداں
تے تیڈے بالیں کوں اپنا بال سمجھداں تے خاص کر نرگس تاں میڈی دھی اے تے انشاءاللہ
اوہنڑ میڈی اُونویں دھی بنڑ ویسے۔

بوٹا فضل دین دا مقصد سمجھ گیا ہا جو فضل دین نرگس دا رشتہ اپنے بال امام دین دا سلے
گھنڑ چاہندا ہا۔ بوٹے تے جیہڑا فضل دین احسان تھورا کیتا ہا اوندا تاں تقاضا
ا ہا جو اوہ ٹلا لے رشتہ قبول کر گھنے ہا۔ پر بوٹے کوں فضل دین تے امام دین دا مستقبل اچھا
کونا نظر آیا ہا جو او نرگس کوں خوش رکھ سگیں ہا۔

فضل دین ہاہوں ہا تے امام دین سبزی دی ریڑھی لاتے گھر دا گزارہ کریندا ہا۔
انہاں دی مالی حالت اتنی کمزور ہئی جو او اجاں تک کہ نواب زادے دے مکان اچ
اینجے ہیں۔ ہیں صرف انہاں تے ترس کھاتے اتنے تیلی مکان اچ ہُنڑ دی موکل ڈتی
ہوئی ہیں جتنے تک او اپنے ٹبر سمیت تے کھرے نی تھی ویندے تے اینہیں دے حالات

کنے ظاہر تھیندا ہا جو فضل دین اجاں کئی سال تک سئیں نیں آمدا۔
بوٹا سردار بہرام خان دا کار مختار رہا ہئن اوکافی سارے پیسے جمع رکھیندا ہا۔
اوں کوں ایں گھر اچ نرگس دا مستقبل روشن نظر ناں آیا۔ اوں دل اچ سوچیا
جو فضل دین کوں نرگس دے رشتے کے۔ صاف انکار کر ڈیواں پر اوں کوں فضل دین دے تھورے
اے اجازت ناں ڈتی جو او اوکوں صاف تے کھرا جواب ڈیندا۔
اوں ہالی ایں مسئلے کوں ٹھپ ڈتا تے نندر دا بہانہ کرتے فضل دین کوں آکھیں
ہُن ڈار سُمھوں رات ڈھیر ساری گزر گئی اے ہویرے باقی گالہیں کر لسوں۔
فضل دین کوں اپنے اشارے دے جواب دی انتظار ہئی۔ اوں محسوس
کیتا جو بوٹا ہالی ایں مسئلے کوں چھیڑن نی چاہندا ہیں سانگے او وی چپ کر گیا۔
پر اوں کوں اے یقین ہا جو بوٹا نرگس دا رشتہ میڈے ہال دے سوا کہیں پے کوں ناں
ڈیسے۔

او تھوڑی دیر ہیا حقہ پیندا رہیا دل او وی سُم پیا پر بوٹے کنے نندر رُس
گئی ہئی اوں کوں گنتری ہئی اپنڑے وڈھی آلے مسئلے دا کیا کیتا دسنجے۔ او اپنڑے نال
بہرام خان دے ٹھاہ تے مہربانی کوں ڈیکھدا ہا تاں اُوندا دل آکھیندا ہا جو اوں کوں سبھو
کجھ صاف صاف ڈسا ڈیوے پر اوں کوں جیئں چھیڑے اے خیال امدا ہا جو بہرام
خان کوں کوڑے تے فریبی آدمی کنے انتہائی نفرت اے تاں دل او ایں صلاح کنے چھر
ویندا ہا۔ او کافی دیر تک ایں مسئلے تے سوچیندا رہیا۔ آخر او ایں معاملے اچ سانول
خان کوں اعتماد اچ گھنڑ دا فیصلہ کیتا۔

او سانول دے اخلاق تے کردار کوں پوری طرح جانڑدا ہا۔ اوں کوں
یقین ہئی جو سانول خان جیہا فرمان بردار تے لائق بال میڈے اعتماد کوں دوکھا ناں ڈیسے
اوں کوں اے وی یقین ہا جو سانول میڈا ہم صلاح ناں وی تھیسی ناں وی او میڈا اے راز
[illegible] رسا نہ رکھسے۔ دل او ایں خیال تے پکا تھی ستا۔
[illegible] اوں نئی تے نماز پڑھی تے فضل دین دی حقہ تازہ کرتے چا ایا۔

ول پرانیاں گالہیں شروع تھی گیاں۔ اوچنگی دیر گالہیں اچ لگے رہیے۔ نرگس ناشتہ پکاتے چاآئی تے فضل دین نے بوٹے رل تے ناشتہ کیتا۔ ول گھنٹے دے ڈیڑھ چار سوٹے مارن دے بعد نرگس کوں منشی بوٹے آکھیا۔

نرگس دھی توں تیار تھی گھن تیکوں بازار دا چکر لاوا آواں۔

تھوڑی دیر اچ او تیار تھی گی تے دل اُدتے ہوڑا بازار گے چلیئے۔ نرگس پیو کنے کافی عرصہ نکھڑی رہی ہئی اُوں کوں احساس محرومی ہوں ہا گو فضل دین اوں کوں اپنی دھی آنگے سمجھدا ہا پر سکے پیو تے مُنہ بولیے پیو اچ وڈا فرق ہوندے اُوں دھی دا احساس محرومی کم کرن واسطے نرگس کوں بہوں ساریاں چیزاں گھن تے دتیاں تے نرگس دی اج بہوں خوشی ہئی او پہلے ای وڈی سوہنی ہئی پر اج پیو دی شفقت تے ڈھیر ساری خریداری اوں کوں باغ بہار کر ڈتہ ہا تے اوندے حسن اچ ہک نیا رنگ بھر تیج گیا ہا۔ اوندی چال ڈھال اچ بلا دی کشش تے قیامت دا حسن آگیا ہا۔ پہلے بوٹا اوں کوں چر کے تیٹیں بازار ڑاچ گھومیندا رہیا تے دل او اپنے پروگرام دے مطابق نرگس کوں سانول خان دے مکان تے گھن آیا۔

سانول اجاں تیٹیں کالج ہا تے مکان تے چھڑا موجود ہا۔ اوں بوٹے کوں ہک کمرہ کھول ڈتہ بوٹے دے نال ہک نوجوان تے حسین چھوکری ڈیکھ تے اوندے ذہن اچ سوال اُٹھیا۔ جوا ے کیا معاملا ے۔ پر او بوٹے دی عمر تے شرافت ڈیکھ تے چپ کر گیا۔

چنگی بھلی ویر دے بعد سانول کالج توں ول آیا۔ اوں کوں موجود رُوٹی ڈیون کیتا تاں اوں کوں ڈسایس جو منشی بوٹے نال ہک نوجوان چھوکری اے تے او مہمان آے کوٹھے اچ ان۔

سانول کوں موجود دی گال تے اعتبار ناں آیا تے او سوچ اچ پے گیا۔ آخر نوکوں آکھیس۔

موجا او نچ تے ہوتے کوں سڈ آ۔

بوٹا سانول دے کمرے اچ آیا تاں نال اپنی دھی نرگس کوں وی گدھی آیا
او بوٹے دے نال نوجوان چھوکری ڈیکھ تے پریشان تھی گیا۔ او بوٹے کنے پچھن چاہندا
ہا۔ پر اُوں کوں اوندی عمر تے بزرگی دا لحاظ ہا۔

بوٹا سیانا جوان ہا او سمجھ گیا جو سانول کیوں پریشان اے۔ اوں موجوں
کوں باہر ونجن دا آکھیا تے دل سانول کوں آکھن شروع کیتس۔

سانول خان! میکوں پتہ اے جو تیڈے ذہن اچ اے سوال اے جو اے
لڑکی کون اے۔ تے جڈاں دی اے لڑکی میکوں ملی اے میں آپ وی پریشان آں
تے شش و پنج اچ آں۔ حالانکہ اینڈا میکوں ملن خوشی دا مقام اے۔ پر میں اکثر
پریشان آں۔ میں اینڈے بارے اچ سوچ سوچ تے تھک پیاں پر میڈی سمجھ اچ
کجھ نی آندا۔ آخر میڈی نگاہ تیں تے آ ٹکی اے جو تاں کوئی میکوں چنگاں وگ لیسو،

سانول اچاں ایں لڑکی دے بارے اچ کجھ ناں جاندا ہا۔ اوں بوٹے کوں آکھیا
پہلے اے ڈسا جو اے لڑکی ہے کون؟

بوٹے کجھ دیر سوچن دے بعد آکھیا اے لڑکی میڈی دھی اے۔ اینڈا ناں نرگس
اے۔

سانول وڈی حیرانی نال بوٹے کوں آکھیا۔ تیڈی دھی اے؟ تو ں تاں آکھیندا ہاں
ہانویں جو میڈی کوئی دھی ہئی وی کونا ں۔

منشی بوٹے ٹھنڈا ساہ بھرتے آکھیس۔ ایہا تاں وجہ اے جو میں ہن پریشان
آں۔ اصل اچ میانے پسچ آکھیندن جو کوڑے دے پیر کونیں ہوندے۔ اج
میں ایں آکھان ڈا کو مطلب۔ بگاڑ اے ہے سانول خان جو میکوں یقین ہا جو نرگس ہنہیں
آنگے ہندواں تے سکھاں دی وحشت تے بربریت دا شکار تھی گی ہوسے۔ پر اللہ دا
شکر اے جو اے میڈے نزیکی ہمسائے فضل دین دے ہتھ اچ آگی ہئی تے اوں
نیکوں پوری عزت تے آبرو نال گھن آئے۔ دل منشی بوٹے اپنڑے تے فضل دین دی
اچانک ملاقات کنے لاتے ہن تیں ساری حال حقیقت سٹائی۔

سانول بوٹے دیاں گالھیں وڈے غور نال سُنڑ دا رہیا تے اوسا ذ حال حقیقت سنڑن دے بعد خود سوچ اچ پے گیا تے ول اوں سوچ سوچ تے آکھیا۔

منشی بوٹا تیئں وڈی غلطی کیتی اے۔ تیکوں کورٹ مارشل دی کیا ضرورت سی۔

بوٹا سانول دی گالھ سُنڑ تے شرمسار تھیا تے جواب ڈتُس۔ اصل اچ میڈی غیرت اے گوارا ناں کیتا جو میں خواہ مخواہ اپنڑی وھی دی رسوائی تے ذلت دے قصے سنڑاواں میکوں اے کبڑا ہیں دی یقین ناں ہا جو نرگس وھی میکوں ملسے۔

نرگس پیو دیاں گالھیں سُنڑ تے رُون ڈیے گی۔ بوٹا اوں کوں روندا ڈیکھ تے اوندے سر تے ہتھ پھیر لیئں تے اوں کوں آکھیئں۔

نرگس پُتر میکوں معاف کریں۔ اصل اچ ہی جیہڑے ماحول تے ثقافت اچ رہندا اُتھاں وِھی بھین ڈا ایک نازک تے ہوں بلند مقام اے۔ اوں ماحول تے ثقافت اچ وھی بھین دی رسوائی ناقابل برداشت اے تے ایتھوں دے لوکیں کوں ڈیکھ تے میڈے ضمیر دی گوارا ناں کیتا جو میں تیڈی ہندویں تے سکھیں دے ستھیں اچ ذلت تے رسوائی دے قصے سنڑاواں۔ ہیں سانگے میں ہر کہیں کوں آکھ ڈتا ہا جو محتاڑے کنے میڈی وھی ہٹی وی کوناں۔ تے ڈوجا میں تیڈے نکھڑن دے نم کوں تھولا کرن واسطے آپ کوں مطمئن رکھن سانگے بیاناں بیا میں اپنے عظیم تے فہیم محسن صدر بہرام خان دے اگوں دی دل تے پتھر رکھتے ایہو کورٹ مارشل ہم جیہڑا ہنڑ میڈی گیجی اچ پے گیے۔

ہنڑ نرگس دے نال نال بوٹا وی رون پے گیا۔

سانول پیو تے وھی کوں روندا ڈیکھ تے اوندا روح وی بھر تج گیا۔ پئو نرم دل تے شفیق ہون دے نال نال وڈے دل گردے دا مالک ہا۔ اوں وڈے حوصلے تے ہمت نال اُنہیں کوں آکھیئں۔

بوٹا تُساں موجھے نال قصور۔ اللہ چنگائی کریسے اوں وڈا مسبب الاسباب اے کل ناں کوئی وگب بنا ڈیسے۔

کافی دیر ماحول اچ مرگھاری تے رکھیا ں رہیا - پر سانول دے ولاسے بوٹے کوں مطمئن کر ڈتہ۔ خاص طور تے اوں کوں سانول دی اے تجویز بہوں چنگی لگی جو ہالی ایں مسئلے کوں سب کنے لکا تے رکھیا ونیجے تے وقت آون تے ایں مسئلے دا کوئی باعزت تے صحیح حل کڈھ گھنسوں۔

اصل اچ بوٹا وی ایہو کجھ چاہندا ہا۔ اوسانول تے بہوں خوش تیا تے اوندا بھرواہیت تھیا۔

سانول منشی بوٹے دا سسٹے تے اوندی دھی نرگس دا سسٹے چنگی مانی تیار کرائیں تے اُنہیں دی وڈی آؤبھگت کیتیں۔ او وی وڈے خوش تھئے۔ سانول ناں بوٹے کوں اپنا ملازم سمجھ تے اوندی تے اوندی دھی دی وڈے خلوص نال خدمت تواضع کیتیں پر بوٹے اسے سمجھیا تے اندازہ لاتس جو شائبت سانول نرگس دے حسن تے اوندی قیامت وسیندی جوانی ڈیکھ تے اپنا دل اوندے قدمیں اچ رکھ ڈتے۔ اصل اچ اوندا منشا ایہو ہا جو نرگس سانول دی منظور نظر تھی ونجے کیوں جو سانوں کنے دوھ تے بیا کوئی نوجوان اوندی نظر اچ ایجاں ناں کا جیڑا نرگس دے حسن دے شایانِ شان ہوے۔

فضل دین دا بال امام دین اچھی شکل وصورت دا مالک تا پر اوہ غریب تے اوندے بزرگ دیہاں آلہا ہالو سے اوں کوں اپنی دھی دے لائق ناں سمجھیا تے سانول ایک خوبصورت نوجوان ہون دے نال نال ایک وڈی بیاوری دے سردار دا کلہا بال ہا تے اوندی ڈھک تے ناں مکمن آلی جائیداد تے دولت بوٹے دی تسلی دا سسٹے کافی ہائی۔

بوٹا سانول خان تے اوندے کردار اوندی ڈساور شخصیت کنے پوری طرح واقف ہا تے اُندے بلند تے اعلیٰ اداویں کوں وی پسند کریندا ہا تے ڈوجھا اوں کوں اے وی پتہ ہا جو سانول ہالی نوکریں منگیا کونا ہا تے اوں نرگس تے سانول خان دے جوڑ کوں ہمیشہ قائم رکھن دا اپنے آپ نال وعدہ کیتا تے انہاں ڈوہیں دی ذہنی تے دلی ملاپ پیدا کرن دا سسٹے اوں سانول کوں آکھ تے باہر نکل گیا۔

تُساں ڈوہیں گا لہیں کر دیں مرجوکں نال گھن تے بازار اچوں سودا شودا گھن آواں۔

نرگس بہوں حسین تے خوبصورت ہوندی دے نال نال ہک پڑھی لکھی لڑکی ہندی اپنے پیوی منشا کوں جانڑ گئی۔ ڈوجھا سانول پڑھیا لکھیا امیر کبیر ہوندی دے نال نال بہوں خوبصورت تے شکیل ہا۔ اینڈے حسن اچ ایجھی کشش ہئی جو جیہڑا کوئی اینکوں ڈیکھدا گھنے ہا دل اوندا دل ناں آکھیندا ہا جو اینڈے چہرے کنے اکھیں پرے کراں۔ تے نرگس دا وی ایہو حال ہا۔ اوندیاں دیداں سانول دے چہرے اچ ہن اوں سانول دے حسن دا ہک ہک زاویئے کنے جائزہ گدھا پر سانول اوں کوں ہر پاسوں ڈوھ ڈوھ تے حسین تے خوبصورت لگا۔ تے سب کنے ودھتے اوندی بے نیازی اُوں کوں متاثر کیتا۔

نرگس دل اچ آکھیا۔ کاش ایجھا مسافر میڈی زندگی دے سفر دا ساتھی تھیندے اوں کوں کئی ڈینہاں دے بعد زندگی خوبصورت محسوس تھئی اوندے دل اچ امام دین دا کجھ ناں مقام ہا۔ پر سانول دے ہک جلوے اوں کوں اوندے دل تے دماغ کنے ریمٹ ڈتا تے اوپورے شوق تے ارمان نال سانول دی آرزو کرنڑ لگی۔

اوسر اپا حیرت بنڑ تے اوندے حسن دے دیدار اچ مست ہئی پر سانول ہک کتاب پڑھنڑ اچ لگا رہیا۔ اوکئی دفعہ صنھری جو سانول نال بولاں پر سانول دی شخصیت۔ عزت تے اوندے چہرے دے رعب اثر کوں ڈیکھ تے چپ کر گئی۔

سانول اُوں کوں ہک ڈو واری بس اینویں ڈٹھا تے اوندے حسن کنے بے نیاز اپنی مستی اچ مست رہیا۔

ہوٹے بازار اچ ھودا سودا گھنڑ اچ بہوں وقت لاتا پر سانول تے نرگس دے درمیان کوئی بول چال ناں تھئی۔ شوق تے تکلف برقرار رہیا۔ نرگس سانول دی بے نیازی کوں محسوس کیتا پر ہمت ناں ہاریس۔ اُوں دی پیو ونگے تے عین اوندی مرضی دے مطابق اپنے دل اچ تہیہ کیتا جو سانول کوں ہک ڈینہہ حاصل کرنے

راہساں۔

بوٹے دے آون نال چپ نے خاموشی دی کمی تھی۔ پر صرف بوٹے تے سانول دی خلک کیوں بجا وصرف آپس ایں آلندے پیلے ہن نرگس اُونویں چپ غڑپ ہئی۔

رات آل مانیں کھاون دے بعد او کافی دیر تئیں گالہیں کریندے رہ گئے۔ آخر اوسم پئے۔ ہے ڈینہہ سویرے سویرے منشی بوٹے تیاری کیتی۔ روانہ تھیون کنے پہلے او سانول دے کمرے اچ آیا تے اُوں کوں آکھن لگا۔

سانول خان! میں نرگس کوں فضل دین دے گھر پُنجاتے وستی ولیساں جُلیسا۔ ہُنڑ میں تسلی رکھساں جو ہک تاں تُساں ایں میڈے راز کوں آپ تک رکھیسو۔ تے ڈوجھا ایں مسئلے کوں سلجھاون اچ میڈی ہر طرح دی ہر طریقے نال مدد کریسو۔

سانول خان اوندا وہم ڈیکھ تے کھل پیا تے اُوں کوں آکھیس

منشی بوٹا توں دِل بدھ اللہ چنگائی کریسے۔ میں تیڈے نال وعدہ کر چُکیاں جو میں تیڈی ایں معاملے اچ ہر ممکن مدد کریساں۔ سانول دے ایں وعدے دے بعد بوٹا سانول کنے مُکلانے روانہ تھیا۔ پر دروازے تے گیا تے دل دل آیا تے سانول خان کوں آکھن لگا۔

سانول خان! نرگس ہک منحوس تے غمگین دور کنے گزری اے تے ہُنڑ تئیں احساس کمتری تے احساس محرومیت دا شکار اے۔ اینکوں میں آکھیم۔ جو توں سانول خان کوں ہمدرد تے اپنڑا سمجھ تے جیڑاں تیکوں کوئی تکلیف آوے یا کیئں چیز دی لوڑ پوے تاں بلا تکلف سانول کنے آکھ کرتے میکوں اُمید اے جو تُساں اوندا موجھا مانڈہ دِل ناں رنجیسو۔

سانول بُوٹے کوں یقین ڈینوندیں آکھیا انشاء اللہ میں کنے تہاکوں کوئی شکایت ناں ملسے۔ اینڑے بعد او جیپ تے روانہ تھی گیے۔

بوٹے نرگس کوں فضل دین دے گھر چھوڑ تے آپ وستی ڈے روانہ تھی گیا۔

کئی ڈینہہ گزر گے پر نرگس سانول کنے ناں آئی۔ اوں کوں وڈی حیرانی تھئی اوں پہلی ملاقات کنے جیہڑا اندازہ لاتا ہا اوغلط تھیا۔ اوں کوں ہُنڑ احساس تھیا جو میں جیہڑا اوں

نال بے رُخی تے بے نیازی دا سلوک کیتے شائیت اوں داروں او ناراض تھی گئی اے
کئی ڈینہہ گزر گئے۔ ہک ڈینہہ سانول کالج توں واپس آونڈ دے بعد مکان
تے کلھا بیٹھا ہا۔ بورچی سودا سودر گھنن ڈ بازار گیا ہویا ہا۔ تے کوئی نا کھڑکیا۔ سانول
دروازے تے گیا۔ دروزہ کھولیس ڈیکھے تاں نرگس اے۔ دل اُوں کوں اندر گھن آیا
چنگی آؤ بھگت کیتس۔ آنوں دا مقصد پچھیس تاں نرگس جواب ڈتہ۔
ہیں صرف تہاکوں ڈیکھن آئی آں۔ سانول خلاف توقع اوندی وڈی پذیرائی کیتی تے
تے دل اے سلسلہ جاری تھی گیا۔
نرگس ہر ترے بھجے چوتھے ڈینہہ امدی ہئی تے سانول اوندی پورے خلوص تے صدق
دل نال خاطر ضرمت کریندا ہا۔ سانول دے ورتاؤ نرگس دی حوصلہ افزائی کیتی تے اوندا
آونڈ دا نچن بہوں تھی گیا۔ اوندی پرکشش تے دلفریب صورت مٹھیاں مٹھیاں گالہیں
دی وجہ توں سانول دے دل اچ اوندی حیثیت بنڑن لگی۔
ہُنڑ سانول کوں اوندے بغیر ہک خلا جیا محسوس تھیندا ہا۔ سانول پکے مزاج دا
وفا شناس انسان ہا۔ اوندے نزدیک نرگس دا دودھا مقام سہاگن نال بے وفائی
تے دوکھا ہا۔ او سہاگن دی محبت اچ کیں کوں شریک ناں کرنڑ دا وعدہ کر چکیا ہا
تے بڈھا سہاگن تے نرگس دے پیار اچ زمین آسمان دا فرق ہا۔ سہاگن کوں صرف
سانول نال محبت ہئی تے اوندا خلوص اوندی محبت اوندے حسن دا سنگار ہا جبکہ
نرگس پڑھی لکھی تے خوبصورت ہونڑ دے باوجود سہاگن دا مقابلہ ناں کر سگدی ہئی۔
کیوں جو او اوندے حسن تے شخصیت کنے ودھ تے اوندی دولت۔ عزت تے مقام
کنے متاثر تھی ہئی۔ تے ہنڑ دی اوندے گھلکن دی اصل وجہ سانول دا اعلیٰ مقام
تے اوندی دلفریب شان شوکت ہئی۔ او صرف اپنے حسن دی دلفریبی نال انکوں
اپنی زلفیں نال جکڑ تے اوندے دل تے راج کرنڑ چاہندی ہئی پر اے ناممکن ہا کیوں
جو او اپنے دل دی سلطنت تے سہاگن دی حکومت پہلے تسلیم کر چکیا ہا۔ او چھڈا
نرگس دی ہیں سانگوں عزت کریندا ہا جو او اوندا ملازم ہا تے او اوندے نال نرگس دا

دل ناں رنجاونڑ دا وعدہ کر چکیا ہا۔ پر ہُن اُوں کوں محسوس تھیا جو نرگس دے حسن دے جادو دا اثر تھیون ڈیہے گے۔ اوں اپنڑے آپ کوں اڈہیں گھلکدا ڈیکھتے اپنڑی پوری طاقت نال حوصلہ سنبھالیتے اوفیصلہ کیتا جو ہیں کنے پہلے جو تیر کمان اچوں نکل ونجے او ترکش تے کمان ای تروڑ ڈیوے۔

اے فیصلہ کریندے سانول کوں تھوڑی جی تکلیف ضرور تھئی پر او وڈے حوصلے تے پکے ضمیر دا آدمی ہا۔ اوں سختی نال ہر اوں دلیل تے خیال کوں رد کر ڈتا جیہیں نرگس دے حق اچ رائے ڈتی۔

پے ڈینہہ پہلے آنگے اج وی نرگس مکان تے آئی۔ اج وی پہلے آنگے بے لکھ ہٹی بلکہ اج ناں او فیصلہ کرنے آئی ہئی جو سانول ناں صاف گالھ کریسی۔ اپنڑے دل دی فریاد سُنڑاتے کھلے پھاڑے الفاظیں نال اقرار محبت کریسی۔ او ایں شوق اچ سانول دے خراب موڈ کوں کوئی اہمیت ناں ڈتی تے اونکوں وڈی بے تکلفی نال اپنڑے مقصد دا اظہار کرنڑ لگی۔

سانول سمجھ گیا جو نرگس کیا آکھنڑ چاہندی اے۔ اوں نرگس دی گالھ کوں ٹوکیندیں آکھیا۔

نرگس ہیں کہے پہلے جو توں اپنڑی گالھ مکمل کریں میں تیڈا مطلب سمجھ گیاں۔ تیئں ناں میکوں غلط سمجھے۔ میں صرف منشی ہوڑے دی وجہ توں تیئں نال کھل تے آیندا رہیاں تے تیڈی عزت کریندا رہیاں۔ پر میکوں افسوس اے جو تایئں میں کنے غلط اُمیداں نا کیدھن۔ میں اوشخص نہیں جو تیئں جی حسین تے شکیل چھوکری دے حسن دے فریب بہکاوے اچ آتے انسانیت دا دامن چھوڑ ڈیواں۔ تیکوں دکھا ڈیواں یا تیکوں اندھیرے اچ رکھاں۔ میڈی گالھ غور تے صبر نال سُنڑ شائیت تیڈیاں اے گالھیں تیکوں تکلیف ڈیون۔ بہر حال اے حقیقت اے جو میں صرف تے صرف تیڈی عزت منشی ہوڑے دی وجہ توں کیتم تے کریندا رہیاں پر صرف ہیں دی بنیاد تے میکوں یقین اے جو تیکوں اے رشتہ پسند اے۔

سانول اے آکھ تے کرسی تے بہہ رہیا تے نرگس دے پیریں کنے زمین نکل گئی۔ اوندے ارمان لٹیج گئے اوندا شوق دفنیج گیا۔ او لاُمید تے ناکام تھی گئی اوپریشان تھی گئی تے او سہنڑی تھی تے پلنگ تے ڈھ پی تے دل روڑ پٹنے گی۔ جیئں ویلھے اوں رو رو تے رنج کیتا تاں اوں سانول کوں آکھیا۔

سانول میں تیڈی لے دی شا بس سمجھدی آں جو تئیں نیکوں ویلھے نال چھڈ ٹے گو ہُنڑ وی میں بہوں اگے تے نکل گئی آں پر ہالی تک پچھی تے دلچ دے وگ بند کونیں تھئے۔ میکوں اپنڑی ناکامی دا افسوس ضرور اے پر میکوں اے فخر وی اے جو میڈی نگاہِ انتخاب ہر لحاظ نال لاجواب تے بے مثال اے۔

ہُنڑ دل اوندی اکھیں اچوں ہنجواں دا سیلاب واہنڑ شروع تھی گیا اوں روندیں روندیں آکھیا۔

سانول ایندے وچ تیڈا قصور کونیں۔ میڈی شروع وی قسمت ای ایجھی اے جو میں شروع کتے اُنویں بدنصیب آں۔ میڈے نال قدرت دی پہلی مذاق اوں وقت تھئی جڈاں میں بڑا منگیندا نانگ کھاون نال مر گیا۔ قدرت دی ڈوجھی مذاق میڈے نال ہوں وقت تھئی جڈاں میڈا خویش قبیلہ میں کنے نکھڑ گیا تے میں ڈھکے تھڈے کھندی کھندی فضل دین دے گھر آپناہ گیدھم۔ تے ہُنڑ قدرت دا تریجھا مذاق اے جو تیلیں جیجھا سنگتی طیا ہا پر توں سفر شروع تھیون کنے پہلے ہتھ پچھی تے چھک گدھی۔ نرگس ڈکھ کیتے بھر بج گی اوندی حالت ہک ایجھے تسے مسافر آنگے ہئی جیئں ڈمنہ دے نال پانڑی دا کٹورا لاتے پچھی تے چھک گدھا فنجے۔ ہُنڑ او پلنگ کنے اُٹھی کھڑی تے سانول کوں آکھیس۔

شائیت اج کنے بعد میں تیڈے مکان تے نال آواں پر اے سُن گھن میں تیڈی زندگی بھر پرستش کریندی راہساں۔ ایندے بعد او کمرے اچوں نکل گئی۔ او کافی دیر تک نرگس دی گا لھیں تے غور کریندا رہیا اوں کوں بہوں افسوس تھیا پر او سہاگن نال بیوفائی کرنڑ دا حوصلہ نال کر سگیا۔

سُہاگِن دے سنگ بند

جام سمار بیماری دے بعد ہن بالکل ٹھیک ٹھاک تے ہٹا کٹا تھی گیا ہا۔ اوندی عمر تاں ڈھیر ہئی پر اوندی صحت حالی تک نا صرف چنگی ہئی بلکہ اوحالی تک جوانیں آلی ہوَنس رکھیندا ہا۔ تے او اپنی عمر کنے بہوں چھوٹا لگدا ہا۔ اوندی گھر آلی کوں موئیں بہوں عرصہ لنگھ گیا ہا تے ہن اوندا دِل پی شادی دا سلے اُوں کوں تیاری وَدا ہا۔

اُونویں دی جام سمار بہوں شوقین تے شُغل آلا آدمی ہا۔ اوں کنے جیہڑا وی سہاگِن دا رشتہ منگن اندا ہا او وٹے اچ اپنے دا سلے رشتہ منگدا ہا۔ پر ہر کوئی اوندے رنڈیپے تے عُمر کوں ڈیکھ تے اپنیں نویں سن دیاں بالڑیاں کوں قربان کرن دا سلے تیار ناں تھیندا ہا۔ شائیت لے سہاگِن تے سانول دی دُعا ئیں دا اثر ہا جو اچاں تیں کئیں دی سہاگن جیجی خوبصورت تے سگھڑ چھوکری دا سلے جام سمار دی شرط پوری کرن دا سلے حامی ناں بھری ہئی۔

نورل جیہڑا جام سمار دا پرے کنے سکہ گدا ہا کئی ڈینہہ کنے اوندا جام سمار دے گھر ڈاڈھا آون ونجن ہا تے او سہاگِن کوں وڈے غور تے عجیب جی نظریں نال ڈیکھدا ہا۔ سہاگِن اوندے عزائم تے ارادیں کوں جان گئی ہئی پر اوکیا کر سگدی ہئی تے کیئں کوں دھاں ڈے سگدی ہئی اوندا سانول تاں اُوں کنے پرے ہلتے پیو نورل کوں آپے گھر گھن امدا ہا۔ بس اوہر ویلھے اللہ تعالےٰ دی بارگاہ اچ دُعا تے ازدل کریندی رہندی ہئی۔

ہن جام سمار ڈاڈھا بَن مُڑتے رہندا ہا۔ نورل نال اوندیاں کلھیاں گالھیں اوں دچ جوانی تے شوق ول پیا کر ڈیتہ۔ اوہر ویلھے شادی دی مستی اچ مست ہا۔

ہک ڈینہہ او دھاں پاں تے چنگے کپڑے پاتے مسلک شلوار مارتے چمکڑیں تے چیکڑیں جوتی پاتے کڈاہیں ونجن دی تیاری کیتس۔ اوندی چال ڈھال تے خوشی کنے محسوس تھیندا ہا جو او کڈاہیں رشتہ ڈکھن ویندا پے۔ کوئی ایں کنے تراٹے ڈینہہ بعد بہرام خان چام سمار کوں سڈوایا تے پچھیس۔ جام سمار میں سنڑیم جوتوں پی شادی کریندی۔

بہرام خان دے ایں سوال چام سمار کوں وانڑہ کر ڈتہ۔ اوں کنے کوئی جواب ناں بنیا تے شرمسار تھی تے چپ کر گیا۔

بہرام خان کا وڑکنے گاڑہا لال تھیا بیٹھا ہا۔ اینویں لگدا ہا جو ہنئیں چام سمار کوں لٹوا تے ہک پمبڑ تک ڈیلے۔ پر اوں کوں اوندی ذال مائی بھراواں دی او خدمت بچائی کھڑی ہئی جیہڑی اوں مائی پٹھانی تے سانول دی کیتی ہئی۔

چنگی جھٹ بہرام خان کا وڑکنے پاسے تے پار تبلیندار ہیا۔ اتنے تیئں نورل کوں وی شیرو سڈ آیا۔ اوں کوں آمدیں بہرام خان اگھیا۔

کیوں وے خبیث آتیکوں اے کیئں موکل ڈتی اے جو توں پنج پنج پالیں دی بیوہ ماں کوں تے او دی اوندی مرضی دے خلاف اوندے شادی پا کریندیں۔

نورل چنگاں اٹھدا نیکر ہاتے اوں تے سہاگن دے حسن دا خمار ہا اوں ڈکدیں ڈکدیں ڈاڈھی جھکائی نال جواب ڈتہ۔

سئیں بچل میڈی بھین ڈاے تے اوندا میں وارث آں۔ شریعت میکوں اجازت نیں ڈیندی جو اوں کوں گھر بہلائی راہاں۔

ہُن بہرام خان دی کاوڑ انتہا تے تھی گئی۔ اوں کاوڑ نال نورل کوں آکھیا۔

اچھا اے ڈس تیکوں شریعت اے تاں اجازت ڈیندی اے جو توں پنج پالیں دی مائکوں گھر اچ ناں بہلاتے اے اجازت نیں ڈیندی جو توں اوں کوں خرچہ ڈے اوندی تے اوندے پالیں دی خبر گیری کر۔ ڈوئے خبیث آ توں کڈاہیں اپنے سچے ہتھ نال اوں کوں کوئی شئے ڈتی ای تے تیکوں ایں حکم دا وی پتہ ہی جو بیوہ

دی مرضی دے بغیر اوندا نکاح نہیں پئے سگدا۔

سئیں! لوک میکوں لعنے ماریندن تے ہیں طعنے نیں سُٹ سگدا۔ نورل لٹے منہ کرتے آکھیا۔

ہُن بہرام خان دی کاوڑ برداشت کنے باہر تھی گی تے اوں نورل کوں آکھیا۔

توڑے نجیت آ بکواس ناں کر میں ذاتی طور تے خود مائی بجل کوں چانڑ داں او ہک بہوں شریف تے پاکیزہ کردار دی مالک اے۔ نالائق تیکوں شرم نیں امدی جو توں صرف اپنی شادی دے شوق اچ بھین تے ظلم پیا ہدھندیں، وڈے اوں بھین تے تہمت پیا لیندیں جیں اپنے گھر آلے دی موت دے بعد اپنے بچیں دا پیٹ پالن اچ اپنے وال چٹے کر ڈتن۔ جیں اپنی جوانی تے سن اپنے پئے دے غم اچ گزار ڈتے۔ حیف اے توڑے نورل آکھیا۔ ہُن میڈی اکھیں کنے ٹل وخ تے اے یاد رکھیں جو مائی بجل کوں کجھ آکھیوای یا دل اوندی مرضی دے خلاف والا ایجھی حرکت کیتوای ناں میں جہا بُرا بیا کوئی ناں ہوسی۔

نورل دے وخن دے بعد اوں جام سمار کوں آکھیا۔

سمار آ توں منگدا ناں ایجھی کواہ ہانویں جو کُٹ کُٹ تے تار کر ڈیوے ہا۔ پر وخ کیں دے صدقے تیکوں معاف کیتم۔ میڈی اکھیں کنے ٹل وخ پراج کنے بعد اے کن کھول تے سُٹ گھن جو سہاگن ڈھی دار شتہ میں آپ کوئی چنگاں گھر ڈیکھ تے کر لیساں۔

جام سمار شرم کنے تلے منہ مارتے کھسکن دی کیتی۔ دل بہرام خان گھر آیا۔ مائی بجل کوں پوری طرح تے تسلی ڈے تے اوں کوں گھر روانہ کیتس۔

ایں واقعے دی اطلاع سانول کوں تھئی او سخت پریشان تھیا تے او چھڑا پریشان تھیوڑ دے بغیر او بیا کرای کیا سگدا ہا۔ پر اوندی پریشانی والے عالم ہا جو اوا اپنے کمرے اچ بند تھی گیا۔ ہُن اوندا دل ناں دوستیں اچ لگدا ہا تے ناں اوں کوں پڑھائی اچ مزہ اندا ہا۔ اُتوں متحان نزدیک ہن پر او ذہنی طور تے ڈاڈھا پریشان ہا۔ آخر اُوں سوچ سوچ تے مستی وخن دا فیصلہ کیتا۔ ۔۔ ارے رستے اچ ایں معاملے تے غور کریندا رہیا۔ تے ایں نتیجے تے پُنچاں جو ہر حالت اچ اماں دے کنیں اچ اے گا لھ ضرور

سنیساں۔ سانول دی محبت کوں اے گوارہ ناں ہا جو سہاگن کہیں ہے کوں پیغام وغیرہ
او پکا تکے ناں تبدیل تھیون آلہ ارادہ کرتے گھر ٹیاں جو اماں سائیں نال ضرور گالھ کریسا
او گھر ٹیاں ناں دل اچ ہک طوفان ہا جیہڑا اوں کوں ناں ہا ہنڑ ڈیتہ۔ او اپنی
ماں مائی پھٹانی کنے پوری صورتحال کرتے گیا۔ پر جرأت ناں کر سکیا تے بہہ بہہ تے دل آیا۔
حالانکہ مائی پھٹانی اوں کنے پچھیا وی سہی کوئی گم ہے تاں ڈس۔

پر سانول سہاگن تے اوندے پیوندی رسوائی دے خوف کنے اپنے دل تے
پتھر رکھ تے چپ کر گیا۔ دل اوں اے فیصلہ کیتا جو پہلے حالات دا تاں جائزہ گھنا ں
پر اوں سوچیا جو پچھاں کیئں کنے۔ اوں کوں اپنی محبت اچ کوئی رازدار بنڑاونڑ
گوارہ ناں ہا۔ ہیں سانگے دل اوں سہاگن کوں ملنڑ دا پروگرام بنایا۔

او چام سمار کوں مبارک ڈیونڑ دا بہانہ بنا تے خان آلے کھوہ تے ونج
نکتا۔ او جنگی بھل دیر تک ڈیکھدا رہیا جو کوئی متاں کھوتے آوے پر اوں کوں کہیں دا
کچھ ناں نظر یا۔ دل پہلے اوں گھر دے باہروں کھڑتے سد ماریا۔ جواب ناں ملیا۔ ہمت کرتے
دروازے تک گیا پر گھر اچ کوئی کرناہا۔ دروازے کوں جندرا لگا پیا ہا۔ تے او مایوسی تے
ناکامی گھر واپس دل آیا۔ اوں کوں ہنڑ اتنا سہاگن دے ملنڑ دا ڈکھ کو ناں ہا جتنا اوں کوں
حالات معلوم ناں تھی سگنڑ دا ہا۔ او چاہندا ناں کہیں سے کنے وی حال وال پچھ سگدا
ہا۔ پر اوں کوں اپنے ضمیر موکل ناں ڈتی۔ او دل تے ڈھہنڑ آلی قیامت سہہ گیا پر کیں دے
اگوں اپنی محبت دی داستان ناں چھیڑ ئیس۔

ہنڑ او سدھا اپنے کمرے اچ گیا۔ اج او ام غم تے پریشان ہا۔ او ناں
فہم کنے گھر اپنی پریشانی تے اداسی کم کرنڑ واسطے آیا ہا پر ایتھاں آتے اوندی پریشانی
اچ ہور وادھا تھی گیا ہا۔ او اپنے پلنگ تے سرلنڑے اچ منہ ڈے تے سُتا پیا ہا تے کہیں ویلے
پیلی دا کھسکاٹ تھیا۔ اوں سر چا تے ڈیٹھس تاں او ندی ماں مائی پھٹانی اوندے پلنگ
دے سہارا نال آ کی منی۔ او ماں دے احترام اچ اٹھی بیٹھا۔ مائی پھٹانی آون سیتی
اوں کنے پچھیا۔

سانول تیکوں خیر ہے، تیڈی طبیعت کجھ مرنجھی تے پریشان لگدی اے۔ اللہ خیر کرے کوئی کوسا شوسا تاں نیں؟

ناں اماں میکوں تاں کجھ کونیں تہاکوں اینویں وہم تھے۔ سانول ماء دے سوال دا جواب ڈتہ۔

مائی پٹھانی اوں کوں آکھیا سانول! تیکوں ماء دے اگوں کوڑ ٹھہنداہیں تے میکوں ٹھلیکا ہیں تھیا تاں سویرے ای توں ہیں ناں کوئی گالھ کرن آیا ہانویں پر اللہ لے کیوں اکھیندیں اکھیندیں چپ کر گیا ہانویں۔ ہوں ویلھے تاں خان زادی آ گئی ہئی تے میں مناسب ناں سمجھیا ہم جو تیئں کتے ٹکر کرتے پچھاں نے ہنڈ دی توں باہروں آئیں تے ڈاڈھا او بھالا او بھالا تے پریشان ہانویں تے دل آتے اپنڑے کوٹھے ڈاہ منہ پیں میڈا سانول بچڑا میکوں کجھ تاں دس تیکوں کیا اے؟ اے آکھتے مائی پٹھانی اوندے پلنگ تے بہہ رہی تے اوندے سر تے ہتھ پھیرن پئے گی۔

سانول ماء دے اگوں ڈاڈھی ہاں منہاں کیتی پر مائی پٹھانی ہک ای ہاں منی تے مسلسل اوں کوں مجبور کریندی رہ گئی آخیر دی باتی اچ اوں کوں اپنڑے سر دی قسم ڈتی ہنڈ سانول واسطے مسئلہ بنی گیا جے ماء دے اگوں کوڑ مریندا ں ہاں تاں ماء دے تقدس دی توہین ہندے تے جے اوں کوں صاف صاف ڈسیندا ں تاں ہک تاں سہارا گنڈ دی رسوائی ڈاڈر ہاتے ڈوجھا اپنی محبت اچ رازدار ناں کرن دے وعدے دی خلاف ورزی ہئی او سوچیں اچ پے گیا تے مائی پٹھانی دے اصرار اچ ووھا راتھیوں پے گیا آخر او مجبور تھی گیا تے اوں کوں سچ ڈسنڑاں پیا۔ اوں ماء کوں آکھیا۔

اماں میڈی پریشانی دی وجہ ایجھی اے جے کر تیکوں میں ڈسا دی ڈیواں تاں دل دی ٹوں میڈی مدد نہ کر سگیں۔

مائی پٹھانی اوں کوں دلاسہ ڈیندیں آکھیا۔ تیکوں میں پہلے ای آکھیم جو توں حکم کر انشاء اللہ تیڈے منہ اچوں نکلن آلا ہر لفظ پورا تھیسے۔

سانول اپنی ماں کوں اپنڑے وعدے تے پکا کرن دا واسطے آکھیا۔

اماں بک واری دل سوچ گھن۔

ہُن مائی پھٹانی کجھ سوچ تے آکھیا۔ سانول میکوں تیہدی قسم انشاء اللہ تیڈا حکم پورا تھیسے۔

سانول کوں ہُن یقین تھی گیا جو مائی پھٹانی اپنڑ پوری کوشش کریسے۔ اوں تھوڑا جا جھکنڑ دے بعد آکھیا۔ اماں! میں سہاگن نال شادی کرنڑ چاہندا۔

او سانول دے مُنہ اچوں سہاگن دا ناں سُنڑ تے پریشان تھی گی۔ اوندے چہرے دا رنگ بدلنڑ پے گیا۔ او کجھ آکھنڑ چاہندی ہئی پر بول نہ سگدی ہئی۔ سانول اوندی حالت ڈیکھ تے خود پریشان تھی گیا تے اوندے دل اچ کئی کئی خیال آونڑ پئے گے پر ہُنڑ تیر کمان اچوں نکل چکیا ہا۔ سارے پچھتاوے ڈرتے وہم بے سود ہن اوں ہمت کرتے ماء کوں آکھیا۔

اماں تیسکوں پہلے ای آکھیا ہم جو سوچ تے وعدہ کر، مائی پھٹانی چھر کی بھر تے جواب ڈتہ۔

سانول! بچڑا لمے گالھ نیں میں ہُنڑ دی اپنے وعدے تے قائم آں پر میڈے پریشان تھیون دی وجہ پی اے۔

سانول جلدی نال پچھیا۔ او کیا وجہ اے اماں۔

مائی پھٹانی ٹھڈا ساہ بھر تے آکھنڑ لگی۔ اصل اچ تیڈا ابا سہاگن دا رشتہ کہ پل جاہ تے کرنڑ دیاں گا ہیں چوں لی وڈے۔

سانول تے اے انکشاف بجلی بن تے ڈھٹا۔ ہُنڑ اوندے چہرے توں اُمیداں تے آساں دا رنگ یکدم غائب تھی گیا۔ او سنّاٹاں تھی تے پلنگ دُھو تھیا۔

مائی پھٹانی پُتر دی اے حالت ڈیکھ تے پل پریشان تھی گی اوں سانول کوں اصل ڈیتہ تے آکھیس۔

حوصلہ کر پُتر اللہ خیر کریسی۔

پھر سانول کوں ناکامیاں تے نا اُمیدیں اپنی لپیٹ اچ گھن گدھا تے اوندے

اگوں مایوسی دے کالے بدل تنڑ تیج گئے۔ ہُن اوندی حالت ہک اجھے ریت دے ٹبے ونگے ہئی جیڑا اندھاری دے ہکے جھولے نال اُڈر ویندے۔ ہُن او اُسکل لاامید تھی ہگیا تے اوندی اکھیں اچوں ہنجوں دا مینہ وسن پے ہگیا۔ اوں سہاگن ڈنال اتنا پیار ہا جو اوندے کھسیبن دی خبر سُن تے سانول جیہا مضبوط تے پتھر دے دِل گردے آلا آدمی مرم آنگوں پگھر تیج گیا۔ اوں کوں اتنا ڈکھ تھیا جو ہالیں آنگوں ڈھٹکارے کرتے روڑ پئے ہگیا۔

مائی پٹھانی ڈے کنے اپنڑے بال دی اے حالت ناں ڈٹھی ہگی اوں سانول دی اکھیں کنے اپنڑے بُرچھن ڈوے پاندنال ہنجو لگھیئے تے اوں آکھیس۔

سانول بس کر لبس تے دل اودی پُتر دے نال روڑ پئے ہگی۔ کافی دیر تک مادر پُتر ہنجواں دا مینہ وسیندے رہیئے جیں دیہلے رو رو تے رج کیتو نے تاں مائی پٹھانی سانول کوں آکھیا۔

توں حوصلہ کرتے مرنجھاں ناں تھی میں تیڈی ایجھی جاہ تے شادی کر لیساں جو جیہڑی سہاگن ڈکنے ودھ تے سوہنی تے رج تے نیک سگھڑ ہوے تے آپاں آنگے وڈی تے مہاندری قوم دی ہوسے

سانول اچا چیت اُٹھی بیٹھا تے مادر کوں آکھیس۔ اماں! توں اے کیا پی آکھیندی۔ تُساں میڈی سہاگن ڈنال شادی ناں کرو تاں ناں کرو پر تبا کوں اے حق نی پچدا جو تُساں سہاگن ڈی توہین کرو۔ میڈی محبت کوں ہے کیس کنے گھٹ تے کم تر سمجھو، ٹھیک اے جو سہاگن ہک چھوٹی قوم دی اے۔ پر مسلمان تاں ہے۔ تے اسلام اچ کوئی وڈا چھوٹا نئیں سب صرف مسلمان تے انسان اِن باتی رہیا شرافت نیکی تے سگھڑ پیاں۔ تاں سہاگن کنے ودھ تے ناں کوئی نیک تے ناں کوئی اوں کنے ودھ تے حسین تے خوبصورت اے۔ اماں! جیکر توں میکوں خوش تے کھلدا ہسدا ڈیکھنڑ چاہندی تاں سہاگن ڈا رشتہ کھن ڈے ناتاں ساری حیاتی میں اوندے بغیر ہے کیں نال ناں شادی کریساں تے ناں میڈے منہ تے کلڑا ہیں کھل ڈیکھیں۔

اے آکھے تے سانول چپ کر گیا تے مائی بھٹانی سوچیں اچ پے گئی۔ او جان دی ہئی
جو سانول جتنا شریف نیک تے اچھی عادتیں آلا ہے اتنا او زبان دا پکا مُنہ اچوں نکلی
گالھ دا پابند ای ہے۔ اوندے اگوں ڈو رستے ہن۔ ہک رستے اچ سانول دیاں خوشیاں
تے خواہشاں ہن تے ڈوجے رستے اچ بہرام خاں دے اصول۔ خاندانی روایات
تے خاندان دی شان و شوکت۔ اوندے واسطے ڈوہیں رستے پرکشش ہن۔ پر ہن ڈوہیں
اوھورے تے مشکل۔ آخر او ہک ماء ہئی تے ماء دا دل پھڑک پیا تے اوں رستہ چُنیا
جیئں اچ سانول تے اوندیاں خوشیاں ہن۔ اوں سانول کوں آکھیا۔

سانول! توں میڈا اکلہا بال ایں تے میڈے جگر دا گوشہ تے اکھیں دا نور ایں
تو یقین کر سہاگن میکوں خود جیونگی لگدی اے۔ اوندے وچ کوئی کمی کوتاہی نیں تے
میڈے علاوہ بہرام خاں کوں خود دی پیاری لگدی اے پر تیڈا پیو اپنی خاندانی رکھ رکھاؤ
تے اصولاں دے اگوں مجبور اے تے میکوں علم اے جو بہرام خاں رانی کوں تھیسے۔
پر میڈا وعدہ اے جو میں جیندی ناں میڈی نہوں سہاگن ہوسے جے مر گئیم تاں دل میڈی
مجبوری اے۔

سانول اُٹھی تے ماء دے پیریں اچ ڈھہ پیا تے آکھیس

اماں اینویں ناں آکھ اللہ تیکوں تے ایتے سئیں کوں اتنی عمر ڈیوے جو تُساں میکوں
اپنے ہتھیں نال قبر اچ پوُر رو۔

مائی بھٹانی سانول کوں اپنے پیریں کنے اُٹھایا تے او کوں آکھیں۔

ناں وے میڈا پُتر اللہ تیکوں میڈی عمر وی ڈیوے تے تیکوں اَڈھا پڈھا کرے
توں پُتر پوتریں کوں ڈیکھیں تے ہمیشہ تیڈی جھوک شاد تے آباد رہسے۔

سانول دل ماء دے پیریں اچ ڈھہ پیا تے آکھیس۔

اماں میکوں معاف کر جو زندگی اچ پہلی دفعہ تیڈے اگوں اُچی آواز اچ آلیئم۔
اوں سانول کوں پیریں کنے دل اُٹھائیں تے اوں کوں سر تے متھی ڈے
تے آکھیس:

سانول ماء ماء ہوندی تاں ماء تاں نافرمان نکمی تے چندری اولاد کنے دی نئیں
ڈسدی توں تاں میڈا تیں بختیں آلا فرمانبردار تے نیک بال ایں۔ بھلا تیں کنے
ناراض تھی تے ہیں جی مسگساں۔ میکوں تاں خوشی ایں گالھ دی اے جو تئیں میڈے اُتے
اے احسان کیتے ناتاں ساری زندگی توں بے چین رہیں ہا تے میڈی جند کوں پئیندا
راہا دیں ہا۔

سانول مار کوں آکھیا۔

ناں اماں تیڈا سانول اتنا خود غرض کونیں جو اپنے مطلب دی خاطر تیکوں جیجھی
ماء کوں پئے ہا۔ خدا دی قسم اماں جے توں آکھیں تاں میں سہاگن نال شادی ناں کریساں
تے ساری حیاتی تیڈے حکم دے مطابق گزار ڈیساں۔

مائی پھٹانی اوں کوں آکھیا۔

ناں پُتر میں تیڈی ماء آں بڈھی کوہنم جوئیں کنے تیڈیاں خوشیاں کھس گھنساں
انشاء اللہ تیڈی مشاورے مطابق تیکوں پرنیساں۔

سانول ماء ڈوں وڈی احسان منڈی نال ڈٹھا تے آوں کنے بچھیس۔

ٹھیک اے تیں میڈے نال وعدے کیتے جو میں سہاگن نال شادی کریساں
تے ایں رشتے تے اباسیں راضی ناں تھئے دل اے تھیسے کینویں؟

ہا پُتر اے ناں میں وی سوچیندی پی آں پر توں فکر ناں کر میں انشاء اللہ سبھو کجھ
سنبھال گھنساں۔ مائی پھٹانی سانول کوں تسلی ڈیندے آکھیا۔

سانول بک ٹھڈا شوکارہ بھرتے آکھیس:

اماں میکوں تاں اے سبھو کجھ ناممکن لگدے پر دل دا اصرار اے جو میں تیڈے
وعدے تے اعتبار کراں پر اماں بک پارت ای جو کوئی ایجھی اُکل کریں جو جام سمار
نے سہاگن کوں کجھ ناں تیسوے۔

مائی پھٹانی سانول دے سر تے ہتھ پھیرتے اوں آکھیس۔
سانول توں ایں واکھا ناں کر انشاء اللہ ایجھی اُکل نال سبھو کجھ کریساں

نانگ ای مرد یسے تے سوٹی وی ناں بھیشے۔

پکاوت کرن واسطے ہک واری ول ماں کوں آکھیس۔

اماں میں یقین کراں جو سبھو کجھ میڈی منشاء دے مطابق تھیسے۔

مائی پھٹائی ہلکی جی کھل کھلی تے جواب ڈتس۔

سانول تیسکوں یقین کیوں نیں آندا میں مینڈی آں جو اج دے حالات اچ اے ناں چھڑا مشکل اے بلکہ ناممکن اے پر توں میڈی زبان تے میڈے چٹے والیں تے یقین کر۔ انشاء اللہ سبھو کجھ ٹھیک تھی ویسے۔ توں پوری تسلی تے پورے اطمینان نال اپنی پڑھائی ڈے دھیان ڈے پیا میں جاناں تے میڈا کم جانیں۔ اے آکھ تے مائی پھٹائی گی پل تے سانول سوچن پہہ گیا۔

اوکوں اپنڑا مسئلہ ہوں مشکل تے اوکھا لگا۔ او اپنڑی مار تے پیوے ٹھاکوں جانڑ دا ہا۔ اج تک بہرام خان مائی پھٹائی دی کوئی گالھ ناں ٹالی ہئی گو ایں مسئلے دی نوعیت ہی ہئی پر اوں کوں اپنڑی مار دے عدرے تے اعتبار نہ گیا۔ اوندے دل دچ وسواس تے وہم کئی آئے پر اوں کوں اپنڑی مار دی زبان تے اوندے چٹے والیں تے یقین ہا۔ ہنڑ او مطمئن تھی گیا تے اوندے ذہن اچ جیہڑا لکھ لاپا ہا او کم تھی گیا۔

شام کوں بہرام خان سانول کوں سدوایا تے اوں کوں آکھیس۔

سانول فجر سویرے سویرے تیار تھیویں۔ شہر ونجسوں۔ سانول جنے تیئں پیر کنے بٹھاریا اوندے دل اچ اے خوف ہا جو متاں کوئی گالھ اج دے مسئلے تے تیرے پرا ایجھی گالھ ناں تھئی۔ مائی پھٹائی ہوں سیانی ہئی تے او اے مسئلہ کوئی مناسب موقعہ ڈیکھ تے چونڑ ہا۔ دل اے بیٹھک رات آلی مانی کھاون دے بعد ختم تھئی۔

بے ڈینہہ سویرے سویرے نماز پڑھن دے بعد بہرام خان تے سانول جیپ تے روانہ تھی گئے۔ او سدھے مکان تے گئے۔ مانی شانی کھاون دے بعد بہرام خان تھوڑا آرام کیتا۔ تے دل شام کوں اپنے خاندانی وکیل کنے قانونی صلاح مشورے کرن دے بعد بے ڈینہہ سویرے اپنے علاقے دے پٹواری۔ گرداور تے تحصیل دار کوں

سبھ کوں تے اپنی جائیداد دا وارث سانول خان کوں بنڑایس تے باقی خان زادی تے مائی پھٹائی کوں وی شریعت دی رو نال اپنا اپنا حصہ ڈیتہ تے اپنے ڈبھرا دی زمین دا حصہ بھورل خان دے ناں انتقال کرائیس۔ بہرام خان قانونی تے عدالتی ذمہ داریاں لہلتے شام کوں گھر آگیا تے سانول خان اپنی پڑھائی اچ جُپ گیا۔

نوکرانی مائی پھٹائی کوں اطلاع ڈتی جو ڈیڈھی تے جام سمار آیا کھڑے تے ول او دی ڈیڈھی تے آئی تے جام سمار کوں آکھیں۔

اڈا! تیکوں میں ہک کم واسطے سبھ وائم پہلے اے ڈس جو کم کریسیں سہی۔

جام سمار دروازے باہروں جواب ڈتہ۔

اڈی! توں آپ ڈس جو بھلا تیڈا ابھرا سمار تیڈا حکم ٹال سگدے۔

مائی پھٹائی اوں کوں آکھیا۔

اوتاں ٹھیک اے پر میں اج حکم ناں کریساں بلکہ ہک سوال کریساں۔ تے توں میڈا سوال پورا کریسیں؟ مائی پھٹائی اے سوال پکا کرواسطے پچھیا۔

اڈی تیکوں پتا اے جو بھینڑ دا سوال حکم دا درجہ رکھیندے پر جے توں میڈے منہ کنے اقرار کراوڑ چاہندی تاں میں وعدہ کریندا جو تیڈا ہر حکم پورا کریساں تے اینڈے کیتے کوں ناں میکوں اپنی جان دی بازی لاونی پوڑے۔ جام سمار مائی پھٹائی کوں یقین ڈیوندیں آکھیا تے مائی پھٹائی اوں کوں آکھیا۔

اڈا! ہک نکا جیا سوال اے۔

جام سمار بیقراری نال آکھیا۔ پر اڈی ڈس تاں سہی۔

مائی پھٹائی تھوڑا جا سوچ تے بول۔

اڈا سمار! میڈے سوال دا تعلق ذات ہا جو میں تیڈے گھر آتے اے سوال کراں ہا۔ مالی کجھ مجبوری اے۔ بہر حال اے وی تیڈا گھر اے میکوں امید اے جا اپنی بھینڑ دی جھولی خالی نہ ولیسیں۔

بھولی جام سمار دی بیغلا۔ کجھ زیادہ تھی گی تے اوں کوں آکھیں۔

اڈی توں کھل تے آکھ میکوں بوجھارتیں دی سمجھ نیں آندی پی۔

مائی پٹھانی اوں کوں آکھیا۔

اڑا! ایں تیئں کنے سہاگن منگدی آں۔

جام سمار کجھ پریشان تھی گیا تے اوکجھ سوچن پے گیا تے اینویں چپ اچ چنگی جھٹ گزر گی۔ تاں مائی پٹھانی جام سمار کوں آکھیا۔

اڈا کوئی جواب ڈے۔ ہر میکوں امید لے جوتوں میڈی جھولی خالی ناں ولیسیں۔

جام سمار کجھ دیر سوچن دے بعد جواب ڈتہ۔

اڈی! تیئں سہاگن منگ تے میکوں مشکل اچ پا ڈتی پر تئیں کنے وڈھ تے میکوں کوئی عزیز کرنیں پرلے پاسے ڈس جو ایں رشتے تے بہرام خان دی راضی ہے۔

مائی پٹھانی ایں سوال نال کجھ پریشان تھی گی پر اوں سانول نال وعدہ کر چکی ہئی اوں اپنے آپ کوں سنبھالیہ تے اوں کوں آکھیں۔

اڈا جے بہرام خان راضی ہوے ہا تاں تیکوں میں اوندی غیر موجودگی اچ کیوں سڈ واواں ہا۔ پر توں ہیا خنکر ناں کر تو میں تے اعتبار کر انشاء اللہ تیڈی عزت تے میں کوئی حرف ناں آوݨ ڈیساں تے سہاگن دھی دی خوشیں دی وی میں ضامن آں۔

ہُݨ جام سمار سوچن پے گیا۔ او عجیب بھی مشکل اچ پھس گیا ہا۔ اوندے اگوں ڈو رستے ہَن ہک رستہ مائی پٹھانی اوندی بھین دی خالی جھولی بھرتے اوں نال کیتا ہویا وعدہ ہا۔ جو ڈوجھے پاسوں بہرام خان دا ڈر تے سہاگن دا غیر محفوظ مستقبل۔ اوں ڈاڈھا سوچیا تے دل سوچ سوچ تے اوندا فیصلہ مائی پٹھانی ڈے حق اچ ہا۔ اُوں مائی پٹھانی کوں آکھیا۔

اڈی میکوں بہرام خان دی سخت تے ضدی طبیعت دا پتہ اے جے اُو ایں رشتے تے راضی ناں تھیا تاں جیڑھی قیامت اَسے اوندا وی خیال اے، پر اڈی پٹھانی میں تیکوں بھین سڈیم تے ہک سجرا ہک بھین دی جھولی رکڈا ہیں خالی نیں ولیندا۔ اے کنے بعد سہاگن تیڈی دھی اے پر تیکوں اوندی پارت ہووے تے پچھاڑی اچ

میڈے پیچھے والاں دا لحاظ کرادیں تے ایڈیں ناں یقینے جو بھین ڈی جھولی بھرن دی خاطر میں اپنی دھی دی زندگی اُجاڑ بہاں۔

مائی پٹھانی اوں کوں آکھیا۔

اڈا سمار تیڈا تھورا اے جو تیں میڈی جھولی خالی نائیں ولائی پر توں کھپاناں ناں کر۔ ہن سہاگن میڈی دھی اے توں سانول خاں دا سوہرا ایں۔ ہن سہاگن دین خوشیں دی تے تیڈے پچھے والیں دی لاج رکھن میڈا کم ایں۔ انشاء اللہ جینویں تیئں میکوں بھین سمجھ تے میکوں مُوہت ڈتی اُونویں میں بھین بن تے ڈیکھیساں۔ پر میڈیاں ڈوگالہیں ہن غور کرتے سُن۔ ہک تاں اے ہی جو حالی ایں رشتے دا کہیں کوں پتہ ناں لگے۔ تو ٹرئیں بہرام خان ای کیوں ناں ہووے۔ تے ڈوجھی گالھ اے ہے جو ہن سہاگن میڈی دھی اے تے اج کنے اگی تے اوں کوں شرعی پردہ ہوسے تے اوں کوں زمانے دی تتی ہوا ناں لگے۔

چام سمار اے ڈو ہیں گالہیں قبول کیتیاں تے مائی پٹھانی کوں آکھیس اوی توں دل جاہی کر انشاء اللہ میں اینویں کریساں جینویں تیئں آکھیئے۔

اے آکھتے چام سمار گیا پیلتے مائی پٹھانی گھران بیٹھی۔ او اج خوشی دی ہئی تے تھوڑی پریشان وی۔ خوشی اوں کوں ایں گالھ دی ہئی جو سانول نال کیتا ہویا وعدہ پورا کرڈتہ ہاتے پریشانی ایں گالھ دی ہئی جو بہرام خان ایں رشتے تے راضی تھی ونجے۔

بہرام خان روز آنگے اج وی کچہری لائی بیٹھا ہا۔ لوکیں دے فیصلے تھیندے پئے ہن۔ اے اوندی ہمت ہئی جو روز اسے سارے جھگڑے نبیڑ چھگتیندا ہا۔ اج وی کئی اوکھے مسئلے ہن پر اُنہیں دا صحیح تے مناسب حل اوں اپنی عقل تے سمجھ نال کیتا ہا تے سارے لوک بہرام خاں دے فیصلیں تے خوش تے راضی ہن۔ اج دا ایں کچہری دا اختتام ڈوہیں دی کوں تھیا ول ساریں لوکیں بہرام خان دے لنگر دی مانی ہر کھادا۔ اینڑے بعد ہر کوئی اپنڑے گھر ہا تھی ونجیا۔ پر خلاف معمول چام رسول بخش تے اڈا بھرا چام حضور بخش اجاں تئیں بہرام خان نال خلاصیاں گالہیں کیتے کریندے

ہن ۔ اصل اچ او سہاگن دے رشتے دیاں گالہیں کریندے ہیٹھے ہن ۔ بہرام خان اُنہیں کوں آکھیا۔

میکوں تاں ایں رشتے تے کوئی اعتراض کونیں پر اصل مالک جام سمارے یں اُوں نال صلاح کر گھناں ایندے بعد کوئی گالھ تھیسے ۔

جام رسول بخش بہرام خان کوں ول عرض کیتا ۔

سئیں! جام سمار دے تُساں مالک او اوندی کیا جرأت جو تہاڈی گالھ ناں منیں بہرام خان تھوڑا کھلیا تے جواب ڈتس۔

ٹھیک اے جو جام سمار میڈی گالھ کنے پرے نیں تھی سگدا پر دل وچ او وی آلا اے تے شائیت اوندی مرضی ناں ہووے تے ہیں زور ڈے تے تہاکوں رشتہ گھن ڈیوان پرائے مناسب نیں۔ تُساں ہک واری اُوں نال گالھ کرو۔

جام رسول بخش ہُن خوشامد کریندیں ول آکھیا۔ سائیں! ہک واری پہلے ہیں اُوں نال گالھ کیتی اے، اُوں جواب ڈتہا جو میڈی وی او مالک بہرام خان اے ۔ جے تُساں اکھیندو تاں ول گالھ کر گھندوں پر اُمید اے جو اُو اساں کنے پرے ناں دیسے۔

بہرام خان آکھیا اے تاں ول بہوں چنگاں اے ۔

ایندے بعد جام رسول بخش موکلاتے روانہ تھی گیا ۔ بہرام خان گھر لگھ گیا ۔ مائی کھاد ن دے بعد حقہ بیٹھا پیندا ہا تے ایتھائیں مائی پھٹانی وی بیٹھی ہئی ۔ اوں کوں آکھیس پھٹانی! بھلا تھیوی تیئں کنے ہک صلاح پچھنی اے ۔ میڈے خیال اچ تاں جام سمار واسطے بہوں چنگاں اے جو اے رشتہ کر گھنے ۔ رشتے دی گالھ سُن تے مائی پھٹانی دا دل ہمہن پیے گیا تے اُوں جلدی نال پچھیا ۔

اے رشتے والی گالھ کیتوئیں اے ۔؟

بہرام خان حقے دا سوٹا بھرتے آکھن لگا ۔

جام سمار ہوریں دا وڈیرا نیں جام رسول بخش او سہاگن دا رشتہ اپنے پتر امیر بخش واسطے منگے ۔

تے تیئں اے رشتہ پکا کرڈتہ ہوسے مائی پٹھانی بہرام خان دی گالھ اوہ
اچ ٹوکیندیں آکھیا۔
بہرام خان کھل پیاتے آکھیس، پٹھانی! اونویں جاہ تاں چنگی اے پر میں
مناسب نیں سمجھیا جو جام سمار نال صلاح کیتیں بغیر گالھ پکی کراں چا۔
مائی پٹھانی پوری گالھ سُن تے کجھ مطمئن تھی تے آکھیس۔ چنگاں کیتی۔ پر
میں تاں سُنڑیم جو جام سُمار سہا گن دا رشتہ کیں بی جاہ تے کر ڈتے۔
سمار رشتہ کر ڈتے؟ بہرام خان حیران تھی تے پچھیا۔
ہا بہرام خان او سہا گن دا پیو اے۔ اوں کوں پورا حق اے جو او جتھاں
چاہے اپنی دھی دا رشتہ کر ڈیوے۔
بہرام خان جام سمار دا ڈکھ گڈھیندیں آکھیا۔ او تاں ٹھیک اے پر میں نال
کوڑی سچی صلاح تاں کرے ہا۔
مائی پٹھانی اوندے چہرے دا رنگ بدلدا ڈیکھ تے فوراً آکھیس ایں گالھ اچ
جام سمار دا قصور نیں، او تاں کنے پچھن آیا ہا۔ تُساں شہر گئے ہا دے تے دل او ٹیکوں
آکھ گیا ہا تے میں اُوں کوں اجازت ڈتی ہم تے میں تہاکوں آکھن بھل گی آں۔
ہن بہرام خان دے چہرے دا بدلدا رنگ ول صحیح تھی گیا تے مائی پٹھانی نے
پچھیس۔
پر رشتہ کتھاں کیتس۔
بہرام خان دے ایں سوال مائی پٹھانی کوں ویڑا کر ڈتہ تے اوں اپنی ڈیڑی
تے پکی صورت کوں لکاوݨ کیتے پھکی تے کوڑی کھل کھلیس تے جواب ڈتس
لے تاں میکوں وی ہن ڈسا تے اوں کنے میں پچھیا وی ہم پر او صرف اے
آکھ تے چپ کر گیا ہا جو حالی ایں رشتے کوں راز اچ رکھنا اے تے وقت آوݨ تے
ہر کسی کوں پتہ لگ ویسے۔
بہرام خان مائی پٹھانی دے جواب کنے مطمئن ناں تھیا تے اوں کوں آکھیس

ول ہیا کوئی جن تاں لس چیڑھ گیا۔ ماں اپنے پر نیجن دے شوق اچ جاجی جیجھی بالڑی دی زندگی خوار کر رکھے۔

معاملہ وگڑدا ڈیکھ تے مائی پٹھانی جلدی نال جواب ڈتہ۔

ناں ناں بہرام خاں توں ایں گالھ دی تاں پوری تے پکی تسلی رکھ۔ میں اوں کنے ایں مسئلے اچ قسم کدھی ہم۔

بہرام خان کجھ سوچیندیں آکھیا تے دل ایں رشتے کوں راز اچ رکھنڑ دا کیا مطلب اے۔

ہوسے کوئی وجہ پر تساں کیوں پریشان تھی گیو۔ مائی پٹھانی بہرام خان کنے سوال کیتا۔

بہرام خان ٹھنڈے دی نڑی ہک پاسے کریندیں آکھیا۔ پٹھانی! میڈی پریشانی دی وجہ صرف مائی بھراواں دی اوخدمت اے جہڑی اوں اپنڑے پورے گھر دی کیتی ہائی۔ میں سہاگنڑ کوں ایجھے گھر اچ پرنا ونڑ چاہندا جتھاں اوں کوں سکھ تے سکون ہووے۔ کیوں جو مائی بھراواں دی روح کوں سکون ملیا رہے۔

مائی پٹھانی ڈھنڈ سوچیں اچ پئے گی اودل اچ آکھیندی پئی ہئی۔ بہرام خان تیڈا کھپا اپنڑی جاہ تے کھڑا تے سچا اے۔ واقعی بھراواں میڈی بہوں خدمت کیتی ہائی تے میں وی اوں کوں اوندی خدمت دا ایجھا صلہ ڈیساں جو ونجا یاد رکھے۔

مائی پٹھانی کوں سوچیں اچ غرق ڈیکھ تے بہرام خان اوں کنے پچھیا۔

پٹھانی کتھاں ونج پئیں۔

مائی پٹھانی کجھ جواب ڈیون واسطے سنھری پر خان زادی آگئے گالھیں دا رُخ پاسے تھی گیا۔ پر بہرام خان کوں ہالی تک سہاگنڑ دے رتبے کوں راز اچ رکھنڑ تے وہم ضرور ہا۔

اوں بے ڈینہ ویرے نے جام سمار کوں سدوا تے پچھیں۔

جام سمار ایں ستر ہم جو میں بالڑی وارشتہ کر ڈتے۔

ہُن اوہ ویڑا ہتھی ہگیا اوں کوں پہلے ای ڈر ہا جو بہرام خان کوں پتہ لگ گیا تاں ول اے راز اُگھڑ ویسے۔

بہرام خان دے چہرے دی دہشت تے روپ اتنا ہا جو کوئی تاپ ناں گڈھیندا ہاتے چام سمار دی ایکھی حالت ہئی۔ اوڈر کے کمبدا کھڑا ہا پر اُوں کوں مائی پھٹائی نال کیتا ہوا اپنا وعدہ ای یاد ہا اوعجیب مشکل تے پریشان تھی گیا۔ اوندے ہک پاسوں بہرام خان دا روپ دھاپ تے غضب تے غصہ ہلتے ڈوجے پاسوں بھین نال کیتل وعدہ اوکھ دیر شش و پنج اچ ضرور رہیا پر اوں بہرام خان دے گھیے گھسے چاون منظور کیتے پر بھین نال کیتا ہویا وعدہ تبرورن منظور ناں کیتا۔ بہرام خان اپنے سوال دے جواب کوں دیر تھیندی ڈیکھ تے کاوڑ نال پچھیس۔

چام سمار میں تیئں کنے کجھ پچھیم۔

ہُن چام سمار دا اُدر کانکل گیا تے جواب ڈتس۔

جا سئیں میں جواب ڈیندا ں، اجاں چام سمار بولن شروع ناں کیتا ہا تے بہرام خان دا گھاٹا یار بادل خان آگیا۔ اوں کوں ڈیکھ تے بہرام خان دی کاوڑ خوشی اچ بدل گی تے اوں چام سمار کوں آکھیا۔

ہالی توں ونج دل کیں بے دیلھے اے گالھ کرلسوں۔

چام سمار دیاں دعائیں قبول تھی گیاں تے اوندی جان چھٹ گی۔ اوتکھے تکھے پیر چیندا دیرے اچوں باہر نکل گیا۔

بہرام خان بادل خان کوں اُٹھی تے اگی تے ونج تے بھاکل پا تے ملیا۔ ڈو ہیں سنگبتی ویلھے جُڑیئے خوش بہار تھئے۔

بادل خان ڈو ڈینہ اُتھائیں رہیا۔ اصل راج او اپنے بال لال خان دی شادی واسطے خود بہرام خان کوں شادی کنے پہلے گھنڑ آیا ہا۔

بہرام خان اوں کوں آکھیا جو میں ڈو ڈینہ پہلے تیکوں لیساں پر بادل خان اوکوں آپنے نال گھن ونجنوں دی ضد تے ہا۔ بہرام خان وڈا اکڈھ ہا پر بادل خان اوں کوں اپنے نال

گھن تے گیا تے ایویں جام سمار دا ہالی پَر تم رہ گیا۔ ناناں اوندے واسطے وی مصیبت ہئی۔ کیوں جو اوماں پھٹانی نال تھیل وعدہ وی ناں تروڑ سگدا ہا تے بہرام خان دی پچھ گچھ وی بڈاڈھی کر ڑی ہئی۔ پر رب دے فیصلے تے حکمت اپنڑ اے۔ اوندی قدرت پوری کائنات تے قادر اے۔ پر ہک چیز ثابت تھی گی جو انسان دی نیت تے ارادہ ٹھیک ہوے تاں قدرت اوں تے مہربان تھی ویندی اے تے دُکھ دے سارے کنڈے خود بخود صاف تھی ویندن۔

بہرام خان بادل خان دے بال دی شادی اچ ست اٹھ ڈینہ رُدھا رہیا۔ شادی دی ساری بدھ چھوڑ اوندے ہتھ اچ ہئی۔ بادل خان اپنڑے بال دی شادی وڈے زور شور نال کیتی۔ علاقے دے اکثر زمیندار مہاندرے سردار خود نواب صاحب شریک تھئے۔

وٹہ سٹہ

گامیں تے غوثیں دی شادی کوں ڈھیر سارے ڈینہہ گزر گے ہن تے ڈوہیں
اپنی اپنی ذالیں نال خوش ہن۔ غوثو تے چنڑ دا ٹھاہ دی پہوں سارا ہا پر
گامیں تے سیجل دے ٹھاہ دی تاں چس دی پل ہئی۔ اوہک بے نال حد کنے زیادہ
پیار کریندے ہن۔

گامیں ڈینہہ دا اپنی نوکری تے رہندا ہا تے سیجل اپنے گھر دے کم کار ہچ لگی رہندی
ہئی۔ شام کوں جہیں ویلہے گامیں اپنے گھر ول آوے ہاتاں ڈوہیں اپنے ٹھکیڑے
بھل تے ہک ڈوجھے ہچ گم تھی ویندے ہن۔ تے ول رات ای انہادی تے تات
انہاں دی۔ اوو دنیا کنے بے نیاز تھی تے اپنی مستی ہچ ایجھے مست تھیندے ہن جو
انہیں کوں ہوا۔ ویلہے ہوش امدا ہا جہیں ویلہے پیا سبھ اُبھر ونجے ہا تے گامیں دی ماء
سنجاتو راہیں کوں آتے اُٹھیندی ہئی۔ ول گامیں بھجے ترٹے دل نال اپنی نوکری تے
ونجے ٹُلیا ہا تے سیجل گھر دے کم کار ہا ہچ رُجھ ویندی ہئی۔ سیجل اپنی نیکے تے چنگی
عادتیں تے اپنے ٹسگھڑیمے تے کم کار تے سس سہورے دی اُتا دالی نال سارے
گھر دے راج کریندی ہئی تے گھر دے سارے بندے ہونبے مُنہ ڈے ڈیکھدے ہن تے
سب کے ووھ تے اوں کوں گامیں دا ایجھا پیار ملیا ہا جہیں اوں کوں اپنا پیو ماء وی
بھلا وتہ ہے اوخوش بہار ہئی۔

چنڑ تے غوثیں دا ٹھاہ وی ڈاڈھا ہا۔ او اپنی ذال مڑھیں آلی زندگی کنے
پوری طرح تے ملطئن ہن تے چنڑ تاں ہاوں تھوڑے ڈیہیں ہچ اپنی چپ غڑپ

تے شریف طبیعت، کم کار دے سگھڑ پنے تے سس سہورے دی خدمت تے انہیں دی عزت کرن نال گھر وچ حِک مقام بنا چکی ھائی تے اپنے پے غوٹو نال بے پناہ محبت تے اوندی فرمانبرداری اوں کوں اتھاں ہوں سکون تے عزت ڈتی۔ تے اے سارے دا سارا گھر خوش بہار تے اُچھک تے زندگی ھا۔

کوئی ڈکھ غم ناں ہوسے تاں زندگی اوچ اتنا مزہ تے سکون ہوندے جو پتہ ای نی لگدا تے ہوں سارے ڈینہہ گذر دیندن۔ بالکل ایویں چنڈ تے غوٹو تے گاموں تے سچل دی زندگی ایویں سمجھو جو خوشیاں تے مسرتاں دا ھک نمونہ ھائی۔ تے ھالی تک سس تے نونہیں دے روائتی جھگڑیں تے تھیڑیں دا ناں وی ناں ھا۔ بلکہ سچل تے اوندی سس بخاور تے چنڈ تے اوندی سس سیانی دا نھاہ اتنا ھا جو ادسس نونہیں دے بجائے ھک ہے کوں ماء تے دھیریں سمجھدیاں ھن۔ تے ایویں ہر کوئی خوشی نہال ھا تے انہیں دے گھریں اوچ محبتاں تے خوشیاں دا راج ھا۔

پر ھک ڈینہہ سیانی اپنی نونہہ چنڈ دیاں جوآں ایٹھی ڈیکھدی ھائی۔ تے ھک پڈھری جہیڑی نانی سومری دے ناں نال مشہور ھائی۔ او آگی۔ تے سس نونہہ دے نھاہ تے انہیں اوچ پیار محبت ڈیکھ تے جل گی۔

اوندی فطرت ھائی جو او کہیں دے نھاہ تے پیار محبت کوں ناں ڈیکھ سگدی ھائی۔ اے نھاہ تے پیار بھاویں سس نونہہ دا ہوتے بھاویں ذال مڑس دا تے بھاویں توڑیں پتر تے پیو دا کیوں ناں ہوسے ھا۔ او اپنی عادت کنے مجبور ھائی۔ او ھک واری جنہیں دے نھاہ کوں ڈیکھ گھنے ھا اوں کوں اتنے تائیں آرام ناں امدا ھا جتنے تائیں انہیں دا اپس اوچ جھیڑا نہ پوا ڈیوے ھا۔ او اپنی فطرت دے عین مطابق سوچیا جو میں انہاندا جھیڑا پوا ڈیواں۔ اے سوچ تے او اپنے گھر گی پئی۔

ہے ڈینہہ او بخاور تے سچل دے گھر دا دورہ کیتا۔ انھادی اوں کوں سس نونہہ دا وڈا نھاہ محسوس تھیا۔ او چنڈ تے سچل دا نھاہ ڈیکھ اوندے تن بدن اچ دی لگ گی۔ دن اپنے آپ نال وعدہ کیتا بلکہ قسم چا کہ جو میں اپنی سس نونہیں

لڑائی ڈتم اتنے تائیں آرام نال ناں بیٹھاں تے دل اوں روز روز انہاں ڈوں گھریں دے طوفانی دورے شروع کر ڈتے۔

سومری ماضی پنجاہ سال دی حک بڈھڑی ھائی۔ کافی عرصہ پہلے اوں اپنے ہال دی سادی کیتی ھائی تے اوندے پتر تے نونہہ دا آپس اچ ڈاڈھا ٹھاہ ھا۔ تے سومری دا خود وی اپنی نونہہ نال بہوں ڈاڈھا ٹاہ ھا۔ دل حک مکار انہیں اچ نفرت تے دشمن دے انگارے بھر ڈتے۔ تے اے کھلدا وسدا گھر تباہ تھی گیا سومری تے پتر تے اوندی نونہہ دے درمیان ایجھا اختلاف تھیا جو اوندے پتر اپنی ذال کوں مار سٹیا تے آپ پھاسی لگ گیا۔ سومری کوں اپنے گھر دی تباہی دا ڈاڈھا ڈکھ تھیا۔ تے اوں تسم چائی جیویں میڈے گھر کوں تباہ کیتا گے۔ اوہیں ہی وی کہیں دے گھر کوں وسن نہ ڈیساں۔ تے انہیں ڈینہیں دا اوں اے کسب چا چاتا ھا۔ تے دل ہولے ہولے اے انتقام دی بھاہ ہمیشہ واسطے اوندے اندر بل گئی ھائی۔ تے ھن نائیں او بجھدی پئی ھائی۔

ہن سومری ہر روز بنناور تے سیانڑ دے گھریں دا چکر لیندی ھائی۔ شروع شروع اچ اوں حالات دا جائزہ گیدا ھا۔ تے وَل اپنے پروگرام دے مطابق کم شروع کر ڈتس۔

اوائچ وی پہلے انگے سیانڑ دے گھر پئی تاں اوکلمی بیٹھی ھائی تے چنڑ اپنے کم کار اچ رُدھی وی ھائی۔ اوں سیانڑ کوں کلھا بیٹھا ڈیکھ تے اوندی اگوں کوڑی مچھی دا روڑ پے گی تے چنگی جھٹ روندی رہی۔

آخر سیانڑ دے بچھن نال اوں آکھیا۔ اوی سیانڑ میکوں ہر کوئی مکار سمجھدے۔ تے میں نے تہناں بدھیندے جو میں ساری دستی اچ جھڑے پوندی آں۔ پر میں کیا کراں۔ جیڑاں دا میڈا اپنا گھر برباد تھیئے۔ میں کہیں دا گھر اجڑدا نی ڈیکھ سکدی۔

سیانڑ سن تھوڑی جہی اوندے نال ہمدردی تے اوں کنے بہہ پئی۔ اوی سومری

کیا کمال اے۔ کجھ میکوں دی ڈسا۔

سوہری آپنے آپ کوں اپنے مقصد اچ کامیاب تھیندا ڈیکھ تے ہک ٹھنڈا ساہ بھرتے آکھن لگی۔

ادی سیانی کئی ڈینہہ تھی گئین۔ میں بختاور دے گھر روز ونیدی آں۔ ناں میں اپنی اکھیں نال ڈیکھدی آں۔ جو بختاور سارا ڈینہہ سچل دھی کو کم کار اچ لائی رہندی اے۔ تے آفرین اے تیڈی دھی دی۔ جو منہ اچ اصل زبان تاں ہس وی ناں۔ بس سارا ڈینہہ شڈی لگی رہندی اے۔ تے بختاور کوں میں جھیڑیم جو سچل نسیکی تاں کئی نی۔ جو ہر ویلھے کم اچ جتیائی رہندیں۔ پر بختاور دے پولن کنے پہلے تیڈی دھی سچل میکوں چاتے چا نیاہ کرن آں دھی ہوسے ناں ایکھی ہوتے۔ اوں اپنی سس دے دارں تھی نے میکوں آکھیس۔

ماسی سوہری میں اپنے گھر دا کم کار اپنی خوشی نال کریندی آں۔ اے میڈا گھر اے تے ماسی بختاور میڈی سس ای نی بلکہ ماء اے اساں جانوں تے اساڈا کم جانے نوں اچ کنے اگی تے اساڈے معاملے اچ دخل نہ ڈیتا کر۔ ناں تاں اساڈے گھر ای ناں آئی کر۔

پر ڈیکھ اوں مڑکی بختاور دے کم جواوں ہتھوں سچل کوں لکھ سو گال گن سنا ہیں پر ادی سیانی تو ڈیکھ دھی سچل دے کم جو میں جیڑاں اتھوں آونڈ لگی آں تاں میڈے اگوں ہتھ بدھ تے آکھیس جو بیکوں قسم اے جو ستاں اماں کوں ونج آکھیں۔ آفرین اے سچل آفرین ای۔

سوہری افغاں تاہیں بس نہ کیتی تے سیانی کوں آکھیس

ادی توں تاں چنڑ کوں اپنی سکیں دھیریں کنے وی دودھ تے سمجھدیں تے اوں کوں کوئی ڈکھ فی ڈیندیں۔ تے ہتھوں سارا ڈینہہ اوں دے اگوں نوکریں آنگے کھمدیں نے بختاور کوں سچل دھی نال ایہہ کیا جیہہ اے۔ اپنی دھی سچل دا حال سنڑ تے اوں کوں لگ تے ساہ گی پر پہلے او اپنی دھی کنوں بکاء پا ہندی سائی تے دل او

اگی نے کجھ کرے ھا۔

ہیں سانگے او ٹھڈا ساہ بھرتے آکھن لگی۔

اوی سومری اے اپنی اپنی ہر کہیں دی قسمت اے۔ چنن کو ڈیکھ جو سارا ڈہنہ اوں کوں اپنے ہاں تے لٹیندی آں تے سچل سارا ڈہنہ کھمدی اے نے دل دی من ملیح کونا پرا ے گال ای جو چنن میڈی عزت ڈاڈھی کریندی اے نے او اپنے پتے غوثو دی دی ڈاڈھی خدمت کریندی اے۔ خیر ہیں آپیں بختاور نال گال کریساں۔

ڈیکھن اخ تاں سیانی کوئی ایکھی گال نہ کیتی پر اوندے اندر اتھ بھاہ دے لمبے لگ گئے ھن۔ سومری اپنا کم ڈیکھانے گی پی۔ پر سیانی کوں اپنی دھی دے ڈکھیں ہتھ نہ ڈیتا۔

پہلے اوں چنن نال تھوڑا گھنٹا جھیڑالاتا۔ پر اوندے ہاں دی بھاہ ناں موئی تے اوسدھی بختاور کنے پئی۔ اوں ڈہنہ وت قدرتی طور تے بختاور کوں کوساتو سلھاتے او اپنا سر ہدھی تے ستی پی ھائی۔ سچل گھر دے پیسے چوپے اخ لگی پی ھائی۔

سیانی دے آون کنے پہلے بختاور سچل کوں ڈوسائے پھیرے آکھیا ھا جو ہن ڈھی بس کر ڈہنہ تپ گئے۔ باقی داکم فہر رلے کریسوں۔ اللہ کریسے آخ میکوں دی خیر آویسے۔ پر سچن دے صدقے سچے ہن۔ اوں اپنی سس کوں جواب ڈتا جو ماسی باقی تھوڑا جہیارہ گئے۔ اے کر گھناں تے دل بس کریاں۔ تے رہی رلے کم کرن آلی گال تاں ماسی میڈے ہوندیں تیکوں کم ناں کرن ڈیساں۔ اے آکھتے او دل کم اخ لگ گی۔

بختاور سچل دی کم کار اخ سک محبت کوں چانڈی ھائی۔ ہیں سانگے اوں او کوں زیادہ تکڑ نہ کیتی تے چپ کر گی۔

تتے ٹو پہر تے زلزلاں ڈیہہ ءخ گار سے اخ سچل کو گیا ڈیکھ تے سیانی کوں سومری دیاں گالھیں سچیاں لگیاں تے او چپ نہ کر سگی تے کجھ کیتے تو کیتے گی۔ بختاور اوں کوں ڈیکھ تے اپنا بخار بھل گی نے اٹھی تے اوں کوں ملی تے دل

نال آؤ بھگت کیتس۔ پر سیانی تاں وڈی کاوڑ اخ کھڑی ھائی۔ اوندی آؤ بھگت کوں ناں ڈٹھاتے وڈی کاوڑ ناں آکھیس۔

مائی بختاور پہلے ناں اے میکوں ڈسں جو میں تے تیڈے کہرے پلے ھن جوتوں او پلے پالیندیں۔

بختاور سیانی ڈی گال تاں ناں سمجھ سگی پر اوندی کاوڑ کوں سمجھ گی تے اوں کوں مٹھڑے سینے نال کھل تے آکھیس۔

اوی سیانی۔ اے کہے پلے نے دیر پی ڈسیندیں۔ میکوں ناں نبڑیں گالھیں دی کوئی سمجھ نی پی پیمدی۔

سیانی بھوکی تو کی ناں پہلے ای کھڑی ھائی اے گال سن تے اوں کوں ہیروی کٹڑی آنگوں ویڑھ گی، تے اوں کوں آکھن لگی۔

بختاور مائی: ڈھیر چالاک ناں تھی۔ میڈی معصوم تے بختیں آلی دھی تے ظلم وساتے ہن میمی پی تھنیدیں۔ میکوں سارا پتہ لگ گیے۔ جونوں میڈی بالڑی کوں میکا سمجھ تے سارا ڈینہہ کم اخ جو پائی رہندیں۔ تے آپ سر ہدھ تے کھٹڑے ملی ہیں تے دل من منیجے ای اصل کونی۔ تے الٹا اوں کوں گالھیں سخن ڈیندی ایں۔ توں کنھوں دی نواب دی دھی ایں۔ ڈیہیم ہیں میکوں۔

بختاور سیانی دیاں اے نکھیاں تے گوڑیاں گالھیں سن تے حیران پریشان تھی گی تے اوں کوں آکھن لگی۔

اوی سیانی کجھ ہوش کر۔ میکوں بھولیکا تھیتے۔ میں سچل سبھی نونہہ تے ظلم کریساں اے میکوں کہیں آکھیتے۔ کجھ سوچیندا سمجھیندا اوی ھے تے دل کوئی گال کریندی اے۔ میں نال جھیڑا لاواں کنے پہلے اپنی دھی کنے ناں پچھ۔

اتنے نا میں سچل زادہ سن نے اپنا ں دے کول آگی۔ ماں کوں کاوڑ اخ ڈیکھ تے حیران تھی گی تے اوں کنے پچھیس۔

خیر تے ھے اماں۔

مائی سیانی اپنی دھی ڈے اشارا کرتے بختاور کوں آکھیا۔ ہنڑ اے ڈیکھ کیا حالت تھی گی اے میڈی نانی دھی دی۔ تے توں آکھیندیں جو میکوں بھولیکا لقتے ہنڑ ڈسس۔ جواب ڈے۔

سہیل کوں ہنڑ سمجھ آگی جو گال کیا ہے۔ تے اوں اپنی ماء کوں آکھیا۔ اماں کجھ سوچیندا سمجھیندا دی ہے۔ ایویں ہوا اج ڈانگاں نی مریندیاں۔ میں تے خوشی نال اپنڑے گھر دا کم پا کریندی آں۔ اماں بختاور ناں میکوں ڈاڈھا روکیئے جو دھی ہنڑ ڈوپہر تھی گئن توں بس کر۔ پر میں ضد چا کیتی ام جو آج کم مکاتے رہساں اماں تو خواہ مخواہ تھیڑا ناں لا۔ جے میکوں اتھاں کوئی ڈکھ ہوتے ہے ناں تینکوں ڈسساں ھا۔

ہنڑ سیانی بختاور کوں چھوڑتے اپنی دھی دے گل پے گی تے اوں کوں آکھن لگی۔ جے توں میکوں ڈسیں ھا تاں میڈی اے حالت کیوں تھیوے ھا۔ میڈی اے نسی عادت تاں تینکوں ھیں مقام تے پجا تے۔

اپنی سس دی وٹ دلاون کنے پہلے اپنی شکل شیشے اچ تاں ڈیکھ۔ ماء دیاں گالھیں سنڑ تے سہیل دی پریشانی ودھ گی او اپنی ماء دی طبیعت کوں چانڈی تھائی۔ اوں ہیا زیادہ کجھ نہ آکھیا تے مڈے سینے نال اے گال کیتس۔ جو اماں تینکوں بھولیکا تھیسے۔ میکوں اتھاں کوئی ڈکھ کوئی۔ کہیں میڈے گھر کوں ساڑن دا سلے چونی لاتی اے۔ توں بھل ناں تے۔ میڈے حصے دے وسدے گھر کوں ناں رول۔ میں تینکوں سچ آکھیندی آں جو ماسی بختاور میکوں اپنی سکی دھی کنے وی ودھ تے سمجھدی اے تے میکوں اتھاں کوئی ڈکھ کوئی۔

سیانی دھی دا جواب سنڑ تے ہی کوڑ بچ گی تے اوں کوں آکھیس توں زیادہ سس دی وٹ نہ ول۔ میں ہنڑ آپ سبھو کجھ ڈیکھ گھدھم۔ تے ہنڑ ڈیکھساں بختاور دی جنڑ کیویں گھر تے راج کریندی اے۔

چنڑ دا ناں سنڑ تے سہیل ماء دے اگوں ہتھ بدھ تے آکھیس اماں توں اللہ دی

تھی ماسی بخشاں در چاچا نازو تے گامو سبھے تاں میڈے منہ ڈے ڈیکھدن۔ جے توں لوکیں دے آکھیتے ہک تے ادی چنڑ کوں کوئی ڈکھ ڈتوای تاں ناں توں میڈی ماہتے ناں ہیں تیڈی دھی۔

پر سیانڑ اپنڑ دھی دی کوئی گال ناں منی تے آپ سرودا جھیڑا لیندی ولی گی۔ او گھر ہنڑ تاں چنڑ اپنڑے گھر دا کم کار لہاتے بیٹھی ھائی۔ اوں کوں بیٹھا ڈیکھ تے سیانڑ اوندے نال جھیڑا لاپی۔

چنڑ جھڑا اوں کوں اے جواب ڈیتا جو ماسی ہیں ناں سارا کم کار لہا گدھم تے ہنڑ واندی تھی تے بیٹھی آں۔

اوندے اے آکھنڑ دی دیر ھائی تے اوں کوں لوٹ آنگے ویزہ گی تے ول اوندے منہ اچوں بھڑا کجھ نکتا اکیندی گی۔ چنڑ اوں کوں کوئی جواب ناں ڈیتا۔ تے اوں جھیڑے کوں ٹالنڑ دے سانگے اندر کوٹھے اچ آن بیٹھی۔

شام کوں خوٹو کم کار کنوں تھکا ترنا آیا۔ تے سیانڑ اوں کوں روتے دھاں ڈتی جو میڈی ذال اج میکوں گالھیں مندے ڈتے نس۔ تے میں جو اوں کوں ذرا جہی ولدی ڈتی ام۔ تاں ناں اوں میڈی پیڑی چھوڑی۔ میکوں دھکے دی ڈتے نس تے میڈے چنڈے دی پٹے نس تے ہنڑ تیڈی سر خروں تھیون واسطے ہتھوں اذ روندی وی بیٹھی اے۔

خوٹو کوں ماء دی گالھیں تے اعتبار ناں ناں آیا تے ول ای اوں چنڑ کوں مار دے روہبرو سدڑتے پچھا۔

چنڑ ناہیں اماں تاں جھیڑا کیوں لاتے۔ میکوں شرم لی آئی۔

چنڑ اپنے پے خوٹو دی گال سنڑ تے اوں کوں جواب ڈیون دے بجائے۔ اوں تو دنڑ تے زور لاتا۔ تے سیانڑ کوں موقع مل گیا تے اوں خوٹو کو آکھیا۔ جو ڈٹھی ناں ہنڑ تاں اعتبار آگا۔ پہلڑ ڈیکھ اے ہنڑ کیتی نانڑ تھی کھڑی اے۔ نسوکڑ کہیں جاہ دی نہ ہو تے تاں۔

خوٹو چنڑ دی حالت ڈیکھ تے اندازہ لاگد تھا جو اے بے قصور اے پر اوں مار کو اوں کوں واسطے چنڑ اوں تھوڑے کھنے ورکے ڈتو نس۔ پر اوندی ماء دا ہاں ناں تھریا۔ تے

اوں کوں ذال دا مُرید ہوں دے لئے ڈینہدی باہر نکل پی۔

مار دے دکھن دے بعد نوٹو جنڑ کنے دل پکھیا ناں اول صحیح صحیح گال ڈساتی۔

نوٹو کوں مار دے ایں اچاہت درتادّ تے حیرانگی تھی۔ تے اوں جنڑ کوں نسلی ڈیندیں

آکھیا توں موکھی ناں تھی۔ اماں پڑھیے اج لے تے ہنڑ اینڈیاں گالھیں ہاں تے ناں رکھیاں کرتے

ڈو جیا جیئں ولیے ہیں تینڈے نال نفیک ہاں ناں تینکوں کہیں ہے نال کیا۔

خیر نوٹو دیاں نڈھیاں منھیاں گالھیں جنڑ کوں حوصلہ ڈتا تے اوں ساریاں

گالھیں وسار ڈتیاں۔

تھوڑی دیر دے بعد مائی سبائی اپنڑے پیٹے فیشنڑ کوکوں گھنی آئی۔ جیڑا جوار دی بھار

بکلن ہُیا تھا۔ او اجنڑ تک سُچی کچی تے ٹھلڑ سولا منہ کنی ودی تھانی۔

رات کوں نوٹو دے آکھن نال جنڑ اپنی سس کے معافی دی منگی۔ پر او ندی کاوڑ

گھٹ ناں تھیڑ۔ ہتھوں اوں کوں جنڑ نال خدا واسطے دا ویر تھی گیا۔ دل روز روز دے جھگڑے

جیڑے سے انہاں دا وطیرہ بن گیا تے اے ہمدا وسدا گھر اجڑن پے گیا۔

شروع شروع اچ تاں نوٹو ایں جیڑے جھگڑے کوں سس نونہیں دا روانتی بیہ

سمجھیا۔ پر سبائی دی روز روزدی پڑچکیں نال نوٹو دے دل اچ وی فرق آؤن شروع

تھی گیا۔ تے آخر جنڑ دا مقام نوٹو دی نظریں اچ منڑ ہے گیا۔ تے دل نوبت مار کھاتی

تے آگی۔ تے اخیر دی باتی نوٹو جنڑ کوں کُٹ تے گھر کنے باہر کڈھ چھوڑیا۔ پر جنڑ حک

ایجے دلبس دی پلی سمجھی ہائی جو اتی مار کُٹ تے جیڑے جھگڑے دے باوجود ای اوں اپنڑے

گھر کوں ناں چھوڑیا۔

تھوڑی دیر گھر دے باہروں رڑکدے تے دل گھر دل آئی۔ پر نوٹو روز روزدی چخ ڑخ

کنے تنگ آگیا تھا۔ تے اوں دل جنڑ کوں دھکے ڈیندا گھر کنوں باہر کھڑا آیا۔ پر ایں وفادار

چنگی دل دی ایں گھر کنے وجنڑ مسلور ناں کیتا تے دل گھر آئی۔ نوٹو دت اوں کوں گھر

کنے کڈھنڑ واسطے اٹھیا پر جنڑ کو اوندے اکوں دل آیا تے نوٹو کوں لعن طعن کیتی تے

جنڑ کوں سر تے جتہ رکھ تے گھر آن ہلایئں۔ نوٹو پیو دا اکھیاں تے چُپ تاں کر کیے

پراوں چنن دے نال آلا پول بند کر ڈتس۔ اوہنں تے ول وی خوشی ھائی جو میں اپنے گھر وچ ناں ہاں۔

پر ہائی سوسری کوں اے وی نال بھائی تے اوں اپنا ہمیشہ اوہیں رکھیا جنھوں پلے کنے دی زیادہ بھاہ لا ڈتس۔

اور روز نوٹو کوں کوڑیاں سچیاں گالھیں گھڑ تے سنڈی ھائی تے چنن کوں مار کھدیندی ھائی۔ چنن اے سبھ کجھ چپ چاپ سہندی رہی۔ آخر اے گالھیں تے مار کٹ دیاں خبراں بخت در تے گاموں تک پنیاں۔

پہلے تاں انہیں ڈاڈھا صبر کیتا۔ پر سوسری تے نوٹو حد مکا ڈتی۔ ناں ول انہیں کوں وی کاوڑ آ گئی۔ تے انہاں دے گھر وی اوکھ تھیون لگ گیا۔ جیڑا کجھ سوسری چنن نال کر وندی پلی ھائی۔

جنہیں ویلھے نوٹو چنن کوں مار ڈیندا ھا ہوں ویلھے گاموں وی سچل کوں پھیڑ ڈیندا ھا تے ایویں اے سلسلہ ڈھیر ڈینہہ تک رھیا۔ تے ول سچل تے چنن اپنے اپنے پیو ماء دے گھر آ ہیٹھیاں تے انہیں کوں اپنے پیکیں اچ کافی مدت گزر گئی۔ ان صفیں دے جھیڑے جھگڑے تے رئس رنج نال نوٹو تے گاموں وی ہک پے دے دشمن بن گئے۔

انہیں دا آلا پول ناں پہلے ای بند ھا پر ہن او ھک پے کوں کٹن تے سمبریئے ڈوے ہن۔ ھک ڈوجے تے جان ڈیون آلے ہن ھک پے دے دشمن بن گئے نے اے وسدے رسدے گھر اجڑ گئے۔

انہاں دی پھوں پھالا انھاں تک بس ناں تھی۔ ہنھوں ھک پے کو بیا ڈیل تے فوار کرن اچ ڈوھوڈہ ھن۔ انہیں دی نفرت تے دشمنی دا اے حال جو او ھک پے دے بھولا ڈھن تے گپ اچ پیر بھنیدے ودے ھن۔

ہر ستیئت اللہ سائیں دے طرفوں چھکائی جو ھائی تک ایجھی کوئی گال ناں تھی۔ آخر انہیں گالھیں دی خبر بہرام خان کوں وی پئی۔ اوں ڈو ہیں کوں سڈوایا۔ ڈو ہیں واگالھیں سن لئیں تاں اوایں نتیجے تے پہنچا جو انہیں اچ جھیڑا گھتا ونڑ آلا کوئی نر بھا اوی اے۔

اوں اصل چور پکڑن واسطے مائی بھتاور تے مائی سیانی کوں وی سدوایا تاں اے حقیقت کھلی جو اصل بھاہ سومری لائی اے۔ ایہ سے بعد بہرام خاں سومری کوں بڑا گدھا تے اوں کوں کُتّیں نال کھوائیں۔

بہرام خاں اوں کوں اکھیدا ہیا ھا پڈھ ھڑنوں وڈی شیطان ایں۔ کواہ تاں ایجھی سنگدیں جو تیکوں ایں بھرور ڈیواں۔ پر تیڈے چلے والیں تے پڈھیے دا لحاظ اے۔ ہن تیڈی اے سزا جو توں اہناں ساریں لوکیں دے سامنے نک نال لکیراں کڈھ نے توبہ کڈھ جو دل ایجھا کم کہ ڈھاہیں ناں کریساں۔

او ڈھر ساریں لوکیں کو ڈیکھ تے شرم کنے پئی گئی پر بہرام خان دا حکم ھا۔ اوں کوں نک نال لکیراں دی کڈھریاں پیاں تے توبہ وی کرنڑ پئی۔

سومری دا حشر کرنڑ دے بعد بہرام خاں بھتاور تے سیانی کوں سمجھیا جو لوک ناہڈے چاول کھدن تاں سیانے تھیوڑ تے کجھ سوچو سمجھو۔ آخر بہرام خان دے سمجھاونڑاں انہیں کوں سمجھ آگی تے دل بہرام خاں انہیں دی کلیلے کرا ڈتی

چنڑ تے سیجل اپنے اپنے گھروں گیاں تے الہیں نے نفرت دی بھاہ وسم گئی۔ تے انہیں دے گھریں اچ دل خوشیاں نے مسرتاں دا راج تھیونڑ پے گیا تے سومری ہمیشہ واسطے پھکی تے نامراد تھی گی۔ ہن اوں کوں کوئی دی اپنے گھراں اوندڑ ڈیندا ھا۔ تے ہر کوئی اوندی بنت تے عبادت کوں سمجھ گیا ھا۔ ریہے رہنجھے پر جیہنے تاں ساریاں گالھیں ظاہر تھی آیاں تے اصل حقیقت کھل گی۔ تے ڈو جگے برباد تھیونڑ کنے بچ گئے۔

بہرام خان دا اگلے جہان ڈوں سفر

ساڈل خان اپنی ماہ مائی بھائی دے اکھن دے مطابق مطمین تھی گیا ھا پر اوکوں جس وقت گاکوں مائی بھائی دا اے سنیا اُن ڈیہتہ جو تبدا کم تھی گیے۔ باقی چھڑا بہرام خان کو راضی کرنا اے تے انشاء اللہ او وی تھی ویسے۔ او بالکل مطمین تھی گیا ھا اوکوں جنڑ اے نال دل جاہی تھا گی جو سبا گنڑ دا رشتہ پی جاہ تے نی لتبندا۔ تے اماں دے اکھن دے مطابق او اپے سائیں کوں حک ڈیہنہ راضی کر گھنیسے۔ تے ڈوجا اوکوں اپنی محبت تے یقین ھا۔ جنڑ او ڈھیر سارا وقت اپنے امتحاناں دی تیاری تے لبندا ھا۔ اوندے امتحان ای سر تے ہن۔ او امتحاناں دی تیاری اچ اتنا روجھل ھا جو اپنے گھاٹے یار لعل خان دی شادی تے وی ناں دیکھ سگیا۔ حالانکہ لعل خان خود اوکوں آتے خاص طور تے آکھ گیا ھا۔ پر او امتحاناں تے تعلیم دی اہمیت دے اگوں مجبور ھا تے او ناں دیکھ سگیا۔

اوکھی شادی اچ شریک ناں تھیون دا افسوس ضرور ھا پر اوں کنے دی زیادہ او کوں امتحاناں دی فکر ھائی۔

ساڈل خان حک ذہین تے لائق بال ھا۔ اوں پورے شوق تے پوری نیت نال تیاری کیتی تے ہن اوندی تیاری مکمل ھائی۔ آخر امتحان شروع تھی گیے۔ اوندے پرچے ہمیں چنگے لتبندے پے ھن او آپنے پرچیں کنے پوری طرح تے مطمین تے خوش ھا۔ اچ دی ادکرہ امتحان اچ ایں چھکڑی پرچے اچ ساریں خوطاہیں کنے زیادہ خوش ھا۔ کیوں جو اوکوں سارا پرچہ آسندا ھا۔ اوں دیر ناں کیتی تے پرچہ کر گھدس۔

ڈلاڈلا پڑہنڑ دے بعد جیں ویلھے اوکوں اطمینان تھی گیا جو ہنڑ کوئی کمی نی رہ گئے۔

اوں پرچہ وڈے تے کمرہ امتحان اچوں باہر نکل آیا تاں اوکوں دروازے تے ڈرائیور ہاکیں روندا ہویا ملیا۔ اوکوں روندا ڈیکھ تے اوں کنے جلدی جلدی پوچھیس۔

خیر اے یاسین کیوں روندا کھڑیں۔ یاسین دی دھاڑ ای نکل گی تے اوں آکھیا سائیں!

بہرام خان سوکلا گے۔ سانول واسطے اے خبر نہایت ھائی اوندے ہوش سوکلا گیے۔ اوندی اکھیں دے اگوں اندھارہ تھی گیا۔ اوندے پیر کمبنڑ پائے گے اوتھا ہو ڈوا تھا ہو ڈوا ڈھٹھ لگا۔ بیں کنے پہلے جو اوزمین نے اڈا ڈھیج تے اوکوں ناصر پکڑ گدھا۔ تے اوکوں حوصلہ ڈینڑیں لگا۔

سانول توں دھک پہاڑ دے حوصلے آلہ ھا دی۔ حوصلہ کرائے وقت ہر کہیں تے اوندے سانول ناصر کوں گل لاتے رونڑ پائے گیا۔ کجھ دیر پہلے ناصر جیڑا حوصلہ کرنڑ دی تلقین آلہ ھا ہنڑ خود ڈھڈ کار دے کرتے رونڑ پائے گیا۔

اتنی دیر اچ سانول خان دے پے سنگتی دی پرچہ وڈے تے آگیے۔ سارے ایں ڈکھ اچ اوندے نال ھن۔ ساریں کنے آخر اچ امین خان آیا اوکوں پتہ لگا تاں اودی روندی پٹے گیا۔

سانول دے سارے دوست مخلص تے سچے یار ھن سارے ایں غم اچ ہوں انگو پڑ ملال ھن تے سارے ہنجوں دھندے کھڑے ھن۔ ڈیکھدیں ڈیکھدیں تھوڑی ویر پہلے خوشیں دے ٹرھکڑیں ناں گونجنڑ آلہ کمرہ امتحان ماتم کدہ بنڑ گیا۔ سارے دوست اے خبر سنڑ تے بے ہوش ھن۔ اتنا ہوش کیں کوں نہ ھا جو ڈرائیور کنے پوری تفصیل پوچھے۔ خود یاسین دی اپنے ہوش اتھ ناں ھا۔ آخر امین کجھ حوصلہ کرتے اوں کنے تفصیل پوچھی۔

ڈرائیور کوں اپنے مالک دی موت دا اتنا صدمہ ھا جو او چیڑا روندیں روندیں اتنا آکھ سکیا بہرام خان ہسپتال اتھے اے۔ ہسپتال دے ناں سنڑنڑ دی دیر ھائی سارے اوڈاہیں بھجے پے۔

امین خان سانول کوں پکڑتے جیپ اتھ پہلایا تے نال اوندے ناصر تے یاسین اہے گے۔ امین خان جیپ چلاتے ہسپتال گھن آیا۔ ہسپتال اتھ ہر پاسے کہرام مچیا پیا ھا۔ ہر پاسے

دھاڑ ڈوہ ہاتے ڈوہ دے کو کاٹ ھئن۔ سوھاں ان سوھاں ہر کوئی پٹکہ لاتی پیا ھا۔ ہیاتاں ہیا ڈاکٹر دی اکھیں تے رومال ڈبے تے روندے کھڑے ھئن۔ اویں لگدا ھا جنویں ہسپتال اچ دڑا ماتم تھی گیے۔ مریضاں دی آنا والی واسطے موجود سبھے جوان مینھاں بہرام خان دے اتوں کھپے ھئن۔

امین خان لوکیں کو حک پا سے کرنیدا کرنیدا سانول کوں پیو دی میت دے اتوں لے آیا۔ سانول جھیڑا پیو دی موت دی خبر سن تے بم ہے ہوش ھا۔ پیو دا منہ ڈیکھ تے اپڑ بکے تے ونج ڈھٹھاتے ہے ہوش تھی گیا۔

آخر ڈاکٹر فاروق دی بہوں کوشش نال او ہوش اچ آگیا۔ ہن ڈاکٹر فاروق ہے سبھاون تے اوندیں دلاسیں نال او کافی حوصلے اچ آگیا۔ ہن او ایں صدمے دا مقابلہ کرن واسطے تیار ھا۔ اوں ڈاکٹر فاروق کنے اپنڑ پیو دی موت دے اسباب پوچھے۔

ڈاکٹر فاروق اونکوں ڈسایا جو بہرام خان کوں دل دا دورہ پے تے اودی اتنا شدید ھا جو ہسپتال پچنڑ کنے پہلے شائیت دھک اچ فوت تھی گیے ھئن۔ اینڈے بعد پیو دی میت تے آیا۔ ہن او حوصلے اچ ھا پر اکھیں اچوں ہنجوں دا سیلاب شروع تھی گیا تے دل لوچنگی جھٹ پیو دی میت نال چمبڑ تے روندا کھا۔

اتنے نائیق امین خان۔ ناصر تے باقی دوستاں میت کو گھر گھن ونجنڑ دے سبھے انتظام کرگدھے تے دل بہرام خان دی میت ہسپتال دی سرکاری جیپ تے روانی تھی۔ تے نال اوندے ترائے چار بیاں جیپاں دی ھئن جیتی اچ بہرام خان تے سانول خان دے سنگتی دوست ھئن۔ بھڑے جنازے اچ شریک تھیون واسطے میت دے نال جلدے پے ھئن۔

اے جیپاں دا قافلہ روانہ تھیا تاں اویں لگدا ھا جنویں کہیں نواب دی جنج وسیندی ہلی ہوندے۔ پر اے بہرام خان دی میت ھائی تے اے اوندی جنگائی تے اچھائی ھائی جو لوک شہر اوں جنازے اچ شریک تھیون جلدے پے ھئن۔

جیپاں دا اے قافلہ جیں ویلھے دستی بنان نال دستی اچ چپ تے خاموشی ھائی

جوادیں لگدا ھا جنوں دستی اتھ دھ چھیری ڈسے گئے۔ پر جیں ویلھے دستی اتھ بہرام خان دی موت دی خبر پئی ناں اے چپ تے خاموشی دھاڑ وٹھ تے ہاتے وٹھ دے کوکاٹ اتھ بدل گئی تے ہر پاسے قہرام مچ گیا۔ ھن روات تے کوکاٹ دا ٹبر ھا جنویں اسرافیل سور پھوکیا ہوے تے قیامت آگی ہوئے۔ ہر پاسے ھکو جا پھنکہ تے رون دے وٹھکارے ھن۔

دستی دا بچہ بچہ بہرام خان دی موت دے غم اتھ ہلکان ٹھا۔ بہرام خان دے مرن دی خبر منٹیں سکینٹ اتھ جیڈے کیڈے پنج کی۔ پرے آلیں دوسیں ڈسے منشی پوٹے بندے بھجا وٹتے ھن ہر پاسوں آدمیں دا سیلاب آگیا۔ ڈیکھدیں ڈیکھدیں ڈیرہ پر ٹھ گیا ہر لوک آپن اندے پے ھن۔

وٹھیر سارے لوکیں دی صلاح ھائی جو ھنیٹس بہرام خان کوں قبر اتھ جاہ ڈینی ونجے پر ساول دی منشا ھائی جو سویرے کفن دفن دی رسم ادا کیتی ونجے جو ھک ناں اے سایں دے سارے سنگتی دی جنازے اتھ پنج ونجن تے ڈوجا آساں آپنے اپنے دارتھ راہ تے منہ ڈیکھ گھنوں کیوں جو دل اے نصیب ناں تھیسے۔

آخر ہر کیسں کوں ساول خان دی منشا پسند آئی تے جنازہ فجر سویرے پڑھن دی صلاح پکی تھی گئی۔ دل ساول اپنے پیو دی میت کوں گھر چوا گیا تاں حویلی اتھ قہرام مچ گیا۔ ایجا پکھ پیا جو حویلی ماتم کدہ بن گئی۔ مائی پھاٹاں تے خان زادی کوں ہوش نا رھیا۔ تے دستی دیاں ساریاں ونجاں دی آپنے سر اردے وائین کرکر تے رونڈیاں پیاں ھن۔ حویلی اتھ ھکو جا رولا آٹ تے کوکاٹ تھا کوئی بہرام خان دی سخاوت دے وین پئی کریندی ھائی۔ تے کوئی اوندے عدل تے انصاف دا حوالہ ڈسے تے رونڈی پئی ھائی تے کوئی اوندی بہادری۔ نیرت تے شفقت کوں یاد کرتے پئی رونڈی ھائی۔ تے بہرام خان ھادی اللہ دا ایجا بندہ جیں اتھ ہر خوبی ھائی اللہ تعالیٰ ڈیاں دیاں ساریاں خوبیاں تے چنگیائیں اوندے وتھ جمع کر ڈیتیاں ھن۔

او غریباں دا ھمدرد تے یتیماں دا سرپرست تھا۔ او ظالم واسطے قہر تے غضب دا طوفان تھا تے مظلوم واسطے ہمدردی۔ پیار تے خلوص دی ٹھنڈی چھاں تھا۔ دبرا ہوتے یا حویلی ہوتے ڈونہیں پاسے نہایت سفر اصافی۔ تے ہر کوئی بہرام خان دی اچانیت موت تے ہنوں ہیٹھا دیندا تھا

ہر کوئی اوندے غم اچ نڈھال تھا۔ غریب امیر بھائے، رشتہ دار ہر کہیں کوں لکو جا غم تے دُکھ تھا۔ سبھے ایں صدمے دا شکار ہن۔ اے دُکھ درد تے غم دی فضا رات دے کیں ویلھے تک قائم رہی۔ آخر بزرگیں تے سیانے لوکیں دی کوشش نال باظاہر ایں روداد نے کو کاٹ اچ کمی آ گئی پر دل اچ ہر کہیں تے قیامت وسدی پا ہائی۔

موت دا غم انجام غم اے جو جتنا وی زیادہ تے شدید کیوں ناں ہوئے خود بخود صبر آوندے۔ شائیت ایہا وجہ ہائی جو رو رو تے ہر کوئی سُتم پیا۔ پر سانول، بھورل خان مائی بھائی تے خان زادی سارھارات بہرام خاں دے کھڑے دے نال بیٹھے تے انہیں دے نال بادل خاں۔ شکر وخان تے لشکر خان دیاں گھر آلیاں دی بیٹھاں رہیاں۔ اے بہرام خان دیاں گالھیں کر کرتے ساری رات روندے رہے۔

آخر سویر تھی گئی۔ رات بہرام خان دے ڈھیر سارے دوست پہنچ چکیے ہن تے آپنے یار دی آخری جھلک ڈیکھن واسطے بے چین ہن۔ آخر انہیں دے پُرزور اصرار نال سانول خاں بیوی میت باہر چوا آیا تے اوندیں ترالا جگر کی تے گھائے یاریں اوکوں دھاواں پاواں نے اوندی میت سنگھاری پونگھاری۔ اوندے بعد ہر کہیں چھاڑے دے کپڑے میت تے سیٹھے تے۔ اے اتنے کپڑے تھی گئے جو ترائے دفنہ میت دے انوں اوڑھ کپڑیں لہا تھے تے رکھیے۔

چھاڑے دے کپڑیں دا اتنا بڑو ڈھیر لگ گیا جو کئی دوکاناں بھریج سگدیاں ہن۔ کافی دیر تک میت ایتھائیں رکھی رہ گئی۔ آخر سانول خان اپنے بیوکوں حویلی اچ آخری جھلک ڈیکھاون کیتے چوا گیا۔ ہوٹ حویلی دا وڈا اداس تے غمگین منظر تھا ہر کہیں کوں پتہ تھا جو اے بہرام خان دا گھر اچ آخری پھیرا اے۔ اوندے بعد اوں اتھاں دبھنا ایں جتھوں اج تک کوئی واپس نی آیا۔

ایں خیال مائی بھائی۔ خان زادی۔ سانول تے بھورل کوں وَلا وَلا بہرام خان دا منہ ڈیکھن تے لبھو کر ڈیتہ تھا۔ شائیت بہرام خاں کوں عزرائیل کو گی چنگی خبر ڈیتی ہائی جو اوندا چہرہ اتنا پُر رونق تھا۔ اوندا کھلدا چہرہ ڈیکھ تے ایویں محسوس تھیندا تھا جنویں او

ہندر اتھ کوئی خوبصورت تے سوہنا خواب ڈیکھ تے کھدا اپیا ہوتے۔

اوندے منہ تے مکمل سکون تے بے تحاشا الیمان ھا۔ موت ناں برحق تے اٹل اے پر ایکھی چہرے تے رونق نے بہار کیں کیں دی قسمت اتھ ہوندی اے۔ بہرام خاں کوں جذبہ بیتی ہوں سارا دلیلہ تھی گیا ھا۔ ہیں ساکھے اوکوں زیادہ ناں رکھ سگدے ھن۔

آخر ساول خان میت کوں کوکاٹ تے ہاکاے دی دل سوز چیخیں اتھ جوانے باہر گھن آیا۔ جنازہ پڑھن واسطے لوک تیار ھن۔ جنازے اتھ شریک تھیون واسطے اتنے لوک کٹھے ھن جو اتھ تک اتنا جنازے اتھ کٹھ کیتا ہی ناں لقیا ھا۔ ہیں واسطے جنازے دا پروگرام قبرستان دے نال اوں ہی تے ھا جتھاں لکھاں لوک جا سگدے ھن۔

جنازہ بہرام خان دے مرشد پاک سائیں قبلہ خواجہ خوش الحق صاحب پڑھایا تے جنازے دے بعد جیڑی خواجہ صاحب دعا منگی او بہرام خان دی اپنی قسمت ھائی دعا ولیلے روندے مرشد پاک دی ڈاڑھی مبارک ہنجواں نال پس گئی تے جنازے اتھ شریک تام لوکیں اتھے خلوص تے دل نال دعا منگی جو کیں کوں ہتہ نال لگا تے پورے پندرہ منٹ اللہ تعالیٰ دی بارگاہ اتھ بہرام خان دی بخشش دی دعا کریندے رہیے۔

آخر مرشد پاک دی کھل نکتی تے دعا ختم تھائی۔ ایں کھل دا مقصد عقل نے اکھیں آلیں لوکیں سمجھیا۔ جو بہرام خان دی روح کوں بخشش دی خوشخبری مل چکی ھائی۔ اینڈے بعد کلمے پاک دے بابرکت ورد نال میت چاتی گی۔ دفن واسطے قبرستان پوجا گئی۔ قبر تیار رھائی بادل خان، شکر خان تے شکرو خان کوں اپنے یار نال اینی محبت ھائی جو میت کوں قبر اتھ لھادن دا شرف وی انہیں کوں حاصل تھیا۔ ہیں دوراں بھورل خان تے ساول خان دوئیں پیو دی قبر دے اتوں روندے بیٹھے رہیے۔

انہیں کوں پتہ ھا جو اتھ دے بعد بہرام خان دی صورت نال ڈیکھ سگسوں۔ ہیں واسطے انہیں پیو دا منہ رج رج تے ڈیکھا تے بہرام خان دے یار دی میت کوں بھائی یا تے حوالے کیندے رہیے۔ آخر انسان مٹی نال بنڈیے تے مٹی اتھ مٹی تھی ونجنا اے۔ بہرام خان دی روح کوں ثواب بخشن واسطے سارے وہاں نل شریف پڑھ تے

قبر تے شکر بندے رکھیئے۔

اینڈے بعد دعا منگ تے اذان ڈیتی گئی تے ول اے سبھے لوک بہرام خان دے کاندھی بن تے ویرے تے آ گئے۔ کجھ لوک جہڑے ویرے تے آئے ہوئے سن اونہیں کاغذیں دے اگوں خبر دا پانی ڈیتا۔ کاندھی بہہ گئے۔ ساریں یاراں دفعہ قل شریف پڑھ تے بہرام خان دی بخشش دی دعا منگی تے اوندے ورثا واسطے صبر تے اے نقصان سہنڑ دی دعا منگوائی ول ساریں لوکیں سانول خان نال بہرام خان دی موت دا افسوس کیتا۔

اینڈے بعد منشی اٹھ تے اُٹھی تے آکھیا۔ میڈے نگین تے بدنصیب بھیراؤ۔ اے اساں ساریں دی بدنصیبی اے جو بہرام خان اسیکوں چھوڑ گئے۔ اساں سارے اپنی صدے دا اپنے آپنے طور طریقے نال اظہار کر چکیوں تے اساں سارے سردار بہرام خان دے لائق تے فائق پال نال اوندے بھتیرے بھورل خان نلے اساں دی افسوس کریندوں۔ اساں انہیں دے غم اچ شریک اوں۔ اسیکوں پتہ اے جو اے عظیم تے ناقابل تلافی نقصان اے پر اساں قانون قدرت دے اگوں بے وس تے مجبور اوں تے اوندی رضا دے اگوں راضی اوں۔ میکوں اے علم اے جو تہاڈے دل ایں غم اچ چور چور ایں پر اپنے پیو ڈاڈے دی رسمیں کوں قائم رکھنڑ واسطے میں تساں ساریں کوں گزارش کریندا ں جو بہرام خان دے سبھے کاندھی کاندھا ناں کھاوِن۔ تہاکوں غم دی شدت گھٹ تھیسی تے بکھ کوئی پہ بہرام خان دی روح کو ثواب بخشنڑ واسطے اکھ پچھلہ کر گھنو۔

اینڈے بعد ہر کیں کاندھا ڑے دے ھک ھک ڈو ڈو گراہ چاتے۔ شکر دخان بھورین سانول تے بھورل کوں وی ھک ڈو گراہ کھاوے۔ ول ہر کیں کوں تریجے ڈینہہ قل خوانی دا آکھیا گیا۔

اج بہرام خان کوں موئیں تریجہ ڈینہہ تھا تے اج اوندی قل خوانی تھائی۔ بہرام خان دی روح کوں ثواب بخشنڑ واسطے ہرے بھرے دے لوک آئے تے خود نواب صاحب وی آیا۔ نماز دلیے کنوں قرآن خوانی۔ درود پاک دا لکھ شریف تے قل کلمہ پڑھیندا پیا تھا۔ نواب صاحب دی قل خوانی [illegible] ول سانول خان کوں

نواب صاحب سرداری دی پگ بدھوائی۔ تے سانول خان دی ساری برادری اپنے سردار دی وفاداری تے فرمانبرداری دا اقرار کیتا۔ آخر اتھ خیرات چلی تے ایکسمہ شام تک جاری رھیا۔

شام کوں برادری دے وڈے وڈے مہاندرے سانول کوں گھر گھن گئے تے ارمان کرن ڈی ایں رسم اتھ شریک ساریں مائی پھاٹی نال ارمان کیتا۔ اینڈے بعد اکثر لوک گئے پے۔ اجاں تک بہرام خان دے ترائی یار تے بنگل خان تے ھک ڈو مہاندرے ایتھایں ھن۔ کئی ڈینہہ تک لوک کیھاوں کیھاوں ارمان کیتے اندے رہ گئے بہرام خان دے ترائی یار آخری جمعرات تک الفاہیں رہ گئے۔ تے ہر لحاظ نال سانول کوں حوصلہ تے دلاسہ ڈینڈے رھیے تے اوکوں زندگی دی اتھ بھک سمجھیندے رھیتے۔

سانول خود ای سمجھدار تے لائق ھا۔ اوں اپنے دل نال عہد کیتا جو اے سابقے طور طریقے جاری رکھیاں۔ انصاف تے سخاوت جاری راہسے۔ اپنی قوم تے علاقے دی ترقی واسطے کوشش کریساں۔ ظالم دے خلاف تے مظلوم دی حمایت کریساں۔ حق دار کوں حق ڈیوساں تے جابر تے غاصب کوں سزا ڈیساں۔ سانول خان اپنے پیو سردار بہرام خان دے ساریں اصولیں کوں ہر لحاظ نال قائم رکھنڑ دا عزم کیتا۔

اخری جمعرات بہرام خان یاریں ہل تے کیتی۔ تے انہیں اتنے انتظام کیتے جو یں خیرات ناں ہوتے شادی ہوئے۔ رات کوں سانول کوں ترائی یاریں آکھیا۔

سانول خان توں آساڈا ہال ایں تے بہرام خان آساڈا سنگی یار ناں ھا آسیڑا بھیرا ھا۔ اساں اوندے غم اتھ تیڈے نال اوں پر موت برحق اے ہر کیں مرڈینہاں تے ھک ڈینہہ اساں دی ٹرڈسیوں اے اللہ سوہنڑے دا فیصلہ اے تے اوندے اگوں ہر کوئی راضی اے۔ توں سانول ہتھ حوصلہ کریں جو آن بنڑ تے اپنے پیو دا ناں روشن تے قائم رکھیں۔ تے اساکوں آپنا چاچا سمجھیں تے انشاءاللہ اساں دی تیڈے جاہے جٹ تے ڈیکھسوں۔

[illegible] شکر خان تے بدل خان کوں یقین ڈیوایا تے انہیں

کوں آکھیں۔ انشاء اللہ تباکوں میں کنے کوئی شکایت نال ملسے۔ اینہ سے بعد ساڈل خان
اپنیں چاچیں دا ہوں ہوں تھورا ضیا۔

سانول خان دی پہلی کچہری

بہرام خاں دی فوتگی کوں کئی مہینے گزر گئے ھن پر سانول تے اجھن تائیں پیئو دی توں داغم ادیں ھا. گھر انج ہر وقت اداسی تے غمی دا راج ھا. حویلی دے ادیں ناں آدمیں اوندیں کندھیں کنے وی بہرام خاں دی فوت دے ڈکھ تے غم دے آثار نمایاں ھن. گھر دے سارے فرد بہرام خان دیاں گالھیں اوندیاں شفقتاں. اوندیاں محبتاں یاد کرنے روندے ھن. اوھن وی سمجھے جو بہرام خاں انہیں واسطے ایکی ٹھنڈی تے ٹھنڈی چھاں ھا. جیں دے تھلوں انہیں ہمہ تے اپنی زندگی دے خوبصورت ترین ڈینہہ گزارے ھن. سب کجھ ہوندیں دے باوجود وی انہیں کوں ادیں لگدا ھا جیویں کجھ ای ناں ہووے پر اللہ دی اے قدرت اے جو کسے ای پیارے کنے پیارا انسان تڑونجے ھک ڈینہہ ہر کیں کوں صبر آوندے دنیا نے زندہ تے ڈینہہ گزارن واسطے ناں چاہندیں وی سب کجھ کرنا پوندے اپنے دل تے پتھر رکھ تے دنیا دے نال کھلنا پوندے ہسنا اٹھنا پوندے تے سانول خان اے سبھو کجھ کرن تے مجبور ھا.

اوں ھک ڈینہہ اپنی ساری بیادری تے سارے راج کوں سڈ وایا تے انہیں کوں آکھیس. اے سائیں دی فوتگی کوں پورا سال تھی گئے پر تاں سہڑے غم ڈکھ کوں ڈیکھ تے میکوں پریشانی کیتا. میں تہاڈے ایں احسان دا ظہورے دا میکوں اے وی پتہ اے جو تہاکوں میں کنے دی دودھ تے ڈکھ تے افسوس ہووے پر اسال تہاڈے آندی پند دے اگوں راضی اوں. اسان زندگی دی گاڈی کوں رواں دواں رکھن واسطے اوں ایں احسان دا بدلہ کوں تہاڈا احسان کرنا چاہندے. میں اج

ناں ساریں دی موجودگی اچ اے اعلان کر ہندا ں جو اج کنے لجعاد سمجھے کم کار فیصلے کیتے شروع ان جہڑے اپنے ساہیں دی زندگی اچ تقیندے نفس بن ہتھاں بنھن ڈوبوندا ں جو جیڑا حق حلال استعادت نے عزت دا سلسلہ سیڑھے ڈاڈے باپے کنے کٹھ ویڑھ ہے او قائم رہا ہے۔

بس اباسا بن جیجاناں فی نفی سنگدا پراتھیں دے اوں دیگ کوں ناں چھوڑ یاں جہڑا الفیں اپنی زندگی اچ اساڈے واسطے بنایا ھا۔ تے بدلدے ویلھے نال نال تاکوں ترقی دیاں نویاں منزلاں ڈیکھساں۔ اینڈے بعد پیو دی یاد اج اوندا روح لبھیج گیا او چپ کر گیا۔

دل پروگرام دے مطابق منشی ہوئے ساری بیا دری تے راج کوں مانی کھوائی تے ساول خان دی اے پہلی کچہری برخاست تھی گئی۔

بس ہر روز ہوا نگے ساول خان دی دی کچہری لگدی ھاتی۔ پورے سال دے فیصلے تے کم کار اویں ھن او پوری محنت نے شوق نال اپنے کھیں کار بن اج رو دخل ھا۔ اوں سارے کاروبار نے کم کار تو بن جوش تے جذبے نال شروع کیتے۔

منشی ہوئے دا حساب کتاب ڈھیئیں بنیرا دں جہڑا کجھ ڈیہتہ گھن گدھس۔ نوکریں چاکریں تے راکھیں دے حساب کتاب صاف کیتنس۔ علاقے اچ پہلا مڈل سکول منگوانے کاشتکاری دے نویں طریقے متعارف کرائیس۔ تعلیم عام کوں تعلیم واسطے شہر بھیجس تے نال اوندے چراغ دین دی گیا۔ ہوئے دی نوکری برحال رکھیس تے اوندی پہلے کنے دی زیادہ عزت تے تعظیم کیتنس۔ تمام راہکاں کوں بحال رکھیس۔

دلستی اچ موجود پرائمری سکول کو مڈل سکول بنوائیس۔ تے بیا دری دے فیصلے نے معاملے دی وڈی قابلیت نال طے کیتنس۔ الحاف اچ ناں او پیو کنے دی وڈھ گیا۔ اپنے مسلے اچ جہالت تے غربت دور کرن واسطے بہوں

ساریں دستیں اتھ پرائمری سکول کھولنس تے صحیح معنی ادا پنے عزائم اتھ کامیاب تھیا۔

اصل چیز جیڑی اوندی شہرت تے عزت دی وجہ بنی او ھائی احترام انسانیت تے خوف خدا تے حقوق العباد دی پابندی ۔ اوں انسانیت سوز سزاواں رسماں تے طریقے ختم کر ڈتیے۔ کچہری دے آداب تے طور طریقے بدل ڈینس تے اوندے ایں انقلاب دے خوشگوار اثرات ہتھے تے لوک اوندی پہلے کنے ہی ہیوں زیادہ عزت تے احترام کرن پائے گئے۔

سانول دے ایں انقلاب تے اوندے قوم دے مہاندرے خوش ھن پر انہیں کوں اے گال پسند ناں ھائی۔ جو سارا راتھ تعلیم حاصل کرے تے کچہری اتھ راتھ تے مہاندریں اتھ کوئی فرق ناں ہووے۔ او ایں تبدیلی دے بالکل خلاف ھن پر سانول کوں منہ چڑھاتے ناں اکھیندے ھن۔ پر راتھ وڈا خوش ھاتے او سانول کوں پیوں دی حد تک سمجھدے ھن۔

راتھ دی سیدھی سانول خان تک پہنچ مہاندریں کوں بالکل ناں بھائی او ھک ڈینہ سارے مہاندرے رل تے سانول کنے آئے تے انہیں آکھیا۔ سانول خان اسال ہے تیڈے ہر کم نے راضی ہوں پر تیڈے ایں وڈ کمیں کنے اساکوں اختلاف اے ھک اے جو تاہیں جہیڑی انتھاں تعلیم شروع کرائی تے ڈوجی اے جو تاہیں راتھ کوں کھلی چھٹی ڈیتی ہوئی اے۔ اساں تہاکوں انہیں ڈو چیزیں دی موکل ناں ڈیسوں باقی جو کجھ تو تہاں کر۔ اسیکوں کوئی اعتراض کونی۔

سانول مہاندریں دیاں گالھیں غور نال سنڈا رہیا تے تھوڑا جا سوچن دے بعد انہیں کوں جواب ڈیتس۔ ناں سارے میڈے بزرگ تے ہمدرد او۔ میکوں ہیوں دلی خوشی تھئی اے جو تہاکوں پھڑے انہاں ڈو کمیں دے بغیر سارے کم بھانے اؤ۔ جے ناں تہاکوں ناں اے ڈساؤ جو اے کم تہاکوں کیوں پسند کونی۔ مہاندریں اچوں ہنکل خان جواب ڈیتہ۔

سردار سائیں! تساں اساڈے سائیں اداسیاں نہاڈے سے زر خرید غلام آوں۔ پر حالی تساں اوں منزل تے نی پہنچے جتھاں سردار ہیں دیاں نگاہیں ہوندن۔ تساں حالی اپنے راہ نے رجعت دے مزاج کوں نی سمجھا۔ میڈا سوہنا سائیں اے لوک مہیڑے کھلے نال سدھے راہندن۔ اے محبت تے انسانیت دی زبان نی سمجھدے۔ انھاں کوں جہڑیاں کھیڈاں چھیناں ڈے ڈیتسن۔ اے ھن نہاڈے فیصلے نال فیصلے پیریں پاوݨ کنے دی انکار کر ڈیسن۔ تے اے سوہݨ گھوٹ جو جیں سردار دے فیصلے قائم نال راھن اوں سردار دی سرداری جھیڑی ڈوڈ ڈینہہ دی ہوندی اے۔ تے ڈوڈ جی گال تعلیم آلی اے۔ ناں ایں سلسلے اخ سرض نے کھوتے لھرا کے لوک جاہل رہسن ناں چنگاں ہوندے۔

جے اے لوک پڑھ لکھ گئے۔ ناں اے اساڈے طور طریقیں تے رسم و رواج کنے باغی تھی ویسن تے اساں نی چاہندے جو سردار بہرام خان دی بیادری تے راہ بغاوت کرے۔ اے صدیں کنے قائم سرداری صرف نہاڈی تھوڑی جی غلطی نال ختم تھی ویسی اے آکھ تے بنگل خان چپ کر گیا تے گل بہار خان آکھن لگا

سردار صاحب تساں جہڑے نقرے نال اے کم شروع کیتسن او بالکل اچھے ہوسن۔ پر تساں انھاں لوکاں کوں نی جاݨ دے اے لوک ایں لائق کونی جو انہیں کوں کھلی چھٹی ڈے تے انہیں دے نال کنے او خوف تے ڈر ختم کیتا ویسے جہڑا سردار صاحب دی دہشت تے رعب نال انھیں دے دل اخ موجود اے۔ تے پڑھائی ناں بندے کوں ادیں کھرا ڈینہدی اے تے دل اے لوک تاں پڑھ لکھ تے ناں تیکوں کھنسن تے نال اساکوں پوچھسن تے جنویں بنگل خان آکھیے اے نہاڈی مرضی ہے ناں اے سرداری ڈوڈ ڈینہہ دی مہان اے۔

گل بہار خاں چپ کینی تے دولت خان آکھیا۔ سردار سائیں۔ اساڈی انھاں گالھیں کو غلط ناں سمجھیں تے ڈوجا اساں اے اپنا فرض سمجھدوں جو اپنی عقل دے مطابق نہاکوں ضرور صلاح ڈیوں۔

میہڑا سوہنا نے ڈولہ سائیں اسال دی ہنیں آنگے تہاڈا اے اوں اسال لوک جہیڑا اپنی حد اچ رہ تے خوش تھیندوں۔ اسال لوکیں کوں ایں حد کنے ہاہر آون ڈیتوای ناں اسال سارے اپنی اوقات بھلا ڈیسوں۔ جیویں میڑا سائیں نانگ کوں جتنا کھیر پیلاؤ۔ نانگ آپنے ڈنگ مارن کنے ناں رہیسے۔ او کوں جیں نانگ کوں جتنا کھیر پیلاؤ۔ نانگ آپنے ڈنگ مارن کنے ناں رہیسے۔ او کوں جیں دیلھے موقعہ ملیا ڈنگ مار ڈیسے۔ تے گذھاتے جتناں مرضی کنہاں لڈو لوا و گذھا دا گذھا راہسے۔

اجاں دولت خان ہیا کھ آکھن چاہندا ھاتے دلاور خان آکھیا سردار سائیں میڑے انھیں بھیرا دیں تہاکوں بہوں گالھیں ڈسائیں کو ئی بی گنجائش تاں کوئی پر ہیں سائیں کوں آکھاں جو اے لوک اپنی حد اچ چنگے لگدن۔ انہیں کوں جتنا زیادہ پرے رکھو اتنا ای زیادہ ٹھیک راہندن۔

انھیں کوں اتنا منہ ناں لاؤ جو اے آپ کوں کجھ سمجھن پاتے دسن۔ اے لوک جہیڑا سردار سائیں تہاڈی تابع داری تے غلامی واسطے پیدا تھین انھیں کو پڑھا لکھا تے تساں ایں قابل بناون چاہندو۔ جو اے باغی تے بے ادب تھی دسن تہاڈے خلاف تقریراں تے گالھیں کرن۔ اسال کنے اے برداشت ناں تھیسے۔

سہراب خان جہیڑا اپنی تقریر کرنڑ واسطے دل اچ بیٹھا وٹ کھڑا ھا ول دلاور خان کوں اگی تے کجھ آکھن دا موقعہ ناں ڈیتہ تے وچ اچ بول پیا۔

سانول خان کوں سہراب خان دی اے اوہل ناں بھائی پر اوبرداشت کر گیا تے سہراب خان آکھن شروع کیتا۔ سردار سانول خان! میکوں پتہ اے جو تساں بہوں پڑھے لکھے او تے عقل مند دی ضرور او۔ پر میکوں اے حیرانی اے جو تساں ناں چھڑا سردار مہرام خان دے اصولاں دے خلاف تھی گیو بلکہ آپنے ڈاڈے بابے دے اصولاں کوں وی کنڈ چا ڈیتی اے دے تہاڈی ایں غلطی دی تکلیف تہاڈے ڈاڈے تے بابے دی روحاں کوں تھیسے۔ اگر او مناسب سمجھدے ناں پہلے او ایلے اصول تے طور طریقے نال ٹیندے او سیدھے سادھے تھی تے وی ڈے سو جھلے آلے تھن۔

انھیں دیاں باز لگے تبسرے تے نکھماں اکھیں۔ اخاں لوکاں کوں سجاڑی دیاں ہن۔ ایں سانگے او اپنے رانڑ کوں ساری مدّ۔ اپنی حمد انج رکھیے۔ تے انھیں کوں اوں پڑھائی تے سلم کنے دی پرے رکھی رہ گیے حق مہڑی انھیں کوں بے ادب تے بے حیا کرتے باغی بنا ڈنیدی اے۔ او اجاں وی کجھ اگی تے اکھنڑ چاہندا انھا پر حق سانول خاں دی برداشت جواب ڈسے گی۔

اوندا نمبر دا کنور اجر بچے تے الھنڑ پاتے گیا تے اوں کاوڑ انج اکھیا۔ بس کرو سبھے اے اپنے صلاح تے مشورے۔ مبکوں اللہ سائیں اپنی سمجھ ڈھیر ڈیتی اے۔ تساں سبھڑی قوم دے مہاندرے او تے بہا ڈاہبکوں لحاظ اے ہیں کافی دیر کنے تہا ڈیاں بے مقصد گالھیں سنڈا بیٹھا رہیاں۔ تساں مبکوں چنگے مشورے ڈیوں ایو۔ جو ہیں سلطانیت تے انسانیت دا سنکر تھی وسگاں ہیں او سبھے دگ چھوڑ ڈیواں جیڑے آساکوں اپنے پیارے نبی صلی اللہ آلہ وسلم تے اپنے پاک تے سوہنے قرآن شریف ڈیکھائن۔

ہیں تساں لوکاں دے فائدے سانگے اپنی مظلوم تے معصوم رعایا تے ظلم تے بربریت دی ڈانگ وسیندا رہاں ہیں اللہ تعالیٰ دے سارے حکمیں کنے صرف ہیں واسطے منہ پھیر تے بہہ رہاں جو ستاں سبھڑا راہ تساں مہاندریں دے سامنے اپنے تے صرف اپنی سرداری کوں قائم رکھنڑ واسطے اپنی رعایا کوں بے علم جاہل رکھاں تے علم جیہی نعمت کنے محروم کر ڈیواں۔

انھیں کوں اندھارے انج دھکے کھاونڑ واسطے چھوڑ ڈیواں۔ ہیں تہا ڈے ایں برائے تے کوڑے خیال کوں فی نمبندا جو رعایا پڑھ لکھ تے باغی تھی ونبدی اے یا ہیں نے تہ رکھ تے فی ملدی یا ونگار چھیڑنی ڈنبدی۔ تساں اے چاہندو جو میں اپنڑ کافت دے روپ نال اوں رعایا کوں خوف زدہ تے پریشان رکھاں جنہیں دے دل انج سبھڑے واسطے اتنا پیار تے احترام اے مہڑی۔ سبھڑے اگوں سرای نی چیندی۔ ہیں انھیں کوں ہر ویلھے ڈرکے تے کھلے انج رکھاں۔ جیڑے سبھڑی تے بھلے ڈاڈے بابے کنے خلاف ڈنبدے آہن۔ انھیں کوں ایں دفا تے خلافی دا

اے صلہ ڈیواں جو آپنے ظلم نال اپناں کوں دہائی راہاں۔ میں نسال کنے پوچھداں ہو
دنیا اچ ایجا طریقہ۔ تہذیب نے رواج کتھاں اے جیہڑا اپنے اُتے سرڈیون آلے
کوں غدار تے باغی سمجھ تے اوں تے ظلم دی ڈانگ وساوݨ دی اجازت ڈیندے۔

سانول خان دی کاوڑ ڈیکھݨ آلی ھائی اوندا جوش تے کاوڑ ڈیکھ تے مہاندرے
پچھ چیڑیں اچ پاوݨ پائے گے۔ انھیں کوں آپݨی مہاندر گیرنا دا فکر پائے گیا تے انھیں ہݨ
جھکی وٹ گدھی۔ انھیں کوں ہݨ احساس تھیا۔ جو اساں ہیوں غلطی کیتی اے۔

او اپنے الفائیں تے شرمندہ ھن۔ او شرمساری کنے منہ ماری بیٹھے ھن۔ انھیں
کوہݨ احساس تھیا۔ جو اساں جیہڑا کجھ آکھے بالکل غلط ھا او در آپݨاں گالھیں واپس
گھنݨ چاہندے ھن پر انھیں اچ جرات ناں ھائی۔ انھیں پہلے ہرام خاں دیاں کاوڑاں تے کھے
گھے ڈیٹھے ھن پر سانول دی کاوڑ دا انھیں کوں اچ احساس تھیا۔ او تھک ڈو جے دے منہ کول ڈیکھݨ
پاتے گے۔ آخر بنگل خان ہمت کرتے سانول خان کوں آکھیس۔

میڈا دولہ ساتھی سردار سانول خان! اساں جیہڑا کجھ آکھے اپنی عقل تے تجربے کوں
ڈیکھ تے آکھے۔ تے تیڈیاں اے گالھیں سݨ نے میڈا دل بھر گیے میکوں سمجھ آگئی جو تیڈے
کیا ارادے ان نوں اپنی رعایا کوں کیا بناوݨ چاہندیں تے کیا سمجھدیں۔ تیڈے ارادے تے
عزائم بہوں بلند ان۔ جہالت ہوس تے اپنی مفاد پرستی دی گندی نالی اچ پلݨ آلے کیڑے کڈاہیں
شاہین دی پرواز تے اوندے ارادیں کوں نی جانݨ سگدے۔ میکوں دل جاہی اے جو تساں اپنی
بیادری تے رعایا نال بالکل مخلص او۔

اینڈے بعد ہنیں مہاندریں دی بنگل خان دی تائید کیتی پر او دلوں باجانوں خوش ناں ھن
ہݨ سانول خان دی کاوڑ کجھ ڈھری تھی گی تے او کجھ دیر چپ کرݨ دے بعد بولیا۔

بنگل خان میکوں خوشی اے جو تائیں میڈے ارادیں تے خیالیں کوں سمجھ تے قبول کیتے۔
تائیں ثابت کر ڈیتے جو جیویں توں میڈے اے ساتھی دا سچا ہتھ ھاویں۔ او میں میڈے واسطے
ھک ڈھال ایں میں تھکوں ایں اپنی وفاداری ثابت کرݨ تے مبارک ڈیندیاں تے اٹھ کیتے
بعد توں اپنے سارے پاسے دا دڑا مضبوط ایں تے تیڈا رتبہ میڈی کچہری اچ میڈے مشیراں

واجوب۔ بنگل خان الفی تے سانول دا تھوراسنیا۔ اینڈے بعد سانول خان باقی مہاندریں کو
نرا طلب کرتے آکھیس۔

اچھا تاں ڈساؤ جو تساں چاہندے کیا او یا باقی مہاندریں دی طرفوں دولت خان جواب
ڈیتہ جو اساں سردار سائیں! صرف تیڈی نے تیڈی اوں پگ دی خیر منگدوں جیہڑی سردار
بہرام خان دے بعد تیکوں بدھوائی گئی اے۔ دل سانول خان الفیں کوں سمجھاون کیتے آکھیا:

میں تیڈی گال تسلیم کریندا جو میڈے ڈاڈے بابے اپنی قوم نے راج تے اپنے اصولاں
طریقیاں نال سرداری کیتی اے تے الفیں طور طریقیں تے اصولاں نال بہوں کامیاب تھئن۔ میں اے
وی تسلیم کریندا جو اے طور طریقے تے اصول میکوں الفیں دی امانت دے طور تے ملے ایں تے
میں الفیں دا حقیقی امین تے نگہبان آں تے انشاء اللہ ساری حیاتی ایں ڈاڈے بابے دی امانت
کوں محفوظ رکھیساں پر تساں پرانے وقت دے لوک او۔ تیڈا ڈاڈا زمانہ بہوں معصوم تے بھولا
بھالا ہا۔ تیڈی شائیں اے جوتساں آپنیاں ڈے داریاں نبھیندے رہ گیو۔ پر میڈے
بزرگو الحمدللہ میکوں اللہ تعالیٰ آپنے فضل تے خاص مہربانی نال جیہڑی عقل سمجھ تے علم
ڈیتے اوندا تقاضا اے جو میں آپنے طور طریقے بدلاں۔

بدلدے حالات میکوں دھاڑ دھاڑ کرتے آکھیندے کھڑن جو چڑانے تے
فرسودہ نظام بالکل غیر موثر تے غلط اِن۔ سردار تے راج دا تعلق ہک حاکم تے محکوم
دا ہوندے تے جیہڑا حاکم ہر ویلھے آپنے محکوماں تے تلوار چائی کھڑا ہوندے۔ او
صرف الفیں دے جسماں تے حکومت کریندے۔ دل اتے اوندا کوئی مقام نی ہوندا۔ ظلم۔ جبر
تے زیادتی انسان کوں ہک ڈینہہ بغاوت تے مجبور کر ڈیندِن تے پیار محبت تے شفقت
الفیں کوں زندگی بھر دا قیدی بنا ڈیندے اِن۔ ٹھیک اے جو میں تیڈی گال من نے اپنے
راج تے رعایا تے ظلم کراں تے دل اوندے روپ نے خوف دے اگوں سر سٹی رعاون تے
بھروسہ تے میڈے ظلم سہندے رعاون تے میں الفیں دل اتے آپنے واسطے نفرت تے مخالفت
دے بلکہ اے انگاریں کوں ہوا ڈینداں رعاواں نے ہک ڈینہہ جیڈاں اے انگارے بھڑک
پون تاں اپنا سمجھ کے جلدا رہسوں۔ ٹھیک اے جو تساں کوں اجھو لبھندے اے تاں میں تیڈی مخی

پوری کریندا ں۔

مہاندرے ہن شرم کنے آپنا منہ تلے کر گھے۔ انھیں کو سانول خان دیاں سچاں تے کھریاں گالھیں بہت لگیاں۔ او دل اچ ناں ایں حقیقت کوں من گھے پر منہ نال اینہ اقرار کرنی تے راضی ناں تھئن۔

سانول خان انھیں کوں ول آکھیا۔ ڈیکھو سناں لوکاں دا خیال بے بنیاد اے جو اے معصوم تے جاہل رانجھ پڑھ لکھ تے باغ نے گئنا نخ تھی ویسے۔ رھایا نال اچھا تے سوہنا سلوک اینکوں دینگا ڈیسے۔ پر میں ایں چیز کوں تسلیم نی کریندا بلکہ میڈا ناں ایمان اے جو جیہو جہا ناں کیوں ناں ہووے او اپنے محسن دا تھوڑا ضرور منیندے۔ میکوں آپنے دل دے خمیر تے پکا یقین اے جو ایں خمیر دے جنیل انسان نال جتنا پیار کریسو اتنا سرسئی راہسے۔ تے میڈے ایں خیال کنے او لوک اختلاف کریسن جنہاں دے دل اچ دشمنی ہوسن۔ جنہاں دے اگوں میڈی خیر خواہی کنے زیادہ آپنے مفاد تے مقصد ہوسن۔

جیہڑے لوک قوم دا حق مریندن او غاصب جابر تے ظالم ہوندن۔ میکوں اللہ سائیں پوری دھرتی کوں ہاڑی دا مالک بنائیسی۔ میکوں رب سائیں اے عزت صرف ہیں واسطے ڈینی اے جو میں انھاں دے حقوق دی حفاظت کراں۔ انھاں دے درمیان تھیون آلے اختلاف پورے انصاف تے عدل نال پورے کراں تے انھیں اچ اتفاق تے محبت و دھاواں جے میں اپنے اے فرض پورے نال کراں تاں انھیں تے وی میڈا کوئی حق نی۔

آلا آلا تے سانول تھک گیا تے اوندا سنگھ پاہنجی گیا تے اوں اپنی گال مکیندیں آکھیا۔ میکوں امید اے جو ساں میڈیاں گالھیں سمجھ گئے ہوسو۔ تے انہیں گالھیں دی تائید کرتے ساں آپنا حق ادا کریسو تے میکوں خوش کریسو۔

ٹبی مہاندریں تے سانول دی گالھیں دا اثر تھیون پا گیا تے او سمجھ گئے جو سانول جتنا سمجھدار تے سیانا اے اتنا اپنے اصولاں دا پکا وی اے۔ انھیں اپنی دال نال گلدی ڈیکھ تے سانول دے اگوں ہتھیار سٹ ڈتے تے دولت خان ساریں مہاندریں دی طرفوں سانول کوں ادب نال آکھیا۔

سوہنا سانول خاں ! اساں کنہ مسار ادوں جو تیڈے ارادے تے تیڈی سوچاں
کوں ہوں دیر نال سمجھے اسیکوں معاف کر ڈیو۔ پر اساں اے گل ضرور آپنے تجربے
تے عقل نال کیتی اے اساں ہنڑ سمجھ گیوں جو تہاڈے کیا ارادے تے عزائم ان۔ اساں
تہاکوں یقین ڈیوندوں جو اساں تہاڈے نال اوں تے نال ساہوں تے ہنڑ تول جان
تے تیڈا کم چاتے جہڑا کجھ دل اچ آوی کر اساں ہر حال اچ تہاڈے وفادار اوں تے
ان شاء اللہ جنیدیں تائیں وفادار رہسوں۔

ایندے بعد ساریں مہاندریں دولت خان دی گالھیں دی تائید کیتی تے اے سب
کجھ ختم تھی گیا۔ مہاندریں دی ملاقات دے بعد سانول خان نویں جوش تے جذبے
نال اپنے کمیں کاریں اچ رُدھ گیا۔

بھورل شہر اچ

بھورل خان تے چراغ دین ڈوہیں ڈوہوں جماعت اچھے نمبریں نال پاس کیتی تے انہیں ڈوہیں کوں سانول خان شہر دے اول کالج اچ داخل کرایا جتھیں اچ سانول خود پڑھدا رہیا ہا۔ سانول خان کو بھورل خان نال بہوں پیار ہا۔ او کوں او اپنڑی جان کنے وی زیادہ عزیز رکھیندا ہا۔ اوندے واسطے ہر آسائش تے سہولت دا انتظام کیتس۔ تے بھورل خان دے نال نال چراغ دین کوں وی اے سبھے سہولتاں حاصل ہن۔ او ڈوہیں پورے شوق تے توجہ نال پڑھدے پئے ہن انہاں دا معمول ہا جو سویرے سویرے اٹھی تے نماز پڑھن ہا۔ وں کالج وانجن ڈی تیاری کرتے سدھے کالج وانجن ہاتے کالج اچ چھڑا اپڑھائی آلے پاسے دھیان گریندے ہن۔ انہیں کوں پڑھائی دے بغیر پی کیں چیز نال دلچسپی نال ہائی۔ ہیں سلگے او کالج دے بعد سدھے مکان تے آندے ہن تے وں باقی وقت او اپنڑے کالج کم کرن تے پڑھن اچ مصروف رہندے ہن بوٹا ہر ویلھے انہیں کوں واڈھیہ پیتی رہندی۔ روٹی پکاون واسطے تے بھورل دی خدمت

واسطے موجو مکان تے موجود ہا۔ انہیں دی خبر گیری واسطے منشی پوٹا اکثر امدا ویندا رہندا ہا تے سانول دی ہدایت دے مطابق انہیں ڈوہیں کوں جیپ تے چاتے شہر دی سیر کرو یندا ہا تے انھیں کوں چھڑا پڑھائی آلے پاسے دھیان رکھݨ دی نصیحت کریندا ہا، تے اووی پوری توجہ دے نال پڑھائی اچ لگے پے ہن۔ وقت گزر دا رہیا تے حیاتی دے ڈینہ کم تھیندے گئے بھورل کوں شہر گیئں پورے تراے مہینے تھی گئے ہن۔ مائی پٹھانی دے اصرار نال سانول خان انہیں کوں گھر منگوایا، کیوں جو بھورل پہلے کڈاہیں اتنا باہر نال رہیا ہا تے ہݨ اوندے چہرے تے موجھ دے آثار نمایاں ہن۔ دل اوڈو تراے ڈینہ گھر راہݨ دے بعد شہر ول گئے تے منشی پوٹا وی انہیں دے نال گیا۔

منشی پوٹے دے پروگرام دے مطابق ڈرائیور جیپ گھر گھن آیا تے او اتھائیں رہ پیا۔ منشی پوٹا اپݨے معمول دے مطابق بھوَل تے چراغ دین کوں اے آکھ تے مکان توں گیا پیا جو تھوڑی دیر بعد میں ول آسان۔ اصل اچ او نرگس کوں ملݨ ویندا ہا، بہوں عرصہ گزرݨ دے باوجود ای اوں ہالی تک چراغ دین کوں بھینٹ نرگس دے بارے اچ نال ڈسایا ہا۔ اج منشی پوٹے دے دل وچ خیال آیا جو آج چراغ دین کوں نرگس نال ملاواں۔ اوڈ گ اچوں ول آیا تے چراغ دین کوں آکھیس۔ آ چراغ دین تیکوں اچ نیڈے چاچے فضل دین نال ملاواں۔

چاچا فضل دین ..... او آپݨا ہمسایہ او کبتھاں اے۔ تیکوں ہنیں پتہ لگ ویسے، آتوں میڈے نال چل چراغ دین خوشی کنے ٹرپا مارتے اٹھی کھڑا تے آپݨے پیو دے نال ٹر پیا۔ چراغ دین کوں فضل دین دے نال ملݨ دی اتنی خوشی ہائی جو او آپݨے جگری یار بھورل خان کوں وی بھل

گیا سارے دنگ اچ اوخوش تھیا گیا جو چاچے فضل دین دے علاوہ اپنڑے پراپنڑے جگری یار امام دین کوں وی ملیساں تے نہیں لوکاں نال وی ملاقات تھیسے، اوایں خوشی دے تصور اچ اتنا غرق باجوان کوں پندھ دا پتہ ای نہ لگا تے او فضل دین دے گھر دے اگوں ونج کھڑے۔ کونڈا کھڑکاون دے بعد منشی بولنے او کوں آکھیا۔

چراغ دین! "اج تیکوں پی ایچی ہستی نال وی ملیساں جنیں کوں ڈیکھتے تیکوں اپنڑی اکھیں تے یقین نہ رہسے"۔ چراغ دین فٹ آکھیا او ہستی میڈے بچپن دا سرمایہ چاچے فضل دی دھی جوراں ہوسے۔ بولنے او کوں آکھیا کونا۔ اوں دل آکھیا میڈا لنگوٹیا یار شوکت ہوسے۔ ہنڑ بولنے چراغ دین کوں ہک ٹھنڈا سانھ بھرتے آکھیا۔ ہنڑ توں جیہڑی ہستی نال ملیسی او تیڈے نزدیک مرگئی ہوسے۔

چراغ دین اپنڑے دماغ تے زور ڈے تے آکھیا۔ مرگیا اے بولنے آکھیا ہا۔ دل او سوچن پائے گیا۔ اوندے دل اچ اپنڑے بھینٹ بھیراویں دا خیال آیا پر اوندے عقل تسلیم ناں کیتا جو انھیں اچوں کوئی بچ گیا ہووے۔ او بیو کنوں پچھیا ابا او کون اے منشی بولنے پتر دی مونجھا ری ڈیکھ تے او کوں آکھیا۔ توں مونجھا ناں تھی ھنڑیں تیکوں مل دیسے، چراغ دین پیوکنے پچھن چا ہندا ہا پر دروازہ کھلیا۔ تے اندروں فضل دین باہر نکتا بولنے کوں ملیا تے چراغ دین کوں ڈیکھ تے خوش تھی گیا تے بولنے کوں آکھیئں اچھا میڈے بھتریجے کوں گھن آئیں۔ ایندے بعد اوں چراغ دین کوں پیار کیتا تے انہیں کوں اندر گھن گیا، او اجاں دروازے کنے لنگیے ہن تے اندروں کوٹھے اچوں نرگس اباجی! اباجی! کریندی باہر آئی۔

چراغ دین نرگس کوں ڈیکھ تے حیران تھی گیا اوندے خیال اچ تاں

نرگس مر چکی ہائی۔ پر اوتاں اوندے سامنڑے ہائی پہلے اوکوں اپنڑی اکھیں تے یقین نہ آیا اوں دل وچ سوچیا جو اے کوئی خواب اے یا سچی مچی نرگس اے۔ اوایں شش و پنج اچ ہا تے پوٹے اوکوں آکھیا چراغ دین! اے اوہتی ای جنیئں دے ناں تیکوں پہلے ای آکھیا ہم جو توں اوکوں مل تے وی یقین نہ کر لیئیں۔ ہیں تاں سوچیا ہم جو کجھ دیر تیکوں تنگ کر لیساں پر نرگس دا دل پہلے ہچھ گئے شائت جو اج اوکوں اپنڑا چراغ دین ملڑ امدا پئے۔ خیر ہن ٹساں بھینٹن بھیرا چانڑو، چراغ دین تے نرگس ہک لحظ ہک بے کوں ڈیکھدے رہیے تے دل چراغ دین اپنڑی بھینٹن دے اکھوں سرکیتا تے نرگس اوندے سر تے پیار نال ہتھ پھیریا تے اوکوں دعائیں ڈیون لگی۔ اوا وکوں دعائیں ڈیندی کھڑی ہائی۔ اکھیں اچوں ہنجوں دا مینہ وسیندیں کھڑی ہائی۔ اے خوشی دے ہنجوں ہن۔

ڈو ہیں بھینٹن بھیرا ہک بے کوں مل تے اتنے خوش تھئے۔ جو انھیں کوں اوحالات بھل گئے۔ جنہیں اچ اوہک ہیئے کنے وچھڑے ہن اج فضل دین دا گھر خوشی نال بھریا پیا ہا۔ مدت دے وچھڑے مل بیٹھے ہن۔ سارے ہک بے کوں مل تے خوش بہار ہن۔ فضل دین چراغ دین کوں اپنڑی ساری حال حقیقت سنڑائی۔ دل نرگس مانی تیار کر گدھی تے ساریں مانی ٹکر کھادا۔ فضل دین بوٹے کوں حقہ تازہ کر ڈتا تے دل او امام دین کوں روٹی پچاون گیا پیا تے اوندی گھر آلی ہک ہمسائی دے گھر کوئی کم گئی پئی۔ ہن فضل دین دے گھر اج اوترائے پیو۔ پتر تے دھی ہن۔ تھوڑی دیر او چپ رہیے آخر نرگس پیو کوں آکھیا ابا! کتنے تائیں میں چاچے فضل دین دے گھر راہساں۔ منشی بوٹے اوندے سر تے ہتھ پھیر ویں تے اوکوں آکھیا۔ "بس پتر میں ہن پوری طرح تے سنبھر تے آیاں تے پورے مہینے دی چھٹی گھن آیاں، انشاء اللہ پہلے تاں کوئی بنڑیا بنڑایا مکان گھر لینڈ ول جے کوئی جگہ مکان

ناں لیلیا تاں دل کوئی پلاٹ گھن لے مکان دا کم شروع کریندوں

چراغ دین حیرانی نال پیوُ ڈوں ڈیٹھا تے اوکوں آکھیس۔ ابا! بیا مکان کیوں گولیندوں۔ سانول خان آلہ مکان جو ہے پیا۔ بوٹا پتر دی معصومیت تے کھل پیا تے اوکوں آکھن لگا۔ پتر چراغ دین! او مکان تاں سانول خان دا اے ناں۔ میں آپنے مکان دی گال پیا کریندا ں۔ پر ابا مکان تے تاں وڈا پیسہ لگسے۔

چراغ دین پیوُ کوں آکھیا

منشی بوٹے کجھ سوچدے اوکوں جواب ڈتہ پتر پیسے دی فکر ناں کر اے صندوق سارا نوٹیں نال بھریا پے۔ بوٹے اوں صندوق ڈے اشارہ کیتا بھڑا بوٹا اپنے نال چاتی وداھا۔ چراغ دین صندوق ڈوں ڈیکھ تے بہوں خوشی محسوس کیتس۔ نرگس دی پیوُ دی اتنی ساری دولت دا ٹ تے بہوں خوش تھئی تے اوندے دل اچ اتنی ساری دولت ڈیکھن دی خواہش پیدا تھئی تے اوں پیوُ کوں کوں آکھیا ابا! میکوں اے دولت ڈیکھاتاں سہی، چراغ دین دی نرگس دی فرمائش کوں دُہرایا۔

ہن منشی بوٹے کوں صندوق کھول تے ڈیکھاونی پئی۔ صندوق دا تالا کھولن کنے پہلے اوں ایڈے اوڈے ڈیکھ تے تسلی کیتی تے دل اُٹھی تے باہر آلہ دروازہ دی بند کر آیا تے دل بوٹے آپنے ڈکھدیں ہتھ نال صندوق دا تالا کھولیا۔ اوندا پھڑکاتے کیتس تاں او واقعی او سارا صندوق نوٹیں نال پیوُ ہا

پیوُ دی اتنی ساری دولت ڈیکھ تے حیران تھی گے تے اُنہیں پیوُ کوں پچھیا ابا اے ساری دی ساری دولت آپنڑی اے۔ بوٹے انہیں کوں تسلی ڈتی جو ہا اے ساری دی ساری دولت آپنڑی اے۔ دل چراغ دین پیوُ کنے پچھیا۔ ابا اتنی دولت آئی کتھوں اے، چراغ دین صندوق دا دروازہ بند کرتے اوکوں تالا مار یس تے دل تلے کوں ڈیٹھس جو متاں تالا صحیح ناں لگا ہووے۔ اے اطمینان کر

گھنٹ دے بعد جو تالا بالکل بند ہے۔ دل پتر کوں جواب ڈتیس جو پتر اے ساری دی ساری دولت تیڈی اے، تے اے نال ونجھو جو اے آئی کتھوں اے تے کیویں آئی، بہر حال اتنا ڈس ڈیندا جو میں ناں ڈاکہ ماریے تے ناں کہیں دی چوری کیتم، بس اے ساری ہتھ دی صفائی اے، نرگس تے چراغ دین خوشی نال آکھیا اچھا ابا دل تاں اے سارا مال آپنڑا اے۔ منشی بوٹے آپنڑے پتر تے دھی کوں دولت دی چمک دے اگوں گیلکدا ڈیکھ تے آکھیا، ڈیکھو تساں میڈی اولاد اوتے میں جیہڑا کجھ وی کر ینداں او چھڑا تہاڈی خاطر، جے تساں ڈوہیں میڈے نال تھیوو تاں میں بی اتنی دولت کٹھی کر سگداں جتنی تساں ڈٹھی تاں ڈٹھی سنڈی دی ناں ہوسے۔

چراغ دین فٹ بولیا ابا! میں تہاڈا پال آں تے تیڈی ساری دولت دا وارث آں جے توں میڈے واسطے اتنی دولت کٹھی کر سگدیں تاں میں وی تیڈے ہر معاملے اچ نال آں، پر اے ڈس جو میکوں کرنا کیا پسے۔ منشی بوٹے کھلدیں چراغ دین دے مونڈھے تے ہتھ رکھ تے آکھیس۔ شابس ای چراغ دین شابس۔ میکوں تا ہیں کنے ایہا امید ہائی۔ تے ول چراغ دین دی پیو نال کھلن پلئے گیا۔ ول منشی بوٹے نرگس کوں آکھیا جو توں ہک منٹ اندر کوٹھے اچ ونج میں اینکوں آپنڑا کم سمجھا گھناں۔ نرگس اندر کوٹھے اچ گئی تے منشی بوٹے چراغ دین کوں آکھیا۔

ڈیکھ چراغ دین توں صرف میڈا ہک گلہ جا کم کریں تاں میڈا دگ پہوں صر آسان تھی ویسے چراغ دین بیقراری نال آکھیا۔ ابا تساں کوئی گم ڈساوای سہی نال۔ منشی بوٹا فلم دے ولن آنگے ایڈے اوڈے ڈیکھ تے وڈی اداکاری نال آکھیا۔ توں صرف بھورل کوں بدراہ کر ڈے بس اوندے اچ ہر اوہ برائی پیدا کر ڈے جیہڑی اوندے ضمیر تے غیرت کوں بیرے بیرے کرتے اوکوں عیاش

بدمعاش، شرابی تے زانی کر ڈے، بس اگے تے ہیں جانا تے میڈا کم، چراغ دین دا کھلدا چہرہ بدل گیا تے اوں بوٹے کوں آکھیا ابا! اے تساں کیا آکھ ڈتے۔ بھورل ہویے دے تاں اتنے احسان تھورے آپاں تے ہن جو آپاں ساری حیاتی انہیں دے پیر دھوتے پیو رہیے تاں وی آپاں انہیں دے تھورے نی لہہ سگدے، اے کھتوں دی شرافت اے جو اساں انہیں دے احسان تاں جھڑے منیئے بلکہ انہیں کوں بدراہ تے گمراہ کر ڈیوں۔ ناں ابا اے کم میں کنے ناں تھیسے۔

بوٹے پتر دے منہ کنوں انکار سن تے تھوڑ جہا شرم سار تھیا پر اونکوں چراغ دین تے اعتماد ہا اوں چراغ دین دے انکار کوں ہک رسمی انکار سمجھا تے آکھن لگا۔ ڈیکھ چراغ دین توں زیادہ نمک حلال بنڑ دی کوشش ناں کر توں انہیں وڈے تے سرداریں لوکیں نی جانڑ دا اے لوک اج کجھ ان تے کل کجھ تے انہیں لوکوں کوں زیادہ ایمان دار تے نمک حلال بھمندے وی کوئی اے صرف خوشامدی تے چترو لوکیں کوں پسند کریندن جھڑے منہ تے انہیں کوں ہا سائیں تے جیا سائیں آکھن تے کنڈ پچھوں منی رہسن اے چھڑا انہیں لوکیں کوں اپنا سنگی بیلی سمجھدن میڈا بھولا پتر توں کجھ عقل کر تے کجھ سوچ میں بھلا اے سبھ کجھ کیں واسطے پیا کریندا ں۔ اے آکھ تے منشی بوٹے بک واری وت صندوق دا دروازہ کھول تے چراغ دین دے اگوں کیتس تے اوکوں آکھیس۔

اے دولت ڈیٹھی تاں اے تاں کجھ ای کوئی۔ توں بس ایہو تھولہ جہا کم چا کرتے ول آپ تے ڈیکھ میں کیا کریندا ں۔ چراغ دین تے دولت دی چمک بک واری ول پوری آب و تاب نال حملہ کیتا۔ پر او بھورل جا جیہے دوست نال دھوکھا آکرن تے راضی نال تھیا تے پیو کوں آکھن لگا۔

ابا! اے ڈسس جو اے صندوق آلی ساری دولت آپنڑے اے ناں؟ منشی بوٹے اوکوں جواب ڈتا ہا بالکل۔ ول ابا! آپنڑے واسطے تھوڑی اے کیا۔ او

وقت یاد کر ابا جڈاں آپنے گھر اچ کجھ کونا ہائے ترائے ڈینہ دے فاقے ہن تے
ول چاچے فضل دین ہوریں آپاں کوں اٹا ڈتا ہائے تاں اللہ دے شکرانے
ادا کیتے ہانی۔ تے ہنڑ اے وقت اے جو دولت نال صندوق بھریا پے تے
تیکوں رچ نی تھیندا تے ول وی اے دولت! اے تاں ادریں وی کہیں دی
یار نی، تے توں چھڑا ایں دولت دے پچھوں آپنے بہرام خان جہے محسن دے گھر
اچ بھاہ لاون چاہندیں، ہنڑ او بہوں جوش جذبے اچ آ گیا اپنے پیو کوں ول
آکھیس۔ ابا او وقت یاد کر جڈاں آپاں لیچ پیچ تے اتھاں آئے ہاسے تے ام
خان تیکوں سینے نال لاتے آپنا بھیرا بنڑایا ہس تے ول اوں تیڈی کتنی خدمت
تے خیال رکھیا ہا۔ او تیکوں ہوں ویلے گل نال لاتا ہا جیں ویلھے آپاں کنے کجھ وی
کونا ہا۔ ابا! تیکوں او تتی تے تکھی دھپ بھل گئی اے جیں اچ ٹرٹر تے آپنے
پیریں اچ چھالے پائے گئے ہن تے آپاں کنے اتنا کینا ں ہا جو جوتی چا گھنوں
ہا تے ول بہرام خان آپنے پیار محبت خلوص تے ایثار مروت دے ٹھڈے
ول دی ٹھڈی منھی چھاں تلوں پہلایا ہا تے ہنڑ ابا! توں اوں ول کوں
کیپٹن چاہندی جنہیں دی چھاں تلوں پہہ تے آپاں پندھ دے تھکیڑے لاتھے
ہن۔

چراغ دین دیاں بچیاں تے کھریاں گالھیں بوٹے کوں شرمسار کر ڈتیاں
تے اول شرم کنوں تلے منہ مار ئیس چا۔ کجھ دیر واسطے او کوں وی آپنے ظہیر
لان تان کیتی پر اول تے دولت دا نشہ ہا تے دولت دا نشہ ایجہ نشہ اے جو
ملک واری جنہیں تے چڑھ ونجے تاں ول کجھ پے کنوں نی لہندا۔ اول کنے ہنڑ
وی اتنی دولت ہانی جو او باقی زندگی آرام نال پہہ تے کھا سگدا ہا پر جیویں
آکھدن ڈھیر کوں ڈھیر دی بھاہ ہوندی بالکل ایویں ہنڑ بوٹے دی
نظر اچ بھورل آلی جائیداد تے اوندی لکھیں دی مڈی ہائی او ایں جائیداد

مڈی کوں ہر طورت اچ حاصل کرݨ چاہندا ہا تے ایندے حصول دی خاطر او
اپݨا ضمیر اپݨی غیرت تے اپݨی عزت سب چیز داتے لاوݨ واسطے تیار ہا۔ ہݨ
اوندے اتے دولت دی چمک تے زمینداری دی ٹھاٹھ باٹھ دی یلغار تھائی
او ہݨ ہر صورت اچ چراغ دین کوں ہم خیال بناوݨ چاہندا ہا۔ چراغ دین وی
بک کوراڑی مڈی ہائی تے بوٹا وی بک پراݨا کھوگ تے بہوں چالاک تے سیانا
ہا اوں سوچیا جو ایویں چراغ دین ناں منسے اوں اوکوں لالچ دے نال نال
بک ایجھا قصہ سݨایا جنہیں چراغ دین دے تن من اچ بھاہ لاڈتی تے دل او چراغ
دین جہڑا پیوندی ہر ڈتی ہوئی لالچ کوں ٹھکرا گیا ہا ہݨ او بوٹے دے پیریں اچ
وٹ کھنڈ آیا تے دل او سانول تے اوندے وان خان دا سب توں وڈا دشمن
ہݨ گیا۔ اصل اچ بوٹے ڈیٹھا جو چراغ دین نی منیدا اوں بک واری دل او کوں
آکھیا۔ چراغ دین سوچ گمن، ایجھے موقعے روز روز نی ملدے۔ توں تھوڑی جہی
ہمت کریناں پوری زندگی عیش کریسیں۔ ہݨ لوکیں دے اسال محتاج اوں تے
دل لوک آساڈے محتاج ہوسن اے دولت، جائیداد، زمیناں تے جیہاں کارال
سب کجھ تائیں کنے ہوسے، چراغ دین دولت زمیناں جیہاں، موٹراں تے عیش
عشرت ݨچ تے بک واری لڈ گیا پر اوں ہوش سنبھال تے بک واری دل انکار
کر ڈتا۔

ہݨ بوٹے پی چال چلی او کوڑی مچی دا ردوں پے گیا تے پتر کوں اسکیس
چراغ دین میں تاں سوچاں ہم جو توں بہوں سمجھدار ایں تے میڈیں گالہیں کنے اندازہ
لاتے بجھ ویسیں، پر توں بالکل بدھو ایں۔ پہلے اسے سوچ جو میں بھلا کیوں سانول
ہوریں نال اے سب کجھ کرݨ تے تیار تھیاں۔ میں وی بک مسلمان تے انسان آں
میکوں وی خبر اے جو جیڑا احسان تھورا کرے اوندی ہر دم خیر منگیندی اے
بہ سانول میں نال بک ایجھی زیادتی کیتی اے جو میں مجبور تھی گیاں جو نمک حلالی

دی بجائے ملک جرامی کراں اے چال بوٹے دی کم کر گی اونڈے کوڑے پچھے ہنجوں
چراغ دین دی غیرت تے جوش کوں ہک جانے کر ڈتا تے او پیو کوں آکھیا۔ جے
سانول ایجھی زیادتی کیتی اے تاں تائیں میکوں پہلے کیوں نی ڈسیا ہم

بوٹے آپنڑیاں ہنجوں اکھیاں تے اونکوں آکھیس چراغ دین! توں ہالی
بال ایں۔ توں سانول خان دی طاقت تے قوت نی جانڑ دا انہیں لوکیں دے بہوں
لمبے تے مضبوط ہتھ ان، اساں جیہے بے آسراتے بے سہارا لوک انہیں دا کجھ ای
نی وگاڑ سگدے، میں کئی ڈینہاں کنے پریشان ہم جو کیوں ایں زیادتی دا پلہ
گھناں۔ میں سوچ سوچ تے پاگل تھی گیاں آخر میں اے چال سوچی ام جو ہیں
طریقے نال انھیں کنے اساں پاند۔ گھن سگدوں، پر تائیں میڈیں امیدیں تے پانی
پھیر ڈتے تائیں میڈی نگی بھاہ تے پانی ویٹ ڈیتے تے ہٹن میں ایں زیادتی دا
افسوس آپنڑے دل وچ پا تے مرولیاں تے اے سمجھاں جو میڈی کوئی اولاد نال
ہائی۔ میڈا کوئی پتر نال ہا جیہڑا میڈے ایں غم دا علاج کرے ہا۔ جیہڑا میڈے پچھاں
تے ملہم رکھے ہا۔ اے آکھ تے بوٹا زور زور نال رودن لگ پیا۔

چراغ دین آخر بوٹے دا پتر ہا اوندھا خون ہا اوں پیو کوں روندا ڈیکھ تے
آکھیا ابا! توں اے تاں ڈس جو سانول زیادتی کیا کیتی اے؟ بوٹے چراغ دین تے
آپنڑی اداکاری دا اثر تھیندا ڈیکھ تے پی اداکاری کریندے اونکوں جواب
ڈتا، پتر کیہڑے منہ نال آکھاں جو اوں تیڈی بھینٹ نرگس نال زیادتی کیتی اے
اونکوں ہتھ پاتے، ہٹن چراغ دین دی غیرت جاگ پی تے اوں پورے جوش تے
غصے نال آکھیا جو ابا اے گجال ہائی تاں تائیں میکوں پہلے کیوں نی ڈسیا تے ہٹن میں
سانول کوں ایں زیادتی دی اوندھا ڈیساں جو اوہ یاد کریسی تے آپنڑی اولاد کوں وی
ڈس ڈیسے جو ایجھی زیادتی کیویں کریندی اے۔

منشی بوٹے آپنڑی ایں چال کوں کامیاب تھیندا ڈیکھ تے چراغ دین کنوں

پچھیا توں سانول کوں ایں زیادتی دی کیا سزا ڈیوݨ چاہندی ؟ ابا میں سانول کوں قتل کڑیاں تے دل اوندی لاش دے ٹکڑے ٹکڑے کرتے کیتئی دے اگوں سٹ ڈیساں۔ چراغ دین وڈی کاوڑ نال آکھیا۔ منشی بوٹے اونکوں سمجھاوݨ دے انداز اچ جواب ڈتہ۔

ناں۔ ناں۔ میڈا پتر ناں، پہاڑ اچ ٹکر مارو تاں آپݨا سر بھجدے۔ اے سردار لوک بہوں طاقت آلے ہوندن، انھاں کوں قتل کرݨ آلے پہلے خود قتل تھی ویندن انہیں دی جاسوسی ایجھی ہوندی اے جو انسان حیران تھی ویندے۔ انہیں کوں اپݨے دشمن دی بھبھوں پرے کنوں آویندی اے۔ انہیں کنے پلہ گھنݨ آسان کوئی۔ چراغ دین پیو کوں آپݨا فیصلہ سنیدیں آکھیا۔ ابا میکوں آپݨی جان دی کوئی پروا کوئی میکوں آپݨی غیرت اجازت نی ڈیندی جو میں اوندی طاقت ڈیکھ تے چپ کرو بجاں۔ منشی بوٹے کوں ہݨ احساس تھیا جو اے چال جتنی اثر آلی ھے اتنی خطرناک وی ھے اونکوں ہݨ ڈسݨ گیا جو متاں چراغ دین کاوڑ اچ کجھ کر بہے اوں اونکوں سمجھیندیں آکھیا۔

چراغ دین پتر! میں سمجھداں جو کوئی جوان تے غیرت مند بھیرا آپݨی بھینݨ نال زیادتی سݨ تے آپݨے انجام کنے بے خبر تھی ویندے، پر میڈا پتر! توں میڈ کھا پال ایں میڈے بوڑھیپے دا سہارا تے آپݨی بھینݨ دی عزت دا رکھوالا ایں میں نی چاہنداں جو توں سانول کوں قتل کرݨ کنوں پہلے خود قتل تھی ویجیں۔ بلکہ اساں ساریں کوں مرواویں میں ہک لمبا منصوبہ سوچے جے توں ٹھڈے سینے نال غور کرتے اوں تے عمل کریں تاں اساں ہیں قابل تھی سگسوں جو اساں اوں کنے پلہ وی گھن ولیوں تے اوندے نال اکھیں نال اکھیں ملاتے ڈیکھ وی سگسوں پر پہلے میکوں توں اعتماد ڈے جو توں ہر قدم میڈے مشورے نال چیسیں۔

چراغ دین کجھ ویر سوچیندا رہیا تے دل پیو کوں آکھݨ لگا ابا توں میں تے یقین کر میں آپݨی ماں دی چھتکدی لاش دی قسم چیندا اں جو میں کوئی قدم تیڈی اجازت دے

بغیر ناں جیساں۔ ٹھیک اے میڈا پتر ہٹن توں غور کرتے ہٹ۔ جیویں تینکوں ہیں آکھیے جو بھورل کوں ویگاڑ ڈے اینکوں عیاش تے اوباش بنا ڈے ول آپاں ہوندے پیسیں نال ہوندی جائیداد گھنوں تے جنیں ویلھے آپاں سانول جتنے زمیندار تھی گیوسے تاں آپاں اوں کنوں رچ رچ تے پلھے گھنسوں۔

ٹھیک اے ابا میں ایویں کر لیساں جیویں توں آکھیسیں پر بھورل کوں عیاش بناتے اساں اوندی جائیداد کیویں گھنسوں۔ چراغ دین دے ایں سوال تے بوٹا ہل پیا تے اوکوں آکھن لگا۔ جے تھی ونجے کوئی عیاش تاں تھی ویندے اوندا ستیاناس پتر! چراغ دین! جنیں ویلھے کوئی عیاش تھی ویندے تاں او صرف آپنڑی عیاشی وچ غرق تھی ویندے تے ول او ہر حال اچ عیاشی کریندے تے میکوں یقین جنیں وقت بھورل عیاش تھی نجیا تاں ول او آساڈے اشارے تے نچسے۔ تے ول ڈیکھیں آپنڑے پوڑھے پیوڈے کم۔

ہٹن چراغ دین پیو کوں آکھیا۔ ٹھیک اے ابا پر زیادتی تاں اساں نال سانول کیتی اے تے اساں بھورل کنوں پے گھندوں

بوٹے پتر کوں آکھیا۔ چراغ دین توں نی سمجھدا۔ سانول تیڈی بھیڑ داکجھ نی رکھیا تے توں جٹن اوندی بھینڑ داوی کجھ ناں رکھ۔ پر اے سبھ کجھ سوچ سمجھ تے پوری چالاکی نال تھیسے۔ بھورل کوں تے سانول کوں کہیں قیمت تے اے احساس نی تھینونا چاہندا جو تیڈے دل اچ نیت اچ کوئی وٹ اے۔ چراغ دین پیو کوں جواب ڈتہ توں ابا! بالکل فکر ای ناں کر میں انشاء اللہ کہیں کوں پتہ ای نال لاون ڈیساں۔ بوٹے چراغ دین کوں شاباش ڈتی تے نرگس کوں سڈ ماریں۔

نرگس آئی تاں اوکوں دولت آلی صندوق ڈے تے آکھیس اینکوں کتھائیں اچھی جاہ تے پورسٹ جتھاں کہیں کوں شک ناں تھیوے تے کہیں کوں پتہ ای ناں لگے نرگس صندوق اندر کوٹھے اچ چاکی تے ول اوکوں بک کھٹ دے تلوں کھڈ کھٹ تے

پورسٹیس اتنے تائیں فضل دین تے امام دین وی آ گئے۔ چراغ دین تے امام دین ہک
پے کوں ملدے تے بہوں خوش تھا تھیے تے ول کافی دیر تائیں او آپنڑے منڈھ لادیا لگا ہیر
یاد کرتے کھلدے مہدے رہیے۔ آخر بوٹے چراغ دین کوں آکھیا جو توں ہنڑ ونج
بھورل خان موجھا بیٹھا ہوسے۔ چراغ دین آپنی ڈھینٹن نال سانول دی زیادتی سنڑ تے
اوکوں سانول خان تاں کیا اوندے پورے خیش قبیلے کنوں نفرت تھی گئی ہائی۔ اول
ہیو کوں لا پرواہی نال جواب ڈتہ۔ ابا! میں ہال امام دین نال کجھ دیر پہندا ں بھورل
کیڑا کڈا ہیں لڈیا وندے۔ بوٹے محسوس کیتا جو ہالی تک چراغ دین تے اثر اے اوول
اوکوں اکھ مارتے آکھیا۔ ونج میر توں بھورل خان اداس تھیا بیٹھا ہوسے اولوک
اسیڈا کتنا خیال رکھیندن ہنڑ چراغ دین سمجھ گئیا تے اوول فضل دین تے امام دین
کنوں موکلاتے مکان ڈوں روانہ تھی گیا تے بوٹا تے فضل دین
ہالھیں اچ لگ گے۔ گالھیں گالھیں اچ بوٹے فضل کوں آکھیا جو میں ہک آپنڑا مکان
گھنڑا اے، فضل دین فورا اوکوں آکھیا جو آپنڑے مکان دے سامنڑے جیہڑا مکان اے نال
اوو یکاؤ اوندا مالک میکوں ملیا ہا تے اوکوں میڈے خیال اچ رقم دی وی لوڑ اے
تے اوستاوی ڈیسے۔

بوٹے مکان دی تفصیل پوچھی، فضل دین اوکوں ڈسایا جو مکان دا کل رقبہ
تاں پوری ہک کنال اے کمرے چھڑے ہالی ڈوان انہیں دے اگوں برآمدہ وی
ھے تے بورچی خانہ تے غسل خانہ وی ھے۔ بوٹے جلدی نال آکھیا ول تاں چنگا ھے
تے اول نال گال کروں ناں۔ فضل دین اوکوں آکھیا۔ جے شوق اے تاں ول گال
کر لیوں۔ بوٹا اٹھی کھڑا تے آکھیئس۔ گال کیا کر لیوں۔ اٹھی ھنیں اوکوں ملوں۔ ول
اوڈو ہنیں گھر کنوں باہر نکل گئے۔ اوو ی مکان دے دروازے تے پہنچے تے مالک
مکان وی آگیا جیہڑا شائیت کڈا ہیں تیار تھیا ویندا ہا۔
فضل دین اوکوں ڈیکھ تے آکھیا، ملک صاحب ہک منٹ گال سنیجو۔ او کھڑ گیا

تے فضل دین تے بوٹا تردے گئے تے اوندے نال دنج کھڑے۔

فضل دین اونکوں آکھیا۔ اصل اچ ملک صاحب کل میکوں تساں آکھیا ہا جو میں مکان وچیساں جے تہاڈ اخیال ہووے تاں اے میڈا بھیرا گھندے۔ ملک صاحب بوٹے دا جائزہ گھندیں جواب ڈتا جیا مکان تاں ویکھاؤ اے جے تہاکوں پسند آوے تاں صدال گھنو۔ ول ملک صاحب اُنہیں کوں مکان ڈکھایا۔ بوٹے کوں مکان پسند آیا تے اول ملک صاحب کوں آکھیا جو مکان تاں آساں پسند اے جے جائز مل کیتو وے تاں انشاءاللہ ضرور گھنسوں:

ڈیکھو! سائیں مکان تہاڈے سامنڑے اے جیہڑے تہاکوں جائز پیسے نظر تساں او میکوں ڈے ڈیوتے مکان تہاڈا۔

فضل دین ملک صاحب کوں آکھیا جو سائیں چیز تہاڈی اے مل تساں کرو جے اساکوں پچ گئیا تاں اساں گھن گھنسوں ناتاں تہاڈا مکان اللہ سائیں تہاکوں مبارک رکھے

ملک صاحب تھوڑا سوچ تے آکھیا۔ اصل اچ میکوں رقم دی لوڑ اے ناتاں میں مکان نال ویچاں ہا تے اوایں میں کوئی کاروباری کم جولایاں چاڑھیاں کوں کھڑا میں ہیکا گال کر لیساں تساں ..... میکوں ڈھاہزار روپے ڈیو، بوٹا کجھ دیر سوچ تے آکھیا تساں واپاریں آلی گال اصل فی کیتی تساں آپنڑے مکان دا مل بالکل صحیح کیتے پر میں پنج سو کو ناڈ لیساں۔

ملک سائیں کجھ دیر ناں منا کرڈن دے بعد راضی تھی گیا تے پنجسو روپیہ شہی دا ڈتہ ایویں اے سودا پکا تھی گیا۔ باقی پیسے پے ڈینہ بوٹے ڈے ڈتے مکان چراغ دین دے ناں کرایئں۔ عدالت کنے واپسی تے بوٹے فضل دین کوں آکھیا۔ جو ہنڑ تساں اپنڑی نڈی شڈی چاتے میڈے مکان تے آونجو تے اے تہاڈے نال وعدہ اے جو جتنے تک تساں آپے ناں اٹھ ویں ناں اٹھیساں۔ ایندے بعد منشی بوٹے فضل دین کوں لکھ ہزار روپیہ ڈتہ تے اوکوں آکھیئں فضل دین! اے ہزار روپیہ ای تساں ایں ناں

کاروبار کرو میڈے طرفوں تہاڈی امداد اے

فضل دین ناں منناں ڈاڈھی کیتی پر بوٹے زور نال پیسے اوندی جھولی اچ چا سٹیسے۔ اج رات انہیں اتھائیں گزاری ہے ڈینہہ سویرے سویرے مکان دی صفائی کرتے نرگس کوں آپنڑے مکان نے گھن گیا۔ ول فضل دین، بوٹا، نرگس تے صغراں بازار گئے تے گھر دا سارا سامان گھن آئے ول سارا سامان کوٹھے اچ جوڑ بنا تے پہہ رہیئے۔ تھوڑی دیر بعد نرگس آپنڑے گھر اچ آپنڑی روٹی پکائی تے ساریں ول تے شادی فضل دین ہوریں بالی تک آپنڑی ڈیڈی شنڈی ناں چا آئے ہن فضل دین آپنڑی ذال کنے صلاح پچھی تاں اوندی گھر آلی اوکوں آکھیا۔ جو پہلے ای ادے بوٹے ایسڈی بہوں مدد کیتی اے۔ میڈا آتاں اے خیال اے جو آپاں اتھائیں چنگے اوں۔ زیادہ گھنٹیا۔ ولیں اچ ویتھیاں پاڑ بندے۔

فضل دین کہیں سوچ اچ بیٹھا تا اوکوں صغراں تھوڑا جہا دھندول تے پوچھیا۔ شنڈا بیٹھیں کہ کونا، فضل دین ہک ٹھڈا سہا بھرتے اوکوں آکھن لگا جو بھلا تھیوی میڈی آپنڑی صلاح اے جو آپاں ایتھائیں چنگے اوں ٹیوں سیانے آکھدن جو سجن بہاں ڈیوے تاں اوکوں رڑکی نی چھوڑ ندا پر بوٹے کوں جواب کیویں ڈیویں صغراں آپنڑے متھے تے ہتھ رکھتے آکھیا جو ایہو تاں میں پی سوچیندی آں

فضل دین اوکوں آکھیا۔ ول ہن کیویں کروں۔ صغراں کجھ سوچ تے آکھیا میں آپے نہیں ویلے ادے بوٹے کوں آکھساں۔ فضل دین اوکوں سمجھاوڑ دے انداز اچ آکھیا۔ پر صغراں کوئی ایجھا طریقہ کروں جو بوٹا ناراض ناں تھیوے۔ صغراں اوکوں تسلی دیتیس نوں فکر ای ناں کر انشاء اللہ سب ٹھیک تھی ویسے۔

اجن انہاں پی کوئی گال نہ کیتی تے بوٹا آکھیا تے اوں ذال مسترس کوں کوں کجھے ایتھاڈیکھ تے آکھیا۔ اج خیر اے میڈا ادا تے ادی کلھے کلھے گالھیں پے کر نیدو۔ فضل دین بوٹے دی ایں مذاق تے ہل پیا تے اوکوں جواب اچ آکھیس

بس ایویں زمانے تائی دیاں گالھیں چلیاں پن۔ دل پوٹاوی انہیں دے نال آتے بہہ رہیا تے حقے دی نڑی آپ ڈوں کرتے حقے دا سوٹا لاتے فضل دین کنے پوچھیس تہاڈا نواب زادہ اے مکان تاں نی وچیندا۔ کونا منشی پوٹا۔ نوابزادہ اے مکان نال ویچیسے پر بک ہیا چھوٹا جیہا مکان ہے او شائیت ویچ ڈیوے تاں منشی پوٹے اوں کنے پچھیا۔ پر او ہے کتھاں او ایتھاؤں پنجویں گلی اچ اے دل پوٹے فضل دین کنے مکان دے بارے اچ تفصیل پوچھی تے فضل دین کوں رلے کرتے نوابزادہ کوں ملیا۔ آخر دی باقی منشی پوٹے او مکان ڈھائی ہزار اچ گھن گدھاتے او مکان فضل دین دے ناں انتقال کرایس تے دل کاغذاوندے حوالے کر ڈیتس تے اونکوں آکھیس۔ فضل دین اے مکان اج دے بعد تیڈا اے۔ دل پے ڈیلنہ او مڑی چاتے آپنڑے نویں مکان تے وسنج بیٹھا۔ اصل اچ منشی پوٹاوی فضل دین ہوریں کوں آپ کنوں پرے کرن چاہندا ہا۔ ہن پوٹا مطمئن ہا۔ تے باقی چھٹی ڈے ڈیلنہ وڈے اطمینان نال گزارتے چراغ دین کوں آپنی بھینٹ نال ٹیکاتے وستی ول آیا۔

چراغ دین آپنڑے پیوے دے آکھن دے مطابق بھورل خان کوں بدراہ تے گمراہ کرن شروع کر ڈتہ شروع شروع اوں بھورل کوں آپنڑے عشق معشوقی دے کوڑے سچے واقعے سناون شروع کیتے تے آہستہ آہستہ اونکوں ہیں پاسے دلچسپی گھنواون اچ کامیاب تھی گیا۔

شروع شروع اچ تاں اوں آپنڑی شریف تے شرمیلی طبیعت دی وجہ کنے انہیں کمیں اچ زیادہ دلچسپی ناں گدھی پر ہولے ہولے اوداہر نکل گیا تے ہن اونکوں ہر وقت بے حیائی تے آوارہ گردی دی تات رہندی ہائی۔ بھورل چراغ دین دے عین منصوبے دے مطابق ہن عشق معشوقی تے آوارگی دے چال اچ پھسن شروع تھی گیا۔ انہیں دا ہن معمول ہا جو کالج کنے آون دے بعد اتھا یکں گھنٹے وہندے ہن جنھاں نویاں نویاں چھوکریاں ہوندیاں ہن۔ انھاں دی پڑھ تی آلے پاسوں

توجہ ہولے ہولے ہٹدی گئے او وقت وی آگیا۔ جڈاں اے ڈو ہیں کالج وی بھجائے سارا ڈو مینہ آوارہ گردی کریندے ہن۔ بلکہ ہنڑ تاں انھاں دا شہر دے چنیٹے بدمعاشاں نال اٹھن بیہن کا ہولے ہولے آوارہ گردی ودھدی گئی تے نوبت رنڈی بازی شراب پیون تے جوا کھیڈن تک آگی۔ چراغ دین وڈے طریقے تے چالاکی نال ایں ماحول اچ رہ تے وی اجاں تک اوں نوبت تے ناں آیا ہا۔ جتھاں بھورل پچھ گیا ہا۔ کہیں کہیں پھیرے بھورل دا ودھدا خرچہ سانول کوں سوچن تے مجبور کر ڈیندا ہا۔ پر او ایں حقیقت کنے واقف ہا جو کالج دا نخ تے وڈے لوکیں دیں بالیں نال اٹھن بیہن نال خرچہ ودھو ویندے تے اودیں وی انسان دیاں ضرورتاں وقت دے نال نال ودھدے ویندن، ڈو جا بھورل دا جائیداد اچ ادھ حصہ ہا تے او پیسے دی خاطر آپنے ڈو میان اختلاف ناں کرن چاہندا ہا۔ ہیں واسطے سانول خاں بھورل خان دی فرمائش دے مطابق رقم پھٹیندا رہیا تے منشی بوٹا وی آپنی جاہ تے اونکوں وافر پیسہ ڈیندا ہا۔ پیسے دی فراوانی تے گندی صحبت دی وجہ نال بھورل انسانیت تے شرافت دیاں ساریاں حداں پار کر گیا۔ اونکوں آپنے خاندان دی عزت وقار تے مقام بھل گیا۔ او چراغ دین دے ہتھ اچ ہک کھیڈنا بن گیا۔ چراغ دین جیویں چاہندا ہا بھورل اویں کریندا ہا۔

ہنڑ تاں چراغ دین بھورل کوں سانول دے خلاف بھڑکاون شروع کر ڈتہ تے اوکوں دھار تھیون دیاں صلاحیں ڈیون شروع کر ڈتیاں پر بھورل اونکوں ایے آکھ تے ایں معاملے اچ چپ کرا ڈیندا ہا جو دھار تھیون دا ویلھ کوئی آیا تے سانول خان کنوں میکوں حالی کوئی شکایت کونی۔ چراغ دین بھورل دا اے جواب سنڑ تے جل سڑتے کو لاٹھی ویندا ہا پر او ں ہمت ناں ہاری تے بھورل کوں بدباد تے گمراہ کرن دے نال نال اونکوں سانول خاں دے خلاف بھڑکاون اچ لگا رہیا تے تھوڑے ڈینہیں اچ بھورل پکا شرابی جواری تے رنڈی باز بن گیا او ہر رات

کہیں حسیناں دی رنگین تے گرم محفل اچ گزارن دا عادی تھی گیا۔ شراب اوندی عادت بن گئی سجرا اوندی مجبوری بن گیا ہا، ہک معصوم نے شریف انسان گناہ دی دلدل اچ پھس گیا تے اوندی جاہ تے ہک آوارہ تے بدکردار انسان گھن گئی ہی۔ اے انسانیت توں گریا ہوا انسان ہیں حد تک آگیا جو اوکئی مہینے تک گھر نال گیا ہا۔ تے آپنی رنگین اچ مست ہا سانول خان کوں فکر لگ گیا تے اول خود شہر ونج تے صحیح تے اصل حال معلوم کرن دا فیصلہ کیتا پے ڈینہ او سویرے شہر روانہ تھیا کوئی ڈوہ پھیران ویلھے پناں سیدھا مکان تے گیا تاں اتھاں بورچی موجود بیٹھا ہا اول کنے بھورل دا پوچھیس تاں او جواب اچ آکھیا او سائیں کالج ہون۔ دل بھورل آلا کمرہ کھول ہیں لحظہ آرام کریندا ں، بورچی جواب ڈینہ سائیں اول کمرے دیاں چابیاں تاں بھورل خان کنے ہن ول مہماناں آلا کمرہ کھول ڈے سانول خان بورچی کوں آکھیا سائیں ساریں کمریں دیاں چابیاں خود بھورل خان کنے ہوندن۔ موجو تلے منہ کرتے جواب ڈینہ سانول حیرانی نال موجو کو ڈیکھ تے پچھیا جو کوئی مہمان آونجے تاں ول؟ موجو تھوڑا ویڑا تھی تے جواب ڈیتہ۔ سائیں تہاڈی گال صحیح اے پر چابیاں بھورل خان خود کنے رکھیندے۔ سانول کوں بھورل دی اے حکمت سمجھ تاں آئی تے اون ول موجو کوں آکھیا۔ اچھا خیر ہیں آپ اوں نال گال کریساں ہن ہیں آپنے دوستاں کوں ملن ونیدا پیاں، بھورل آوے تاں اونکوں میڈے ناں آکھ ڈیویں جو ہیں ایتھائیں آں تے اوکڈاہیں ناں ونجے۔ جیا سائیں، جیویں سائیں دا حکم ہیں بھورل سائیں کوں آکھ ڈیساں۔ ول سانول آپنے دوستاں کوں ملن واسطے گیا پیا، چنگی جھٹ دے بعد بھورل آگیا تے اوندے نال ہک چھوکری وی ہائی موجو اوندی انتظار اچ ہا۔ او کمرہ کھول تے اجن بیٹھے ناں ہن تے موجو ہو کدیں سہکدیں اونکوں سانول دے آون دا حال ڈیتہ۔ بھورل آپنے نشے اچ مست ہا پر سانول خان دا ناں سن تے اوندا نشہ اوکھڑ ہیچ گیا تے اول موجو کنے جلدی نال پچھیا موجو! تائیں کنے سانول خان کیا؟

کیا ہچھیا ہا۔ تے تائیں اوکوں کیا کیا ڈسیے۔ ہٹ ذرا سا بھورل دا آلا سخت تھی گیا
موجو اوندی کاوڑ کوں ڈیکھ تے لٹ گیا تے اوڈاڈ کدیں آکھیا۔ سائیں! انہیں چھڑا
تہاڈا ناں پچھیے تے تہاڈے تے مہماناں آلے کمریں دیاں چابیاں منگیاں ہن۔
بھورل دا حال بڑا تھی گیا تے اوں کنے کاوڑ نال پچھیا و ے نامراد! تائیں اوکوں
کیا جواب ڈیتہ ہا موجو تھوڑی خوش مدکر نیدیں آکھیا۔ سائیں میں اخاں کوں
کوڑ ماریم جو ساریاں چابیاں خود آپ کنے رکیندن، ہٹ بھورل خان دا آتما کجھ جاہ
تے آیا تے موجو کوں خوش تھی تے آکھیس۔ چنگاں کیتی بلکہ بہوں سوہنا کیتی۔ پر اگے
تے دھیان کریں جو متاں پی کوئی ایجھی گال سانول خان کوں پیا ڈسیں۔ جے تائیں
کوئی گال ڈسائی تاں میں تیڈی جند کھڈ گھنساں۔ موجو! بہتر سائیں آکھ تے کمرے
اچوں باہر نکل گیا تے بھورل خان ناہید کوں آکھیا۔ جان اج اللہ بچائے تاں
بہوں بڑی تھیوے ہا۔ اچھا توں ہٹ ونج تے کیتیں پے ویلھے ملاقات تھیسے۔
ناہید ناں مناں کرن ٹپے گی پر بھورل اوکوں ہنجھ بدھ تے آکھیا۔ ناہید خدا
واناں ای ہٹ توں ونج تے پر اصل جلدی کر۔ جے سانول خان آگیا تاں اومیڈی
جان کھڈ گھنسے تے تیڈی وی کھل لہہ گھنسے۔
ناہید گئی پئی تے ول اول آپ تے موجو ساریں کمرے دی صفائی اچ لگ
گئے۔ شریکیں دا تار ہا تے جھٹ اچ سارے کمرے صاف تھی گئے تے دل انہیں
او ساریاں چیزاں بک پاسے لوکاڈ تیاں جہڑیاں مشکوک تے غلط ہن۔ تے او کتاباں
کھول تے پڑھن ویہہ گیا۔ اج اول کئی مہینے دے بعد کتابیں دی شکل ڈٹھی ہائی اول
ڈاڈ حی کوشش کیتی جو کجھ وقت کتابیں اچ اوندا دل لگ ونجے پر اوڈیکھا دے
واسطے کتاباں کھول بیٹھا ہا۔ اوندا دماغ کیتھائیں ہا تے او کیتھائیں ہا۔ او کئی
واری موجو کوں چراغ دین دا آکھیا۔ پر ہالی تک چراغ دین وی ناں ظاہر تھیا۔ اوکوں
ڈر ہا جو چراغ دین شراب گھنن گئے تے جے او سانول خان دی موجودگی اچ آگیب

تاول سارا پول کھل ویسے۔

بھورل چراغ دین دا ڈہ اڈھا انتظار کیتا آخراوں موجو کوں باہر ہیلا ڈیتس جوتوں اتھا بیٹھ بہہ تے جنیں ویلھے چراغ دین آوے تاں اونکوں ساری حال حقیقت ڈس ڈینویں۔ کوئی عصر دے ویلھے سانول خان آ گیا تے ہیں ویلھے تک بھورل کتابا کھولی بیٹھا رہیا۔ سانول کوں امداڈیکھ تے جاہ نماز تے نماز پڑھن دے انداز اچ ڈبہ بیٹھا۔ سانول بھورل کوں نماز پڑھدا ڈیکھ تے ڈاڈھا خوش تھیا تے ول مکان دی صفائی ستھرائی ڈیکھن ڈیتے بن کمریں اچ لنگھ گیا او مکان دی صفائی ستھرائی کنے وڈا خوش تھیا تے بھورل دے کمرے وچوں وی اونکوں ہک محنتی طالب علم دا ماحول ملیا تے او مطمئن تھی ڈیا۔ بھورل نماز کنے فارغ تھی تے سانول خان کوں وڈے ادب تے احترام نال ملیا تے گھر دی خیر صلاح پوچھیس۔ سانول خان چراغ دین کوں اوتھاں ناں ڈیکھتے پچھیا جو چراغ دین کتھاں اے۔ بھورل اے سڑ تے تھوڑا جہا گھبرا ڈیا پر جلدی آپنے آپ کوں سنبھال تے آکھیس او سائیں۔۔۔ میڈے خیال اچ آپنڑ ہیں ڈے گھر ہوسے۔ چراغ دین دی ہینڑ دا گھر! تیڈا کیا مطلب اے۔ سانول ذرا ناں سمجھدیں اوں کنے پوچھیا تے بھورل وضاحت کریندیں آکھیا۔

سائیں تہاکوں شائیت ہوڑے کوئی ڈسایا جو اوں ہک مکان ٹل گدھے تے شائیت اوندی کوئی دھی وی ہے او پہلے تاں کہیں کے دے گھر رہندی ہائی ہن اونکوں آپنڑا مکان گھن ڈیتس تے چراغ دین زیادہ تر اتھا ہیں ہوندے

اچھا! اچھا! میکوں ایں معاملے دا علم اے، خیر تو سنا تیڈی پڑھائی سڑھائی دا کیا حال اے، بھورل اداکاری کریندیں وڈے فخر نال آکھیا۔ انشاء اللہ تسال کنوں وی نمبر چا ویساں۔ سانول خوش تھی تے آکھیا ماشاء اللہ ماشاء اللہ تیکوں اللہ سائیں ہمت تے شوق ڈیوے تے توں اتنے نمبریں نال بارھویں پاس کریں۔ جو میں فخر سہ ماں نال آکھ سگاں جو میڈے بھرا اتنے زیادہ نمبر گھدن جتنے اج تائیں کہیں نی

گدھے، بھورل وڈے عزم نال انشاء اللہ آکھ تے چپ کر گیا۔ تھوڑی دیر چپ رہی
وَل بھورل سانول کنوں پچھیا او سائیں تساں مانی ایتھائیں کھسوناں؟

ناں ناں: بھورل خان روٹی ناں پچا۔ اصل اچ ناصر ڈاڈھی ضد کیتی لے
جو تساں مانی ہیں کنے تھاونی ایں تے آپاں ڈو ہیں اڈا ہیں جُل تے روٹی کھسوں
پر توں ہُن جلدی جلدی تیار تھی گھن پہلے تیکوں بازار دا چکر لاواں تے وَل ناصر
دے گھر جلسوں پے۔ بھورل دا وَل تاں ناں آکھیندا ہا پر آپنڑے پچ پچاون واسطے
تیار تھی پیا تے سانول دے کٹھے ٹر پیا۔ پہلے سانول اونکوں بازار گھن گیا۔ کپڑے
شپڑے گھن ڈیتس تے وَل اوکوں چڑیا گھر دی سیر کرائیں تے وَل اونکوں تھوڑی
دیر واسطے پارک اچ گھن گیا۔ اصل اچ سانول تاں اوندا دل خوش کرنڑ چاہندا
ہا۔ پر بھورل کوں تاں تاں پتہ ہی ہا۔ اوندا وَل آپنڑے معمول دے مطابق شراب تے
شباب نال خوش بہار تھیندا ہا۔ ہنڑ تاں او گھیڑ دا چھاوَدا ہا وَل وی او سانول
کوں مطمئن کرنڑ واسطے کوڑی مچی دا خوش تھیا وَدا ہا۔ پھیرنڑ گھمنڑ دے بعد او ناصر
دے گھر پہنچے تے ناصر سانول دے نال بھورل کوں ڈیکھ تے خوش تھیا تے وڈی
عزت نال بلہا لیں۔ تھوڑی دیر بعد مانی چوکھ آئی۔ ناصر، سانول ہوریں واسطے خاص
تے وڈا پر تکلف انتظام کیتا ہا۔ ساریں رج تے مانی کھادی وَل کافی دیر بہاں
مریندے رہیے۔ آخر سانول ناصر کنوں اجازت منگی پر ناصر دی ڈاڈھی ضد نال او
ایتھائیں ٹک پیا تے ڈرائیور کوں آکھیں جو توں تے بھورل خان مکان تے ونجو سویرے
بھورل خاں کوں کالج پہنچاتے میکوں ایتھاؤں آن چانویں۔ وَل بھورل ہوریں مکان
نے گھے پے تے سانول ایتھائیں ٹک گیا، دگ اچ بھورل دعائیں منگدا گیا جو اللہ سائیں
آل اولاد دین مکان نے ناں ہووے جے ہووے سہی تاں اوندے نال بی بلا کوئی
ناں ہووے او بھورل موجوں سارا کجھ سمجھا تاں آیا ہا پر اوندا دل آپنڑے کیتے پول
کھلنڑ کھسیاں پیاں لاتی ویندا ہا۔ او اج وڈے خلوص نال دعا منگدا ویندا ہا جو

اللہ سائیں آں: میڈے پر تم رکھیں. شائیت اللہ اوندی دعا ٹھ گدھی ہائی جو چراغ دین مکان تے ناں ہا. ول کجھ دیر گالہیں کریندے رہیے تے سمٹ کنے پہلے بھورل اٹکل نال موجودے گن وچ آکھیا جو میکوں سویرے نماز ویلھے اٹھاویں. موجو آپنڑے دل وچ آکھیا جو بھلا وڈی شے اے ڈوکانیں ڈینہہ چڑھن دے بعد اٹھن آلا بال اج کینویں نماز ویلھے اٹھدا پے نجر اوسم پے نماز ویلھے کوں موجو اوکوں اٹھایا تے اوں نماز پڑھی تے ول اوکا کج وکھنڑ دی تیاری اچ لگ گیا. ناشتہ کرنڑ دے بعد ڈرائیور اوکوں کالج پچایا آیا دل اوسانول خان کوں ناصر دے گھروں چاتے وستی روانہ تھی گے. بھورل اج کئی مہینے کنے بعد کالج گیا ہا. اوکوں کالج دا ماحول اٹھ واقف تے اوپرا لگا. اوتاں کالج کنے بھج وکھنڑ چاہندا ھا پر اوکوں سانول داڈر ہا جو اوتاں ڈیکھن کیتے کالج ناں آونجے او ناں چاہندیں دی آخری پریڈ تائیں کالج دے اندروں باہروں پھردا گھمدا رہیا تے ول مکان تے آ گیا.

مکان تے چراغ دین اوندی انتظار اچ ھا. بھورل کوں ڈیکھ تے اوکھل پیاتے اوکوں آکھیس. اج تاں وڈے پڑھا کو ہال بنڑے ودو خیر ھے. بھورل آپنڑے پلنگ تے بہدیں جواب ڈیتہ. چھوڑ چراغ دین! میں کلھو کا ایتھاں پریشان آں آلیہہ کتھاں جھ نار ہیندا رہاں. چراغ دین وڈی اداکاری نال آکھیا. سائیں تہاڈی اطلاع واسطے عرض اے جو میکوں سانول دے آونڑ دا پتہ لگا ہا تے ہاں واسطے ہاں کنی کر گیا ہم اچھاتوں چنگا سنگتی ایں جو اوکھے ویلھے کنڈ ڈیکھا گئیں بھورل اوکوں سہندیں آکھیا. چراغ دین فٹ بولیا. ناں میڈی جان ناں میں او سنگتی نم جیہڑا اوکھے ویلھے کنڈ ڈیکھا وے میں تاں صرف ہاں واسطے ہک پاسے تھی گیا ہم جو متاں کہیں گال کنوں سانول کوں شک پائے وبخیں دل وی جو کجھ ہائی تیکوں اینویں ٹھہندی ناں ہائی بھورل اوندا ڈکھ کڈھیندیں آکھیا تے چراغ دین تھوڑا کھل پیاتے اوکوں جواب

ڈیتہ۔ جے اے گال اے بھورل خان! تاں دل اج کنے بعد میڈا وعدہ اے جو میں
ہر دم تے ہر وقت تیڈے نال راہسان۔ چاہے جیہے حالات ہوسن پر بھورل خان
تیکوں من ایکاں جو توں وڈا استاد ایں

سانول شودے کوں پتہ ای نی لگن ڈیتہ جو اینجاں اسال کیا ہے گڈھی
وڈوں، چراغ دین دی خوشامد دے ایں ڈولفظیں بھورل دی کاوڑ کوں ختم کر ڈیتہ
تے اوکھل تے آکھیا

تائیں اساکوں اینویں سمجھایا سانول جیہے پال تاں اساڈے ہتھیں داجا
ان۔ بالکل ابا سائیں! سانول تہاڈا ہتھیں داجا اے

چراغ دین دی ایں ٹوک بھورل کوں کھلن تے مجبور کر ڈیتہ تے چراغ دین
خود دی کھل کنوں وڑھوٹ تھی گیا۔ انھاں دی کھل دی ٹرھ ٹرھ سن تے موجودی
آہیکی۔ موجو کوں بھورل خان ڈیکھ تے آکھیا۔ یار اج تاں موجو انعام واحقدار
اے۔ چراغ دین موجودی سفارش کیتی تے آکھیس بالکل بھورل خان ایندا حق
اے اینکوں انعام ضرور ڈے بھورل آپنے ٹکھے کنے روپیہ کڈھ تے موجو کوں
ڈے ڈیتہ موجو خوش تھی گیا تے دل چپ کر تے کھڑے دے نال تھی بیٹھا۔
دل چراغ دین تے بھورل آپنی عادت دے مطابق آوارہ گردی کرن باہر نکل گے۔
شام کوں آتے تاں منشی پوٹا مکان تے آیا بیٹھا تھا۔ انھاں دے نال ڈڈ چھوکریاں ھن تے
نال شراب دی صاحی۔ بھورل پوٹے کوں ڈیکھ تے تھوڑا جا جھجکیا پر منشی پوٹے اوکوں
آکھیا۔ کوئی گال نی بھورل خاں توں شرماناں۔ اصل اج جوانی دیوانی ہوندی اے میں
خود دی جوانی اج ایویں ھم۔ اے تیڈے عیش دا سن اے۔ خوب کھاتے ٹھنڈا جانی
دا کیا بھروسہ پر اے سارا کجھ پڑے اتھ رہسے۔

چراغ دین چوکوں آکھیا۔ توں فکر ناکر ابا۔ بھورل ہیوں سمجھدار تے سیانا اے۔
چراگاں اینڈی شکایت ناں کریں۔ کیوں جو بھورل ناں صرف میڈا یار اے بلکہ جگر اے جگر۔

منشی پوٹے او کوں جواب ڈیتہ۔

بھورل خاں تساں موجھے ناں تھیوئیں کیں کوں ناں ڈسیاں۔ بھورل شرماتے کھلن پئے گیا تے دل او آپنڑے کمرے اچ گیا پیا تے چراغ دین دی آپنڑی رنڈی نال ڈوجھے کمرے اچ پیہہ گیا۔

او ڈوہیں آپنڑے بے حیائی دے کمیں اچ لگ گے تے لوٹا موجو بورچی نال آ بیٹھا تے ڈوہیں آپنڑی آپنڑی جوانی دیاں کوڑیاں سچیاں گالھیں سنا سنا تے مزے گدھے تے کافی دیر تک لوٹا تے موجو اے ہوائی مزے اڈینیدیں رہیے پر بھورل خاں تے چراغ آپنڑی مستی اچ مست ھن۔

لوٹے کافی چر کے تائیں موجو نال کوڑ کیتے تے دل موجو بورچی کوں اے آکھ تے آپنڑے گھر گیا پیا جو اے ڈوہیں موجاں لٹن میں فجر آتے اٹھیں کوں ملساں۔

بوٹے دے جال تے گاریاں

ہے ڈینہ لوڑاول آیا تاں بھول خاں عنسل خانے اچ وھاون گیا ھاتے چراغ وھاون دی تیاری اچ ھا۔

لوٹے اوکوں کلھا اٹھا ڈیکھ تے وڈی راز داری نال پچھیا۔ حال سُنا چراغ دین سانول جوابا ھا کوئی گڑبڑ تاں نی تھئی۔

کونا ابا کوئی گڑبڑ نی تھئی۔ بھورل اوں کوں وڈی ہوشیاری نال ٹالیے۔ اوتاں میکوں موجودی ڈیسے۔ پرتساں ہوشیار رہیجو۔

سانول ھُن تاں مطمئن تھی گیا ہوسے پر اوہوں سمجھدار تے ہوں پرے دی سوچن آلا اے۔ او میڈے نال ھک ڈینہ پہلے ای گال کیتی ہتی۔ جو بھورل شہر دیاں تے دگڑ ناں دیاں میں اوکوں مطمئن کرن دی وڈی کوشش کیتی ھم پر میڈا دل اکھیدے جو او مطمئن نی تھیا تے کیڈا بس اودل دی آسے تاں احتیاط ضرور کریجو۔ اوں تائیں میڈی توقع کنے زیادہ کم ڈیکھاتے پر ھالی اوں مرحلہ باقی اے جیڑں واسطے اے سبھو خیال کیتے۔

چراغ دین ہیو دیاں گالھیں غور نال سنیاں تے اوکول پوچھیس ابا! میں سوچیندا اں وداں جو ھُن اگی تے کیا پروگرام اے۔

چراغ دین: تائیں میڈے منصوبے دا پہلا مرحلہ ہوں اچھے طریقے نال نبھاتے۔ تے ڈوجھا مرحلہ اے ہے جو بھورل تے سانول دے درمیان اختلاف پیدا کرنے! ان تے انھں دی زمینیں تے دل قبضہ کرنڑا اے تے دل آخری مرحلہ اپنے آپ سکھا تھی ویسے۔

اوناں ٹھیک اے اہا۔ پراے ہیوں مشکل اے میں ڈاڈھی کوشش کیتی ہم
جو بھورل سانول کنے نفرت کرے۔ پراد سانول دا احترام پیو دی حد تک
کریندے۔ او بی تاں میسلہ ہر گال من گھنے سانول نال تاں
دے انداز اچ پیو کوں آکھیا۔

پراے ہیوں مزدور ہوئے ناتاں آپنا منصوبہ کیتی کم دانی بلکہ اُلٹا اسیکوں
اے نقصان ڈیسے۔ ہوئے پریشان تھیندیں جواب ڈیتہ۔

ول کینویں کروں چراغ دین پیو کنے صلاح کریندیں پچھیا۔

خیر توں نکر ناں کر ابندا کوئی ناں کوئی حل کڈھیوں اے آکھتے ہوٹا کجھ سوچن
پئے گیا۔ اوندے ذہن اچ اے خیال آیا جو تاریخ گواہ ہے جو جتنا ای اتفاق تے
آپس وچ محبت ہوئے۔ ڈو چیزاں نا اتفاقی تے نفرت دا سبب بن دیندن۔
تے او چیزاں ہن دولت تے عورت۔ اے ڈو طاقتاں آکھیاں ہن جو بھیرا بھیرا
دا دشمن بنا ڈیندن تے خلوص تے محبت دے قلعے کوں آسانی نال فتح کر سگدن
اوں آپنے دماغ اچ اے منصوبہ بنایا جو ایں معاملے اچ او نرگس تے آپنی اوں
دولت کوں استعمال کرے جیہڑی اوں چالاکی تے بے ایمانی نال بہرام خاں دے
زمانے اچ کٹھے کیتی ہئی۔

او اے منصوبہ سوچ تے خوش تھی گیا تے اینکوں پورا کرن واسطے آپنیاں
کوششاں تیز کر ڈتونس۔

چراغ دین ہن ہر ویلھے گال گال نال بھورل کوں سانول کنے نفرت ڈیوا ون
دی کوشش کریندا ہا۔ اُتھندیں بہاندیں کھہ ریں پیندیں او کوئی ایجی اُنکل تے چالاکی
نال گال کریندا ہا جیہڑی سانول کنے اوکوں پرے کر ڈیوے ہا۔

پراد آپنی ڈنہیہ رات دی کوشش نال بھورل کوں سانول کنے نفرت ناں
کرا سگیا۔

ہن ہوٹا پریشان ہا۔ او چراغ دین دی ناکامی کنے مایوس تھی تے خود تک سینے دی

موکل گھن آیا تے آپنے ذہین اچ محفوظ منصوبے دے عین مطابق کم شروع کر ڈیتئس۔

پہلے پہلے تاں او بھورل کوں سانول دی طرفوں ٹھیک کوڑا سنیہا گھڑتے ڈیتہ۔ جیں ءُ دے وچ بھورل کوں آکھیئس۔

بھورل میڈا دل تاں نی آکھدا جو سانول دا اے سنیہا ڈیاں پر میں نوکر آں تے میڈا کم اے سنیہا پہچاونڑ۔ اگے تے تساں جانو تے تہاڈا کم۔

بھورل حیران پریشان تھی تے اوکنوں پوچھئس خیر ہے منشی ہوٹا کوئی اجبی گال اے کیا؟

جیا سائیں گال واقعی غلط اے۔ اویں تاں اے تہاڈا آپنا معاملہ اے میکوں کوئی حق نی پچدا جو کجھ میں آکھاں پر میڈے اگوں۔ تساں تے سانول ڈوہیں ٹھکوجھے او آخر تساں دی ادھ جائیداد دے مالک او۔

ھن بھورل دی پریشانی ودھ گئی۔ اوں جلدی نال پوچھیا آخر گال کیا ہے منشی ہوٹا کجھ میکوں وی ڈسا۔

ہوٹے ٹھک ٹھنڈا سہا بھرتے جواب ڈیتہ۔ سائیں سانول خاں دا اے پیغام اے جو اج کنے بعد تہاڈا خرچہ پانڑ آدھی آدھ گھٹا ڈیسنے۔ انھیں میکوں سختی نال آکھیے۔ جو توں اوکوں زیادہ پیسے ناں ڈینویں۔ بہ کیوں؟

بھورل خاں ہوٹے کنے تھوڑے کا ورڈے انداز اچ پچھیا۔

ہوٹے دل ٹھک ٹھنڈا سہا بھر یا تے آکھیا۔ اے تاں میکوں خبر کوئی پر میڈا خیال اے جو انھیں دی نظر ویچ اے خرچہ تہاڈی ضرورت کنے ڈھیر اے۔

پر کنویں ڈھیر اے؟ بس تاں پہلے ای ہر مہینے دو سو کنے ادھار چاتے گزارہ کریندا ں۔ تے ھن کنویں تھیسی پر اچھا اے ڈس جو ھن توں کتنے پیسے چا ایئں۔

ہوٹے ڈھائی سو روپیہ گھڈ تے بھورل کوں ڈیتہ۔ بھورل اے پیسے گھن تے اوندے منہ تے مارے تے آکھیئس۔

انھیں دا میں کیا کریساں۔ اے پیسے چا تے واپس سانول کوں ونج ڈے تے اوکوں

آکھ میں ادھ جا ئیداد دا مالک آں تیڈا لوکر یا فقیر کونم جو نا ہیں کنے ہیں کوئی خیرات منگدا

ہوسے زمین کنوں کینڈرئیل لوٹ جاتے دل بھورل خاں کو ڈینہدیں آکھیا۔ بھورل خاں تاں اے پیسے رکھو گھنوں۔ میں سانول خاں کوں آپنڑی جاہ تے سمجھیاں جے او دل دی ناں منیا تاں میں تہکوں تیڈی ضرورت کنے ودھ تے پیسے ڈینداں راہسال۔ اے میڈا وعدہ اے۔ پر بھورل خاں نہاں پیسے دے پچھوں آپس اچ بھرا ناں وانگوں بس کر منشی ہوٹا خبردار جو اہ کنے سیکوں سانول دا بھیرا آکھیوناں! میں انکوں آپنڑے پیو دی جاہ پیجا سمجھدا ہم۔ پر اوں سیکوں بھیرا دی بجائے ہک فقیر تے رکھ سمجھے بھورل کا وڈا اچ آکھیا۔

ہوٹا آپنڑے مقصد اچ کامیاب تھیندا ڈیکھتے اوکوں وت آکھیا۔ ٹھیک اے سائیں میں سیندا ں پر بھورل خاں! اُو وڈا اے توں چھوٹا ایں توں کجھ صبر کر انشاء اللہ سب کجھ ٹھیک تھی ویسے۔ سیکوں امید اے جو سانول خاں کوں کوئی غلط فہمی تھئی اے یا کیں چغلی چاتی اے۔ ناناں او تاں تیڈے نال ہیوں پیار کریندے۔

خیر جو کجھ دی ہے صن تیر کمان اچوں نکل چکیے تے نکتا ہر کیڈا ہیں واپس نی آندا بھورل ہوٹے دیاں ساریاں دلیلیں کوں رد کر ہیندیں آپنڑا فیصلہ سنایا۔

ہوٹا وڈا انکلی ہا اوندا تیر نشانے تے لگا او کوڑی مچھی دا روٹ پیتے گیا۔ تے آپنڑی ٹوپی سر کنے لہاتے بھورل دے پیریں اچ رکھیں تے آکھیں۔

بھورل! میڈی ٹوپی میڈے ای نوں حوصلہ کر سیانا تھی۔ میں نی جاہندا جو ناں ڈد بھیرا ہنک پیتے نال وڑھوتے لوک تہاڈا تماش ڈیکھن پر بھورل کوں سانول دی ایں زیادتی دا اتنا ڈکھ ہا جو اوں ہوٹے دی کوئی میڑھ منت ناں منی تے او کوں آکھیں۔

توں سانول کوں دیکھتے آکھ ڈے جو میں اوندے رلے نی راہندا میکوں آپنڑی جائیداد دو منڈا ڈیسوے۔ ناناں اگی دے حالات دا او خود ذمے دار ہوسے۔ ٹھیک ٹھیک! ہاں ایں گال اوچ وزن اے۔ آخر پیو دے پتر اوہار تھیندے

راہندن۔ پر ایں طریقے نال ناں۔ ڈوہیں بھیرا ہہہ تے ٹھڈے سیلے نال سوٹھتے وڈے پیار تے محبت نال آدھار تھی دنجوتے چار کن ای ناں سٹن پر ھک گھال مہبڑی وی منڑ پھسی جو ھالی ایں گھال دا پتہ ہے کیں کوں ناں پوے۔ ناتاں لوک تہاکوں ورگھیتبن۔ جے ھالی تہاکوں پیسے پادی لوڑ اے تاں اے گھنو جتنی مرضی تہاکوں لوڑ ہوے جا گھنو پوٹے بھورل دے اگوں بہوں سارے پیسے رکھندیں آکھیا۔

پہلے ناں بھورل کاوڑ کنے وٹ کھندا رھیا تے دل ڈھیر سارے پیسیں کوں ڈیکھ تے اوندڑا تھی گیا۔ تے اتھاوں آپنڑ ضرورت کنے وی زیادہ پیسے چاگھوسن۔ تے ھالی اے گھال اینھاں پیسیں گی۔

پوٹے دا ڈوجھا ہتھیار ھا عورت تے ایں ہتھیار دے طور آپنڑ دھی نرگس کوں استعمال کرنڑ شروع کر ڈیتہ۔

او آپنڑے ایں منصوبے دے مطابق بھورل کوں روز روز دیاں آپنڑے گھر دعوتاں شروع کیتیاں تے اوکوں نرگس دے قریب کرنڑ اچ کامیاب تھی گیا۔

ہولے ہولے بھورل نرگس دے حسن دے دریا اچ ہڈدا گیا۔ او عادی تاں ایں گھال دا ھا جو ہر رات پی رات ہوتے۔ پر نرگس دے حسن دا اوں تے اتنا اثر تھیا جو او صرف اوندے زلفیں دا قیدی بنڑ تے رہ گیا۔

او اتنا آوارہ تے اوباش تھی گیا ھا جو اوندے نزدیک محبت دے معنی صرف جنسی تسکین ھائی۔ او پیار تے خلوص دے جذبے کنے انڑ واقف ھا او اپنڑی ہوس پوری کرنڑ واسطے ھنڑ ہر وقت نرگس دی زلفیں دی چھاں تلوں راہنڑ دی خواہش رکھیندا ھا۔

پر نرگس ھک پڑھی لکھی تے سمجھدار لڑکی ھائی۔ ھک تاں او آپنڑے پیو دی منشا دے مطابق تے ڈوجا اوں سانول کنے آپنڑی بے عزتی دا بدلہ گھنڑ واسطے اے زہر دا گھٹ بھرتے بھورل کوں قبول کیتا ھا۔ پر او اجاں تائیں شیر دی گھور اچ وی رہ تے بچی وی ھائی۔ اوں آپنڑی عصمت تے داغ نال لاونڑ ڈیتہ۔

نرگس دی بھری جوانی تے اوندا حسن بھورل واسطے ہیا برداشت کرنڑ مشکل تھی گیا۔ اوا ہیں حسن تے جوانی کوں آپنڑی ہوس دا نشانہ بنانڑ دا بندا صبر اوکوں حالی تک نرگس آپنڑی صحت نال کھیڈنڑ دا کوئی موقع ناں ڈیتا۔

نرگس دے انکار دے باوجود وی اوڈاوں کنے پرے ناں تھی سگیا او مطلب تارنڑ واسطے کوشش وچ لگا رہیا۔

آخر تھک ڈینہ بھورل فیصلہ کیتا جو اج نرگس نال کھل تے گال کریساں۔ جو اوہ گی تاں ٹھیک اے ناتاں میڈا ناں وی بھورل اے۔ اوہیں ناں اوکوں خبر تھائی جو منشی بوٹے تے چراغ دین کوں اوندے تے نرگس دے تعلقات دا علم اے پراوں اپنے اطمینان واسطے چراغ دین کوں ہیوں ساری شراب پیلاتے بے ہوش کر ڈیتس تے دل نرگس کنے گیا۔

اوکوں وڈے پیار دے نال اکھیس۔ ڈیکھ میڈی جان۔ میکوں حرصہ تھی گے جو میں تیکوں منتاں کریندا او داں پر توں حالی تک میڈی ھک نہ منی پر اج تیکوں میڈی گال منڑنی پوسے۔

نرگس بھورل دے ارادے کوں جانڑ گی تے اوکوں جواب ڈیتس۔

ڈیکھ بھورل! جو ای چھڑا اپنڑے مطلب تک ہوندن تے جنیں ویلھے مطلب نکل ونجے تاں ول او سونہیں ای نی کھڑدے۔ پہلے او آپنڑی غرض پوری کرنڑ واسطے آسمان دے تارے ڈیکھیندن تے جیئں ویلھے مطلب تر گیا تے ول زمین تے چار سیندن تے نوں دی اویں کریس۔

ناں نرگس ناں ٹھیک اے میں ہیوں بڑا ایں پرتوں میں کنے جیجا اعتبار چا ہیں گھن سگدیں۔ جے توں اج میڈیاں سکاں لہکا ڈیویں تاں میڈا تیڈے نال پکا وعدہ اے جو تیڈے نال میں شادی کریساں۔ تیکوں آپنڑے گھر دی ملکہ بنساں تے پوری حیاتی تیڈی زلفاں دی چھاں تھوں گزریساں۔ بھورل اوکوں اعتبار ڈیوینہ دیا اکھیا۔ نرگس پہلے تاں کجھ دیر سوچنڈی رہی تے ول اوں اکھیا۔ بھورل! میکوں پتہ اے

جو تیڈے نزدیک محبت دا مفہوم تے معانی پتے ان پتہ نی کیوں اج تائیں تے اعتبار کرن تے دل اکھیندے۔

بھورل حسرت اپنی طرف تھنیندے ڈیکھ تے اکھیا۔ نرگس اصل اچ اے میڈی محبت تے وفا دا اثر اے توں میکوں غلط سمجھدی رہیں۔ میں تیکوں تاں کئی دفعہ اکھیم جو توں میں تے اعتبار کر۔

نرگس بھورل دی ایں گال تے کھل پی تے اکھیس بھورل اوہیں تاں تائیں تے میکوں اعتبار اگے پر ھک گال توں وی من چاتے دل میں تیڈا ہر حکم منیاں۔

بھورل جلدی نال اکھیا۔ توں جیڑا حکم کریں۔ سر اکھیں تے۔ چھڑا توں زبان تال چول دل ڈیکھ جو تیڈا بھورل کیا کرنیدے۔

اچھا توں میڈا ہر حکم منیں۔ نرگس اوکوں کھل تے وڈی ادا نال اکھیا۔

بھورل اوکوں دل ھک داری یقین ڈیونیدیں اکھیا۔ میڈی جان توں ھک واری میکوں آزما تاں سہی۔

ھُن نرگس کوں یقین آگیا جو بھورل چال اچ پوری طرح پھس گے۔ تاں اوں اکھیا اچھا بھورل دل توں ایں کاغذیں تے دستخط کر ڈے۔

بھورل نرگس دے اتھیں کنے کاغذ گھن تے پڑھیں بغیر اں تے دستخط کر ڈیتے تے دل اوکوں کاغذ واپس کرنیدیں اکھیس۔

بس نرگس ! تیکوں انھیں کاغذیں تے دستخط کراون نال یقین آگے تاں اے گھن بھورل ہوٹے دی ایں چال اج آتے ڈوڈ مربعے زمین نرگس دے ناں تے انتقال کر ڈیتی۔

نرگس بھورل دا اے اندھا شوق ڈیکھ تے کھو دل اچ شرمسار تھی تے اپنے آپ کوں اکھیس۔ نرگس ! توں کتنی خود غرض ایں ! تائیں چھڑا بھورل کوں سازل کنے انتقام گھنڑ واسطے بھیجے۔ بے اوندا اعتبار ڈیکھ بغیر کہیں سوچیں سمجھیں اوں ڈوڈ مربعے زمین تیڈے ناں کر ڈیتی اے۔ اوں کوں آپنے آپ چھوٹا تے کم ظرف ہون دا ڈاڈھا احساس تھیا۔ تے آپنی شرمساری کوں لوکیندیں اکھیا۔

بھورل میکوں معاف کر ڈے جو میں تائیں تے شک کیتے۔ اصل اچ اے میڈے اپنے دی ضد ھائی اوں کوں میں پہلے ای آکھیا ھم جو بھورل اینجھا کوئی پڑھیا لکھیا اے اکھ کے چپ کرا ڈیتہ۔ جو اگر بھورل تیڈے نال شادی کرنڑ چاہندے تاں ڈوہرے زین تیڈے ناں کر ڈیوے۔ اصل اچ اے کوں تیڈی ڈوھجی شادی دا خوف اے۔ او تیکوں ڈوھجی شادی کیتے تاں نی روکیندا پر او چھڑا اے دل جاہی کرنڑ چاہندے۔ بے کرتوں ڈوھجی شادی کر وی گھن تاں کم از کم میں گھر اہبہ تے عزت دی کھا سگاں۔

اچھا ھن تاں تیکوں یقین آ گے، جو میں تیڈے نال کتنا مخلص آں۔ تے رہیا ڈوھجی شادی دا سوال تاں اوندا جواب اے ھے۔ ڈوھجی شادی اصل اچ ترے گالھیں کنے تعینڑی اے۔

پہلی اے جو اولاد ناں ہوے۔ ڈوھجی اے جو ڈال نال ٹھاٹاں ہوئے۔ تے تریجھی اے جو او پہلے کنے منگیا ہوندے تے اوں کوں مجبوراً او شادی کرنڑ پیندی اے پر میں تیکوں ڈساڈیواں جو میں آپنے خاندان نال سارے رشتے تروڑ ڈیتم تے وڈی گال جو جس کوں تائیں جیجی سوہنی ڈال ملیے۔ اوندا دماغ خراب ناں نی جو او ھور کوں چھوڑ تے کیں کو جہی کملی نال شادی کرے۔ توں تاں اتنی سوہنی ایں جو کوئی دی ھک واری تیکوں ڈیکھ گھنے تاں او دنیا تاں دنیا آپنے آپ کوں دی بھل ونیندے۔

بھورل دے ان ڈوھاں لفظیں اُتھاں دے درمیان ساریاں وتھیاں ختم کر ڈیتیاں تے شرم شرماویاں ساریاں کندھاں ڈھ گیاں تے آج بھورل دیاں مرادان اچ گیاں۔

نرگس جیڑی ہن تک بھی وڈی ھائی اوندی عصمت دی چادر لیر کیتر تھی گی۔ ھک معصوم تے بے گناہ لڑکی ہڈوڈی لالچ تے ہوس دا شکار تھی گی۔ ڈوہرے زین دے لوبھ عصمت تے عزت دی چٹی چادر لہولہوان تھی گی۔

ڈیکھیں وخ ناں اوٹا اپنے منصوبے اچ کامیاب تھی گیا ھا پر حقیقت وخ اوں کنے

اے قدرت دا انتقام ھا۔ جواں ھک معصوم تے بے گناہ انسان کوں انسانیت کنے پرے کریڑتا ھا اوں کنے خلوص محبت کمس تے اوندے اندر نفرت تے درندگی پیدا کریڑتی۔ تے اخ ہوں درندے اوندی اپنڑ دھی کوں گناہ دی دلدل اخ پھسا ڈتا ھا تے دل اے بے حیائی دا کھیل لکا واسطے شروع تھی گیا۔

ڈو مربعے زمین دا انتقال کرا گھنڑ تے لوٹا تے چراغ دین وڈے خوش ھن۔ تے ھک رات لوٹا چراغ دین کوں ہیڈا آکھیڈا ھا جو سانول کنے پلہ گھنڑ دا منڈھ بدلیج گے تے اخیر ہوں ڈہنیہ تھیسے جیں ڈہنیہ بھورل دی ساری زمین اپنڑی تھی دیسے۔ تے بھورل دی شادی خان زادی دی بجائے نرگس نال تھیسے۔

چراغ دین نرگس تے بھورل دے تعلقات پسند نال کریندا ھا پر او اپنے پیوُ دی مرضی دے اگوں مجبور ھا۔ ہولے ہولے دولت تے جائیداد دی کشش چراغ دین دی غیرت کوں سمھا ڈتا۔

ہنڑ بھورل کوں کوئی روک ٹوک ناں ھائی۔ او جیئیں ویلھے چاہندا ھا نرگس کنے آونیندا ھا تے اپنڑ خواہش پوری کر گھندا ھا۔

نرگس دی جوانی تے اوندے حسن اخ ایجھی کشش ھائی جو بھورل جیجھا گبڑیا نگبڑیا آدمی ہیاں آوارہ گردیاں چھوڑتے اوندے زلفیں دا قیدی تھی گیا۔ تے نرگس دی اوں کوں حد کنے زیادہ پیار کرنڑ پے گئی۔ ہنڑ او بھورل کو اپنی زندگی دا مالک تے آپنڑی عزت دا محافظ سمجھدی ھائی۔ او اپنڑے پیوُ تے بھیرا دے بھورل نال دُکھے ڈلاب کوں پسند ناں کریندی ھاں۔ پر او مجبور ھائی۔ اوں کوں اے ڈر ھا جو میڈی تھوڑی جھی اپنڑے پیوُ تے بھیرا نال بدعہدی بھورل تے میڈی زندگی کوں خطرہ لاڈیسے۔ او نہ چاہندیں ہوئیں دی چپ ھائی۔

ھنڑ اوندے دل اخ سانول کنے انتقام گھنڑ دی جاہ تے بھورل دی محبت پیدا تھی گئی ھائی۔ او بھورل کوں اپنڑا سب کجھ سمجھنڑ لگ پے گی۔ اوں امام دین دی محبت کوں وسار تے بھورل دی محبت کریسے نال لا تا چا۔ ھنڑ تاں اوندا اے حال ھا جو بھورل

دے لطیر ھک چھٹ گدارن مخمل ہس۔

بھورل دی آوارہ گردی گھٹ کی حال۔ پرچائی تک اوندا گلہ ہیں توکیں نال اُٹھی ہیں اُوں ھا۔ تے شراب دی اثر ہیں چیا اھا۔ پر پہلے کوں ہوں گھٹ۔ اج وی اگلے اور نگس دے گھر کنوں رات دے ڈاھ وجے ولیا۔ موجو روٹی چا آیا۔ اوں روٹی کھادی ول موجو نال گالھیں کرن شروع کر ڈیئیں۔

گالھیں گالھیں اتھ موجو کوں یاد آیا جو ھک شادی دا کارڈ آیا ہے۔ اوں بھورل کوں اکھیا۔ سائیں! ڈوں چار ڈینہ تھی گئن ھک اوں شادی دا کارڈ ڈتے گئے۔ پتہ نی اوہے کینڈا۔

بھورل موجو کوں اکھیا او کارڈ چا آدا۔ ڈیکھوں تاں سہی او کینڈا اے۔ موجو کارڈ چا آیا۔ بھورل خاں اوہڑ صیاتے آکھیس۔ موجو چنگے ویلھے یاد کیتی۔ فر سیڑے یار تاج خان دی شادی اے۔ تے تائیں سیکوں کل مزدور یاد ڈیلوا وناں ایں۔

ہیئے ڈینہ سویرے بھورل اٹھیا۔ دھاں پاں تے تیار تھی نے ناشتہ کیتس تے موجو اوں کوں اوندے حکم دے مطابق شادی دا یاد ڈیلوایس۔ پر بھورل خاں اوں کوں اکھیا۔

موجو سیکوں خود ای یاد اے بھلا تاج خاں جیہے سنگتی دی شادی بھل سگدی اے۔

دل او ہمیشہ او آنگے آچا دی پہلے نرگس دی حاضری بھرن گیا۔ او دی اوندی انتظار راچ حال۔ ھک ہئے کوں ویلھے جیڑہیے تے اپنی مستی اچ مست تھی گئے اوں وقت چراغ دین دی اپنے کمرے اچ ہیٹھا ھا۔ بھورل اوں کوں نال کینڈا ھا۔ پر نرگس کوں ہر وقت اے ڈر رہندا ھا جو متاں چراغ دین کوں کیں ویلھے کاوڑ اپنے ہیں واسطے او بھورل کو آکھن لگی۔

اج کنے بعد ہیں اڈا ھائیں مکان تے آوندی رہسال توں اتھا ہیں گھن۔

آ کر

بھورل اوں کنے وڈی حیرانگی نال پچھیا جو کیوں ؟

اوں اوں کو جواب ڈتا۔ ڈیکھ بھورل ! اتھاں چراغ دین ہوندے۔ تے کاوڑ دا کوئی ویلہ نہیں ہوندا۔ متاں او کہیں ویلھے کاوڑ اچ آتے تیکوں کوئی نقصان ڈے پھیے تے دل تاں ہیں ڈل ویساں۔

بھورل نرگس دیاں گالھیں سنڑ نے کھل پیا تے اوں کو آکھیس توں کوئی فکر نہ کر ہر تے کنے کیڈا ھیں بھاہ دے لیے نی نکتے۔

دل دی سیکوں ہر ویلھے ڈر رہندے۔ نرگس بھورل کوں جواب ڈتا۔

بھورل کجھ دیر سوچن دے بعد اوں نکو آکھیا۔ اچھا تیکوں اے پسند اے تاں ایویں ٹھیک اے۔ اساں سرکار دی مرضی دے اگوں سر سٹی ہیٹھوں۔

اینڈے بعد بھورل غسل کرتے چراغ دے کمرے اچ گیا۔ اوکڈاہیں دھنڑ دی تیاری پیا کریندا ھا۔ بھورل اوں کنے پچھا۔ خیر ہے اچ کیڈے تیاری اے!

چراغ دین ہنڑ بھورل کنے کجھ پرے پرے رہندا ھا۔ اوں کوں ڈیکھ تے گوڑی کھل کھل پیا تے جواب ڈتس۔

اچ یار تاج خان دی شادی اے ناں اڈہیں تیاری اے۔ تیکوں اوندا کاندھا کوئی کیہ؟

کاندھا ناں میکوں ہے۔ میں وی اڈہیں تیار آں۔ تے چراغ دین کھل تے آکھیا۔ کھٹے جلدوں۔

تھوڑی دیر دے بعد او ڈہیں تاج خان دے گھر پہنچ گیے۔ شادی دے ڈول نقارے وجدے پے ہن۔ سہریں دا کڑکا ھا۔ اوڈی دیکھ تے انھیں مہمانیں نال بھرے ہوئے۔ تاج خان انہیں کوں ملیا تے اڑکل ناں انہیں دے کنن اچ آکھیس۔ آپاں دوستاں دا ہر پروگرام تھوڑی دیر نال شروع تھیسے۔ بھالی ہن مہمانیں کوں بھگتاؤ گھوں نماں بعد ہھو۔

ٹھیک اے ہھو۔ تہاڈی مرضی۔ بھورل اوں کوں جواب ڈتا تے اوں دل خان

دے کم کار اتھ رکھ گیا۔

چنگے بھلے لفظے دے بعد انہیں کوں حک ہے کو شے اچ اٹھا گے۔ اتھاں صرف تاج خاں دے خاص دوستیں دا پروگرام ھا۔ انہیں واسطے بُھنا گوشت تے شراب دا انتظام ھا

اُہا دی ایں محفل اچ ہر کوئی حک ہتے کنے وڈھ تے پیوں کھادن اچ لگ گیا۔ بھورل خاں اہ اتنی شراب پیتیں جو بے حساب ھائی۔ پر حالی تائیں ادھا ہوش اہ۔ کھا پی تے نیندر ڈتو تے۔ تے سوکل گھن تے گھر ڈوں ٹر پے۔ ادھال کجھ تائیں گے ھن جو بھورل تے نشے دا خمار چڑھن پے گیا تے دل بھٹ کنے بعد او سو گھا تھی گیا۔

چراغ دین پہلے آنگے اچ دی تھوڑی جی پی قی ھئی۔ تے او پوری طرح تے ہوش اچ ھا۔ اوں بھورل کو بدلدا ڈیکھا تاں تکھے تکھے ٹرن پے گیا۔ پر بھورل اوندا ساتھ نہ ڈے سگیا۔

آخر اوندی حالت اتنی خراب تھی گی جو چراغ دین کوں شک تھیون پے گیا جو اے کجھ لفظیں دا ہمان اے۔ اوندے دل اچ اوہیں دی بھورل واسطے نفرت ھائی۔ او نرگس تے بھورل دے تعلقات کوں اُصل پسند نہ کریندا ھا۔ ھن اوندی نگاہ اچ سانول تے بھورل ھکو کجھ ھن۔ او ڈوہیں کوں اپنا دشمن سمجھدا ھا۔ او تے انہیں ڈوہیں کوں ختم کرن چاہندا ھا۔ پر او اپنے پیو دے اگوں مجبور ھا۔ اچ اوں کوں اللہ موقع ڈتا ھا تے بھورل دی اے حالت ڈیکھ تے اوں کوں یقین تھی گیا جو بھورل اپنی موت آپ مر دے۔ پر اوندے دل اچ سوچ آئی جو اے مر گیا تاں اساں اینڈی باقی جائیداد تے کیویں قبضہ کریسوں۔ او ایں خیال تے دل پچھی تے ٹر آیا پر ڈوہیں دکھاں چا تونس پر اوندی غیرت اوں تے شدید حملہ کیتا تے بھورل ڈے ولدا ہوا یا اپنے گھر ڈوں ٹر یا۔ ھن اوندی غیرت اوں کوں ہا تکھے ٹرن تے بھور کر ڈتا تے اوندے تے بھورل دے درمیان فاصلہ ودھدا گیا۔ تے دل او نظروں او

بھورل تھوڑی دیر تک تاں ڈھنڈا پھنڈا ٹردا رہیا۔ آخر اوں کوں نشہ قابو کر گیا تے اوسرک تے بے ہوش تھی تے ڈھہ پیا۔ اوندے مونہہ اچوں جھگی وہنڑ پے گی تے ہوں ویر اوں اتھائیں بے ہوش پیا رہیا۔ اتنے تائیں اوندے نال ھک کار آتے رکی۔

کار چلاوݨ والا ڈاکٹر فاروق ھا۔ اوھک نرم دل تے ہمدرد ڈاکٹر ھا۔ اوں کوں اپنڑے ضمیر اجازت نہ ڈتی جو اوھک بے دس تے بے ہوش مریض کوں ہیں حالت چھوڑ ونجے۔ دل اوں مریض کوں چاتے اپݨی کار سیٹ۔ تے کار سیدھی ہسپتال گھن گیا۔

اوندی حالت ڈیکھ تے ڈاکٹر فاروق کوں زیادہ کھوجݨاں کرݨ دی ضرورت نہ پی۔ اوفوراً سمجھ گیا جو ایں ہوں ساری شراب پی گدھی اے۔

خیر ڈاکٹر فاروق دی کوشش نال بھورل دی حالت کجھ ٹھیک تھی گی۔ دل دی اوہ اجݨ تائیں خطرے اچ ھا۔ ڈاکٹر فاروق اوندے اتوں کھڑ گیا ول اے ہولے ہولے اوندی حالت سدھرݨ پے گی تے ڈاکٹر فاروق دی تسلی تھائی تے ھݨ اوایں شش و پنج اچ ھا جو ہیں آدمی کوں میں کتھاں ڈٹھے۔ پر اوں کوں یاد نہ آندا ھا جو اے کون اے۔ آخر اوں سوچ سوچ تے ناصر کوں ٹیلیفون کرتے سیڈ ایس۔ تھوڑی دیر اچ ناصر ہسپتال پنہاں اپنے ہیو دے دفتر گیا۔

ڈاکٹر فاروق اوں کوں آکھیا۔ پٹر میں تیکوں ہیں واسطے سڈوائم۔ جو ھک مریض جہڑا میکوں روڑ تے بے ہوش ملیئے اوں کوں میں انسانی ہمدردی تے تحت اتھاہیں چا آیاں تے اللہ دا شکر اے جو ھݨ او خطرے کنے باہر اے۔ پر ہائی او بے ہوش اے۔ میں اوں کوں سنبھاݨ نی سگیا پر کتھائیں میں اوں کوں ڈٹھم میڈا دل آکھدے جو ہے کوئی تیڈا دوست۔ میڈا دوست اے۔ ناصر پریشانی نال پچھیا۔

اجا پہلے توں اوں کوں ڈیکھ گھن۔ ڈاکٹر فاروق اوندی پریشانی ڈیکھ تے آکھیا۔ دل ڈھوئیں مریض تے آنے۔ ناصر بھورل کوں ڈیکھ تے نور اپہچان ڈگیا تے اتے ہیو کوں آکھیس۔

ابا سائیں! اے تاں سانول خاں دا پتر بھورل اے۔ تساں ہوں چنگاں کنے پہلے ڈساڈ جوڑے ہے ناں خطرے توں باہر ہاں؟

ڈاکٹر فاروق پتر کوں تسلی ڈینديں آکھیس۔ توں فکر ناں کر بھورل خطرے کنے باہر اے۔ پر حالی کجھ وقت لگسے۔

پیو دا جواب سنڑ تے ناصر دا ہاں جاہ تے آیا تے اوں آکھیا۔ وقت دی کوئی گال نی۔ شکر اے جو اے بچ تاں گئے۔ ایندے بعد اوں پیو کنے کار دیا چابیں گھن تے سانول کو اطلاع کرنڑ واسطے اوندے مکان تے آ گیا۔

مکان کوں تالا لگا ڈیکھ تے اوہ پریشان تھی گیا۔ تے دل ہسپتال آ گیا۔ کیوں جو سانول تے اوندی یاری کوئی زمانے والی یاری نہ ہائی۔ تے اوں خود بھورل دی اتا والی کرنڑ دا فیصلہ کیتا۔

او کئی ڈینہ اوندے اتوں رہیا۔ آخر ناصر دی ڈینہ رات ڈیکھ بھال تے ڈاکٹر فاروق دی خاص توجہ نال بھورل ٹھیک تھی گیا۔ دل ناصر اوں کوں اوندے مکان تے گھن آیا تے اوں کوں ڈاڈھا سمجھایس تے دل شراب نہ پیونڑ دا اوں کنے وعدہ گھدیس۔ بھورل وعدہ کیتا جو میں اگی تے شراب نہ پی ساں پر تساں دی سانول خاں کوں میڈی شکایت نہ کریجو۔

ناصر اوں کوں آکھیا ٹھیک اے میں سانول خاں کوں شکایت نہ کریساں پر توں وی آج کنے بعد شراب کوں ہتھ وی نہ لاویں۔

ٹھیک اے۔ بھورل اپنا وعدہ ول دھرایا۔ ایندے بعد ناصر گھیا پیا۔

بھورل سوچیں اتے پے گیا۔ سوچ سوچ تے اوندل اتے بہوں پشیمان تھیا۔ اوں کوں اپنی غلطی دا بے حد احساس تھیا۔

چراغ دین دا اوں کوں ادکھے نہ ملے چھوڑ دینڑ تے اے یقین تھی گیا جو ادھنڑ اوندا کسمنڑ دا دشمن اے۔ ادھنڑ چراغ دین کنے کئی کتر دینڑ دا تھا۔

چراغ دین بھورل دے دل اتے اپنا مقام گھٹ تھیندا ڈیکھ تے ہک ڈینہ اوں بھورل کوں اپنی بے گناہی ثابت کرنڑ دیاں قسماں حداں چاتنیں تے آکھیس ہوں ڈینہ میں شکوں چھوڑ کو نا گیا ہم میں تیڈے واسطے ٹانگہ گھنڑ گیا ہم۔ جیں ویلھے میں ٹانگہ گھن

تے آئم توں اتھاں کونا ھادیں۔

بھورل کوں پتہ ھا جو اے میکوں بے ہوش تھیون کنے پہلے چھوڑ گیا ھاتے ھن اے زمانہ سازی پیا کرنیدے۔ اوں کوں کوڑا کرن دی خاطر بھورل اکھیا۔

من گدھا جو توں میڈے واسطے ٹانگہ گھنن گیا ھادیں تے جہتیں ویلھے ٹانگہ گھنن تے اتھائیں آیو ہیں جیکر ہیں اتھائیں نہ ھم ول تائیں میڈا ہسپتال اچ یا کبیں پلی جاہ تے پتہ کیتا؟

بھورل دے ایں سوال چراغ دین کو ویڑا کر ڈتا۔ پر اوسیانا کاں ھا۔ اوں فٹ اکھیا بھورل توں تاں بالکل بھولا آدمی ایں۔ اچھا بھلا سوھنا ھاں جے ہیں ہسپتال آواں ھا تاں ڈاکٹر فاروق تے ناصر شک نہ کرن ھاتے اوسانوں کوں فوراً تیڈی شکایت کر ڈیون ھاتے ول اپنا سارا پول کھل دینجے ھا۔

کیوں جو بھورل نرگس نال پتل ھا اوں چراغ دین نال ناں ونجاون چاہندا ھا۔ او سمجھ تاں سبھو کجھ گیا ھا۔ اوں اتوں چراغ دین کو اکھیا جو اچھا اے گال اے ہیں تے ول غلط سمجھے تون تاں بہوں پرے دی سوچیندیں۔

اے سنن تے چراغ دین خوش تھی گیا تے اوں بھجے تے بھورل کوں بھانکی پاتا۔ ڈیکھن اچ تاں اے اختلاف ختم گیا ھا پر نفرت دی وتھی ودھدی گئی۔ تے نوبت اتھاں آن پنی جو چراغ دین بھورل کوں قتل کر ڈیون چاہندا ھا۔ پراوں کوں بھورل دی زمین جائیداد تے دولت دی لالچ ھائی تے ڈوجھا اندرا پیو دی اوں کوں ایویں کرن دی ٹوکل نہ ڈیندا ھا۔ بھورل دی چراغ دین دی نیت کو سمجھی وداھا پر اوں نرگس دی وجہ توں مجبور ھا۔ پر ھن ڈھیں ھک پے دی پھول اچ وقت گزر دا رہیا تے حیاتی کم تھیندی گئی۔

سانول تے مجبول دُکھ وٹیاں

روز آکھے آہ وی سانول خاں سویرے اٹھیا۔ نماز پڑھ تے قرآن پاک دی تلاوت کیتس دل اپنی مالک پیریں نتے جھکھ رکھن واسطے اوں کتے آ۔ اصل وچ اے سانول خاں دا معمول ہا جو ہر روز اللہ دی عبادت کتے فارغ تھیتے ہا ڈے سلام تے امدا ہاتے اوندیاں دعائیں گھن تے دنیا دی کیں وی توجہ ڈیندا ہا پہلے تے سانول ماء کوں ملن دے بعد اوندیاں دعائیں سنڑ تے کھل ڈیندا ہا ہر اج او تھوڑا اداس تے موجھا ہا۔ او موجھاری ڈوجھ توں ناں کھل سگیا تے مائی پھاتی پریشان تھی گی۔ او سمجھ گی جو اج سانول کوں کوئی پریشانی ہے۔

اوں اپنے پتر دے سر تے پیار نال ہتھ پھیرتے ودھی شفقت نال پچھیس۔

خیر ہے پتر سانول! اج توں میکوں کجھ پریشان تے موجھا لگدیں سانول ماء دے اگوں کڈھائیں کوڑ نہ مارہا ہا اوں جواب ڈتا۔

اصل اج رات اے سائیں کوں خواب اچ ڈٹھم۔ اوں ہیں نال کئی گالھیں کیسن پرانہیں دی ھک گال میکوں پریشان کر ڈتے۔

مائی پھاتی اوں کنے پریشانی اج کھیا۔ پتر خیر نے ہے۔ کیا گال اے۔

ھنڑ سانول خاں دی موجھاری ودھ گی تے اوں آکھیا۔ اماں اے سائیں آکھیے جو بھورل دشمنیں دے ہتھ اج اے۔ تے اوتائیں کنے ناراض اے۔ تو اوندا پتہ کیوں نی کریندا۔

تائیں کنے ناراض اے تے دشمنیں دے ہتھ اچ اے۔ یا اللہ خیر۔ اے میں کیا پی سٹن دی آں۔ سانول تائیں تاں اجھی کوئی گال نی کیتی جیہنی تے بھورل ناراض تھی گیا ہوسے۔

اماں! تو میڈے اگوں خدا دے بعد سبھو کجھ ایں۔ میں کنے تاں کوئی اجھی غلطی نی تھی جیہنی تے بھورل خان ناراض تھیا ہوسے۔ میں اوں کوں خوش رکھن دی ڈاڈی کوشش کیتی ام۔ پر او ناراض کیوں ایں الہ؟۔

سانول دی حالت کنے اوندی ہے گن ہی ظاہر تھائی تے ڈوجا مائی پٹھانی دی اوں کوں چانڈی تھائی جو او بھیرا تاں بھیرا کیں پے نال وی دنجاون آلا کوئی تے اوں بھورل نال کیوں زیادتی کیتی ہوسلے!

اوں سانول کوں پریشان ڈیکھ تے اوندا دل پدھوندیں آکھیس۔ پتر ضروری کونیں جو ہر خواب سچا تھیوسے۔ دل دی توں کوئی آدمی بھیج تے پتہ کرا۔

اماں! کوئی بندہ بھیجن کنے تاں میں خود آپ دنجاں تھائے پہ جیپ دے ٹائر پھوک گڈھ گن تے اویں دی ایں مسلے دا تقاضا اے جو کیں ہے کوں پتہ ناں لگے۔ بیں واسطے میں سوچیم جو ڈرائیور کوں شہر بھیج تے نویں ٹائر منگوا گھناں تے پے ڈینہ آپ دنج تے حال حقیقت دا پتہ کر آواں۔

مائی پٹھانی آکھیا! ٹھیک اے پتر۔

اماں حک پی گال اے۔ مائی پٹھانی اوں کنے پوچھیا کیا گال اے پتر!

سانول مادکوں ادب نال جواب ڈیتہ۔ او اے ہے جو اے ساہیں آکھنے پیا تاں میں خوش آں پر کیتی کیتی ویلھے میکوں اے افسوس تھیندے جو میں اپنی قوم دا سردار تھی تے قوم واسطے اسلام دی تعلیم واسطے کجھ نی کر سگیا۔ وڈا ہون دے نال اے میڈی ذمہ داری تھائی جو انھیں کوں پی تعلیم تاں جھڑی ڈیوانم۔ پھر اللہ دی جان سبھاون ضرور کراوال تھاسے۔

دل سانول مادکوں آکھیا۔ جو اماں! ایں مسلے داحل میں اے سوچیم جو اپنے ملاسے نال مولوی صاحب بھیجے تے لوکیں کوں اللہ تے اونے حبیب دی سبھاون کراواں۔ ایہ ہے

نال نماز روزہ تے کلمہ درود وغیرہ ٹھیک ٹھیک سکھ ویسن۔ ایندے نال اساکوں ثواب وی گھیسے تے ڈوجا بابے سائیں دی روح کوں وی سکون ملیسے۔

جے اے گال اے ناں پتر دل دیر ناں کر اتھ ای اے سمجھ کھ کرا۔ اللہ تیکوں صبر ڈیسے۔

سانول ماء دی اجازت دے بعد اوں ویلھے پنج چار مولوی سبڈو اپنس تے اُنھیں کوں تنخواہ ڈیلوٹی کرتے علاقے اتھ بھیج ڈینس۔ دیندیں دیندیں اضیں کوں تکڑ کرتے آکھیس تساں آسا بٹے پہوں حضرت آلے تے دین دے سوجھلے آلے او۔ تساں چھڑا اپنا فرض نی پورا کرنا بلکہ ایں کم اتھ پوری دیانت داری تے محنت کرنی اے۔ کیوں جو علاقے دے لوگ اَن پڑھ ان میکوں امید اے جو انھیں کوں کجھ نا امید ہوسے تے تساں وڈے طریقے تے پیار محبت نال سبھا سمجھوتے انھاں دیاں ساریاں کیاں دور کرو۔ جے تساں چھڑا اے خیال کرتے گھوسے جو اساں وڈے عالم فاضل اوں تے اوڈی کھٹی لسی پیتی کھروے ہوسن۔

اے میں بتاکوں ڈس ڈیلواں جو انھیں کڈاتیں وی اے نی منڑا جو اسیکوں نماز روزے دا کوئی پتہ کوئی۔ کیوں جو او ایں چیز اتھ آپنی ہتک سمجھسن۔ تساں میڈی اے منت مینجو جو کوئی آکھا ڈھنگ ڈول کریجو جو نانگ ای مرد نجیں تے سوٹی دی ناں بھیجے۔

مولویں سانول خان نال پکا وعدہ کیتا۔ جو اساں پوری محنت کوشش تے وڈے شوق نال اپنا فرض نبھیسوں ایندے بعد سانول خاں اُنھیں کوں گھوڑیں تے روانہ کیتا تے اتنے تا ئیں کچہری لگ گی۔

اچھن او کچہری اتھ آ بیٹھا تے چام فرید اُٹھی تے اوں کوں چک خط ڈتا۔ سانول اوں کنے خط گھن تے کھولیا تے پڑھن پئے گیا۔ خط اتھ لکھیل ھا۔

میڈا پیارا تے میٹھا اڈا سانول خاں سائیں۔

اللہ تیکوں سلامت رکھے۔

اُمید اے جو سائیں خوشی زوندکی ہوسن تے میں وی اچھک بسار آں تہاڈا آدی

خط چھپا آیا ھا میں آپنے وسو کا ڈر لاتے۔ اللہ دے فضل نال اوندکم وی تھی گے۔ تساں دل جاہی کرو۔

ھن ھک عرض اے جو کڈائیں آتے آپنی زیارت کراونجو تاں ھاں تھڑ ہے۔ جنڑ ھک ہی ضروری اصلاح ڈینیدا لکھو بھورل دی کجھ ڈینہ ہیں آپ نگرانی کیتی اے تاں میکوں پتہ لگے جو اوہوں وگڑ گے۔ اوایتھاں پڑھنڑ دی بجائے کھرنڑ پے گے تساں آپنی پہلی وند کائی اتھ اتھاں آتے اوں کوں سمجھاونا تاں بعد اچ اوکھ تھیسے۔ ہی کوئی ایجی خاص گال نی جیڑی لکھاں اچھاول ھنڑ اجازت اللہ سائیں دی امان۔

تہاڈا ناصر

سانول ناصر دا خط پڑھتے پہلے تاں کاوڑ کنے گاڑا لال تھی گیا دل ہولے ہولے کاوڑ دی جاہ تے پریشانی آگی تے سوچن لگا کچہری اچ موجود ہر شخص محسوس کیتا جو سانول خاں ہوں پریشان تھی گے پر کیئں دی ہمت ناں تھی جو کوئی اوں کنے پچھے۔

چنگی جھٹ اوائم نم تھیا بیٹھا رھیا۔ آخر بنگل خان ہمت کرتے پچھیا خیر ہے سائیں؟ سانول اوں کوں جواب ڈیون دے بجائے تلے منہ کر بیٹھا۔ تاں او سمجھ گیا جو سانول خاں ڈساون ڈی چاہندا۔

پر او سارے اوں وقت پریشان تھگے جیں وقت سانول خاں کچہری شروع کرن کنے پہلے ای کچہری برخاست کر ڈیتی تے ہر کوئی آپنے اپنے گھر گیا۔ چیاتے سانول خاں شیر دکوں آکھیا۔ گھوڑیاں سنج ہیں گھروں تھی آواں تے ول میکوں اسٹیشن تے پہچا آ۔ اے آکھتے او اپنی ماء کنے آیا۔ ادب نال سلام کرتے اوں کوں ناصر دے خط دا حال ڈیتس۔

پہلے تاں او اے سنڑ تے پریشان تھی گی دل سانول کوں آکھنڑ لگی۔ سانول توں دیر نا کر تے جلدی دکھ تے تیکوں بھورل دی پارت وی ہوسے۔ جے ایجی کوئی گال ہوسے تاں دل دی اوں کوں اخلاق تے پیار نال سمجھا دیں۔

اینے بعد سانول نے شیر دشیر دکھنڑ واسطے اسٹیشن ڈے روانہ تھی گے۔

اسٹیشن تے پہنچن دے بعد شیر دکوں گھر ٹیھہ ڈیتہ تے آپ گاڈی دی تانگھ اچ بہہ رہیا تھوڑی دیر دے بعد گاڈی آئی تے اوچڑھ ہیٹھا۔

سفر اچ او وڈا سوچیندا رہیا تے پریشان وی اوندی پریشانی تے کھپانے والے عالم ھا جو کتھائیں گاڈی ٹک دیندی ھائی تاں او کاوڑ کنے گاڑا لال تھی ویندا ھا پر مجبوری ھائی۔

آخر اوکھا ساوکھا شہر آگیا۔ اسٹیشن کنے تانگھ کرتے مکان تے پہنچاں۔ اگوں موجو بورچی بیٹھا ھا۔ او سانول خاں کوں اچا چیت ڈیکھ تے دنگ تھی گیا۔ دل او ہوش سنبھال تے سانول خاں کوں ادب احترام نال آملیا۔ موجو انھیں دا بہوں پرانا بورچی تے نوکر ھا۔ پڑھائی دے زمانے اچ اوں سانول خاں دی ڈاڈھی خدمت کیتی ھئی۔

سانول اپنی کاوڑ جھیڑتے اوں کنے پچھیا۔

بھورل کتھاں اے ؟

موجو سانول خان دے سوال کنے پریشان تھی گیا۔ اوں کوں اے اندازہ تھی گیا جو سانول خان کوں شائیت بھورل دے خیالیں دا پتہ لگ گے تھن او وڈی مشکل اچ پے گیا۔ اوندے اگوں ھک پاسوں سانول دی شفقت تے عزت ھائی۔ جیڑی او اوں کوں ڈیندا ھا تے ڈوجے پاسوں بھورل دی دھمکی ھائی جو توں جے کر میڈی کوئی گال کیئں کوں ڈسایوای تاں میں تیکوں او سبق ڈیساں جھیڑا توں ہمیشہ یاد رکھیسیں تے نال نال اوندے او انعام دی تھن جیڑے بھورل اوں کوں راز رکھن واسطے ڈیندا ھا۔

او عجب مشکل اچ پے گیا جو سانول خاں کوں کیا جواب ڈیوے۔ اوں کوں چپ غڑپ ڈیکھ تے سانول اوں کنے پچھیا۔

میں تائیں کنے بھورل دا پچھے ؟

موجو دل دی چپ رہیا۔ سانول اوں کوں دل آکھیا۔ ڈیکھ موجو! اویں میکوں

سمجھو کجھ دا پتہ لگ گیے تے ہنڑ تیڈی تصدیق چاہندا ں۔ توں بزرگ ایں ہیں تیڈا الھاڑ کریندا ں۔ جے تا ہیں اج میڈے اگوں کوئی کوڑ مار یا تاں دل تیڈے واسطے دی ٹھیک ناں ہوسے۔

سانول دے الفاظیں اج نرمی ہوڑ دے باوجود دی ایجھا رعب ھا جیں موجوکوں سچ بولڑ دے مجبور کر ڈیتہ۔ اوندا جسم کمبڑ پتے گیا تے اکھیں اچوں وی ہنجوں وہہ آتے تے اوں ڈکریں پھڑ کریں جواب ڈیتہ۔

سائیں! جے میڈا قصور معاف ہوسے تاں میں سمجھ کجھ صحیح عرض کریندا ں ٹھیک اے جو تا ہیں میڈے اگوں صحیح گال کیتی تاں دل ہیں تیکوں کجھ ناں اکھیا میکوں تیڈی مجبوری دا پتہ اے جو بھورل تیکوں روکیا ہوسے۔ اینڈے اج تیڈا کوئی قصور کونی۔ توں بے جنتا تھی تے سارا کجھ سچ سچ ڈساڈے سانول دی ایں تیلی اوں کوں کجھ حوصلہ ڈتا تے اوں آکھڑ شروع کیتا۔

سانول سائیں! میکوں شرمساری اے جو میں تیڈے لوڑ دا حق ادا نی کر سگیا۔ میڈا تاں فرض ہنڈا ھا جو میں تہاکوں تہاڈے پچھڑ کنے وی پہلے سمجھو کجھ ڈسں ڈیواں ہا چا۔ پر ھڑ تاں بھورل خاں او ساریاں حداں ٹرپ گئے جنہیں ہیر ں اچ شریف تے عزت دار لوک رہندن۔ پر ایں اج نرا پڑا بھورل دا قصور وی نی۔ اینڈے اج منشی ہونا تے اوندے پتر چراغ دین دا ہیہوں ہتھ اے۔ پتہ نہیں جو انھیں کیا سوجھ تے اینکوں اتنا وگاڑ ڈتے نے جو اوھڑ پورا شرابی تے زانی تھے گئے۔ تے باقی کوئی ایجھی برائی نی رہ گی جیڑی اوندی عادت نہ بڑ گی ہوسے۔

سانول کوں بھورل دے وگڑڑ دا پہلے ای شک ھا پر اوندے واسطے منشی ہوڑے دا اے کردار نواں ھا۔ اوں کوں ہوڑے دا ہیہوں ڈکھ لگا۔ کیوں جو ہوڑا اوں کوں اندھاے اچ رکھی آیا ھا تے اوں کو ھن سوجھ آئی جو او کیوں اتنا اتھاں شہر اچ رہندا ھا۔

فیر ہتے دی کئی ایجھے ثبوت ھن جنہیں نال موجود گی کالھیں دی تصدیق تھیندی حالی

سانول ھن بغیر کہیں وقت ضایع کرن دے بھورل کوں ملن چا ہیندا ھا۔ اول موجو کنے پچھیا۔

ہیں ویلھے بھورل کتھاں ہوسے ؟

موجو وڈی بھکائی نال جواب ڈتا۔

سائیں ! اج اوں کوں منشی لوٹے دی خاص دعوت ہے نے اوتھاہیں ہوسے۔

تائیں لوٹے دا گھر ڈٹھے۔ سانول موجو کنے پچھیا۔

موجو تلے منہ کرتے جواب ڈتا۔ جی با سائیں۔

دل سانول خاں موجو کوں نال کرتے لوٹے دے گھر پنہاں۔ کنڈا کھڑکائین تے منشی لوٹا نکل آیا۔ لوٹا سانول کوں جو ڈٹھا تاں اندر سے پھکے چھڑ وا گئے۔ اندریے پیریں اچوں زمین نکل گئی۔ تے اوویڑا تھی گیا۔

سانول اوں ڈے کاوڑ نال ڈیکھتے بغیر پوسیتے اندر گیا پیا۔ اندر وچ تے ڈیکھے تاں۔ حک مولوی صاحب اے جیڑا نکاح آلے رجسٹر تے کجھ لکھیندا بیٹھے۔ تے اوندے نال حک پاسوں چراغ دین بیٹھے تے ڈوجھے پاسوں بھورل تے نرگس بیٹھین۔

انہیں سانول کوں ڈٹھا تے اوبنترے تھی گئے۔ حک واروں انہیں دے پیریں اچوں وی زمین نکل گی۔ اوحک ہے دے منہ کو ڈیکھن پے گئے۔ چراغ دین کوں تاں کمبنی چھٹ پئی۔ پر بھورل تے نرگس اپنے آپ تے تکو پاون دی کوشش کرن پے گئے۔ سانول سب کنے پہلے حک واری انہیں ساریں ڈیں ڈٹھا تے دل مولوی کنے پچھیا۔

مولوی صاحب تساں اتھاں کہڑے کم نال آیو تے اے کہیئے بیٹھے رجسٹر پڑ کر نیسے او۔

مولوی صاحب انھیں دے حال ڈیکھتے ویڑا تھی گیا ھا تے اوں

ڈر کنے ساہ سکائی ہیٹھا ھا۔ کوئی جواب نہ ڈے سگیا۔

سانول خاں ذرا کو ڈ بچ تے وڑ کے نال ول پھیس۔

مولوی ایڈے اُدڈے ڈیکھتے بھورل تے نزگس ڈدں اشارہ کرتے جواب ڈیندہ۔ میں سایں اہنا ندا نکاح پاون آیاں۔

سانول نکاح دا ناں سن تے کاوڑ کنے گاڑھا لال تھی گیا تے پوری کاوڑ نال اکھیس۔ پر کہیں دی اجازت نال نوں اہنا ندا نکاح پاون آیں۔

مولوی پہلوں ای ٹوکیا ہیٹھا ھا۔ سانول خان دی شکل سن تے ہیا ٹر کیچ گیا تے رجسٹر کچھ اچ پاجتی ہتھ اچ کرتے باہر کھسکن لگا۔

مولوی کوں سمجھدا ڈیکھتے سانول موجو کو ہکل ماری جو مولوی کنے رجسٹر کھس گھن تے انہوں اتھاہیں ہڑھ بلہا۔ انہوں پتہ لگ ویسے جو کیویں کوڑے نکاح پوسندن۔ موجو مولوی دی کچھ اچوں رجسٹر چھک گدھا۔ تے سمجھدے مولوی کوں انڈی ڈتس تے او چوبچے تے منہ بھر نیٹن دنچ ڈٹھا۔

مولوی الیہ ڈاڈھا چھالا ھایا شریکیں دا تاقص جو موجو دے پکڑن کنے پہلے پستگی مارتے باہر بھاج ڈتس۔ موجو دی پچھوں بھگا تے ڈاڈھا پر مولوی پھن کتھوں ڈیندا ھا۔ ابھو گیا۔

اتی دیر اچ بھورل اپنڑے ہوش سنبھال گیا ھا۔ اول سانول کوں آکھیا نوں کون تھنیدیں میڈے معاملات اچ دخل ڈیون والا۔ ؟؟

سانول ھک واری بھورل کو وڈے غور تے غصہ نال ڈٹھا۔ تے دل اوندے منہ اچ ھک انجی چاٹ سڑ کڈھالیس جو بھورل ہیچ تے زمین تے آ ڈٹھا۔ او اٹھی تے دل سانول ڈدں بھنا۔ پر وچ اچ موجو آ گیا۔ تے بھورل دی چاٹ موجو دے منہ اچ لگی۔ اول کوئی پرواہ نہ کیتی۔ تے ڈوہیں کوں ہیوں پے تے قرآن دا واسطہ ڈتس تے انہیں کوں ھک ہے کنے چھڑا گدھس۔

نرگس سانول کوں ڈیکھ تے اوندی نفرت جاگ پئی۔ تے او انتقام دی باہ نچ ہلن پے گئی۔ اوھنک خصلت ہن تے سانول کوں جلاتے کوا کر ڈیون چاہندی ھائی۔ اوادوں کنے اپنی ناکام محبت دا بدلہ گھنن چاہندی ھائی۔ تے بھورل کوں کھس تے اوندی بھن دی زندگی برباد کرن چہ ہندی ھائی۔ اوھڑ پار تے بھورل دے اگوں آکھڑی تے سانول کوں آکھیس۔

ہیں تاں دعا ہیں سنگدی وی ھم۔ جو توں میڈے سامنے آویں تے بھورل اُٹھا ہیں ہوسے۔ تے اج اللہ میڈیاں دعا ہیں سنڑ گدھن۔

سانول کاوڑ نال آکھیا۔ توں چپ کر تیڈا کیا توں اُدھا اج نہ لہرائے تاں زبان پھک گھنساہیں۔

نرگس ھک پھتی کنی آنگے اوں کوں ودھ گی۔ تے آکھیس۔ اج توں دھکیں تے تڑیں نال میڈی زبان نی روک سگدا۔ اج ہیں اتھاں سارے لوکیں دے سامنے تیڈی شرافت دا بھرم کھول ڈینڈی آں۔ ول اوں بھورل کوں مخاطب کرتے آکھیا۔

بھورل! اے او بندا تو معزز تے شریف اے۔ مہنیے نال نیکوں آکھیا ھم جو ھک آدمی میکوں پھسکندا ودے۔ تے جہڑا میکوں اپنی دولت تے حیثیت نال میڈی پاک تے چنی چادر کوں داغدار کرن چاہندے۔ ھنڑ سانول دی قوت صبر جواب ڈے گی تے اوں کوں آکھیس۔

بکواس نہ کر کتی۔ میکوں اپنی شرافت اجازت نی ڈینڈی نہ تاں تیڈی شرافت دا اصل حال حقیقت کھل دنچے ھا۔

سانول دے منہ کنے اے سنڑتے پہلے او تھوڑی جہی ڈھلی تھی۔ پراد وی پوٹھے دی دھی ھائی۔ اپنی واہ نہ دنچن ڈتس۔ تے پوری بے حیا ہن تے آکھیس

ھنڑ توں ہیں تے الزام لاتے ایں حقیقت کنے منہ نی پھیر سگدا۔ جو توں صرف اپنی ہوس پوری کرن دا سلسلے میکوں ہتھ پا تا ھا وی تے میڈی عزت لٹن دا سلسلے

وڈی کوشش کیتی ہادی۔ پر اللہ دا احسان اے جو اوسبڈی آبرو دی آپ حفاظت کیتی اے۔ ناناں توں اپنے گندے ارادے کوں پورا کرن دی وڈی کوشش کیتی ہائی۔

سانول واسطے اے حک نویں صورت حال ہائی۔ اوہ نرگس دے اتنے وڈے کوڑ تے تہمت کنے شرم نال پس گیا۔ اوندا سر جھکا تھی گیا۔ او اپنی صفائی اچ ہوں کجھ آکھن چاہندا ہا۔ پر اتھاں گال تے اعتبار کرن والا کوئی نہ ہا۔ اتھاں اوندے سارے دشمن ہن۔ او اے سلے کوں کیا الجھاتے ذلیل خوار تھیون ناں چاہندا اوں حک واری بھورل کوں دل غور نال ڈٹھا۔ پر بھورل دے چہرے تے سوا نفرت تے حقارت دے ہیا کجھ نظر نہ آیا۔ تے او چپ کر تے زہر دا گھٹ بھرتے باہر نکل آیا۔

موجودی اندرے پچھوں ٹر پیا۔ بھورل موجوں کوں پوری کاوڑ نال ڈٹھا پر او ہن باہر نکل آیا۔

مکان دے بجدیں تا بئی سانول دی حالت قابل تشویش تھی گی۔ اوں پہلی واری اپنے آپ کوں بے وس محسوس کیتا۔ او کاوڑ تے ڈکھ نال بھریج گیا تے کافی دیر تک اپنی اکھیں اچوں ہنجوں وہندا رہیا۔ اوندا دل اکھیندا جو ہنیں وچ تے نرگس کوں قتل کر ڈیوے تے پوتے تے چراغ دین کوں کاں کوڑا کرتے کیتس دے اگوں سٹوا ڈیوے پر او حک شریف تے سمجھدار آدمی ہا تے کاوڑ تے غصے کوں حک پاسے کرتے سوچیا۔ تاں اوں کوں بھورل دی زندگی تے اوندی جائیداد خطرے اچ نظر آئی۔

بھورل دے انج دے سلوک اوں کوں ڈاڈھا بھڑکایا جو او اوں کوں اپنے حال تے چھوڑتے اوندیں غلطیں دی اونکوں سزا ملدی ڈیکھے۔ پر اوندے ضمیر تے غیرت تے اوندے لہواوں کوں اجازت نہ ڈتی جو او حک تماشائی بنڑ تے بھورل دی بربادی دا تماشا ڈیکھے۔ او کافی دیر تک اپنے جیہیں دی جنگ

الجھیا رہیا۔ تے آخراوں فیصلہ کیتا جو ہوٹے تے چراغ دین دی چلاکی تے نرگس دے دلفریب حسن دے جال اچوں بھورل کوکڈھیا وینجے۔

سانول ھک ایجھی قوم دا سردار ھا جیہیں کوں صرف حکم ڈیون دی دیر ھائی ئے او ہوٹے تے چراغ دین دیاں ہوٹیاں کریڈیون ھا۔ پر سانول ھک پڑھیا لکھیا، سمجھدار تے پڑھن انسان ھا۔ اوں ایں طریقے کوں پسند نہ کیتا۔ تے اوں اپنڑ عقل تے سمجھ نال ایں مسئلے دا حل سوچنڑ شروع کیتا۔ ساری رات سوچیندا رہیا۔ اوں کوں کجھ سمجھ نہ آئی۔ آخر او ناکام تے مایوس تھی تے گھر دل آیا۔

سانول دے دماغ دے بعد بھورل دے جذبات ہوٹے تے چراغ دین کنے مختلف ناں ھن۔ اوندے اگوں سانول دی شرافت دا بھرم کھل گیا ھا اوندے نزدیک سانول اوندا دشمن تے رقیب تے غاصب بن گیا ھا اصل اچ پہلے ای ہوٹے تے چراغ دین دی لاہ چا بھورل دے خون کو سفید کر چکی ھائی تے اج دے حالات اوں کوں سانول کنے ہتھوں پرے کر ڈتا تے او ھنڑ اپنڑا سبھو کجھ ہوٹے ہوریں کو سمجھنڑ پے گیا۔

ایں واقعے دے بعد بھورل تے چراغ دین دے درمیان جہریاں پہلیاں بدگمانیاں تے غلط فہمیاں ھن او ختم تھی گیاں تے دل ھک بے کوں اپنڑی جندجان سمجھنڑ پے گئے۔

ہوٹا موجودہ حالات کنے فائدہ اٹھاونڑ چا بندا ھا۔ اوں بھورل کوں آپوں بگھڑے تے سانول دیا کئی ہیاں دی کوڑیاں سچیاں گالھیں سنڑیاں جیں نال بھورل دا دل سانول کنے ہمیشہ سانگے نفرت کرنڑ پے گیا تے او انہیں گالھیں تے اعتبار کر گیا۔ جہریاں اج کنے پہلے او کوڑیاں تے بے بنیاد سمجھدا ھا۔

وقت دے نال نال او ہوٹے ہوریں دے چال اچ پھسدا گیا۔ ھنڑ بھورل

تے نرگس بالکل ذالیں نٹر سیں اگلے رہندے ھن توڑیں انہاندا نکاح نہ تھی سگیا۔
بھورل کتی داری لوٹے کوں نکاح دے ناں آکھیا ھا پر اد ہر دلیے
اول کوں انہیں ٹھپکیں تے رکھی کھڑا ھا جو توں دل جاہی کر نرگس تیڈی
اے۔ وقت آون تے نکاح دی تھی ویسے او لوٹے دی چالاکی تے ہیر پھیرتے
نرگس دے پیار تے ناز نخریں دے اگوں اتنا مجبور تھی گیا جو ھک ڈنہہ
اول اپنی ادھ زمین دا انتقال نرگس دے نال کر ڈتہ تے باقی زمین دا اختیار عام
لوٹے دے ناں کر ڈتہ۔
ھن بھورل ہتھ کنا ہیٹھا ھا تے انہیں دے اشاریں تے سنجن پئے گیا۔
لوٹا سانول دی طاقت تے پہنچ کوں جان دا ھا۔ اول وڈے سوچ تے سمجھ تے
قدم اٹھاون شروع کیتے۔
پہلے اول عدالت کنے نرگس دی طرفوں سانول کوں زمین کنے بے دخلی دا
نوٹس ڈیوایا تے اے نوٹس ھک سرکاری اہلکار جا گیا۔ جنیں وقت او انہاندیں
پناں سانول کچہری لائی ہیٹھا ھا اول نوٹس پڑھیا تاں اوندے چھکے چھڑ وا گے۔
اول کوں پہلے ای ڈر ھا جو لوٹا کوئی ناں کوئی چکر ضرور چلیسے۔
او نوٹس پڑھ تے پریشان تھی گیا۔ اج تائیں اول بھورل دے لچھنڑ
کوں راز اچ رکھیا ہیں کیوں جو اول ایں چیز کوں آپنڑے خاندان دی بدنامی سمجھ
تے کیں کوں دی ناں ڈسیا ھیں۔ پر ھن ایں معاملے کوں راز اچ رکھنڑ مشکل تھی
گیا ھا۔
اول کوں پریشان تھیندا ڈیکھ تے مہاندریں اچوں بنگل خان اول کنے پچھیا
خیر وی چھٹی ہے سائیں!
سانول کجھ دیر تلے منہ کرتے ہیٹھا رہیا۔ آخر ھک ٹھنڈا شٹکارہ بھرتے
کچہری کوں آکھن لگا۔
میڈے عزیزو! ایں چھٹی دے اون دی پہلے ای میکوں توقع ھائی۔ جے کر تساں

سارے پرامن رہوتے اشتعال وچ آون دا وعدہ کردتاں اج تہاکوں
اد راز ڈسیندا ہاں۔ جیڑا میکوں اندروں سیوی آنگے کھادی وینڈے۔
تساں کچہری آلے سارے ہتھ گھنو۔ جو منشی بوٹا تے اوندے پتر چراغ دین
بھورل کوں ٹیگال تے اوں کوں بدراہ کر ڈیتے۔ پہلے اوں کنے انسانیت تے
شرافت کھس تے اوں کوں شرابی زانی تے عیاش بنا بیتے تے دل اوں
کوں میڈے خلاف کوڑیں سچیں گالھیں نال بھر بھر تے اوں کوں میں کنے کھس
گھدے۔ اُتھاں پوئے دی حک آوارہ بدچلن تے چالاک دھی دی ہے۔ جیڑی دے دلفریب
تے پرکشش حسن نال بھورل کوں آپنے جال اچ پھسا تے اوندی آدھ زمین دا انتقال
آپنی دھی دے ناں کرا گدھس تے باقی آدھ زمین دا مختار عام گھن تے ہتھ میں کنے بے
دخلی دا اے سرکاری نوٹس بھجوا تیے۔ ہتھ میں ایں مسلے دا فیصلہ کچہری تے چھوڑ ڈیاں۔
تساں ایں مسلے دا حل لبھوتے بھورل کوں انھیں چالاک مکار تے نمک حرامیں کنے
بچاؤ۔ میں آپنا جتنا زور لاونڑا ہا لاتم۔ بھورل کوں ہر طریقے نال سمجھاون دی
کوشش کیتی ہم۔ اوں کوں میں خود دی اکھیے تے لوکیں کنے وی اکھوایم۔ پر اُو
اُنھیں دے جادو اچ پھسیا پے۔ کچہری اچ اے خبر بجلی بن تے ڈیٹھی۔
ہتھ ہر آدمی دے نزدیک بوٹا تے اوندا پتر ایں سارے نیل فساد دے
ذمہ دار ہن تے انھیں کوں ہر کوئی نمک حرام۔ احسان ناشناس قرار ڈیتا۔ آپنے
محبوب سردار سانول خاں دے ڈکھ اچ ہر طرح دا شریک تھیون دا یقین ڈیوایا
تے اوہ نے ہوریں کوں اُنھیں دے کیتے دی سزا ڈیون دا اعلان کیتا۔
کچہری اچ موجود مہاندریں سانول کوں اکھیا۔ جو اساں اشتعال اچ نہ آون
دا وعدہ نہ کیتا ہوندا تاں اساں آپے پوئے تے اوندے پتر کنوں بچھ گھنوں ہا پر
ہتھ اساں تنا ڈے حکم دے پابند اوں۔ اسیکوں جیڑا حکم ڈیسو۔ انشاء اللہ
اوہیں عمل کریسوں۔ ایندے بعد سانول کچہری کوں آکھن لگا۔
میکوں اُمید ای نی یقین اے جو تساں ایں مسلے دی اچاڑ جھکاڑ ڈیکھدیں

ہوئیں میہڑی شوکل دے بغیر کوئی قدم نہ چیسو۔ کیوں جو اساں کاوڑ تے اہل
اج آتے بوٹا ہوریں کوں کجھ آکھیا تاں بھورل دی جان خطرے اچ پے
ویسے۔ اساں سوچ سمجھ تے ایں مسلے اچ کوئی دکھ جھیلوں۔ حالی تساں سارے
صبر کرو۔ اینڈے بعد کچہری ہوخواست تھی گئی تے سانول ایں مسلے دا مناسب تے
سوجھنا شوچن ہبہ گیا۔ اوں ایں مسلے تے وڈا سوچیا۔ پر اوندی سمجھ اچ کجھ نہ
آیا۔ اخیر دی باقی اوں اے فیصلہ کیتا جو بھورل کوں حک داری ول مل تے سمجھایا
ونجے۔ تے اے ہوریں دے سنگتی ساتھی دی گھن وہاں۔ سخیت انہاں دی
کوئی گھال من گھنے۔ اینڈے بعد تیاری کرتے او اپنے چاچیں شکر خان، شکرو
خان تے بادل خاں ڈے روانہ تھی گیا۔

انھیں سانول خاں دی ڈاڈھی آؤ بھگت کیتی تے بھورل دا حال سن تے
ہوں پریشان تھیتے۔ ول او سانول خان دے نال شہر ڈوں روانہ تھی گے۔ کیوں جو
بھورل بہتے ہوریں دے آکھیتے اچ ھا۔ انہاں بھورل کو سانول خان تے ڈو جیں
نال ملنڑ ای نہ ڈیتا۔

سانول تے شکرو خاں ہوریں وڈی کوشش کیتی پر بھورل انہاندے
ٹر کیڑے ای نہ کھڑا۔ ایں ناکامی دے بعد سانول خاں ہوں کاوڑ اچ ھا۔ اوگھردوں
اے نیت کرتے ٹریا ھا جے بھورل سدھا تھی گیا تاں میں اوں کوں اوندی جائیداد
دا حقدار ڈے تے اوں کوں اوھار کر ڈیسا۔ تاں جو اساڈے اوج دلقیاں نہ تھیون تے
نال تھیڑے ای وہ دھس۔ پر بھورل دا اے حال ڈیکھ تے اوں ھنڑ اے فیصلہ کیتا جو اتنے
تائیں اوں کوں اوندی حصے دی جائیداد نہ ڈیساں جتنے تائیں او انھیں دے ہتھ اچ
نہ اے۔ اوں کوں پتہ ھا جو اے ساری چال تے سازش انہاں ڈو پیو پتراں دی اے
جے ایں بھورل کو اوندی جائیداد ڈے ڈتی تاں او تنگ حرام کھا ہی ویسن۔

سانول تے شکر خان ہوریں دی ناکامی دے بعد او ٹوٹا جہاں گیا جو ھنڑ
ایں ڈو بھراواں اچ نفاق دا نویں مسلہ۔ بھورل اوں ڈوں کو ڈے تو ہس اچ ھا۔

پوئے انہیں حالات کنے فائدہ اُٹھایا۔ نے ملک ڈینہ ہوراں کے عدالت اچ
اوندی اُدھ جائیداد اپنڑ دھی نرگس دے ناں کرا گدھس۔ نے ول قانون دے زور
نال زمین تے قبضہ کرنڑ دا پروگرام بنایا۔ جہڑی ھن نرگس دے ناں ھائی۔ اول
ڈو چار ڈینہ اوچ پولیس نال مل تے کجھ پولیس آلے تے کجھ کرنے دے
بدمعاش گھن تے اونہیں تے قبضہ کرنڑ واسطے روانہ تھی گیں۔

بلوٹے دی پہلی ناکامی

شام کوں سانول خاں دیرے تے بیٹھا حالتے بختو ہوکدا سوکدا آیا تے آکھیس۔ سردار سائیں! سنجی پوٹاتے اوندے نال کجھ پولیس آلے تے کجھ ہتے بندے دی ہن۔ انھیں ساریں کنے بندوقاں ان۔ انھیں آدن ستیں میڈے گھر تے قبضہ کر گدھے تے میڈے پال اچی ھک کوٹھے اتے ڈھک سٹیتے نے اے تاں جنگاں تھیا جو ہوں ویلھے میں باہر ھکم ناں تاں میں دی انھیں نال کوٹھے اتے ڈھکیا پیا ہوواں ہے۔

سانول خان بختو دی گال سن تے کاوڑ کنے گاڑھا لال تھی گیا پر اوں بختو کوں تسلی ڈیندیں آکھیا۔ تو حوصلہ کریں تھیئں بندوبست کریندا اں۔ دل ہوں ویلھے شیرو وڈیریں تے مہاندریں ڈے سانول خاں دا پیغام چاتے بھج پیا۔ تے دیر کنے لگے سارے جوان بندوقاں چاتے کٹھے تھی گے۔ انھیں کوں سانول خاں اے ہدایت ڈے تے روانہ کیتا جو حالی انھیں کوں ڈرا ڈر روتے بھجا۔ چھوڑو تے خون خرابہ ناں تھیوے۔

تھوڑی دیر دے بعد مترا ستی جوان بنگل خان دی سرداری اچ بختو دے کھوہ ڈوں روانہ تھی گے۔ بنگل خاں ھک سیانا تے سمجھدار آدمی ھا اوایجھے کئی گیڑ گیڑ بھوگ کھڑا ھا۔ اول ھک جاہ تے اپنے جوانیں کو روک تے آکھیا۔

ڈیکھو بھرا اڑ تساں صرف میڈے آکھیئے تے چلنا اے۔ اوں سب کنے پلے [illegible] جوانیں دیاں ٹولیاں بنا تے کھوہ دے ہر پاسوں ہلہ

ڈیتاں تے انھیں کوں ٹکڑ نال اکھیں جو جنہیں ویلھے تک تباکوں میں نال اکھاں۔ یا دل تباکوں اپنڑ جان دا خطرہ نہ تھی ویکھے تاں فیر نی کرنا۔

پولیس تے منشی ہوٹے کوں دل جاھی ھائی۔ انھیں دے خیال اچ سانول خاں ھالی تک بے خبر ھا۔ انھیں کو بختو دے ہال ہمی اکھیا جو بختو اپنڑے ھک منکے دی شادی تے گئے۔ اصل اچ اے کوڑ انھیں پولیس دے ڈرکنے ماریا ھا۔ نے ھن پولیس تے ہوٹے دی دل جاھی تھوڑی قدرتی گال ھائی۔ ہوٹے پولیس تے ڈوجھے بدمعاشاں واسطے ڈوبکرے منگوا تکوڑ ہے ہن۔

او انھیں کوں کھاون پکاون اچ رڈھے پے ھن۔ تے بنگل خان حالات دا پتہ کرن واسطے اصل نال وہنج کھڑا۔ پر او اپنڑی مستی اچ مست ھن۔ بنگل خاں انھیں کو اتنا بے آلکا ڈیکھ تے آپنڑے جڑانیں کنے دل آیا تے انھیں کو آکھن لگا ہیں انھیں کوں ڈیکھ آیاں جو او اساڈے آون کنے بالکل بے خبر ان۔ ھن اس کوں موقع اے جو اساں انھیں تے حملہ کرتے ناں چھڑا بختو دا گھر تے ہال اپنی چھڑوا سگدوں۔ بلکہ انھیں کوں مارکٹ تے بھجا دی سگدوں۔ کیوں جو سانول دی بیادری ہوٹے دی نمک حرامی تے پہلے ای جلدی وڈی ھائی۔ اندر دی بھاہ کڈھن واسطے انھیں کوں آج موقع ملیا ھا۔ انھیں جلتی نال اگبتی آتے حملہ کر ڈتہ چدھاروں بندوقیں دے ٹھاہ ٹھاہ شروع تھی گئے۔

پولیس تے ہوٹے ہوریں واسطے اے شب خون اتنا شدید تے اچانک ھا جو او ڈبڑے تھی گئے۔ انھیں کو اپنڑی موت سامنڑے نظر آئی۔ انھیں اچ خوف تے لڑھلا ہاپنے گیا۔ انھیں دے ڈر خوف دا اے حال ھا جو ہر کہیں کوں اپنڑی جان دی پے ہی۔ انھیں حملے دا جواب نال جواب ہمہ کہیں کھڑتے بچی تے نہ ڈٹھا تے جنہدا جنہڈے منہ آیا اوڈیں بھج پیا۔ پولیس تے بدمعاشاں دے بھجن دے بعد جیڑاں ہوٹے ڈٹھا جو میں نال کھلہا رہ گیا او میکوں نال مارگھنین تے میڈی ہوٹی دی فی لبھی اپنڑے ساہ دے خوف کنے کجھ نہ سمجھیں تے ڈبڑا تھی تے

بھنا جو سبھی ناں کنڈیں دے نوے دے وچ وٹھا۔ ساری جان وانج کنڈے پہ گبھیں پر
سٹر کیں دا تا۔ ھا۔ کنڈ یں دی پرواہ نہ کیتس نے دل بھج بھیا اندھاری رات ھائی
نے او نوں سدو نیں دے تھکے ہن۔ ھک گولی ناں کن کوں زو کدی گبھیں۔ او نمرہ
بھو سباں پہاں تے چڑھ گیاں۔ او اکھیں موٹ نے دل بھنا جو سبھی ناں ھک ھتے
پاڑ دے ڈبے وانج وچے دھو ھتیا۔ ھک ناں کنڈیں دا درد حس۔ ڈوجھا پاڑ دی
ھڑ ا نے نر بجھا موت سامنے کھڑی ھائی۔ اوں دل وچ سوچا اج ناں بڑا ھے
گیڑ وچ پھساں۔ اوں دل جو کس پدھی۔ ڈبے کنے ٹکل نے جیڈے منہ آیس بھج بیا
سکدوں غائب تھی گیا۔ بنگل خان جو ریں اینیں کوں آرام ناں گولیں نال بھی سگدے
ھن پر اینیں سانول خان دی ہدایت نے عمل کیتا نے اینیں کو بھج دتن دا موقع ڈاتا
اینیں دے بھج دتن دے بعد بنگل خان بختو دے گھر آگیا نے بختو دے پتر کوں
کوٹھے وچوں کڈھو نے تسلی ڈتس۔ ہونے ہور یں جیڑا اسلحہ نے ہیا سامان سٹ
گئے ھن او کٹھ کر یس تے اینیں واسطے تیار فصل بھنے پکرے اپنے سنگھیں کوں نے
بختو دے پتر کو کھو یس۔ ایندے بعد او واپس سانول خان کنے آگئے۔
سانول خان اینیں دھاں وال سن تے ہیوں خوش تھیا نے اللہ دا شکر
پڑھیس جو کوئی خون خرابہ نی تھیا۔ ایویں ہونے دی لے پہلی کوشش ناکام تھی گئی۔

بھوئے ڈی بی پال

منفی بھوئے کوں اپنی ناکامی دا ہوں افسوس تھیا۔ اوں افسریں دے اگوں وڈی دھاڑ پٹ کیتس پر کتھا ہوں اوندی دال نہ گلی۔ ھن اوں کوں پتہ لگ گیا جو چکر بازی تے چھوڑا پیسں دے زور تے زمینیں تے قبضے ڈیونڈے پراوی وڈی کرائی ھنڈی ھائی۔ اوں ھک واری دل بھورل کوں استعمال کرنڈ دا منصوبہ بنڑیا۔ اوں کو علم ھا جو جتنے تائیں بھورل میڈے نال نال کرنڈ دا منصوبہ نہ بنڑے۔ تے بھورل کوں اپنے نال کرنڈ واسطے اے سوچیا جو بھورل کوں اتنا بھوکا یا دینے جو اوکاوڑ ہوج آتے خود بخود سانول دے خلاف میدان ہوج آ رہنے۔ تے ڈوجھا اوں اے سوچا جو سانول خان دی بہادری تے ساڈ کنوں اوبندے اپنے ہتھ ہوج کیتے ونجن جیڑے اونکنے اختلاف رکھیندے ھوون۔ انہیں کوں پیسہ پا دا لالچ ڈے تے پہلے انہیں ہوج بھورل واسطے ہمدردی پیدا کیتی ونجے تے ول انہیں دی مدد نال قبضہ کیتا ونجے۔

ہوتا تے چراخ دین پوری توجہ تے پوری کوشش نال اپنے منصوبے کوں نوڑ ہاون کیتے ہتھ پیر مارنڈ ہے گئے تے او تھوڑیں ڈیہنہ ہوج اچھے کئی مہاندرے تے وڈیرے لھنڈ وچ کامیاب تھی گئے۔ جیڑے دل ہوج سانول خان دے اخلاق تے کرداں کوں پسند کیتے ہن۔ اصل ہوج انہیں کوں سانول خان کنے لے سلامت ھان جو اوں راہ تے ہمانڈریں ہوج فرق ختم کر ڈیتا ھا تے

ھن ھک اوٹی جہیا بندہ وی بغیر کہیں وڈیرے نوں کھسا بھرنڑ تے منت میڑھ کرنڑ دے او اپنڑ ڈکھ سکھ سانول خان دی کچہری اچ پیش کر سگدا ھا۔ تے اوں کول مکمل تے صحیح فیصلہ وی مل ویندا ھا۔

بوٹے تے چراغ دین ھن محسوس کیتا جو وڈیرے بھورل خان دی سرداری قبول کر چکن۔ تے او اندا ادب تے احترام وی کرنڑ پے گئن ھن انہیں اپنڑے منصوبے دے ڈوجھے دسے مطابق ھک رات ڈوہیں معاشاں کوں پسہ پاڈسے تے بھورل تے قاتلانہ حملہ کرایا۔

رات دا کوئی ویلھ ھا تے بھورل پیشاب واسطے اٹھی تے حاجت خانے گیا بھورل موجود سے نال کنے لنگھاں تاں اوں کوں جاگ تھی گی۔ اوتھ پا مار تے اٹھیا۔ پر اوسنجان گیا جو اسے بھورل خان اے تے دل اوسمھ گیا۔ حالی اوں کوں نندر ستاتی حالی جو مکان دے پچھلے پاسوں کھڑکا تھیا۔ اوں سری جاتے چدھاروں ڈٹھا۔ اوں کولا الیریں لگا جو کہیں آدمی کندھی کنے اندر ٹپا مارسی۔ اجاں او ایں سوچ ھا جو کہ کراں تے ھک آدمی جیں دے ہتھ وچ بندوق ھائی۔ کندھی دے نال ٹکڑا چھپا دروازے ڈوں ونجن لگا۔ موجتاں پہلے ای جانڑ گیا جو لوٹے ہوریں بھورل تے سانول کوں ھک ہے نال وڑھاونڑ واسطے ہوں کجھ کریندے اوں اوندے دل وچ خیال آیا جو اسے شیت لوٹے دا بندہ ہوسے۔

او آدمی ٹکڑا چھپا ڈیڑھی ڈے گیا تے دل دروازے دا تالا تروڑ تے کنڈا کھول کھڑایا۔ ہیں جھٹ وچ موجود جلتی نال اٹھی تے بھورل دے بستر ے تے اپنڑ سرانہ رکھیس تے نتے چادر وچھا سٹس۔ الیریں بگدا ھا جو کوئی آدمی ستا ہے۔ دل تکے تکے وکھاں چاتے ڈیڈھی دے ڈوجھے پاسوں ٹک کھڑا۔ او آدمی کنڈا کھولنڑ دے بعد تھوڑا جیہا اگ تے آتے بھورل آلی کھٹ تے ہوائی فائر کر ڈتس تے بھجی تے بھجنڑ واسطے مڑیا۔ ہر موجود اوں کنے پہلے ہر سنیارھا۔ اوندے پھر دیں پھر دیں اوں اوندی چیل وچ بکھ پا تے اوں کو لوہ کر گیا تے چور چوری دھاڑ دھاڑ کیتس۔

فائر دی آواز سن تے بھورل ویڑا تھی تے باہر نکلا تے موجوداں کولکھ مار تے آکھیا جو بھورل خاں جلتی ایڈے پھسے آ ہیں جوان کو سوگھا کیتی کھڑاں۔ بھورل موجود آلاسن تے حملے ہتھ آیا تے او بھجدا بھجدا موجو کنے آیا۔ دل ڈوہیں اوں کولوہ کر گیے۔

اتنے تائیں باقی حملے آلے دی اطلی پے۔ انہیں دے لڑھ لا ہے نال اوندا ڈوجھا سنگی جہرا باہروں کھڑا ہا۔ اوں اپنے پکڑ بجن دے خوف کنے ڈوجھا رفائر کرتے پھسگیا۔ پکڑیل جوان اپنے چھڑواون دی ڈاڈھی کوشش کیتی۔ وڈا پھٹکیا پر بھورل موجو تے ہن لوکیں اوندی بندوق کھس تے اوں کو پرھ پلھایا۔ تے تھوڑی دیر بعد اوں کوں تھانے وچ پولیس دے حوالے کر ڈیتا۔

پولیس دی پچھ گچھ نال اوں ڈسیا جو میکوں سانول بھیجے جو بھورل کوں قتل کرآ۔ بھورل تے اے خبر بجلی بن تے ڈھٹی تے اوں فوراً سانول دے خلاف پرچہ کٹا ڈیتا۔

سویرے ہوتے ہر یں کوں پتہ لگا جو جوگی بدمعاش وی پھسے پے تاں انہیں دے پیریں وچوں زمین نکل گی۔ انہیں سمجھا جو بنی بنائی راند وگڑ گی اے صفن انہیں کوں اپنی ایں بے وقوفی تے شرمساری تھی تے پریشانی وی۔ انہیں کوں اپنی آفر سامنے نظر اون پے گی۔ پر پوٹا پرانے لوڑھے دی گوہ ھائی۔ او ہو کدا سو کدا سدھا تھلے تے گیا۔ اتھاں دیکھ تے اوں نکو پتہ لگا جو بھورل خاں سانول دے خلاف پرچہ کٹا گیے۔

صفن اوندی دل جاہی تھی۔ تے اپنے ایں منصوبے دی کامیابی تے دل وچ ہر ں خوش تھیا۔ دل او پولیس ناں گال بات کرتے۔ اوں سبل کوں چالان کرا یا تے سانول دے وارنٹ گرفتاری کڈھاتے دل اوں جوگی بدمعاش نال ملاقات کیتی۔ تو اوں کوں اپنے بیاناں تے قائم رہن تے ہے پیسیں دی لالچ ڈتنس۔ نال اے وی اوں کو تسلی ڈتنس جو توں حوصلہ رکھ میں کجھ ڈینہہ بعد تینکوں چھڑوا گھناں۔ جوگی بدمعاش ھالی تک اپنے بیاناں تے پکا ھا۔ تے پولیس اپنی چارہ جوئی وچ لگی ہی ھائی۔

سانول کوں بھورل تے قتل دے حملے دا پتہ لگا تاں اوں ہوں حملے شہر

وبخش دا پروگرام بنڑیا۔ او اجن شہر روانہ ناں تھیا ھا جو اوں کوں ہتہ لگا۔ جو بھورل اوں تے
پرچہ کٹ ڈتے۔ تے اجھو پولیس آئی۔ سانول کوں ڈاڈھا ڈکھ تھیا۔ او سمجھ تاں نور اگیب
جو لے پوتے تے چراغ دین دی چال اے۔ پر او کیا کر سگدا ھا بھورل انہیں دے ہتھ
وچ ھا۔

اوں شہر وچ تے سب کنوں پہلے اپنڑ ضمانت قبل از گرفتاری منظور کرائی۔
دل ایس پی کو ملیا۔ تے اوں تکوں ساری حالت حقیقت ڈسائیس۔ تے فوراً ای ایڈیشنل
کیس دی دل تفتیش کرنڑ دا آکھیس۔ ایس پی ھک ہے ڈی ایس پی کوں دل ایں کیس
دی تفتیش تے مقرر کیتس۔ سانول اوں ڈی ایس پی کو ملیا اوں کو سمجھ حال حقیقت
ڈسیندے ہوئیں آکھیس جو تساں پہلے جوگی کنے سیدی شناخت کراؤ۔ جے کراؤ میڈی
شناخت ای نہ کر سگیا تاں دل تساں جیویں مناسب سمجھو کریو۔

ڈی ایس پی سانول خاں کو نال گھن تے تھانے گیا۔ جوگی بہ معاش سانول کوں پہلے
ناں ڈھاتا ھا۔ اوں سمجھا شیئت اے ڈڈھا آدمی ڈی ایس پی دا یار دوست اے۔ ڈی ایس
پی اوں کنے پہلے اشاریں ہوئیں پچھیا تاں اوں محسوس تھیا جو جوگی کوڑا اے۔

اینڈے بعد ڈی ایس پی جوگی کنے پچھنڑ لگا۔

اچھا اے ڈس جو سانول خاں تیکوں کتھاں ملیا ھا تے اوں تیکوں کیا
آکھیا ھا۔

جوگی جواب ڈتا جو سائیں میں اوندے ڈیرے تے پورے ترے ڈینہہ رہ
گیاں۔ اوں میکوں بہوں سارا پیسہ یا ڈیلوں دا وعدہ کیتے تے میکوں آکھیس نوں
میکوں بھورل قتل کر ڈے میں تیکوں منہ منگیا انعام ڈیساں۔ تے صنڑ بن ایں لالچ
آتے اے کجھ کیتے۔

اچھا او تاں ٹھیک اے ڈس جو ھن توں سانول خان کوں سنجاں ویسیں ناں

ڈی ایس پی جوگی بہ معاش کنے وڈی رازداری تے اکلی نال پچھیا۔
جوگی بہ معاش ڈی ایس پی دے ایں سوال کنے تھوڑا جیہا ہریان ضرور تھیا۔

پراوی اچا کھیڈ کار ھا۔ اوں فوراً آپ تے قابو پاتا تے آکھس۔ جی اسائیں ہیں اوں کوں فوراً سنجاݨ گھناں۔ بادشاہ ہوں پورے ترے ڈینہ اوندے ویرے تے مانیاں کھدا رہیاں۔ تے تساں اکھیندے ہیں اوں کوں سنجاݨ ناں گھناں۔

ڈی ایس پی اوں کنے ول پچھا۔ اچھا اے ڈس جو سانول نیکوں رقم چوکھی ڈیݨی ھائی۔ اوں جواب ڈیتا۔ سائیں ھالی تک خرچہ پانی ملسے۔ اگی تے ڈیکھو کیا ملسے۔

ڈی ایس پی تھوڑی دیر سوچݨ دے بعد اوں کنے آخری سوال پچھیس۔ اچھا ڈس جو اساں دچوں تاں کوئی سانول نی۔

جوگی ڈی ایس پی دے نال ڈڈھیے بندے کوں ویڑے غور نال ڈیکھ تے جواب ڈیتا۔ ناں سائیں میکوں تساں بے وقوف سمجھدو۔ اوں تے تاں پرچہ اے۔ ایڈے او ڈھیکݨ آدے ھا۔ تساں میکوں بھلاوݨ ناں۔ او مہیں پھیرے میڈے سامنے آیا ہیں اوں کولہ آپے سنجاݨ دیساں۔

ڈی ایس پی اوندا جواب سݨ تے کھل پیا تے اوں کوں آکھیس۔ جوگی بدمعاش توں بھلیں کیا توں ناں ہُݨ گیں۔

جوگی فوراً بولیا او کیوں سائیں؟

ڈی ایس پی سانول خاں ڈے ارشاد کرتے آکھیا۔ سانول خان تاں اے تیڈے سامنے بیٹھے۔

سانول خان داناں سݨ تے جوگی دا اُدھر کانکتا تے اوں کوں اپݨی غلطی دا احساس تھیا۔ پر ھݨ وقت نکل گیا ھا۔ ھݨ اوندی ہر گال بے وزنی ھائی۔

ڈی ایس پی صاحب جوگی کوں آکھیا۔ جونوں بندے دا پتر بݨ تے سچ سچ ڈساڈے جو تیکوں بھورل خان دے قتل کرݨ دا کیں آکھیا ھا۔ تے ھݨ سوچ گھݨ جو تا ہیں کوئی کوڑ مار یا تاں اپݨ حشر ڈیکھ گھنیں۔ جوگی دے اگوں ہوتے دی او ڈھر ساری دولت ھائی جہڑی حالی تک اوں کوں اپݨے بیاناں تے قائم رکھی کھڑی ھائی۔ آوں ڈی ایس پی کوں آکھیا سائیں میکوں سانول ای آکھیا ھا جو بھورل کوں

قتل کر ڈیسے۔ ڈی ایس پی جوگی دا اے بیان سن تے کاوڑ ہو ئے آگیب تے تھانیدار کوں اوندی لبریشن کرن دا حکم ڈتس۔

تھانیدار جبڑا منفی ہوئے کنوں پہلے ہی بہوں تھہ پیر ماری کھڑا ھا۔ پر ڈی ایس پی دے حکم اگوں مجبور ھا۔ اوں چار سپاہی سڈ تے انہیں کوں اُتلے دل نال آکھس جوجوگی کوں ڈبنہہ دے تارے ڈیکھاؤ۔ پر سانول خان ڈی ایس پی کوں آکھن لگا۔ جو ساہیں مناسب تاں ایویں ہے جو بھورل دے سانہے اینڈی تفتیش کرو۔ تاکہ اوں کوں اپنے دشمن تے سجن دا پتہ لگے۔

ڈی ایس پی صاحب سانول دی ایں گال کوں من گدھا تے بھورل کوں سڈ واگدھس۔ بھورل دے آون کنے پہلے سانول خان ڈی ایس پی صاحب کوں لے آکھتے ایس پی صاحب کنے وچ بٹھا جو میڈی موجودگی ہوئے بھورل خان کوئی ہیا شک شبہ نہ تھیوے۔

تھوڑی دیر دے بعد ڈی ایس پی بھورل دی موجودگی ہوئے جوگی دی تفتیش شروع کرائی۔ کجھ دیر تاں جوگی سر ہیٹ ہدھی۔ پر کنھاں سائیں پراتے پگتر ہن۔ انہیں فوراً جوگی دی زبان تے سچے انوا گدھا۔ تے اوں دھاڑ دھاڑ کرتے آکھیا۔ ڈی ایس پی صاحب اُ توں انہیں کوں محل میں صنڑ سچے سچے ڈسیندا ں۔ ڈی ایس پی سپاہیں کو روکن دے بعد اوں کو آکھن لگا۔

ڈیکھ میں نیکوں پہلے ای آکھیا ھم جو توں سچے ڈساڈے پر تاہیں میڈا آکھیا نالا منیا ھادی۔ تے بے منزادی تھیس۔ پر ھن سچے سچے ڈساڈے ناں تاں توں خود جانڈیں اگی تے کیا تھیسی۔

جوگی جبڑا ڈھگ ساری مار پیتی بیٹھا ھا۔ اپنی چیل تے تھہ رکھ تے آکھن لگا سائیں میں ھن سچے سچے ڈسیندا ں۔ پر تساں میکوں ایں مار کنے بچاؤ۔ اصل ہوئے میکوں تے وسا تے کوں منفی ہوئے تے چراغ دین پٹھیا ھا۔ جو تساں بھورل تے ایکی الکل نالے فائر کرو جو اوسے۔ ای ناں سنا دسے جو کوں میکوں مارن آیا ھا۔ تے اساں تہاکوں منہ سگے

انعام ڈیسوں۔

بھورل جوگی دے منہ کنوں ہوٹے تے چراغ دین داناں سنڑ تے حیران تے پریشان تھی گیا۔ اوں کوں یقین ناں آیا جو ہوٹا تے چراغ دین ایجھے تھی سگدن پر ملزم موجود ھاتے اوندے منہ تے بیٹھا بکدا ھا۔ اوسوچ ای ناں سگدا ھا جو ہوٹے ہوریں اتنے خود غرض تے مادہ پرست ان۔ اوندا انہیں تے اتنا اندھا یقین ھا جو گواہ دے منہ کنے سنڑ تے وی اوں کوں یقین نہ اندا پیا ھا۔ اوں اپنے شک کوں سٹاون واسطے ڈی ایس پی کوں آکھیا۔ جو سائیں ممکن اے جو ایں کنے غلط بیان ڈالیوئے گئے ہون تے اصل صورت حال معلوم کرن واسطے بڈھے ملزم کو پکڑاؤ۔ جوگی دے نشان تے تے پولیس دنج تے چھاپا ماریا تے وسائے بدمعاش کوں پکڑ آتے۔

اوندی تفتیش شروع تھئی۔ پہلے ڈی ایس پی ساحب اوں کنے شرافت نال پچھیا جو توں سچ سچ ڈسا جو تہاکوں کہیں بھیجا ھا۔ پر اوکہیں داناں تاں ناں ایں کنے وی انکاری تھی گیا جو میں جوگی دے نال ہم۔ دل اوندے نال وی جوگی آلا حشر تھیا۔ پر وسائے جوگی دی نسبت کجھ زیادہ سر سیر ڈیکھائی۔ آخر اوں کوں وی سچ ڈسنا پیا۔

اوں دی مار کھاون دے بعد ہوٹے تے چراغ دے خلاف بیان ڈتے۔ ھنڑ بھورل خان دیاں اکھیں پیٹیاں۔ اوں کوں موجوتے ناصر دیاں گالھیں سچیاں لگیاں تے اوندے دماغ ہچ آیا۔ جو سانول میڈا دشمن نی۔ اصل ہچ ہوٹا تے چراغ دین میڈے دشمن ان۔ جنہیں میکوں اوندے بارے ہچ غلط غلط گالھیں ڈسائے پہلے اوں کنے میکوں نفرت ڈیوائی ایں نے تے دل میکوں نرگس دے والیں دا قیدی بناتے میں کنے جائیداد لکھوا گدھی اے نے۔ تے میکوں ختم کرتے میڈی مال ہڈی تے قبضہ کرن چاہندن۔ اوسوچیں ہچ غرق ھا تے ڈی ایس پی اوں کوں آکھن لگا۔

بھورل خاں اویں تاں اے تہاڈا اپنڑ معاملہ اے پر بہرام خاں اساڈا دوست ھاتے ایں سانگے اساکوں حق پچدے جو اساں تہاکوں سچ آکھوں۔ اسیڈے نزدیک توں غلطی تے ایں۔ سانول خان میڈا بھرا اے او تیڈا دشمن نی۔ اصل ہچ اے ہوٹا تے

اوندا اپنڑ تہاڈے دشمن ان۔ انہیں اپنے مفاد دے خاطر تساں ڈوں بھراویں وچ خلا
خیال پیدا کر تے۔ تہاکوں لڑا ڈتے نے۔ تے ھن تیڈا قصہ مکا تے سانول کوں پھاسے
لواون چاہندن۔ تے ایویں تہاڈے خاندان کو مٹا ڈیون چاہندن۔ پر ول وی تساں
بچ گئے او۔ حال وی وقت اے وے جو تساں آپس وچ ٹھہ ونجو۔ ڈی ایس پی اپنی گال
غم گینی تے بھورل بغیر کہیں جواب ڈتے باہر نکل گیا۔ تے ھن بھورل دے دماغ وچ ھک
قیامت وسدی پی ھائی۔ اوں کوں اپنیں غلطیں دا احساس تھیا۔ او پہوں پریشان تھیا جو ھن
کراں تے کیا کراں۔ او سوچنڈا پیا ھا جو پوٹے بھورین نال ونجیندا ں تاجا مبادا دو بندی لے
تے جے کر سانول خان ڈے ونجاں تے کہڑے منہ نال ونجاں۔ او اوں غم ھا۔ آخر بھورل
ھک وڈے دان خان دا بال ھا۔ او ذھین تے سمجھدار ھا۔ نوڑیں او ھن گمراہی تے
عیش پرستی وچ آتے اپنڑاں ساریاں خوبیاں نوا ہیٹھا ھا۔ پر اوں ھن اپنی پوری قوت
نال ایں مسئلے تے سوچنڑ شروع کیتا۔ آخر سوچ سوچ تے۔ او ایں نتیجے تے پہنچا
جو ھانی پوٹے تے چراغ دین نال ٹکرنا ں گھناں۔ بلکہ پہلے سانول خاں کو پرچاواں
تے دل سانول خان تے میں رل تے انہیں کنوں پلے گنسوں۔ اوں کوں ایں خیال
کجھ سکون ڈتا۔ پر او اے سوچ تے دل پریشان تھیوں ٹگ گیا۔ جو سانول کوں
پرچاواں تے میں کیویں پرچاواں۔ کوئی ایجھا دوست سنگتی بیلی نی رہیا جیئں کوں
میں وسیلہ بنڑتا نا کیتا ہوے۔ ہیا تے ہیا میں اپنڑے پیوتے چاچے دے سنگتی بیلیں
کوں وی مانڑ نی ڈتا۔ ایں خیال اوں کوں پیڑ تے رکھ ڈتا۔ اوندے نزدیک ھک
ایجھی ہستی ھائی جیڑی اوں کوں سانول پرچا ڈے سگدی ھائی۔ تے او ہستی ھائی
اوندی چاچی مائی بٹھانڑ۔ جیئں اوں کوں اپنڑے پتریں وانگوں پالیا ھا۔ پر اوں کوں
خیال آیا جو اوں کنے ونجاں تے کہڑے نک نال ونجاں۔ او انہیں خیالیں وچ
پھیا پھیا مکان تے پہنچا تاں موجو باورچی اپنڑا بستر الپوری ہدھیندا کھڑا ھا تے
اوندی اکھیں اچ ہنجو وہندے پے ھن۔ بھورل اوں کوں تیار تھیندا ڈیکھ تے اوں
کنے پچھیس۔

موجو کیڈے سے تیاری اے۔

موجو اپنے اپنے اکھیں وچوں ہنجوں اگھ تے جواب ڈتا۔ ھنڑ اساڈی عشق اللہ اے سائیں ! اساکوں ھنڑ موکل ڈیو۔ اساں کنے تہاڈے گھر دی اے بناھی نی ڈٹھی ہ بندی۔ اوندی اکھیں وچوں دل ہنجو وہن پے گئے تے او اپنے سر کو وٹھتے ڈھاڈھ مار کے رون پے گیا۔

موجو کوں روندا ڈیکھ تے بھورل دی اکھیں کنے دی ہنجوں دا مینہ وسن پے گیا۔ اوندی اکھیں اچوں ہنجوں دے وڈے وڈے ھن تے اتھ دکھ آ گئی غلطی تے بے راہ روی دا احساس تھیا تھا اوں ورج کرتے اپنے دل دا بار ہلکا کیتا۔ تے دل او موجو دے انوں وچ کھڑا جیڑا کھڑے دے نال روندا بیٹھا تھا۔ او کوں آکھیں۔

موجو توں ٹیاری بند کر توں جت کیا ہیں ہر گیاں۔ تیڈا سانول بے قصور اے۔ اے سارا کجھ اوٹے نک حرام تے اوندا چتر حرامی دا کم اے۔ انھیں صرف میڈی جائیداد دی لالچ اتھ نا پھڑا میکوں بدراہ تے گمراہ کیتے بلکہ میکوں اپنے موتی آنگھے سچے تے نایاب ہیرے سردار سانول خان کنے دی منتظر پچھے حقیقت ہوندی اے حق ڈیندا او اپنے آپ کوں منوا ڈیندی اے۔ تے اتھ اے حقیقت میں من گیاں جو سانول میڈا بھیرا تے دگرے تے پوٹا تے اوندا چتر تے اوندی دھی میڈے ازلی تے موزی دشمن ہن۔

موجو بھورل خاں دے منہ وچوں اے گال سن تے حیران تھی گیا۔ او کوں یقین نہ آیا تے اوں بھورل کنے گیا۔ کیا اے سچ اے جیڑا کجھ تساں آکھیندے کھڑو۔ بھورل حق واری دت رون باتے گیا تے آکھیں۔ ھا موجو اے سچ تے بالکل سچ اے اے حقیقت دا پتہ میکوں ھنڑیں تھا تے اوں لگے۔

موجو جلتی نال سوال کیا او کوں سائیں ! بھورل اپنے ہنجوں اگھنیدیں آکھیا۔ اے حقیقت جو گی بدمعاشی تے اوندے سنگی دسو بدمعاشی کھول اے۔ موجو اپنے خیال کوں سچا تھیا ڈیکھ تے فوراً آکھیا۔ ہیں ناں سائیں تہاکوں پہلے ای آکھیا ہم جو سانول خاں

سیڈے اتے ق تلانہ حملہ نی کراسگدا۔ اوناں میکوں پتہ اے جو تباڈی وجہ توں اوکتنا اندر ساچوں کھوکھلہ تھئی گیے تے اوندا جگر تے کلیجہ کتنا سڑ جل گیے۔ بھورل ھک ٹھڈا شوکارہ بھرنے آکھیا۔

موجو اے ناں میکوں سلم ھن تھے جو اوکتنا اداس تے پریشان ھاتے اوکوں میڈا کتنا کھیال تھا تے۔ بھرحال جو کجھ تھیونا ھا اوتھی گیے۔ ناں میکوں اے فکر کھادی ونجے جو سانول کوں کیا منہ ڈیکھساں۔ کیڑے نک ناں اوندے منہ تے لگساں۔ میڈا ناں دل آکھدے جو اپنے آپ کوں ختم کر ڈیوں۔

ناں بھورل سائیں ناں موبنجا ناں تھئی۔ سانول خان ہیوں دانا تے سمجھدار اے میکوں اوں تے پورا اعتبار اے جو اوتیکوں منہ تے کوئی چیں آندے بغیر بھا کُل پیسے۔ بادشاہ آوندے واسطے اے خوشی تھوڑی اے جو اوندا جگر بھورل خان دشمناں تے نانگاں دی کھڈاچوں صحیح سلامت دل آئے! موجو بھورل کوں تسلی ڈینیدیں آکھیا۔

بھورل خاں دل ھک شوکارہ بھرتے اوکوں آکھیا۔ اوناں ٹھیک اے موجو پر میڈا حوصلہ نی تھیندا۔ توں سائیں دِل سوڑا ناں کر اللہ سائیں دے فضل ناں سنبھو کجھ ٹھیک تھئی ویسے۔ میں خود سانول خاں دی خدمت حاضر تھیساں نے اُنہیں کوں میں آکھیاں۔ میکوں اُمید اے جو میڈے! پچھے داھر ور خیال کریسن۔ او کوئی گال نی پر میکوں شرم تھیندی اے۔ خیر ایندی ھک تجویز ھے جو میں ناصر کوں سانول خاں ڈے پیساں میکوں اُمید اے جو اوندی گال ناں سیسے۔ ھا پر ھالی اے گال اپنے تک رکھیں ہوئے ہوریں کیں کوں وی پتہ ناں لگے۔ منناں او نک حرام لچے کوئی حرکت کرن۔

موجو جواب ڈیتہ سائیں توں فکر ای ناں کر پر ہیں ہوشیار تھیجو منناں دل اچھی دے چکر اوج آونجو۔ بھورل دا چہرہ فوراً بدل گیا تے اوں موجو کوں آکھیا۔ موجو ہیں توں فکر ای ناں کر انشاء اللہ میں اُنہیں دے چکر اوج ناں آساں تے میں اتنا بیوقوف کونم جو ھک واری نانگ دے ڈنگ کھاوان دے بعد نانگ دے منہ اوج اپنڑ دل اچھل ڈیساں۔ پھر جاں او نانگ برائی کھوہ ھے تے پرانی کھوہ ہیوں سمجھدار ہوندے

انھیں کنے پہلے ہی اپنا ہتھ کیں طریقے نال کچھ جا گھناں۔ دل اٹھاں کنے پلے گھناں۔

موجو کھ اکھن چانیدا اٹھا پہ لوٹا۔ چراغ دین تے نرگس مکان اندر داخل تھئے۔ انھیں کوں ڈیکھ تے ھک واری تاں بھورل دا چہرہ کاوڑ کنوں گھاڑا لال تھی گیا پر اوں کجھ سوچ تے اپنڑی کاوڑ تے قابو پا تے ھک پاسے منہ کر تے پہہ رہیا۔ چراغ دین تے لوٹا بھورل دا چہرہ ڈیکھ تے پریشان تھی گئے۔ انھیں کوں دل اچ کھڑک گی پر اوا اپنے منہ توں۔ انھیں گزریں حالات کوں مُل تے اگی تے دی سوچی ھائی تے جیں واسطے او بھورل کوں اپنڑی صفائی ڈیبوں آتے ھن۔ انھیں کوں اجن کجھ دیر تھی گی تاں ہوئے بھورل دے سر تے ہتھ رکھ تے پچھیا خیر ھے میڈے بھورل پتر کوں، اچ موجھا موجھا بیٹھے۔ تے نال ای چراغ دین دی اکھی تے بھورل دے نال آ بیٹھا تے اوکوں آکھس۔ بھورل جگر خیر ھے۔ توں فکر ناں کر جے توں حکم کریں تاں سانول کنے تیڈا پلہ گھنوں۔

چراغ دین دی گال بھورل دے جسم اچ بھاہ لا ڈیتی۔ اوندے کن کاوڑ کنے گھاڑے لال تھی گئے پر اوں حالات دے مطابق اپنے آپ تے قابو پا تے انھیں کو جواب ڈتیس۔ پی تاں کوئی گال نی پر جوگی تے وسو تہاڈے آتے بکدے بیٹھے ان۔ بھورل اپنے منصوبے دے تحت ذرا کھل تے انھیں کوں آکھیا۔ اوں تاں میکوں نبھن اے جوے سبھو کجھ سانول کرایا ہوسے پر۔

پر کیا ہوئے جلدی نال بھورل کنے پچھیا۔ بھورل چپ کر گیا تے ہوئے فوراً اپنی صفائی اچ آکھیا جو بھورل نوں آساں کنے قرآن چوا گھن جو اسیکوں کوئی پتہ دی ہوسے تاں۔ اصل اچ میں نیکوں پہلے آکھیا ھم جو سانول خاں دے ہتھ وڈے لبے ان اوندے افسریں نال تعلقات ان اے سبھو کجھ اوندی منشا نال تھیا ہوسی۔ پر پوئے محسوس کیتا جو بھورل مطمئن کونی تھیا۔ اوں اٹھی تے قرآن چاگدھا تے انھیں تریہنے قرآن تے ہتھ رکھ تے آکھیا بھورل اے قرآن تے اساڈا ہتھ اے جو اساں تیڈے خلاف کوئی گال کیتی تاں لکھی جو سچی دی ہوسے تاں تے جوگی تے وسو بالکل کوڑ مریندن۔ اساں ایں معاملے اچ بالکل بے قصور ان۔

بھورل انھیں کوں قرآن پاک نے ہتھ رکھیندا ڈیکھ تے پریشان تھی گیا۔ حک داری دل او سوہنڑ تے مجبور تھی گیا پر اوندے دل اوندے دماغ اوندے ضمیر فیصلہ سانول دے حق اوچ ڈیتا۔ او کوڑ موڑ دی کھل کھلی نے انھیں کوآکھیس۔ تساں قرآن پاک جاوݨ دی سخت تکلیف کیتی اے۔ میکوں تاں پہلے ای یقین ھا جو تساں میڈے خیر خواہ تے اپݨے اوتساں اے کیوں کر سگدو۔ خیر اے قرآن پاک انھیں لوکیں دا آپ خانہ خراب کریسے جنھاں اے حرکت کیتی اے۔ ھݨ چراغ تے پوٹے دے منہ تے دانگی پھرگی۔ تے انھیں دے چہرے تے جرم دے آثار نمایاں تھیوݨ پاتے گے پر او ہوشیار تے مکار ھݨ انھیں فوراً آکھیا۔ بالکل قرآن پاک انھیں دا خانہ خراب کریسے جنھیں نائیں تے حسد کیتے پاکراتے۔ بھورل ایں آکھ تے چپ کر گیا۔

تھوڑی دیر او ہیٹھے چپ کیتی تے بیٹھے رہیسے دل ہوئے آکھیا۔ جوگی تے وسو دے جاݨاں دے بعد تاں پولیس اساں تے پرچہ ڈے ڈیتہ ہوسے۔ ھݨ کنویں کرسں۔ بھورل تاں سمجھو کجھ سمجھی ہیٹھا ھا۔ اوندا دل تاں آکھا دا ھا جو ھݨ انھیں کوں گولی مار ڈیوں پر او مجبور ھا۔ اوندی اَدھ جائیداد نرگس دے ناں ھائی تے اَدھ دا مختار عام پوٹے دے ناں ھا۔ او انھیں کوں مطمئن کرݨ واسطے تے اپݨے منصوبے دے عین مطابق آکھیا۔ اسیدی فکر ناں کرو۔ میں مدعی آں میں تھانے تے دخ تے بیان ڈے ڈساں جو تساں میڈے ملزم کوݨ دے بس۔

پوٹا بھورل دا بیان سݨ تے کجھ خوش تھیا تے دل اوکوں تھانے گھن گیا تے اوں کنے اپݨے بے قصور ہوݨ دا بیان کراتے اپݨ جان چھڑ دا گدھی۔ تے اوکوں یقین وی آگیا جو بھورل کوں اساں کنے شک ختم تھی گیا۔

سانول خاں بھورل تے قاتلانہ حملے کنے بے گناہ تھیوݨ دے بعد ناصر کنے گیا جو اوھݨ دخ تے ھک دفعہ ولا بھورل کوں سمجھا دے ستاں ول پوٹا کوئی بی حرکت کرے پر ناصر گھر کوں تاھا او کتھائیں کجھ ڈینہ واسطے باہر گیا ہویا ھا۔ دل او سمدھا گھر آگیا گھر اوہوں پریشان لھندا ھا۔ تے اوندی پریشانی ڈیکھ تے مائی چھائی تے اوندی بہن خان

زادی دی پریشان ہن بلکہ اوندی پوری قوم تے رانج اتے حملے دی لہر ہائی۔ خود سانول دا دل دی اکھیا ہا۔ جو دنیا تے ہونے تے اوندے پتر تے اوندی ماں گمن ڈیکھ کوں گویں ناں قبر ڈیوے پر بھورل دی جان دے خطرے کنے اوجب ہائی۔ ہن اوندی پریشانی بالکل صحیح ہائی۔ بھورل کوں پلے کنے دی ہوں خطرہ ہائی۔ اوکوں ہیا کجھ ناں سمجھ ہائے اویں کجھ بڑا ہوون تے صدقے تے خیراتاں کرن تے زور لاتا۔ تے کیں کیں دیہے بابا خسرہ شاہ دی مزار تے دیئے نے بھورل دی حیاتی دی ڈعا منگدا ہا۔ اوکوں سیدھے راہ تے اوون دی اللہ تعالیٰ دی دربار اچ ارداس کریندا ہا۔

سبا سنے اکھیدن جو کوئی کم دی خلوص نال کیتا وینے ناں کامیابی ضرور ضمندی اے۔ ہک ڈینہہ او ہوں اداس تے پریشان بیٹھا ہا تے جیب تے اوندا یار ناصر آیا۔ سانول تے ناصر ہک ہے کوں بلے خوش تھیے پر سانول دی حالت ڈیکھ تے ناصر کوں اندازہ تھیا جو سانول حد کنے زیادہ پریشان ہے۔ اوں کوئی گال کرن کنے پہلے اوندا دل گولن دا سلسلہ سانول کنے مختلف قسم دے سوال کیتے۔ پر اوں محسوس کیتا جو سانول دے دل اچ دی بھورل دا مقام اویں ہے بلکہ سانول دی پریشانی دی وجہ دی بھورل دے سائیں ان۔ اوں کنے سانول دا مزید امتحان ناں گدھا گیا تے اوکوں اکھیس۔

سانول اچ ہن تبدیلے اوں قول کو من گیا جو اکیں دے مسئلے تے زبردست ظلم برداشت کرن خود ظالم کو شرم سار کریندن) اے قول ناں خود سانول دا اپنا ہا پر اوکوں کجھ زیادہ سمجھ ناں آئی تے اوں ناصر کوں اکھیا۔ ناصر میکوں پریشانیاں اتھیاں ہن تے میکوں اپنے قول دی نوعیت بدل گئی اے۔ زرا میکوں کجھ کھل تے دس جو توں کیا اکھنڑے چاہندی۔

ناصر سانول دی بے بسی تے کھل پیا تے اکھیس۔ سانول ہیں تیکوں ہک خوشخبری سنادن آیاں۔ میکوں امید اے جو توں سنڑ نے یقیناً خوش تھیسیں۔ جا یار اج کوئی ایہی خوشخبری سنڑا جو کہ دیر تاں ہیں خوش تھی وینداں نے اویں ای کوئی خوشخبری سنڑیں ملدے

تھی گئی اے۔ سانول میکوں اتنا تاں علم تھا جو توں پریشاں ایں پر اتنا پتہ کونا تھا جو توں
حوصلہ ہار گئیں۔ ناصر سانول نال ہمدردی دا اظہار کرنیدیں آکھیا۔ سانول ھک ھٹا شو کا بھرے
آکھیا۔ ناصر توں سچ آکھی جو میں حوصلہ ہار گیاں پر ھاہ دے سیک دا ہوں جاہ کوں پتہ ہونیدے
جتھاں بھاہ بلدی اے۔

ناصر سانول کوں سنجیدہ تھنیڈ ڈیکھ تے کھل پیا تے آکھیس سانول خوشخبری اے جے جو
بھورل آپنڑ غلطی دا اعتراف کرتے صنڑ معافی دا طلب گار اے۔ الحمدللہ سانول اے خوشخبری
سنڑ واقعی خوش بہار تھی گیا تے اوں اٹھدیں ناصر کوں آکھیا میں۔ ھک منٹ اچ آیا
میں پہلے اے خوشخبری اماں حوریں کوں سنا آواں۔

تھوڑی دیر دے بعد اوناصر کنے آیا تے اوندے ہتھ اچ کھیر دا کٹورا تھا۔ ناصر
سانول دے ہتھ اچ کٹورہ ڈیکھ تے پوچھنڑ لگا اے کیا اے۔ سانول خوش تھی تے آکھیا
زمانے دا اصول تاں اے ھے جو خوشخبری سنا ونڑ آلے دا منہ مٹھا کریندے۔ پر میکوں
ایں خوشخبری نال اتنی خوشی تھائی جو تیکوں کھیر دا کٹورا پلاواں۔ ناصر سانول دے
ہتھوں کھیر دا کٹورا گھن تے پی چھوڑیا تے سانول کو آکھیس۔ توں تاں اے خوشخبری سنڑ
تے اے بھل گئیں جو میں کنے کجھیا کوئی جو صنڑ میں کیونڑ آیا۔ سانول ناصر کوں ڈیکھ تے آکھیا
ناصر اج توں میں کنے اپنی خوشی خبری چا آنڑ جو میں زمانے دے طور طریقے بھل
گیا۔ پر توں فکر ناں کر۔ اج میں اتنا خوش آں جو توں میں کنے موت دے پروانے
تے وی دستخط کراویں تاں میں کر ڈسیاں۔ ناصر سانول کوں خوش ڈیکھ تے کھل پیا
تے اونکوں آکھیس۔

اللہ تینڈی حیاتی دراز کرے اصل اچ میں تاہلی کنے بھورل دا سفارشی بنڑ تے
ایاں توں اونکوں نا صرف معاف کر۔ بلکہ اونکوں اپنے پہلے آنگے بھرا سمجھ۔ سانول
ناصر ڈوں وڈی حیرانی نال ڈیکھدے آکھیس۔ ناصر تینکوں اجاں اندازہ نی تھیا جو بھورل
دا سلے صنڑ دل کنا صاف تے ستھرا اے۔ پر توں اپنڑ تسلی واسلے میڈا اکھ دے
ہیویں چا ہتھ ہیں دے۔

ناں ناں میڈا اے مقصد نی ہیں چھڑا اے اجازت منگداں جو میں ھن دنج تے بھورل کوں گھن آواں۔ ناں ناں ناصر بھورل میڈا چھوٹا بھیرا اے اوندی عزت ودھون میڈا فرض اے۔ اوکوں توں ناں گھن آ بلکہ میں خود تیڈے نال چلداں تے اوکوں رلے گھن آندوں۔

ناصر سانول کوں وڈی حسرت تے ارمان نال ڈیکھ تے آکھیا۔ اوکنا بدنصیب بھیرا اے جہڑا لوکیں دے آکھیے لگ تے تابیں جٹے بھیرا کنے رئس گیا ھا۔ سانول ناصر دی گال کوں ان سنی کرتے اوکوں آکھیا اچھا حک منٹ ہیں گھروں تھی آواں اوگھر پتاں ناں مائی پٹھانی تے خان زادی شکرانے دے نفل ادا کرنیدا ہیں بیٹھا ہاں ھن۔ مائی پٹھانی سلام والیا ناں سانول اوکوں آکھیا۔

اماں دعا کر دیں بھورل کو گھن آواں۔ دل او باہر نکل آیا۔ ڈرائیور کو فوراً جیپ چالو کرتے گھن آون دا آکھتے۔ آپ دیرے دے دروازے تے آکھڑا۔ تھوڑی دیر اچ ڈرائیور جیپ گھن آیا تے او بھورل کو گھنڑ شہر روانہ تھی گے۔ رستے اچ سانول ناصر کنے حال احوال گھندا آیا تیڈا دوں کوں ڈسینداں ہیچا ھا جو گی تے دسو جد معاش دے بیانیں کنے بھورل کوں احساس تھیا ھا جو میڈے دشمن اصل اچ پوٹا تے اوندی اولاد اے تے مزید بھورل خان کوں ھوں بھیری یقین تھیا جیں بھیرے بھورل پوٹے تے نرگس کوں آکھیا جو میڈی زمین میکوں انتقال کر ڈیو تاں انھیں نامزد آدھ جائیداد انتقال کر ڈیلوں توں انکار کر ڈیتہ بلکہ اوں باقی زمین جیں دا او مختار عام ھا۔ او دی چراغ دین دے نال تے کر ڈتی ھس۔ پر بھورل انھیں دی اصلیت جان گیا ھا تے اوں انتقال چڑھن کنے دی پہلے پوٹے دا مختار عام منسوخ کر ڈیتہ۔ ایں واقعے دے بعد بھورل ہوں طیش تے کاوڑا اچ ھا۔ میکوں ڈڑھا جو بھورل کاوڑ اچ کوئی وڈی غلطی ناں کر بہے۔ ہیں واسطے اوکوں اپنے گھر گھن آیا تے ول اپنے سامنی کنے دی اوکوں ہوں آکھوائم۔ ھائی تک تالم او میرا اچ ھا۔

سانول ناصر دا ہوں شکریہ ادا کیتا تے ڈرائیور کوں آکھیں جیپ تیز تیز گھمی

چل۔ ڈوڈھائی گھنٹے دے بعد ناصر دے گھر دے بچے پہنچے۔ پر بھورل اتھائیں کونا تھا۔ او پریشان تھی گے۔ او فوراً بھنے ڈھر کے کیتھاں اوندا پتہ ناں لگا۔ آخر او آپنے مکان تے گے او دروازے کنے صن تے اندروں ھک برقعے نال عورت وڈی اپہل نال نکتی۔ اندی بدحواسی سانول دے دل اچ وسواس پا ڈیتہ او جلدی جلدی اندر گے تاں بھورل موجو کوں گوڈی اتے گدھی ہٹھا تھا۔ تے او زخمی تھا۔ او ندے بازو کنے رت دا صندی پی ھائی سانول جلتی نال بھورل کوں ڈٹھا او ندے مسم تے ہتھ پھیرئیں جو ناں بھورل زخمی ہوئے سانول تسلی کر گھنٹ دے بعد بھورل کوں سینے نال لاتا چاتے نکے ہالیں آنگے پکاٹ کرتے رون پئے گیا۔ تے بھورل دی ڈھاڈاں مارتے رون پئے گیا۔

کافی دیر تک اے ڈوہیں بھیرا ھک ہے کوں بھا کل بھری تے کھڑے رہیے تے اچ تے رُو تے اور رُو تے جیں ویلھے تھکے تاں انہیں دی توجہ موجو ڈوں تھائی پر موجو کونا تھا تے ناصر دی کونا تھا۔ او باہر آتے جیپ دی کونا ھائی۔ انھیں کوں صن خیال آیا جو ناصر موجو کو زخمی ڈیکھ تے ہسپتال چا گیا ہوسے۔ صن او دی ہسپتال پہنچ پے او دی ہسپتال پتے تاں ناصر جیپ تے چڑھدا پیا تھا۔ انھیں کوں ڈیکھ تے او کھڑ گیا تے انھیں کوں آکھیں۔ فکر ناں کرو موجو خطرے کنے باہر ہے۔ اصل اچ اوں کوں گولی چھاؤ تھی گی اے۔ تھوڑی جی ڈوہلے کے ولھڑی پر زیادہ تشویش دی گال کوں دل اوں بھورل کنے موجو کوں گولی لگن دی تفصیل دسی تاں بھورل اوکھی آکھیا۔

اصل اچ میں تہاڈے گھر کنے اپنے مکان تے موجو کوں اے آکھن گیا ھم جو سامان شامان ہدھ گھن جو اج آپاں روانہ تھی ویسوں۔ میں کنے پہلے نرگس اتھائیں ہٹھی ھائی۔ اوں کنے میں پوچھیم جو توں کیویں اتھائیں ہٹھیں۔ تاں اوں آکھیا جو میں نیڈی ذال آں میں جنکوں نی چھوڑ سگدی۔ صن میں تائیں نال رہساں۔ میں اوکوں پہلے تاں پیار تے شرافت نال سمجھاون دی کوشش کیتی جو ناں توں نیڈی ذال ایں تے ناں نیڑا میں پئے۔ نیڑا ایسا کوئی نکاح کوئی تے ڈوجھا میں من نیا کوں سمجھ گیاں۔ نسا صرف میکوں برباد کرن دی خاطر لے سارے ڈھنگ رچائے صن دے۔ بس صن نیڑا

تاہیں نال کوئی تعلق کونی ۔ ول اوں میڈی منت سماجت کیتی تے اپنی صفائی دیون دی کوشش کیتی پر میڈے نزدیک انھیں دی کوئی اہمیت ناں ھائی ہیں واسطے ہیں اوکوں صاف تے کھرا جواب ڈے ڈیتہ جو تیکوں نی رکھ سگدا۔ ول اوں میڈے اُتے آخری حربہ استعمال کیتا تے میکوں آکھیں۔ جو ٹھیک اے جو تینڈا میڈا نکاح کونی پر میڈے پیٹ اتے تاں تینڈا نطفہ اے۔ پر اے حربہ وی میں اے آکھ تے ناکام کر ڈیتہ جو تیڈے پیٹ اتے میڈا نطفہ ھے تاں میڈی اڈھ جائیداد دی تیڈے ناں اے۔ توں میکوں اپنی جائیداد واپس کر ڈے ہیں تیکوں گھن جلساں۔ اوکوں اے سودا کجھ مہنگا لگا تے اول طیش اتے آتے اپنے برقعے دے پاندکنے پستول گڈھیا تے ہیں تے فائر کر ڈیتہ پر ہو جو میڈے پچھوں کھڑا ھا۔ اوں میکوں بچاوݨ واسطے دھکا ڈیتہ تے آپ گولی دی زد اتے آگئے تے اوزخمی تھی گئے تے دل نرگس ہیا فائر میڈے اُتے کیتا۔ پر پستول ناں چایاں تے دل اوپستول سٹ تے پھینک گی۔

بھورل کنے پوری تفصیل سݨ تے ناصر آکھیا جو آدھا ئے جل تے نرگس تے پرچہ ڈیوڑں۔ پر سانول ناصر کوں آکھیا۔ پرچہ جوانیں تے ڈیوڑں ڈے۔ عورتیں تے نی تے جو آن اُٹھا ھا کونا کوئی تے ہیں واسطے پرچے دی ضرورت کونی۔

بھورل خان سانول خاں کو آکھیا۔ ول اساں پرچہ لوٹے تے چراغ دین تے ڈے ڈیوڑں۔ ناں بھورل خاں نال جھوٹ تے کوڑ دا انجام پسکا ہوندے ڈوٹھا۔ اساڈی اے شان نی جو اساں انھیں لوکیں تے پرچہ ڈیوڑں جھیڑے اساڈے درنے پلمے رہ گئن۔ پر ادا اوں اساڈے دشمن ہاں۔ او نانگ ہاں نانگ تے نانگ کوں ڈیکھ تے چھوڑ ڈیوݨ عقلمندی کونی۔ ٹھیک اے بھورل خاں پر نانگ داکم اے ڈنگݨ تے جو آن داکم اے معاف کر ڈیوݨ تے میڈی نظر اے سب کنے بہادر تے ڈاڈھا جو آن معاف کر ڈیوݨ والا ہوندے۔

ناصر ڈو بھیراں دے درمیان بہت چھوڑی ڈیکھ تے انھیں کوں آکھیں۔ اچھا چھوڑو ھݨ ہیں۔ ھٹ کوں۔ تساں ھݨ اپنی سوچو اساں اپنی کیا سوچوں سانول

ناصر کنے پوچھیا۔

بھائی میڈا مطلب اے ناں آپنے معاملات تے گفتگو کرو۔ یعنی اپنے اپنے دل دا بار ہلکا کرو۔ سانول خاں کھل پیا مے ناصر کوں آکھیئں۔ اساڈا مسئلہ ناں ہوں ویلھے ٹلک گیا ھا۔ جیں ویلھے بھورل ناہیں کنے آیا ھا۔ اینڈھا مقصد اے جو ناہیں بھورل کوں سمجھان کریں تے۔ ناصر سانول کنے پوچھیا۔

وٹے میڈا بھولا بھیرا اجلا اے سوچ جو ہیں بھورل کنے ناراض تھی سگدا ں یا میڈی اینڈے بطیھ جھٹ گزر سگدی اے۔ اے ناں بھورل سائیں ھا جو مہناں گزار دتس

بھورل شرسار تھی تے سانول دے پیریں ڈھ پیا تے اوکنے رو رو تے معافی منگیئں سانول اوکوں اپنے پیریں کنے اٹھاتے آکھیا۔

بھورل تیڈا اے مقام نی جو توں میڈے پیریں پیتے تے معافیاں منگیں تیڈا مقام اے دل تے اے اکھیں ان توں آتے اینہیں تے راج کر۔ ناں اڈا سانول خان ناں میکوں اپنے پیریں اچ پیار دھن ڈتے اینکے پیرای نصیب تھی ونجے ان ناں اے میڈی عزت افزائی اے۔

ناں بھورل ناں میڈا توں بھیرا ایں میڈا جگرا ایں۔ توں اٹھی تے میکوں بھا کل پاتے حک داری دل نال آکھ جو ہیں تیڈا ادھو بھورل آں جیڑا شہر آوٹ کنے پیلے ھا دیں۔ اے ہیوں دلسوز تے پرکشش منظر ھا۔ اینڈے وچ خلوص تے صبر دی انتہا ھائی۔

بھورل تے سانول روندے کھڑے ھن تے حک ہے کوں پر چیندیں کھڑے ھن۔ بھورل سانول دا اے جذبہ ڈیکھ تے کافی متاثر تھیا تے اپنیں ای نادانیں تے غلطیں تے ہوں افسوس کیتئں تے رو رو تے سانول کوں آکھیئں۔ سانول میں تیڈا مجرم آں تیڈا قصوروار آں۔ میں بیکوں ہوں دکھ تے پریشانیاں دتیں میں اپنے خاندان دی عزت و وقار دھن دی بھاتے خاندان دی دولت تے رسوائی دا سبب بنیاں میں اوں ہستی کوں دی دکھ تے غم ڈیتم جیڑی میکوں اپنی سکی ماہ

کنے ودھ تے پیار ڈیندا ھا۔ جہیں میکوں کڈائیں دی۔ یتیم تے بھورا ہون دا احساس ناں تھیون ڈیتہ ھا۔

میں گناہ دی آلکی چورگ[۲۱] دے بخ پھسیا ھم جہیں میں کنے چاچے سائیں دی شفقت دا او احساس ای کھس گیہ ھا ھا چھڑا۔ انھیں آپنی حیاتی اچ میکوں ڈتا ھا۔ میں قابل سزا آں سانول قابل سزا میکوں قسم اے سوہنے رب دی جہیں میکوں پیدا کیتے توں میکوں گوگھا ڈسے تے مارسٹ میں ہیں ڈاہ داھاں۔

بس کر بھورل بس کر میڈی محبت دا امتحان ناں گھن۔ توں دنیا دی نظر اچ قصور وار ہیں۔ میڈی نظر اچ صرف میڈا چھوٹا بھیرا ایں۔ تو سیانا ناں تھی۔ سزا تے گوگھے اول بکوں ڈیونبدن جہڑا بیا ہسے توں ناں میڈا چھوٹا بھیرا ایں تے چھوٹے بھیرا اچھے لاڈ کرنیدے راہندن۔ تے توں اماں دا دی نکرناں کر او اچ دی تیڈی ماں اے جیڑی تیکوں لاڈ پیار کریندی ھائی تے تیکوں ہر وقت نال پہلاتے سانی کھاوندی ھائی۔ توں یقین کر ساری دسنی تیکوں بالکل اوہیں سمجھے جنویں پہلے سمجھدی ھائی۔ بس توں چھڑا گھر چل سہی۔

اے آکھتے سانول چپ کر گیہ تے اوندی اکھیں اچوں ہنجوواں دا سیلاب وہن شروع تھی گیا۔ آخر ناصر کافی دیر تک ڈد بھیرا دیں دیاں گالھیں سنڈا رہیا تے انھیں دے نال اوندڑی رھیا۔ جنڑ اوں محسوس کیتا جو اے ڈدیں اپنے اپنے دل دا بار ہلکا کر گھدے نے تاں اوں ڈدہیں کوں سمجھا سمجھا تے چپ کرایا۔ تے دل او موجو کنے گئے۔ اوندی خیر صلہ۔ گچھ تے ناصر کوں موجودی پارت ڈسے تے گھر روانہ تھی آئے۔

بھورل دے آون دی خبر ساری وستی بلکہ سارے علاقے اچ پگ گئی ھائی علاقے دے لوک بھورل دے استقبال واسطے کٹھے تھیون شروع تھا تے۔ اے خبر سانول دے خیر خواہیں واسطے ہیوں خوشی دی خبر ھائی تے اوندے دشمنیں واسطے بجلی۔

او بجلی جیڑی اپنی چمک تے گرمائش نال سب چیزاں کوں جلاتے کیری کر ڈیندی اے۔ ہر نیدے راج تے دوم اچ اہے لوکاں دی تعداد ہیوں کم ھائی۔ بلکہ او چھڑے بہاندے تے ڈیرے جن جہڑے سانول خاں کنے ناراض ھن۔ ہر حال جیکی گھر کوں جیپ تیرے

تے پئی۔ ھک خلقت خدا دی اتھاں کھنے ھائی ۔ او سبھے ودھ ودھ تے پورے خلوص نال بھورل کو ملیے پر بھورل شرم کنے لہوڑا ٹیٹھا ھا۔

سانول محسوس کیتا جو بھورل اتھاں بہوں شرمسار تھیا بیٹھے۔ اوں لوکیں کوں مخاطب کرتے آکھیا جو بھورل خاں بہوں پریشان اے تے بہوں تھکا بیٹھے۔ ھنڑ ایں کوں گھنڑ نیداں۔ تساں لوکیں دی وڈی مہربانی تے بہوں شکریہ اے جو تساں اساڈی ایں خوشی کوں محسوس کیتے تے اسیکوں رونق بخشی اے وے۔ انیدے بعد بھورل تے سانول گھر گئے پے۔

ایں موقعے تے مائی پٹھانی دی حالت ڈیکھنڑ آلی ھائی او ڈیڑھی تے انھیں دا انتظار کریندی کھڑی ھائی۔ او جیویں دروازے کنے اندر آتے اوں بھورل کوں اپنے سینے نال لاتے اوندے سر تے کئی ستر دفعہ چومی ڈیتی تے اوندے نال بہوں محبت دا اظہار کیتا تے بھورل اوندے پیریں ڈھ پیا تے اوں کنے رو رو تے معافی مانگی۔ پر مائی پٹھانی اوکوں اپنے پیریں کنے اٹھاتے دل اوکوں اپنے سینے نال لاتا تے اوکوں آکھیس۔

پتر تیکوں معافی مانگنڑ دی ضرورت کوئی بھلا اے ڈسں جو کڈائیں ماء ای پتر کنے رسی اے۔ اے اتنا دل سوز منظر ھا جو مائی پٹھانی بھورل تے سانول ترانی آکھیں کنے ہنجوں واصیندے کھڑے ھن تے انھیں کنے کجھ پرے خان زادی ھک پاسے منہ کرتے رونڑ دی کھڑی ھائی۔

بہرحال اے خوشی تے غمی دا ھک حسین امتزاج ھا۔ دل او بھرام خان آلے کیتے اج آپنڑے تے دل ھک پے کوں گلے شکوے ڈیندے رھیے۔ ایں موقعے تے سانول خاں بھورل کوں آکھیا جو بھورل ھنڑ توں پریم گیں تے تیڈے دل اچ وی کوئی ایجی گال کونا ھوسے توں مسکوں اے ڈسں جو توں ایں کنے کاوڑ بنی کیری گال ہے

او سانول پچھلی گالیں کوں کیا یاد کریندیں۔ میکوں علم اے جو اساڈے درمیان سارے اختلاف لنگ حرام تے روہیل ہوٹے کراتے ھن میکوں آن آکھیا ھس جو سانول خان تیکوں اجرچہ بند کر ڈیتے تے تیڈے حصے دی زمین وی اپنے ناں کر ڈنبدا ہے

تے جیں طرح دیاں ہیاں کئی گالھیں ھن جہڑیاں اوں میکوں بھڑکاوݨ واسطے کیتیاں ھن۔ میں اوندیں اُلتی تے چڑھ گم تے میں اوکھ کر ہمیم جہڑا میکوں بالکل زیب ناں ڈیندا ھا۔

بھورل اپݨے کیتے تے شرمسار تھیندیں آکھیا۔ مائی بݨھائی بھورل کوں شرمسار تھیندا ڈیکھ تے سانول کوں آکھیس۔

چھوڑو ہݨ پچھلیاں گالھیں کوں ناں ہݨ! آپس اچ بھرا ہݨ تے رہو بس اللہ جنگائی کریسے تے اتح کنے بعد ناں ھک ہے کوں کوئی اولھاں یا ٹوٹکا نی مارݨا اے میڈا حکم اے۔ اماں نوں اللہ دی تھی اساں ہݨ تا نتی ڈھیر لوکیں دیں اکھیے لگوں تے لوکیں اساڈے ڈھیر جادو کھا ونڄ ہݨ ان شاء اللہ اُنھیں لوکیں دے منھ ہݨ ڈیکھوں جنہیں اساکوں خراب کیتے۔

بھورل مائی بݨھائی کوں جواب ڈیندے۔ اینڈے بعد سانول اے آکھ تے باہر ڈیرے تے اٹھی گیا۔ جو لوک مبارک واسطے آئے کھڑے ھن۔ میں انھیں کوں مل گھناں سانول ناں ڈیرے تے آیا ناں ہوں ساری خلقت جمع تھی چکی ھائی تے ہر کوئی بھورل دی واپسی دی مبارک ڈیوݨ واسطے آیا ھا تے بھورل کوں ملݨ واسطے بیتاب ھا۔

سانول خان ہر ھک کوں بھاکل پا تے ملیا تے انھیں دایاں مبارکاں وصول کیتونس تے اُنھیں دا شکریہ ادا کیتس تے انھیں کوں آکھیس۔ ناں سبھے میڈے سجݨ تے خیر خواہ ہو۔ میکوں امید اے جو جتنی خوشی میکوں تھی اے اتنی خوشی تہاکوں وی ضرور تھی ہوسے تے ہݨ ناں یقیناً بھورل خاں کو ملݨ واسطے بے چین ہوسو میں تہاڈے ایں جذبے دا قدر کریندا ں تے نال ناں کنے معافی وی منگساں جو بھورل پٹیا سپٹیا آتے اوکوں زمانے تے نک حرام لوکیں بہوں خوار کیتے۔ اوندا حالی آتما جاݨتے کوئی۔ انشاء اللہ آہستہ آہستہ او ٹھیک تھی ویسے تے ول ناں اوکوں راج راج تے ملیجو۔

اینڈے بعد لوک خوشی ناں اپݨے اپݨے گھر روانہ تھی گیے تے سانول دل گھروں آیا۔ اتح بھورل واسطے مائی بݨھائی ناں اخاص انتظام کیتا ھا تے اوسبھے چیزاں تیار کرایاں

خانس جھڑیاں بھورل کوں پسند ھن۔ تھوڑی دیر دے بعد سانی پک گی۔ ڈوہیں امیراویں رل تے نئے رواج نے سانی کھادی ول کافی دیر تک او دسترخوان تے ای گالھیں کر نیدے رھیئے تے ایں گفتگو اچ مائی پھاتاں وی شریک تھی رہی۔ آخر رات دے کہیں ویلھے تک جاگدے رھیئے تے ول سئم گئے۔

ہوٹا تے چراغ دین ہیں ہوں بے چین تے پریشان راھاندے ھن انھیں کوں ایں افسوس کھادی ویندا ھا جو اساں بھورل تے قاتلانہ حملہ کرا تے اپنا بیٹا بنایا کم دنجاڑیئے تے ھیں اساں سانول خان دے انتقام کنے نی پچ سگدے۔ انھیں دا دل اکھیدا ھا جو سب کجھ چھوڑ چھاڑ تے ایتھاوں بھج ونجوں پر بھورل آلی آدھا وجائیداد مہڑی نرگس دے ناں ھائی۔ انھیں کوں کڈائیں ناں ھلن ڈیندی ھائی۔ انھاں کنے علاوہ او وڈیرے تے مہاندرے وی حد کنے زیادہ پریشان ھن۔ ڈر کنے انھاں دیاں بھوسیاں کپال تے ھن۔ انہاں پہلے تاں ایں نیت تے امید نال ہوٹے تے بھورل دا ساتھ ڈینوں کیتا ھا جو ھک تاں ہوٹے تے بھورل دی رقم کھادی راہسوں تے ڈوجا جامتاں کنھاں دی تھوڑی گھنٹی زمین وی ہتھ آوسے۔ اصل اچ انھیں کوں یقین ھا جو سانول تے بھورل دے اختلاف کڈائیں ختم نی تھی سگدے تے اسیڈا دیں پھدو لگا رہے پر اَن دیاں امیداں تے آساں پوریاں ناں تھیاں تے او ہیں غضب دے دات اچ ہن ہیں انہیں دیاں کوشلاں موندھیاں ھن او ھک بئے کوں اکھدے ھن جو نوں میکوں پھسائی تے اوپیا اکھدا ھا جو تائیں میکوں پھسائے بھر حال انھیں دے ہتھ ھک ہے نال لڑنڑ گئیں کم داناں ھا تے سارے مہاندرے تے وڈیرے کٹھ کرتے ہوٹے ڈے آئے جو ہیں اساں کیویں کر دیں۔ اساکوں تاں سانول خاں رول گھتے۔

ہوٹا انھیں کوں آکھیا جو ڈیکھو ہیں دی تساں سواں پریشان تے فکرمند آں۔ تساں کیا سمجھدے جو سانول خاں دے ہتھ ہیں تک ناں پھسن۔ بلکہ اوندے انتقام دا پہلا نشانہ میڈی ذات ہوسے۔ تے اوندے بعد میڈا پتر۔ پر اساں ناں تساں آنگے بدل نی تھیئے۔ تساں ناں ماشاءاللہ قوم قبیلے آلے ہو ہا ڈے سکے نے رشتہ دار

ڈھیر سارے ان تے جے کر ٹساں آپنے رشتہ داریں کوں آپنے نال ملا گھنو تاں اے تہاڈے واسطے وی فائدہ مند اے تے اساڈے واسطے وی چنگاں اے۔ انھیں غدار تے ضمیر فروش وڈیریں دا ہمانڑاں سہراب خان ہوئے کوں جواب ڈیسے۔

منشی ہوئاں کوں کیا سمجھدیں جو او لوک سانول دے خلاف اساڈا ساتھ ڈیسن اے تیڈی بھل اے۔ پر میں انھیں کوں بے شمار دولت تے زمین دا حصہ ڈیساں۔ ٹساں انھیں نال گال تاں کر ڈیکھو۔ ہوئے انھیں کوں ذرا تیلاں لنیہ ہیں آکھیا۔

سہراب خان او کوں جواب ڈیسے اے ناممکن اے ہوٹا ناممکن۔ توں سمجھیں کوں اساں جیہاں سمجھی۔ اے اساں ھا سے جو تیڈیں گالھیں تے دولت۔ زمین دی لالچ اج آگے ھا سے۔ او لوک سانول دے خلاف تھیسن ناں پی جاہ تے جے انھاں کوں اسیڈا پتہ لگا گیا جو اساں ہوئے دے نال اوں او اساکوں ہوں پھیرے۔ قتل کر ڈیسن۔ تے اساڈی اولاد کوں وی برادری کنے گھڈ تے اپنے علاقے کنے دی باہر ونجا چھوڑ یسن۔ توں ہمیں اپنی تے اساڈی گھن پی گال کوں چھوڑ۔

ہمیں چراغ دین پولیا جہڑا ہمیں تائیں چپ کیتی بیٹھا ھا اور آکھن لگا ڈیکھو جائی ٹساں اساڈا ساتھ ڈیتے تے اساں وی تہاکوں منہ منگیے پیسے ڈیسوں۔ ہمیں تہاڈی اساڈی خیر ہیں اتھ ہے جو اساں حک قوت تھی تے زمین تے قبضہ کروں۔ دل آپاں کیں چیز جو گے تھی سگیسوں ناتاں آپاں سارے سانول دی قوت تے اوندی انتظام دی بجاہ اج سڑ تے کیری تھی ویسوں۔

وڈیریں دچوں ھک وڈیرا رانجھے خان۔ چراغ دین کو آکھیا۔ توں نواں نینگر ایں۔ تیکوں آپنڑ جوانی دا زور اے پر اسیڈی پچھاڑی کوں ناں داغ لاوا۔ اساں تے اسیڈے دان خان ساری حیاتی بہرام خان دے اوندے سے پیو جلال خان تے اوندے پیو ہیبت خان دا لمک کھادے تے انھیں دی غلامی ڈیتی اے۔ پر اساں کوں اے بدبخت سہراب تے ٹساں ڈو پیو پتریں کیں جوگا نی رکھیا۔ تے ہمیں بھورل خان دی زمین تے قبضہ کرا تے اساڈے سنہ تے دانگی ملینڈو۔

ملک چھڈہ رائجھے خاں کوں آکھیا۔ توں آکھدا بالکل سچے ایں۔ پر پچھلی گال کوں چھوڑ توں ہسن کوئی اگی تے دی چنگی سوچ۔ نذرو خاں آکھیا میں اپنی طرفوں ھک تجویز پیش کریندیں منوتاں آپاں سارے سانول خان ڈہے ٹر چلوں او سیانا اتے رحم دل اے منتاں اپنیں چینیں ڈاڑھیں کوں ڈیکھ تے معاف کر ڈیسے۔ ھیں کنے پیا کوئی رستہ ای کونی۔ سنبھارو خان نذرو خاں دی تجویز کوں پسند کیتا تے آکھیں۔

نذرو خان دی تجویز ہوں چنگی اے میڈے دل کوں لگی اے تے میں تاں اے آکھیساں جو سانول خاں آساڈی منت میڑھ منظور منیسے۔

سہراب وچ اچ بول پیا۔ جے کر سانول تہاڈی منت ناں منی تاں وی اپنا حشر سوچ گھنو۔ جہیں دیلھے اساں اوندے سامنے گیسوں تاں اوں اساڈی شکل ڈیکھن ای گوارا ناں کریسے تے پہلے ڈھوا تے اومار ڈیسے جیڑی اساڈے حلیے بتال ڈیسے۔ تہاڈی اپنی مرضی اے میں تاں بالکل اوندے متھے ناں جڑساں میں تاں ہسن آپنے یار لوٹے دے لے جیساں تے اپندے رلے مرساں۔ کیویں منظور اے ناں منتی لوٹا؟ سہراب اوندے مونڈھے تے ہتھ رکھیندیں پچھیا۔

لوٹا ڈوڈیریں دیاں گالھیں سن تے اھل پیسا ہیٹھا ھا اوں اپنے نال ھک وڈیرے دی وفاداری سن تے اپنا پاسا ای تبدیل تے انھیں کو آکھیس ڈیکھو دے تساں میڈی گال سن گھنو۔ میں سانول دا نوکر رہیاں جنہاں اوں نکوں چانڈا انہاں اوکھوں تساں نی چانڑے۔ او ھک نرم دل تے ہوں سیانا تے سمجھدار جوان اے پسا وفدی کاوڑ۔ اللہ معافی ڈیسے۔ کاوڑ اچ او سمجھو کجھ بھل وہندے تے دل او کبھی دا سوچ خیال نہ تھیندا۔ تے تساں آپ سوچو جو تساں اوندے مخالف او۔ اوکوں بھورل تساں ساریں دے متعلق ڈسا ڈیتہ ہسے۔ کیا تہاکوں اے بنیں ہسے جو تہاکوں اوھناں کر ڈیسے۔؟

میڈے خیال اچ اسل گونا سہراب لوٹا دی گال دی تصدیق کیتی۔ تے لوٹے دل انہیں کوں آکھیا بھورل دی اوھ جانہہ او میڈی وی ہے ناں اے تے قانونی طور تے حق او میڈی جانہہ او اے۔ تے ھک جانہہ قانوناں بیکلی او جانہہ او ضرور گھن ڈیسے۔ تساں دل پھوتے

ہیڈا ساتھ ڈیوے انشاء اللہ سانول تہاڈا وال ڈنگا ناں کرسگے۔ تے اے سارا کجھ تھیون تک ناں میڈے سہان او۔ تساں ہیں کسے رہو۔ میں تہاڈی ہر قسم دی آتا والی کریساں تے تہاڈے مال ہیں دا فروہی تہاکوں ہیں ڈیساں۔

راجھے خان چھڑا ہوئے دیاں گالھیں سنڑ تے دنہیں کھنداھا اوں ہوئے دے اگوں ہنڈی ہدھے تے اوکوں آکھیس۔ منشی صاحب تیڈی جا ئیداد تے تہڈی دولت اسیکوں ہوں بیوقوف کہتے پر ہنڑ اساں ڈیکھ گھدھے جو توں چھڑا ڈوکوں وڑھاتے تاں ڈیکھ سگدیں تے اساں جیویں بیوقوف تے لالچی لوکیں کوں اپنے مقصد تے مطلب واسطے استعمال کر سگدیں۔ ہیا توں ناں کیں کم داناں کا ردا۔

ڈیکھ راجھے خان ڈاڈھا کنے زیادہ ناں ودھ کجھ منہ سنبھال تے گول کر۔ تاہیں اسکوں کوئی جیا دیسا اول سمجھے۔ چراغ دین زرا کاوڑا تھ آتے آکیا۔

نذرو خان چراغ کوں راجھے خان دے جواب ڈیون کنے پہلے جواب ڈتہ۔ جیسے ویسے وی کوئی آدمی ہوندن تساں ناں ٹکے کنوں کھوٹے او۔ تساں اوکور کنڈ نانگ او جنہاں کھاڈ پیو وراہو اونکوں ڈنگ مارسیدو۔ نمک حرام کیں جاہ دے تساں وی آپ کو جوان تے انسان سمجھدو ہے تساں کنے تاں در دا اوکتا ای چنگاں اے جھڑا کھا پی تے رات کوں گھر تے پہرہ ڈینہ سے۔ تساں تاں اوں فطرت دے مالک او جھڑے جنہیں دل وچ چاں تلے ہہواد ندیں پاڑیں کوں کپ سکدینہ دو۔

نذرو خان اجاں پیا کجھ ای آکھن چاہندا ھا پر ہوئے اٹھی تے اوندے پیریں اتھ اپنا پٹکا سٹیا تے آکھیس۔ جے تساں آپس اچ اویں لڑدے رہے گھوے تاں دل سانول خان نال مقابلہ کیویں کریسوں۔ نذرو خان تاں ہوئے دے پٹکے کوں ڈیکھ تے چپ کر گیا۔ پر راجھے خاں اونکوں آکھیا۔ ہوتا تیکوں غلط فہمی اے جو اساں تیڈے واروں سانول خان نال لڑسوں۔ اساں تاں زبانی کلامی اوندے خلاف تھی تے شرسار اوں تے نوں سمجھیں جو اساں اونکوں بندو خان تے کھاڑیاں مریسوں اے خیال اپنے دل وچوں کڈھ دے۔ نوں ایں جھڑا جواب سیکوں چاڑے جو سانول خان ہوریں تیکوں امان ڈیتی

اے جنکوں اپنا سمجھا خانے

بلوچ آکھیا ھا آپ ڈس جوں انھیں دا فیر کراہ نی بنڑ سگیا۔ انہیں نال توں گولی
قریب کیتی تے باقی آسان ناں توں کیڈی وفا کریسیں۔ رانجھے خان ایں سوال پوچھے کوں لاجواب
کر ڈیتہ تے اوں شرم کنے سری تلے کیتی ہا۔

رانجھے خان دے ایں سوال ہنیں وڈیریں دیاں دی اکھیں اپڑاڈتیاں۔ تے او دی
سوچ تے مجبور تھی گیے۔ بلوچ محسوس کیتا جو اسے وڈیرے سوا سہراب دے باقی سبھے
بس کنے پھر گن۔ اوں اپنا آخری تیر چلایا۔ انھیں کوں آکھیس سبکوں پتہ اے جو تساں صرف
میڈا ساتھ ہیں واسطے چھوڑی ویندد جو سانول کنوں ڈر دو تاکوں اپنی جان دا خوف ہے پر تساں
ہیں کنے جھڑی رنم گدی ہیٹھ اوکون ڈیسے۔

محسن سارے وڈیرے حیک ہے دا منہ ڈیکھن ہا تے گئے انھیں کنے بلوچ دے سوال
دا جواب ناں بنڑ سگدا پیا ھا تے رانجھے خان کجھ دیر سوچ تے اوکوں آکھیا۔

ڈیکھ سنشی بلوچا اے ٹھیک اے جو توں اساکوں پیسے ڈیتنے تے اساں اوندے بدلے
اج تیڈا تے بھورل خان دا ساتھ ڈیون دا وعدہ کیتا ھا۔ پر شرط اے ھائی جو بھورل خان خود
اساڈے نال ہوسے تے ہنڑ بھورل خان خود سانول ڈوں وَل گیے تے ایندے اج اساڈا کیا
قصور اے۔ تے باقی رھیا جو اساں بزدل اوں۔ اساں سانول خان کنے ڈر دوں اویں ناں۔
ناں اوندا جواب اے ہے جو اساں واقعی سانول خان کنے ڈر دوں۔ ساڈا سردار اے تے
اساں اوندی رعایا۔ تے رعایا جنی بہادر لڑاکی بھڑاکی ہوسے او سردار دے اگوں بھیڈ تے
بکریاں ہوندے اے۔ جے تساں اتنے بزدل تے ناکارے ھا دے ناں دل پہلے کنوں تساں
اوندے خلاف کھلاتے ھا دے۔ بلوچ ذرا کو ڑیکے تے آکھیا۔

تذرو خان ذرا اپنی موچھیں کوں وٹ ڈیتہ تے اوکوں وڈی ٹوک ناں آکھیس۔ توں
کیا سمجھا ھا دیں جو اساں تیڈے واروں سانول نال لڑدوں ھا۔ اساں ناں صرف بھورل خان
دی وجہ توں تیڈے نال تھے ھا ے جو ساں توں اپنی حماقت کنے لیور تھی تے بھورل خان
کوں کوئی نقصان ڈیویں۔ تے ناں اوکوں مار ن دی پوری کوشش کیتی اے تے اساڈا

ہوئے فرض بشمے جو اساں ایں زیادتی دا تایں کنے پلہ گھنوں۔

پوٹا نذر وخان دی ایں نویں چال کوں سمجھ گیا او چانشدا ھا جو اے لوک انتہائی لڑاکے کھیڑا کے ھن تے اے سانول خان کوں راضی کرن واسطے میکوں قتل کرن کنے دی ناں جگسن او جھلی دت گھن تے چپ کر گیا۔ پر چراغ دین اچ خواں خون ھا او ندے خون جوش ماریا تے نذر وخان کوں وڈی دھکی نال آکھیس۔

وے وڈیرا کجھ سوچ سمجھ تے بول منداں ایتھا ہیں پولیس دے حوالے کر ڈیوایں۔ اے سوچ گھن جو باہروں پولیس نیڈی انتظار اچ اے۔

رانجھے خان اونکوں دھکی ڈیندیں آکھیا۔ پولیس حالی باہر اے پر اول کنے پہلے نیڈی لاش ایتھا ہیں پھکدی پی ہوسے۔ دل رانجھے خان اپنڑ ٹپ اچوں پسنول گھڑ تے چراغ دین تے کھڑا کر ڈیتہ۔ ہنڑ چراغ دین تے پوٹا ھک ڈوجھے دے منہ کوں ڈیکھن پانے گے۔ پوٹے کوں پتہ ھا جو اے لوک سب کجھ کر سگدن اوں اپنڑی ٹوپی لہا تے رانجھے خان دے پیریں اچ رکھی تے سہراب خان دی اپنڑا پگڑ لہا تے اوندے پیریں اچ رکھیا تے امی کوں آکھیس جو رانجھے خان قرآن دا واسطہ ای اونکوں معاف کر ڈے۔

رانجھے خان کا ورڑ کنے کھبے اکھڑا ھا۔ اوندا دل آکھدا ھا جو چراغ دین کوں شوٹ کرتے پوٹے کنے سانول خان نال نمک حرامی دا حساب گھنے پر اونکوں سہراب قرآن دا واسطہ ڈیتہ ھا۔ اوں اپنڑا پسنول ٹپ اچ سٹ تے اونکوں آکھیا دفع وے نمک حرام آں تینکوں قرآن دے صدقے معاف کیتم۔ پر اچ کنے لبہ تایں ایکھی کوئی حرکت کیتی تاں ول یاد رکھیں۔

چراغ دین دا ہنڑ خوف تے ڈر کنے دل دھک دھک لاتی کھڑا ھا۔ اونکوں ہنڑ پتہ لگا ھا جو اے لوک جتنے بیوقوف ھن اتنے خطرناک وی ھن۔ اونکوں آپنڑے پیو دیاں گالھیں ہنڑ سمجھ لگیاں۔ اوں ہنڑ منیا جو اے لوک واقعی شکنز ہے مہار ھن۔ اھناں کوں کیئں طریقے نال رکھ سگنیں وے۔ اوا ٹی تے ڈوجھے کوٹے گیا تے پوٹے رانجھے خان دے اگوں ہتھ بندھ تے آکھیا۔

رانجھے خان چراغ دین دی گالھیں ۔ اے حالی ال اے تینکوں حال

تہاڈے طور طریقیں دا علم کرنی۔ اوندے واروں میں نابیں کنے معافی منگدا ں۔

رانجھے خان جھیڑا ھا لی نونہریں کاوڑ کنے ڈنگ منیا کھڑا ھا اوکوں منھے تے کاوڑے انداز انج اکھیں۔ منشی پوٹا میں اوکوں فرآن دے صدقے پہلے معاف کر ڈیتم پر اوہ کنے بعد تیڈے تے اساڈے رستے جُدا ایں انج کنے بعد اپنی ملاقات تھائی ناں اچھے ماحول نہ ناں تھیسے۔ برحال جنڑاساں وینیدوں اے آکھ تے رانجھے خاں آپنے سہاندریں کوں مخاطب کرتے آکھیا۔

ڈیلھو انج میں تے نذرو خاں تہاڈا گروپ تھوڑی وینیدوں نے اساں ہسدھے سانول خان کنے ویکھے تے اپنی غلطی دی معافی گھنسوں۔ جے نساں وچوں کیتی اساڈے نال چلنڑاں ناں میں سانول خان کنے اوکوں معافی گھن ڈیسوں دی ذمہ داری مین چھیندا ں۔ تے جھیڑا اساڈے نال نی چلنڑ چاہندا۔ انج کنے بعد او اساڈا دشمن اے۔ تے دشمن ناں اساں آپے نک ولسوں۔ اے آکھ تے رانجھے خان تے نذرو خاں ٹُر پئے نے انہیں دے پچھوں ہے سارے وڈیرے ھک ھک کر تے ٹُر پئے پھڑا سہراب پوٹے نال بیٹھا رھیا۔ ہن اپنے سنگیاں کو ونیدا ڈیکھ تے اندا دل دی آکھیا جوانھاں دے نال ٹرپوڑاں پر اوکوں سانول خاں دا ڈر ھا اوکوں آپنے گناہ ڈرائی کھڑے ھن۔

برحال وڈیریں تے سہاندریں دی بے وفائی پوٹے واسطے ھک صدمہ ھا تے واقعی پوٹا ہن پریشان تے غمگین ھا۔ ھک نال اوندے اپنے منصوبے اوکوں گھن گئے تے ڈر جھا۔ پر اوہ دین دا پجو کار و ان عقل اوندی گچھی انج سچے گیا۔ تے راھندی کھاندی کسر وڈیریں نے سہاندریں پوری کر ڈیتی۔ ھنڑ اوندیاں نندراں حرام تھی گیاں اوندا سکون کھیسج گیا ھا۔ اوہر وقت ہنجی سوچ گھتی راھندا ھا۔ او سوچ سوچ تے تھک گیا اوکوں کوئی سمجھ ناں امدی ھائی جو کیا کرے کیں ویلھے ناں اوندی مایوسی تے نا امیدی ایں حد تک وڈھ دیندی ھائی جو او آپنے آپ کوں سانول کنے ویکھے تے معافی منگڑ دا مشورہ ڈیندا ھا۔ پر اوکوں آپنے ضمیر لان تان کر نیندا ھا جو کیوں نک نال سانول دے سامنے ویسیں۔ تے ڈوجا ھور ل آلی او جائیداد ھائی جیں نا تے اوکوں نک ھوون تے اماده کیتا ھا بلکہ اپنی دھی دی جٹی چادر کوں گناہ تے ہوس دے پلیت

ہونال رنگین تھندا ڈیکھن دا عادی کیتا ھا۔

سومر بھے اوندی منزل ھن اوہر ویلھے انھیں مرلیں کوں حاصل کرن واسطے ترکیباں بھنڑ بندا ں رھندا ھا۔ پر اوکوں کتھاؤں وی کوئی آلکی صورت ناں نظر آئی جا نھیں تے قبضہ کرتے اپنڑے خواہش پوری کر سگے۔ جو لوک سیکوں ملک ہھوں وڈا زمیندار سمجھدن تے بھڑا لوکیں تے پورا روپ دھاپ ہوتے۔ حکومت تے لوک میڈی عزت تے ادب کرن تے ایں خواہش دی تکمیل واسطے اوہر ذلت تے دکھ برداشت کرن واسطے بتار ھا۔

اوں ہھوں کوشش کیتی۔ وڈے وڈے لوکیں کنے جناں ڈھرکا۔ پر کیں دی اندی مدد کرن دی حامی ناں بھری۔ بلکہ اوجیں کنے گیا ھوں اوکوں لالچ ناں کیتی۔ آخر او نا ئوس تھی تے حکومت تے قانون دے ذریعے زمین حاصل کرن تے مجبور تھی گیا۔

سانول خاں دی بھورل دی واپسی دے بعد اوندی جائیداد دی واپسی واسطے پوری بھیج ڈھرک لاتی وڈا ھا۔ اوکوں اے تاں اطمینان حاصل ھا جو پوٹا زمین تے قبضہ فی کر سگدا۔ بر حال او قانونی طور تے دی وڈے وڈے وکیلیں کنے مشورے کیتن پر قانونی لحاظ نال پوٹے دی پوزیشن کافی مضبوط ھا۔ اوکوں ہر گھڑی ایں سلے تے اپنڑی پوری توجہ رکھی رھندا ھا۔

بھورل کوں گھر آتے کافی ڈینہ گزر گئے ھن پر اوھا لی تک ناں کچہری اچ وینداھا تے ناں لوکیں نال زیادہ ملدا ھا۔ بلکہ سارا ڈینہ اپنڑے کمرے اچ ستا پیا رھندا ھا۔ اوکوں اپنڑی غلطی دا ہیوں احساس ھا تے ہن اوہر ویلھے اپنڑی ایں غلطی دی تلافی واسطے پوٹے تے چراغ دین کنے پلھہ گھنڑن دا منصوبہ بنیڈا رھندا ھا۔ او کئی دفعہ سانول نال دی ایں سلے تے گال کر چکیا ھا۔ پر سانول اوکوں ہمیشہ اے جواب ڈینداھا جو حالی وقت نی آیا۔ جو اساں انھیں کنے پلھہ گھنوں۔ پہلے اساں اپنڑی جائیداد کیں طریقے نال ولاؤں وں سارے حساب گھنوں۔ پر بھورل کوں جتنی چالاکی ہوشیاری تے مکاری نال انھیں لٹیا ھا او انھیں کنے جلدی کنے جلدی انتظام گھنڑ چاہندا ھا۔ سانول خاں اوندے ارادیں کوں جان تھیندے اوکوں آکھیں۔ بھورل خاں سیکوں ہنڑے جو توں ہر ویلھے پوٹے تے اوندی ولاد کنے انتظام

گھنڑ دے منصوبے بنیڑا دا راصندی پر ھک ھیز ذھین اچ رکھیں جو پوٹے عدالت اچ اے درخواست ڈیتی ہوئی اے جو میکوں سانول تے بھورل قتل کرنڑ چاہندن تے آپاں خانہ کرائی کھڑوں۔ ریئو حبال کریں۔ مناں او بالہ پیا تھیویں تے اویں وی آپاں انہیں کنے ھکڑ ھک پاناں واحساب گھنوں پر کیتن مناسب وتت تے۔

او اسانول ایتھوناں مسئلہ ھے جو میں ھالی تک چپ آں ناتاں ھن تیک تاں سارے سودے تک دیکھن ھا۔ بھرحال میکوں آپنی فطرت ہتھوں نی ڈیندی۔ بھورل سانول کوں اپنے دل دی کیفیت ڈسندیں آکھیا۔ سانول اوکوں قسمی ڈیندیں جواب ڈیتہ۔

صبر کر بھورل صبر اللہ سائیں صبر کرنڑ آلیں دے نال ہوندے۔ تے ظلم فریب نے ڈولاب کرنڑ آلیں کنے اللہ سائیں آپ باندھ گھندے۔ اویں ڈیکھنڑ اچ ناں بھورل صبر کر گیا ھا پراوندے دل اچ ھک طوفان وے پیا کھمدا ھا۔ اوندا دل آکھدا ھا جو ھنڑیں دیکھتے پوٹے دے سارے دان خان کوں ختم کر ڈیوے پراوں کنے سانول خان آپنے مونڈھے تے ہتھ رکھ تے قسم گدھی ھائی جو بغیر میڈی اجازت دے کوئی قدم ناں چیئیں۔ تے ابھاگوت ھائی بھیڑی بھورل کوں چپ کرائی کھڑی ھائی۔

سانول طاقت تے زور ہوئنڑ دے باوجود دی اچاں نائیں چھڑا او قانونی طور تے پوٹے نال لڑدا پیا ھا گو قانونی طور تے اوندی پوزیشن پوٹے دی نسبت کمزور ھائی پراول ہی رہنے اچ آپنی تے آپنے خاندان دی بھلائی ڈیکھی تے او آپنی شرافت خاندانیت تے آپنے ضمیر دے اگوں مجبور ھا جو ھوں ویلھے تک جنگ جدل تے لڑائی جھگڑے کنے پرے۔ بیا وقت جتنے تک حالات بھورہاں کر ڈیون۔ اویں ناں اوکوں پتہ ھا جو پوٹا قانونی طور تے زیادہ مضبوط ہوئنڑ دے باوجود دی زمین تے قبضہ نا کر سگدا۔ تے باقی رھیا کیس تے اوندے سنگھے سانول ہر وقت بھتہ شہر وندا ھا تے شہر دے چوٹی دے وکیلیں نال مشورہ کریندا ھا۔ پراو پھڑیاں نسیں پڑیوں دے علاوہ کجھ نال کر سگدے ھن۔ کیوں جو بھورل عدالت اچ وچے تے زمین دے بارے کجھ نہ کیتے ھن تے نہ ہی سانول خان والے موقف کوں کمزور رکھیا ھا جو اے سارا کجھ پوٹے تے دے پتر کول تھا سے تے اوں نال ڈولاب کر کے زمین انتقال کرا گھن لے پر اوں نہ

دا ثبوت کوئی کونا تھا تے بھورل دا اے بیان جو میں آپنے پورے ہوش وحواس نال تے راضی خوشی آپنی آدھ جائیداد نرگس کوں ڈینداں۔

اے چیز ال کیس دی بنیاد ھن تے اے بنیاد پوئے دے حق اچ ھائی۔ کیس دا فیصلہ بالکل واضح تے صاف ھا پر سانول آپنے تعلق تے اپنی شان وشوکت دے نال صرف ایں کیس کوں لمبان ڈیون واسطے پیشی تے پیشی تے اودی ہمیوں لمبی گدھی راھندا ھا۔ پر کنتے نا ہن قانونی آخر قانون ہوندے تے قانون کنے کوں ڈاڈھا کوئی۔ آخر ھک ڈینہ عدالت پوئے دے حق دچ فیصلہ سنڑایا۔

ایں فیصلے دے بعد بھورل تے ساری برادری دا اے زور ھا جو کہیں طریقے پوئے کوں آپنی دھی پتر سمیت قتل کر ڈیتہ دیچے تاکہ ناں ہوسے بانس تے ناں وجے بنسری۔ پر ھک سانول ھا جہیڑا ایں فیصلے دے خلاف ھا۔ اوں ساریں کوں سمجھایا جو ھالی وقت ہمیوں اے پلے قانونی طور تے سارے پاسن مار ڈیکھیوں دل ڈیہا ویسے پر بھورل سمیت سارے لوک آپنی ضد تے ھن۔ سانول خان انھیں کوں بار بار سمجھا تے آپنے خیال دے مطابق سمجھایا گیا۔ بھورل خان تے برادری کوں ٹاؤن دے بعد سانول ہائی کورٹ اچ اپیل دائر کر ڈینی تے دل ھالی کیس کوں لمبان آ گئی۔

ضلعے دی عدالت دے فیصلے دے بعد پوٹاتے چراغ دین زیادہ پر امید تھی گئے انھیں کوں ہن یقین تھی گیا ھا جو زمین اساکوں ھک ڈینہ قانون ضرور گھن ڈیسے۔ اوہیں تاں پوئے کوں پتہ ھا جو اساں جتنا زور لاؤں اسیکوں زمین دا قبضہ ھوں وقت تک ممکن کونا جتنے تک قانون خود اساکوں قبضہ ناں گھن ڈیوسے۔ پر پہلے فیصلے انھیں کوں ہمیوں ہمت ڈیتی تے ہن او پورے شوق تے جذبے نال ہائی کورٹ اچ کیس لڑ دے پے ھن پر چراغ دین پہلا فیصلہ آپنے حق اچ تھیون دے بعد ایں ضد تے ھا جو زمین تے چاہے قانونی طریقے نال یا ڈوجے طریقے نال قبضہ لیت دینے۔

پوئے اوکوں ڈاڈا سمجھایا پر چراغ دین دا خیال خول ھا تے اوں آپنیاں کوششاں جاری کر ڈتیاں۔ ہائی کورٹ اچ سماعت کوں کجھ لمبان آئی ناں اوں صبر دا پلہ چھوڑ ڈیتہ تے

سہراب تے ہے کئی تنگے بدمعاشی گھن تے بھورل دی دستی کنے کوئی ڈھاہاں میل پرے تھوڑی جی زمین جیڑی فقیر آباد ھائی اوں نے قبضہ کر ڈبتہ۔

بھورل تے باقی برادری وڈے سے پرمار ہے جو انھیں کوں زمین کنے اٹھایا دھے پرسانول کوں اپنی قانونی پوزیشن نظر دی پی ھائی۔ او مزید قانون دی نظر اوچ ناں آون چاہندا ھا ہن سطے اوں قانونی طور تے کجھ کرن دا فیصلہ کیتا۔ کیوں جو پہلے فیصلے دے بعد بانی کوٹ کنے اوں کیسے گیڑھا ہویا ھا ہن واسطے قانونی طور تے چراغ دین دا قبضہ ناجائز ھا۔

سانول خان قانونی طور تے انھیں کنے قبضہ واپس گھنن واسطے پولیس دی مدد نال تجھ واپس گھنن دی کوشش کیتی پر چراغ دین ہن اپنے پیر جما گیا ھا۔ جے سانول چاہندا ناں صرف اشارے دی ضرورت ھائی پر اوخون خرابہ ناں چاہندا ھا۔ ہن واسطے حالاں کجھ ڈیہہ صبر کر گیا تے اوں اپنے آدمیں کوں سختی نال منع کیتا ھا۔ اُتنے تک کوئی دی انھیں کوں کجھ ناں آکھے جتنے تک میں ناں آکھاں۔

بھورل خان چراغ دین دی ایں جرأت تے اتنا مشتعل ھا جو اوکیں ویلھے انھیں تے قہر بن تے حملہ کر ڈیوے ھا۔

سانول محسوس کیتا جو بھورل وڈا جوشیلہ تے کوڑیل اے تے اے کیں ویلھے کوئی غلطی کر بیھسے اوندی ایں مسئلے کنے توجہ بٹاون دی خاطر تے اویں دی مالی بھلائی دا روزمرہ دا تقاضا ھا جو خان زادی ہنڑ جوان تھی گئی اے انیدے ہتھ پیلے کر ڈیوں۔

اوں اے سوچ تے بھورل دی شادی دا پروگرام بنایا تے ٹھک رات اوتے بھورل خان بیٹھے ھن اویں گالھیں گالھیں اچ سانول خان اوکوں اپنے پروگرام دے بارے دسّ ڈسایا۔ بھورل سانول کوں آکھیا۔

سانول خان ہن تیکوں پہلے ڈکھ ہھوں ڈیتم تے مزید ہیں تیڈا دل رنجاون ناں چاہندا۔ اویں میڈا ھا کوئی ارادہ ناں ھا پر ہیں تیڈی خواہش دے اگوں سر سٹی بیٹھاں دل سانول خان اویں ہیں آپنے دل اچ تہہ کیتی ودا ھم جو جتنے تا ہیں پوتے تے چراغ دین کنے اپنا بلھہ ناں گھنساں شادی ناں کریساں، پر میں ہن تیڈی مرضی تے راضی آں۔ جیڈاں مرضی

آوے ڈینہ مقرر کرڈیوو۔ پر ہک شرط میڈی نہاکوں منظور ہیسے۔ سانول خاں اوں کنے پچھیا کیا؟

بھورل اونکوں انتہائی خلوص تے ادب نال آکھیا جو میڈی شادی وڈی ناں ہوسے بس اویں تھوڑی گھنڑ خیرات ہوسے بس۔

سانول خان بھورل دی اے شرط سنڑ تے پریشان تھی گیا تے اونکوں آکھیس بھورل اسے کیا پیا آکھیندیں۔ میڈی ناں زندگی دی حسرت اہا ھائی جو میڈی شادی وڈے دھوم دھام تے پورے زور شور نال کریساں پر تائیں میڈے ارمانڑ دا لحاظ نی کیتا تے میڈے دل کوں ہوں صدمہ پوجاسی۔

بھورل پہلے ای سانول کنے حالی تک شرمسار ھا اوکوں ہوں افسوس تھیا پر او مجبور ھا۔ اوں اپنے نال وعدہ کیتا ھا جو پوٹے کنے پلھ گھنڑ کنے پہلے کوئی خوشی ناں کریساں۔ پر اوہائی پھائی تے سانول خان دی ڈاڈھی تکڑ دے اگوں اپنڑ ھار من گیا تے پورے ھک مہینے دے بعد اوندی شادی دا معیاد مقرر تھیا۔

اللہ سائیں سانول خان کوں ہوں کجھ ڈیتا ہویا ھا تے عقل سمجھ وی ہوں ڈیتی ھائی۔ اوں وڈے طریقے نال بھورل دی شادی دے انتظام شروع کیتے۔

ڈینہ گزریں دیر نی تھیندی تے پتہ ای ناں لگا تے ناں چھڑے ڈینہ گزر گیے۔ بلکہ بھورل دی شادی دیاں کئی رسماں دی تھی گیاں ہمن باقی آخری رسم ھائی۔ اویں تاں اے مہینہ سارا خوشی تے خرمی دا مہینہ ھا۔ ہر پاسے رنگ برنگیاں محفلاں رھیاں ھن پر اج شادی دی آخری تے وڈی رسم ھائی۔ اج تاں رنگ ای ہے ھن۔ سہرے بنڑے ڈول دمامے بھومراں نقارے گانے وڈے وڈے انتظام ھن۔ ہر کوئی خوشی دے ایں موقعے تے لوکس تے شاد ھا تے ھک بے کنے وڈھ وڈھ تے خوشی دا اظہار کریندا پیا ھا۔

سانول خان اپنے تے آپنے اپے سائیں دے سارے سنگیاں کوں سڈ وایا ھا۔ اج اوندی ڈینہ ھا شادی چلدیں کوں۔ سانول شادی کوں کامیاب تے سہاونی کرنے سٹ ڈینہ دا پروگرام بنایا ھا۔ پہلے ہی ڈینہ مختلف طبقیں دا پروگرام

ھا پراج تے آخری ڈینہ علاقے دے سردار وڈیرے دے ۔ سے لوک آپنے دوست سنگی تے افسراں کوں دعوت ھائی۔ اج دی دعوت اج کئی پروگرام ھن۔ جھومر۔ نشانہ بازی۔ محفل موسیقی وغیرہ وغیرہ تے کھادن پیون دے معاملے اج ناں حد مک گی ھائی۔ دنیا دا ہر کھانا ھا۔ تے بہوں وافر مقدار اچ موجود ھا۔ تے بے انتظام دی اپنی مثال آپ ھن۔ شام تک اج دا پروگرام جاری رھیا۔ تے لوکیں خوب مزے کیتے تے لطف اٹھایو نے آخرات دے آندھالے اج اے تقریب آپنے اختتام کوں پئی۔

بھورل دی شادی دی اطلاع نرگس کوں پئی۔ گو انھیں دا آون دنجن کونا ھا پر لوک ایڈے ویاں خبراں اوڈیڑے تے اوڈے ویاں خبراں ایڈے پوجائی ماہندے ھن۔ نرگس اپنے پیو دے منصوبے دے علاوہ دی بھورل نال پیار کریندی ھائی۔ اوکافی عرصہ بھورل دے قریب رہی ھائی۔ پہلے ناں اوچھڑا سلوک کنے انتقام گھنن واسطے بھورل کوں پھسایا ھا پر آہستہ آہستہ او بھورل نال محبت کرن پاتے گی ھائی۔

اوکوں اپنے پیو تے بھیرا دے منصوبیں کنے نفرت تھی گی تے انھیں کنے خود دی نفرت کریندی ھائی پر او مجبور ھائی۔ او ناں چاندے دی انھیں دے آکھیے تے عمل کریندی رہ گی۔ پر بھورل تے پوٹے تے جراغ دین دا قاتلانہ حملہ اوکوں بالکل پسند نا ھا۔ اوکوں اپنے پیو تے بھیرا دی کم ظرفی تے تنگ نظری دا احساس شدید تھیا۔ او انھیں کنے حد کنے زیادہ نفرت کرنا لگی ھائی پر او مجبور ھائی تے ہن او ندی مجبوری بن گی ھائی۔

بھورل دا اوکوں چھوڑ دنجن ھک فطری عمل ھا۔ او ندی نظر اچ بھورل بے وفا ناں ھا بلکہ اے سارے دا سارا قصور او ندے پیو تے بھیرا دا ھا۔ بھورل ناں اوں ناں حد کنے زیادہ پیار کریندا ھا۔ اوکوں اپنی جان تے جگر سمجھدا ھا۔ تے ھوندے واسطے اپنا خوبصورت قبیلہ دی چھوڑ ڈیندا ھا۔ گو آخری ملاقات اچ بھورل اوکوں کوئی اہمیت ناں ڈیتی ھائی پر او حق باجانب ھا۔ کون ایجا مرد اے جو اپنے خاندانی دشمن کوں اپنی ذات بنا تے گھر گھن آوے ھا۔ اوں او ھو کجھ کیتا ھا جیڑا ہر شخص کرے ھا۔ اینڈے وچ او ندا کوئی قصور ناں ھا۔

لونے بھورل دی واپسی دے بعد محسوس کیتا جو نرگس ہمیوں اداس تے گمگین اے ہن اینکوں ہمیوں ذکھ مقنبدا ھا جو اسان کیا کیتے۔ آپنی دھی دی حالت اوکوں دھندل نے رکھ ڈیتہ ھا۔ او ہن نرگس کوں ڈیکھ تے اندرای اندر جل سڑ تے کبری تھیا ویندا ھا۔ اوکوں تاں چھڑی اے فکر ھائی جو نرگس دا عشق کیہ تھیسے بلکہ اوکوں نرگس دے پیٹ اچ پرورش پاون آلہ اوپال اوندی عزت شہرت تے وقار دا سلے ھک داغ بنیا کھڑا ھا جیں دے بدلے اچ لونے اپنی دھی دی عزت دا سودا کیتا ھا پر بھورل کنے ایں داغ لاون دی اوں بھاری قیمت وصول کیتی ھائی پر ہن اوکوں اے سودا گھاٹے دا سودا لگدا ھا۔

بظاہر زمین دار کیس کھٹ تے وی ادھر گیا ھا۔ ہن اوندے سامنے ڈو مسئلے پہلا مسئلہ اے جو نرگس دے حمل کو گرایا ونجے تے ڈوجا مسئلہ ھا جو دل نرگس دا رشتہ امام دین نال کیتا ونجے۔

اوں نرگس نال گال کیتی پر اوں حمل گراون کنے صاف انکار کر ڈیتہ تے امام دین نال شادی کرن کنے دی انکار کر ڈیتہ۔ نرگس دے انکار لونے کوں عجیب کشمکش اچ پا ڈیتہ۔ ہن او ایں مسئلے دے حل دا سلے پریشان ھا۔ اوں کوں اے تاں یقین ھا جو فضل دین کوں اگر صحیح صورت حال ڈسائی ونجے تاں شائیت او میڈی عزت دی خاطر اپنے پتر دی قربانی ڈیوے پر اوکوں نرگس تے یقین نال ھا آخر او کوں آپنی ہی سبھی عزت بچاون دی خاطر اہو رستہ نظر آیا تے اوں نرگس نال ھک واری دل گال گھنی۔

او کوں اکھیں نرگس میں شرماں جویں لالچ اچ آتے نیڈے نال ہمیوں زیادتی کیتی ھم۔ زمین تے جائیداد دی لالچ اچ میں نیڈی عزت آبرو سب برباد کر ڈیتی ھم تے ناں تیڈا کجھ رکھیم تے ناں اپنے کجھ رکھیم۔ ہن جے توں ھک واری دل قربانی ڈیویں تاں گم از گم میڈا دنیا اچ مجھ آلہ چادل رہ سگدے۔

نرگس پیو دی مجبوری کو سمجھدی ھائی تے اوکوں آپنے پیو دی لالچی طبیعت دا وی علم ھا پر او ہن سب کجھ ڈو اچکی ھائی اوں کنے ہن کجھ کو ناھا۔ او اتنا کجھ ہون دے باوجود

دی حک واری دل آ پنڑے پیو دی جھولی مکردہ عزت بچاون دی خاطر آپنی عزت آپنی
آبرو قربان کریندی پر او امام دین کو دُکھا ڈیون ناں چاہندی ھائی۔ اوکوں اوندے نال
محبت ناں ناں اُنس مزور رھیا ھا تے بس اپنا سب کجھ لٹوا تے اوکوں دُکھ کھے اج
ناں رکھنڑ چاہندی ھائی۔

او پیو دیاں گالھیں سنڑ تے رونڑ پا تے گی تے پیو کوں آکھیس۔ ابا توں میکوں
کیتنے تائیں اپنڑ لالچ تے عزت دے ناں تے قربان کریس۔ تے کیتنے تائیں میڈی
عزت تے جوانی دا سودا کریں۔ میں ناں آپنڑے نال تیڈا سلوک ڈیکھ تے سوچیندی
آں جو توں میڈا پیو ای کو نائیں۔

پوئے دی آکھیں اچوں ہنجوں آگے تے روندیں دھی کوں آکھیس۔ توں میکوں جو
مرض ای آکھ میں واقعی پیو کنم حک لالچی تے بے غیرت تاجر آں۔ جیں نیڈی عزت
آبرو کوں حک مٹی دا کھیڈڑاں سمجھ تے مجبور ل دے بھ وچیتے تے کڈائیں ساڈل
کوں نیڈا اگاہک بنھیم ۔ توں میکوں جو کجھ آکھیں سچ اے میں نیڈا مجرم آں نیڈا
پیو ھم جتھاں میکوں اپنڑ مفاد تے مطلب نظر تیے اتھاں نیڈا
سودا کیتے۔ توں میکوں جبڑی مرضی آوی سزا ڈے پر میڈی ایہا عزت رکھ تے
امام دین نال شادی کرنڑ تے راضی تھی ونج۔

پیو کوں رونیدا ڈیکھ تے نرگس حک واری دل موم تھی گی اوندا دل آکھیا جو
پیو دا آکھیا من تے امام دین نال شادی کر گھناں پر اوکوں آپنڑے دل۔ اپنڑے ضمیر
اجازت ناں ڈیتی۔ تے اوں دل انکار کر ڈیتہ۔

پوئنا پہلے ای کافی اندروں ترٹا ودھا ھا نرگس دا امام دین نال شادی کنڑے انکار
اوندی رہی سہی عزت کوں ختم کرنڑ واسطے کافی ھا۔ اوکوں آپنڑ غولت تے رسوائی دے
خوف لاے بہت ڈیتی تے اوں حک واری دل نرگس کوں منانڑ واسطے اوندی جھولی
اچ قرآن پاک رکھیا تے اوکوں قرآن دا واسطہ ڈے تے آکھیس۔

نرگس میں سمجھاں جو توں میڈی خاطر قربانی ڈے ڈے تے تھک گیں پر

ھک واری قرآن دے صدقے میڈی عزت رکھ چا۔ نرگس قرآن پاک کوں چم تے آکھیں نال لاتا تے اوکوں اپنی جاء تے عزت تے احترام نال رکھ آئی۔ تے پیو کوں آکھیس۔

ابا اگر میڈی حیاتی رہی ناں بس امام دین نال شادی کریساں پر شادی لے کرن کنے پہلے انھیں کوں ساری حقیقت، سچ سچ تے صحیح صحیح دسا ڈینویں۔

لوٹے نرگس دی زبان اچوں ھاں سنڑ تے اپنے ہنجوں اگھیئے تے اوندے سر تے ہتھ پھیرتے آکھیس۔

نرگس تاہیں میڈا آکھیا منڑتے سبڈا امان ڈودھائے تے میکوں ھک ایجے غم کنے جان چھڑ وائی۔ جہڑا میکوں اندروں اندروں کھادی ونیدا ھا۔ نرگس اپنا بوجھ اپنے آکھیں تے ڈے تے روں پیہ گی تے لوٹا فضل دین نال گال پکی کرن واسطے روانہ تھی گیا

لوٹا فضل دین دے گھر نقریباً ڈیڈھ سال دے بعد گیا ھا۔ فضل دین اوندی وڈی خدمت کیتی تے بہوں خوش تھیا ول لوٹے جیئں ویلھے اوکوں اے خبر سنائی جو میں امام دین واسطے نرگس دا رشتہ چا آیاں تاں اوندی خوشی دی انتہا ناں رہی۔ اصل اچ انھیں دا کافی عرصے کنے لوٹے دے گھر آون ویجن بند ھا تے ایں قطع تعلق دی وجہ وی نرگس دا رشتہ ھا۔ جہڑا کافی پہلے لوٹے ڈینہ کنے انکار کر ڈینہ ھا ناں فضل دین دا گھر لوٹے تے ناراض ھا تے۔ آون ویجن بند ھا انہیں کوں ہن حالات دا بالکل پتہ کونا ھا انھیں کوں لوٹے دی اچانک مہربانی تے حیرانی ضرور ھائی پر اوخوشی اچ اینکوں کوئی اہمیت ناں ڈے سگیے۔

آخر لوٹا انھیں نال امام دین دی شادی دا معیاد وی اوڈینہ رکھیا جہڑے ڈینہ بورل دی شادی ھائی۔ ڈیہیں پاسے تیاریاں شروع تھی گیاں۔ نرگس کوں ایں شادی دی بالکل خوشی ناں ھائی۔ بلکہ معیاد جوں جوں نزدیک اوندا ونیدا ھا اوندی پریشانی تے اداسی ودھدی ونجدی ھائی۔

لوٹے کوں نرگس دی ایں حالت تے بہوں تشویش ھائی تے اوکوں انیدا افسوس وی ھائی۔ پر اوہ نرگس کوں کو ناں آکھ سگدا ھا۔ جیڑاں اوندی شادی دی پہلی رسم

کہنی گی ناں اوکوں محسوس تھیا جو اے فضل دین کوں ساری حقیقت نی ڈسائی تے اوایں قیامت کنے بے خبر انا جھڑی کیں وقت وی میڈے نال امام دین کوں وی برباد تے تباہ کر ڈیسے۔

اوں پیو نال گال کیتی تاں وہ نرگس کوں آکھیا۔ نرگس توں اینہدی فکر ناں کر فضل دین میڈا یار ای نی بھیرا اے۔ او میڈی عزت کوں آپنی عزت سمجھ تے اینکوں بھیسے۔ تے ڈوجھا خصی کنے ہلے اوکوں ساری حقیقت ڈسسں ڈساں۔

ناں ابا ناں تائیں میڈے نال اے وعدہ کیتا ھا جو میں انھیں کوں رشتہ کرن کنے ہلے سبھو چھبر ڈسساں ڈساں تے تاں اپنا وعدہ قبل گھنو۔ نرگس پوٹے کوں آکھیا۔ پر پوٹا اوکوں جواب ڈیتہ۔

پتر میں ھک ناں مناسب نی سمجھا تے ڈوجہا میں کنے حوصلہ نی تھیا۔ پر توں فکر ناں کر میں کل ای دسخ تے انھیں کوں ساری حقیقت ڈسں ڈیندا ں۔

ہے ڈینہ پوٹا انھیں دے گھر گیا پر انھیں نال کوئی گال نال کیتس۔ واپسی تے اوں نرگس کوں کوڑ مار ڈینہ۔ جو میں انھیں نال گال کیتی پر فضل دین میڈا بھیرا اے اوں میکوں مشورہ ڈیتے جو ھاں اے گال امام دین تے اوندی مار کنے لوکائی دسخ تے مناسب وقت تے میں انھیں کوں آپ سمجھا ڈیساں۔

نرگس کوں پیو دی گالھیں تے اعتبار ناں آیا تے اوچپ کر گئی۔ ڈینہ لگند ے گئے تے معاد قریب اگیا۔ آخر صرف ھک ڈینہ باقی ھا تے بھورل دی شادی اچ دی ھک ڈینہ ھا۔

نرگس کوں پتہ ھا جو بھورل کل کہیں دا تھی ویسے۔ او اے سمجھ کھ تھی دکھن دے باوجود دی بھورل نال محبت کریندی ھائی۔ اوندے دل اچ بھورل ناں کینے وعدے بھاوا ای گھڑے ہن او کوں آپنے ضمیر ملامت کیتی تے او سوچ اچ پا تے گی۔ اوندے اکھیں ڈوہ رتے ہن۔ جہڑے ڈوہیں فطرتاً کے محبت ناک ہن۔

پہلا رستہ ھا جو او کیں خوف تے ڈہ دے بغیر امام دین نال شادی کرتے

اپنے آپ کوں حالات دے رحم وکرم تے چھوڑ ڈیتو ہے تے۔ ڈوجا رستہ ہا جو اپنے قول قرار تے محبت دے وعدے نبھاوے جیڑے اوں بھورل نال کیتے ہن۔ او ڈوجی رستی دا مقابلہ کرنڑ پیہ گی۔ اوں پہلے رستے دے بارے اپنڑ سوچیا تاں اوکوں زندگی دے قدم قدم تے رسوائی ذلت تے بربادی دے بغیر کجھ نظر ناں آیا۔ ڈوجھا رستہ تاں نا صرف مشکل بلکہ ناقابل برداشت ہا۔ اوں بہوں سوچیا اوکوں کجھ سجھ ناں آیا۔

آخر اوں حک ایجھا فیصلہ کیتا جیڑا اوکوں الفیں رستی کنے جنگا لگا۔ ایں فیصلے دے نال او اپنے پیو تے بھیرا کنے انتقام دی گھن سگدن ہائی تے بھورل نال کیتے وعدیں دا بھرم ای رکھ سگدی ہائی۔ تے او رام دین کوں ممکنہ تباہی تے بربادی کنے دی بجا سگدی ہائی تے اے فیصلہ ہا خودکشی دا ہا۔

خودکشی دے ایں فیصلے انج نرگس کوں بہوں اطمینان ڈیتہ تے اوہ رات کوں اٹھی تے خودکشی کر گدھی۔ سویرے نرگس دی رختی دا ڈیہنہ ہا۔ پوتا سویرے سویرے دھی دے کوٹھے اوج گیا تاں اوں ڈیکھا جو نرگس کام نال حک رسے دے نال لڑکی کھڑے اے اوں بیج تے اوندا جائزہ کیتس۔ پراد آپنڑ ایں دنیا کنے جہان چھوڑ واگی ہائی۔

خدا دے فیصلے تے انتقام ڈیکھو۔ جو کیں دا گھر برباد کرنڑ آلہ خود بربار تے رسوا تھی گیا انسان جتھاں ماتم کراون جا بندا ہا اتھا ہن خوشی ہائی تے جتھاں خوشی ڈیکھنڑ جا بندا ہا اتھاں ماتم ہا۔ حک معصوم تے بے گناہ دھی حک درندہ صفت بیوی مکاریاں دی بھینٹ چڑھ گی۔ دولت نے جا بیداد دے حصول نے قربان تھی گی۔

بھورل خان اپنڑ شادی دے بعد تقریباً پوری طرح تے سنبھل گیا۔ اوکوں خان زادی دے پیار ادسکون تے اطمینان ڈیتہ جیں اوندے دل تے دماغ اچوں پچھلے نام ڈکھ تے بھلا دے دیسار ڈیتے تے اوں اپنڑ حک نویں زندگی دا آغاز کیتا۔ جیڑی ہر قسم دی حرص لالچ اڈکھا ڈلاب کنے پاک ہائی۔ ہن اوکوں حقیقت انج اپنی خوب صورت تے کامیاب زندگی دا گمان تھیا۔ او نرگس دی دلفریبیاں بھل گیا اوکوں آوارگی تے بے ادبی کنے شدید نفرت تھی گی۔ پر تک ارمان اوندے دل انج کیتی کیں ڈیلھے

احسن دی طوفان مچا ڈیندا ھا۔ جیئں کوں خان زادی دی روح پرور قربت دی ناں ختم کر سگی۔ او طوفان ھا چراغ دین تے پوٹے کنے انتقام دا طوفان۔ اے انتقام گھن واسطے بھورل ہر وقت حک ایکی بھاہ اچ سڑدا رھندا ھا۔ جھڑی اکوں ناں سکون تے چین ناں راہنڑ ڈیندی ھائی تے ناں جملا تے کیری کرنیدی ھائی۔ بلکہ ہولے ہولے اوندے جوش تے جذبے اچ اضافہ کریندی راہندی ھائی۔ پر سانول اوندے ایں خیال دے اگوں حک ایکی دیوار ھا جیئں کوں بھورل ناں سٹ سگدا ھا ناں اینکوں پار کر سگدا ھا۔ پر ہر وقت ایکھے منصوبے ضرور بنڑیدا رھا ندا ھا جیئں دے ذریعے او اپنڑے دل دی بھاہ کڈھ سکے چراغ دین تے پوٹے کوں آپنڑے زیادتیں تے ظلم دی سزا ڈے سگے۔

نرگس دی موت دے بعد چراغ دین تے پوٹے دی عجیب حالت ھائی۔ پوٹا ناں ہنڑ سارا ڈینہ آپنڑے گھر اچ سُتا پیا رھندا ھا۔ سوائے کیٹی دے کم کار دے او بالکل باہر ناں نکلدا ھا۔ پر چراغ دین پہلے کنے زیادہ جوش جذبے تے کاوڑ اچ ھا۔ او زیادہ تر آپنڑے قبضے اچ اوں زمین تے راھندا ھا۔ جھڑی انہیں بھورل تھگی ھائی۔

الفدی تے سہراب خان دی سر توڑ کوشش نال ہنڑ اوندے کنے ہیوں سارے بدمعاشی رھندے ھن۔ انہاں بدمعاشاں تے سہراب خان دیاں گالھیں سنڑ تے او اوں ساری زمین تے قبضہ کرنڑ چاہندے ہن جھڑی انہیں کوں نرگس انتقال کر ڈیتی ھائی۔ پر پوٹا سانول دی طاقت کوں چانڑدا ھا۔ او اپنڑے پتر کوں ہر ویلھے ایں نصیحت کریندا رھندا ھا۔ جو خیال کرنے کوئی قدم چا نویں متاں انہیں بدمعاشاں دے اکھنڑ اچ آنے کوئی نقصان چا ہھیں۔ پر اوکوں پیو دی اے گال زاہر لگدی ھائی۔ اوندے دل اکھیا ھا جو ساری زمین تے قبضہ کرنے پیو دے ایں خیال کوں غلط ثابت کرا لہ او صرف ہائی کورٹ دے فیصلے دی انتظار اچ ھا۔ جیئں دے بارے اچ وڈے وڈے تے قابل وکیلاں اوکوں ہمیش گوئی ڈیتی ھائی جو اے کیس تیڈے حق اچ تھیسے سانول دی کیس دی بھیڑ ڈھکر اچ ھا۔ ھائی کورٹ دا فیصلہ ظہور آلہ ھا اوکوں

کیس اچ آپنی پوزیشن دا پتہ ھا پر اوایں آکس تے لڑ دا پیا ھا جو ستاں کیتا قل چراغ تے پوٹے دا فراڈ ثابت تھی ونجے تے عدالت میڈے حق اچ فیصلہ کر ڈیوے پر اینڈی اُمید ہیوں کم ھائی۔ پوٹا پوری طرح تے مطمئن ھا۔ جو ھائی کورٹ ضلع عدالت دا فیصلہ بحال رکھیسے۔

جوں جوں فیصلے دے ڈینہ قریب آ ندے ونیدے ہن۔ سانول دی پریشانی اچ اضافہ تھیندا ونیدا ھا۔ اوکوں اے ناں یقین ھا جو پوٹا زمین دا قبضہ قائم نی رکھ سگدا۔ پر اوکوں اے خوف ضرور ھا جو جے ہائی کورٹ دی پوٹے دے حق اچ فیصلہ ڈیسے ڈینہ تاں ول اوادوں خون خرابے کوں ناں روک سگسے۔ بہڑا قبضے دی صورت اچ تھیونڑا ھا۔ اوندی ہیوں کوشش ھائی جو مسئلہ بغیر کیں خون خرابے دے حل تھی ونجے۔ ہیں واسطے اوں آپنے طور تے پوٹے کنے پیغام پٹھیا جو توں زمین دی قبضہ گھن گھن تے توں آساڈی زمین چھوڑ تے چلا ونج۔

پوٹے اینکوں سانول خان دی کمزوری سمجھ تے انکار کر ڈیتہ۔ پوٹے دے انکار سانول دے جوش کوں نویں لہر ڈیتی تے اوں فیصلہ کیتا جو ہن پوٹے کوں بالکل کجھ نی ڈینونڑا پر اوایں فیصلے کوں غلط سمجھدا رھا پر اوجبور ھا۔ تے پریشان وی۔

پیشیں تے پیشیاں ہتلدیاں رہ گیاں تے آخر فیصلے دی پیشی وی مل گی۔ ہن سانول دی پریشانی آپنے عروج تے ھائی۔ ادھر وقت ہر ویلھے ایں مسئے اچ الجھدا رہندا ھا۔ اوں آپنے مرتبے تے شان دے مطابق ہیوں زور لاتا پر عدالت اچ کیں وی دی نال دال گلی۔

اچ وی اوحب معمول پریشان ھا تے اوندی پریشانی دی وجہ کیس ھائی۔ اچ اوں کافی دیر تک اللہ تعالیٰ دی عبادت کیتی اوندی دربار اچ رو رو تے انصاف منگیا تے دل ٹھہر گیا۔ رات کوں خواب اچ اوکوں پیو (بہرام خان) ملیا تے اوکوں روندا ڈیکھ تے آکھیس۔

سانول خان پریشان ناں تھی توں ہمت کر حوصلہ ناں ہار۔ اللہ سائیں تیڈی مدد کریسے خواب ناں خواب ہوندے پر اوکوں ایں خواب ہیوں حوصلہ ڈیتہ تے اوندے دل اچ اصیلی دا یقین تھیونڑ ہا تے گیا۔ بظاہر اے مقدمہ دی ھائی پر اوکوں یقین ھا پیشی اچ

بالی ڈو ڈینہہ ھن ہن اوندا یقین دی کجھ کمزور تھیون پاتے گیا۔ پر اونکوں اجھی ھک نوت دا احساس تھیون۔ پئے گیا جھڑی اوندی مدد کرن چاہندی اے۔

سانول ایں سوچ اچ ھا جو اونکوں خیال آیا جو بابے ڈاڈے آلے کاغذ پٹ ڈیکھے ستاں انھیں اچوں کوئی ایجی دستاویز نکل آوے۔ جھڑی اونکوں ایں سلے اچ مدد ڈیوے۔ اپا خیال اونکوں سارے کاغذ ڈیکھن تے مجبور کر ڈیتہ۔ سیانے سچ آکھدن جو ہڈ بدے کوں کھکھ دا سہارا۔ بھر حال اوں سبھے کاغذ منگوا تے ڈیکھن۔ پئے گیا۔ او ہیاں ساریاں فائیلاں ڈیکھ گیا پر اونکوں کوئی چیز ایجی ناں ملی جھڑی اونکوں مدد ڈیوے ھا۔ صرف ھک فائیل راھندی ھائی۔ او ہیوں تھک دی گیا ھا تے لا امید دی تھی گیا ھا پر اونکوں ھک ان ڈٹھی طاقت آکھیا۔

توں بسم اللہ پڑھ تے اے فائیل کھول۔ سانول لا امید ناں کافی ھا پر اوں بسم اللہ پڑھ تے او فائیل کھولی۔ سارے کاغذ ڈیکھن اچ اوکوں آپنے چاچے گوہرام خان دا او وصیت نامہ مل گیا جھڑا انھیں اپنے مرن کنے پہلے ہوں وقت دے تحصیلدار دے روبرو لکھوایا ھا تے جیں دی ھک نقل دی تحصیل آفس اچ موجود ھائی۔

سانول اے وصیت نامہ پڑھ تے خوشی بہار تھی گیا جیں دے مطابق وصیت نامے اچ گہرام خاں واضح طور تے آکھیا ھا جو میڈی جائیداد دا وارث میڈا بال بھورل خاں ھے پر اد میڈے بھرام خاں تے اوندی موت دے بعد میڈے بھتریجے سانول خان دی اجازت دے بغیر آپنی جائیداد وچ نی سگدا۔ نال بخشیش کر سگدے۔ ایجے ڈونکتے سانول خان دے کم دے ہن۔ او وصیت نامہ پڑھتے ہوں خوشی خفیا ہن اونکوں اپنی کامیابی دا یقین تھی گیا او اے خوشخبری بھورل خان کوں سنڑیں ون چاہندا ھا۔ او فوراً بھورل خان کوں سبڈ اتے ڈسایا تے دل کتیل وچوں ایں وصیت نامے دی نقل حاصل کرن دا سلے معوں وقت شہر ے دا نہ تھی گیا۔ تے بھورل کوں اے آکھی گیا جو میڈے آون تائیں کوئی قدم نی اٹھاونا پر بھورل خان کوں ہن دنیا دی کوئی طاقت ناں روک سگی تے او فوراً اپنے رنج دے لوجوان تے بیگر سبڈ اتے زمین تے قبضہ کرن دا سلے منصوبے بنڑان

لگا اوندے ذہن اچ ھا جو پوٹا تے چراغ دین پیشی دی وجہ نال متاں شہر ھون ہیں واسطے اوں پہلے آدمی بھیج تے پتہ کروایا جو چراغ دین ہوریں اتھاہیں ھن کہ کوئی۔ آدی اطلاع آن ڈیتی جو چراغ دین آپنے سنگیاں سمیت اتھاہیں جے پر پوٹا کوٹی۔ اوڈوہیں پیو پتریں کنے آپنے نال کیتی زیادتیں دا حساب گھن چاہندا ھا۔ کلھے چراغ دین دا سک تے ھک وارگی اوندی نیت بدل گی جو حالی زمین تے قبضہ نال گھنے جبڑاں اوڈوہیں موجود ھون تاں ول اپنے دل دی مراد پوری کر سگدے پر اوکوں سانول خان دا خیال آیا جو سانول سبکوں اوکھے نال کرن ڈیسے جبڑا ہیں چاہندا ں۔

اوں پے ڈینہہ ڈھاہے دے قریب آپنے آدمیں دے نال وخ تے چراغ دین ہوریں تے حملہ کر ڈیتہ۔ بھورل دا حملہ اتنا شدید تے تیز ھا جو چراغ دین ہوریں سنبھل ای نال سگے تے اوندے اکثر سنگی اپنی جان بچاتے نکل گے باقی سہراب خان چراغ دین تے ڈو چار سنگی ھن۔ پر بھورل دیاں نظراں چراغ دین دی تلاش اچ ھن۔ انھیں اپنا حملہ جاری رکھیا

چراغ دین سہراب تے باقی ڈو سنگیاں وڈی ہمت نال مقابلہ کیتا پر کنھاں بھورل خاں دے سو جوان تے کنھاں چراغ دین تے چار جوان آخر بھورل آپنے حملے اچ تیزی آندی تے وڈی مہارت نال انھیں پیشی قدمی شروع کیتی۔ کوئی چھی گھنٹے مسلسل فائرنگ دے بعد چراغ دین ہوریں کنے اسلحہ ختم تھی گیا۔ ہن انھیں کوں آپنی موت دا یقین تھی گیا۔ انھیں کنے باقی صرف ھک ھک کارتوس ھا جہڑا انھیں صرف آخری حملے واسطے رکھیا ہوا ھا۔ برحال بھورل دی ھک ایکے قبیلے دا فرد ھا جیں دی زندگی جنگ جدل نال عبارت ھائی او چراغ دین دی مکروہ ذہنیت کوں چانڈا ھا اوں احتیاط کیتے آپنے کجھ آدمی چراغ دین ہوریں دے مورچیں دی پچھلی طرف بھیج ڈیتے تے خود اوں کنے حساب کتاب چکاون واسطے پیشی قدمی جاری رکھیئی۔ تے دل او ہن چراغ دین ہوریں دے سامنے ہن۔

اوں پہلے ساریاں کوں ہدایت کر ڈیتی ھائی جو چراغ دین کوں ہیں کنے پہلے کوئی گولی ناں مارے او میڈا دشمن اے تے اوں کنے ہیں خود حد گھناں۔ چراغ دین بھورل کوں آپ ڈوں دو صدا ڈیکھ تے پریشان تھی گیا۔ او کوں ... داتاں بقین ھا جو اوں نے

سوچ تے بھورل تے او آخری فائر کرن لگا جو میڈی ایں کوں ماراں پر منگل خان انھیں دے پیچھوں بالکل قریب آگیا ھا۔ اوں بھورل تے فائر کر نیندا ڈیکھ تے چراغ دین کوں پہلے گولی مار ڈیتی تے چراغ دین جو بک تے اوڈیڈے دتے پیا۔ ہن باقی سہراب خاں نے اوندے ڈو سنگتی ھن۔ انھیں کوں چراغ دین دی موت دے بعد آپنی موت دا یقین تھی گیا پر انھیں فائر کرن دے بجائے ہتھیار سٹ ڈیتے تے بھورل دے پیریں اچ آڈھے تے آپنی جان بخشی دی خیرات مانگن لگے پر بھورل انتقام دی تکمیل اچ بالکل آپنے جوش تے کاوڑ اچ ھا اوندے اگوں رحمدلی تے معافی بے مقصد ھن۔ اوں سہراب کوں گولی مار تے ہمیشہ واسطے اپنے قبیلے اچوں آخری غدار ختم کر ڈیتہ تے انھیں دے سنگتی کوں گرفتار کر تے گھر گھن آیا۔

جیں وقت اے واقعہ ہوندا تھیا۔ سانول تحصیلدار صاحب کنے بیٹھا ھا تے تحصیلدار صاحب کوں حملہ وصیت نامے دی پھول اچ ھا۔ آخر ڈی کوشش دے بعد اونقل دی مل گی تے دل سانول دی ناصر کنے گیا۔ کیوں جو کل ہائی کوٹ دا آخری فیصلہ ھا۔ ڈاکٹر فاروق تے ناصر گہرام خاں وصیت نامہ پڑھ تے ہیوں خوش تھائے انھیں کوں یقین ھا جو ہن زمین دا فیصلہ سانول دے حق اچ لازمی اے۔

ہن سانول کوں اطمینان ھا جو فیصلہ میڈے حق اچ تھیسے تے کیں خون خرابے دی لوڑ ہی نی تے اسیڈی جائیداد اساکوں مل ویسے۔ اوکافی ڈینہاں دے بعد اج جیں کرتے مانی کھادی تے پورے سکون تے اطمینان نال نندر کیتس۔ ہے ڈینہ سویرے فیصلہ ھا اوتھاں پاں ناشتہ کرتے سدھا عدالت گیا اچ اوندے نال ڈاکٹر فاروق تے ناصر وی ھن۔ تے وکیلاں دی ہیوں تعداد وی۔

آخر عدالت اچ گہرام خان والہ وصیت نامہ پیش کیتا گیا۔ وصیت نامے دی صداقت دا اطمینان کرن دے بعد عدالت فیصلہ سانول خان دے حق اچ کیتا تے اوتھانے ناکام تے نامراد گھر دل آیا۔ گھر پنہاں ناں اوکوں چراغ دین دی موت دی خبر ملی۔ اے خبر اوندے واسطے ہک قیامت ھائی۔ نرگس دی خودکشی اوکوں پہلے ای اندروں کوں کھا کھا ڈیتہ ھا تے ہن چراغ دین دی موت دا صدمہ اوناں سہیہ سگیا تے اوندے

دِل تے دماغ تے اکجھا اثر تھیا جو پاگل تھی گیا. او اپنے حواس وِنجا بیٹھا. ڈوجے تریجے ڈینہہ فضل دین کوں پتہ لگا او لوٹے دے گھر آیا پر لوٹا تاں بالکل پاگل تھی چکیا ھا.

فضل دین اکوں ڈیکھ تے خود پریشان تھی گیب. آخر لوٹا او ندا سنگتی یار تے ہمسایہ ھا اوں لوٹے کوں ایں حالت اچ چھوڑن گوارا ناں کیتس تے لوٹے کوں گھن تے چراغ نگر پنہاں. پر اتفاق انھیں کوں معلوم تھیا جو اج سانول خان چراغ دین تے سہراب دی لاش چوا گھے تے انھیں کوں کفن ڈے تے قبرستان اچ پڑھا ڈینس سانول خان کیس جت گیب ھا تے ہموں خوش ھا تے او دل سد ھا گھر پنہاں. اگوں چراغ دین تے سہراب دی موت دی خبر سن تے او کوں ہموں ڈکھ تھیا پر ہنڑ او کیا کر سگدا ھا.

بھورل دے اندر جیڑی انتقام دی بھاہ بلدی پئی ھائی اوندی آخر اوں اپنی تپش چراغ دین تے سہراب دے خون نال ختم کیتی. بھورل اں واقعے دے بعد ہموں مطمئن ھا. اوکوں یقین ھا جو میں جیڑا کجھ کیتے او بالکل صحیح اے. او کوں چراغ دین دے قتل تے شرمساری ناں ھائی. بلکہ او خوش ھا.

سانول بھورل کوں ملیا تاں او کوں آکھیس. بھورل خان نامی جیڑا کجھ کیتے او میکوں بے ای پتہ ھا. میکوں یقین ھا جو چاچے گہرام خان دا گرم خون چراغ دین دے خون اچ ہتھ رنگین کرا ڈیسے. تے اج نامی او ھو کجھ کیتے جیڑا تبڑے معصوم تے سادہ دل دا انسان ھا. پر اے نامی ہموں گندہ کیتے. نامی انتقام گھنڑ تے صرف آپنے دِل تے اپنی غیرت دی تسکین دا مزہ گھدے. پر معاف کرن دی او لذت کنے محروم تھی گیہن. جیڑی اج حق جیہے تے میٹھا لطف اے. برحال ہنڑ ایں گال کوں چھوڑ. بھورل خان سانول خان کوں کجھ آکھن چاہندا ھا پر سانول باہر نکل گیب.

لوٹا پہلے ای اپنے ہوش وِنجا چکا ھا تے مزید اے سن تے گم سم تھی گیا. جو چراغ دین دی لاش کوں سانول خان کفن وغیرہ ڈے تے پڑوا ڈیتے سانول خان دا اپنے ازلی تے موذی دشمن تے اے احسان اوندے ضمیر تے بلی بنڑ تے ڈھا.

اوندے مردہ ضمیر کوں بھنبھوڑ تے رکھ ڈیتہ۔ پر ہن تاں اوندا ضمیر کیا جاگیا۔ اوندا تاں ذہنی توازن ختم تھی گیا ھا تے ہن او بالکل پاگل تھی گیا تے فضل دین کنے ہتھ چھڑا تے بڑبڑے بھجے پیا تے دل دستیں دے چھوکریں اوں کوں وٹے تے بمشکل مار مار تے لہولہان کر ڈیتہ او آپنڑے دماغ دے نال نال آکھیں کنے ہتھ دھو بیٹھا تے دل او ڈھٹر پمدھا دھکے دھوڑے کھدا اوں دریا اچ وگنج ڈٹھا۔ جتنڑ دیاں لوٹیاں کچھوں کمیں کھا گئے

ایجے مکروہ بے حیا ذلیل لالچی تے ضمیر فروش کوں انھوں دی غیرت مند مٹی وی قبول ناں کیتا انھوں دے خالص ضمیر آپنڑے وچ ھک مادہ پرست خود غرض ضمیر کوں جاہ ناں ڈیتی تے اوندیاں لوٹیاں سیسار تے کچھو کمیاں کھا گئے۔

سانول خان دا پرناں

سبھے گنٹر گپتیٹر مکے تے سارے ڈکھ درد دی ختم تھی گئے۔ ہن سانول کوں کجھ سکون ملیا۔ تے ہن او پوری رونق تے پورے شوق نال کچہری وسیندا ہا تے حلاقے دے سنجیدہ لوکیں دے کم کار تے فیصلے شیلے وی کریندا ہا۔ ہر کوئی خوشی زندگی ہا۔ جھڑیاں کجھ عرصہ پہلے بہرام خان دی دستی کنے خوشیاں محبتاں تے خلوص ختم تھی گئے ہن ہن دل او دے محبتاں او دے رونقاں تے او دے خلوص واپس آ گئے ہن۔

سانول خان دی پریشانی کنے جھڑیاں علاقے دے لوکیں دے درمیان رنجشاں تے نفرتاں تھی گئیں ہن او سانول خان دی عقل روپ تے خدمت نال آپنے آپ ختم تھی گیا ہن ہک واری دل ہر پاسے محبتیں تے چاہتیں دے مینہ وسن پئے گئے۔ جیڈے ڈیکھو حال ڈیندی خلوص محبت تے اتفاق دے پھل ٹر پئے پئے ہن تے ہر پاسے موج گلزاراں تے باغ بہاراں ہن

این علاقے اچ نفرت تے خود غرضی آلے او سبھے ونڈ خلوص تے محبت دے طوفان نال منڈھوں نکل پئے ہن جنہیں علاقے اچ صرف آپنے مقصد دی خاطر ایکی تستی تے زہریلی ہوا گھلی ہا۔ جنہیں دی زد اچ ایتھوں دے معصوم تے سادہ لوک آ گئے ہن۔ پر ہن ایکی کوئی گال نال ہا۔ ہر کوئی خوشی تے شادیانے ایں خوشی دے موسم کوں مل بھلائی محسوس کریندے سانول کوں اپنی شادی دے بارے اچ آکھیا۔

سانول اللہ سائیں دا لکھ لکھ شکر اے جو اوں اساڈے سارے ڈکھ ٹال ڈیتے اساڈے دشمن خود بخود ختم تھی گئن۔ تے اللہ پاک میڈیاں ساریاں آساں پوریاں کر ڈیتیں ال ہک اکس اے جو نیڈ سے ہتھیں اچ ہر تیں دے گانے ڈیکھاں اچاں مل بھلائی اگ

کھ اکھن چاہندی عالمگے بھورل خاں آگیا۔ بھورل کوں ڈیکھ تے مائی پھٹائی اوکوں آکھیا۔
چنگاں ہتیا پتر بھورل توں دی آگیئں کیوں اماں خیر ہے۔ بھورل مائی پھٹائی کنے
پوچھیا ھا ابا خیر اے میں زرا سانول نال رات آلی گال ہیٹھی کر نیندی آں۔ مائی پھٹائی بھورل
کوں جواب ڈیتہ تے بھورل خاں تھوڑا جا آپنے دماغ تے زور ڈسے تے آکھیا۔ اچھا اچھا
او شادی آلی گال اے۔

ھا پتر مائی پھٹائی ڈورا بھورل کوں پیار نال سر تے ہتھ پھیر نیندیں جواب ڈیتہ
بھورل سانول کوں آکھن لگا۔ سانول خان توں اساڈا وڈا ایں اسیکوں نیندا ادب اجازت
نی ڈینداجو اساں تیکوں کوئی مشورہ ڈیوڑں۔

پر ایں معاملے اچ اسیکوں بولنا ڈھیے۔ اصل اچ رات اماں سائیں میڈے
نال گال کیتی ھائی میں خود دی کوئی چنگے موقعے دی تاڑ اچ ھم۔ اللہ سائیں دی بہوں
سوہنا سانگ پینیا اے جو آپاں ترائی کھئے اوں۔ اے تاں رات میکوں پتہ لگے جو تیڈا
رشتہ جام سومار دی دھی سہاگن نال طے تھیل اے۔ خدا دی قسم سانول خان میکوں
بہوں خوشی تھائی جو تیڈی نگاہ ھک اچھے رشتے تے پی اے جیڑا ہر لحاظ نال تیڈے
جوڑ دا ھے۔ صورت سیرت شکل وجہ سب چیز ٹھیک ٹھاک اے۔

جے دنیاوی نگاہ اچ ھک کمی اے تاں میں اوکوں تسلیم نی کر نیندا کیوں جو سب
انسان برابر ھین تے سارے ڈاڈے آدم دی اولاد ھن تے خاص طور تے ایں معاملے
اچ تیڈی آخرین اے جو تائیں ذات دھوت دے کھوکھلے تکلف کوکوئی اہمیت نیئں ڈیتی۔
میکوں دلی خوشی تھائی جو فوم دا سردار ایں کوڑی تے غیر ضروری رسم کنے بغاوت کیتی اے۔
میں کنے پوچھیں تاں اے تیڈا اجہاد اے تے ایں مبارک کم کوں توڑ پوجاوں کیتے ناں کوئی
عذر نی چاہندا۔

سانول بھورل دیاں گالھیں سنڑ تے تھوڑی جیہا مرکیا تے آکھیس۔ بھورل میکوں
دلی پسند تے فیصلے تے کوئی ندامت کوئی اصل اچ میکوں خوشی ایں گال کنے تھائی جو
تیڈی پسند کوں تائیں پسند کیتے تے ہن میکوں ہے کیں دی پروا کوئی۔ میکوں صرف

تیڈی رضامندی دی ضرورت ہائی تے اوہنوں حاصل تھی گئی اے باقی کم تیڈا تے اماں دا ہے۔ ایے آکھ تے سانول خان باہر نکل گیا۔ تے بھورل مائی پھاتاں تے خان زادی سانول دی شادی دے پروگرام کوں آخری شکل ڈیون پہہ گئے۔

آخر انہیں اگلے مہینے دی چودھی دا میعاد رکھ تے دل بھورل خان تے مائی پھاتاں جام سومار دے گھر گئے۔

جام سومار بھورل تے مائی پھاتاں کوں ڈیکھ تے سمجھ گیا تے اوندی خوشی دی کوئی انتہا ناں رہی۔ مائی پھاتاں اپنی ہنڑوں واسطے بہوں سارا سامان گھن گئی ہائی سامان شامان ڈیون دے بعد اوجام سومار کوں آکھن لگی۔

ادا اساں اپنی امانت گھنڑ آیوں تیڈی کیا صلاح اے۔ ادی جیڈی صلاح تہاڈے نال اے سہاگن تیڈی امانت اے تے جیں وقت چاہیں اپنی امانت گھن ونج جام سومار جواب ڈیتہ۔

ادا اساں ناں اگلے مہینے دی چودھی کوں جنج گھن اسوں ٹھیک اے ناں۔ بے شک ادی جام سومار مائی پھاتاں کوں جواب اتھ آکھیا۔

بھورل جیڑا ہنڑ تائیں چپ کیتی بیٹھا ہا آکھن لگا۔ چاچا جام سومار توں ایں معاملے اتھ آپنے آپ کوں کلھا ناں سمجھیں کیوں جو مائی سہاگن ادے سانول خان دی منگ اے تے۔ تے میڈی بھین اے میں اپنی بھین دی شادی پورے دھوم دھام تے پورے شان شوکت نال کریساں تے تیکوں اپنی برادری اتھ جھکا ناں پوسی ڈیساں۔

جام سومار دا چہرہ خوشی کنے نور آنگے چمکن پہہ گیا تے اوں آکھیا۔ آفرین ای بھورل آفریں۔ اللہ تیکوں خوش رکھے۔ اینہ سے بعد بھورل خان سیھاں دنڈی تے چودھی دا میعاد پکا تھی گیا تے سانول دی شادی دیاں تیاریاں شروع تھی گیاں۔

میعاد ہدیجھن دے بعد دستی اتھ سہرے بنڑے تے خوشیاں فرحیاں شروع تھی گیاں۔ اوہیں دی سانول خان سردار ہا پر سانول خان دی اپنی خوشی اتھ دستی دے

ہر آدمی کوں ہیوں خوشی ھائی۔ کیوں جو سانول خان نوں ہر امیر غریب دی خوشی اپݨ ہمیشہ خوشی سمجھیندا ھا تے خوشی غمی اپݨ سمجھ دا گھندا ھا۔ تے ول سانول خان جیہے سردار دی خوشی اپݨ آدی ناں آدی وسنی دیاں کنڈھاں گلیاں دی خوشی ہیا رھن۔ ہر پاسے محبت تے پیار دیاں جھوکاں ھن۔ ہر کوئی پورے خلوص نال الغنی تیاریں اپݨ شریک تھا شام تھندیں ای سیہا گݨ دیاں سنگیاں سیہا گݨ دے گھر کٹھیاں تھی ونیندیاں ھن ول آدھ رات تک سہرے بنڑے آکھدیاں راہندیاں ھن تے سیہا گݨ نال کھل بھوگ دی کرنیندیاں راہندیا ھن۔ ہر سنگی کوں سیہا گݨ دی قسمت تے رشک اندا ھا جو اوھلاقے دے سردار سانول خان دی ہمسفر اے۔

سانول کنے جائیداد دولت دفن ہوݨ دے علاوہ بے پناہ حسن ھا اوہ ایں لگدا ھا جیویں کوئی ہیرا ہوتے کوئی شہزادہ ہوتے۔ خود سیہا گݨ دی ہر ویلھے سانول دے تصور اپݨ گم راہندی ھائی۔ اوندا دل آکھیندا ھا جو میاد آلہ تھک مہینہ تھک لحظہ لحظی تے گذر ونجے تے او سانول دی پرسکون تے دلفریب آغوش اپݨ وچ تے صاحبی مانڑے۔ پر وقت آپݨے ویلھے تے آندے۔

سانول دی حالت دی سیہا گݨ کنے مختلف ناں ھائی۔ اوندے واسطے دی میاد آلے ڈینہہ صدیاں ݨ تے گزردے پے ھن۔ سانول سیہا گݨ واسطے اتنا بیقرار رھا جو اوندا دل اکھیندا ھا جو اے میاد آلی رسم دی ناں ہوئے ھا تے اساں بغیر کیں انتظار دے ہمیشہ واسطے ھک ڈوجے دے تھی ونجوں ھا پر زمانے دیاں ساریاں رسماں نبھاونڑاں پیندن۔ تے اوانہیں رسمیں کوں دل نال ناں سہی پر نبھاوݨ تے مجبور ضرور ھا۔ پر وقت آخر وقت ہوندے آکھا کے سوا کھا گزر ویندے تے سانول دا انتظار دی تھک گیا۔

اج شادی دی آخری رسم ھائی۔ یعنی رخصتی دی رسم۔ اج اوندی ویران تے اجڑی دنیا اج بہار آوݨ آلی ھائی۔ انتظار تے ہجر دے لمحے وصال تے قربت دے رنگ اپݨ رنگیجݨے ھن۔ اوندی خوشی دی کوئی سد سمھاں ھائی

سانول دی ایں خوشی کوں بھورل دی بھیج دوڑ تے اوندے خلوص تے محبت

چار چند سلامیتے ھن تے سانول خان دے ساڑے دوست سنگتی بھورل دے نال نال ھن انھیں ساری دستی کوں ھک کنوار آنگے سجایا ہویا ھا۔ مہمانان تے برادری دی ہاسن آلی جاہ کوں اویں سجایا ہویا ھا۔ جیویں کوئی سلطنتاں ہی سجیج ہوندے۔ ہر چیز اتے سنگری ہلگری کھڑی ہوئی ھائی۔

بھورل خان اپنی دستی دے علاوہ جام سومار دے گھر کوں وی پوری کوشش نال سجایا ھا۔ او ندا کجا گھر اویں لگدا ھا جنویں کوئی تاج محل ہووے۔ تے اوندی سجاوٹ دا لے عالم ھا جو آسمان کنے کہکشاں لہہ تے او کوں اپنی لپیٹ اچ گھن رکھدا ھا ہوتے

کوئی ڈو پہار دے ویلھے سانول خان دی جنج روانی تھی ئی۔ جنج اچ سردار بھرام خان ہوریں کنے لاتے بھورل دے دوستیں نائیں تے ملاقاتے دے سارے وڈے وڈے سردار وڈیرے تے سانول خان دے او گھاٹے یار وی شامل ہین جہڑے ہمول وڈے وڈے عہدیں تے ھن۔

جنج ویلھے جنج دستی کنے باہر نکل تے جام سومار دے گھر ڈوں روانہ تھائی تاں اویں لگدا ھا جو اللہ دی ساری مخلوق رنگ برنگے کپڑے پاتے ایتھائیں جمع تھی گئی اے رنگی دا رنگ ڈیکھنڑ آلہ ھا۔ ایں رنگ اچ موجود ہر آدمی اپنی موجو اچ ھا نویں کپڑیں دا کھڑکاٹ چمکنڑیں جوتیں دے چیکاٹ حسن دے بادلیں دا گجیکاٹ خوشبوئیں دی مہکار تے خنجر تے الٹھر بچھیں دا کھنکاٹ۔ خلوص محبت تے چاہتیں دا کھوکھاٹ

سانول دی جنج کوں ھک ایجے قافلے اچ بدل ڈیتہ۔ جہڑا خوشیاں تے مرادیں دے حسین ملاپ نال اپنی منزل ڈوں روال دوال ھا تے ایں قافلے دی منزل جام سومار دا گھر ھا۔

جنج پہنچن کنے پہلے بھورل خان جنجے دا سلے ہمول بہترین انتظام کر ڈیتہ ھا۔

سیالے دی دل بھری دھپ صاف تے نیلے آسمان دے تلوں چٹے ہدھرتے کھڑیں کویں ایکی ترتیب ڈیوائی ھئی جو پرے کنوں ایں دا نظارہ ھک کشش رکھدا ھا تے جیویں ویلھے جنج آتے انھیں کھڑیں تے بیٹھی تالا دیں لگدا ھا جو آسمان دے سارے

تارے زمین تے لہیہ آ ونج تے چوڈویں دا چندر ہن اوں تخت تے پیہہ تے تاریں دی سرداری کرسی جہڑا سانول خان دا سلے وڈے خلوص تے محنت نال سجایا گیا ھا۔ جنج دے پہنچن دے بعد سب کنے پہلے سانول خان کوں دھواں پاواں تے نویں کپڑے پوائے گئے تے کھارے دی ایں رسم تے کئی روپے وا کچرا منیہہ آنگے دسایا گیا۔ تے دستی دے چھوٹے چھوٹے ہالیں پیس نال آپٹے کیسے بھریتے۔ ول نکاح دی رسم ادا کیتی گئی۔ اینڈے بعد ہر پاسوں مبارکاں مبارکاں دی آواز ھائی ول تمام مہماناں دا منہ مٹھا کرائے تھوڑی دیر دے بعد انھیں کوں مانی کھوائی گئی۔

بھورل خاں دے ہتے پاسوں ادیں انتظام کیتا ھا جو جنویں سبھا گنڈ اوندی سکی تے کلھی بھنڈ ہوتے۔ تمام رسماں دی ادائیگی دے بعد مغرب کنے تھوڑا پہلے جنج دستاویں پہنچ گئی۔ ہن دستی دی شان ای کجھ پی تھی گئی۔ ساری دستی۔ دستی دے سردار دی ایں خوشی اچ دلوں باجانوں شریک تے خوش ھائی۔

اج ادیں بگدا ھا جنویں ساری دنیاں دیاں خوشیاں تے شبنایاں سانول خان دی دستی اچ سمٹ آیاں ہون۔ ہر پاسے زندگی جھومر کھیڈدی نظر اندی ھائی۔ شادی دے سارے پروگرام ایکی ترتیب تے انتظام نال پیش کیتے وندے پے ھن۔ جو ہر پروگرام اپنڈے اندر بے پناہ کشش تے بے حساب دلچسپی رکھیندا ھا۔

ترائے چار قسم دی جھومر۔ بین شنائی تے الغوزے دیاں دلفریب تے روح پرور دھناں دستی دی صاف تے کھلی فضا کوں اپنی دل سوز تے دلنواز تانیں نال مھک ایجے رنگ اچ رنگ ڈیندا ھا۔ جیں دے رنگ ای پے ھن۔

عشاء دے بعد تمام مہماناں تے دستی دے بچے بچے کوں مانی کھوائی گئی تے ول محفل موسیقی شروع تھائی۔ ایں محفل اچ ملک دے چوٹی دے گلوکار تے فنکار شامل ھن۔ ہر فنکار نے ایں حسین تے خوبصورت محفل کوں اپنڈے فن نال مزید حسین تے خوبصورت بنا ڈیتہ۔ تے لوک ایں محفل کنے ہوں محظوظ تھائے۔ رات کیں ویلھے دی تے ایں محفل دا اختتام تھیا تے رات دے ہنگامے ختم تھی گئے۔ محفل موسیقی ختم تھیون دے بعد

سانول گھر آگیا تے اوں کمرے ڈوں ٹر پیا جتھاں اپنڈی محبوب اوندی کنوار دی سیج
اچ اوڈیے انتظار اچ بیٹھی ھائی ۔

اچ وی رات گھوٹ کنوار واسطے زندگی دی خوب صورت تے سوہنی رات ھائی
اوکوں سہاگن دے خیال محض موسیقی اچ وی پریشان تے بیقرار رکھیا ھا شائیت ایہا
وجہ ھائی جو سانول کوں ہر غزل تے ڈوھڑے ہوں چنگے لگے ھن۔

خیر اوکوں سہاگن دے انتظار دا ہوں احساس تھیا تے اوہولے ہولے در وازہ
کھول تے اندر پہہ آیا۔ سیج تے سہاگن اپنڈے حسن دیاں تمام رعنیاں کٹھے کیتی بیٹھی ھائی
اوندا پھل گلاب آنگے چہرہ اوہیں بلدا پیا ھا جنویں چودھویں دا چندر ہوندے ۔ اوسیج تے
اوہیں سنگھری پنگھری ہیٹھی ھائی جنویں جنت کنے حور زمین تے لہہ آئی ہوندے ۔ اوہ
لاویں آلے لال گلابی کپڑیے اچ اتنی خوبصورت لگدی ھائی جتنی اوکوں تصور اچ نظر
امدی ھائی ۔

کجھ ویر تاں سانول سہاگن دے حسن دے دلفریب نظارے اچ غرق
رھیا۔ دل اوں سہاگن دے چہرے تے انتظار دے اثرات ڈیکھ تے آکھیس
سہاگن میکوں علم اے جو تائیں میڈے انتظار اچ وڈے تکلیف دہ تے
اداس لمحے گزارے ہوسن۔ پر سہاگن ہیں مجبوریں جو میڈے سنگیتی میکوں روکی
رہ گیے ھن پر میں اُتھاہیں ہوں دے باوجود وی تیڈے تصور اچ تیڈی یاد اچ غرق
رھیاں۔

سہاگن اپنا جھکیا ہویا سر ہولے ہولے چاتے آکھیا۔ سانول میکوں اپنی
صفائی پیش کرن دی ضرورت نی میں چا نڈای آں جو توں خوشی نال اپنیں دوستیں
اچ نال بیٹھا رھیا ہوسیں۔ بلکہ انھیں نال ہسن ٹہکوں چنگا ں نال لگا ہوسے۔ کیوں جو
میکوں وی اپنی سنگتنیاں تے سکیاں نال ہسن روحاں نال کرنیدا ھا پر اوہ میڈی جان
چھوڑن تے بالکل راضی نال ھن۔ مجبوراً میکوں وی انھیں نال ہسنا پے۔ اوہ وی سچ
میڈی جان چھوڑ تے گھن۔

اچھا دل ناں کم برابر اے سانول کھل تے آکھیا تے سہاگن دی کھل پی ول او
دینا کنے بے نیاز تھی تے اپنی مستی اچ مست تھی گے۔ روح رانجھے ڈکھ ونڈ ینے لوڑ دے
تے بیار کیتو نیجے تے ڈھیر سارے اپنی زندگی دے منصوبے بنا لو نے۔ بھوں سارے ہک
بے نال وعدے و عید کیتنے۔ او سہاگ رات دے شرابی تے نشیلے لمیں اچ گم
تھی گے۔

دل سویرے مولوی صاحب دی اذان تھتی ناں اٹھیں کوں احساس تھیا جو سہاگ
رات مک گی اے۔ دل ڈوہیں دھاں پاں تے کپڑے تبدیل کرتے نماز ادا کیتی تے اپنی
ازواجی زندگی دی کامیابی دی دعا منگنے۔

دل سانول باہر نکل آیا تے شادی دے باقی پروگرامیں دا انتظام کرا دن اچ
مصروف تھی گیا۔ سانول خان دی شادی پورے پندرہ ڈینہہ چلدی رہی تے
تمام پروگرام آپنے آپنے وقت تے تھئے۔

جاگے دھرتی دے بھاگ

شادی دے بعد سانول خان دی زندگی ہوں رنگین تھی گی۔ سارا سارا ڈینہ او باہر کچہری تے ڈوجے کم کار اچ رڈھار ہندا ھا پر شام کوں جیں ویلھے تھکا ترٹا گھر آندا ھا۔ تاں سہاگنڑ دا پیار اوندی خدمت تے فرمانبرداری اوندے سارے تھکیڑے لاہ ڈیندی ھائی۔

بھورل دی زندگی خان زادی دی قربت نال پہلے ای آسان خوبصورت تے قابل رشک تھی گی ھائی ہنڑ ڈوویں بھیرا خوشیں بہار ھن تے خان زادی تے سہاگنڑی دی اپنڑی اپنڑی جاہ تے مطمین تے اُچھک زندگی ھن۔ وقت گزرنڑ دا احساس ای ناں تھیندا ھا۔

سانول پور دے شوق تے محنت نال اپنڑے علاقے دے کم کار تے اپنڑی کاشتکاری جدید تے نویں طریقیں نال شروع کرائی تے ہنڑ اوندی پیداوار پہلے کنے دوگنی تھی گی تے ہر پاسے خوشی حال تے سکھ دا دور دورہ تھی گیا۔ راج راھک برادری ہر کوئی مطمین ھن تے ہر کوئی جوش تے جذبے نال اپنڑے اپنڑے کم اچ مصروف ھا۔ تے سانول خان دی عوام تے علاقے دی خدمت اچ پیش پیش ھا۔ اوں اپنڑے علاقے دے علاوہ نال نال تقریباً ہر دستی اچ سکول کھلوائے۔ جیڑے پال آٹھ ڈھاجماعتاں پاس کر گئے ھن انھیں کوں ہوں اچھیاں نوکریاں گھن ڈتیئں۔ تے جیڑے پال اعلیٰ تعلیم دا سلسلہ صرف پیسہ پانہ ہونڑ کنے مجبور ھن انھیں کوں آپنڑے خرچے تے پڑھایئں تے علاقے اچ کچیاں پکیاں سڑکاں بنوایئں۔ تے بس ماندہ تے جاہل علاقے دی قسمت بدل گئی تے دل جیڑاں الیکشن تھئے تاں پورے ضلع اچ سانول دے مقابلے دا سلسلے

کوئی تبصرہ ناں ھا۔

اے شائیت سانول خاں دا اپنا اخلاق تے خلوص ھا جو اونکوں ہر کوئی اپنا وڈا سیڈ دا تے فخر کریندا ھا تے اوندیں چنگائیں دے گیت گھدا ھا اوندی اپنڑے تے پرخلوص شہرت ھائی تے علاقے دے معصوم۔ یتیم تے غریب تے بیوا عورتیں دی دعا ھائی۔ جو اونکوں وزارت ملی تے دل تاں ایں علاقے دی وی قسمت جاگ پی۔

پرائمری سکول مڈل بن گئے مڈل ہائی اچ تبدیل تھی گئے۔ تے ھک جاہل تے ان پڑھ علاقہ علم دی روشنی نال منور تھی گیا۔ ذرائع آمدورفت آسان تھی گئے سڑکاں پکیاں بن گیاں۔ علاقے اچ بجلی پہنچ گئی تے ھر ام خان دی دستی بجلی دے بلبیں نال روشنی تھی گئی۔ تے زندگی آسان تھی گئی۔

جاہلت تے تاریکی ختم تھی گئی آپس اچ محبتاں تے خلوص ودھ گئے علاقے دا ہر ڈکھ ہر کیئں دا سانجا تھی گیا۔ ایثار و قربانی دیاں بے مثال مثالاں قائم تھی گیاں۔ علاقے اچ کارخانے تے فیکٹریاں لگ گیاں۔ غریب تے جہالت تے بے روزگاری دُور تھی گئی۔ وڈے وڈے سردار سانول دے عقل سمجھ تے سوچ دے قائل تھی گئے تے ھک ڈینہہ علاقے دا او سردار سانول خان دا پرستار بن گیا جیڑا سرداریں دے کٹھ اچ سانول دے خلاف تقریر کریندا ھا۔

سانول خان دے کردار اوندی سوچ خدمت دے سچے تے کھرے جذبے اے ثابت کر ڈیتہ۔ جو ان پورے خلوص تے صدق نال محنت کرے تاں او ضرور کوئی مقام حاصل کر سگدے۔ تے اج او سردار سانول خان دا استقبال کرتے فخر کریندیں ھن جیڑے سمجھدے ھن جو سانول خان دے طور طریقے رعایا تے علاقے دے لوکیں نال کھلے تے سیدھے سادھے تعلق۔ عوام کو بگاڑ ڈینہن تے اے رعایا کو پڑھا لکھا تے وڈیاں وڈیاں نوکریاں تھک ڈینہہ سانول دے سہرکوں تک ویسن۔ پر کوئی ایجی گال نال تھی۔ بلکہ سانول خان دا ادب احترام تے عقیدت لوکیں دے دل اچ ودھ گئی تے سردریں دا پہاڑ تے فرسودہ خیال بالکل غلط نکتا جو رعایا تے غریب لوکیں کوں زیادہ

ناں پڑھنڑ ڈیو۔ ناں انھیں کوں کوئی چنگیاں لوکریاں گھن ڈیو جو کل کوں اے لوک ترقی کرتے سامنڑے لتھی ونیدن۔ بلکہ او لوک تاں سانول کوں اپنڑاں محسن تے مددگار تے غمگسار سبھ تے اوندے حد کنے زیادہ عزت۔ ادب تے تعظیم کریندے ہن۔

سانول خان دے اشارے تے اپنڑ جان قربان کریون دا جذبہ رکھیندے ہن۔ سانول خان دے اپنڑ رعایا تے احسان تھورے تے انھیں دے بدلے اے لوکاں دی احسان مندی محبت۔ عقیدت ایں چیز دا ثبوت ہا جو ایتھوں دے لوک پیار دے قیدی تے احسان تے تھورے دے ممنون اَلے ہن۔ ایتھوں دی دھرتی پیار محبت دی دھرتی ہے۔ ایتھوں دی زمین ہوں شفیق تے مہربان ہے تے ایتھوں دا صغیر غیرت مند تے احسان شناس اے ایتھوں دی ثقافت بے نظیر اے ایتھوں دے طور طریقے اتنے سوہنے تے چنگے ہن جو اساں سبھ تھوں ایں تے فخر کر سگدوں۔

ختم شد

مقبول احمد دھریجہ
صدر : سانول سرائیکی ادبی اکیڈمی

غلام حسین راہی گبول
جنرل سیکریٹری : سانول سرائیکی
ادبی اکیڈمی